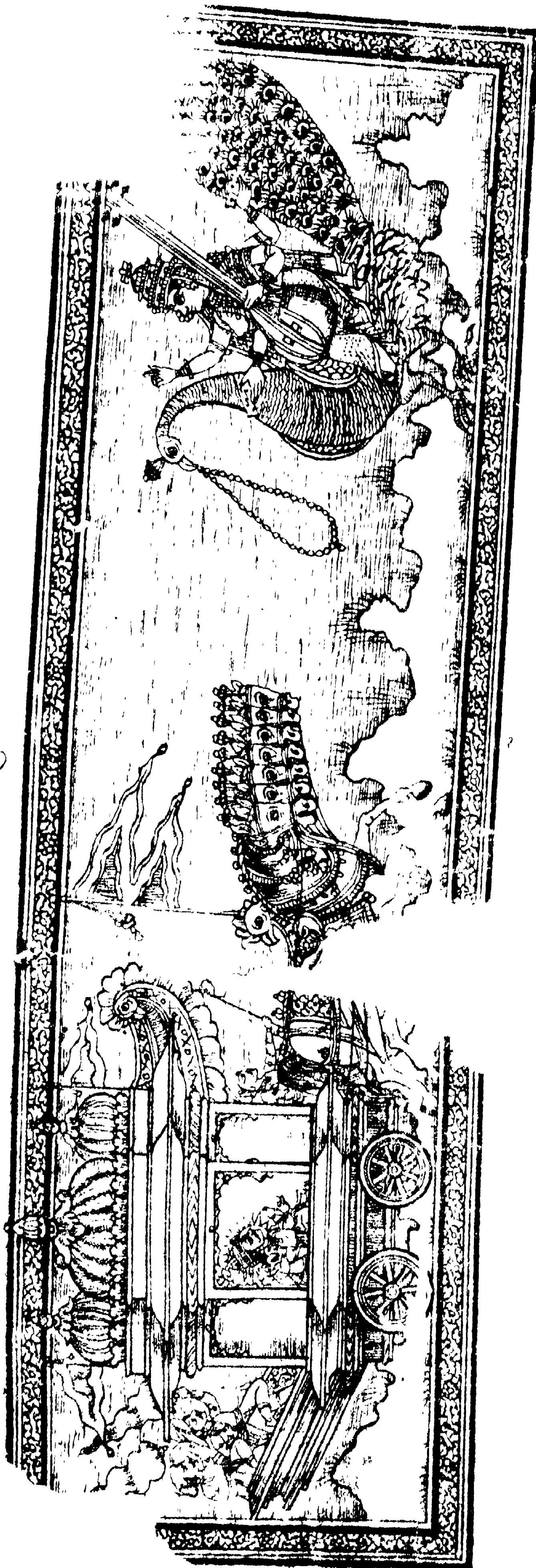
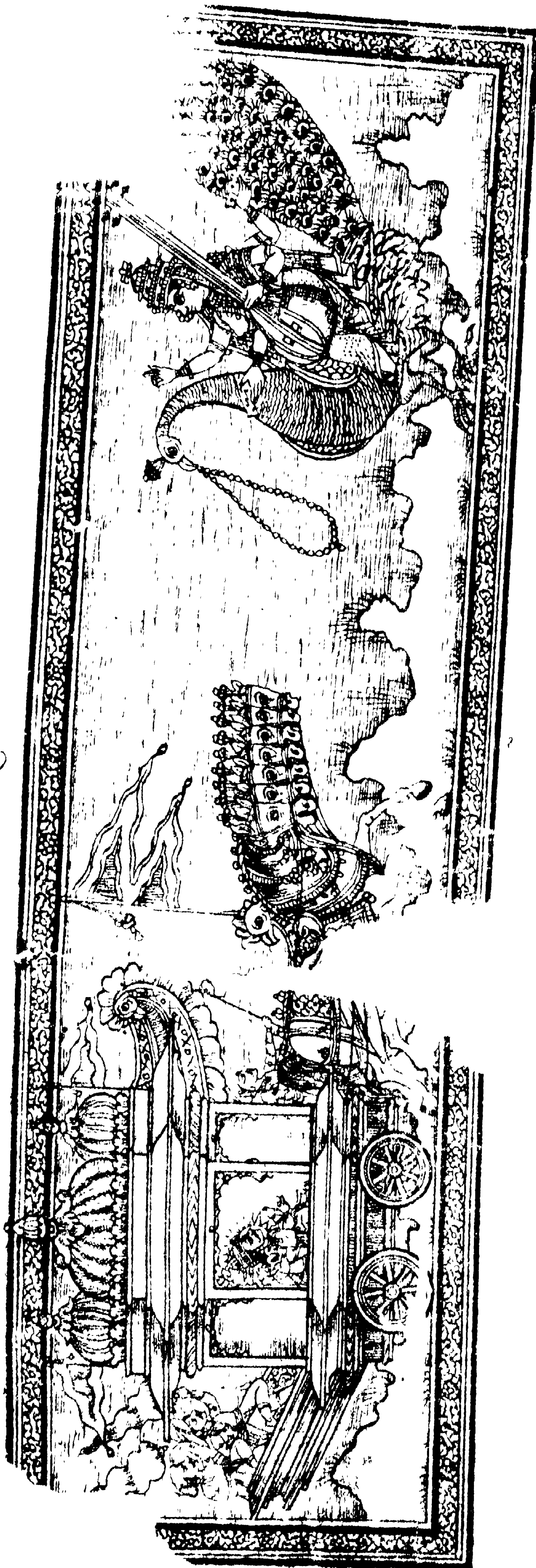

मथमाचारः यत्रशास्त्रप्रारंभेऽभिमतदेवतायाः प्रसादात्तन्नमस्कारेण तत्तुत्वावातद्भक्तिविशेषेणवाभिप्रेतार्थसिद्धिंवांछंति तदयम
र्थः श्रीवराहमिहिरोनामाद्विजोः कालब्धवरप्रसादोज्योतिः शास्त्रसंग्रहकृद्गणितस्कंधादनंतरंहोरास्कंधंचिकीर्षुरशेषविघ्नोपशांत्यर्थंभगवद
गर्भिमनोवाक्कार्यैर्नमस्करोतिनेनाह मूर्तिलंइति सरविर्भगवानादित्यः नः अस्मभ्यंवाचंगिरंददातुप्रयच्छतुकोसौरविः अनेककिरण
रणोयस्यसः अनेककिरणः प्रभूतरश्मिः सहस्ररश्मिरित्यर्थः त्रैलोक्यदीपः त्रयांलोकास्त्रैलोक्यं भूर्भुवःस्वराख्यंतत्रदीपः प्रकाश्यमानत्वा २
मूर्तित्वेपरिकल्पितः शशभृतः शशंप्राणिविशेषंबिभर्तिधारयतीतिशशभृच्चंद्रमास्तस्यमूर्तित्वेनशरीरत्वेनपरिकल्पितः पर्यवस्थापितः यतोजल-
मयश्चंद्रः प्रकाशशून्यःप्रोक्तः तस्मिंस्तरणिकिरणप्रतिफलनादितरस्य ज्योत्स्नाप्रसरः विस्तरः यस्मात् तदुक्तं सलिलमयेशशिनिरवेर्दीधितयोमूर्छितास्तमोनैशम् क्षपयंतिदर्पणोदरनिहितादिवमंदिरस्यांतरमिति तथाचवेदे सुषुम्णः सूर्यरश्मिश्चंद्रमाइति अथवाशशिभृतइतिपाठः शशिभृतो
महादेवस्यमूर्तित्वेपरिकल्पितः यतोसौभगवानष्टमूर्तिः क्षितिजलपवनहुताशनाकाशयजमानसोमसूर्याख्याइतिअष्टमूर्तयस्तस्य माहेश्वरीमू-
र्तिः सूर्यइत्यर्थः शशिभृतइतिसाधुपाठः तथावर्त्माऽपुनर्जन्मनांनपुनर्जन्मविद्यतेयेषांतेअपुनर्जन्मानः भुक्तास्तेषांवर्त्ममार्गः मोक्षद्वारमित्यर्थः य-
तोद्विविधोमार्गः देवयानाख्यः पितृयानाख्यश्च तत्रपितृयानमार्गद्वारभूतश्चंद्रमाः येनस्वर्गगामिनः स्वर्गंगच्छंति मोक्षद्वारंसूर्यः यतःसूर्यमंडलं
भित्वामोक्षभाजोगच्छंति तथाचाहभगवान्व्यासः स्वर्गद्वारंप्रजाद्वारंमोक्षद्वारंत्रिविष्टपमिति आत्मेत्यात्मविदामिति आत्मानंविदंतीत्यात्मविदोयो
गिनस्तेषांसएवात्माचिन्त्यंतेजोरूपीप्राणरूपेणहृदयांतरेस्थितः तथाचश्रुतिः सूर्यआत्माजगतस्तस्थुषश्चेति जगतोजंगमस्यतस्थुषः स्थाव
रस्यसूर्यएवात्मा क्रतुश्चयजतांयजमानानांसएवक्रतुर्यज्ञः यदुक्तं अग्नौप्रास्ताहुतिःसम्यगादित्यमुपतिष्ठति आदित्याज्जायतेवृष्टिर्वृष्टेरन्नं

ततः प्रजा इति भर्तामरज्योतिषां अमरादेवाः ज्योतींषिग्रहनक्षत्रादीनि तेषांभर्ताप्रभुः प्रधानइत्यर्थः यतः सर्वेदेवास्तस्यैवोपस्थानंकुर्वंति ग्रहनक्ष
त्राणांचतद्दर्शनोदयास्तमयाः यदुक्तम् तेजसांगोलकः सूर्योग्रहर्क्षाण्यंबुगोलकाः प्रभावंतोहिदृश्यंतेसूर्यरश्मिप्रदीपिताइति एवंगुणाधिक्या
दमरज्योतिषांप्रभुः लोकानांप्रलयोद्भवस्थितिविभुरिति लोकाः भूर्लोकादयस्तेषांप्रलयेविनाशे उद्भवेउत्पत्तौस्थितौपालनेप्रभुर्विष्णुः भगव
तः अतीतवर्तमानभाविकालत्रयपरिच्छेदचिन्हभूतत्वात् चशब्दोत्रावधारणे अनेकधायः श्रुतोवेदेयोऽनेकधानेकप्रकारैः पठ्यते तथाचो
क्तम् इंद्रंमित्रंवरुणमग्निमाहुरथोदिव्यःससुपर्णोगरुत्मान् एकंसद्विप्राबहुधावदंत्यग्निंयमंमातरिश्वानमाहुरित्यादि अधुनास्यशास्त्रस्यपर

श्रीगणेशायनमः मूर्तित्वेपरिकल्पितः शशभृतोवर्त्मापुनर्जन्मनामात्मेत्यात्मविदांक्रतुश्चयजतांभर्तामरज्योतिषां लोका
नांप्रलयोद्भवस्थितिविभुश्चानेकधायःश्रुतोवाचंनःसददात्वनेककिरणस्त्रैलोक्यदीपोरविः १ भूयोभिःपटुबुद्धिभिः पटु
धियांहोराफलज्ञप्तयेशब्दन्यायसमन्वितेषुबहुशः शास्त्रेषुदृष्टेष्वपि होरातंत्रमहार्णवप्रतरणेभग्नोद्यमानामहंस्वल्पं
वृत्तविचित्रमर्थबहुलंशास्त्रप्लवंप्रारभे २ प्रणीतत्वादानर्थक्यंपरिजिहीर्षुस्तथान्यशास्त्रेभ्योस्यगुणवत्वंप्रदर्शयन्शार्दूलविक्रीडितेे
नाह १ भूयोभिरिति होरायास्तंत्रंहोरातंत्रं अथवाहोराएवतंत्रंहोरातंत्रंतदेवमहार्णवोदुःपारत्वात् तंत्र्यतेतार्यते येनार्थस्तत्तंत्रम् अहं
होरातंत्रमहार्णवप्रतरणेभग्नोद्यमानांशास्त्रप्लवंप्रारभे होरातंत्रमेवमहार्णवोमहासमुद्रः तस्यतरणेप्रतरणविषयेभग्नोद्यमानांभग्नोत्साहा
नांशास्त्रप्लवंप्रारभेकरोमि शास्त्रमेवप्लवः शास्त्रप्लवः तंशास्त्रप्लवंयथाप्लवस्तितीर्षूणांपरपारगमनमाशुसंपादयति तथेदमपिहोरातंत्र

ततः प्रजाइति भर्तासरज्योतिषां अमरादेना: ज्योतींषिग्रहनक्षत्रादीनि तेषां भर्ताप्रभुः प्रधानइत्यर्थः यतः सर्वदेवास्तस्योपस्थानंकुर्वंति ग्रहनक्ष त्राणांचतद्दर्शनादयास्तमया: यदुक्तम् तेजसांगोलकः सूर्योग्रहर्क्षाण्यंबुगोलका: प्रभावंतोहिदृश्यंतेसूर्यरश्मिप्रदीपिताइति एवंगुणाधिक्या दमरज्योतिषांप्रभुः लोकानांप्रलयोद्भवस्थितिविभुरिति लोका: भूर्लोकादयस्तेषांप्रलयेविनाशे उद्भवेउत्पत्तौस्थितौपालनेप्रभुर्विष्णुः भगव तः अतीतवर्तमानभाविकालत्रयपरिच्छेदचिन्हभूतत्वात् चशब्दोऽत्रावधारणे अनेकधायः श्रुतौवेदेयोऽनेकधानेकप्रकारैः पठ्यते तथाचो क्तम् इंद्रंमित्रंवरुणमग्निमाहुरथोदिव्यःससुपर्णोगरुत्मान् एकंसद्विप्राबहुधावदंत्यग्निंयमंमातरिश्वानमाहुरित्यादि अधुनास्यशास्त्रस्यपर

श्रीगणेशायनमः ॥ मूर्तित्वेपरिकल्पितः शशभृतोवर्त्मापुनर्जन्मनामात्मेत्यात्मविदांक्रतुश्चयजतांभर्तामरज्योतिषां लोका नांप्रलयोद्भवस्थितिविभुश्चानेकधायःश्रुतौवाचंनःसददात्वनेककिरणस्त्रैलोक्यदीपोरविः १ भूयोभिःपटुबुद्धिभिःपटु धियांहोराफलज्ञप्तयेशब्दन्यायसमन्वितेषुबहुशःशास्त्रेषुदृष्टेष्वपि होरातंत्रमहार्णवप्रतरणेभग्नोद्यमानामहंस्वल्प वृत्तविचित्रमर्थबहुलंशास्त्रप्लवंप्रारभे २

प्रणीतत्वादानर्थक्यंपरिजिहीर्षुस्तथान्यशास्त्रेभ्योस्यगुणवत्वंप्रदर्शयन्शार्दूलविक्रीडितेना ह १ भूयोभिरिति होरायस्त्रंहोरातंत्रं अथवाहोराएवतंत्रंहोरातंत्रंतदेवमहार्णवोदुस्तरत्वात् तंत्र्यतेतार्यते येनार्थस्तत्तंत्रम् अहं होरातंत्रमहार्णवप्रतरणेभग्नोद्यमानांशास्त्रप्लवंप्रारभे होरातंत्रमेवमहार्णवोमहासमुद्रः तत्प्रतरणेप्रतरणविषयेभग्नोद्यमानांभग्नोत्साहा नांशास्त्रप्लवंप्रारभेकरोमि शास्त्रमेवप्लवः शास्त्रप्लवः तंशास्त्रप्लवंयथाप्लवस्तितीर्षूणांप रपारगमनमाशुसंपादयति तथेदमपिहोरातंत्र

होरात्रशब्देनोच्यते तस्याः किल्पविकल्पना एके अन्ये होरांवांछंतीत्यर्थः कथमुच्यते पूर्वपरवर्णलोपात् अहोरात्रशब्दस्य पूर्वोवर्णोकारोपर वर्णश्च त्रकारस्तयोर्लोपमदर्शनं कृत्वा होराशब्दोवशिष्यते किमर्थं पुनरहोरात्रशब्दाद्धोराशब्दोव्युत्पाद्यतइति अत्रोच्यते मेषादयो द्वादशलग्नराशयो होरात्वेनभृताः लग्नस्य च कालवशाज्ज्ञानम् लग्नवशाच्छुभाशुभज्ञानम् अतो होराणामाश्रयत्वात्तत एवहोराशब्दोव्युत्पाद्यते एतदेवाचार्यस्याप्यभि मेतम् यतः परमतमप्रतिषिद्धं स्वमतमिति तथान्यसारावल्याम् आद्यंतवर्णलोपाद्धोरास्माकं भवत्यहोरात्रात् तत्प्रतिषिद्धाः सर्वेग्रहभगणाश्रि तास्तेयस्मात् किमस्याः प्रयोजनमित्याह कर्मार्जितंपूर्वभवेसदादि यत्तस्य पंक्तिंसमभिव्यनक्ति पूर्वभवे पूर्वजन्मनि यत्सदादि शुभमशुभंमिश्रं

होरेत्यहोरात्रविकल्पमेकेवांछंतिपूर्वापरवर्णलोपात् कर्मार्जितंपूर्वभवेसदादि यत्तस्यपंक्तिंसमभिव्यनक्ति ३

च कर्मार्जितंतस्यपक्तिंपाकंसम्यक् व्यनक्तिप्रकटीकरोति तथाचलघुजातके यदुपचितमन्यजन्मनिशुभाशुभंतस्यकर्मणः प्राप्तिं व्यंजयतिशास्त्रमे तत्तमसिद्रव्याणिदीपइवेति ननुशुभस्याशुभस्यवाविश्यमादिना किंव्यनक्ति उच्यते द्विविधंशुभाशुभं दृढकर्मोपार्जितमदृढकर्मोपार्जितंच त त्रदृढकर्मोपार्जितस्यदशाफलंपाकक्रमेणव्यनक्ति अशुभंदशाफलंज्ञात्वायात्रादेः परिहारः कर्तव्यः शुभंज्ञात्वायात्रादेरतिशयेनदानं अदृढक र्मोपार्जितस्याष्टकवर्गेणफलंव्यनक्ति तच्चाशुभंज्ञात्वाशांत्यादिभिः [illegible]नयेत् तथाचयवनेश्वरः यथाहिधान्[illegible]ग्रहसंयोगप्रभवं प्रसूतौ प्राप्यानितानित्वपिशब्दयंतिवर्षानुयोगात्दशान्तरेषु तदप्यपिद्वैर्द्विविधंनिरुक्तं स्थिराख्यमौत्पातिकसंज्ञितंच जन्मक्रमा ज्जातकनिश्चितंयत्कर्मोपसर्पिस्थिरमुक्तमेतत् सम्यग्ग्रहाणां[illegible]स्थानानि यानिस्थानानिजन्मप्रभवानिसद्भिः तेभ्यः फलंचारग्रहक्रमस्याद्यु

यदौत्पातिकसंज्ञितंतत् अनेनारिष्टस्यशान्त्यादिभिरुपशमः प्रदर्शितोभवति उक्तंच भगवताव्यासेन विहन्याद्दुर्बलंदैवंपुरुषेणविपश्चितेति ३ अधुनाव्यवहारार्थंकालाख्यस्यपुरुषस्यमेषादिराशिपूर्वंकंशिरःप्रभृत्यंगविभागंशार्दूलविक्रीडितेनाह कालांगानीति कालस्यांगानिकालांगानिता निचमेषप्रभृतिराशयोनवर्क्षचरणानवभिर्ऋक्षचरणैर्नक्षत्रपादैःप्रमाणंयेषांते अश्विप्रथमा अश्विनीतः प्रभृतिनवनवनक्षत्रपादाएकैकस्यप्रमाणम् मेषप्रभृतिराशयोश्विप्रथमैर्नक्षत्रपादैर्युक्ताइत्यर्थः तथा भूताराशयो धातुरवयवाः तथाचयवनेश्वरः द्वंद्वंसपादंभवनंगतंति तथाचभगवान्गार्गिः अश्विनीभरणीमेषः कृत्तिकापादमेवच तत्पादत्रितयंब्राह्मवृष सौम्यदलंतथा सौम्याधमार्द्रामिथुनस्त्वादित्याश्चरणत्रयं तत्पादःपुष्यमाश्ले

कालांगानिवरांगमाननमुरोहृत्क्रोडवासोभृतोबस्तिर्व्यंजनमूरुजानुयुगलेजंघेततोंघ्रिद्वयम्
मेषाश्विप्रथमानवर्क्षचरणाश्चक्रस्थिताराशयोराशिक्षेत्रगृहर्क्षभानिभवनंचैकार्थसंप्रत्ययाः ४

षाराशिः कर्कटकः स्मृतः पित्र्यंभाग्यमथार्यम्णः पादःसिंहःप्रकीर्तितः तत्पादत्रितयंकन्याहस्तश्चित्रार्धमेवच तथाचित्रादलंस्वातीविशाखाचर णत्रयम् तत्पादंमित्रदैवत्यंज्येष्ठावृश्चिकउच्यते मूलमाप्यंतथाधन्वीपादोविश्वेश्वरस्यच तत्पादत्रितयंश्रवणंमकरोवासवोदलम् तद्दलंवारुणंकुंभ स्तथाजाचरचरणत्रयं तत्पादमेकोमीनःस्यादहिर्बुध्न्यंचरेवती चक्रस्थिताः चक्रस्थिताः चक्रस्थिताराशयः अथवाचक्रवत्स्थिताःअनेकसं स्थानमेषांप्रदर्शितंभवति तत्रकालाख्यस्यवरांगंशिरोमेषः आननंमुखंवृषः उरोवक्षोमिथुनः हृद्हृदयंकुलीरः क्रोडमुदरंसिंहः वासोभृत कटिःकन्या बस्तिर्नाभिव्यंजनयोरंतरंतुला व्यंजनंयेनपुंस्त्वंव्यंज्यतेलिंगंतद्वृश्चिकः ऊरुयुगलंधन्वीजानुयुगलंमकरः जंघेकुंभः अंघ्रिद्व

यंपादयुगलंमीनइति तथाचबादरायणः मेषःशिरोथवदनंवृषभोविधातुर्वक्षोभवेन्नृमिथुनंहृदयंकुलीरः सिंहस्तथोदरमथोयुवतिः कटिश्च बस्तिस्तु
लाभृदथमेहनमष्टमंस्यात् धन्वीचास्योरुयुगलंमकरोजानुद्वयंभवति जंघाद्वितयंकुंभः पादौमत्स्यद्वयंचेति अस्यप्रयोजनम् जन्मकालेयोराशिः पा
पग्रहाक्रांतः सकलास्यस्यपुरुषस्ययस्मिन्नंगेस्थितस्तत्रांगेजातस्योपघातोवक्तव्यः यत्रसौम्यस्थितस्तत्रपुष्टिरिति तथाचसारावल्याम् कालनिर
स्यावयवाःपुरुषाणांकल्पयेत्प्रसवकाले सदसद्ग्रहसंयोगात्पुष्टाः सोपद्रवाश्चापिइतिराशिक्षेत्रमित्यादि एषांचप्रत्येकस्यराशिरितिसंज्ञा तस्यैवप-
र्यायनामानिक्षेत्रम् गृहम् ऋक्षंभम् राशिश्चक्षेत्रंचगृहंचऋक्षंचभंचतानिराशिक्षेत्रगृहर्क्षभानि भवनंच गृहत्वाद्भवनग्रहणेसिद्धेयत्पुनर्भ
वनग्रहणंकृतंतत्सर्वेषांगृहपर्यायाणांग्रहणार्थं ऋक्षत्वादपिभग्रहणेसिद्धेयत्पुनर्भग्रहणंतेनैतद्दर्शयति यत्रयत्रहोराशास्त्रेभग्रहणंऋक्षग्रह
णंवातत्रतत्रराशेरेवग्रहणंस्यान्नतुनक्षत्रस्य एतेराश्यादयः शब्दाएकार्थसंप्रत्ययाएकार्थाभिधायकाइत्यर्थः ४ अधुनाराशीनांस्वरूपवि
ज्ञानंवसंततिलकेनाह मत्स्येति मीनोराशिर्मत्स्यौमत्स्यद्वयमन्योन्यंपुच्छाभिमुखंएतत्तुकुतोलभ्यते उच्यते तस्यैवोभयोदयत्वात् वक्ष्यति
च लग्नंसमेत्युभयतः पृथुरोमयुग्मभिति घटीकुंभः स्कंधासक्तरिक्तघटधारीपुरुषः कुंभः मिथुनोनृमिथुनराशिर्मिथुनंनृमिथुनं स्त्रीपु
मान्सोतन्मिथुनं सगदंसवीणंपुमान्सगदः स्त्रीसवीणा चापीनरोश्वजघनः धन्वीराशिश्चापिविद्यमानधन्वानरः अश्वजघनः अश्वस्तुर
गोतस्येव जघनंयस्यसोश्वजघनः चतुष्पादित्यर्थः मकरोमृगास्यः मकरोराशिर्मकरएवसचमृगास्यः मृगमुखः नौलीत्यादि तुलाविद्य
मानस्तुलःपुरुषः कन्याकुमारीप्लवगानौकास्थासस्यदहना सस्यानिचदहनश्चतौसस्यदहनौताभ्यांसहवर्ततइतिसासस्यदहना शेषाराश
योमेषवृषकर्कटकसिंहवृश्चिकाः स्वनामसदृशाः स्वसंज्ञाविहिताकृतयः तद्यथामेषोमेषः वृषोवृषभः कर्कटकः कुलीरोजलचरप्राणी

सिंहः केसरी वृश्चिकोऽष्टश्चिक एवकीबजातिः तथावसत्यः छागोवृषभोवीणागदाधरंमिथुनमंभर्भासकुलीरः सिंहः शैलेकन्यानौसंस्थादीपसस्यकरा
षस्तुलाधरोवृश्चिकोथधन्वीनरोहयांत्यार्धः मकरार्धंमृगपूर्वंकुंभीपुरःषोऽक्षषांमीनः स्वस्वराश्चसर्वे सर्वेद्वादशराशयःस्वचराः स्वपुरुषेषुस्थानेपुनः
यथादृष्टस्थाननिवासिनइत्यर्थः तद्यथा मेषवृषावारण्यौदिवारात्रौ मिथुनोग्राम्यः कर्कटोंबुचरः सिंहआरण्यचारी कन्यातोयानदशादिगाणा
लापण्यवीथिस्थः वृश्चिकः श्वभ्रचारी धन्वीग्राम्यःमकरः पूर्वभागेआरण्योन्यो जलचरः कुंभोग्राम्यः मीनोजलचररहित तयान्यवनेश्वरः आह
स्मृतोमेषसमानमूर्तिः कालस्यमूर्द्धागदितः पुराणैः सोजाविकानांचरकंदराद्रिस्तेनाग्निधात्वाकररत्नभूमिः १ वृषाक्रांतस्तुप्रथितोद्वितीयः स
ऋकंठायतनंविधातुः वनाद्रिसानुद्विपगोकुलानांकृषीवलानामधिवासभूमिः २ धीणागदाभृन्मिथुनंतृतीयः प्रजापतेस्कंधभुजांसदेशः प्रन

गस्योपर्टीनुमिथुनंसगदंसवीणंचापीनरोश्वजघनोमकरोमृगास्यः
तौलीससस्यदहनाप्लववगाचकन्याशेषाःस्वनामसदृशाःस्वचराश्चसर्वे ५

कोगायनशिल्पकस्त्रीक्रीडारतिर्द्यूतविहारभूमिः ३ कर्कःकुलीराकृतिरंबुसंस्थोवदःप्रदेशोविहनश्वधातुः केदारवापीपुलिनानिलस्य देवांगनारम्य
विहारभूमिः ४ सिंहस्त्वशैलेहृदयप्रदेशःप्रजापतेःपंचममाहुराद्याः तस्याटवीदुर्गगुहावनाद्रिव्याधावनीदुर्गवनप्रदेशाः ५ प्रदीपिकागृह्यकरणक
न्यानौस्थाजलेषष्ठमितिब्रुवंति कलार्थधीराजठरंविधातुः सशाङ्वलास्त्रीरतिशिल्पभूमिः ६ वीथ्यांतुलापण्यधरोमनुष्यः स्थितःसनाभीकटिबस्ति
देशे शुक्लार्थवीथ्यापणपट्टनाध्वसार्थाधिवासान्नतसस्यभूमिः ७ श्वभ्रोष्टमोवृश्चिकविग्रहस्तुप्रोक्तःप्रभोमेढ्रगुदप्रदेशो गुहाबिलश्वभ्रविषारम

गुभिर्वल्मीककीटाजगराहिभूमिः ८ धन्वीमनुष्योहयपश्चिमार्धस्तमाहुरुरुभुवनप्रणेतुः समस्थितव्यस्तसमस्तवाजीसुरास्त्र मृध्य स्तरथाश्व भूमिः
९ मृगार्द्धपूर्वोमकरोंबुगार्धोजानुप्रदेशंतनुशांतिभानुः नदीवनारण्यसरोच्चरूपश्वभ्राधिवासोदशमःप्रदिष्टः १० स्कंधंतुरिक्तःपुरुषस्यकुंभोजंघ
तमेकादशमाहुराद्याः उष्णोदकाधारकुसस्यपक्षीस्त्रीशौंडिकाद्यूतनिवासभूमिः ११ जलेतुमीनद्वयमत्स्यराशिः कालस्यपादौविहितौवरिष्ठौ ·
सपुण्यदेवद्विजतीर्थभूमिर्नदीससुद्रांबुधराधिवासः १२ प्रयोजनंतुनष्टादिषुद्रव्यस्थानपरिज्ञानं उक्तंच राशिभ्यःकालदिग्देशाइति अथ
नाराशिनवमांशद्वादशांशाधिपान्त्रोटकेनाह क्षितिजसितज्ञेति क्षितिजादयोग्रहाः गृहपाः अंशपाश्च गृहाणांराशीनांमेषादीनांपतयःस्वामि

क्षितिजसितज्ञचंद्ररविसौम्यसितावनिजाः सुरगुरुमंदसौरिगुरवश्चगृहांशकपाः

नोभवंति क्षितिजोंगारकः समेषस्याधिपतिः सितः शुक्रः वृषभस्य ज्ञोबुधोमिथुनस्य चंद्रः कर्कटकस्य रविरादित्यः सिंहस्य सौम्योबुधः कन्यायाः
सितःशुक्रस्तुलायाः अवनिजोंगारकोवृश्चिकस्य सुरगुरुर्बृहस्पतिः धन्विनः मंदशनैश्चरोमकरस्य सौरिःशनैश्चरोमंदइत्यमरः कुंभस्यगुरुर्बृहस्पतिः मीनस्येति
प्रयोजनं होरास्वामिगुरुज्ञवीक्षितयुतेत्यत्र एतएवमेषादिनवांशकाधिपतयः नकेवलंमेषस्यभौमाधिपतिः यावद्यस्मिन्राशौमेषनवांशकोदयोभवति तस्या
पिभौमोधिपतिः शेषाणामप्येवं तेचनवांशकाःकथंभवतीत्याह अजमृगतौलिचंद्रभवनादिनवांशविधिरिति अजोमेषः मृगोमकरः तौलीतुलाचंद्रभवनंकर्क·
टः अजोमेषः मृगोमकरः तौलिस्तुलः चंद्रभवनंकर्कः आदिनवांशविधिरिति प्रत्येकमभिसंबध्यते तत्रैवसंबंधोजायते अजादिर्मृगादिः तौल्यादिः चंद्र
भवनादिर्नवांशविधिःसर्वराशीनांविधिर्भवति तत्रादिनवांशविधिः मेषस्यतेनमेषवृषमिथुनककर्टसिंहकन्यातुलावृश्चिकधनुर्धराणांसंबंधिनोनवांशाःमेष

स्यभवंति मृगादिर्वृषस्य तेनमकरकुंभमीनमेषवृषमिथुनकर्कटसिंहकन्यासंबंधिनोनवांशाः वृषस्यतुलादिर्मिथुनस्य तेनतुलामकरधनमकर कुंभमीनमेषमिथुनानांसंबंधिनोनवांशाः मिथुनस्यकर्कटादिः कर्कटस्य तेनकर्कटसिंहकन्यातुलावृश्चिकधनमकरकुंभमीनानांसंबंधिनोनवांशाः कर्कटस्य एवंसिंहस्यमेषवत् कन्यायाःवृषवत् तुलायाःमिथुनवत् वृश्चिकस्यकर्कटवत् पुनरपिधनुषःमेषवत् मकरस्यवृषवत् कुंभस्यमिथु नवत् मीनस्यकर्कटवत् तदुक्तंग्रंथांतरे मेषकेसरिधन्वीनांमेषाद्याअंशकाःस्मृताः वृषकन्यामृगाणांचमकराद्यानव स्मृताः १ तुलामिथुनकुंभा

अजमृगतौलिचंद्रभवनादिर्नवांशविधिर्भवनसमांशकाधिपतयः स्वगृहात्क्रमशः ५

नांतुलाद्यानवकीर्तिताः कर्कनौलिझषाणांच कर्कटाद्यानवांशकाः प्रयोजनम् स्तेनोभोक्तापंडितायाद इत्यादि भवनसमांशकाधिपतयःस्वगृहात्क्रमशइ ति भवनसमाअंशकाभवनांशकाः भवनानिद्वादशतत्समाअंशकाद्वादशांशकाइत्यर्थः तेचप्रत्येकस्यराशेः स्वगृहादारभ्यगणनीयाः तद्यथा मेषस्य मेषवृषमिथुनकर्कटसिंहकन्यातुलावृश्चिकधन्विमकरकुंभमीनानांसंबंधिनोद्वादशभागाभवंति तेषांभौमाद्याधिपतयः एवंवृषस्यवृषाद्यामेषांताः मिथुनस्यमिथुनाद्यावृषांताः कन्यायाः कन्याद्याः सिंहांताः तुलायास्तुलाद्याः कन्यांताः वृश्चिकस्यवृश्चिकाद्यास्तुलांताः धन्विनोधनुराद्याः वृश्चिकांताः मकरस्यमकराद्याधन्व्यंताः कुंभस्यकुंभाद्याः मकरांताः मीनस्यमीनाद्याः कुंभांताः प्रयोजनं तात्कालिकेंदुसहितोद्विरसांशकइत्यादि ५ ७

अधुनात्रिंशांशकस्याधिपतीनांगणनयापरिज्ञानंचपृथिताग्रयाह कुजेति कुजोभौमः रविजः सौरिः शनिः गुरुर्बृहस्पतिः ज्ञोबुधः शुक्रोभार्गवः एवंकुजरविजगुरुज्ञशुक्राणांक्रमेणभागाः पवनसमीरणकौर्पिजूकलेयाः तद्यथा पवनाः वायवः पंचपंचएवभागाः कुजस्य ततउर्ध्वंसमीरणाः पंचैवरविजस्य एवंदश ततउर्ध्वंकौर्पिसंज्ञाअष्टौगुरोः कौर्प्याख्यावृश्चिकः सचगणनयाष्टमः एवमष्टादश ततः परंजूकसंज्ञाः सप्तभागाःबुधस्य जूकसंज्ञातुलायाः सचगणनयासप्तमः एवंपंचविंशतिः ततउर्ध्वंलेयसंज्ञाः पंचशुक्रस्य लेयसंज्ञासिंहस्य सचगणनयापंचमः एवंत्रिंशत् किंसामान्येनेत्यतआह अयुजियुजीति अयुजिविषमराशौकुजादयोग्रहाः पवनादीनांभागानांयथाक्रमेणाधिपतयः तत्रमेषमिथुनसिंहतुलाधनुःकुंभानांविषमराशीनामेषक्रमः युजिभेतुविपर्ययस्थाः युजिसमराशौपवनादिभागग्रहाश्चविपर्ययस्थाः विलोमेनतिष्ठंति तद्यथा

कुजरविजगुरुज्ञशुक्रभागाः पवनसमीरणकौर्पिजूकलेयाः
अयुजियुजितुभेविपर्ययस्थाःशशिभवनालिझषांतमृक्षसंधिः ७

तत्रादौपंचशुक्रस्य ततःपरंसप्तबुधस्य एवंद्वादश ततःपरंअष्टौजीवस्य एवंविंशतिः ततःपरंपंचशनेः एवंपंचविंशतिः ततःपरंपंचभौमस्य एवंत्रिंशत् तत्रवृषकर्कटकन्यावृश्चिकमकरमीनाः समराशयः एवंत्रिंशद्भागाधिपतयः पंचताराग्रहाः अत्रकेचिदाहुः यथाविपर्ययस्था इत्यनेनानंतरगणामेवपवनादिसंख्यानांभागानांविपर्ययेणभवितव्यंनव्यवहितानांकुजादीनां तच्चायुक्तम् तस्मात्तुशब्दोत्रपठ्यते सचकुजादिसमुच्चयार्थः तथाचश्रुतकीर्तिः पंचाथपंचचाष्टौसप्तचपंचैवचोजभवनेषु धरणिसुतमंदसुरगुरुबुधशुक्राणांक्रमेणांशाः पंचै

वसमत्वाष्टोपंच पंचाश्युग्मभवनेषु भागाभार्गवशशिसुतगुरुज्यशनिभूमिपुत्राणामिति प्रयोजनं कन्यैवदु शास्त्र गतौ हदास्थं राशीसमायाकुत्वारि त्रयुक्ता भूम्यात्मजर्क्षैकमशांशाकेषु वक्रार्किजीवेंदुजभार्गवा णामित्यादि शशिभवनालिझषांतमृक्षसंधिः अंतशब्दः प्रत्येकमभिसंबध्यते शशिभवनांतमत्यंतं झषांतं चक्रक्षसंधिः शशिभवनंकर्कटः आलिर्वृश्चिकः झषोमीनः एतेषामंतं नवमनवांशकं यत्रनक्षत्रराश्योर्युगपत्पर्यवसानं तदृक्षसंधिः यस्मादाश्लेषांते कर्कटकांतं ज्येष्ठांतं च वृश्चिकांतं रेवत्यंतं मीनांतमिति एतदेवलोके गंडांतमितिप्रसिद्धं उक्तं च अश्विनीपित्र्यमूलाद्यामेषसिंहहयादयः विषमर्क्षान्निवर्तते तदृध्यायथोत्तरमितिप्रयोजनं संधौपापैः शशिनिचजडः स्यात्न चेत्सौम्यदृष्ट इति ७ अधुना व्यवहारार्थमेषादीनां संज्ञायथार्थयाह क्रियेति इत्यमेवंप्रकारनामानो मेषादयो राशयो ज्ञेयाः तद्यथा क्रियो मेषः ताबुरिर्वृषः जितुमो मिथु

क्रियताबुरिजितुमकुलीरलेयपाथोनजूककौर्प्याख्याः तौक्षिक आकोकेरो हृद्रोगश्चांत्यभं चेत्थं ८ द्रेष्काणहोरानव भागसंज्ञास्त्रिंशांशकद्वादशसंज्ञिताश्च

नः कुलीरः कर्कटः लेयः सिंहः पाथोनः कन्या जूकस्तुला कौर्प्याख्यो वृश्चिकः तौक्षिको धन्वी आकोकेरो मकरः हृद्रोगः कुंभः अंत्यभं मीन इति प्रयोजनम् गोसिंहौ जितुमाष्टमौ क्रियतुले इत्यादि ८ अधुना ग्रहस्य क्षेत्रहोराद्रेष्काणनवांशद्वादशभागत्रिंशद्भागानां वर्गसंज्ञानां व्यवहारार्थमिंद्रवज्रयाह द्रेष्काणेति द्रेष्काणादयः षट्पदार्थाः स्वकीयग्रहस्य वर्गसंज्ञा तत्र द्रेष्काणो राशित्रिभागः होराराश्यर्द्धं नवभागो नवांशकः त्रिंशांशकः त्रिंशद्भागः द्वादशांशो द्वादशभागः क्षेत्रं राशिः एतत्संज्ञिताश्च एषां संज्ञा ख्येषां तेन तथा यद्यस्य ग्रहस्य क्षेत्रं राशिः स तस्य वर्गः वर्गशब्देनात्र षड्वर्गः ते सर्व एव ग्रहस्यात्मीय वर्गसंज्ञाः एवं षड्विकल्पो राशिः षट् स्वकीये

सुस्थितोवर्गस्थोभवति नतुग्रहस्यषड्विकल्पानसंभवंति यतश्चंद्रार्कयोस्त्रिंशांशकाभाव: भौमादीनांहोराभाव: तस्मात्पंचसंभवंति तेनपंच-
स्वात्मीयेषुस्थितोवर्गस्थ: एतदप्युपलक्षणं अतोयथासंभवस्त्वादिविकल्पस्थोग्रहोवर्गस्थउच्यते तस्माद्भगवान्गार्गि: क्षेत्रंहोराथद्रेक्काणोन
वांशोद्वादशांशक: त्रिंशांशकश्चवर्गोयंसर्वस्यस्वउदाहृत: आद्येष्वपिपदार्थेषुस्थित:स्वेषुस्ववर्गग: परवर्गगतोप्येवंग्रहोभवतिचान्यथा
इति प्रयोजनम् एकोपिवक्रोपगतोनराणांशुभाशुभोवापिचतुष्टयस्थ: वर्गोपितस्योदयगोविनाशंबहुप्रकारंकुरुतेध्वगानामित्यादि होरा-
लग्नयो:संज्ञार्थमाह होरेतिलग्नंभुवनस्यचार्धमिति होराइतिलग्नमुच्यते प्रयोजनं होरास्वामिगुरुज्ञवीक्षितयुतेति भवनस्यचराशेरर्द्धंहो-
रा प्रयोजनं मार्तंडेंदोराशुजिसमभेचंद्रभान्वोश्चहोरेति १ अधुनाराशीनांरात्रिदिनसंज्ञत्वं पृष्ठोदयशीर्षोदयत्वंचवसंततिलकेनाह

क्षेत्रंचयद्यस्यसतस्यवर्गोहोरेतिलग्नंभवनस्यचार्द्धं १

गोजाश्विकर्किमिथुना गोशब्देनवृषउच्यते अजोमेष: अश्वोस्यास्तीत्यश्वीधन्वी कर्कीकुलीर: मिथुन:प्रसिद्ध: एतेगोजाश्विकर्किमिथुना:
समृगा: मृगेणमकरेणसहिता:षड्राशयोनिशाख्या: रात्रिबलसंज्ञा पृष्ठोदयाविमिथुना: एतएवराशिसंज्ञाविमिथुना: मिथुनवर्जिता: पृष्ठो
दयसंज्ञाभवंति पृष्ठेनउदयंयांतीत्यर्थ: मिथुन:पुन:शीर्षोदय: शीर्षोदयाइति उक्तेभ्य:शेषा: सिंहकन्यातुलावृश्चिककुंभा: शीर्षोदया: शिर
साउदयंयांति दिनबलाश्चभवंति अत्ररात्रिदिनबलाख्याइतिसंज्ञामात्रं यतस्तेषामुत्तरोत्तरंबलवक्ष्यति द्विपदादयोन्हिनिशिचप्रागेचसं-
ध्याद्वयेइति एवंसत्याचार्यस्यवचनविरोध:स्यात् तस्मात्संज्ञामात्रंबलग्रहणं प्रयोजनं रात्रिद्युसंज्ञेषुविलोमजन्मइत्यादि तथापृष्ठोदयको

भयवर्गाइति यात्रायांवर्ज्यानित्र शीर्षोदयेसमभिवांछितकार्यसिद्धिं पृष्ठोदयेविपुलताबलबुद्धिनाशः शस्तंदिवादिनबलेनिशिनक्तवीर्ये रात्रौर्षि
पर्ययबलेगमनंनशस्तं अन्यलग्नेष्योमीनस्यविशेषमाह लग्नंसमेत्युभयतः पृथुरोमयुग्मंमिति पृथुरोमामत्स्यः तद्युग्मंमत्स्यद्वयंमीनोराशिः
सउभयतःपृष्ठशीर्षाख्यंलग्नंसमेत्युदेतीति १०अधुनाराशीनांक्रूरसौम्यविभागंस्त्रीपुरुषविभागंचरस्थिरद्विस्वभावविभागंदिगधिपत्वंहोराद्रेक्काणपतीनांवि
भागंचमंदाक्रांतयाह क्रूरःसौम्याइति तेमेषादयोराशयोयथाक्रमंक्रूरसौम्यसंज्ञाः तत्रमेषः क्रूरः वृषःसौम्यः मिथुनःक्रूरः कर्कटःसौम्यः एवं
सर्वेषांयोज्यं युक्तंकरणीयमित्यर्थः तेनविषमराशयः क्रूरसंज्ञाः समराशयःसौम्यसंज्ञा. प्रयोजनं क्रूरेषुजाताः क्रूरस्वभावाः सौम्येषुजा-
ताः सौम्यस्वभावाभवंति तथाचसत्याचार्यः ओजाःपुरुषास्तेपाः सौम्याः स्त्रीसंज्ञकाः क्रमात् ओजेषूग्राःपुरुषाः सौम्यायुग्मेषु भवनेषु पुरु-

गोजाश्विकर्किमिथुनाःसमृगानिशाख्याः पृष्ठोदयाविमिथुनाः कथितास्तएव शीर्षोदयादिनबलाश्चभवंतिशे
षालग्नंसमेत्युभयतः पृथुरोमयुग्मं १०

वनितेइति तएवमेषादयोयथाक्रमं पुरुषवनिताख्याज्ञेयाः तेनमेषःपुरुषोनरोवृषो
वनितास्त्री एवंसर्वत्र तेनषड्विषमराशयः पुरुषसंज्ञाः षट्समराशयस्त्रीसंज्ञाः प्रयोजनं पुरुषराशिषुजातास्तेजस्विनः स्त्रीराशिषुजातामृ
द्वोभवंति तेचरागद्विदेहाइति तएवमेषादयोयथासंख्यंचरागद्विदेहाख्याभवंति तत्रमेषश्चरः वृषोगःस्थिरः मिथुनोद्विदेहोद्विस्वभावः ए
वंकर्कटादिषुयोज्यं तेनमेषकर्कटतुलामकराश्चराः वृषसिंहवृश्चिककुंभास्स्थिराः मिथुनकन्याधनुर्मीनाद्विस्वभावाः प्रयोजनं चरराशिषुजाता
श्चरस्वभावाभवंति स्थिरेषुस्थिराः द्विस्वभावेषुमिश्रस्वभावाभवंति तथाचसत्यः चरसंज्ञाः स्थिरसंज्ञाद्विप्रकृतिश्चेतिराशयः क्रमशः राशिस्व

भावतुल्याजायंते प्रकृतयः प्रसूतानाम् मागादीशाइति क्रियोमेषः वृषःप्रसिद्धः नृयुग्मिथुनः कुलीरः कर्कटः एतेक्रियवृषनृयुक्कर्कटाः स्व-
त्रिकोणाभ्यां स्वपंचमनवमाभ्यां सहिताः प्रागादिषु पूर्वाद्यासुचतसृषुदिशासु ईशाः स्वामिनः भवंति तेनमेषसिंहधन्विनः पूर्वस्याम् वृषक-
न्याम कराः दक्षिणस्याम् मिथुनतुलाकुंभाः पश्चिमायाम् कर्कटवृश्चिकमीनाउत्तरस्यामितिप्रयोजनम् हृतनष्टदौचौरादेर्द्रव्यस्यवादिग्वि-
ज्ञानं सूतिकागृहद्वारज्ञानंच तथाच यातव्यदिग्मुखगनस्यसुखेनसिद्धिर्व्ययश्चमोभवतिदिक्प्रतिलोमलग्नइति मार्तंडेंदोरिति
मार्तंडः सूर्यः इंदुश्चंद्रः अयुज्योजराशौ यथाक्रमं मार्तंडेंदोर्होरेभवतः प्रथमाहोरासूर्यस्य द्वितीयाहोराचंद्रस्य होराशब्देनात्रराश्यर्द्धमुच्यते
समभे चंद्रभान्वोश्चेति समभेसमराशौ चंद्रभान्वोः होरेभवतः प्रथमाहोराचंद्रस्य शशिनः द्वितीयाभानोः सूर्यस्य प्रयोजनम् सूर्यहोरा

क्रूरः सौम्यः पुरुषवनितेतेचरागाद्विदेहाः मागादीशाः क्रियवृषनृयुक्कर्कटाः सत्रिकोणाः मार्तंडेंदोरयुजिसमभेचंद्रभा
न्वोश्चहोरे द्रेष्काणाःस्युःस्वभवनसुतत्रित्रिकोणाधिपानाम् ११

यांजातास्तेजस्विनः चंद्रस्यहोरायांमृदुस्वभावाभवंति द्रेष्का-
णाःस्युरिति द्रेष्काणोराशित्रिभागः स्वभवनसुतत्रित्रिकोणाधिपानांसंबंधिनो द्रेष्काणाभवंति प्रथमोद्रेष्काणः स्वभवनाधिपतेः आत्मीयभवना
धिपतेः द्वितीयः सुतभवनस्यपंचमस्थानाधिपतेः तृतीयः त्रित्रिकोणाधिपतेः नवमस्थानाधिपतेः तेनमेषस्यप्रथमद्रेष्काणोभौमस्य द्विती
योर्कस्य तृतीयोगुरोः वृषस्यप्रथमः शुक्रस्य द्वितीयोबुधस्य तृतीयः शनेः मिथुनस्यप्रथमोबुधस्य द्वितीयःशुक्रस्य तृतीयःशनेः
कर्कटस्यप्रथमश्चंद्रस्य द्वितीयोभौमस्य तृतीयोजीवस्य सिंहस्यप्रथमः सूर्यस्य द्वितीयोजीवस्य तृतीयोभौमस्य कन्यायाःप्रथमोबुधस्य

3627

द्वितीयः शनेः तृतीयः शुक्रस्य तुलायाः प्रथमः शुक्रस्य द्वितीयः सौरस्य तृतीयो बुधस्य वृश्चिकस्य प्रथमो भौमस्य द्वितीयो जीवस्य तृतीयश्चंद्रस्य धन्विनः प्रथमो जीवस्य द्वितीयो भौमस्य तृतीयो रवेः मकरस्य प्रथमः शनेः द्वितीयः शुक्रस्य तृतीयो बुधस्य कुंभस्य प्रथमः सौरः द्वितीयो बुधस्य तृतीयः शुक्रस्य मीनस्य प्रथमो जीवस्य द्वितीयश्चंद्रस्य तृतीयो भौमस्येति प्रयोजनम् द्विरुक्तभांत्यांशक्रमात्रिभागगैरित्यादि ११ अधुना मतांतरेण होराद्रेष्काणपतीनां लक्षणमिंद्रवज्रयाह केचिदिति केचिद्यवनेश्वरादयः प्रथमां होरां भपस्य लग्नाधिपतेर्वांछंति द्वितीयां लाभाधिपतेरेकादशस्थानाधिपस्य यथा मेषस्य प्रथमहोरा भौमस्य द्वितीया सौरस्य एवं सर्वेषामपि योज्यम् द्रेष्काणसंज्ञाम

केचित्तु होरां प्रथमां भपस्य वांछंति लाभाधिपतेर्द्वितीयाम् द्रेष्काणसंज्ञामपि वर्णयंति स्वद्वादशैकादशराशिपानाम् १२

पीति स्वद्वादशैकादशराशिपानामपि एके द्रेष्काणसंज्ञां वांछंति कथयंति प्रथमं स्वाधिपतेरात्मीयस्वामिनः द्वितीयं द्वादशाधिपतेः तृतीयमेकादशराश्यधिपतेः यथा मेषस्य प्रथमो द्रेष्काणो भौमस्य द्वितीयो जीवस्य तृतीयः सौरस्य एवमन्येषामपि ज्ञातव्यम् तथा ल्वद नेश्वरः आद्या होरा भवनस्य पत्युरेकादशक्षेत्रपतेर्द्वितीया स्वद्वादशैकादशराशिपानां द्रेष्काणसंज्ञाः क्रमशोत्र चोक्ताः एवं यव नेश्वरमतेन सर्वग्रहाणां होराद्रेष्काणाधिपत्यमस्ति एतदाचार्यस्यनाभिप्रेतम् सत्यादीनामपि तथाच सत्यः ओजेषु रवेर्होरा प्रथमा युग्मे पुत्त्वोत्तरा शशिनः इंदोः क्रमशो ज्ञेया जन्मानि चेष्टो स्वहोरास्थौ राशिस्तद्रेष्काणस्तत्पंचमनवम १ ५ ९ भवनपतयः स्युः तेषामधिपतयः स्युः स्वद्रेष्काणग्रहा बलिन इति १२

अथग्रहाणामुच्चनीचविभागंपृथिनाग्रयाह अजादयेति अजादयोराशयोयथाक्रमेणदिवाकरादीनांग्रहाणांतुंगाः उच्चसंज्ञाः तद्यथा अजोमेषः आदित्यस्योच्चः वृषभो वृषः सचंद्रस्य मृगोमकरः सभौमस्य अंगनाकन्याबुधस्य कुलीरः कर्कटः जीवस्य झषोमीनः शुक्रस्य वणिक्तुलाधरः सौरस्य एतएवराशयोदशादिषुभागेषुसूर्यादीनांपरमोच्चसंज्ञाभवंति तत्र आदित्यस्यमेषोदशमेभागेपरमोच्चः चंद्रस्यवृषः शिखिसंख्येतृतीयेभागे भौमस्य मकरोमनुयुक्संख्ये ऽष्टाविंशेभागेपरमउच्चः मनवश्चतुर्दशतेषांयुग्मं द्विगुणामनवइत्यर्थः बुधस्यकन्यायास्तिथिसंख्येपंचदशेभागे जीवस्यकर्कट इंद्रियसंख्ये पंचमेभागेशुक्रस्य मीनः त्रिनवकसंख्येसप्तविंशे सौरस्यतुलाविंशे ननुसर्वएवराशिरुच्चसंज्ञः सचत्रिंशदंशकः तत्रदशादीनांतद् तर्भूतानांसिद्धैवोच्चसंज्ञा तत्किंदशाद्युपादानम् सत्यम् किंतुपरमोच्चलज्ञानार्थंदशादीनांग्रहणम् अथवासर्वएवराशिउच्चसंज्ञः तेनोक्तराशिद

अजवृषभमृगांगनाकुलीराझषवणिजौचदिवाकरादितुंगाः दशशिखिमनुयुक्तिथींद्रियांशैस्त्रिनवकविंशतिभिश्चतेस्तनीचाः ११

शाद्यंशसंख्याःकथिताग्रहाःपरमोच्चस्थाइत्युच्यंते परमोच्चज्ञानेनस्वोच्चव्यतिरिक्तंप्रयोजनमस्ति तथाचभगवान्गार्गिः स्वोच्चगोरविशीतांशुजन येतांनराधिपम् उच्चस्थौधनिनंख्यातंस्वत्रिकोणगतावपि तथाचयवनेश्वरः स्वोच्चेषुसर्वान्परिगृह्यभागानिहस्तसर्वेषुबलाधिकेषु लग्नेशशांकेपू र्णवपुष्मतींदौत्रैलोक्यराज्याधिपतिःप्रसूतः अयंदशाः एवंविधाः सूर्यादयः परमोच्चास्थिताद्रष्टव्याः अत्रवृत्तभंगभयात्पूरणप्रत्ययांतादशादयो आचार्येणनोक्ताः पूरणप्रत्ययांतत्वमेषांयवनेश्वरवाक्यातज्ञायते तथाचयवनेश्वरः सूर्यस्यभागेदशमेतृतीयेचंद्रस्यजीवस्यतुपंचमेंशे सौरस्यविं शेत्वधिसप्तकेतुविंधाद्गृगोःपंचदशेबुधस्य भौमस्यविंशःप्रयुतंपरोच्चंविंशल्लवेसूर्यसुतस्यनीचाइति ते आदित्यादयःग्रहाः अस्तनीचाः

अस्तेनीचंयेषांते अस्त:सप्तम:प्रकृतित्वात् स्वोच्चात्सप्तम:प्रत्येकस्यनीचसंज्ञा तद्यथा आदित्यस्यस्वोच्चान्मेषात्सप्तमस्तुलासनीचसंज्ञ: एवंचं
द्रस्य सप्तमोवृश्चिक: भौमस्यसप्तम:कर्कट: बुधस्यमीन: गुरोर्मकर: शुक्रस्यकन्या सौरस्यमेषइति अत्रापिदशादिषुभागेषुपरमनीचस्थाद्र
ष्टव्या: तथाचयवनेश्वर: स्वोच्चात्तुयाभिवभुशांतिनीचंत्रिंशल्लवांयत्त्वसमानसंख्या अथदृशा एवंविधारव्यादय:परमनीचस्थाभवंति परमनीच
स्थानामनिष्टंफलंभवतीतिगार्गिणाप्रदर्शितम् तथाचगार्गि: अर्थांदंबरंमूर्खपरपिंडोपजीविनम् कुरुतामतिनीचस्थोगुरुषंशशिभास्क
रावित १३ अधुनाग्रहाणांवर्गोत्तममूलत्रिकोणपरिज्ञानंवसंततिलकेनाह वर्गोत्तमेति चरग्रहादिषुचरस्थिरद्विस्वभावेषुराशिषुयथासं
रव्यं पूर्वमध्यपर्यंतत: आदिमध्यावसानत: पूर्वमध्यपर्यंतगावापाठ: येनवभागास्तेवर्गोत्तमसंज्ञाभवंति वर्गाशकसमूहेषुउत्तमा:प्रधानाव

वर्गोत्तमाश्चरगृहादिषुपूर्वमध्यपर्यंतत:शुभफलानवभागसंज्ञा: सिंहोवृष:प्रथमषष्ठहयांगतौलिकुंभास्त्रिकोणभ
वनानिभवंतिसूर्यात् १४

र्गोत्तमा: तद्यथा चरेषुमेषकर्कतुलामकरेषुप्रथमोनवांशोवर्गोत्तमारव्योभवति स्थिरेषुवृषसिंहवृश्चिककुं
भेषुमध्यम: पंचमोनवांशोकोत्र गोत्तम: द्वि:स्वभावेषुमिथुनकन्याधनुर्मीनेषुपर्यंतत: नवमोनवांशकोवर्गोत्तम: एतदुक्तंभवति प्रत्येकस्मिन्
राशौस्वनवमांशकोवर्गोत्तमारव्यइति शुभफलानिनवभागसंज्ञाइति तेचवर्गोत्तमारव्या: नवभागसंज्ञा: जन्मनिशुभफलदा: शुभफलंददति
वस्यनिच शुभंवर्गोत्तमेजन्मइति तथाचसत्य: चरभवनेष्वाद्य शा: स्थिरेषुमध्याद्विमूर्तिषुतथांत्या: वर्गोत्तमा:प्रदिष्टास्तेषिहजाता:कु
लेमुरव्या: वर्गोत्तमारव्यमिति तथाचयवनेश्वर: स्वेस्वेगृहेषुस्वगृहांशकाग्रेवर्गोत्तमास्तेयवनैर्निरुक्ताइति प्रयोजनम् स्वतुंगवक्रोपग

तेस्त्रिसंगुणांहूरुत्तमेस्वांशकमत्रिभागगेरिति सिंहोवृषइत्यादिसिंहादयोराशयः यथापाठक्रमेणसूर्यादीनांग्रहाणांत्रिकोणभवनानिमूलत्रिकोण
भवनानिभवंति तद्यथा सिंहःसूर्यस्यादित्यस्यमूलत्रिकोणसंज्ञा वृषश्चंद्रस्यप्रथमोमेषोंगारकस्य षष्ठःकन्याबुधस्य हयांगोधन्वीबृहस्पतेः तौ-
लीतुलाशुक्रस्य कुंभोसौरस्येतिप्रयोजनम् उच्चस्वत्रिकोणगेर्बलस्थैस्त्र्याद्यैर्भूपतिवंशजानरेंद्राइत्यादि १४ अधुनालग्नादीनांद्वादशानांस्थाना
नांतन्वाद्याद्वादशसंज्ञास्तृतीयषष्ठदशमैकादशानांचोपचयसंज्ञावसंततिलकेनाह होरादयइति होरादयोलग्नादयः तेषांयथाक्रमेणतन्वादीनि
नामानिभवंतीत्यर्थः तत्रलग्नस्यतनुरित्याख्या द्वितीयस्यकुटुंबं तृतीयस्यसहोत्थः सहोत्थोभ्राता चतुर्थस्यबंधुः बंधुशब्दोज्ञातिवाची पंचमस्य
पुत्राख्यः अरिःशत्रुस्तदाख्यःषष्ठः पत्न्याख्यःसप्तमः मरणाख्योऽष्टमः शुभाख्योनवमः आस्पदाख्योदशमः आयाख्यएकादशः रिःफाख्योद्वा

होरादयस्तनुकुटुंबसहोत्थबंधुपुत्रारिपत्निमरणानिशुभास्पदायाः रिःफाख्यमित्युपचयान्यरिकर्मलाभदुश्चिक्यसंज्ञितगृहाणिन
नित्यमेके १५

दशः इतिशब्दः प्रकारोर्थद्योतकः तेनहोरादीनांतन्वादिपर्यायाः अपिसंज्ञाभूताइत्यवगंतव्यम् उपचयान्यरिकर्मलाभदुश्चिक्य
संज्ञितगृहाणीति अरिःषष्ठं कर्मदशमम् लाभएकादशं दुश्चिक्यसंज्ञंतृतीयं एतानिगृहाणिस्थानानिउपचयसंज्ञानीति ननित्यमेकेइति एकेके
चिन्ननित्यमुपचयानीतिवर्णयंति कथयंति तेषामयमभिप्रायः यदिपापग्रहेणस्वस्वामिशत्रुणावादृष्टायुक्ताभवंति तदानोपचयास्ते तत्रच गर्गादिवा
क्यम् अथोपचयसंज्ञास्याच्चिलाभरिपुकर्मणाम् नचेद्भवंतिदृष्टास्तेपापस्वस्वामिशत्रुभिः एतदाचार्यवराहमिहिरस्यनाभिप्रेतं यतोसौसर्वदैवोपचया
ख्यैस्तैर्व्यवहरति सत्यादयोप्येवम् तथाचसत्यः दशमैकादशषष्ठतृतीयसंज्ञानि जन्मलग्नाभ्यांउपचयभवनानिस्युःशेषाण्यृक्षाण्यपचयाख्यानि

यवनेश्वरश्च षष्ठंतृतीयंदशमंचराशिमेकादशंचोपचयर्क्षमाहुः होराग्रहस्थानशशांकमेभ्यः शेषाणिचैभ्योपचयात्मकानि प्रयोजनम् उपचयग्रहाश्च स्वोच्चगैःपुष्टमिष्टंत्वपचयगृहनीचाशातिगैर्नैष्टसंपदित्यादि १५ पुनरपिहोरादीनांसंज्ञांतराणिवसंततिलकेनाह कल्पेति एतेषामपिलग्नादीनांद्वादशानांयथाक्रमंकल्याद्याःसंज्ञाभवंति तद्यथा लग्नंकल्याख्यंकल्पशब्दः शक्तिवाची द्वितीयंस्वं तृतीयंविक्रमम् चतुर्थंगृहम् पंचमंप्रतिभा षष्ठंक्षतम् सप्तमंचित्तोत्थः अष्टमं रंध्रम् नवमंगुरु दशमंमानम् एकादशंभवम् द्वादशं व्ययम् लग्नाच्चतुर्थंनिधनेइति लग्नाच्चतुर्थस्थानं निधनमष्टमंचतेचतुरस्रसंज्ञेचतुरस्राख्ये लग्नात्सप्तमंगृहं द्यूनं दशमर्क्षं दशमराशिमाज्ञाख्यं एताः संज्ञाव्यवहारार्थंज्ञेयाः १६ अथकेंद्राणांसंज्ञा

कल्पस्वविक्रमगृहप्रतिभाक्षतानिचित्तोत्थरंध्रगुरुमानभव व्ययानि लग्नाच्चतुर्थनिधनेचतुरस्रसंज्ञे द्यूनंचसप्तमगृहंदशमर्क्षमाज्ञा १६ कंटककेंद्रचतुष्टयसंज्ञाःसप्तमलग्नचतुर्थखभानां तेषुयथाभिहितेषुबलाढ्याःकीटनरांबुचराःपशवश्च १७

तत्स्थराशिबलंचत्रोटकेनाह कंटकेति सप्तमलग्नचतुर्थानिप्रसिद्धानि खभंदशमम् खमाकाशमध्येतत्कालंयद्राशिर्वर्तते तस्य खभेतिसंज्ञा एतेषां सप्तमलग्नचतुर्थखभानांराशीनांप्रत्येकस्य कंटककेंद्रचतुष्टयइतितिस्रः संज्ञाः तेषुस्थानेषुयथाभिहितेषुयथोक्तेषु कीटनरांबुचराःपशवश्चराशयोबलाढ्याबलिनोभवंति तद्यथा कीटोवृश्चिकःसप्तमेस्थानेबली नराः नृराशयः मिथुनतुलाकन्याकुंभधन्विपूर्वार्द्धानराः एतेलग्नेस्थिताबलिनः अंबुचराःजलचरराशयः कर्कटमीनमकरपरार्द्धास्तेचतुर्थस्थानेबलिनः पशवश्चतुष्पदाः मेषवृषसिंहधन्विपरार्द्धा मकरपूर्वार्द्धः एतेदशमस्थाबलिनोभवंतीत्यर्थः तथाचभगवान्गार्गिः नृयुक्तुलोघटःकन्यापूर्वार्द्धं पूर्वमर्द्धंचधन्विनः लग्नस्थाबलिनोज्ञेयाए

तेहिनरराशयः चतुर्थेकर्कटोमीनोमकरार्द्धंचपश्चिमम् विज्ञेयाबलिनोनित्यमेतेहिजलराशयः सप्तमेवृश्चिकःकीटोबलवान्परिकीर्तितः धन्व्यं
त्यार्द्धजगोसिंहाबलिनःखेचतुष्पदाः अत्रार्द्धशब्देनमकरपूर्वार्द्धमपिगृह्यतइति १७ अधुनापरिशिष्टस्थानानांसंज्ञांतराणिवसंततिलके
नाह केंद्रादिति सर्वस्मात्केंद्राद्द्वितीयस्थानंपणफरम् तेनद्वितीयपंचमाष्टमैकादशस्थानानांपणफरसंज्ञा परतश्चसर्वमापोक्लिमम् सर्व
स्मात्पणफरात्परंसर्वस्थानमापोक्लिमंतेनतृतीयषष्ठनवमद्वादशस्थानानांमापोक्लिमेतिसंज्ञा हिबुकमंबुसुखंचवेश्म वेश्मशब्दोगृहपर्यायः
वेश्मेतिचतुर्थस्यप्राक्संज्ञाभिहितातस्यैवहिबुकसंज्ञा अंबुसंज्ञासुखसंज्ञाच यामित्रमस्तभवनं अस्तभवनंसप्तमस्थानम् यतःसर्वएव

केंद्रात्परंपणफरंपरतस्तुसर्वमापोक्लिमंहिबुकमंबुसुखंचवेश्म यामित्रमस्तभवनंसुतभंत्रिकोणंमेषूरणंद
शमभत्रचकर्मविद्यात् १८ होरास्वामिगुरुज्ञवीक्षितयुतानान्यैश्चवीर्योत्कटाकेंद्रस्थाद्विपदादयोन्हिनिशिचप्राप्ते
चसंध्याद्वये

ग्रहाउदयराशेःसप्तमराशावस्तंयांति तदेवास्तभवनंयामित्रम् सुतभंत्रिकोणम् सुतभंपंचमस्थानंत्रिकोणसं
ज्ञम् मेषूरणंदशमंदशमस्थानंमेषूरणसंज्ञंच अत्रास्मिन्स्थानेकर्मेत्यपरांसंज्ञाम् विद्यात् जानीयात् १८ अथहोरादीनांबलंव्यवहारार्थं
प्रमाणंचशार्दूलविक्रीडितेनाह होरेति होरालग्नं स्वामिनातत्पतिनावीक्षितादृष्टावावीर्योत्कटाबलवतीभवति तेनैवयुतासंयुताबलवतीभवति
तथा गुरुणाजीवेनवीक्षितायुताचबलवतीभवति ज्ञेनबुधेनवीक्षितायुतावावीर्योत्कटाबलवतीभवति यदिनान्यैरनुक्तैःयुक्तादृष्टावा नान्यै
श्चेति नान्यैर्ग्रहैःस्वामिगुरुज्ञवर्जितैःशेषैर्यदियुतादृष्टानभवति तदावीर्योत्कटा अथवायद्युक्तानुक्तैर्भिश्रैर्युतादृष्टा भवति तदामध्यबला अर्था

देवस्वामिगुरुज्ञवर्जिता अन्यैर्युता दृष्टा बलहीना भवति तथाच बादरायणः जीवस्वनाथशशिजैर्युता दृष्टा बलवती भवति होरा शेषैर्बलहीनास्यादे
वंमिश्रैस्तु मध्यबला बलहीना यदि सर्वैर्न वीक्षिता नैवयुक्ता वा केंद्रे इति वीर्योत्कटा इत्यनुवर्तते अत्रादिशब्दो लुप्तो द्रष्टव्यः केंद्रस्थाः सर्व एव राशयो ब-
लिनो भवति पणफरस्था मध्यबलाः आपोक्लिमस्था हीनबलाः अत्र केचित्तु केंद्रपणफरापोक्लिमानां द्विपदचतुष्पदकीटानां यथाक्रमं बलवत्त्वं व्याचक्षते
तदयुक्तम् यस्माद्बादरायणः केंद्रस्थातिबलाः स्युर्मध्यबलाः पणफराश्रिता ज्ञेयाः आपोक्लिमस्थाः सर्वे हीनबला राशयः कथिता इति द्विपदाद
योन्हि निशि च प्राप्ते च संध्याद्वये इति वीर्योत्कटा इत्यनुवर्तते द्विपदादयो द्विपदचतुष्पदकीटाः यथाक्रमम न्हि निशि प्राप्ते च संध्याद्वये वीर्योत्क
टा भवंति अन्हि दिने द्विपदा बलिनः निशि रात्रौ च तुष्पदाः संध्याद्वये कीटाः अत्र न केवलं वृश्चिकः कीटः यावदाप्याः कीटग्रहणेन ज्ञेयाः अत्र च श्लो

पूर्वार्द्धे विषयादयः कृतगुणा मानं प्रतीपं च तद्वृश्चिक्यंसहजं तपश्च नवमं त्र्याद्यं त्रिकोणं च तत् १९

देवकीर्तिः मिथुनतुलाकुंभकन्या दिवाबला धन्विनश्च पूर्वार्द्धम् अजवृषसिंहा रात्रौ मृगहययोः पूर्वपश्चार्द्धे वृश्चिकमीनकुलीरामकरांत्यार्द्धं च संध्या
यामिति पूर्वार्द्धे विषयादयः कृतगुणा इति विषयाणि इंद्रियाणि तानि पंच तदादयः पंच षट् सप्ताष्टनवदश यावत् एते सर्वे कृतगुणाश्चतुर्गु
णिताः पूर्वार्द्धमानं कस्य प्रकृतत्वाच्चक्रस्य पूर्वार्द्धे प्रथमराशिषट्के इत्यर्थः मेषादीनां षण्णां मानं प्रमाणं चक्रं पूर्वार्द्धे मेषादीनां राशीनां षण्णां प्र
माणं तदेव प्रतीपवत् प्रतीपं विपर्यया त्तुलादिषु षट्सु नप्रमाणम् तद्यथा विषयादयः ५।६।७।८।९।१० एते चतुर्गुणा जाताः २०।२४।२८
३२।३६।४० एते क्रमेण षण्णां मेषादीनां मानं व्यत्ययाच्च तुलादीनां मानमिति तथाच सत्यः चतुरोत्तरोत्तराः स्युर्विंशतिभागा भवंति–

मेषादीष्वभवद्कैस्त्रुक्रमात्मानमिहार्द्धे पूर्वेषु भषट्केषु मीनाद्येपश्चाच्चोत्क्रमादर्द्धे भागाव्यवहाराश्च क्षेत्रे भागेनैकेन काले दशाश्चाश्चषट्काभवंति य
श्चाद्याः कलाः क्षेत्रलिप्ताः स्वाकालेप्राणा इति यस्मादुक्तं ब्रह्मगुप्तेनोक्तम् लंकासपश्चिमगंप्राणेन कलांगमंडलंभ्रमतीति एवमेते भागा दशगुणिता
श्चषट्काभवंति तथैकज्ज्ञातम् काष्ठेयावद्घटिकास्ता: षष्ट्याधिकेनशतत्रयेणगुणिता: प्राणाभवंति क्षेत्रेच तावंत्य एवलिप्तास्तास्तांश्चषष्ट्याभागमपत्ह
त्य षड्भागाः क्षेत्रेभवंति एवंमेषादीनांप्रमाणभागादशगुणिताश्चषट्काभवंति तेनचषट्कशतद्वयंमेषमीनयोः प्रमाणं एवंचत्वारिंशदधिकंशत
द्वयंवृषकुंभयोः शतद्वयमशीत्यधिकंमिथुनमकरयोः शतत्रयंविंशत्यधिकं कर्कटधनुषोः शतत्रयंषष्ट्यधिकंसिंहवृश्चिकयोः शतचतुष्टयंक-
न्यातुलयोः एत एवषट्कादशविभक्ताभागत्वेनपरिकल्पिताः यतःक्षेत्रेदशभिश्चषट्कैर्भागोभवति ननुचरदलवशात्प्रतिदशमन्यरूपेषुराश्य
द्येषुगणितस्कंधसिद्धेषु किमर्थमेकरूपं तदुदयप्रमाणं दर्शितमाचार्येण अत्रोच्यते नष्टचिंतादिषध्वपरिज्ञानायपुरुषाणामवयवानांचि-
न्हे ह्रस्वदीर्घत्वज्ञानयोरुपयुज्यते तथाचयवनेश्वरः आद्यंतराशेरुदयप्रमाणं द्वौद्वौमुहूर्तौनियतंप्रदिष्टौ क्रमोत्क्रमाभ्यामपिपंचमस्याश्च
द्वयोर्विवृध्युदयप्रमाणम् एवंप्रमाणानिगृहाणिलब्ध्वाह्रस्वानिमध्यानितथायतानि चक्रांगभेदैःसदृशीकृतानिमार्गप्रमाणानिविकल्पयंति अंग-
भागकल्पना वक्ष्यति कादिविलग्नविभक्तभगात्र इति यत्रयस्मिन्नंगेदीर्घराशिर्भवति दीर्घाधिपोवागृहस्तदंगमतीवदीर्घंभवति एवंमध्यमयो
र्मध्यमं ह्रस्वयोर्ह्रस्वमिति तथाचसारावल्याम् ह्रस्वास्तिमिगोजघटार्मिथुनधनुःकर्किमृगमुखास्तुसमाः वृश्चिककन्यामृगपतिवणिजोदी
र्घाःसमाख्याताः एभिर्लग्नादिगनैःशीर्षप्रभृतीनिसर्वजंतूनाम् सदृशानिचजायंतेगगनचरैश्चैवतुल्यानि तथाचसत्यः दीर्घाधिपतिदीर्घे
गृहेस्थितोऽवयवदीर्घत्वंकरोति एवमादिष्वर्थेष्वेतैर्विकल्पनाकार्या लग्नोदयनिरूपणागणितस्कंधसिद्धांतैरेवकार्येति दुश्चिक्यंसहजमिति

सहजस्य तृतीयस्थानस्य दुश्चिक्यसंज्ञा नपश्चनवम मिति नवमस्यन्वतपः संज्ञा त्र्याद्यंत्रिकोणंचतत् तदेवनवमस्थानं त्र्याद्यंत्रिकोणं त्रिशब्दआ
द्योयस्य त्रिकोणस्यनन् त्र्याद्यंत्रिकोणमित्यर्थः त्रिकोणंचतदेवनवमभिति १९ अधुनाराशिवर्णान्मंदाक्रांतयाह रक्तइति प्रथमभवनंमेषः नदाद्येषुमे
षादिषु राशिषु यथाक्रमंते वर्णाभवेयुः तत्रमेषोरक्तोलोहितवर्णः वृषःश्वेतः शुक्लः मिथुनः शुकतनुनिभः हरितइत्यर्थः कर्कटः पाटलोपुष्पवर्णः
ईषत्कृष्णरक्तइत्यर्थः सिंहो धूम्रपांडुरोधवनःशुक्लः कन्याचित्रानानावर्णाइत्यर्थः तुलाकृष्णः वृश्चिकः कनकसदृशः सुवर्णवर्णः धन्वीपिंगलःपीतव
र्णः मकरः कर्बुरः श्वेतरक्तः शुक्लकपिलव्यामिश्रवर्णः कुंभोबभ्रुः नकुलवर्णसदृशः मीनः स्ववर्णोमत्स्यवर्णइति प्रयोजनम् वियोनिवर्णविज्ञानम्ल

रक्तः श्वेतः शुकतनुनिभः पाटलो धूम्रपांडुश्चित्रः कृष्णः कनकसदृशः पिंगलः कर्बुरश्च बभ्रुः
स्वच्छः प्रथमभवनाद्येषुवर्णाः प्लवत्वं स्वाम्याशाख्यंदिनकरयुतान्स्याद्दाहितीयंचवेशिः २०

न्मांशकादिनिवस्यति प्लवत्वं स्वाम्याशाख्यमिति स्वामिनः आशा स्वाम्याशा आशादिक् तत्रप्लवत्वं प्लवस्यभावः प्लवत्वं सर्वस्य राशेः स्वाम्याशा—
यां प्लवत्वंनिम्नतेत्यर्थः यथामेषवृश्चिकयोर्भौमोधिपतिः तस्यदक्षिणाशादिक् तत्रतोप्लवसंज्ञौ वृषतुलयोः शुक्रोधिपतिः तस्याग्नेयदिक्
तत्रतोप्लवसंज्ञौ मिथुनकन्ययोर्बुधोधिपतिस्तस्योत्तरादिक् तत्रतोप्लवसंज्ञौ कर्कटस्यचंद्रोधिपतिस्तस्यवायवीदिक् वायव्यांप्लवत्वं सिंहस्यादित्योधि
पतिस्तस्यपूर्वादिक् तस्यपूर्वस्यांप्लवत्वम् धनिमीनयोर्जीवोधिपतिः तस्यैशानीदिक् तत्रतोप्लवसंज्ञौ मकरकुंभयोः सौरोधिपतिस्तस्यपश्चि
मादिक् तत्रतोप्लवसंज्ञौ एवंराशिस्वामिनो यादिक् तस्यतत्रप्लवोज्ञेयः प्रयोजनम् हननष्टादिषु तद्दिग्गमनंचोरादेः अन्यच्च यात्राया

सुपद्युज्यते तथाचसारावल्याम् भवनाधिपदिग्रामपूर्वइह यवनैः प्रबंधतः कथितः तत्सूर्वगोविनिहन्यादचिरेणमहीपतिः शत्रूनिति दिन
करसुतानन्दाद्द्वितीयश्चवेशिः दिनकरः सूर्यः तेनयुतो योराशिस्तस्माद्द्वितीयोवेशिसंज्ञः प्रयोजनम् यात्रायांवक्ष्यति वेशिर्विलग्नोपगतोथियासो
इति तथाच वेशिस्थानेचसदूहइत्यादि अत्रसंज्ञाध्यायेयासंज्ञाउक्तास्ताः द्विप्रकाराः तत्रकाश्चित्संज्ञामात्रप्रयोजना काश्चिन्निर्देशनिप्रयोजनात
त्रेमाः संज्ञामात्रप्रयोजनाः यथालग्नस्यहोरा तृतीयस्यदुश्चिक्यम् चतुर्थस्यहिबुकं पंचमस्यात्रिकोणम् सप्तमस्यद्यूनम् नवमस्यत्रिकोणसंज्ञा
दशमस्यमेषूरणम् द्वादशस्यारिःफम् चतुर्थाष्टमयोश्चतुरस्रसंज्ञा लग्नचतुर्थसप्तमदशमानां कंटककेंद्रसंज्ञा चतुष्टयसंज्ञाच तथाद्वितीय
पंचमाष्टमैकादशस्थानानां पणफरसंज्ञाः तृतीयषष्ठनवमद्वादशानामापोक्लिमसंज्ञाः एताः संज्ञामात्रप्रयोजनाः इमाश्चफलनिर्देशप्रयोजनाः
तत्रलग्नस्यतनुः संज्ञाकल्पसंज्ञाच तेनलग्नाच्छरीरवृद्ध्यन्वेषणमारोग्यान्वेषणंच कार्यम् द्वितीयस्यकुटुंबसंज्ञास्वसंज्ञाचतेन तस्मात्ज्ञातिध
नान्वेषणंकार्यम् तृतीयस्यसहजसंज्ञा विक्रमसंज्ञाच नेननतस्माद्भ्रातृणांपुरुषार्थस्यचान्वेषणंकार्यम् चतुर्थस्यबंधुसंज्ञावेश्मसंज्ञासुखसंज्ञा
च तेन तस्माद्बंधुसुखगृहाणांचान्वेषणंकार्यम् पंचमस्यबुद्धिसंज्ञापुत्रसंज्ञाचतेनतस्माद्बुद्धिपुत्रयोरन्वेषणंकार्यम् षष्ठस्यारिसंज्ञाक्षतसं
ज्ञाच अरिशब्दः शत्रुवाचीक्षतशब्दोव्रणवाची तेनतस्मादरातिव्रणान्वेषणंकार्यम् सप्तमस्यदारचित्तोत्थयामित्रसंज्ञाचदारशब्दोभार्यावा
ची चित्तोत्थशब्दः कामवाची यामित्रशब्दोविवाहवाची तेनतस्माद्भार्याकामविवाहान्वेषणं कार्यम् अष्टमस्यमरणरंध्रसंज्ञाच मरणंमृत्युः रंध्र
शब्दः पापपर्यायः तेननतस्मान्मरणपापान्वेषणं कार्यम् नवमस्यशुभगुरुतपः संज्ञाच शुभशब्देनात्रधर्मोज्ञेयः गुरवोमातृपितृपूर्वकाः तपोव्र
तम् तेननतस्माद्धर्ममातृपितृपूर्वकाणांगुरूणांतपसश्चान्वेषणंकार्यम् दशमस्यास्पदकर्मसंज्ञाच आस्पदशब्दः स्थानवाची कर्मास्पद

सहजस्य तृतीयस्थानस्य दुश्चिक्यसंज्ञा तपश्च नवम मिति नवमस्य तपः संज्ञा आद्यं त्रिकोणं च तत् तदेव नवमं स्थानं आद्यं त्रिकोणं त्रिशब्द आ द्योयस्य त्रिकोणस्य नत् आद्यं त्रिकोणमित्यर्थः त्रिकोणं च तदेव नवममिति १९ अधुना राशिवर्णान्मंदाक्रांतयाह रक्त इति प्रथमभवनं मेषः तदाद्येषु मे षादिषु राशिषु यथाक्रमं ते वर्णा भवेयुः तत्र मेषो रक्तो लोहितवर्णः वृषः श्वेतः शुक्लः मिथुनः शुकतनुनिभः हरितइत्यर्थः कर्कटः पाटलो पुष्पवर्णः ईषद्रूक्ष्णारक्त इत्यर्थः सिंहो धूम्रपांडुरीषत्शुक्लः कन्या चित्रा नानावर्णा इत्यर्थः तुला कृष्णा वृश्चिकः कनकसदृशः सुवर्णवर्णः धन्वी पिंगलः पीतव र्णः मकरः कर्बुरः श्वेतरक्तः शुक्लकपिलव्यामिश्रवर्णः कुंभो बभ्रुः नकुलवर्णसदृशः मीनः स्वच्छो मत्स्यवर्ण इति प्रयोजनम् वियोनिवर्णविज्ञानमुल

रक्तः श्वेतः शुकतनुनिभः पाटलो धूम्रपांडुश्चित्रः कृष्णः कनकसदृशः पिंगलः कर्बुरश्च बभ्रुः
स्वच्छः प्रथमभवनाद्येषु वर्णाः प्लववत्वं स्वाम्याशा रव्यं दिनकरसुतान्मंदाद्दितीयं च वेशि. २०

ष्टांशकादि निवक्ष्यति प्लववत्वं स्वाम्याशा रव्यमिति स्वामिनः आशा स्वाम्याशा आशा दिक् तत्र प्लववत्वं प्लवस्य भावः प्लववत्वं सर्वस्य राशेः स्वाम्याशा यां प्लववत्वं निम्नतेत्यर्थः यथा मेषवृश्चिकयोर्भौमोधिपतिः तस्य दक्षिणा आशा दिक् तत्रतो प्लवसंज्ञौ वृषतुलयोः शुक्रोधिपतिः तस्याग्नेयदिक् तत्रतो प्लवसंज्ञौ मिथुनकन्ययोर्बुधोधिपतिस्तस्योत्तरादिक् तत्रतो प्लवसंज्ञौ कर्कटस्य चंद्रोधिपतिस्तस्य वायवी दिक् वायव्यां प्लववत्वं सिंहस्यादित्योधि पतिस्तस्य पूर्वा दिक् तस्य पूर्वस्यां प्लववत्वम् धनिमीनयोर्जीवोधिपतिः तस्यैशानी दिक् तत्रतो प्लवसंज्ञौ मकरकुंभयोः सौरोधिपतिस्तस्य पश्चि मदिक् तत्रतो प्लवसंज्ञौ एवं राशिस्वामिनो यादिक् तस्य तत्र प्लवो ज्ञेयः प्रयोजनम् हननष्टादिषु तद्दिग्गमनं चोरादेः अन्यच्च यात्राया

सुप्रयुज्यते तथाचसारावल्याम् भवनाधिपदिग्गाम पूर्वइह यवनैःप्रबंधतः कथितः तत्सूवगोविनिहन्याद्चिरेणमहीपतिःशत्रूनिति दिन
करयुताद्भाद्द्वितीयंचवेशिः दिनकरः सूर्यः तेनयुतो योराशिस्तस्माद्द्वितीयोवेशिसंज्ञः प्रयोजनम् दात्रायांदर्शयति वेशिर्विलग्नोपगतोयियासो
रिति तथाच वेशिस्थानेचसद्गृहइत्यादि अत्रसंज्ञाध्यायेयासंज्ञाउक्तास्ताः द्विप्रकाराः तत्रकाश्चित्संज्ञामात्रप्रयोजना काश्चिन्निर्दर्शनप्रयोजनात
त्रेमाः संज्ञामात्रप्रयोजनाः यथालग्नस्यहोरा तृतीयस्यदुश्चिक्यम् चतुर्थस्यहिबुकं पंचमस्यत्रिकोणम् सप्तमस्य द्यूनम् नवमस्यत्रिकोणसंज्ञा
दशमस्यमेषूरणम् द्वादशस्यरिःफम् चतुर्थाष्टमयोश्चतुरस्रसंज्ञा लग्नचतुर्थसप्तमदशमानां कंटककेंद्रसंज्ञा चतुष्टयसंज्ञाच तथाद्वितीय
पंचमाष्टमैकादशस्थानानां पणफरसंज्ञाः तृतीयषष्ठनवमद्वादशानांमापोक्लिमसंज्ञाः एताः संज्ञामात्रप्रयोजनाः इमाश्चफलनिर्देशप्रयोजनाः
तत्रलग्नस्यतनुः संज्ञाकल्पसंज्ञाच तेनलग्नाच्छरीरवृद्ध्यन्वेषणमारोग्यान्वेषणंच कार्यम् द्वितीयस्यकुटुंबसंज्ञास्वसंज्ञाचतेन तस्मात्ज्ञातिध
नान्वेषणंकार्यम् तृतीयस्यसहजसंज्ञा विक्रमसंज्ञाच तेननतस्माद्भ्रातृणांपुरुषार्थस्यचान्वेषणंकार्यम् चतुर्थस्यबंधुसंज्ञावेश्मसंज्ञासुखसंज्ञा
च तेन तस्माद्बंधुसुखगृहाणांचान्वेषणंकार्यम् पंचमस्यबुद्धिसंज्ञापुत्रसंज्ञाचतेनतस्माद्बुद्धिपुत्रयोरन्वेषणंकार्यम् षष्ठस्यारिसंज्ञाक्षतसं
ज्ञाच अरिशब्दः शत्रुवाचीक्षतशब्दोव्रणवाची तेनतस्मादरातिव्रणान्वेषणंकार्यम् सप्तमस्यदारचित्तोत्थयामित्रसंज्ञाचदारशब्दोभार्यावा
ची चित्तोत्थशब्दः कामवाची यामित्रशब्दोविवाहवाची तेनतस्माद्भार्याकामविवाहान्वेषणं कार्यम् अष्टमस्यमरणरंध्रसंज्ञाच मरणंमृत्युःरंध्र
शब्दः पापपर्यायः तेननतस्मान्मरणपापान्वेषणंकार्यम् नवमस्यशुभगुरुतपःसंज्ञाच शुभशब्देनात्रधर्मोज्ञेयः गुरवोमातृपितृपूर्वकाः तपोव्र
तम् तेननतस्माद्धर्ममातृपितृपूर्वकाणांगुरूणांतपसश्चान्वेषणंकार्यम् दशमस्यास्पदकर्मसंज्ञाच आस्पदशब्दः स्थानवाची कर्मास्पद

संज्ञे स्फुप्रसिद्धे तेन तस्यात्क्रियाभावान्वेषणं कार्यम् एकादशस्य भवायसंज्ञा भवशब्दोत्र विद्यागुणसंपत्प्राप्तिवाची आयशब्दोर्थवाची तेन तस्मात्तयो
रन्वेषणं कार्यं व्यय इति द्वादशस्याख्या तेन तस्मात् व्ययान्वेषणं कार्यम् तृतीयषष्ठदशमैकादशस्थानानांउपचयसंज्ञा उपचयकरत्वात् इदंचतेषांअ
चयकरत्वं यदि तत्रस्थाः पापा अपि शुभफलप्रदा भवंति तथाहि षष्ठस्थानं विना सौम्याः सर्वत्र भावविवृद्धिकराः षष्ठस्थाः पापाः पुनः अरिहानिंन
नकुर्वंति क्षतहानिंच पापास्तूपचयस्थाः भावविवृद्धिं कुर्वाणा अपि षष्ठमुपचयस्थानं प्राप्य तच्चिंत्यदुष्टभावयोररिक्षतयोरपि हानिं कुर्वंति यतस्तेषामुप
चयकराद्दत्यन्वर्थसंज्ञा उपचयस्थास्तु पापाः भावहानिं कुर्वाणा अपि अष्टमद्वादशस्थानचिंत्यमनिष्टभावस्यानिष्टत्वात् स्थानस्योपचयात्मकत्वाद्वृद्धिंप्राप
यंति तथाच श्रीदेवकीर्तिः सौम्याःषष्ठेपापास्त्वन्वर्थस्फुरवारिधर्मधीद्यूने कुर्युर्भावविपत्तिं शेषोगताश्चतद्वृद्धिमिति एतद्विशेषवचनम् विनास
र्वत्रोपतिष्ठतेति २० इतिश्रीभट्टोत्पलविरचितायां बृहज्जातकटीकायां राशिभेदः प्रथमोऽध्यायः १ अथातो ग्रहयोनिप्रभेदाध्यायो व्याख्यायते
तत्र चराचरं जगद्ग्रहमयमेव प्राक्कालाख्यस्य पुरुषस्य कालांगानीत्येवं मेषादिना राशिनक्षत्रमयोंगविभागः प्रदर्शितः तत्प्रदर्शनेन च ग्रहमय एवासौप्र
दर्शितो भवति यतो राशिस्वामिनो ग्रहा एव अधुना तस्यात्मादीन् भावान् ग्रहमयानेव जगत्पालकांस्तथा राजादीन् ग्रहमयानेव च शार्दूलविक्रीडितेनाह
कालात्मा दिनकृदिति कालस्यात्मा कालात्मा दिनकृत्सूर्यः अस्यैव तुहिनगुश्चंद्रो मनः तुहिनेन हिमेन सदृशाः शीतलाः गावो रश्मयो यस्य स तुहिनगुः सत्वं
कुजो भौमः सत्वस्य लक्षणम् अधिकारकरं सत्वं व्यसनाभ्युदयागमे सत्वशब्दोत्र शौर्यपर्यायः यच्चासिंहादीनामस्ति तथाच एकाकिनि वनवासिनि रा
जलक्षणानीति शास्त्रज्ञे सत्वे स्थिते मृगपतौ राजेति गिरः परिणमंति उत्कृष्टतरस्वभावेनेत्यर्थः ज्ञो बुधो वचो गिरः जीवो बृहस्पतिः ज्ञानं सुखं ज्ञानं च
सुखं च ज्ञानसुखे सितः शुक्रो मदनः कामः दिनस्येशो दिनेशः सूर्यः तस्यात्मजः पुत्रः शनैश्चरो दुःखम् अत्र कालग्रहणं कालस्य सर्वगतत्वप्रदर्श

नार्थं अत्रनकेवलं कालपुरुषस्यमेषाद्याराशयः शिरःप्रभृत्यंगविभागेनस्थितायावदादित्यादयश्चात्मविभागेन सर्वस्यजगतः स्थिताः प्रयोजनम्
पीडितेग्रहे देहवतोपि तदंगभावात्मगुणपीडनंवक्तव्यम् पुष्टेपुष्टिरिति नकेवलंयावज्जन्मनिबलवद्भिर्ग्रहैरेतएवभावाआत्मादयःश्र
भावभवंति दुर्बलैर्दुर्बलाः किंतुसौरस्यविपरीतम् तथाचसारावल्याम् आत्मादयोगगनगैर्बलिभिर्बलवत्तराः दुर्बलैर्दुर्बलाज्ञेयाविप
रीतंशनेःस्मृतमिति राजानावित्यादि रविरादित्यः शीतगुश्चंद्रः एतौराजानौनृपौ क्षितिर्भूमिरस्याः सुतःपुत्रोंगारकः सनेता सेनापतिः
कुमारोबुधः कुमारोयुवराजः राजपुत्रइतिकेचित् सूरिर्बृहस्पतिः दानवपूजितः शुक्रः एतौसचिवौमंत्रिणौ सहस्रांशःसूर्यस्तस्माज्जा

कालात्मादिनकृन्मनस्तुहिनगुः सत्वंकुजोज्ञोवचोजीवोज्ञानसुखेसितश्चमदनोदुःखंदिनेशात्मजः राजानौरविशीतगूक्षितिसुतोनेताकुमारोबुधः सूरिर्दानवपूजितश्चसचिवौप्रेष्यःसहस्रांशुजः १ हेलिः सूर्यःश्चंद्रमाःशीतरश्मिर्हेम्नोविज्ज्ञोबोधनश्चेंदुपुत्रः आरोवक्रःक्रूरदृक्चावनेयःकोणोमंदःसूर्यपुत्रोसितश्च २

तःशनैश्चरः सप्रेष्योदासः ननुजगत्पालनकरणेशनैश्चरःप्रेष्यः किमत्रोच्यते प्रेष्योपिस्वकर्मणापालकएव प्रयो
जनं जन्मनिप्रश्नकालेवाबलवाननुपचयस्थोग्रहोभवति तदुक्तोराजादिकस्तस्यकार्यसाधकोभवति अन्यथाहानिकरः १ अधुनाव्यवहारार्थंसूर्य
चंद्रांगारकशनैश्चराणांसंज्ञाः शालिन्याह हेलिरिति सूर्यआदित्योहेलिसंज्ञः चंद्रमाःशीतरश्मिसंज्ञः शीताःरश्मयःकिरणाःयस्यसः इंदुपुत्रो
बुधः सहेम्नोवित्ज्ञोबोधनः एतास्तस्यसंज्ञाः अवनिर्भूस्तस्यापत्यंसचावनेयोभौमः सआरःवक्रःक्रूरदृक्एताःभौमस्यसंज्ञाः सूर्यपुत्रःसौरः-
कोणःमंदःअसितःएताःशनैश्चरसंज्ञाः २

अधुना गुरुशुक्रराहुकेतूनां संज्ञा वसंततिलकेनाह जीवइति जीवो बृहस्पतिः सएवांगिराः सुरगुरुः सुराः देवाः तेषां गुरुः वचसांप-
तिः इज्यः पूज्यः देवानां एताः बृहस्पतेः संज्ञाः शुक्रो भार्गवः सएव भृगुः भृगुसुतः सितः आस्फुजित् चशब्दः समुच्चयार्थः एताः शु-
क्रस्य संज्ञाः राहुः स्वर्भानुः सएव तमः अगुः नविद्यंते गावो रश्मयो यस्य सः अरश्मिरित्यर्थः असुरो दैत्यः एता-
राहोः संज्ञाः शिखीति केतुः केतोः शिखीतिसंज्ञा शिखाविद्यते यस्य स शिखी अन्यं पर्यायं लोकादन्यशास्त्रात् उपलभ्य वदेत् ब्रूया-
त् यथा रविस्तीक्ष्णांशुः दिवाकरो भास्वांस्तीक्ष्णरश्मिर्भानुर्विवस्वानित्यादिकाः सूर्यस्य शशांकः तुहिनगुर्मृगांकः शशी निशाकरो नक्ष-

जीवोंगिराः सुरगुरुर्वचसांपतीज्यो शुक्रो भृगुर्भृगुसुतः सित आस्फुजिच्च राहुस्तमोगुरसुरश्च शिखी-
तिकेतुः पर्यायमन्यमुपलभ्य वदेच्च लोकात् ३ रक्तः श्यामो भास्करो गौर इंदुर्नात्युच्चांगो रक्तगौरश्च वक्रः दूर्वाश्या-
मो ज्ञो गुरुर्गौरगात्रः श्यामः शुक्रो भास्करिः कृष्णदेहः ४

त्रपतिरित्याद्याश्चंद्रस्य कुजः लोहितो भौमः क्ष्मातनय इत्याद्या भौम-
स्य सौम्यो रौहिणेयश्चांद्रिर्मृगांकतनय इंदुज इत्याद्या बुधस्य सूरिः सुरेंद्रपूज्यो वाक्पतिर्देवपुरोहित इंद्रमंत्रीत्याद्या गुरोः भार्गवः उशना दैत्येज्यः अ-
सुरगुरुः दैत्यकृत्लिंगित्याद्याः शुक्रस्य यमः रविजः पातंगिः छायासुतः इत्याद्याः सौरस्य सैंहिकेयः स्वर्भानुः दानवः अमृतचारः विधुंतुद इत्याद्या
राहोरिति ३ अधुना ग्रहवर्णान् शालिन्याह रक्तश्यामइति रक्तश्चासौ श्यामः पाटलपुष्पवर्ण इत्यर्थः एवंविधो भास्करः आदित्यः इंदुश्चं-
द्रो गौरः श्वेतवर्णप्रायः वक्रोंगारको नात्युच्चो नातिदीर्घः रक्तगौरः पद्मपत्राभः ज्ञो बुधः सदूर्वाश्यामः शाड्वलमृणालवर्णः गुरुर्बृहस्पतिः

सगौरगात्रो गौरशरीरः शुक्रश्यामवर्णो नातिगौरो नातिकृष्णः भास्करिः सौरः सत्कृष्णदेहोऽसितशरीरः वर्णप्रयोजनम् सर्वग्रहेषु यो बलवान् तद्वर्णस्तत्कालजातो भवति प्रश्नकाले चौरादेरपि ४ अधुना ग्रहाणां वर्णस्वाम्यग्रहदेवताश्च दिक्स्वाम्यं सौम्यपापत्वं च शार्दूलविक्रीडितेनाह वर्णा इति ताम्रादयो वर्णाः सूर्यादिग्रहनाथाः सूर्यादयो ग्रहनाथाः स्वामिनो येषां ते ताम्रवर्णस्यादित्यो नाथः स्वामी सितस्य श्वेतस्य चंद्रः अतिरक्तस्यातिलोहितस्य भौमः हरितस्य शुकवर्णस्य बुधः विशेषेण आसमंतात्पीतस्य हरिद्रासदृशस्य जीवः चित्रस्य नानावर्णस्य शुक्रः असितस्य कृष्णवर्णस्य सौरः प्रयोजनम् हृतनष्टादिद्रव्यवर्णज्ञानम् जन्मनि प्रश्नकाले चोक्तद्रव्यलाभः अन्यथाह्य

वर्णास्ताम्रसितातिरक्तहरितव्यापीतचित्रासिता वन्ह्यंबग्निजकेशवेंद्रशचिकाः सूर्यादिनाथाः क्रमात्
प्रागाद्या रविशुक्रलोहिततमः सौरेंदुवित्सूरयः क्षीणेंद्वर्कमहीसुतार्कतनयाः पापा बुधस्तैर्युतः ५

निः ग्रहपूजायां तद्वर्णकुसुमपूजा तथा च याज्ञवल्क्यः वर्णैर्मंडलकेषु चेति वन्हीत्यादि सूर्यादिनाथा इत्यनुवर्तते सूर्यादीनां नाथाः सूर्यादिनाथाः आदित्यस्य वन्हिरग्निर्नाथः स्वामी चंद्रमसोंऽबु जलम् भौमस्याग्निजः कुमारः स्वामिकार्तिकेय इत्यर्थः बुधस्य केशवो विष्णुः गुरोरिंद्रः शतक्रतुः शुक्रस्य शचींद्राणी सौरस्य कः प्रजापतिः ब्रह्मा इत्यर्थः प्रयोजनम् ग्रहपूजायां ग्रहोक्तदेवताः पूज्याः तथा च यवनेश्वरः देवा ग्रहाणां जलवन्हिविष्णुप्रजापतिस्कंदमहेंद्रदेवी चंद्रार्कचंड्यर्कजभौमजीवशुक्राश्च यक्षेषु यजेत शश्वत् तथा चौरनामानयने बलवद्ग्रहोक्तदेवनामार्यायनाम तथा च यात्रायां ग्रहदेवतां संपूज्य तद्दिशं यायात् तथा च सारावल्याम् ताम्रसितारक्तहरितपीतविचित्रा–

सिनाइनादीनाम् पावकजलगुह्केशवशक्रशचीवेधसःपतयः पूर्वादिग्रहदेशास्तन्मन्त्रैः समभिपूज्यतामाशाम् धनकनकगजवाहनादीन्
प्राप्नोति नृपोरितः शीघ्रम् प्रागाद्याइति प्रागाद्याः पूर्वप्रथमादिशस्तासां पूर्वादीनां रव्यादयोनाथाः तत्रपूर्वस्यांदिशिरविरादित्योधि
पतिः पूर्वदक्षिणस्यांशुक्रः दक्षिणस्यांलोहितांगारकः दक्षिणपश्चिमायांतमोराहुः पश्चिमायांसौरः शनैश्चरः पश्चिमोत्तरस्यामिंदु
श्चंद्रः उत्तरस्यांवित्बुधः उत्तरपूर्वस्यांसूरिर्बृहस्पतिः प्रयोजनम् केंद्रस्थैर्ग्रहैः सूतिकागृहद्वारज्ञानम् त्हृतनष्टादिषुचौरादेर्गमनं
च क्षीणेंदुर्केति क्षीणश्चासाविंदु श्चक्षीणेंदुः कृष्णाष्टम्यर्द्धाच्छुक्लाष्टम्यर्द्धंयावत् क्षीणश्चंद्रः परतः पूर्णः आयुर्दायविधौ कृष्णप
क्षत्रयोदश्या तावत्प्रभृतियावदमावास्यांते सूर्यमंडलात्नोद्धृतस्तावत् क्षीणइति यस्माद्यवनेश्वरः चंद्रस्यपापत्वंनकदाचिदपीच्छति

बुधसूर्यसुतौनपुंसकाख्यौशशिशुक्रौयुवतीनराश्चशेषाः

तद्वाक्यम् मासेतुशुक्लप्रतिपत्प्रवृत्ते पूर्वेशशीमध्यबलोदशाहे श्रेष्ठोद्वितीयेल्पबलस्तृतीयेसौम्यैस्तुदृष्टोबलवान्सदैव तथाच क्रू
रग्रहोर्कःकुजसूर्यजौच पापौशुभाः शुक्रशशांकजीवाः सौम्यश्चसौम्योव्यतिमिश्रितोन्यैर्वर्गैस्तुतुल्यप्रकृतित्वमेतीति तस्मादेतावत् क्षी
णइति अर्क आदित्यः महीसुतोंगारकः अर्कतनयः सौरः एतेसदैवपापाः बुधस्तैर्युतस्तेषामेकतमेनयुक्तः पापएव सौम्याः शेषाः शु
क्लपक्षाष्टम्यर्द्धात् कृष्णपक्षाष्टम्यर्द्धंयावच्चंद्रः सौम्योबुधः पापवीक्षितयुतः पापएव जीवशुक्रौसदैवसौम्याविति प्रयोजनम् पापसौ
म्यग्रहबलाज्जातः पापात्मकः सौम्यस्वभावश्चभवति ५ अधुनाग्रहाणांप्रकृतिविभागंमहाभूताधिपत्यंचोटकेनाह बुधसूर्यइति

बुधश्चांद्रिः सूर्यसुतः शनिः एतौनपुंसकाख्यौनपुंसकनामानौ शशीचंद्रः शुक्रोभार्गवः एतौद्वौयुवतिसंज्ञौ शेषारविजीवभौमानराः पुरुषसंज्ञाः पुरुषना-
मानः प्रयोजनं जन्मनिचिंतायांतत्तनष्टादिषुबलवंतः स्वस्वरूपमेवकुर्वंति तेषामुपतापे तदाश्रितानामुपतापः शिखिभूखपयोमरुद्गणानामिति शि
खादीनांपंचानांमहाभूतानां पंचग्रहाभूमिसुतादयः क्रमेणवशिनः तद्यथा शिखिनोग्नेर्भूमिसुतोंगारकोवशीभौमोग्नेः स्वामीत्यर्थः एवंभूमेर्बुधः
खस्याकाशस्यजीवः पयसोंभसः शुक्रः मरुतोवायोःशनैश्चरः गणग्रहणमत्रवृत्तपूरणार्थंनत्वादित्यचंद्रयोः कस्मान्नोक्तमित्यत्रोच्यते तयोः पूर्वमेवो
क्तं वन्ह्यंबुनितावेवमसिद्धौ प्रयोजनम् स्वदशायांमहाभूतकृतां छायांव्यंजयंति वक्ष्यतिच अथमहाभूतकृताःसर्वदृशि ६ अधुनाग्रहाणांब्राह्म

शिखिभूखपयोमरुद्गणानांवशिनोभूमिसुतादयःक्रमेण ॥ विप्रादिनःशुक्रगुरूकुजार्कौशशीबुध
श्चेत्यसितोंत्यजानाम् चंद्रार्कजीवाज्ञसितौकुजार्कौयथाक्रमंसत्वरजस्तमांसि ७ ॥ श्री ॥ छ

णादिवर्णाधिपत्यंगुणविभागंचोपजातिकयाह विप्रादितोब्राह्मणादेर्वर्णचतुष्टयस्यस्वामिनोग्रहाधिपतयः शुक्रोभार्गवः गुरुर्बृहस्पतिरेतौद्वौब्राह्म
णानामधिपती कुजोभौमः अर्कआदित्यएतौद्वौक्षत्रियाणां शशीचंद्रोवैश्यानां शूद्राणांबुधः असितः शनैश्चरः अंत्यजानांवर्णप्रतिलोम
भवानांचांडालमागधनिशाचरादीनां प्रयोजनम् हतनष्टादिषुग्रहबलाच्चौरादीनांमहोक्तवर्णप्रभावः एषामुपयातेतद्वर्णोपयानः तथाचसत्यः गु
रुशुक्रौरविरक्तौचंद्रःसौम्यः शनैश्चरश्चेति विप्रक्षत्रियविट्शूद्रसंकराणांप्रभुतकराः अजयेजयेषुतुष्टात्प्रीतौ वित्तनाशनेलाभेतेष्यस्तेष्वस्य
द्गुर्गुणांश्चदोषांश्चपक्षांस्तान् चंद्रार्कजीवाइत्यादि चंद्रःशशी अर्कआदित्यः जीवोबृहस्पतिः एतेसत्वसंज्ञाः ज्ञोबुधः सितःशुक्रः एतौद्वौरजःसं

ज्ञौ कुजोंगारकः आर्किः सौरः एतौ होनमः संज्ञौ एतेयथाक्रमंसत्वादिगुणाधिपतयो ग्रहाः प्रयोजनं सत्वंरजस्तमोवाविंशांशोयस्यभास्करस्याहमिति
स्वजातके अन्येपुनः ग्रहबलाद्वर्णयंति तथाच श्रीदेवकीर्तिः बलवद्भिस्तद्गुणोभवेज्जातइति अत्राचार्यस्ययवनेश्वरेणासहमतभेदः तेनभौमःसा
त्विकउक्तः तथाचतद्वाक्यं सत्वाधिकाभास्करभौमजीवाःप्रगल्भकोराजसिकःशशीच शनैश्चरस्तामसिकोबुधस्तुसंयोगनोन्याल्लभतेविशेषान् आ
चार्यस्यसत्यवचनमभिमतं तथाचसत्यः तामसिकौकुजसौरी राजसिकोभार्गवः शशिसुतश्च जीवशशिभास्कराः सात्विकाग्रहवत् प्रकृतयो
नृणां एवंयत्रयत्राचार्यस्य यवनेश्वरेण सहमतभेदस्तत्रसत्यमतमपि अथपूर्वमतमभिहितं सत्वंकुजन्चंद्रार्कजीवाः पुनः किमित्युक्तंउच्यते इ

मधुपिंगलदृक्चतुरस्रतनुः पित्तप्रकृतिः सविताल्पकचः तनुवृत्ततनुर्बहुवातकफः प्राज्ञश्चशशीमृदुवाक्शुभदृक् ८

हगुणवचनः सत्वशब्दस्तत्रशौर्यपर्यायः कार्याकार्यप्रवृत्तीनांसिंहादीनामप्यस्ति येनएकाकिनोपिवनवासिनः तथाच एकाकिनिवनवासिन्यरा
जलक्ष्मणयनीतिशास्त्रज्ञे सत्वोत्थितेमृगपतौराजेतिगिरःपरिणमंति अथगुणस्वरूपं यःसात्विकस्तस्यदयास्थिरत्वंसत्यार्जवंब्राह्मणदेवभक्तिः
रजोधिकः काव्यकलाशतस्त्रीसंसक्तचित्तःपुरुषोतिशूरः तमोधिकोवंचयितापरेषांमूर्खोलसःक्रोधपरोतिनिद्रइति ७ अथचंद्रार्कयोःस्वरूपंप्रोट
केनाह मधुपिंगलदृगिति मधुवत्पिंगलादृष्टिर्यस्यसः ईषत्कातराक्षः चतुरस्रतनुः प्रसारितभुजद्वयप्रमाणसमोच्छ्रायः पित्तप्रकृतिः पित्ताधिकः
अल्पकचोविरलकेशाः एवंविधःसविताआदित्यः तनुवृत्ततनुरित्यादि तन्वीचासौवृत्ताचतनुवृत्तानातिदीर्घानतिह्रस्वा तनुर्यस्यसतनुवृत्ततनुः कृशाकर्तुलांगइत्यर्थः
अथबहुवातकफः प्रभूतमारुतश्लेष्मा प्राज्ञोमेधावी मृदुवाक्कोमलभाषी शुभदृक् दर्शनीयाक्षः एवंविधःशशीचंद्रः ८ श्रीगजाननप्रसन्न

अथ अंगारकबुधयोः स्वरूपंस्वागतयाह क्रूरदृगिति क्रूरादुःशहकदाक्षर्यस्य सक्रूरदृगोंगारकः सचतरुणमूर्तिः नित्यंयौवनोपेताकारविग्रहः उदारोदाता पैत्ति
कः पित्तबहुलः सचपलोनीवास्थिरचित्तः कृशमध्यस्तनूदरः एवंविधोंगारकः भौमः श्लिष्टवाक्इत्यादि श्लिष्टवाक्गद्गदभाषी सततहास्यरुचिः
नित्यंपरिहासशीलः पित्तमारुतकफप्रकृतिर्दोषत्रयोल्बण स्वभावः एवंविधोज्ञोबुधः १ अथजीवशुक्रयोः स्वरूपंवंशस्थदसिकेनाह बृहत्तनुरिति बृह
त्तनुःस्थूलशरीरः मूर्धजाः केशाः ईक्षणे नयनेचकपिलापिंगलेचयस्यकपिलकेश कातराक्षइत्यर्थः श्रेष्ठमतिर्धर्मोगुरु प्रज्ञः कफात्मकः
कफाधिकशरीरः श्लेष्मात्मा एवंविधोबृहस्पतिः भृगुरित्यादि सुखीनित्यंसुखासक्तः कांतवपुर्दर्शनीयशरीरः सुलोचनः शोभनाक्षः कफानिला

क्रूरदृक्तरुणमूर्तिरुदारः पैत्तिकः सुचपलः कृशमध्यः श्लिष्टवाक्सततहास्यरुचिर्ज्ञः पित्तमारुतकफप्रकृतिश्च १ बृह
त्तनुःपिंगलमूर्धजेक्षणोबृहस्पतिःश्रेष्ठमतिःकफात्मकः भृगुःसुखीकांतवपुःसुलोचनः कफानिलात्मासितवक्रमूर्द्धजः१०

त्मा श्लेष्ममारुतप्रकृतिः असितवक्रमूर्धजः असिताःकृष्णावक्राः कुटिलाः मूर्धजाः केशाः यस्यकृष्णाकुटिलकेशइत्यर्थः एवंविधोभृगुः शुक्रः१
अधुनाशनैश्चरस्वरूपंस्नाय्वादिसारत्वंचग्रहाश्रयंवसंततिलकेनाह मंदोलसइति अलसःक्रियास्वपटुःकपिलदृक् कातराक्षःकृशं दुर्बलं दीर्घम
उच्चतरंगात्रंयस्य गात्राणिवासः दुर्बलोच्चदेहः स्थूलद्विजोबृहद्दंतः परुषरोमकचः रूक्षतनूरुहकेशः अनिलात्मा वातप्रकृतिः एवंविधोमंदः श
नैश्चरः स्नाय्वस्थीत्यादि मंदादीनांग्रहाणांस्नाय्वादिसारत्वं स्नाय्वस्थिनीप्रसिद्धार्थेदेहवतांशनैश्चरादित्यौ स्नायुर्मंदः शनैश्चरः शिरासारःअ
स्थिअर्कः आदित्यः अस्थिसारः असृग्रुधिरंनत्वंद्रमाः त्वक्त्वर्मेतद्बुधः अथशब्दआनंतर्यार्थे शुक्रेरेतः नत्वशुक्रः वसामेदस्तत्सुरेज्योगुरुः मज्जा

अस्थ्यंतर्गतोधातुविशेषः सभौमः ग्रहाणांस्वरूपज्ञानप्रयोजनम् लग्नगनवांशपतुल्यतनुः स्यादित्यत्रोपयुज्यते जन्मकालेयोग्रहोबलवान्तत्पतिनस्वरू
परस्तत्कालजातोभवति तद्धातुसारश्च हतनष्टादिप्रश्नकालेप्येवंविधधातुरूपाश्चौरादयः व्याधिप्रश्नेयद्ग्रहयच्चलग्नेनवांशकोवर्तनेतत्स्वामिनोबल
वशादभिहितदोषप्रकोपीडा ११ अधुनाग्रहाणांस्थानवस्त्रद्रव्यंतत्प्रभृतिशार्दूलविक्रीडितेनाह देवाम्बित्ति अर्कात्प्रभृतितदादीनांग्रहाणांक्रमात्
देवादीनिस्थानानि तत्रदेवस्थानमादित्यस्य अंबुस्थानंचंद्रमसः अग्निस्थानंभौमस्याविहारभूमिः क्रीडास्थानंबुधस्य कोशोभांडारागारंतत्स्थानं
बृहस्पतेः शयनस्थानंशुक्रस्य क्षित्युत्करः अवकरराशिस्तत्स्थानंशनैश्चरस्य एतेषांस्थानानांएतेस्वामिनः प्रयोजनं बलवतिगृहेग्रहोक्तस्थाने

मंदोलसः कपिलदृक्कृशदीर्घगात्रः स्थूलद्विजःपरुषरोमकचोनिलात्मा स्नाय्वस्थ्यसृक्त्वगथशुक्रवसाःसमज्जामंदार्कचंद्रबु-
धशुक्रसुरेज्यभौमाः ११ देवांबुवह्निविहारकोशशयनक्षित्युत्करेशाःक्रमाद्वस्त्रंस्थूलमभुक्तमग्निकहतंमध्यंदृढंस्फाटितम्
ताम्रंस्यान्मणिहेमयुक्तिरजतान्यर्काच्चमुक्तायसीद्रेष्काणैःशिशिरादयःशशिरवेज्ञग्वादिषूद्यत्सुवा १२ श्रीसांबस॰

प्रसवज्ञानं हृतनष्टादेश्चौरादेःतदेवस्थानं द्रव्यस्यचवस्त्रमित्यादि अर्कादितिसर्वत्रानुवृत्तिः तत्स्थूलतंतुकृतमादित्यस्यवस्त्रं अभुक्तंनवंचंद्रस्य अग्नि
नाहतंएकदेशदग्धंभौमस्य केनाप्युनाहतंक्लिन्नंबुधस्य मध्यंनातिनवंनातिजीर्णंबृहस्पतेः दृढंकालांतरस्थायिशुक्रस्यस्फाटितंजीर्णंशनैश्चरस्य प्रयो
जनं सूतिकावस्त्रज्ञानम् हृतनष्टादिविनायांचौरादेर्बलवद्ग्रहवशाद्वस्त्रज्ञानं ताम्रंस्यादित्यादि ताम्रमादित्यस्य चंद्रस्यमणयः भौमस्यहेमसुवर्णं
बुधस्ययुक्तिः युज्यतइतियुक्तिः रीतिकांस्यादि रजतंरौप्यंबृहस्पतेः मुक्ताशुक्रस्य अयःकृष्णलोहसीसत्रपुणीचशनैश्चरस्य तथाचानेनैवसूत्र

जातकेउक्तं अर्कादिनाम्रमणिहेमशुक्तिरजतानिमौक्तिकंलोहं वक्तव्यं बलवद्भिःस्वस्थानेहेमजीवेपि तथाचबादरायणः अर्कस्यताम्रंमणयोहिमांशोर्भौम-
स्यहेमेंदुसूनस्यशुक्तिः जीवस्यरौप्यंस्वगृहेस्थितस्यतस्यैवहेमोशनसश्चमुक्ता तीक्ष्णांशसूदेहभवस्यसीसंकृष्णायसंचप्रवदंतितज्ज्ञाःप्रयोजनं सूतिका
गृहेबलवद्ग्रहेद्रव्यकर्तोहतनष्टादिचिंतायांचतद्द्रव्यनाशादिपरिज्ञानं तच्छुभदशायांतस्मिन्नुपचयस्थेतद्याप्तिः उक्तविपरीतेहानिः द्रेष्काणैरित्यादि अत्रश
कारादिभिर्गुपर्यंतैर्वर्णैःसंज्ञाद्यैः शनैश्चरप्रभृतीनांगुर्वतानांक्रमानुरोधान्निर्देशःकृतः शनैश्चरशुक्ररुधिरचंद्रबुधगुरुपूर्यत्सुलग्नगतेषुशिशिरादयः ष
ड्ऋतवोज्ञेयाः तत्रशकारोपलक्षितः शनैश्चरः तस्मिन्नुदयेलग्नस्थेशिशिरऋतुर्विज्ञेयः शुकारोपलक्षितः शुक्रः तस्मिन्नुदयेवसंतः रुकारोपलक्षितोरु
धिरोभौमस्तस्मिन्नुदयेग्रीष्मः चकारोपलक्षितश्चंद्रस्तस्मिन्नुदयेवर्षाज्ञेयः ज्ञोबुधस्तस्मिन्नुदयेशरत् गुकारोपलक्षितोगुरुस्तस्मिन्नुदयेहेमंतः आदि
त्येप्युदयेग्रीष्मः तथाचबादरायणः ग्रीष्मप्रथप्रवदंति कुजार्काविति द्रेष्काणैरित्यस्यवाइत्यनेनव्यवहितेनसंबंधः द्रेष्काणैर्वोदयाद्भिःशनैश्चरादिसंबं
धिभिः शिशिरादयोज्ञेयाः एतदुक्तंभवति लग्नेग्रहासंभवेशनैश्चरेद्रेष्काणेलग्नगतेशिशिरः एवंशुक्रद्रेष्काणेवसंतः भौमद्रेष्काणेग्रीष्मः रविद्रेष्काणेग्री
ष्मः एवंचंद्रद्रेष्काणेवर्षाः बुधद्रेष्काणेशरत् जीवद्रेष्काणेहेमंतः अत्रचमुख्योग्रहोदयेनर्तुनिर्देशःकर्तव्यः तदभावेद्रेष्काणेनेतिज्ञातव्यम् वक्षानामुदयो
पिद्रेष्काणेनैव केचिद्वक्तीनामुदयेबलवद्ग्रहेणेतिव्याचक्षते तथाचमणित्थः ह्यार्येर्लग्नोपगतैर्योबलवान्तद्ग्रहर्तुनिर्देशइति तच्चैतज्ज्ञानम् लग्नेयो
ग्रहस्थितस्तदुक्तऋतुर्वाच्यः बहुषुलग्नगतेषुयोबलवान् ग्रहाभावेद्रेष्काणपतेर्ऋतुनिर्देशः प्रयोजनंनष्टजातकेऋतुनिर्देशः इतिहतनष्टादिचिंतायांच
ति अत्राचार्येणग्रहाणांशाखाधिपत्यंनोक्तम् उक्तंचस्वल्पजातके ऋगथर्वसामयजुषामधिपागुरुसौम्यभौमसिताः ऋग्वेदाधिपतिर्गुरुः अथर्ववेदाधि
पतिःसौम्योबुधः सामवेदाधिपतिर्भौमः यजुर्वेदाधिपतिःशुक्रःप्रयोजनं बलवतिशाखाधिपेब्राह्मणादिस्तच्छाखापाठकोभवति ब्राह्मणेचौरेज्ञातेशा

रवाविज्ञानम् अनिष्टस्थानस्थेग्रहेतन्मंत्रैः शांतिरिति ११ अथग्रहाणांदृष्टिस्थानानिनिसर्गदृष्टिफलानिचमहर्षिणयाह त्रिदशेतियस्मिन्स्थानेग्रहाःस्थितास्तस्मात्तस्मा
दीनिस्थानानिचरणाभिवृद्धिनः पादवृध्याऽवलोकयंति ग्रहोयस्मिन्राशौस्थितः तस्माद्यस्तृतीयदशमराशीयौतौचरणपादेन चतुर्थभागदृष्ट्याऽवलोकयंति ए
वंत्रिकोणस्थौनवपंचमस्थानगतावर्धदृष्ट्याचतुरस्रेऽष्टमचतुर्थे अष्टमचतुर्थस्थानस्थौपादहीनदृष्ट्या सममसप्तमंगृहंपरिपूर्णदृष्ट्याचरणाभिवृद्धिनइत्यत्राभि
शब्दोवाप्रांद्योतयति चरणवृद्ध्यापाद वृद्ध्येत्यर्थः यावत्पाददृष्ट्यापश्यन्तितावत्फलंप्रयच्छंति तथाचस्वल्पजातके दशमतृतीयेनवमपंचमेचतुर्थाष्टमेकलत्रंच
पश्यंतिपादवृद्ध्याफलानिचैवंप्रयच्छंति अर्थादेवग्रहोक्तस्थानानिनपश्यंतीति तथाचसारावल्याम् सप्तमपश्यंतिसदाग्रहाश्चरणवृद्धितः एवं त्रिदशत्रिको

त्रिदशत्रिकोणचतुरस्रसप्तमान्यवलोकयंतिचरणाभिवृद्धितः रविजामरेज्य
रुधिराः परेचयेक्रमशोभवंतिकिलवीक्षणेधिकाः १३ श्रीसीतारामचंद्रः

णचतुरस्रसप्तगतान्फलंक्रमेणैव पूर्णंपश्यतिरविजस्तृतीयदशमेत्रिकोणमपिजीवः चतुरस्रंभूमिसुतः सितार्कबुधहिमकराःकलत्रंच तथाचयवनेश्वरः द्वौ
पश्चिमौषष्ठमथद्वितीयंसंस्थानराशेःपरिहृत्यराशिं शेषान्ग्रहःपश्यतिसर्वकालमिष्टेषुचेषांविहिनादृगिष्टा यामित्रभेदृष्टिफलंसमग्रंस्वपादहीनंचतुरस्रयोश्च
त्रिकोणयोर्दृष्टिफलार्धमाहुर्दुश्चिक्यसंज्ञेदशमेचपादम् रविजामरेज्यरुधिराइति किलेत्यागमसूचने चरणाभिवृद्धितइत्यनुवर्तने एतेरविजादयश्चर-
णाभिवृद्धितः पादोपचयाद्वीक्षणेदर्शनेक्रमशोधिकफलप्रदाभवंति रविजःसौरःसदर्शनेपादफलप्रदः अमरेज्योबृहस्पतिरर्धफलप्रदः रुधिरोंगारकः स
पादहीनफलप्रदः अपरेर्कचंद्रबुधशुक्रास्तेवीक्षणेसमग्रफलप्रदाः एतन्नैसर्गिकंग्रहाणांदृष्टिफलं स्थानवशादेतेषांयथास्वंदृष्टिफलमूलम् एवमेकैकस्यात्र

क्षने अपरेतुआहुः स्थानफलमेनत् नेनत्रिदशादिस्थानगतान् ग्रहराशीन्पश्यंति रविजादयोदर्शनेधिकफलप्रदाभवंति तद्यथा तृतीयदशमस्थान् ग्रहान् राशी-
न्वाशनेश्वरः पश्यन्नन्येभ्योग्रहेभ्योधिकफलप्रदोभवति परिपूर्णपश्यतीत्यर्थः एवंत्रिकोणस्थान्जीवः चतुरस्रगान्भौमः सप्तमस्थान्सूर्यचंद्रबुधशुक्राः
एतच्चबहुनराणांआचार्याणांमतं तथाचभगवान्गार्गिः दुश्चिक्यस्थगतान् सौरस्त्रिकोणस्थान् बृहस्पतिः चतुर्थाष्टमगान्भौमः शेषाः सप्तमसंस्थितान्
भवंतिवीक्षणोनित्यमुक्ताधिकफलाग्रहाइति १३ अधुनाग्रहाणांकालनिर्देशंचवैनालीयेनाह अयनइति भास्करादादित्यात्प्रभृत्ययनादिकालनिर्देशः
तत्रायननिर्देशोभास्करात्सूर्यात् क्षणोमुहूर्तस्तन्निर्देशश्चंद्रात् वासरोदिवसस्तन्निर्देशोभौमात् ऋतुर्मासद्वयात्मकस्तन्निर्देशोबुधात् मासनिर्देशो-
जीवात् मासार्द्धपक्षस्तन्निर्देशः शुक्रात् समः संवत्सरस्तन्निर्देशः सौरात् प्रयोजनम् प्रश्नलग्नेपस्यग्रहस्यनवांशकोदयः सःग्रहस्तस्मान्नवांशका

अयनक्षणवासरर्तवोमासोर्द्धंचसमाश्चभास्करात् कटुकलवणतिक्तमिश्रितामधुराम्लौचकषायइत्यपि १४

यावत्संख्येनवां-
शकेभवंतितावत्संख्योऽयनादिकोग्रहोपलक्षितः कालश्शुभाशुभफलपंक्तौवाच्यः अन्येत्वेवंव्याचक्षते लग्नेयावत्संख्योनवांशकउदितस्तावत्संख्यो-
यनादिकालोंशपतिवशाद्वक्तव्यः तथाचमणित्थः लग्नांशकपतितुल्यः कालोलमोदितांशसमतुल्यः वक्तव्योरिपुविजयेगर्भाधानेचकार्यसंयोगेवक्त-
व्यः कटुकलवणेत्यादि भास्करादादित्यात् कटुकादिरसानिर्देशः तथादित्यात्सूर्यात्कटुकस्यरसस्यनिर्देशः कटुकंमरीचादि चंद्रात् लवणस्य भौ-
मात्तिक्तस्य तिक्तंलिंबादिबुधान्मिश्रस्य षड्रसस्य जीवान्मधुरस्यमिष्टस्य शुक्रादाम्लस्य सौरात्कषायस्यप्रयोजनम् आधानकालेयोबलवान् तद्र-
सरसस्यदोहददोगर्भिण्याभवति तथाचसारावल्याम् मासन्तृतीयेस्त्रीणांदोहदकोजायतेवश्यम् मासाधिपस्यभावैर्लग्नप्रयोगादिभिश्चिंत्यम् भोज-

नाम्ययेचभमेयहोदयेतन्नवांशेवा तदुक्तंरसान्वितभोजनज्ञानमिति १४ अधुनामिथामित्रविधिंशार्दूलविक्रीडितेनाह जीवइति सूर्यादीनांग्रहाणांक्रमान्जीवा-
दयः सुहृदः तत्रादित्यस्य सूर्यस्यजीवोबृहस्पतिः सुहृन्मित्रं जीवबुधौगुरुसौम्यौचंद्रस्य शुक्रबुधौभौमस्य विगतार्कः सूर्योयेभ्योग्रहेभ्यो तेसूर्यवर्जि-
ताः सर्वएवबुधस्य विकुजाविगतांगारकाः सर्वेएवबृहस्पतेः वींद्वर्काविगतौचंद्रार्कौयेभ्यस्तेसर्वएवशुक्रस्य विकुजेंद्विनाः कुजोभौमइंदुश्चंद्रः इनःसूर्यः
एतेविकुजेंद्विनाः सर्वएवसौरस्य शनैश्चरस्य एवंकेषांचिन्मतंनबहूनां अत्रचतेषांशत्रुमित्रव्यवहारएवेष्टोनोदासीनव्यवहारस्तस्मान्मित्रेभ्योन्येत्वमित्रा-
णीति केचिद्यवनेश्वरादयः तथाच रवेर्गुरुर्मित्रमतोन्यथान्येगुरोस्तुभौमंपरित्यज्यसर्वेचांद्रेरनर्कोभृगुनंदनस्यव्यर्केंदवोषेः सुहृदःप्रविष्टाः १ भौमस्य
शुक्रोशशिजश्चमित्रमिंदोर्बुधंदेवगुरुंचविंद्यात् सौरस्यमित्राण्यकुजेंदुसूर्याःशेषान्नृपूर्णविद्धिनृणांत्वनदृत् २ सत्योक्त इति सत्योक्ते होराशास्त्रेस्वत्रि

जीवोजीवबुधौसितेंदुतनयौव्यर्काविभौमाःक्रमाद्वींद्वर्काविकुजेंद्विनाश्चसुहृदः केषांचिदेवंमतं सत्योक्तेसुहृदस्त्रिकोण
भवनात्स्वात्स्वात्यधीधर्मपाःस्वोच्चायुःसुखपाःस्वलक्षणविधेर्नान्योविरोधादिति १५

कोणभवनादात्मीयमूलत्रिकोणराशेः स्वां-
त्यधीधर्मपाःस्वोच्चायुःसुखपाश्चतेग्रहाः सुहृदोभवंति तत्रत्रिकोणंमूलत्रिकोणंतस्मात्स्वपोद्वितीयराश्याधिपः तस्मादेवांत्यपोद्वादशस्थानाधिपः धीस्थानपः
पंचमस्थाधिपः धर्मपोनवमाधिपः स्वोच्चपोग्रहउच्चस्यस्वामी आयुषोष्टमस्थानस्याधिपः सुखपश्चतुर्थस्थानाधिपतिः ग्रहोमित्रंभवति स्वलक्षणविधे-
र्विरोधादन्यैः अमीषस्थानाधिपतिभिर्ग्रहैः सहनायंमित्रा मित्रविभागः कल्पनीयः विरोधादसुहृद्वंस्वंचतल्लक्षणंचस्वलक्षणंस्वलक्षणोविधिः तेन-
विरोधकरस्वोच एतदुक्तंभवति यःस्वविधिः मित्रलक्षणाश्माागःप्रदर्शितः अतोन्यस्थानाधिपायेग्रहास्तेग्रहस्यसुहृदोनभवंति तथाचसत्यः सुहृद्-

स्त्रिकोण भवनं बृहस्पतेः स्तभेव्ययेथधनभवने स्वजनेनिधनेधर्मेस्वोच्चेचभवंतिनोशेषाः स्वजनसंज्ञंचतुर्थस्थानं ततोद्विराश्यधिपोमित्रसंज्ञः एकराश्यधिपो
मध्यमः अनुक्तराश्यधिपःशत्रुः वक्ष्यामि च श्लोकानुक्तभूपानस्वल्पमपरिपूर्णसंचिंत्यनैसर्गिकाणि एकराश्यधिपोमध्यस्थइति यदुक्तं तथाच चं
द्रार्कावेकराश्यधिपावपिमित्रसंज्ञौभवतः तयोर्हिराशिद्वयस्याधिपत्याभावात् राशिद्वयस्ययोधिपतिर्ग्रहःसएव यद्युच्चराश्यधिपत्वात्रिभपत्वं
प्राप्नोति तथापिद्विभपत्वएवज्ञातव्यः तस्यस्वराशिव्यतिरेकात् एतन्मंदबुद्धिव्युत्पादनार्थंस्पष्टतरंव्याख्यातं तद्यथादित्यस्यसिंहस्त्रिकोणः त
स्माद्द्वादशस्थानस्यकर्कटस्यचंद्रमा अधिपतिः सएकराश्यधिपोपिसन्द्वितीयस्यराश्यधिपत्यस्याभावादादित्यस्यमित्रम् सिंहाच्चतुर्थोवृश्चिकः
नवमोमेषः तयोर्भौमोधिपतिः आदित्यस्यस्वोच्चंमेषः तस्याधिपोभौमः मेषस्यसिंहनवमत्वादादित्यस्यस्वोच्चत्वादेकराशित्वंमेषस्यैवकृत्वावृश्चिक
स्यद्वितीयत्वाद्भौमः द्विराश्यधिपोजातः तेनादित्यस्यमित्रं सिंहात्पंचमाष्टमौधन्विमीनौतयोरधिपतिर्जीवः सचोक्तस्थानद्वयस्याधिपतित्वादादित्यस्य
मित्रं गुरुः सिंहाद्द्वितीयैकादशौकन्यामिथुनौतयोर्बुधःस्वामी तत्रद्वितीयस्थानस्योक्तत्वादेकादशस्यानुक्तत्वात् पठितैकराश्यधिपत्वाद्बुधोरवेर्मध्यमः
सिंहात्षष्ठसप्तमस्थानेमकरकुंभौनोक्तौतयोराधिपत्यादादित्यस्यशनैश्चरःशत्रुः सिंहात्तृतीयदशमौतुलावृषौतयोरनुक्तयोःस्थानयोःराश्यधिपत्वाच्छुक्र
आदित्यस्यशत्रुः एवंरवेः अथचंद्रस्य तथाचंद्रस्यवृषस्त्रिकोणस्तस्माच्चतुर्थस्थानंसिंहस्तस्याधिपःसूर्यः सएकराश्यधिपोपिसद्द्वितीयस्यराशेर
धिपत्यस्याभावाच्चंद्रस्यमित्रं वृषाद्द्वितीयोमिथुनः पंचमःकन्या तयोर्बुधः अधिपतिः सचोक्तस्थानद्वयस्याधिपत्वाच्चंद्रस्यमित्रं वृषात्सप्तद्वादशौवृ
श्चिकमेषौतयोर्भौमःस्वामी तत्रद्वादशस्योक्तत्वात्सप्तमस्यानुक्तत्वात्पठितैकराश्यधिपत्वाद्भौमश्चंद्रस्यमध्यमः वृषादष्टमैकादशौधन्विमीनौतयोः
गुरुःस्वामी तत्रैकादशस्थानस्यानुक्तत्वात् अष्टमस्योक्तत्वात्पठितैकराश्यधिपत्वाज्जीवश्चंद्रस्यमध्यमः चंद्रस्यशुक्रशनीः वृषात्तृतीयनवमयोः अनुक्त

धिपतिस्तत्र वृषस्योच्चत्वेनोक्तत्वात् षष्ठस्यानुक्तत्वात्पठितैकराश्यधिपत्वाच्चंद्रस्य शुक्रो मध्यमः वृषान्नवमदशमौ मकरकुंभौ तयोः स्वामी शनिः तन्नवमस्योक्त-
त्वाद्दशमस्यानुक्तत्वात्पठितैकराश्यधिपत्वात्सौरः चंद्रस्य मध्यमः एवं चंद्रस्य अथ भौमस्य तद्यथा भौमस्य मेषस्त्रिकोणं मेषाच्चतुर्थस्थानस्य कर्कटस्याधिपश्चंद्रः स
एकराश्यधिपोपि सन्द्वितीयराशेरधिपत्याभावाद्भौमस्य मित्रं मेषात्पंचमस्य सिंहस्याधिपः सूर्यः स एकराश्यधिपोपि सन्द्वितीयराशेरधिपत्याभावाद्भौमस्य मित्रं मे-
षान्नवमद्वादशौ धन्विमीनौ तयोर्जीवोधिपतिः स चोक्तस्थानद्वयस्याधिपत्याद्भौमस्य मित्रं मेषात्तृतीयषष्ठौ मिथुनकन्ये तयोरपठितत्वात् तयोर्बुधस्याधिपत्याद्भौम-
स्य बुधः शत्रुः मेषाद्द्वितीयसप्तमौ वृषतुले तयोः शुक्रः स्वामी तत्र द्वितीयस्योक्तत्वात्सप्तमस्यानुक्तत्वात्पठितैकराश्यधिपत्वाच्छुक्रो भौमस्य मध्यमः मेषाद्दशमैका-
दशौ मकरकुंभौ तयोः सौरोधिपतिः भौमस्य मकर उच्चः तस्योक्तत्वादेकादशस्यानुक्तत्वात्पठितैकराश्यधिपत्वात्सौरो भौमस्य मध्यमः एवं भौमस्य अथ बुधस्य
कन्या मूलत्रिकोणं तस्माद्द्वादशस्थानस्य सिंहस्याधिपतिः सूर्यः स एकराश्यधिपोपि सन्द्वितीयराशेरधिपत्याभावाद्बुधस्य मित्रं सूर्यः कन्यायाः द्वितीयनवमौ तु-
लवृषौ तयोः शुक्रोधिपतिः स चोक्तस्थानद्वयस्याधिपत्वाद्बुधस्य मित्रं कन्यायाः एकादशस्थानस्य कर्कटस्याधिपतिश्चंद्रः तस्यानुक्तत्वाद्बुधस्य शत्रुः कन्यायाः तृती-
याष्टमौ वृश्चिकमेषौ तयोर्भौमोधिपतिः तत्राष्टमस्योक्तत्वात्तृतीयस्यानुक्तत्वात्पठितैकराश्यधिपत्वात् भौमो बुधस्य मध्यमः कन्यायाश्चतुर्थसप्तमौ धन्विमीनौ
तयोर्जीवोधिपतिस्तत्र चतुर्थस्योक्तत्वात्सप्तमस्यानुक्तत्वात्पठितैकराश्यधिपत्वाज्जीवो बुधस्य मध्यमः कन्यायाः पंचमषष्ठौ मकरकुंभौ तयोः सौरोधिप-
तिस्तत्र पंचमस्योक्तत्वात्षष्ठस्यानुक्तत्वात्पठितैकराश्यधिपत्वात्सौरो बुधस्य मध्यमः एवं बुधस्य अथ गुरोः जीवस्य धन्वी त्रिकोणं तस्मादष्टमस्थानस्य कर्कट-
स्याधिपतिश्चंद्रः स एकराश्यधिपोपि सन्द्वितीयराशेरधिपत्याभावाज्जीवस्य मित्रं धनुषः पंचमद्वादशौ मेषवृश्चिकौ तयोः भौमोधिपतिः स चोक्तस्थानद्वयस्या-
धिपत्वाज्जीवस्य मित्रं धनुषो नवमस्य सिंहस्याधिपतिः सूर्यः स एकराश्यधिपोपि सन्द्वितीयस्य राशेरधिपत्याभावाज्जीवस्य मित्रम् धनुषः पंचमद्वा-

दशौमेषवृश्चिकौतयोर्भौमोधिपतिः सचोक्तस्थानस्याधिपत्याज्जीवस्यमित्रं धनुषोद्वितीयतृतीयौमकरकुंभौतयोः सौरोधिपतिः तत्रद्वितीयस्योक्तत्वात्तृतीय
स्यानुक्तत्वात्पाठितैकराश्यधिपत्वात्सौरोजीवस्यमध्यस्थः धनुषःसप्तमदशमेमिथुनकन्येतयोर्बुधोधिपतिः स्थानद्वयस्यानुक्तत्वाद्गुरोर्बुधःशत्रुः धनुषः
षष्ठैकादशस्थानेवृषतुलेतयोः शुक्रोधिपतिः स्थानद्वयस्यानुक्तत्वाच्छुक्रोगुरोःशत्रुः एवंजीवस्य अथशुक्रस्य शुक्रस्यतुलस्त्रिकोणंतस्मान्नव
मद्वादशस्थानेमिथुनकन्येतयोर्बुधोधिपतिः सचोक्तस्थानद्वयस्याधिपतित्वाच्छुक्रस्यमित्रं तुलायाःचतुर्थपंचमौमकरकुंभौतयोरधिपतिःसौरः सचो
क्तस्थानद्वयस्याधिपत्वाच्छुक्रस्यसौरःमित्रं तुलाद्वितीयसप्तमौवृश्चिकमेषौतयोर्भौमोधिपतिः तत्रद्वितीयस्योक्तत्वात्सप्तमस्यानुक्तत्वात्पाठितैकराश्य
धिपत्वाद्भौमःशुक्रस्यमध्यस्थः तुलातृतीयषष्ठौधन्विमीनौतयोर्जीवोधिपतिःतत्रमीनः शुक्रस्योच्चस्योक्तत्वाद्धनुषोनुक्तत्वात्पाठितैकराश्यधिपत्वाज्जी
वःशुक्रस्यमध्यस्थः तुलाद्दशमः कर्कटस्तस्यानुक्तत्वाच्छुक्रस्यचंद्रः शत्रुः तुलादेकादशःसिंहस्तस्याधिपःसूर्यः एकराश्याधिपोपिसन्द्वितीयराश्य
राधिपत्याभावात् तस्यस्थानस्यानुक्तत्वाच्छुक्रस्यार्कःशत्रुः एवंशुक्रस्य अथसौरस्य सौरस्यकुंभस्त्रिकोणं तस्मात्पंचमाष्टमौमिथुनकन्येतयो
र्बुधोधिपतिः सचोक्तस्थानस्याधिपतित्वात्सौरस्यबुधोमित्रं सौरस्योच्चस्तुलाकुंभाच्चतुर्थनवमौवृषतुलेतयोरधिपतिःशुक्रः सचोक्तस्थानद्वयस्या
धिपतित्वात्सौरस्यशुक्रोमित्रं कुंभाद्वितीयैकादशौमीनधन्विनौतयोर्जीवोधिपतिः तत्रद्वितीयस्योक्तत्वादेकादशस्यानुक्तत्वात्पाठितैकराश्यधिप
त्वात्तस्यजीवोमध्यस्थः कुंभात्षष्ठः कर्कटस्तस्याधिपतिश्चंद्रस्तस्यानुक्तत्वात्सौरस्यचंद्रः शत्रुःकुंभात्सप्तमः सिंहस्तस्याधिपतिः सूर्यस्तस्यानुक्त
त्वात्सौरस्यसूर्यःशत्रुःकुंभात्तृतीयदशमौमेषवृश्चिकौतयोर्भौमोधिपतिस्तयोरनुक्तत्वाद्भौमः सौरस्यशत्रुरिति १५ अथवासत्योक्तनैकट्येनानुक्त
भणनग्रहस्यसुहृत्समध्यस्थशत्रून्शार्दूलविक्रीडितद्वयेनाह शत्रूमंदसितौविवि रवेरादित्यस्यमंदः सौरःसितःशुक्रः एनौहेशत्रूरिपू शशि

जोबुधः समोमध्यस्थः नशत्रुर्नमित्रमुदासीनइत्यर्थः शेषाग्रहाश्चंद्रांगारकगुरवोमित्राणीति तीक्ष्णांशुरित्यादिशीतगोश्चंद्रमसः तीक्ष्णांशुः सूर्यः हि
मरश्मिजोबुधः एतौद्वौसुहृदौमित्रे शेषाः सर्वएवभौमजीवशुक्रसौराः समामध्यस्थाउदासीनाः जीवेंदूष्णकराइति कुजस्यभौमस्यजीवोबृहस्प
तिः इंदुश्चंद्रः उष्णकरः सूर्यः एतेसुहृदोमित्राणि ज्ञोबुधः अरिःशत्रुः सितार्कीशुक्रसौरौसमौमध्यस्थाविति मित्रेसूर्यसिताविति सूर्योरविः
सितःशुक्रः एनौद्वौबुधस्यमित्रेसुहृदौहिमगुश्चंद्रमाः शत्रुररिः अपरेन्येभौमगुरुसौराः समामध्यस्थाइति १६ सूरेरित्यादि सूरेर्बृहस्पतेः सौम्यो
बुधः सितःशुक्रः एनावरीशत्रू रविसुतः सौरोमध्यस्थः अपरेअन्येरविचंद्रभौमाः अन्यथामित्राणीत्यर्थः सौम्यार्कीत्यादि शुक्रस्यसौम्यार्कीबुधसौरौ

शत्रूमंदसितौसमश्चशशिजोमित्राणिशेषारवेस्तीक्ष्णांशुर्हिमरश्मिजश्चसुहृदौशेषाःसमाःशीतगोः जीवेंदूष्णकराःकु
जस्यसुहृदोज्ञोरिःसितार्कीसमौमित्रेसूर्यसितौबुधस्यहिमगुःशत्रुःसमाश्चापरे १६ सूरेःसौम्यसितावरीरविसुतोमध्योप
रेत्वन्यथासौम्यार्कीसुहृदौसमौकुजगुरूशुक्रस्यशेषावरी शुक्रज्ञौसुहृदौसमःसुरगुरुःसौरस्यचान्येरयोयेप्रोक्ताःस्व-
त्रिकोणभादिषुपुनस्तेमीमयाकीर्तिताः १७

सुहृदौमित्रे कुजोभौमः गुरुर्जीवः एतौद्वौसमौमध्यस्थौ शेषावादित्यचंद्रावरीशत्रू शुक्रज्ञा-
वित्यादि सौरस्यशनेः शुक्रज्ञौसितबुधौसुहृदौमित्रे सुरगुरुर्जीवः समोमध्यस्थः अन्येअपरे रविशशिभौमाः अरयः शत्रवः येप्रोक्ताइत्यादि
येमयास्वत्रिकोणभादिषुपूर्वंत्रिकोणभवना स्वांत्यधीधर्मपाइत्यादिग्रंथेनोक्तास्तएवेहमयाविभज्यपुनर्भूयः सर्वेविवाः उदाहरणत्वेनप्रदर्शिताइ
ति १७ एवंनैसर्गिकंमित्रामित्रमध्यस्थविभागमुक्त्वाधुनातात्कालिकंमित्रामित्रविभागं शार्दूलविक्रीडितेनाह अन्योन्येति अन्योन्यस्यपर

स्परमेतेषु धनादिषुस्थानेषुग्रहस्यग्रहाव्यवस्थितास्तत्कालेजन्मनियात्रायांविवाहेप्रश्नेवातत्समयेसुहृदोमित्राणिभवंति धनस्थानंद्वितीयं व्ययस्थानंद्वादशं
मायस्थानंएकादशंसहजस्थानंतृतीयं व्यापारस्थानंकर्मास्थ्यंदशमंबंधुस्थानंचतुर्थंएतेषुस्थानेषुयोग्रहःस्थितः सयस्मात्ग्रहाद्व्यवस्थितस्तस्यसुहृन्मित्रं
भवति सचतस्यापिभवति यतउक्तमन्योन्यस्येति स्वतुंगभवनेप्येकेइति एकेऽन्येपुनराचार्याः ग्रहस्ययस्योच्चेयोग्रहःस्थितः सतस्यस्वोच्चस्थितोमित्रमि
च्छंति तेचयवनेश्वरादयः तथाचतद्वाक्यं मूलत्रिकोणाद्धनधर्मबंधुपुत्रव्ययस्थानगताग्रहेंद्राः तात्कालिकास्तेसुहृदोभवंति स्वोच्चेचयोयस्यविहृत्स्ववीर्य
इति एतदप्याचार्यस्यनाभिमतं यस्मादनेनैवस्वल्पजातकेउक्तं तत्कालेचदशायबंधुसहजस्वांत्येषुमित्रंस्थिताइति अरयस्त्वन्यथेति अन्यथा अन्येन

अन्योन्यस्यधनव्ययायसहजव्यापारबंधुस्थितास्तत्कालेसुहृदःस्वतुंगभवनेप्येकेरयस्त्वन्यथा ह्येका
नुक्तभपानसुहृत्समरिपून्संचिंत्यनैसर्गिकान्स्तत्कालेचपुनस्तुतानथिसुहृन्मित्रादिभिःकल्पयेत् १८

प्रकारेणग्रहस्यग्रहाव्यवस्थितास्तत्कालेऽरयःशत्रवोभवंति अन्योन्यमिति तद्यथा एकराशिगतःपंचमषष्ठसप्तमाष्टमनवमस्थानस्थश्चतत्कालेश
त्रुर्ग्रहस्यग्रहोभवति ह्येकानुक्तभपानिति पूर्वमेवदर्शित द्वितीयभपानेकभपानगुक्तभपांश्चमित्रमध्यस्थशत्रून्नैसर्गिकान्शत्रूमंदसितावित्यादिना
ग्रंथेनोक्तास्तान्संचिंत्यविज्ञायज्ञात्वातत्कालेजन्मादौनानेवाथिसुहृन्मित्रादिभिरुपलक्षितान्कल्पयेत् तत्रधनादौविमित्रस्थानानितेषुनैसर्गिकसुहृ
त्स्थितोधिमित्रंभवतिमध्यस्थोमित्रं शत्रुर्मध्यस्थइति धनादिवर्जितेष्वन्येषुस्थितोनैसर्गसुहृन्मध्यस्थोभवति मध्यस्थःशत्रुः शत्रुरपिशत्रुरिति
अ मुनाग्रहाणांचतुर्विधंबलम् स्थान दिक् चेष्टा कालबलाख्यम् १८

तत्रतावत्स्थानदिग्बलंदोधकेनाह स्वोच्चसत्कृदादीति स्वग्रहणंमत्येकमभिसंबध्यते तत्रस्वोच्चेस्थितोग्रहोबलवान् भवतितात्कालिकस्यसत्कृद्दोमित्रस्वक्षेत्रे-
स्थितोबलवानेव स्वत्रिकोणे आत्मीयेमूलत्रिकोणेस्थितः स्वनवांशेस्थितः स्वगृहेस्वराशावुपगतः प्राप्तोबलवानेव एतेषामन्यतमेप्यवस्थितोग्रहः स्थानब
लयुक्तोभवति अत्रार्कस्यसिंहःस्वत्रिकोणं तदेवगृहंक्षेत्रम् चंद्रस्यवृषउच्चः सएवत्रिकोणं भौमस्यमेषःत्रिकोणं तदेवस्वक्षेत्रं बुधस्यकन्याउच्चः सैवमू
लत्रिकोणंस्वक्षेत्रंच गुरोः धन्वीत्रिकोणंतदेवस्वक्षेत्रं शुक्रस्यतुलात्रिकोणंतदेवस्वक्षेत्रं सौरस्यकुंभस्त्रिकोणंतदेवस्वक्षेत्रं एतेषामाचार्येणविशेषोनोक्तः
अस्माभिरन्यहोराशास्त्रादानीयशिष्यहितायेहलिख्यते तथाचसारावल्याम् विंशतिरंशाःसिंहेत्रिकोणमपरेस्वभवनमर्कस्य उच्चंभागत्रितयंवृषभेंदोः
स्यात्त्रिकोणमपरेंशाः द्वादशभागामेषेत्रिकोणमपरेस्वभंतुभौमस्य उच्चफलं कन्यायांबुधस्यतिथ्यंशकैः सदाचिंत्यं परतस्त्रिकोणजाते पंचभिरंशैः

स्वोच्चसत्कृत्स्वत्रिकोणनवांशैःस्थानबलंस्वगृहोपगतेच दिक्षुबुधांगिरसौरविभौमौसूर्यसुतःसितशीतकरौच १९

स्वराशिजंपरतः दशभिर्भागैर्जीवस्यत्रिकोणफलंस्वभंपरंत्वापे शुक्रस्यतुतिथयोंशास्त्रिकोणमपरेघटेस्वराशिश्च कुंभेत्रिकोणनिजभेरविज
स्यरवेर्यथासिंहे एतदार्याचतुष्टयम् दिक्षुबुधांगिरसावित्यादि प्राच्यादासुचतसृषुदिक्षुक्रमाद्बुधाद्योबलिनोभवंति तत्रपूर्वस्यांबुधांगि
रसौज्ञजीवौबलिनौभवतः लग्नस्थावित्यर्थः दक्षिणस्यांरविभौमौसूर्यांगारकौदशमस्थावित्यर्थः पश्चिमायांसूर्यसुतःशनिः सप्तमस्थइ
त्यर्थः उत्तरस्यांसितशीतकरौशुक्रचंद्रौचतुर्थस्थावित्यर्थः योग्रहोयत्रबलीसतस्मात्सप्तमस्थानस्थोविबलोभवति मध्येनुपातकल्पनापि
सर्वत्रेयंपरिभाषा ग्रहाणामुच्चनीचप्रविभागेराशीनांदिग्बलप्रविभागेपि तथाचयवनेश्वरः गुर्वैदपौपूर्वविलग्नसंस्थौनभस्थउस्थोर-

दिवाकरारौ सौरोथवाशशांकनिशाकरौतुतुलेस्थितावन्यबलौभवेतामिति अन्यबलेग्रहाणामंतरेणुपात्ततइत्येवमुक्तं एवमुक्तः एतद्ग्रहाणांदिग्बलमुच्यते १९ अ
धुनाचेष्टाबलंदोधकेनाह उदगयनेति मकरादिराशिषट्कमुत्तरमयनं कर्कादिराशिषट्कंदक्षिणमयनमिति उदगयनेउत्तरायणेरविशीतमयूखौसूर्यचंद्रमसौ
बलिनौभवतःपरिशेषाः भौमबुधगुरुसितसौराः वक्रगाविपरीतगतयोबलिनोभवंति तथाच समागमगाश्चंद्रेणसाहितावलिनएव चंद्रेणसंयोगःग्रहाणां
समागमशब्दवाच्यःरविणासहाऽस्तमयोभौमादीनांपरस्परंयुद्धं उक्तंचाचार्यविष्णुचंद्रेण दिवसकरेणास्तमयः समागमः शीतरश्मिसहितानां कुजादी
नांयुद्धं निगद्यतेन्योन्ययुक्तानामिति विपुलकराइति विपुलाःकरायेषांतेविपुलकराः विस्तीर्णरश्मयोबलिनोभवंति शीघ्रकेंद्रेद्वितीयतृतीयपदस्थेग्र

उदगयनेरविशीतमयूखौवक्रसमागमगाःपरिशेषाः विपुलकरायुधिचोत्तरसंस्थाश्चेष्टित
वीर्ययुताःपरिकल्प्याः २०

हस्यविपुलकरत्वंप्रायःसंभवति वक्रासन्नत्वात् युधिसंग्रामेचोत्तरसंस्थाबलिनएव कुजादीनांयु
द्धमित्युक्तं तत्रयःउत्तरदिग्भागसंस्थितोजयीसचबलवान् उत्तरसंस्थत्वमत्रोपलक्षणार्थं यस्तेजयीसएवबलवान् तत्रैतज्जयलक्षणं दक्षिणादिक्स्थःपु
रुषोवेपथुरप्राप्यसन्निवृत्ततनुः अधिरूढोविकृतोनिःप्रभोविवर्णश्चयः सजितःउक्तविपरीतलक्षणसंपन्नोजयगतोविनिर्दिष्टः विपुलःस्निग्धोद्युतिमान्
दक्षिणदिक्स्थोपिजययुक्तइति एतच्छुक्रस्यप्रायःसंभवति यस्मात्पुलिशाचार्यःसर्वेजयिनउदक्स्थादक्षिणदिक्स्थोजयीशशांकइति एतच्चेष्टाबलम्
एषामन्यतमेनसंयुक्तश्चेष्टाबलसंयुक्तोभवति २०

अधुनाग्रहाणां कालबलं नैसर्गिकबलं चमालिन्याह निशीति शशिकुजसौराश्चंद्र भौमशनयः निशिरात्रौवीर्यवंतोबलिनः ज्ञोबुधः सर्वदा सर्वस्मिन्कालेनि-शिदिनेचबली अन्येपरेरविगुरुसिताअह्निदिनेबलिनः क्रूराःपापाः प्रागुक्ताः बहुलपक्षेकृष्णपक्षेबलिनः सौम्याः शुभग्रहाः सितगताः शुक्लपक्षेबलिनः कृष्णपक्षेचंद्रमाअपिक्रूरोबलवान्भवति यस्माद्यवनेश्वरः मासेतुशुक्लप्रतिपत्प्रवृत्ते पूर्वेशशीमध्यबलोदशाहे श्रेष्ठोद्वितीयेऽल्पबलस्तृतीयेसौम्यैस्तु दृष्टोबलवान्सदैवेतिसितगताः शुक्लपक्षेस्थिताः सौम्याः बलिनः ह्यब्दंतिप्रमाणंयस्यह्यब्दंतज्जुवर्षस्ववर्षे आत्मीयवर्षेयोग्रहोयत्रवर्षाधिपतिः स तत्रबलवान्स्वदिवसे आत्मीयवासरेस्वहोरायां कालहोरायाम् तथा स्वमासेयस्मिन्मासेयोऽधिपतिःसतत्रबली ह्यब्दनदिवसहोरामासनांयेधिपतय-स्तैर्ग्रहैःकालबलोपेतैरुपलक्षणीयं तेकालबलोपेताइत्यर्थः केचिद्ह्यब्दनदिवसहोरामासपैरितिपठंति अन्येस्वदिवससमहोरामासगैरितिपठंति

निशिशशिकुजसौराःसर्वदाज्ञोह्निचान्येबहुलसितगताःस्युःक्रूरसौम्याःक्रमेण ह्यब्दनदिवसहोरामासपैःकालवीर्यंशकुबु-गुशुचसाद्याद्वृद्धितोवीर्यवंतः २१

एषःसापराधःपाठः एतेषुकालेषुसर्वएवबलिनोभवंति एतद्ग्रहाणांकालवीर्यं एषामन्यतमेनसंयु-क्तः कालबलसंपन्नोभवति शकुबुगुशुचशाद्यादीति शादयोवर्णाः येषांशकारआद्यस्तेशाद्याः शकाराद्यः शनैश्चरः सर्वेभ्योबलहीनः कुकाराद्योकु-धिरःभौमः शनैश्चराद्बलवान् बुकाराद्योबुधः सभौमाद्बलवान् गुकाराद्योगुरुः सबुधाद्बली शुकाराद्यःशुक्रःसजीवाद्बली चकाराद्यश्चंद्रः स शुक्राद्बली सकाराद्यःसविता सचंद्राद्बलीति एवंग्रहाणांनैसर्गिकंबलं यस्मात्स्वेनैवस्वल्पजातकेउक्तम् मंदारसौम्यवाक्पतिसितचंद्रार्काबलोत्तरा बलिनः नैसर्गिकबलमेतद्बलसाम्येस्यादधिकचिंतेति कत्यग्रहाणांग्रहयोर्वाबलसाम्यंभवति तत्तस्माद्बलाधिक्यम् अधिवीर्यवत्ताज्ञेयेति अयमार्थो

[illegible] स्वगृहाणां बलस्यतच्चास्माभिः शिष्यहितहेतवेऽन्यशास्त्राद्विख्यते तथाचसारावल्यांउच्चबलेनसमेतः परोविहगेंद्रः [illegible]
स्वभिकोणबलः पुंसांसान्वितं बलवानिलंवा स्वर्क्षबलेनचसहितः प्रमुदितधनधान्यसंपदाक्रांतं मित्रभबलसंयुक्तोजनयतिकीर्तिनिवकुरुते
तेजस्विनमतिसुसितं सुस्थिरविभवंनृपाच्चलब्धधनं स्वनवांशकबलयुक्तंकरोतिपुरुषंमस्मिंश्च सूक्ष्मजातकेउक्तं बलवान्मित्रस्वग्रहोच्चनवांशकेषुस्थितः शुभैर्म्यापिविहगैःसितौस्त्रीक्षेत्रेपुरुषक्षेत्रोपगाः शेषाइति तथाचमहद्भस्यफलंजातकं [illegible] यलसहितः [illegible]
स्थानं सुभगंप्रधानमखिलंसुरूपदेहंचसौम्यंच पुरुषभवनबलेनचकरोतिजनभूजिंत [illegible] पुरुषप्रसन्नचित्तंकलत्रं [illegible]
आशाबलसमवेतोनयतिस्वदिशंनभश्चरःपुरुषं नीत्वावस्त्रविभूषणवाहनसौख्यान्वितंकुरुते क्वचिद्राज्यंक्वचित्पूजांकचिद्द्रव्यंकचिद्यशः ददा-
तिविहगश्चित्रंचेष्टावीर्यसमन्वितः वक्रिणस्तुमहावीर्याः शुभाराज्यप्रदाग्रहाः पापाव्यसनदाःपुंसांकुर्वंतिचवृथाटनं स्वस्थशरीरसमागमसु-
खमाहवजयबलेनविदधाति शुभमतुलंविहगेंद्रोराज्यंचाविनिर्जितारातिं रात्रिदिवाबलपूर्णोभूगजलाभेनशौर्यपर्निर्हृद्यः मत्रिवचंतिंवीप
[illegible] भुंक्ते योनरःप्रकटः द्विगुणाद्विगुणंदद्युर्वर्षाधिपमासदिवसहोरेशाः कुर्युद्धासौख्यंस्वदशासुधनंचकीर्तिंच [illegible]
[illegible] संपदंदद्युः स्त्रीकनकभूमिलाभकीर्तिंचशशांकधवलतरां सकलबलभारभरितानिर्मलकरजालभासुराः सवंतं [illegible]
चमनोरथानीव आचारसौख्यशुभशोभाच युताःसुरूपाःतेजस्विनःकृतविदोद्विजदेवभक्ताः सहस्त्रभुक्त्यमलभ [illegible]
लयुतेःपुरुषभवंति लुब्धाःकुकर्मनिरतानिजकार्यनिष्ठाःपापान्विताःसकलहाः प्रवमोषितमूलाः क्रूराश्च [illegible]
ते:अविकलाःकुरूपाःपुंराशिऊर्यहेंद्रेर्षोसःसंग्रामकांक्षिणोबलिनः निस्नेहाःसुचोराःक्रूराभूर्खाश्चजायंते युवतिभवनेउच्चसूर्वःसंग्राम-

भीरवः पुरुषाः जलकुसुमवस्त्रनिरताः सौम्याः कलहैः सुसंयुक्ताइति एतत्सर्वं सुगमं इतिभट्टोत्पलविरचितायां बृहज्जातकविवृतौ ग्रहयोनिभे-
दाध्यायो द्वितीयः २ अथातोवियोनिजन्माध्यायो व्याख्यायते सः पुनः सवियोनिजन्मेत्युच्यते विविधवियोनिजन्मनां तिर्यक्पक्षिस्थावराणां
चासुत्पत्तिर्वियोनिजन्मेत्युच्यते तत्रभृगुः सकाशाज्जातककालंप्रश्नकालंवाविज्ञायवियोनिजन्मनिश्चयज्ञानंभवति तत्रवसंततिलकेनाह क्रू
रग्रहैः सुबलिभिरिति चंद्रोपगाद्द्विरसभागेसमानरूपमिति चंद्रमाउपगतोव्यवस्थितोयस्मिन्द्विरसभागेद्वादशभागेनत्समानरूपंतत्सदृश
रूपंसत्वंप्राणिनंवियोनिजन्मानंवदेत् सचाद्विरसभागोयदिवियोनिसंज्ञोभवति सचंद्राक्रांतोद्वादशभागोयदिवियोनिसंज्ञस्तदेवंवदेन्नान्यथेति

क्रूरग्रहैः सुबलिभिर्विबलैश्चसौम्यैः क्लीबेचतुष्टयगतेतदवेक्षणाद्वा
चंद्रोपगाद्द्विरसभागसमानरूपंसत्वंवदेद्यदिभवेत्सवियोनिसंज्ञा १

तत्रमेषद्वादशभागव्यवस्थितेचंद्रमसिमेषाख्यस्यवियोनिजन्मज्ञातव्यं अजादेःछागादेः एवंवृषद्वादशभागव्यवस्थितेवृषाख्यस्यमाहिषादेश्च
कर्कटद्वादशभागव्यवस्थितेकुलीरादेः सिंहद्वादशभागव्यवस्थितेसिंहद्वीपिव्याघ्रगालश्वानमार्जारादिसत्वानांजन्म वृश्चिकद्वादशभागव्यवस्थिते
सर्पकीटादेः धनुर्धरद्वादशभागेद्वितीयार्धेव्यवस्थिते अश्वगर्दभजन्म मकरद्वादशभागेपूर्वार्धेव्यवस्थितेमृगजन्म अपरेमकरादेर्जलचरमाश्रित
इत्यंति मीनेमीनस्यैवरूमेतावत्वेवं वियोनिजन्मनिश्चयेनेत्याह क्रूरग्रहैरित्यादि क्रूरग्रहैः पापैरादित्यांगारकशनैश्चरैः बुधेनचन्द्रेकेतयेनयुक्तेनपापे
नचक्रूरग्रहैः सुबलिभिरितिबलसंयुक्तैः सौम्यैः शुभग्रहैः क्रूरैरपरिशिष्टैर्विबलैर्वीर्यरहितैः [illegible] क्लीबेशनैश्चरेबुधेवाचतुष्टयगतेकेंद्रगतेचेति

योनिजन्मयोगः तदवेक्षणाद्वा चंद्रमसि प्रदर्शितवियोनिजन्मद्वादशभागव्यवस्थिते क्रूरैर्बलयुक्तैः सौम्यैः विबलैर्दुर्निबलैर्यत्र तत्रावस्थितेन लग्नेनाने
श्वरेणवा लग्ने दृष्टे वियोनिजन्मज्ञाने द्वितीयो योगः अथ योदेव द्विपदद्वादशभागव्यवस्थिते चंद्रमसि पूर्वोक्तयोगाभावे द्विपदजन्म तथा चआरावल्याम् क्रू
रैः सबलसमेतैर्विबलैः सौम्यैर्वियोनिभागगते चंद्रे ज्ञशनिके द्रेतदीक्षिते चोदये वियोनिः स्यात् मेषे शशीतदंशोच्छागादिप्रसवमाहुराचार्याः गो
महिषाणाम् गोंशेन ररूपाणां तृतीयेंशे तत्रचतुर्थे भागे कूर्मादीनां भवेदुदकजानां व्याघ्रादीनां परतः परतो ज्ञेयं नराणां च वणिगंशे नर रूपाश्चपक्षिणां
गेनयां क्रजंगाद्याः स्वरतुरगाद्या नवमे मृगशिरविना स्यात्तथा दशमे ज्ञेयाश्च तत्र विविधाः सरीसृपास्तृणजातयश्चित्राः एकादशे च पुरुषाजकजानां विधाश्चां

पापाबलिनः स्वभागगाः पारक्ये विबलाश्च शोभनाः लग्नं च वियोनिसंज्ञकं हृत्वात्रापि वियोनिमादिशेत् २ क्रियः
शिरोवक्त्रगले ढ्षोन्ये पादांसकं पृष्ठमुरोथपार्श्वे कुक्षिस्तपानाङ्घ्यथमेढ्रमुष्कौ स्फिक् पुच्छमित्याह चतुष्पदांगे ३

त्ये श्वमार्जारमूषकादीनां संख्याज्ञानं श्वप्रभृतीनां प्रभवे यावंतो द्वादशांशाः कालग्ने तावंतिकदेत्याज्ञः पुंस्त्रीसंज्ञान्यपत्यानि १ अथ वियोनिजन्मज्ञानकों
तरं वैताल्यायेनाह पापाइति चंद्रोपगद्विरसभागसमानरूपमित्यनुवर्तते पापाः क्रूरा ग्रहाः मागुक्ताः बलिनः सबलाः न केवलं यावत्स्वभागगाः स्वनवां
शस्थाः भागग्रहणेनेह नवांशक एव ज्ञातव्यः शोभनाः सौम्यग्रहाः मागुक्ताः पारक्ये परनवांशके विबला वीर्यरहिताव्यवस्थिताः लग्नं तत्र प्रतिवं
चयादि वियोनिसंज्ञकं भवति तदात्राप्यस्मिन्नपि योगे चंद्रोपगद्विरसभागसमानरूपं सत्वं जातमितिवदेत् २ अथ वियोनावपि चतुष्पदानां धात्रे
नोपयोगित्वान्नरं वविभागं राश्यात्मकमुपजातिकयाह क्रियइति क्रियो मेषस्तत्पदानां शिरस्तदुपलक्षितमित्यर्थः वृषो वक्त्रगले वकं सुरंगवक्र-

[illegible]वृषः अन्येमिथुनादयोयथाक्रमंपादादिमिथुनः पादांसकंपादोपूर्वपादावंसौस्कंधौपृष्ठंकर्कटः उरोवक्षःसिंहः अथशब्दआनंतर्येपार्श्वौ पार्श्वद्वयंकन्या कुक्षिहृदयंतुला अपानंगुदोवृश्चिकः अंघ्रीपश्चिमपादौधन्वी अथशब्दोपादपूर्णे मेंढ्रंलिंगमुष्कौवृषणौमकरः स्फिजौकुंभः पुच्छंलांगूलं मीनइतिशब्दः प्रकारेकेचित्चतुष्पदांगेराशिविभागमाहुः आहेतिब्रुवंत्याचार्याइतिवाक्याध्याहारः चतुष्पदग्रहणमुपलक्षणार्थं पक्षिणामप्येवं तेषांपूर्वपादस्थानेपक्षपालीशेषंसामान्यं प्रयोजनंराश्युपलक्षितेंगेवर्णोपघातादेर्विज्ञानमिति ३ अथवियोनिवर्णज्ञानंवैश्वदेव्याह लग्नांशाइति लग्नेयेनग्रहेणयोगोयस्तत्रस्थवस्थितस्तस्ययोवर्णः आरक्तःवर्णास्ताम्रभिनातिरक्तहरितादृत्याद्याः तद्वर्णवियोनौसत्वजानेवदेत्

लग्नांशकाद्ग्रहयोगेक्षणाद्वावर्णान्वदेद्बलयुक्ताद्वियोनौ दृष्ट्यासमानान्प्रवदेत्स्वसंख्ययारेखांवदेत्स्मरसंस्थैश्चपृष्ठे

स्ततनग्रदोवा ईक्षणाद्वेति अथलग्नेनकश्चिद्ग्रहोभवति तदायेनग्रहेणलग्नमीक्ष्यतेदृश्यतेतस्ययोवर्णस्तंवदेत् अथलग्नंनकेनचिद्युक्तंदृष्टंभवति तदालग्नांशकात् लग्नेयद्राशिनवांशकोदयोभवतितद्राशिवर्णोरक्तःश्वेतइत्यादिकवावदेत् दृष्ट्यासमानानिति अथबहुभिर्ग्रहैर्युक्तंदृष्टंभवतिवद्बहूनेववर्णान्वदेत् तथापियोवीर्यवान्सबलस्तद्वर्णबाहुल्यं यदुक्तं बलयुक्तादिति अथस्वस्वामिनायुतदृष्टस्यराशेः[illegible]कोदयोलग्नपतौभवति तत्तद्वर्णमिववदेत् यग्रयोग्रहोवियोनौयस्मिन्नंगेव्यवस्थितस्तत्रात्मीयवर्णंकरोति एतत्कुतोलब्धं सप्तमस्थानगतैः[illegible] पृष्ठे वियोनेरेखांवदेत् तथाचसारावल्यां [illegible] मेषादिभिरुदयस्थैरंशैर्वाग्रहयुतैश्चदृष्टैर्वा स्वगृहांशकसंयोगाद्दृग्योगाद्वर्ण[illegible] १ सप्तमसंस्थाः[illegible] पृष्ठे रेखांस्ववर्णसमां [illegible]वियोनिवर्णाश्चतावंतः १ बलदीप्तियोगपरः[illegible]

नीनाम् पीतंकरोति जीवः शशी सितं भार्गवो विचित्रं च ३ रक्तो दिनकररुधिरौ रविजः कृष्णं बुधः शबलं स्वे राशौ परभागे परराशौ स्वेन वांशके क्लिन्न् ४
पश्यन् ग्रहो विलग्नं स्ववर्णवर्णं तदा कुरुते ४ अधुना पक्षिणी जन्मज्ञानं वंशस्थेनाह खगेति खगे दृक्काणः पक्षिद्रेकाणस्तत्र पक्षिद्रेकाणो
मिथुनद्वितीयः सिंहः प्रथमः तुलाद्वितीयः कुंभः प्रथमः एषामन्यतमद्रेष्काणे उदयति शनैश्चरेंद्वीक्षणयोगसंभवाः यथाक्रमं विहगाः पक्षिणः स्थ
लांबुजाः संभवंति पक्षिद्रेष्काणे शनैश्चरेण युते दृष्टे वा स्थलजपक्षिणां जन्म वक्तव्यं एवमिंदुना युते दृष्टे वा जलजानां पक्षिणां जन्म इति एको यो
गः अत्र लग्ने प्रथमदशांशभागे यो ग्रहः स्थितः प्रथमद्रेष्काणस्थः ततः परमन्यस्मिन्दशांशके द्वितीयद्रेष्काणस्थः ततः परमन्यस्मिन्दशांशके तृतीयद्रेष्का

खगे दृक्काणे बलसंयुतेन वा ग्रहेण युक्ते चरभांशकोदये बुधां
शके वा विहगाः स्थलांबुजाः शनैश्चरेंद्वीक्षणयोगसंभवाः ५

णस्थ इति एवं त्रयो भागा लिप्ताश्च विंशतिक
लाश्चैकनवांशकप्रमाणं परिकल्प्यं ग्रहस्थितिरन्वेष्या सर्वराशिविषयं परिभाषा बलसंयुतेन वा ग्रहेण युक्ते चरभांशकोदये यस्य नस्य लग्नस्य
नवांशकोदये बलसंयुतेन ग्रहेण संयुक्ते तथैव ते शनैश्चरयुते दृष्टे स्थलजानां पक्षिणां जन्म चंद्रयुतदृष्टे जलजानां पक्षिणां जन्मज्ञानं द्वि
तीयो योगः बुधांशके वेति बुधनवांशके मिथुनकन्ययोरन्यतमेनात्मालिकस्य लग्नस्योदिते नस्मिंश्च बलवद्ग्रहसंयुक्ते शनैश्चरयुतदृष्टे स्थलजा
नां जन्म चंद्रयुतदृष्टे जलजानामिति तृतीयो योगः एते शनैश्चरस्येंदोर्वा संयोगेक्षणेन संभवंतीति नक्षत्रसारावल्याम् विहगो दृक्क
णे ग्रहेण बलिना युते च चरभांशे बौधांशे वा विहगाः स्थलांबुजाः शनिशशीक्षणायोगात् ५ ७ ७ ७

अधुना वृक्षजन्मज्ञानं वसंततिलकेनाह होरेति होरा लग्नं इंदुश्चंद्रः सूरिर्जीवः रविरादित्यः एतैर्विबलैर्वीर्यरहितैः [illegible]
विद्यतिवक्तव्यम् तत्रायं विशेषः तोयस्थलइति तत्र तरुभवो वृक्षजन्मार्के तोयेन जले स्थले निर्जले चेति तत्प्रभेदस्तान्हि कल्पोंशकनोनवांशा [illegible]
तत्परराश्यंशकोदये तोयसमीपजान्वृक्षान नूपजान्तोयराशयः कर्कटमकरपश्चार्द्धमीनाः एतैरनूपजवृक्षजन्मेतिज्ञानं इतरराश्यंशकोदये
स्थलवृक्षजन्मज्ञानं तत्रापिसंख्येव लग्नाद्भहइति उदितांशैः स्थलचारी जलचारी वा भवति तदधिपतिर्यावत्संख्यराशौ लग्नाद्व्यवस्थितस्ता
वंत एव संख्यास्तरवो वृक्षाः स्थलजा जलजा वा वक्तव्याः अत्राप्यंशकपतिवशाद्वक्ष्यमाणायुर्दायविधिना द्वित्रिगुणत्वं वाच्यं स्वतुंगवक्रोपग

होरेंदुसूरिरविभिर्विबलैस्तरूणां तोयस्थले तरुभवोंशकृतः प्रभेदः लग्नाद्ग्रहः स्थलजलर्क्षपतिस्तु यावां
स्तावंत एव तरवः स्थलतोयजाताः ६

नैस्त्रिसंगुणं हि रुत्तमस्वंशकभागगैरिति अत्रापि द्वित्रिगुणत्वे भासे यावंत्यो गणनाप्र
वृत्ति तावंत्यः कार्य इत्यागमविदः तथा च सारावल्याम् लग्नार्कजीवचंद्रैरबलैः शेषैश्च मूलयोनिः स्यात् स्थलजलभवनविभागाद्वृक्षादीनां
प्रभेदकृत् स्थलजलयोगो लग्नाद्यावति राशौ तु तैपिनावंतः द्वित्रिगुणत्वं तेषामायुर्दायप्रकारोक्तं ६ अधुना स्थलजलजानामंशस्वामिव
शाद्वृक्षाणां विशेषज्ञानं मंदाक्रांतयाह अंतःसारानिति रविः सूर्योंशकपतिरंतःसारान् मध्यदृढान् शिंशपादीन्वृक्षान्जनयति उत्पाद
यति सूर्यसुतः शनिर्दुर्भगान्दृष्ट्यनसोरभियान्वृक्षान्सूलीतुजनयति शुहिनकिरणश्चंद्रः क्षीरोपेतान्सक्षीरान् इक्षुप्रभृतीन्जनयति
भौमः कुजः कंटकाढ्यान्कंटकबहुलान्खदिरप्रभृतीन्जनयति वागीशो [illegible] वागीशो बृहस्पतिः सौम्यः एतौ दोष [illegible]

लविफलान्वृक्षाञ्जनयतः तथबृहस्पतिः सफलानाम्रवृक्षप्रभृतीन् बुधोविफलान् येषांलोकेपुष्पमेवोपयुज्यतेनफलानितान्जनयति शुक्रः
पुष्पवृक्षान् मालत्यादीन्जनयति इंदुश्चंद्रः भूयःपुनः स्निग्धान् सचिक्कणान् धवदेवदारुप्रभृतीन्जनयति भूमिपुत्रोंगारकः कटुकविटपा
न्भल्लातकप्रभृतीन्जनयति अत्रोपभयजनितत्वनिर्देशाच्चंद्रभौमयोर्विकल्पनादेशः ७ अथभूतरुशुभाशुभज्ञानंसंख्याचवंशास्थेन
ह शुभोशुभर्क्षेपि सएवस्थलजलांशापतिर्ग्रहः शुभस्तत्कालंशुभर्क्षेपापग्रहराशौव्यवस्थितोभवति तदारुचिरतरंशोभनंवृक्षंकु
भूमिजमशोभनभूमिजातंवदेत् अन्यथाविपर्ययेविपरीतंवृक्षंकरोति अंशपतिरशुभस्तत्कालंशुभमहराशिस्थोभवति तदाअशोभ-

अंतःसारान्जनयतिरविर्दुर्भगान्सूर्यसूनुः क्षीरोपेतान्तुहिनकिरणः कंटकाढ्यांश्चभौमः वागीशज्ञौसफलविफलान्पुष्प
वृक्षांश्चशुक्रः स्निग्धानिंदुः कटुकविटपान् भूमिपुत्रश्चभूयः ७ शुभोशुभर्क्षेरुचिरंकुभूमिजंकरोतिवृक्षंविपरीत-
मन्यथा परांशकेयावतिविच्युतःस्वकाद्भवंतितुल्यास्तरवस्तथाभिधाः ८

नंवृक्षंशोभनभूमिजातंवदेत् अथवादेवशुभग्र
हे शुभक्षेत्रस्थेशुभंवृक्षंशोभनभूमिजातंवदेत् अशुभग्रहे अशुभक्षेत्रस्थेअशोभनवृक्षमशोभनभूमिजातंवदेत् परांशकेयावतीभि
स्वस्थलजलांशपतिर्ग्रहः स्वकादात्मीयादंशकाद्विच्युतश्चलितोयावत्संख्येपरनवांशकेव्यवस्थितः स्वमंशमतिक्रम्ययावत्संख्येपरनवांशके
वर्तते तत्तुल्यास्तत्संख्यास्तथोक्तस्वजातीयाश्चतरवोवृक्षाभवंतितावंतएवस्थलजाजलजावातरवः भावसंख्यपातयन्वेति तथगुरुःसंख्या
करणादिकल्पेनादेशः इति तथाचसारावल्याम् स्वांशात्परांशगामिषुयावत्संख्याभवंतितावंतः स्थलजावाजलजावातरवःआवसंख्यका

देददाति ८ इतिश्रीभट्टोत्पलविरचितायां बृहज्जातकविवृत्तौ वियोनिजन्माध्यायस्तृतीयः ३ अथातो निषेकाध्यायो व्याख्यायते तत्रादावेवाय
निषेकाधानमित्यतः ऋतुनिरूपणामृतावपि स्त्रीपुरुषसंयोगज्ञानं वंशस्थेनाह कुजेंदुहेतुरिति कुजो भौमः इंदुश्चंद्रः तौ हेतू कारणं निमित्तं
मस्यरजसः तत्र कुजेंदुहेतु प्रतिमासं मासं मासं प्रतीति प्रतिमासं स्त्रीणां प्रतिमासमार्तवं कुजेंदुहेतु प्रतिमासग्रहणेन प्रथमोद्भूतरजोनिवृत्तिं
दर्शयन् गर्भग्रहणक्षममार्तवं प्रदर्शयति ऋतौ भवमार्तवं कथमित्याह गतेतु पीडर्क्षमनुष्णदीधिताविति अनुष्णदीधितौ शीतमयूखे
चंद्रे पीडर्क्षगते प्रभूतत्वात् स्त्रीणामनुपचयगृहाश्रिते आर्तवकारणं भवति अर्थादेवयदि चंद्रः कुजसंदृष्टो भवति एतदुक्तं भवति स्त्रियो

इतिश्रीभट्टोत्पलवि॰ बृहज्जा॰ विवृत्तौ वियो॰ तृतीयः ३ कुजेंदुहेतुप्रतिमासमार्तवं गतेतु पीडर्क्षमनुष्णदी
धितौ अतोन्यथास्थे शुभपुंग्रहेक्षिते नरेण संयोगमुपैति कामिनी १

जन्मर्क्षादनुपचयसंस्थश्चंद्रमास्तत्र च यद्यंगार
केण दृश्यते तदा गर्भग्रहणक्षममार्तवं हेतुर्भवति अन्यत्र बालवृद्धातुरवंध्याभ्यः अत्र च बादरायणः स्त्रीणां गतोनुपचयर्क्षमनुष्णरश्मि
संदृश्यते यदि धरातनयेन तासां गर्भग्रहार्तवमुशंति तदा न वंध्यावृद्धातुराल्पवयसामपि चैवं तदिष्टं १ तथा च सारावल्याम् अनुपचय
राशिसंस्थे कुमुदाकरबांधवे रुधिरदृष्टे प्रतिमासं स्रवतीनां भवतीह रजो ध्रुवं त्वेके इंदुर्जलं कुजोग्निर्जलमग्निश्च पित्तमपिरेवापि तस्मात्
एवं रक्तेक्षाभितोपित्तेन रजः प्रवर्ततेस्त्रीषु एवं प्रवर्तितरजो गर्भस्यानिमित्तमेवकथितं तत् उपचयसंस्थे विफलं प्रतिमासं दर्शनं तस्य
एवं गर्भग्रहणयोग्यमार्तवं प्रदर्श्य स्त्रीपुरुषसंयोगसंभवं प्रदर्शयति अतोन्यथास्थ इति अतोन्यथा अनुपचयस्थाने

विपर्ययस्यैवेंद्रमसि तत्रोक्तविपर्ययस्थः पुरुषजन्मराशेरुपचयस्थश्चंद्रमा यदि भवति तस्मिन्शशिरूपेण सौम्येन पुंग्रहेण गुरुणेक्षिते दृष्टे कामिनी स्त्री नरेण पुरुषेण सह संयोगं मैथुनमुपैति गच्छतीति वक्तव्यम् नन्वत्रातोन्यथास्थ इति स्त्रियाउपचयस्थः कस्मान्न व्याख्यायते .असुक्तमेतत् प्राधान्यात्पुरुषस्यैव यस्माद्बादरायणः पुरुषोपचयगृहस्थो गुरुणा यदि दृष्टपर्वे हिममयूखः स्त्रीपुरुषसंयोगं तदा वदेदन्यथा नैव मिति सा-रावल्यांकारेण सामान्येनोक्तं तद्यथा उपचयभवने शशभृत् दृष्टो गुरुणा सितेन्द्रिरथवा सौ पुंसां करोति योगं विशेषतः शुक्रसंदृष्टः कृत्ति-नकालेयं विचारः उच्यते चतुर्थदिने स्नातायां तथा मणित्थः कृतुविरमे स्नातायां यदुपचयस्थः शशी भवति बलिना गुरुणा दृष्टो भर्त्रा सह-संगमश्च तदा राजपुरुषेण रविणा विटेन भौमेन वीक्षिते चंद्रे सौम्येन चपलमतिना भृगुणा कांतेन रूपवता भृत्येन सूर्यपुत्रेणा यातिस्त्री संगमं-

यथास्तराशिर्मिथुनं समेति तथैव वाच्यो मिथुनप्रयोगः असद्गृहालोकित
संयुतेस्ते सरोषइष्टैः सविलासहासः २

हितदा एकैकेन फलं स्यात् दृष्टेनान्यैः कुजादिभिः पापैः सर्वैः स्वगृहं त्यक्त्वा गच्छति वेश्या पदं युवतिः १ अथ मैथुनप्रकारज्ञानमिंद्रवज्रयाह यथास्तराशिरिति आधानलग्नात्सप्तमलग्नाद्यो राशिः सप्तमोस्तलग्नं स्तत्संज्ञको यो जंतुस्तन्मिथुनं स्त्रीपुमांसौ यथा येन प्रकारेण समेति संयोगं स्फुरं तं याति तथा तेनैव प्रकारेण तस्य नरस्य मिथु-नप्रयोगः संयोगो वाच्यो वक्तव्यः तस्मिन्नेवास्ते सप्तमे स्थाने असद्गृहालोकितसंयुते पापग्रहैर्दृष्टे युक्ते वा सरोषः सकलहो मिथुनप्रयोगो वा-च्यः इष्टैः सौम्यैर्युते दृष्टे सविलासहासः सीत्कारादिसंयुक्तो मिथुनप्रयोगो वाच्यः अर्थादेव नवैरन्विद्युभ दृष्टेन सरोषेना मिसविलासहासं इति

मिथयुतदृ ष्टेसरोषोसविलासहासश्चेति तथाचसारावल्याम् द्विपदादयोविलग्नात्क्रूरतंकुर्वतिससमेयद्वत् तद्वत्पुरुष [illegible]
[illegible] अस्तेशःमयुतदृष्टेसरोषकलहंभवेत्तत्र सौम्यैःसौम्यंक्रूरतंवात्स्मयनसंभवयोगकारव्यानं २ अथगर्भसंभवासंभवज्ञानंवंशास्थे [illegible]
[illegible] सूर्यः इंदुश्चंद्रःशुक्रःसितःधवनिजोंगारकः एतैःस्वभागगैर्यथराशौस्वनवांशकस्थितैरपत्यंभवति गर्भसंभवोभवतीत्यर्थः [illegible]
[illegible] स्वभागगाःस्युस्तदाउरुपापचयर्क्षगाभ्यांसूर्यसिताभ्यांस्वनवांशकस्थाभ्यामेवंगर्भसंभवोवाच्यः एवंभौमचंद्राभ्यांनार्युपचयर्क्ष [illegible]
[illegible] भ्यांस्वनवांशकस्थाभ्यामाधानकाले वश्यमेवापत्यंभवति गर्भसंभवोभवतीत्यर्थः यस्मादनेनैवस्वल्पजातकेउक्तम् बलयुक्तौस्वगृहांशे

रवींदुशुक्रावनिजैःस्वभागगैर्गुरौत्रिकोणोदयसंस्थितेपिवा भवत्यपत्यं-
हिविबीजिनामिमेकराहिमांशोर्विदृशामिवाफलाः ३ ५ ५

[illegible] पुंसां स्त्रीणांवाकुजचंद्रौयदातदागर्भसंभवोभवति गुरौत्रिकोणोदयसंस्थितेपिवेति गुरौबृहस्पतौत्रिकोणयोर्नवपं
चमयोरुदयेलग्नेपिवासंस्थितेएषामन्यतमस्थानस्थेपिअपत्यंभवति गर्भग्रहणं विबीजिनामिमेइति हियस्मादर्थे इमेहियोगाः [illegible]
[illegible] बीजं [illegible] पुरुषा [illegible] पिनसंभवंति यथोदाहरणं कराहिमांशोर्विदृशामिवाफला [illegible]
[illegible] शीतरश्मेः चंद्रस्यकरा [illegible] विषमा [illegible]
[illegible] धानकाले [illegible] दिवाकरेति दिवाकरा [illegible]

[illegible]ौकुजोगारकोर्कजः सौरिः यदि भवतः तदा पुंगलस्य मनुष्यस्य गदप्रदौ रोगप्रदौ भवतः एतदुक्तं भवति आधानकाले यत्रार्क[illegible]
सप्तमे स्थाने यदांगारको भवति सौरो वा तदा पुंसो रोगप्रदो भवति स्वमासे एवमिंदोः चंद्रात्सप्तमो भौमः सौरो वा भवति तदा योषितः स्त्रियो रो
गप्रदो भवति स्वमासे एव व्ययस्वगौ मृत्युकराविति तावेव कुजसौरौ व्ययस्वगौ द्वादशद्वितीयगौ तयोर्दिवाकरेंदोः सकाशाद्रुप्रयत्र पार्श्व
स्थितयोस्तदा पुंगलयोषितोः स्त्रीपुरुषयोर्मृत्युकरौ भवतः एतदुक्तं भवति सूर्यादेको द्वादशो द्वितीयो द्वितीये तदा तयोर्मध्ये यो बलवान् स
स्वमासे मृत्युकरो नरस्य भवति चंद्रादप्येवं व्यवस्थिते चंद्रादेको द्वादशो द्वितीयो द्वितीये तदा तयोर्मध्ये यो बलवान् स स्वमासे मृत्युकरो स्त्रि[illegible]

दिवाकरेंद्वोः स्मरगौ कुजार्कजौ गदप्रदौ पुंगलयोषितोस्तदा व्ययस्वगौ मृत्युकरौ युतो तथा तदेकदृष्ट्या मरणाय कल्पि
तौ ४ दिवार्कशुक्रौ पितृमातृसंज्ञितौ शनैश्चरेंदू निशि तद्विपर्ययात् पितृव्यमातृष्वसृसंज्ञितौ च तावथौजयुग्मर्क्षग
तौ तयोः शुभौ ५

वेति युतो तथेति तदिति कुजसौरयोः परामर्शः तयोः कुजसौरयोर्मध्यादेकेनादित्यो युतः सहितो भवत्यन्ये[illegible]
दृश्यते तदा नरस्य मरणाय कल्पितो निश्चितः एवं चंद्रमा यद्येकेन युक्तो भवत्यपरेण दृष्टः तदा स्त्रियो मरणाय कल्पितः द्वयोर्मध्ये यो बलवान्[illegible]
स्वमासे इति ४ अथ निषिक्तस्य पितृमातृपितृव्यमातृस्वसॄणां शुभाशुभज्ञानं वंशस्थेनाह दिवार्कशुक्राविति दिवा दिने निषिक्तस्य जन[illegible]
स्य वा जंतोर्येषां क्रमेण पितृमातृसंज्ञितावर्कशुक्रौ भवतः पितृसंज्ञकोर्को मातृसंज्ञकः शुक्रः एवमेव निशि रात्रौ निषिक्तस्य जातस्य वा शनैश्च[illegible]
रेंदू सौरचंद्रौ शनैश्चरः पितृसंज्ञकः चंद्रो मातृसंज्ञकः तद्विपर्ययादिति तद्विपर्ययात् दिवारात्रिव्यत्ययात् तावेव पूर्वोक्तौ ग्रहौ पितृव्यमातृष्वसृ[illegible]

ज्ञितोऽभवन् तत्र दिवा निषिक्तस्य जातस्य वा शनैश्चरो पितृव्यसंज्ञः चंद्रो मातृष्वसृसंज्ञः रात्रौ निषिक्तस्य जातस्य वार्कः पितृव्यसंज्ञकः [illegible]
तृष्वसृसंज्ञः तत्संज्ञयोः प्रयोजनं तावथौजयुग्मर्क्षगतौ तयोः शुभाविति तावेव यथोक्तो ग्रहो नयो राजयुग्मर्क्षगतौ शुभौ ज्ञेयौ [illegible]
मराश्यो युग्माः समराशयः तत्र दिवार्को विषमर्क्षगो मेषमिथुनसिंहतुलाधन्विकुंभानामन्यतमस्थः पितुः शुभकृत् रात्रौ पितृव्यस्य तथा दि
वा शक्रः समर्क्षगो वृषकर्कटकन्यावृश्चिकमकरमीनानामन्यतमस्थो मातुः शुभकृत् रात्रौ मातृष्वसुः शनैश्चरो रात्रौ विषमर्क्षगतः पितुः
शुभकृद् दिवा पितृव्यस्य तथा चंद्रो रात्रौ समर्क्षगो मातुः शुभकृत् दिवा मातृष्वसुः सामर्थ्यादेवोक्तविपर्ययस्थः स एवानयोरशुभः यथा दि
वा समक्षेत्रगतोऽर्कः पितुरशुभो रात्रौ पितृव्यस्य दिवा विषमर्क्षगतः शुक्रो मातुरशुभो रात्रौ मातृष्वसुः रात्रौ समक्षेत्रगतः शनैश्चरः पितुर

अभिलषद्भिरुदयर्क्षमसद्भिर्मरणमेति शुभदृष्टिमयाते उदयराशिसहिते च यमे स्त्रीविगलितोडुपतिभूसुतदृष्टे ६

शुभो दिवा पितृव्यस्य रात्रौ विषमर्क्षगतश्चंद्रमा मातुरशुभो दिवा मातृष्वसुरिति ५ अथाधानमस्यमध्ये आधानकालवशान्मातुर्मरणयो
गद्वयमाह उदयर्क्षमुदयलग्नमसद्भिः पापग्रहैरभिलषद्भिः तत्रोदयलग्नाभिलाषिभिः कश्चिल्लग्नाद् द्वितीयस्थो ग्रहोऽभ्याख्यातः तेषामभि-
मतं यथोदयलग्नादनंतरं तदुभयस्य प्रत्यासन्नतयाभिलषत्युदयर्क्षमिति अन्ये पुनर्लग्नाद् द्वादशस्थानस्थग्रहस्योदर्क्षाभिलाषं कथयंति यस्मा
त् द्वितीयो ह्यायोदयराशिगमनं ग्रहः करोति एवं लग्नाद् द्वादशस्थैः पापैर्लग्ने न्यादि शुभदृष्टिसौम्यग्रहदर्शनमयाते असंप्राप्ते सौम्यग्रहैरदृश्यमाने [illegible]
योषिद् गर्भिणी मरणमेति मृत्युमाप्नोति अत्र च भगवान् गार्गिः अशुभैर्द्वादशार्क्षस्थैः शुभदृष्टिविवर्जितैः आधानलग्नेमर [illegible]

देन बुधइति योगांतरमाह उदयराशिसहितेचयमेत्यादि यमेशनैश्चरेउदयराशिसहितेलग्नस्थेतस्मिंश्चविगलितेनोडुपतिना [illegible]
क्षीणचंद्रेण भूसुतेनांगारकेणचदृष्टेवलोकिते स्त्रीगर्भिणीमरणमेति ६ अथयोगांतरंवैतालीयेनाह लग्नमुदयराशिरिंदुश्चंद्रएतौलग्नेंदू
पापद्वयमध्यसंस्थितौलग्नस्थेचंद्रमसियद्येकः पापग्रहोद्वादशस्थोभवति द्वितीयस्थोपरः तदालग्नेंदूयुगपत्तुल्यकालेपापद्वयमध्यगावुच्य
ते अथालग्नेंदूविप्रकृष्टांशकान्वितौभवतस्तत्रैवैकः पापस्तावदप्राप्यस्थितोऽपरस्तावदतिक्रम्यस्थितस्तथापि लग्नेंदूपापद्वयमध्यगा
वुच्येते अथवाद्वादशस्थानेएकः पापोऽपरोद्वितीयेतृतीयेचंद्रश्चतुर्थेचपापोभवति तदापि लग्नेंदूपापद्वयमध्यगावुच्येते एवंलग्नेंदूप-

पापद्वयमध्यसंस्थितौलग्नेंदू नचसौम्यवीक्षितौ युगपत्पृथगेववावदेन्नारीगर्भयुताविपद्यते ७
क्रूरैः शशिनश्चतुर्थगेलग्नाद्वानिधनाश्रितेकुज बंध्वंत्यगयोः कुजार्कयोः क्षीणेंदौनिधनायपूर्ववत् ८

द्वयुगपत्पापद्वयमध्यगतौनचसौम्यवीक्षितौशुभग्रहावलोकितौनभवतस्तदानारीस्त्रीगर्भयुताविपद्यते म्रियते पृथगेवेति अथवा पृथक्स्थौ
लग्नेंदूभवतस्तयोर्मध्यादेकतमोपिपापद्वयमध्यगोभवति सौम्यगृहदृष्टश्चनभवति तदानारीगर्भयुताविपद्यते म्रियतेइति पृथगेवेति
अथवा लग्नात्तृतीयेचंद्रोद्वितीयचतुर्थद्वादशस्थाः पापाः तथापिलग्नेंदूपापमध्यगौभवतः अथवालग्नादेकादशेचंद्रोद्वितीयतृतीयद्वा
दशगाः पापास्तथापिलग्नेंदूपापद्वयमध्यगौभवतः युगपद्ग्रहणंपादपूर्णार्थंविस्पष्टार्थंवा तदर्थस्यपृथगेवसामर्थ्याल्लब्धत्वादत्रयोगकर्तृणांग्र
हाणांमध्याद्योबलीतन्मासिगर्भिणीमरणंभवतीतिसर्वत्रपरिभाषा ७ अथान्ययोगांतराणिवैतालीयेनाह क्रूरैरिति शशिनश्चंद्रात्क्रू

रैः पापग्रहैः चतुर्थस्थानस्थैर्निधनाश्रितैः अष्टमस्थानस्थे कुजे भौमे एको योगः अथवा लग्नाच्चतुर्थैः पापैरष्टमे भौमे चैवं द्वितीयो योगः [illegible] योः कुजार्कयोरिति लग्नाद्बंधुगते चतुर्थस्थे भौमे व्ययगते द्वादशस्थानस्थे ऽर्के सूर्ये यत्र तत्रस्थे क्षीणेन्दौ परिक्षीणे चंद्रे तृतीयो योगः एषामाधानका लेकतमस्य संभवे मरणाय पूर्ववन्नारीगर्भयुता विपद्यत इति अधुनामातुः शस्त्रनिमित्तं मरणयोगं गर्भस्यावं चाधानलग्नवशाद्वैतालीयेनाह उ दयास्त इति निषेककाले कुजार्कयोर्भौमसूर्ययोर्यथासंख्यमुदयास्तगयोर्लग्नसप्तमस्थयोर्लग्ने भौमे सप्तमस्थेऽर्के गर्भयुतायाः भार्यायाः स्त्रि यः शस्त्रकृतं शस्त्रहेतुकं मरणं निधनं वदेत् ब्रूयात् तथा तेनैव प्रकारेणेति नारी गर्भयुता विपद्यत इत्यर्थः मासाधिपताविति गर्भमासेषु मा

उदयास्तगयोः कुजार्कयोर्निधनं शस्त्रकृतं वदेत्तथा मासाधिपतौ निपीडिते तत्कालं स्रवणं समादि
शेत् ९ शशांकलग्नोपगतैः शुभग्रहैस्त्रिकोणजायार्थसुखास्पदस्थितैः तृतीयलाभर्क्षगतैश्च
पापकैः सुखी तु गर्भो रविणा निरीक्षितः १०

साधिपान्वक्ष्यति कललघनेत्यादिना तत्र निषेककाले यो ग्रहो भौमादिर न्येन ग्रहेण युद्धे विजितो भवति पराजितो भवति यतः कुसुतादीनां युद्धमित्युक्तम् केतुना वाभिधूमित उल्कया वाभिहतः सोऽपि निपीडितग्रह इत्यु च्यते सूर्याचंद्रमसौ क्रूरयुक्तौ दृष्टौ वा राहुणा ग्रहणे पीडितावित्युच्येते तस्यापि निपीडितस्य ग्रहस्य यो भवति मासो यस्मिन्मासे मासाधिपत्वं तस्य भव ति तत्कालं तस्मिन्काले गर्भस्य स्रवणं च्युतिं समादिशेत् वदेत् ९ अधुना गर्भपुष्टिज्ञानं वंशस्थेनाह शशांकेति यत्र यशो शशांकश्चंद्रः स्थि तस्तत्रैव शुभग्रहैर्व्यवस्थितैर्बुधगुरुसितैरित्यर्थः अथवा लग्नस्थैः शुभग्रहैः लग्ने व्यवस्थितैः अथवार्केऽपि च शशांकोपगतैः केन्द्र [illegible] लग्नोपगतैः

एवंशशांकोपगतैः शुभग्रहै रुदयोपगतैर्वा अथवात्रिकोणजायार्थसुखास्पदस्थितैः त्रिकोणंनवपंचमेजायास्थानंसप्तमं अर्थस्थानंद्वितीयं सुखस्थानंचतुर्थं आस्पदस्थानंदशमं एतेषुत्रिकोणजायार्थसुखास्पदेषु यथासंभवंचंद्राल्लग्नाद्वाद्वयोर्वासमवास्थितैस्तथापापकैः क्रूरग्रहैश्चंद्राल्लग्नाद्वातृतीयलाभर्क्षगतैः तृतीयैकादशस्थानस्थैस्तैर्यथासंभवंद्वयोर्वास्थितैरविणासूर्येणयदिनिरीक्षितोदृष्टः शशीलग्नवाभवति यस्मादेवंयोगः सचदृश्यतेतदागर्भस्थः सुखीपुष्टिमान्भवति केचिद्गुरुणानिरीक्षितइतिपठंति तदयुक्तं यस्मात्सारावल्यामुक्तं होरेंदुयुतैः सौम्यैस्त्रिकोणजायार्थसुखांबरस्थैर्वा पापैस्त्रिलाभयातैः सुखीचगर्भोनिरीक्षितोरविणा १० अथनिषिक्तस्यनिषेककालाज्जातस्यजन्मकालाद्

ओजर्क्षेपुरुषांशकेषुबलिभिर्लग्नार्कगुर्विंदुभिः पुंजन्मप्रवदेत्समांशकगतैर्युग्मेषुतैर्योषितः
गुर्वर्कौविषमेनरंशशिसितौवक्रश्चयुग्मेस्त्रियंद्व्यंगस्थाबुधवीक्षणाच्चयमलौकुर्वंतिपक्षेस्वके ११

भयोरपिप्रश्नकालाद्वापुंस्त्रीविभागज्ञानंशार्दूलविक्रीडितेनाह ओजर्क्षेति ओजर्क्षेपुरुषांशकेष्विति लग्नमुदयलग्नं अर्कः आदित्यः गुरुर्जीवः इंदुश्चंद्रः एतैर्लग्नार्कगुर्विंदुभिरोजर्क्षस्थैर्विषमराशिव्यवस्थितैर्नकेवलं यावद्विषमराशिव्यवस्थितैर्विषमनवांशगतैर्बलिभिश्चपुंसोजन्मवदेत् नन्वत्रविषमनवांशग्रहणंनास्तिकथंव्याख्यातंविषमनवांशकगैरिति उच्यते पुरुषांशकेष्वितिवचनात्पुरुषराशीनामंशकेष्वित्यर्थः यएवंविषमराशयस्तएवपुरुषराशयः समांशकगतैर्युग्मेष्विति तैरेवलग्नार्कगुर्विंदुभिर्युग्मेषुसमराशिषुव्यवस्थितैर्नकेवलंयावत्समांशकगतैर्युग्मराशि

नवांशकस्थैर्बलिभिस्त्वयोषितः स्त्रियोजन्मवदेत् अथैषांयथाभिहितानांलग्नग्रहाणामुभयविकल्पकानांबाहुल्यात्पुंस्त्रीनिर्देशः साम्येबल्याधि-
कत्वात् गुर्वर्काविति गुरुर्जीवः अर्कआदित्यः एतावुभावपिविषमेविषमराशौगतौयत्रतत्रनवांशकस्थौनरंमनुष्यंकुरुतः बलग्रहणमप्यत्रा-
नुवर्तते शशीचंद्रः सितःशुक्रः वक्रोंगारकः एतेयदिसबलाःयुग्मसमराशौगतायत्रतत्रनवांशकस्थास्त्रियंजनयंति द्व्यंगस्थाइति एत-
एवग्रहाद्व्यंगस्थायत्रतत्रराशौद्विशरीरनवांशकस्थाः बुधवीक्षणाश्चबुधदृष्ट्यायमलौद्वौस्वपक्षेकुर्वंति स्वपक्षेआत्मीयपक्षे आत्मीयपक्षेपु-
रुषनवांशकेस्त्रीनवांशकेचेत्यर्थः एतदुक्तंभवति चत्वारोहिस्वभावामिथुनकन्याधन्विमीनाः तत्रमिथुनधन्विनौपुरुषांशकौक-
न्यामीनौस्त्र्यंशकौ तेनयथासंभवंमिथुनधन्वंशगतावादित्यजीवौयदिबुधेनयत्रतत्रावस्थितेनदृश्येते तदायमलौद्वौपुरुषौवाच्यौ एवं
यथासंभवंकन्यामीनांशकगताः शशिशुक्रभौमाः यत्रतत्रावस्थितेनबुधेनदृश्यंते तदायमलेद्वेकन्येवाच्ये अथद्वावेववर्गौयथादर्शित-
स्थोबुधःपश्यति तदैकःपुरुषोद्वितीयाचकन्या नन्वत्रांशकग्रहणंनास्तितत्कथंव्याख्यातं द्विशरीरांशकेस्थितइति अनेनैवस्वल्पजा-
तकेउक्तं बलिनौविषमेऽर्कगुरूनरंस्त्रियंसमग्रहेकुजेंदुसिताः यमलौद्विशरीरांशेष्विंदुजदृष्ट्यास्वपक्षसमाविति अन्यथापुन-
रुक्ततास्यात् ओजर्क्षेपुरुषांशकेष्वित्यनेनैवगतार्थत्वात् बलग्रहणमत्रानुवर्तनीयमिति ११ अथपुंजन्मयोगांतरमुपेंद्रवज्रयाह विहा-
यलग्नमिति उक्तयोगाभावस्यावसरेनान्यथा आधानलग्नंपृच्छाकालिकंलग्नंवा लग्नंविहायत्यक्त्वासौरः शनैश्चरोलग्नाद्विषमर्क्षगतस्तृ-
तीयपंचमसप्तमनवमैकादशस्थानानामन्यतमस्थः पुन्जन्मकरःपुरुषजन्मकरोभवति प्रोक्तग्रहाणामिति प्रोक्तगृहाणांकथितयोगकर्तॄ-
णांग्रहाणांवीर्यबलमवलोक्यविचार्यप्रसूतौप्रसवकालेपुरुषोनरोंगनास्त्रीवावक्तव्या एतदुक्तंभवति यत्रपुरुषजन्मसंभवस्तत्रपुरुषोवा—

च्यः एवंस्त्रीयोगसंभवेस्त्रीवाच्या यत्रपुरुषजन्मयोगसंभवः स्त्रीयोगजन्मसंभवश्चदृश्यतेनदायोयोगोबलवत्ग्रहाभिनिर्मितस्तद्दशात्पुंस्त्री
जन्मवक्तव्यं १२ अथक्लीबजन्मयोगान्शार्दूलविक्रीडितेनाह अन्योन्यमिति शशीचंद्रःरविरादित्यः एतौशशिरवीयथाक्रमंयुग्मौजर्क्ष
गतौसमविषमराशिस्थावन्योन्यंपरस्परंयदिपश्यतःसमराशिस्थश्चंद्रोविषमराशिगतमर्कंपश्यत्यर्कःशशिनंपश्यतितदाक्लीबजन्मयोग
एकःयद्यार्किसौम्यावपि आर्किःसौरःसौम्योबुधःएतावार्किसौम्यौयथाक्रमंयुग्मौजर्क्षगतौ अन्योन्यंयदिपश्यतस्तदाद्वितीयोयोगः व
क्रोवासमगमिति वक्रांगारकोविषमर्क्षगःसमगसमराशिस्थोदिनेशंसूर्यंपश्यतिसूर्यश्चांगारकंपश्यतितदातृतीयोयोगःसमेचंद्रोद

विहायलग्नंविषमर्क्षसंस्थःसौरोपिपुन्जन्मकरोविलग्नात् प्रोक्तग्रहाणामवलोक्यवीर्यंवाच्यःप्रसूतौपु -
रुषांगनावा १२ अन्योन्यंयदिपश्यतःशशिरवीयद्यार्किसौम्यावपिवक्रोवासमगंदिनेशमसमेचंद्रोदयौचेत्स्थि
तौ युग्मौजर्क्षगतावपींदुशशिजौभूम्यात्मजेनेक्षितौपुंभागेसितलग्नशीतकिरणाःस्युःक्लीबयोगाःस्मृताः १३

यौचेदिति चंद्रःशशीउदयोलग्नमेतावसमेविषमराशाववस्थितौभूम्यात्मजेनांगारकेणसमराशिगेनेक्षितौदृष्टौतदाचतुर्थयोगः युग्मौजर्क्षग
तावपीति इंदुश्चंद्रःशशिजोबुधःएतौयथासंख्यंयुग्मौजर्क्षगतौसमविषमराशिगौभूमिजेनभौमेनयत्रतत्रावस्थितेनवीक्षितौदृष्टौतदापं
चमोयोगःपुंभागइतिसितःशुक्रःलग्नंउदयलग्नंशीतकिरणश्चंद्रःएतेसितलग्न शीतकिरणाःयत्रतत्रराशौपुंभागेविषमनवांशकेव्य
वस्थिताभवंति तदाक्लीबजन्मयोगःषष्ठःतथाचबादरायणः अन्योन्यंरविशशिनौविषमाविषमर्क्षगौनिरीक्ष्येते इंदुजरविपुत्रौवातथैवच

युग्मके क्रूरतः कर्मोविषमेसूर्यः समगश्चैवंपरस्परालोकात् विषमर्क्षेलग्नेंदुसमराशिगःकुजोवलोकयति बुधंचंद्रोकुजदृष्टो नथैवोक्तौ [illegible]जनवांशकस्स्याल ग्नेंदुसिताश्चथैवोक्ताइति एतेयोगाः पूर्वयोगानामभावेवक्तव्याः तेषांयोगानामभावेवा चत्वं १३ अधुनाद्वित्रिगर्भसंभवयोगान् शार्दूलविक्रीडितेनाह युग्मेचंद्रसितावित्ति चंद्रसितौशशिशुक्रौयुग्मेसमराशौ वैषम्यकारेणज्ञारजीवोदयाः ज्ञोबुधः आरोंगारकः जीवोबृहस्पतिः उदयोलग्नं एतेसर्वेएवौजभवनेविषमराशौस्युर्भवेयुः दारिकादारकस्य लग्नेंदूउदयचंद्रौसमगौयुग्मराशिव्यवस्थितौनृनिरीक्षितौनरग्रहेणयेनकेनचित् दृष्टौभवतस्त

युग्मेचंद्रसितौतथौजभवनेस्युर्ज्ञारजीवोदया लग्नेंदूनृनिरीक्षितौचसमगौयुग्मेषुवाप्राणिनः
युक्तौमिथुनेग्रहोदयगतान्द्व्यंगांशकान्पश्यतिस्वांशेज्ञोत्रितयंज्ञगांशकवशाद्युग्मंत्वमिश्रैःसमं ।४

संस्थंवाच्यम् युग्मेषुवाप्राणिनः नएवपूर्वोक्ताज्ञारजीवोदयाः सर्वएवयुग्मेषुसमराशिषुस्थिताः प्राणिनोबलिनोभवंति तथापिमिथुनंकुर्युः ग्रहोदयगतानित्यादि ग्रहाः सर्वएवद्व्यंगांशकेषुद्विस्वभावनवांशकेषुगताः प्राप्ताः उदयोलग्नंचद्व्यंगांशकेषुगतः तान् ग्रहोदयगतान्द्व्यंगांशकान् स्वांशेस्वनवांशकस्थेज्ञोबुधेपश्यतिसतितदात्रितयंवक्तव्यं तत्रायंविशेषः ज्ञगांशकवशाद्युग्मंतुइति ज्ञोबुधोयतोव्यवस्थितो यस्मिन्नवांशकेस्थितः तद्वशाद्युग्मं बुधोयस्मिन्नवांशकेव्यवस्थितः सयल्लिंगांशकस्तल्लिंगंतत्रगर्भेयुग्मंवक्तव्यं एकस्त्वविपरीतःएवमु कंभवति मिथुनांशकस्थोबुधोयदाग्रहोदयगतान्द्व्यंगांशकान्पश्यति तदागर्भेदारकद्वयंदारिकाचैकावक्तव्या अथोकन्यानवांशकस्थो

बुधो द्व्यंगांशकव्यवस्थितान् ग्रहोदयान् पश्यति तदा गर्भे दारिकाद्वयं एकं च दारकं वक्तव्यं अभिमश्रैः सममिति तैर्ग्रहोदयबुधैः समिश्रस्थितैर्द्वि
स्वभावसमानलिंगस्थितैस्त्रितयं सममेकलिंगं वक्तव्यम् एतदुक्तं भवति मिथुनं नवांशकव्यवस्थितो बुधो मिथुनधन्व्यंशकव्यवस्थितान् ग्रहो
दयान् पश्यति तदा गर्भे दारकत्रितयं वक्तव्यं अथ कन्यांशकव्यवस्थितो बुधः कन्यामीनांशकव्यवस्थितान् ग्रहोदयान् पश्यति तदा गर्भे दारिकात्रि
तयं वाच्यमिति तथा च सारावल्याम् समराशौ शशिसितयोर्विषमे गुरुवक्रसौम्यलग्नेषु योगेस्मिन् गर्भगतं नूनं मिथुनं तु विज्ञेयम्
लग्नेंदू वा समगौ पुंग्रहदृष्टौ च मिथुनजन्मकरौ उदयलग्नज्ञवक्रगुरवो बलिनः समराशिगास्तथैवोक्ताः द्विशरीरांशकसंस्थान् ग्रहान्
विलग्नं च पश्यतौ दुष्कृते कन्यांशे द्वे कन्ये पुरुषश्चापि निषिच्यते गर्भे मिथुनांशे कन्यैका द्वौ पुरुषौ त्रितयमेवं स्यात् मिथुनधनराशिग

धनुर्धरस्यांत्यगते विलग्ने ग्रहैस्तदंशोपगतैर्बलिष्ठैः ज्ञेनार्किणा वीर्ययुतेन दृष्टे संति प्रभूता अपि कोशसंस्थाः १५

तान् ग्रहान् विलग्नं च पश्यतौ दुष्कृतः मिथुनांशस्थश्च यदा पुरुषत्रितयं तदा गर्भे कन्यामीनांशकस्थान् विहगान् उदयं युवति भागगतः पश्यति श
शतनयः कन्यात्रितयं तदा गर्भे १४ अधुनात्यधिकगर्भसंभवयोगज्ञानमुपजातिकयाह धनुरिति धन्विलग्ने धनुर्धरांशके वोदयं लग्नमुपग
ते धनुर्धरस्य धनुषोंत्यगगते विलग्ने धन्व्यंशके चोपगते ग्रहैः सर्वैरेव तदंशोपगतैर्यत्र तत्र राशौ धन्विनवांशकस्थैर्न केवलं यावद्बलिष्ठैर्वीर्यवद्भि
स्तस्मिंश्च लग्ने ज्ञेनार्किणा च दृष्टे ज्ञेन बुधेन आर्किणा शनैश्चरेण च वीर्ययुतेन बलवता दृष्टे वलोकिते प्रभूता बहवः कोशसंस्था जरायुवेष्टित
विग्रहा गर्भे संति भवंतीति पंचसप्तदश यावत् पूर्वमुक्तं मासाधिपतौ निपीडिते तत्कालं स्रवणं समादिशेदिति १५ तदधुना गर्भस्य मासा-

युग्मके कुरुतः वक्रो विषमे सूर्यः समगश्चैवं परस्परालोकात् विषमर्क्षे लग्नेंदू समराशिगः कुजो बलो कृयाति बुधचंद्रौ कुजदृष्टौ । । म ६ । । ६ । । र्क्ष । ।
तथैवोक्तो ओजनवांशकस्थाल ग्नेंदुसितास्तथैवोक्ताइति एते योगाः पूर्वयोगानामभावे वक्तव्याः तेषां योगानामेतेषां च संभवे तेषामेव बल-
वत्वं १३ अधुनाद्विनिगर्भसंभवयोगान् शार्दूलविक्रीडितेनाह युग्मेचंद्रसितावित्ति चंद्रसितौ शशिशुक्रौ युग्मे समराशौ व्यवस्थितौ तथा ते
नैवप्रकारेण ज्ञारजीवोदयाः ज्ञो बुधः आरोंगारकः जीवो बृहस्पतिः उदयो लग्नं एते सर्वे एवौज भवने विषमराशौ स्थुर्भवेयुः एवमेते मिथुनं कु-
र्युः दारिका दारकस्य लग्नेंदू उदयचंद्रौ समगौ युग्मराशि व्यवस्थितौ नृनिरीक्षितौ नरग्रहेण येन केनचिद् दृष्टौ भवतस्तथापि मिथुनं गर्भे

युग्मेचंद्रसितौ तथौजभवने स्युर्ज्ञार जीवोदया . लग्नेंदू नृनिरीक्षितौ च समगौ युग्मेषु वा प्राणिनः कु-
र्युस्ते मिथुनं ग्रहोदयगतान् द्व्यंगांशकान्पश्यति स्वांशे ज्ञे त्रितयं ज्ञगांशकवशाद् युग्मं त्वमिश्रैः समं १४

संस्थं वाच्यम् युग्मेषु वा प्राणिनः त एव पूर्वोक्ता ज्ञारजीवोदयाः सर्व एव युग्मेषु समराशिषु स्थिताः प्राणिनो बलिनो भवंति तथापि मिथुनं कुर्युः
ग्रहोदयगतानित्यादि ग्रहाः सर्व एव द्व्यंगांशकेषु द्वस्वभावनवांशकेषु गताः प्राप्ताः उदयो लग्नं च द्व्यंगांशकेषु गतः तान् ग्रहोदयगतान् द्व्यं-
गांशकान् स्वांशे स्वनवांशकस्थे ज्ञे बुधे पश्यति सति तदा त्रितयं वक्तव्यं तत्रायं विशेषः ज्ञगांशकवशाद् युग्मं तु इति ज्ञो बुधो यतो व्यवस्थितो
यस्मिन्नवांशके स्थितः तद्वशाद् युग्मं बुधो यस्मिन्नवांशके व्यवस्थितः स यल्लिंगांशकस्तल्लिंगं तत्र गर्भे युग्मं वक्तव्यं एकस्तद्विपरीतः एवं यु-
ग्मं भवति मिथुनांशकस्थो बुधो यदा ग्रहोदयगतान् द्व्यंगांशकान्पश्यति तदा गर्भे दारकद्वयं दारिका चैका वक्तव्या अथ कन्यानवांशकस्थो

बुधो द्व्यंगांशकव्यवस्थितान् ग्रहोदयान्पश्यति तदा गर्भे दारिकाद्वयं एकं च दारकं वक्तव्यं अभिश्रैः समभिति तैर्ग्रहो दयबुधैरभिश्रस्थितोर्द्वि
स्वभावसमानलिंगस्थितैरस्मिन्नयं समभेकलिंगवक्तव्यम् एतदुक्तं भवति मिथुननवांशकव्यवस्थितो बुधो मिथुन धन्व्यंशकव्यवस्थितान् ग्रहो
दयान्पश्यति तदा गर्भे दारकाभितयं वक्तव्यं अथ कन्यांशकव्यवस्थितो बुधः कन्यामीनांशकव्यवस्थितान् ग्रहोदयान्पश्यति तदा गर्भे दारिकाभित
यं वाच्यमिति तथा च सारावल्याम् समराशौ पाशिशिसितयोर्विषमे गुरुवक्रसौम्यलग्नेषु योगेस्मिन् गर्भगतं नूनं मिथुनं तु विज्ञेयम्
लग्नेंदू वा समगौ युग्मग्रह दृष्टौ च मिथुनजन्मकरौ उदयलग्नज्ञवक्रगुरवो बलिनः समराशिगास्तथैवोक्ताः द्विशरीरांशकयुक्तान् ग्रहान्
विलग्नं च पश्यतीन्दुसुते कन्यांशे द्वे कन्ये पुरुषश्चानिषिच्यते गर्भे मिथुनांशे कन्यैका द्वौ पुरुषौ भितयमेवं स्यात् मिथुनधनराशिग

धनुर्धरस्यांत्यगते विलग्ने ग्रहैस्तदंशोपगतैर्बलिष्ठैः ज्ञेनार्किणा वीर्ययुतेन दृष्टे संति प्रसूता अपि कोशसंस्थाः १५

तान् ग्रहान्विलग्नं च पश्यतीन्दुसुतः मिथुनांशस्थश्च यदा पुरुषभितयं तदा गर्भे कन्यामीनांशकस्थान्विहगानुदयं युवति भागगताः पश्यति शी
तगुतनयः कन्यात्रितयं तदा गर्भे १४ अधुनान्यधिकगर्भसंभवयोगज्ञानमुपजातिकयाह धन्विति धन्विलग्ने धनुर्धरांशके वोदयलग्नमुपग
ते धनुर्धरस्य धनुषोंत्यगगते विलग्ने धन्व्यंशके चोपगते ग्रहैः सर्वैरेव तदंशोपगतैर्यत्र तत्र राशौ धन्विनवांशकस्थैर्न केवलं यावद्बलिष्ठैर्वीर्यवद्भि
स्तस्मिंश्च लग्ने ज्ञेनार्किणा च दृष्टे ज्ञेन बुधेन आर्किणा शनैश्चरेण च वीर्ययुतेन बलवता दृष्टे वलोकिते प्रभूता बहवः कोशसंस्था जरायुवेष्टित
विग्रहा गर्भे संति भवंतीति पंचसप्तदश यावत् पूर्वमुक्तं मासाधिपतौ निपीडिते नत्कालं स्रवणं समादिशेदिति १५ तदधुना गर्भस्य मासा-

धिपानुद्योतकेनाह कललइति सिताद्यामहागर्भस्यप्रथममासात्प्रभृतिकललादीनिभवंतिवर्तयंति तद्यथा गर्भस्यप्रथमे . . . .
शुक्रशोणितेघनेसंमिश्रीभूते तत्रगर्भस्यतस्मिन्मासेसितः शुक्रोधिपतिः द्वितीयेघनताकाठिन्यंभवति तत्रतस्यकुजोंगारकोमासाधिप .
तृतीयेंकुरोत्पत्तिर्हस्तपादादवयवजन्मतत्रजीवोबृहस्पतिरधिपतिः चतुर्थेस्थिसंभवःतत्रसूर्योरविरधिपतिःपंचमेचर्मसंभवस्तत्रचंद्रोधिपतिःषष्ठेंगजसंभवो
रोमजन्मतत्रार्किःसौरोधिपतिःसप्तमेचेतनतासंभवोभवतिचेतनतास्वभावःतत्रबुधोधिपतिःबुधमासात्परतोयेन्येशेषामासास्तेगर्भस्यशनोद्वेगप्रसवक-
रास्तेषुचोदयपतिचंद्रसूर्यनाथाःस्वामिनः क्रमशोगदिताः उक्ताः तत्राष्टमेमासिगर्भस्थोजंतुरशनंकरोति मात्राभुक्तंपीतंरसादिः तस्या

कललघनांकुरास्थिचर्मांगजचेतनताः सितकुजजीवसूर्यचंद्रार्किबुधाः परतः उद
यपचयसूर्यचंद्रनाथाः क्रमशोगदिताः भवंतिशु.भा.शु.भंचमासाधिपतेःसदृशं १६

नाभिलग्ननालिनंसंक्रमतेतत्रगर्भाधानलग्नाधिपतिर्योग्रहःसमासाधिपतिः नवमेगर्भस्थस्योद्वेगोभवति तत्रचंद्रोधिपतिर्भवति दशमेगर्भस्य
प्रसवोप्रसूतिर्भवति तत्रसूर्योरविरधिपतिः तथाचस्वल्पजातके कललघनावयवास्थित्वग्रोमस्मृतिसमुद्भवाः क्रमशः मासेषुशुक्रकुज
जीवसूर्यचंद्रार्किसौम्यानाम् अशनोद्वेगप्रसवाः परतोलग्नेशचंद्रसूर्याणामिति अत्रप्रथमाद्वितीय मासाधिपयोर्यवनेश्वरेणसहमतभे-
दः तथाचतद्वाक्यम् कुजास्फुजिज्जीवरवींदुसौरशशांकलग्नेंदुदिवाकराणाम् मासाधिपत्यमभवोनचैषांजयोपघातैर्ग्रहवद्भवंति आद्ये
मासेकललंद्वितीयेपेशिस्तृतीयेपिभवंतिशाखाः १ अस्थीन्यथस्नायुशिराश्चतुर्थेमज्जाततुचर्माण्यपिपंचमेतु षष्ठेत्वसृग्रोमनखोपहृत्व

चेतः स्थिताः सप्तममासस्येशः तृष्णाशनास्वादनमष्टमेस्यात्पूर्वापरार्धानवमेरतिश्च स्रोतोभिरुद्घाटितपूर्णदेहोगर्भोर्कमासे दशमेप्रसूते आचार्यस्य बहुमतमासानामभिमतमिनिभवति शुभाशुभंच मासाधिपतेः सदृशं गर्भस्यस्यमासाधिपतिसदृशं शुभमशुभंफलंभवति एतदुक्तंभवति आधानकालेयोग्रहोनिपीडितोभवतितन्मासिगर्भस्यपतनंकलुषेमंदरश्मौ विवर्णेपीडनंनिर्मलेशुजाउसंपन्नेबलवतिपुष्टिरिति तथाचसूक्ष्मजातके कलुषैःपीडापतनंनिपीडितैर्निर्मलैःपुष्टिरिति अथचान्यैःशास्त्रकारैर्विशेषउक्तःतत्किंचित्प्रदृश्यते तथाचसारावल्याम् तत्रशुभाशुभमिश्रैः कर्मभिरधिवासितोविषयप्रीतिः गर्भावासेनिपततिसंयोगेशुक्रशोणितयोः मिथुनस्यमनोभावोयादृक्

त्रिकोणगेज्ञेविबलैस्तथापरैर्मुखांघ्रिहस्तैर्द्विगुणास्तदाभवेत् अ
वागवींदौवृषभेर्क्षसंधिगेःशुभेक्षितेश्चेत्कुरुतेगिरंचिरात् १७

प्रबलस्यसंभवति श्लेष्मादिभिश्चदोषैस्तत्तुल्यगुणोनिषिक्तस्य यादृक्पश्यतिसोश्यस्तत्तुल्यबलगुणंस्ततंसमाधत्ते पितृजननीसादृश्यंरवेः शशांकस्यबलयोगात् सबोधमेतत् १६ अथाधिकांगमूकचिरलब्धगिरांसंभवयोगान्वंशस्थेनाह त्रिकोणगेति ज्ञेबुधेत्रिकोणगेलग्नान्नवमस्थेपंचमस्थेवातस्माद्बुधादपरैरन्यैःसर्वैर्ग्रहैर्यत्रतत्रावस्थितैर्विबलैर्वीर्यरहितैर्मुखांघ्रिहस्ताद्विगुणोगर्भस्थोवाच्यः द्विशिरश्चतुष्पाच्चतुर्भुजइत्यर्थः त्रिकोणगेज्ञेइत्यत्रकेचिन्मूलत्रिकोणगेबुधेकन्यागतइत्याहुः तत्त्वायुक्तं यस्माद्भगवान्गार्गिः बलहीनैर्ग्रहैःसर्वैर्नवपंचमगेबुधे द्विगुणांघ्रिशिरोहस्तोभवत्येकोदरस्तथा १ अवागिति गविवृषेस्थितेइंदौचंद्रेःशुभैःपापैर्भसंधिगैः कर्कटवृश्चिकमीनानामंत्यनवांशा

क्रस्थैर्यथासंभवंतदाअवाङ्मूकोगर्भस्थोवाच्यः शुभेक्षितनइतिचेच्छब्दोयद्यर्थेएवंविधेयोगेयदिशुभेक्षितः सौम्यग्रहदृष्टश्चंद्रोभवतितदाजा तस्यचिराद्बहुनाकालेनगिरंवचनंकुरुते अर्थादेव पापवीक्षितेवाग्धीनइति एवंयोगेपिमिश्रग्रहवीक्षितेयदासौम्याबलिनस्तदाचिरेणकालेन लब्धवाग्भवतियदापापाबलिनस्तदानैवेति अत्रचभगवान्गार्गिः कुलीरालिझषांतस्थैः पापैश्चंद्रेवृषोपगे मूकःपापेक्षितेःसौम्यैश्चिरेण लभतेगिरं मिश्रदृष्टैर्ग्रहैर्हीनैर्मूकोबालश्चवाक्गिरादिव १७ अधुनासदन्तकुब्जजडजन्मयोगान्मंदाक्रांतयाह सौम्येति रविजःशनैश्चर ऋधिरोंगारकः यद्यथराशौशनैश्चरांगारकौसौम्यर्क्षांशेबुधनवांशकेमिथुनांशकेकन्यांशकेवाभवतः अथवाबुधर्क्षेमिथुनकन्ययोरन्यतमे

सौम्यर्क्षांशेरविजरुधिरौचेत्सदंतोत्रजातः कुब्जःस्वर्क्षेशशिनितनुगेमंदमाहेयदृष्टे पंगु-
र्मीनेयमशशिकुजैर्वीक्षितेलग्नसंस्थेसंधौपापेशशिनिचजडःस्यान्नचेत्सौम्यदृष्टः १८७

राशौस्थितौभवतः चेच्छब्दोयद्यर्थेयद्येवंतदात्रास्मिन्योगेसदंतोदंतसहितोगर्भस्थोवाच्यः केचित्सौम्यर्क्षांशेमिथुनेमिथुनांशकेकन्यायांक न्यांशकेचेतिव्याख्यांति ऋक्षांशयोर्युगपद्ग्रहणात् अंशशब्देनकेवलेनैवसिद्धिःस्यात्तदृक्षग्रहणमतिरिच्यतइति एवंविधेयोगेगर्भस्थःसदं तोभवतिजातोवा कुब्जःस्वर्क्षइति शशिनिचंद्रेस्वर्क्षेआत्मीयराशौकर्कटस्थितेतथाभूतेचतनुगतेतथाभूतेमंदमाहेयदृष्टे मंदेनशनैश्च रेणमाहेयेनभारकेणचदृष्टेवलोकितेचंद्रेगर्भस्थोकुब्जोवाच्यः पंगुर्मीनइति मीनेलग्नसंस्थेयमशशिकुजैःदृष्टेपंगुर्गर्भस्थोभवति यमः शनैश्चरः शशीचंद्रः कुजःभौमः एतैर्वीक्षितेदृष्टेपंगुःपादविकलोगर्भस्थोवाच्यः संधौपापेइति पापेआदित्यकुजसौराणामन्यतमेराशि

निचचंद्रेसंधौवक्रेदृष्टश्चिकमीनांत्यनवांशगतेर्यथासंभवंगर्भस्थोजंतुर्जडः श्रोत्रेंद्रियहीनोवाच्यः नचेत्सौम्यदृष्टइति एतेयोगकर्तारोग्रहाबधादीं
तानचेद्यदिसौम्यैः शुभग्रहेर्दृष्टानभवंति तदैतद्योगचतुष्टयंपूर्णवक्तव्यं सौम्यैर्बलिभिर्निरीक्षितायोगानभवंति मध्यबलेर्हीनबलेर्वादृष्टास्तदा
असमग्रफलाभवंतिइति १८ अधुनावामनहीनांगोदोषकेनाह सौरशशांकइति मकरांत्यविलग्ने मकरस्यांत्यनवांशकेविलग्नस्थे नवमनवां
शकोदयमानःसचमकरस्यभवतीत्यर्थः तस्मिंश्चसौरशशांकदिवाकरदृष्टे सौरःशनैश्चरः शशांकश्चंद्रः दिवाकरः सूर्यः एतैरवलोकितेवा
मनकोगर्भस्थोवाच्यः धीनवमोदयगैरिति अत्रकेचिदेवंव्याचक्षते यदालग्नेद्वितीयेद्रेष्काणोदयोभवति तदातस्यपंचमराशिसंबंधित्वाद्धीद्रे

सौरशशांकदिवाकरदृष्टे वामनकोमकरांत्यविलग्ने धी
नवमोदयगैश्चदृक्काणैःपापयुतैरभुजांघ्रिशिरःस्यात् १९

ष्काणइत्याख्यातस्मिन्द्वितीयेद्रेष्काणेपा पग्रहयुतेउदयमनुभासेनवमेतस्मिन सौरशशांकदिवाकरदृष्टेगर्भस्थोऽभुजोभुजहीनोवाच्यःए
वंयदालग्नेतृतीयस्यद्रेष्काणस्यउदयोभवति तदातस्यनवमराशिसंबंधित्वान्नवमोद्रेक्काणइत्याख्या तस्मिन्नुदयेपापयुतेसौरशशांकदिवाक
रदृष्टेऽनंघ्रिःपादहीनोगर्भस्थोवाच्यःएवंप्रथमद्रेष्काणस्यलग्नसंबंधित्वादुदयद्रेष्काणइत्याख्यातस्मिनुदयगतेपापयुतेसौरशशांकदिवा
करदृष्टेऽशिराःशिरहीनोगर्भस्थोवाच्यः एतेषुयोगेषुसौरशशांकदिवाकराणांदर्शनयोगात्पापयुक्तइति केवलेनांगारकेणयुक्तेयोगोभवति
अन्येत्वन्येषांनवमोदयगैर्द्रेष्काणैःपापयुतैः केवलमेवाभुजांघ्रिशिरसांसंभवंव्याचक्षते सौरशशांकदिवाकरदृष्टइत्यस्यानुवृत्तिंनेच्छंति अ

न्येविभुजादिसंभवेयथासंख्यंत्यक्त्वा द्रेष्काणत्रयेपियानिद्रेष्काणंतदुद्भवविकल्पमाहुः विभुजोवानंघ्रिर्वाविशिरावेति अन्येएवंव्याचक्षते य
थालग्नेयदाप्रथमद्रेष्काणोदयोभवति तदापंचमराशौप्रथमद्रेष्काणोनवमोपिप्रथमएवतत्रद्रेष्काणत्रयंयदिपापयुतंभवतितदाभुजहीनो
गर्भस्थोवाच्यः अथलग्नेद्वितीयद्रेष्काणोदयोभवति तदापंचमनवमयोरपिद्वितीयएवएतद्रेष्काणत्रयंयदापापयुतंभवति तदापादहीनोग-
र्भस्थोवाच्यः अथलग्नेतृतीयद्रेष्काणोदयोभवतितदापंचमनवमयोरपितृतीयएव एतद्रेष्काणत्रयंयदिपापयुतंभवतितदाशिरोविहीनोग-
र्भस्थोवाच्यः अत्राप्यन्येयथासंख्यंत्यक्त्वाभिप्रकारेपि योगेभुजांघ्रिशिरोहीनानांविकल्पेनगर्भस्थस्यसंभवमाहुः वयंपुनर्वाब्रूमः निषेकु
कालेयः पंचमराशौयोद्रेष्काणः सयद्यंगारकेणयुक्तः सौरशशांकदिवाकरदृष्टश्चभवति तदाविभुजोभवति एवंनवमेस्थानेद्रेष्काणोनवमद्रे

रविशशियुतेसिंहेलग्नेकुजार्किनिरीक्षितेनयनरहितःसौम्यासौम्यैःसबुद्बुदलोचनः

ष्काणः तथानिषेककालेनवमराशौयोद्रेष्काणःसयद्यंगारकेणयुक्तःसौरशशांकदिवाकरदृष्टश्चभवति तदाअनंघ्रिर्भवति तथानिषेककालेल
ग्नस्थोद्रेष्काणःसयद्यंगारकेणयुक्तःसौरशशांकदिवाकरदृष्टश्चभवतितदाअशिरागर्भस्थोवाच्यः एषैवव्याख्यासाध्वी यस्माद्भगवा
न्गार्गिः लग्नद्रेष्काणगोभौमः सौरसूर्येंदुवीक्षितः कुर्याद्विशिरसंतद्वत्पंचमेबाहुवर्जितं १ विपदंनवमस्थानेयदिसौम्यैर्नवीक्षितइति
तथाचसारावल्याम् भौमयुतोद्रेष्काणस्त्रिकोणलग्नेषुसंदृष्टाविभुजांघ्रिमस्तकःस्याच्छनिरविचंद्रैर्वदेद्गर्भे १९ अथविकलजन्मज्ञा
नार्थहरणथामाह रविशशियुतेति सिंहेलग्नेरविशशियुतेअर्कचंद्राभ्यांसंयुतेतथाभूतेकुजार्किभ्यांनिरीक्षितेभौमसौराभ्यांदृष्टेनयन

रहितोभवति नेत्ररहितोंधोगर्भस्थोवाच्यः अर्थादेवकेवलेसिंहलग्ने ऽर्केणयुक्ते सौरेंगारकेणदृष्टेदक्षिणाक्षिकाणः एवंसिंहलग्नेकेवले
नचंद्रेणयुक्ते सौरेंगारकेणदृष्टेवामाक्षिकाणः सौम्यासौम्यैः सबुद्बुदलोचनइति तस्मिन्नेवसिंहलग्ने ऽर्कचंद्राभ्यांयुक्तेसौम्यासौम्यैः शुभ
पापग्रहैर्दृष्टेगर्भस्थः सबुद्बुदलोचनः पुष्पिताक्षोवाच्यः अत्राप्येकतमयुक्तेप्राग्वत्पुष्पिताक्षित्वंवाच्यं व्ययगृहगतइति निषेककाल
लग्नाज्जन्मलग्नाद्वायस्यचंद्रमाव्ययगृहगतोद्वादशस्थोभवति तस्यवामंचक्षुर्हिनस्तिवामाक्षिकाणः सभवतीत्यर्थः एवंरविराद्वित्यो
लग्नाद्वादशोऽपरंदक्षिणंचक्षुर्हिनस्ति अशुभगदितायोगाइति यएतेयोगाः प्रागभिहिताख्रिकोणगेज्ञेइत्यादिनायेयेनशुभासुभफ

व्ययगृहगतश्चंद्रोवामंहिनस्त्यपरंरविर्नशुभगदितायोगायाप्याभवंतिशुभेक्षिताः २०

लदास्तेषांसर्वेषामेवयोगानांयदायोगकर्तारोग्रहाः शुभग्रहैः सौम्यग्रहैः दृष्टाभवंति तदातेयोगायाप्याभवंति पूर्णयथोक्तंफलंनप्रयच्छं
ति किंतुकिंचित्प्रयच्छंतीत्यर्थः २० अथप्रश्नाधानकालेयोगवशात्प्रसवकालज्ञानंवसंततिलकेनाह तत्कालमिंदुसहितेति तत्का
लमिंदुः तत्कालेप्रश्नकाले आधानकालेवायस्मिन्राशौचंद्रमावर्ततेतत्रचयस्मिन्द्वादशभागेव्यवस्थितः सतत्कालमिंदुसहितोद्वि
रसांशकः केचित्तुतत्कालिकेंदुसहितोद्विरसांशकइतिपठंति तत्कालिकेंदुनायावत्संख्योद्वादशभागसहितः तत्तुल्यस्तावत्संख्योमे
षादौगणनयायोराशिस्तत्रस्थेचंद्रमसिप्रसूतोऽयतोदशमेमासिगर्भस्थप्रसवोवाच्यइतिकेचित् तथाचसारावल्याम् यस्मिन्द्वाद

शभागेगर्भाधानेव्यवस्थितश्चंद्रः तत्तुल्यर्क्षेप्रसवोगर्भस्यसमादिशेत्प्राज्ञः १ अन्येपुनरेवंव्याचक्षते आधानकालेयत्रराशौचंद्रमाव्य-
वस्थितस्तत्रयावत्संख्योद्वादशभागोवर्तते तस्माद्द्वादशभागराशेस्तावत्संख्योयएवपुरतोराशिस्तत्रस्थेचंद्रमसिदशमेमासिप्रसवोव-
क्तव्यः एषैवसाध्वीव्याख्या यस्माद्भगवान्गार्गिः यावत्संख्येद्वादशांशेशीतरश्मिर्व्यवस्थितः तत्संख्योयस्ततोराशिर्जन्मेंदुस्तत्रतोव
देत् १ अत्रापिनक्षत्रानयनेयमनुपातोपायः यदिचंद्राक्रांतद्वादशभागप्रमाणेनसकलचंद्रराशिरष्टादशशतलिप्साप्रमाणंलभ्यते
तदनेनभुक्तद्वादशराशिप्रमाणेनकिमितिलब्धंचंद्रराशिभुक्तंलभ्यते ततोष्टशतलिप्सापरिकल्पनयानक्षत्रमूह्यं अत्रापिदिनरात्रि

तत्कालमिंदुसहितोद्विरसांशकोयस्तत्तुल्यराशिसहितेपुरतःशशांके या
वानुदेतिदिनरात्रिसमानभागस्तावद्गतेदिननिशोःप्रवदंतिजन्म॥२१॥

कालज्ञानमाह यावानुदेतिदिनरात्रिलग्नाःपूर्वव्याख्याताःगोजाश्विकर्किमिथुनाइत्यादिआधानकालेप्रश्नकालेवायल्लग्नंतस्ययःप्रविभा-
गः दिनसंज्ञोरात्रिसंज्ञो वायावानुदेतिस्वमानात्यावत्कालभागोगतस्तावत्येवदिननिशोःस्वमानाद्गतेकालेजन्मभविष्यतीतिवाच्यमेवं
दिनस्यरात्रेर्वाप्रसवकालंबुध्वाप्रसवकालेलग्नहोराद्रेक्काणनवांशकद्वादशभागत्रिंशांशकावाच्या अत्रयेप्रवदंतिकथयंति तेषांतद्वाक्यंस्म
रावल्यां तत्कालदिवसनिशासंज्ञःसमुदेतिराशिभागोयः यावानुदयस्तावान्वाच्योदिवसस्यरात्रेर्वा इत्याधानेप्रथमंसूतिकालंसमभिधि
तंकृत्वा जातकविहितंचविधिंविचिंतयेत्तत्रगणितज्ञः २१ अधुनाधृतस्यगर्भस्यवर्षत्रयवर्षद्वादशज्ञानंमालिन्याह उदयतीति मृदो:

सौरस्य भांशो मृदुभांशो निषेककाले यस्य तस्य लग्नस्योदये मृदुभांशो शनैश्चरराशिनवांशके मृगांशके कुंभांशके वोदयतीति तथा अनेन रूपादे वलमान्मंदे शनैश्चरे तत्काले सप्तमस्थे धूनगते एवंविधे योगे यदि निषेको आधानं भवति तदा धृतस्य गर्भस्य अब्दत्रयेण वर्षत्रयेण प्रसूतिकथा प्रसवो वक्तव्यः शशिनीति एष एवं विधिर्यदा शशिनि चंद्रे भवति तदा द्वादशे अब्दे द्वादशे वर्षे सूतिः प्रसवं कुर्यात् एतदुक्तं भवति यस्य लग्नस्य लग्नस्योदये यदा कर्कटांशकोदयो भवति तस्मात् लग्नात् सप्तमस्थश्चंद्रो भवति तदा धृतस्य गर्भस्य द्वादशेऽब्दे प्रसवो वाच्यः निगदितमिहेति इह स्मिन्नाधानाध्याये आधानकालयोगवशात् यथा हीनाधिकानामादीनां गर्भसंभवति तथा प्रसूतिकालेऽपि ताहग्योगवशात्तथाभिधानामेवज-

उदयति मृदुभांशे सप्तमस्थे च मंदे यदि भवति निषेकः सूतिरब्दत्रयेण शशिनि तु विधिरेष द्वादशेऽब्दे प्रकुर्यान्निगदितमिह चिंत्यं सूतिकालेऽपि युक्त्या २२ इति निषेकाध्यायः स०

न्म वक्तव्यम् पितृमातृपितृव्यमातुलभ्रातृस्वसृणामपि शुभाशुभं जन्मकालवशात् तदनंतरमपि वक्तव्यं युक्त्येति यत्र संभवति तत्र वक्तव्यं यथा गर्भस्रावादि गर्भप्रसवकालनिर्देशादिष्वेवमाधानकालात् प्रसवकालाच्च यथैवोद्देशः कृतः तथा जन्मकालादपि वक्तव्यं उक्तं च ज-न्माधाने प्रश्नकाले वेति इति श्रीभट्टोत्पलविरचितायां बृहज्जातकविवृतौ निषेकाध्यायश्चतुर्थः अथातो जन्मविधिर्नामाध्यायो व्याख्यायते तत्रादावेव पितुः सन्निधावसन्निधौ वा जात इत्यनुष्टुभाह पितुर्जातिरिति इंदौ चंद्रे प्रसवलग्नमपश्यति सति पितुः परो-क्षस्य जनकस्यासन्निधौ जातः तत्रापि पितुरसन्निधाने स्वदेशपरदेशस्थितिज्ञानमाह विदेशस्थस्येति दिवाकरे सूर्ये चरभे चरराशिस्थे

तेमध्याद्भृष्टेमध्याद्दशमस्थानाद्भृष्टेपतिते एकादशद्वादशस्थेनवमाष्टमस्थानस्थेपितुर्विदेशस्थस्य अन्यदेशगतस्यजातः चंद्रमा [illegible]
वलग्नमपश्यत्येषयोगोनान्यथेति चंद्रेमसवलग्नमपश्यति अर्केस्थिरराशिस्थेमध्याद्भृष्टेस्वदेशस्थस्यापितुःपरोक्षेजातः [illegible]
वयोर्द्विस्वभावस्थेर्केमध्याद्भृष्टेस्वदेशपरदेशयोर्मध्योपस्थितस्यपरोक्षेजातः मार्गमध्येइत्यर्थः अर्थादेवचंद्रेप्यसवलग्नमपश्य
त्यर्केचरराशिस्थेस्थिरराशिस्थेवाद्विस्वभावराशिस्थेवामध्याद्भृष्टेपिवापितुःस्वदेशस्थस्यैवपरोक्षेसन्निधौजातइति वक्तव्यम् तथा-
चसारावल्याम् होरामनोस्यमाणोपितारिनगेहस्थितेशशिनिजातः मेषूरणात्च्युतेवाचरगेभानौविदेशगते १ अथान्यानपियोगानाह

पितुर्जातःपरोक्षस्यलग्नमिंदावपश्यति विदेशस्थस्यचरभेमध्याद्भृष्टेदिवाकरे १ उद-
यस्थेपिवामंदेकुजेवास्तसमागते स्थितेवांतःक्षपानाथेशशांकसुतशुक्रयोः २

[illegible]ह उदयस्थइति मंदेसौरेउदयस्थेलग्नगतेपितुःपरोक्षस्यजातः वाशब्दःप्रकाराय अथवाकुजेभौमेजन्मलग्नादस्तंसप्तमंस्थानंसमा
गतेप्राप्तेपितुःपरोक्षस्यजातइति स्थितेवांतइति क्षपानाथेचंद्रेशशांकसुतशुक्रयोर्मध्यस्थेशशांकसुतोबुधः शुक्रोभार्गवः अनयोर्मध्यस्थि
तेचंद्रेचंद्रादेकोद्वादशे[illegible] अपरोद्वितीयेराशौमध्यभागेपुनचंद्रःस्थितः आद्यंतभागयोर्बुधशुक्रौतथापिमध्यस्थः एवंविधेयोगेपितुः
परोक्षस्यजातः तथाचसारावल्याम् [illegible] चंद्रेलग्नमपश्यतिमध्येवासौम्यशुक्रयोश्चंद्रे जन्मपरोक्षस्यपितुर्यमोदयेवाकुजेचास्तेइति २

अथ[illegible]सर्पवेष्टितजन्मज्ञानं[illegible]ह शशांकेपि वृश्चिके भौमीय: [illegible]त्यर्थ: शशांके चंद्रे वृश्चिके शशिभागगे भौमद्रेष्काणस्थे[illegible]
भौमद्रेष्काण: मेषे प्रथम: [illegible] सिंहे द्वितीय: वृश्चिके प्रथम: धनुषि द्वितीय: मीने तृतीय: एषामन्यतमस्थस्य चंद्रमस: शनैश्चरस्य[illegible]
स्वायस्थितो[illegible]जातोवानरत्येवोक्तं पापवर्गेति एवं पापग्रहसंबंधिलग्नोदये यदा भौमद्रेष्काणो भवति तत्र पाप[illegible]
ग्रे भौमद्रेष्काण: मेषे प्रथम: कर्के[illegible]सिंहे द्वितीय: वृश्चिके प्रथम: धनुषि द्वितीय: मीने तृतीय: एषामन्यतमस्योदये[illegible]
का[illegible]सर्पवेष्टितो जातोनरइति वक्तव्यं अन्ये पुनरेवं व्याचक्षते चंद्रे पापलग्ने वा भौमद्रेष्काणस्थे तस्मादेव[illegible]ग्रहै: स्वायस्थितै:

शशांके पापलग्ने वा वृश्चिके शशिभागगे शुभै: स्वायस्थितैर्जात: सर्पस्तद्वेष्टितोपि वा ३
चतुष्पदगते भानो शेषैर्वीर्यसमन्वितै: द्विमूर्तिस्थैश्च यमलौ भवत: कोशवेष्टितौ ४

विकल्पेन सर्पो वा सर्पवेष्टितो वा जान इति वक्तव्यम् अत्र पूर्वव्याख्या साध्वी यस्माद्भगवान् गार्गि: भौमद्रेष्काणगे चंद्रे सौम्यैरायधनस्थितै: सर्पस्तद्वे
ष्टितस्तद्वत्पापलग्नेपि निर्दिशेत् १ तथा च सारावल्याम् भौमद्रेष्काणगे चंद्रे लग्ने वा संस्थिते वदेज्जातम् द्व्येकादशगै: सौम्यैरहिवेष्टितको भुजंगो वा
३ अधुनैकजरायुवेष्टितयोर्जन्मज्ञानमनुष्टुभाह चतुष्पदेति भानौ सूर्ये चतुष्पदराशिगते मेषवृषसिंहधनिपरार्धमकरपूर्वार्धानामन्यतमस्थे शे
षैरन्यै: सर्वग्रहैर्द्वितनुस्थैर्द्विस्वभावराशिस्थितैर्वीर्यसमन्वितैर्बलिभिश्च कोशवेष्टितौ एकजरायुवेष्टितौ यमलौ जायेते ४ ५ ५ ५

अथ जारजातयोगमाह छागेसिंहे वृषे लग्ने तत्स्थे सौरेऽथवा कुजे अथेति छागो मेषः सिंहः प्रसिद्धः वृषो वृषभः एतैः छागसिंहवृषैर्लग्नस्थितैः एषामन्यतमो यदि लग्नगतो भवति तत्स्थे सौरे अथवा कुजे वक्ष्यमाणे छागसिंहवृषाणामन्यतमे लग्नगते तत्स्थे तत्रस्थे सौरे शनैश्चरे अथवा कुजे भौमे तत्रस्थे नालवेष्टितो जातो जायते नालसंज्ञेन नाड्यो भिन्नीयते कस्मिन्नंगे वेष्टित इत्याह राश्यंशसदृशे गात्रे इति राशेरंशो राश्यंशः राशेः लग्नस्य यो नवांशकस्तत्र कालपुरुषस्य यद्राशिसंबंधी स च राशिर्यस्मिन्नंशे कालपुरुषस्य व्यवस्थितः कालं मानी त्यादिवाक्यैर्निरूपित स्तत्सदृशे गात्रे तस्मिन्नेवांगे नाड्या वेष्टित इति वक्तव्यम् तथा च सारावल्याम् सिंहाजगोभिरुदये सूतेनालेन वेष्टितो जंतुः लग्ने कुजेऽथ सौरे राश्यंशसमानगात्रेषु ५ अथ जारजातकज्ञानं वंशस्थेनाह न लग्नमिति गुरुर्जीवो लग्नमुदयमिंदुं चंद्रं च यदि न निरीक्षते न पश्यति लग्नचंद्रौ वा कराशिस्थौ पृथक्स्थौ वा यदा

छागेसिंहे वृषे लग्ने तत्स्थे सौरेऽथवा कुजे राश्यंशसदृशे गात्रे जायते नालवेष्टितः ५ न लग्नमिंदुं च गुरुर्निरीक्ष
ते न वा शशांकं रविणा समागतम् सपापकोऽर्केण युतोऽथवा शशी परेण जातं प्रवदंति निश्चयात् ६ ७

यदि गुरुणा न दृश्यते तेन दा परेण जारेण जातं इति निश्चयात्प्रवदंति कथयंति मुनयः अत्र यदि लग्नचंद्रौ जीवभागस्थौ जीवनवांशकस्थौ भवतः तदा जार-
जा बद्धा इति वक्तव्यं यस्मादुक्तं यवनेश्वरः अजीवभागे त्वनवीक्षिते वा जीवेन चंद्रेण विलग्नभे वा जातं परोद्भूतमिति ब्रुवंति वाच्यो जनेनाथ बलाबलो [illegible]
न वा शशांकमिति शशांकं चंद्रं रविणा सूर्येण समागतं संयुक्तं गुरुर्न निरीक्षते चंद्रार्कावेकराशिस्थौ यदि च बृहस्पतिना न दृश्येते तदा परेण जातः अ-
थवा शशी चंद्रः सपापः पापग्रहेण भौमेन सौरेण वा युक्तः तथाविधोऽर्केण सूर्येण यदि युक्तो भवति तथापि परेण जात इति अत्रापवादे जीवदृष्टे [illegible]

व्याख्यानंकुर्वंतितदयुक्तं यस्माच्चंद्रार्कौवेकराशिगतौपापयुक्तावयुक्तौवाजीवेनदृश्यमानौवाजारजातजन्मकरौ तत्रचंद्रार्कयोर्योगः पापेन[illegible]
तंभवति तस्माच्चंद्रार्कौवेकराशिगतौ अपापौजीवेनादृश्यमानौसपापौजीवेनदृश्यमानौ अदृश्यमानौवाजारजातजन्मकरौनिश्चय[illegible] अथवा
द्दृमावादिगुरुर्बृहस्पतिगृहेतद्द्रेष्काणतन्नवांशकद्वादशभागत्रिंशद्भागस्थोभवति अन्यत्रवाराशौगुरुणायुक्तस्तदानजारजातइति [illegible]
र्भिः गुरुक्षेत्रगतेचंद्रेतद्युक्तेवान्यराशिगे तद्द्रेष्काणेतदंशेवानपरैर्जातइष्यते ६ अधुनाजातस्यापितृबंधनयोगज्ञानंवैतालीयेनाह क्रूर[illegible]
ति क्रूरर्क्षाणिक्रूरग्रहराशयः मेषसिंहवृश्चिकमकरकुंभाः कृष्णपक्षस्थक्षीणचंद्रेकर्कटः पापयुक्तेबुधेपिकन्यामिथुने अशोभनौपापौ [illegible]

क्रूरर्क्षगतावशोभनौसूर्याद्द्यूननवात्मजस्थितौ बद्धस्तुपिताविदेशगः स्वेचराशिवशादथोपथि ७
पूर्णेशशिनिस्वराशिगेसौम्येलग्नगतेशुभेसुखे लग्नेजलजेस्तगेपिवाचंद्रेपोतगताप्रसूयते ८ ७

क्रूरर्क्षगतौपापक्षेत्रस्थितौसूर्याद्द्वेद्यूननवात्मजस्थितौ द्यूनंसप्तमंनवमंप्रसिद्धंआत्मजस्थानंपंचमंएषामन्यतमस्थौभवतस्तदाजातस्यपिताबंधन
कोबद्धोवाच्यः तस्यादित्याक्रांतराशिवशाद्बंधनदेशज्ञानमाह स्वेचराशिवशादथोपथीति चरराशिस्थेर्केपरदेशेबद्धः स्थिरराशिस्थेर्केस्वदेशे
द्विस्वभावेपथिमार्गेएवंराशिवशात्स्थानपरिज्ञानं अथोइत्ययंनिपातोविकल्पेनकेचित्स्वेचरराशिवशात्तथापथीतिपठंति ७ अधुनापोतग-
ताप्रसवज्ञानंवैतालीयेनाह पूर्णेति शशिनिचंद्रेपूर्णेपरिपूर्णमंडलेतस्मिंश्चस्वराशिगेकर्कटस्थितेतथासौम्येबुधेलग्नगतेउदयस्थेशुभेजीवे-
एवंसुखेचतुर्थस्थेपोतगतानौस्थाप्रसूयतेइतिवक्तव्यम् तत्रान्यशुभेः सुखइतिपठंति पठित्वालेवंव्याचक्षते शुभैः सुखेचतुर्थभवनेशुभैर

निबहुवचनंनयदनेलग्नेबुधउक्तः शुक्रबृहस्पतीशशिनोशुभग्रहश्चागमित्येवंप्राप्नोति यच्चिंत्यतेशुभैरिति तस्मादेवमवसीयतेपूर्णश्चंद्रमाः शुक्रबृहस्पति
भ्यांयुक्तोभवति तदाशुभैरितिभवति एतच्चमेषलग्नेतस्थेबुधेपूर्णचंद्रेशुक्रबृहस्पतिभ्यांसमायुक्तेकर्कटव्यवस्थितेसर्वंयुज्यतइति अथवा
व्याख्यानेनयुक्तः यस्मान्मकरावस्थितेऽर्केकर्कटस्थश्चंद्रमाःपूर्णोभवति मकरव्यवस्थितेचार्केमकराच्चतुर्थभवनेमेषेबुधस्यसंभवोनास्ति
किंपुनर्मकरात्सप्तमराशौकर्कटकेशुक्रस्याप्यवस्थानमिति तस्माच्छुभैःसवइतिसमसमैक्यत्वनात्एवपाठोन्याय्यःशुभैःसवइति तत्र
जीवोव्याख्यातः उच्यते बुधोलग्नगतस्तस्माच्चतुर्थेशुक्रस्यावस्थानंनभवति अतोजीवइतिव्याख्यातं केचित्पूर्वग्रन्थानुसारेणतिशुक्र
ति अथपोतगतामसवयोगोद्वितीयः लग्नेजलजइति लग्नेजलजेजलराशौकर्कटमकरपश्चिमार्द्धमीनानामन्यतमेतस्मादेस्तगेस्तमस्थानस्थे

आप्योदयमाप्यगःशशीसंपूर्णःसमवेक्षतेथवा मेषूरणबंधुलग्नगःस्यात्सूतिःसलिलेनसंशयः ९

चंद्रेपूर्णेवाऽपूर्णेचपोतगतेप्रसूयतइतिवाशब्दःप्रकारार्थः ८ अथोदकमध्यप्रसवज्ञानंवैतालीयेनाह आप्योदयइति आप्यराशयोमकरपश्चा
र्द्धकर्कमीनास्तेषामन्यतमस्योदये आप्योदयेजलराशिर्लग्नेभवतिशशीचंद्रश्चाप्यगोजलराशिस्थः तदासूतिःप्रसवःसलिलेजलसमीपेप्रसंशयः
निःसंशयः अथवासंपूर्णःशशीलग्नमाप्योदयंसमवेक्षतेपश्यति तथापिसलिलेजलसमीपेप्रसूतिः मेषूरणबंधुलग्नइति अथवाप्यराशौ
पगतेमेषूरणबंधुलग्नगेमेषूरणदशमेबंधुस्थानेचतुर्थेलग्नेप्राग्लग्नगोस्थितःस्याद्वेत्तथापिसलिलेप्रसूतिरितिवदेत् तथाचसारावल्यांसलिलगत
लग्नेचंद्रेजलराशौवीक्ष्यतेथवापूर्णःप्रसवंसलिलेविंद्याद्भूदयदशमस्थेवायदा ९ ७ ७ ७ ७

अधुनाबंधनागारादयोः प्रसवज्ञानं वैतालीयेनाह उदयेति उदयोलग्नंउडुपश्चंद्रः तयोरुदयोडुपयोरेकराशिस्थयोर्यमे सौरे व्ययस्थिते द्वादशस्थेतस्मिं श्च पापनिरीक्षिते गुरुस्त्रीबंधनागारे प्रसूयते इतिवक्तव्यं सौरे शनैश्चरे अलिकर्कियुते वृश्चिककुलीरयोरन्यतमस्थे विलग्ने वतस्मिंश्च शीतकरेक्षिते चंद्रदृष्टे अवटे श्वभ्रे प्रसूतिर्वक्तव्या १० अथक्रीडागृहदेवालयसोरवरभूमिप्रदेशेषु प्रसवज्ञानं वैतालीयेनाह मंदेति मंदे शनैश्चरे अबुजे जलराशिस्थे वथा मूर्तौ विलग्ने भाग्यग्रस्थे क्रमात्तारिपात्यादबुधसूर्येंदुनिरीक्षिते बुधक्रीडाभवने क्रूरालयेसोरवरभूमिषु च प्रसूयत इति वदेत् एतदुक्तं भवति शनैश्चरे जलरा- शिस्थे लग्नगते बुधनिरीक्षिते बुधहर्षे क्रीडाभवने रतिगृहे प्रसूयते एवं सूर्येणार्केण निरीक्षिते सोरवरभूमिषु सबालुकास्ववनिषु प्रसूयते इति ११

उदयोडुपयोर्व्ययस्थिते गुप्त्यांपापनिरीक्षिते यमे अलिकर्कियुते विलग्नगे सौरे शीतकरेक्षिते वटे १० मंदेऽब्जगते विलग्नगे बुधसूर्येंदुनिरीक्षिते क्रमात् क्रीडाभवने सुरालये सोरवरभूमिषु च प्रसूयते ११

अथश्मशानरम्यप्रदेशाग्निशालानृपदेवगृहगोकुलशिल्पालयप्रसवज्ञानमेवोपजातिकयाह नृलग्नगमिति पूर्वश्लोकान्मंद इत्यनुवर्तते मत्यासन्नत्वा त् नृलग्नगं नरराशिलग्ने स्थितं नरराशयो मिथुनकन्यातुलाधन्विपूर्वार्धकुंभाः तत्रगतं शनैश्चरं कुजोंगारकः प्रेक्ष्य दृष्ट्वा भौमो यदि पश्यति तदा श्मशा ने प्रसवं जन्म करोति केचिन्नृलग्नदर्शीक्षितिज इति पठंति नृलग्नगं पश्यतितच्छीलो नृलग्नदर्शी क्षितिजः रम्ये सितेंदू इति नरराशिलग्नगतं शनैश्चर शुक्रः सितः शुक्रः इंदुश्चंद्रो वा पश्यति तदा रम्ये रमणीयप्रदेशे जन्म एवंविधं सौरं गुरुर्जीवः पश्यति तदा ८ अग्निहोत्रे ८ ग्निशालायां एवंविधं

सौरिरवि: यस्यापि तत्राचरेंद्रामरगोकुलेउनरेंद्रगृहेराजवेश्मनिअमरगृहेदेवागारेवागोकुलेवापेशात्याबंधमन्त्रि: जन्मएवमेवबुधेनवमेसौरेपि लातवेषिश्यानिगृहेन्निवपुस्तककरवर्धकिमभ्रवीनांशिल्पिनांप्रसिद्धानामन्यतमस्यगृहेप्रसूतिरिति वक्ताचसाधवल्याम् रविजेबलजावितमेम्निये- यानेस्वप्रेक्षितेप्रसव: रविणादेवागारेनयोरवरेचैवचंद्रेण १ आरण्यप्रवनलग्नेगिरिवनदुर्गेवयानरविलप्रेरुधिरेस्थितेस्वराशेशिल्पिकनिलयेव सौम्येनवचासवादरायण: सूर्येक्षितेगोनृपदेवावासेशशकेंद्रजाम्यांरमणीयदेशे सरेज्यदृष्टेद्विजयाज्ञिहोत्रेनरोदयेप्रसवदाविस्थिर्ति १२ अथप्र- सवदेशज्ञानंवैचाल्यीयेनाह राश्यंशेति राशिश्चअंशाश्चतद्राश्यंशंराशिर्लग्नराशिरंशोनवांशक: लग्नराशेस्तन्नवांशकस्यचाय: समान: सह-

नृलग्नगंमेस्यकुज: श्मशानेरम्येसितेंदुगुरुरग्निहोत्रे रविर्नरेंद्रामरगोकुलेज्ञशिल्पालयेज्ञ: प्रसवंकरो
ति १२ राश्यंशसमानगोचरेमार्गेजन्मचरेस्थिरेगृहे स्वर्क्षांशगतेस्वमंदिरेबलयोगात्फलमंशकर्क्षयो: १३

शास्त्रात्मीयोन्वेषोविषय: स्वचरास्प्रसवेइत्यनेनप्रदर्शित: तत्रयस्मिन्यस्मिन्प्रदेशेयोयोराशिरूढ: माणीसंचरतिकस्योमार्ग: पंथास्तस्मिन्नुजन्मप्र दिचलग्नस्तन्नवांशकोवाचरिचरोभवति अथलग्नराशिस्तन्नवांशकोवास्थिरस्तदाराशिरूपतुल्यस्यप्राणिन: यस्मिन्गृहेयत्रप्रसवेस्थितस्तत्रवा शिस्वरूपतुल्यस्यप्राणिनोयगृहेसमीपस्तत्रप्रसवइत्यर्थ: स्वर्क्षांशगतेइति चरस्यस्थिरस्यद्विस्वभावस्यवाराशेर्लग्नगतस्यस्वक्षांशआत्मीयन वांशकोद्यायदाभवतितदास्वमंदिरेआत्मीयगृहेएवजन्मवक्तव्यं तत्रराश्यंशसमानयोन्यचरेमार्गेजन्मइत्यादिसामान्येनोक्तं तत्राचक्तोविज्ञरात शिसमानगोचरेकिंमंशसमानगोचरेप्रसवोदेश:किंपवांतदर्थमयंनिश्चय: बलयोगादिति अंशकोनवांशक: ऋक्षंराशि: अनयोर्यःबलयोगात्स[illegible]-

सप्तमस्थानज्ञातं एतदुक्तं भवति उच्चराशेर्वा वक्रराशेर्वा ग्रहयोर्बलवांस्तत्समानयोन्तरे मार्गगृहसमीपे पुष्पसवोवक्तव्यः अनपूर्वोक्तयोगे मातुर्मरणं समान गोचरमार्गादिषु प्रसवो वक्तव्यः तेषां संभवे योगोक्तप्रदेशे एव प्रसवो वक्तव्यः १३ अथ यस्मिन्योगे जातो मात्रा त्यज्यते यस्मिंश्च योगे जातः परकीयमाता दीर्घायुः सुखी च भवति तद्योगद्वयं वसंततिलकयाह आरार्केति चंद्रे शशिन्यारार्कजयोर्भौमसौरयोरेकराशिगतयोस्त्रिकोणगे नवपंचमस्थे वा सप्तमस्थेवा स्ते च सप्तमे स्थाने स्थिते जातो मात्रा विसृज्यते त्यज्यते एवंविधे योगे चंद्रमसि अमरराजमंत्रिणा गुरुणा दृष्टे मात्रा त्यक्तोपि परहस्तं प्राप्तो दीर्घायुः चिरजीवी सुखभाक् च भवति भोगी भवति १४ अथ यस्मिन्योगे जातो मात्रा त्यक्तो विनश्यति तद्वसंततिलकेनाह पापेक्षित इति तुहिनगौ चंद्रे पापेक्षिते पापग्रहदृष्टे सौरेणार्केण वेत्यर्थः तथाभूते उदयेलग्ने स्थिते कुजे भौमे स्ते सप्तमस्थानस्थे जातो मात्रा त्यक्तो विनश्यति म्रियत इत्यर्थः कुजार्कजयोरिति

आरार्कजयोस्त्रिकोणगे चंद्रे ऽस्ते च विसृज्यते ंबया दृष्टेमरराजमंत्रिणा दीर्घायुः सुखभाक् च स स्मृतः १४

तथा चैनैव प्रकारेण लग्नगते चंद्रमसि पापेक्षिते सूर्य दृष्टे कुजार्कजयोर्भौमशनैश्चरयोरायेएकादशस्थितयोर्जातो मात्रा त्यक्तोपि विनश्यति म्रियत इत्यर्थः सौम्योपि पश्यतीति पूर्वोक्तयोगस्थे चंद्रमसि पापदृष्टे सौम्ये शुभग्रहेपि पश्यति स तु जातो मात्रा त्यज्यते त्यक्तोपि पापदृग्वर्गस्य प्राप्य सौम्यग्रहस्य चंद्रमा दृष्टस्तथाविधस्य हस्तमेति याद्दृग्वर्णस्य ब्राह्मणादेर्हस्तं गच्छति तेन च त्यक्तो जीवति च अथास्मिन्नेव योगे स्थिते चंद्रमा पापेन कुजेन सूर्येण सौरेण वा दृ श्यते ऽन्येन सौम्यग्रहेण च दृश्यते तदा जातो तयोर्द्वयोर्ग्रहयोर्यो बलवान् तादृग्वर्णस्य ब्राह्मणादेर्हस्तं गतोपि विनश्यति यदुक्तं सौम्येतरेषु परहस्तगतोप्य नस्तु इति न तु यथा योगस्थे चंद्रमसि सौम्यैः पापैश्च दृश्यमाने मात्रा त्यक्तो विनश्यतीत्यभिहितं तत्र सामान्ये वैश्यशूद्रवर्णसंकरादिषु हस्तगतः सर्वएव

विनाशाप्रमोविवहस्यप्रमत्रात्यक्ताः सभियादिवर्णसंकरयनास्यजीवमानादृश्यंते तस्मात्पूर्वंप्रोक्तादृष्टेःमरराजमंभिणादीर्घायुःमरवभाक्स्वसमूनइत्येवादिद्व
शेषाःसूतमवगंतव्यं तस्माद्गुधेनस्थुक्रेणवायथादर्शितयोगस्यचंद्रमादृश्यते जीवेननदृश्यतेतदापरहस्तगतोपिम्रियते यदापापेनसौम्येनवादृश्यमानोपि
जीवेनदृश्यतेनदादृष्टग्रहबलवशात्तदर्णस्यग्राह्यपादेहस्तगतोजीवति तथाचसारावल्याम् म्रियतेपापैर्दृष्टः शशिनिविलग्नेकुजेस्तगेत्यक्तः लग्ना
च्चलाभगतयोर्वस्कधास्कृतमंदयोरेवम् पश्यतिसौम्योबलवान्यादृग्गृह्णातिताादृशोजातं शुभपापग्रहदृष्टेपरैर्गृहीतोप्यसौम्रियते सर्वेष्वेतेषुयो
योगेषुशशिस्फुरेज्यसंदृष्टः भवतितदादीर्घायुर्हस्तगतःसर्ववर्णेषु १५ अधुनाप्रसवगृहज्ञानंवैनाडीयेनाह पितृमातृइतिपितृमातृग्रहादिवार्क
शुक्रावित्यादिनोक्ताः तद्बलात्पितृमातृग्रहवीर्यात्पितृमातृगृहेषुप्रसूयतइतिवदेत् तदार्कशनैश्चरयोरन्यतमेबलवतिपितृगृहेपितृवस्पितृव्या

पापेस्थितेतुहिनगावुदयेकुजेऽस्तेत्यक्तोविनश्यतिकुजार्कजयोस्तथाये सौम्येपिपश्यतितथाविधहस्तमेतिसौ
म्येतरेषुपरहस्तगतोप्यनायुः १५ दिसंबंधिगृहेप्रसूतिः एवंमातृग्रहयोश्चंद्रशुक्रयोरन्यतमेबलवतिमातृगृहेमातृवस्मातुलादिगृ
हेप्रसूतिः तरुशालादिषुनीचगैःशुभैरिति बहुवचनात्सर्वएवशुभग्रहाः यदानीचस्थाभवंतितदातरुषुवृक्षेषुशालासुप्राकारसमीपेषुप्रसवेना
च्यः आदिग्रहणान्नदीकूपारामपर्वता दिप्रदेशेषुनाष्टतेषुइति यदिनैकगतैरिति नीचगैः शुभैरित्यनुवर्तते सर्वशुभग्रहाःनीचगाःसंतोर्नैर्ग
उदयचंद्रावुभावप्येकराशिगतौग्रहैर्बहुवचनात्त्रिभृतिभिर्यदानदृश्येतेतदाविजनेजनरहितस्थानेऽटव्यांप्रसूतिरिति यदापुनरेकस्थैर्बहुभि-
ग्रहैर्यदालग्नेंदूदृश्येतेतराजनाकीर्णेप्रसूतिरिति तथाचसारावल्याम् पितृमातृग्रहेवर्गेतत्स्वजनगृहेषुबलयोगात् प्राकारतरुनदीषुचप्रसवो

श्विते सौम्यैः नेक्षितेलग्नेंदूयद्येकस्था ग्रहास्तदा सारावल्याम् १८ अधुनादीपसंभवासंभव भूप्रदेशोपसवज्ञानं गर्भमोक्षमात्रः कैश्चज्ञानं मंदात्कोणपाद चंद्रौ
इति शशिनिचंद्रे यत्रतत्रराशौ मंदर्क्षांशे शनैश्चरस्य नवभागे मकरकुंभयोरन्यतमांशकस्थे तमस्यंधकारे सूतिकाशयनं कर्तव्यं हिबुके [illegible]
चंद्रेंधकारएवशयनं यत्रतत्रावस्थिते चंद्रे मंदेन सौरेण दृष्टेंधकारएव अजगेवाअजराशौ अत्रकर्कटमीनौ द्वौ विज्ञेयौ मकरकुंभयोस्तुल्यत्वात् मंदर्क्षा
शेत्यादिनेति तेन यत्रतत्रराशौ कर्कटनवांशकस्थे चंद्रे मध्यंधकारएव मीननवांशकस्थे वा तमस्यंधकारएव तदुक्तेवीति नीदीतिसौरः पश्यसूर्यतो [illegible]
भावस्थिते चंद्रे सौरदृष्टे धकारएव एवं निषेककालेन शयनमपिसर्वेष्वेतेषु योगेषु यदार्कदृष्टः चंद्रमा भवति तदांधकारएव यस्माद्यवनेश्वरः सौरांशक

पितृमातृगृहेषु तद्बलात्तरुशालादिषु नीचगैः शुभैः यदि नैकगतैस्तु वीक्षितौ लग्नेंदूविजने प्रसू
यते १८ मंदर्क्षांशे शशिनि हिबुके मंददृष्टेऽब्जगेवा तद्युक्तेवा तमसि शयनं नीचसंस्थैश्च भूमौ

स्थेशशिनि मलग्ने जले जलाख्यांशकमाश्रिते वा स्वांशास्थिते केंद्रगतेर्कजे वा जातस्तमिस्रे यदि नार्कदृष्टः १ अन्येषांमतं यथा सूर्ये बलवति भौमेपदृष्टे
सत्स्वपि योगेष्वंधकाराभावः तथा च सारावल्याम् बलवति सूर्ये दृष्टे बहुप्रदीपां धरार्कपुत्रेण अन्यैर्व्ययगवर्गैः सूतो ज्योतिस्त्वणे भवति सौरांशेज
लजांशे चंद्रेऽर्कयुते यथाहिबुके तद्दृष्टेवा कुर्यात्तमसि प्रसवं न संदेहः नीचसंस्थैश्च भूमौ शयनमित्यनुवर्तते बहुवचनाद्यथासंभवं त्रिभिः प्रभृतिभिर्ग्रहै
नीचस्थैर्भूमौ शयनं वाच्यम् भूशब्देनात्रतृणास्तृता भूर्ज्ञेया केचित्तु ग्रस्थेन चतुर्थस्थेन वा नीचगतेन चंद्रे भूशयनमिच्छंति यथा सारावल्याम् नीचस्थे
भूशयनं चंद्रेप्यथवा स्वरवौ विलग्ने वा यदादिति प्रसवलग्नराशिर्यद्येन प्रकारेण हरिजं क्रमस्तु दयलेस्तां परित्यज्य तिवहस्ते नैव प्रकारेण नार्या गर्भमो

[illegible]ः यथाकाशांसूर्यासहासत्तंसमंनादृश्यतेनवहरिजं उक्तंच हरिजमिति गगनमवनौसंपर्कमिवलक्ष्यतेयथोक्तेः तथच शीर्षोदयेषुलग्नेषु [illegible]दर्शयतोगर्भस्यमोक्षोवाच्यः पृष्ठोदयेषुचोसुस्तस्यपृष्ठंदर्शयतः मीनोदयेपार्श्वंदर्शयतः तथाचसारावल्याम् शीर्षोदयेषुशिरसाप्रसवो नाभोदयेचरस्यैः उभयोदयेचहस्तैः शुभदृष्टेशोभनोन्यथाकष्टः केचिदेवंव्याचक्षते यथालग्नाधिपेनवांशकाधिपेन उभयस्योवामहावक्रीभवतितदा वैपरीत्येनगर्भमोक्षोभवति तथाचमणित्थः लग्नाधिपेंशकपतौउभयस्येवाभिनेग्रहेप्यथवा विपरीतगतोमोक्षोवाच्योगर्भस्यसंक्लेशः पापैरिति पापग्रहैश्चतुर्थगतैः शशिनासहव्यवस्थितैः स्मरगतैर्लग्नात्सप्तमस्थैर्वा खरवगतैश्चतुर्थस्थैर्वाप्रसवकालेजनन्याःमातुः क्लेशमाहुः कष्टंकथयंतिस्वर यः तथाचसारावल्याम् क्लेशोमातुःक्रूरैर्बंधुस्तगतैःशशांकयुक्तैर्वा १७ अथदीपगृहद्वारज्ञानमिंद्रवज्रयाह स्नेहःशशांकादिति शशांकाच्चं

यद्वाशिमेजातिहरिजंगर्भमोक्षस्तुतद्दत्तापेक्ष्यंद्रात्स्मरखरवगतैःक्लेशमाहुर्जनन्याः १७

[illegible]ःस्नेहोवाच्यः जन्मकालेपूर्णेचंद्रमसिस्नेहेनपूर्णंदीपभाजनंवक्तव्यं क्षीणेक्षीणस्नेहात्तमिति तथाचसारावल्याम् दीपःपूर्णःपूर्णशशिनि क्षीणेक्षयस्तुतेतस्य यद्येवंतदामावास्यायांसर्वेषामंधकारेप्रसवोभवति तस्मादयुक्तमेतत् तेनयत्रराशौचंद्रमाव्यवस्थितस्तत्रयदिराशिमात्रे स्थितोभवतितदादीपभाजनंस्नेहेनपूर्णंवक्तव्यं यत्रराश्यवसानेस्थितस्तत्रस्नेहांतंदीपंस्नेहरहितं मध्यंमासे ऽर्धम् अन्यत्राप्युक्तमवादिति छत्र स्थवर्तिः उदयाल्लग्नाद्दीपवर्तिरादेश्या लग्नारंभेतत्क्षणदत्तावर्तिरादेश्या मध्येअर्धदग्धावर्तिः लग्नावसानेवर्तिर्दाहेवाच्यः अंतेदग्धवर्तिः तथा चसारावल्याम् यावद्भागाद्युदितंवर्तिर्दग्धातुतावतीभवति दीपोर्कयुक्तसंवशादिति अर्कोरविस्तद्युक्तराशिवशात्त्वपत्रोदीपोवाच्यः तत्र [illegible]

अथवा स्थितेर्वैः संचार्यमाणोदीपआदेश्यः स्थिरराशिस्थैर्वै एकदेशस्थः दीपः ह्रस्वभावस्थैर्वैश्चालितः भाविष्णुरिति केचिद्वदंति यथा चास्मिन्नाशाय केचित् सराशिर्यस्यां दिशिस्थितः आपादीयाः क्रियवृषनृयुक्कर्कटेत्यादिनाप्रदर्शितस्तस्यां दिशि दीपआदेश्यः अन्ये एवं वदंति यथा तस्मादिशि [illegible] मवेशेनाष्टप्रहरकल्पनयाशकादिक्षु परिभ्रमतितेनैवक्रमेणयस्यां दिशि अवस्थितः तस्यां दिशि गृहस्य दीपस्थानमिति तथाच सारावल्याम् द्वाद शभागविभक्ते वासगृहे व्यवस्थिते महस्यांशो दीपश्चरस्थिरादिषु तथैववाच्यः प्रसवकाले अत्रप्राच्यादिगृहं द्वादशधाविभज्य मेषादिक्रमात्क राशिर्यत्र भवति तत्र दीपस्थानमिति केचित्तु यस्य यादृशो वर्णस्तादृग्वर्णादीपवर्तिमिच्छंति तथाच माणित्थः लग्नस्य योत्र वर्णोभिर्दिष्टः स्नेनवर्ति

स्नेहः शशांकादुदयाच्च वर्तिर्दीपोर्कयुक्तर्क्षवशाच्च राशेः द्वारं
च तद्वास्तुनि केंद्रसंस्थैर्ज्ञेयं ग्रहैर्वीर्यसमन्वितैर्वा १८

सदेवस्य द्वारं च द्वास्तुनीति तद्वास्तुनि सूतिकागृहे लग्नात्केंद्रस्थैर्ग्रहैर्द्वारादेशः कार्यः तस्य ग्रहस्य यादिक् प्राच्याद्या रविशुक्रकुजो हिमकर इत्यादिनोक्ता तादृगभिमुखं सूतिकागृहं वक्तव्यं बहुषु केंद्रेषु बलवद्ग्रहवशात् शून्येषु केंद्रेषु तल्लग्नराशिवशात् लग्नस्य यादिक् तदभिमुखं यस्मात्तेनैव स्वस जातकेउक्तं द्वारं वास्तुनि केंद्रोपगताद्ग्रहाद्दाससितावाविलग्नर्क्षात् अन्ये वदंति यथा लग्नद्वादशभागराशिदिगभिमुखं सूतिकागृहद्वारं तथा च माणित्थः लग्नेयोद्विरसस्तदभिमुखं सूतिकागृहेद्वारं एतच्च संवादेनापि दृष्टमिति वीर्यसमन्विताद्वेत्युत्तरत्र संबध्यते केचिद्वदंति यथा वीर्य समन्वितात् ग्रहाद्गृहद्वारं वदेत् तथाच सारावल्याम् वासगृहोद्यानगतं द्वारं दिक्पालकाद्बलोपेतादिति १८

अथुनाद्युनिकाय गृहस्वरूपज्ञानं शार्दूलविक्रीडितेनाह जीर्णसंस्तुतमिति वीर्यसमन्वितद्वित्वनुवर्तते सर्वग्रहेभ्योर्कजे सौरे वीर्यवति सबले जीर्णमिति चिरंतनम् भूयः संस्कृतं स्फुतिकाग्रहं वक्तव्यं क्षितिसुते भौमे बलवत्यग्निनादग्धं शीतगौ चंद्रेनवं शुक्लपक्षेउपलिप्तं वदेत् यत्सुधकर्मेण संवर्धितत्वं चंद्रयसोपलिप्तमिति काञ्चनहट्टं रत्नादिविक्रयवाद्दियेका काष्ठं दारुबहुलं नष्टमसारं शशिसुते बुधे महद्दृढं अनेकशिल्पयुक्तं बहु शिल्पिभिरचितं रम्यं चित्रयुतमिति भृगुजे शुक्रे रम्यं रमणीयं मनोरमं चपरं नवस्तंभं चित्रयुतं चित्रकर्मयुक्तं जीवेगुरौ दृढं चिरकालस्थायि चक्रस्थैर्भवत्याधिरूढैर्गृहदातृग्रहसमीपस्थैरन्यग्रहैः सामंत पूर्वा समंतात्सर्वदिक्षु यथोपदिष्टं वदेद्ब्रूयात् सामंतपूर्वामिति वैश्विक वेत्रपाल्यनं

जीर्णसंस्तुतमर्कजे क्षितिसुते दग्धं नवं शीतगौ काष्ठं नष्टदृढं रवौ शशिसुते नैकशिल्पयुक्तवम्
रम्यं चित्रयुतं नवं च भृगुजे जीवे दृढं मंदिरं चक्रस्थैश्च यथोपदेशरचना सामंतपूर्वां वदेत् १९ ७

सामंताक्रमेणेत्यर्थः यथागृहदातृग्रहस्य पुरतः पश्चाद्वा पार्श्वयोर्वाऽन्ये ग्रहाव्यवस्थितास्तेनैव क्रमेण सूतिकागृहस्यान्या भिन्नानिवेशनानि वाच्यानि अन्ये सामंतपूर्वामिति पठंति सामंतान् गृहपर्यंत पूर्विकां रचनामिति तथा सारावल्याम् भवनग्रहसंयोगैः प्रतिवेश्मानि वदेत् देवालयास्तु पावककोशा विहाराधवस्करस्थानं निद्रागृहं च भास्करशशिकुजगुरुभार्गवार्किबुधयोगात् अनाचार्येण सूतिकास्था पनोक्तं विशालं दृशालज्ञानं च तदुच्यते बृहस्पतौ कर्कटस्थे परमोच्चाद्वृश्ये लग्नात् दशमगो द्विभूमिक सुवभागे सर्वान्क्रिस्थिते त्रिभूमिकं धनुषि सवक्रे दशमस्थानस्थे गुरौ त्रिशालं तद्गृहं मिथुनकन्यामीनस्थे द्विशालं उक्तं च स्वल्पजातके शुक्रेऽर्के

हिन्विवर्गभूमिकंकरोतिगृहं धनुषिसबलेत्रिशालंद्विशालमन्येषुविमलोषिति १९ अथसमस्तवास्तुनिकसूतिकागृहामितिवद्दन्नानंदोधकेनाह मेषे
ति मेषःप्रसिद्धः कुलीरः कर्कटः तुलातुलएव अलिर्वृश्चिकः घटः कुंभः एषामन्यतमेलग्नेवास्तुनिभागभागेसूतिकास्थानंवक्तव्यं अंशेवा उत्तरतो
गुरुसौम्यगृहेषुगुरुगृहेधन्विमीनौ सौम्यगृहेमिथुनकन्येएतेषुलग्नेषुतदंशकेचोत्तरतोवास्तुनिसूतिकागृहंवाच्यम् वृषेणतदंशकेनचगृहपश्चिम
भागेसूतिकागृहं मृगसिंहोमकरकेसरिणौदक्षिणभागकराविति दक्षिणभागेसूतिकागृहंकुरुतः २० अथसूतिकागृहेकुशायनमितिनक्षत्रांतेवे
तालीयेनाह प्राच्यादिगृहेति गृहेसूतिकावेश्मनिप्राच्यादिदिशिपूर्वायास्तष्टस्रुदिक्षुक्रियादयोमेषादयोराशयः द्वौद्वौचतस्रुदिक्षुको-

मेषकुलीरतुलालिघटैः प्रागुत्तरतोगुरुसौम्यगृहेषु प
श्चिमतश्चवृषेणनिवासोदक्षिणभागकरौमृगसिंहौ २०

णमतात्रिदिक्स्थाद्विमूर्तयोद्विस्वभावाः तद्यथा मेषवृषयोर्लग्नयोर्गृहस्यप्राग्विभागेसूतिकाशयनं मिथुनेआग्नेयां कर्कसिंहयोर्दक्षिणे कन्यायांनैर्ऋत्येतुला
वृश्चिकयोःपश्चिमे धनुषिवायव्ये मकरकुंभयोःउत्तरे मीनेऐशानेइति एषएवविधिः शय्यास्वपिवक्तव्यः अतउक्तं शय्यास्वपिवास्तुवद्देद्विति किंत्व
यंविशेषः पादैःषट्त्रिनवांत्यसंस्थितैरिति इहरवट्वापादाः षट्त्रिनवांत्यराशयःउग्नात्षष्ठतृतीयनवमद्वादशाराशयःपादाःपरिकल्प्याः तत्रैतज्जातं
येनलग्नेनप्रसवस्तदुक्तदिशिशय्यायाःशिरस्तस्मादेवषट्त्रिनवांत्याःपादाःतत्रद्वादशवतीयौपूर्वपादौ तत्रापितृतीयोदक्षिणःपादोद्वादशोवामः षष्ठनवमौ
पश्चिमपादौ तत्रापिषष्ठोदक्षिणोनवमोवामः लग्नद्वितीयौशीर्षभागः चतुर्थपंचमौदक्षिणमंगंसप्तमाष्टमौपादांतभागः दशमैकादशौवामांगंप्र-

योऽयनंविनतत्वंयमलर्क्षैः क्रूरैस्तुतुल्यउपघातइति यत्राहिस्वभावराशयः स्थितास्तत्रविनतत्वं यत्रपापास्तत्रतत्तदृशोवोपघातः एवंसंदेवाद्युपपन्न-स्तद्गुणासंगः यस्मादवश्यंकुचिदपियमलर्क्षेणापापग्रहैर्भावितव्यं तस्माद्यत्रयमलर्क्षैसौम्यग्रहस्ताभिस्तुतदृष्टंतत्रविनतत्वंपापग्रहोऽपिस्वोच्चराशि त्रिकोणमित्रक्षेत्रस्थोशुभफलकरोनभवतीति २१ अधुनोपसूतिकासंख्यामनुष्टुभाह चंद्रलग्नेति लग्नाद्द्वारस्थचक्रराशौचंद्रमाव्यवस्थितस्त-दंतरेतयोर्मध्येयावंतोग्रहाव्यवस्थितास्तेचंद्रलग्नांतरगताग्रहास्तैरुपसूतिकाःस्युः तावत्संख्याउपसूतिकाःसमीपवर्तिन्यः स्त्रियःस्युर्भवेयुः ताश्चग्रहजातिवयोवर्णरूपाः तथाचसारावल्याम् शशिलग्नविवरयुक्ताग्रहतुल्याःसूतिकाश्चविज्ञेयाः अनुदितचक्रार्धस्थैरंतर्बहिरन्यथा वदंत्येके लक्षणरूपविभूषणयोगास्तासांशुभैर्योगात् क्रूरैर्विरूपदेहालक्षणहीनाःश्चरौद्रमलिनाश्च मिश्रैर्मध्यमरूपाबलसाहितैःसर्वमेत

प्राच्यादिगृहक्रियादयोद्वौद्वौकोणगताद्विमूर्तयः शय्यास्वपिवास्तुवद्वदेत्पादैःषट्त्रिनवांत्यसंस्थितैः २१

द्वधार्यं बहिरंतश्चेति तत्र यावंतोग्रहादृश्यंचक्रार्धव्यवस्थितास्तावत्संख्याउपसूतिकागृहबाह्येवक्तव्याः यावंतश्चादृश्येचक्रार्धव्यवस्थितास्तावत्संख्याआभ्यंतरेवक्तव्याः तत्रलग्न-स्यपावंतउदिताभागास्तथाद्वादशैकादशदशमनवमाष्टमाराशयस्तथासप्तमराशेर्लग्नोदितभागतुल्यांशादृश्यमर्धशेषमदृश्यमिति अन्यथापरेअपरेअ-न्येआचार्याअन्यथाऽन्येनप्रकारेणदृश्यचक्रार्धेअभ्यंतरगतावर्णयंतिअदृश्येबाह्यस्थाज्ञेयाः तथाचजीवशर्मा उदयशशिमध्यस्थैर्ग्रहैःस्वरूपसूतिका स्तत्र उदगर्धस्थैर्बाह्येदक्षिणागेरंतरेज्ञेयाः एतदाचार्यस्यनाभिमतं यतोनेनैवस्वल्पजातकेउक्तं शशिउग्नांतरसंस्थाग्रहतुल्याःसूतिकाश्चवक्तव्याः उदय-र्धे त्वंतर्भागात्तद्वाश्चक्रस्यदृश्यरेर्धे अत्रचायुर्दायविधिनास्वतुंगवक्रोपगतेस्त्रिसंगुणमित्यादिनाद्वित्रिगुणत्वंकृत्वाग्रहस्थानवशादुपसूतिकानिश्चयःकार्यः

यदिबहुजनप्रसूतियोगा न भवंति तथापि ग्रहसंख्यासूतिकासंभवाय अत्र बहुजनप्रसूतियोगेन भवितव्यमिति २२ अथजातस्यस्वरूपादिज्ञानं दोध-
केनाह लग्नेति जन्मकाले लग्ने यो नवांशक उदितस्तस्य यः स्वामी स लग्ननवांशपः तत्तुल्यतनुस्तदाकारो जातो वक्तव्यः यथा मधुपिंगलदृगित्यादि
अथवा जातकाले सर्वग्रहेभ्यो यो ग्रहो वीर्ययुतो बलवांस्तत्तुल्यतनुर्वा वक्तव्यः यदि लग्न नवांशकस्थो राशिर्बलवान् भवति तदा तदीशतुल्यात न्वा भवति
अथ सर्वग्रहेभ्यो यो वीर्यवान् ग्रहस्तत्तुल्यतनुरिति चंद्रसमेतइति यो नवांशः शशिना चंद्रेण समेतश्चंद्रो यस्मिन्नवांशके स्थित इत्यर्थः तस्य नवां-
शराशेर्योधिपतिः स चंद्रसमेतनवांशपतिः तस्य यो वर्णस्तद्वर्णो जातो भवति अत्र च वर्णो रक्तः श्यामो भास्वरो गौर इति अन्ये चंद्राक्रांतराशिवर्ण-

चंद्रलग्नांतरगतैर्ग्रहैः स्युरुपसूतिकाः बहिरंतश्च चक्रार्धे दृश्यादृश्ये न्यथापरे २२

मेवाहुः यथा रक्तः श्वेतः शुकतनुनिभ इत्यादि अत्र शुकवर्णस्यासंभवादयुक्तमेतत् एतच्च वर्णादिजातिकुलदेशान्बुध्वा वक्तव्यं उक्तंच बलि-
नः सदृशी मूर्तिर्बुध्वा जातिकुलदेशान् इति कादिविलग्नविभक्तभगात्र इति आधानविधिना शीर्षादीनामवयवानां ह्रस्वदीर्घत्वं निरूपयति का-
दिभिर्विलग्नमेलग्नराशिभिः विभक्तानि गात्राणि यस्य सः कादिविलग्नविभक्तभगात्रः तत्र लग्नादयो राशयः कादिषु शिरःप्रभृतिकालगात्रेषु परि-
कल्प्याः यथा कालांगानि तत्र लग्नं शिरः द्वितीयो राशिर्वक्त्रं तृतीय उरः चतुर्थो हृत् पंचमः क्रोडः षष्ठः कटिः सप्तमो बस्तिः अष्टमः शिश्नगुदे
नवमो वृषणौ दशम ऊरू एकादशो जानुनी द्वादशो जंघापादौ अत्र च राशीनां प्रमाणमुक्तं पूर्वार्द्धविषयादय इति तत्र यत्रांगस्थे दीर्घराशौ दीर्घ-
राशावधिपो ग्रहो व्यवस्थितो भवति स दीर्घ एव तदंगं तस्य दीर्घं वक्तव्यम् तथा च सत्यः दीर्घाधिपतिर्दीर्घो ग्रहः स्थितो वयवदीर्घत्वं दवति अर्थादे

वास्यमप्यपराशौव्यवस्थितस्तदंगास्यह्रुद्धवति दीर्घराश्यधिपोऽल्पराशिव्यवस्थितः समध्यमहत्व अल्पराश्यधिपोदीर्घराशौव्यवस्थितोंगमध्यमहत्व यथांगसशौबहषोव्यवस्थितास्तत्रबलवद्ग्रहवशाद्वाच्यं यत्रनकश्चिद्व्यवस्थितः तत्रराशिप्रमाणात्एवांगंवाच्यं २२ इतिसूतिकाप्रकरणं अथैवसूतिकाध्यायेजातस्यव्रणमशकादिनिरूपणार्थमंगप्रकरणमारभ्यते तत्रलग्नप्रथमद्वितीयतृतीयद्रेष्काणवशेनप्रथमद्वितीयतृतीयशरीरभागपरिच्छेदः तत्रशिरःप्रभृतियावद्वक्त्रंप्रथमोंगविभागः शिरोधस्ताद्यावन्नाभिःतावद्द्वितीयः तदधस्तात्तृतीयः तेषामंगविभागानांराशिविभागंशार्दूलविक्रीडितेनाह कंहगिति त्रिभिःप्रकारैस्त्रिधा त्रिभिर्द्रेष्काणभागैस्त्रिधाशरीरमविभागः तत्रलग्नस्यप्रथमद्रेष्काणेउदयति प्रथमोमूर्धाद्यंगविभागः द्वितीयेद्रेष्काणेउदयति कंठपूर्वकोद्वितीयोंगविभागः तृतीयेद्रेष्काणेउदयति बस्तिपूर्वकःतृतीयः तत्राप्यंगादि

लग्नंनवांशपतुल्यतनुःस्याद्वीर्ययुतग्रहतुल्यतनुर्वा चंद्रसमेतनवांशपवर्णःकादिविलग्नविभक्तभगात्रः २३

भागेवामदक्षिणवर्त्यवयवज्ञानंकथमित्याह वामसुदितैरिति राशिभिरुदितैःदृश्यभागावस्थितैर्वामोंगविभागः लग्नस्योदितभागाः तथा द्वादशैकादशदशनवमाष्टमाः तथासप्तमस्वराशेर्लग्नोदिततुल्यभागाः एषभागोदितः शेषोऽनुदितः अर्थादनुदितैरदृश्यैर्दक्षिणइति तत्रल ग्नानुदितभागास्तथा द्वितीयतृतीयचतुर्थपंचमषष्ठाः सप्तमराशेर्लग्नोदिततुल्यभागाः एवंस्थितेलग्नप्रथमद्रेष्काणोदयेलग्नराशिः कंशिरःक ल्पनीयं लग्नाद्वितीयद्वादशौदृक्चक्षुषी तत्रद्वितीयोदक्षिणमक्षि द्वादशोवामं तृतीयैकादशौश्रोत्रे तत्रतृतीयोदक्षिणं एकादशोवामम् चतुर्थदशमौनासापुटौ चतुर्थोदक्षिणं दशमोवामं पंचमनवमौकपोलौ पंचमोदक्षिणः नवमोवामः षष्ठाष्टमौहनू षष्ठोदक्षिणं अष्टमोवामं

सप्तमोवक्त्रं मुखं एवंराश्याद्युपलक्षितः प्रथमोंगविभागः तेकंगंशकइति अथद्वितीयेद्रेष्काणोदयःकंगाद्येद्वितीयेंगविभागेपरिकल्प्यः तद्यथा ग्रंकंठोगलकः द्वितीयद्वादशौस्कंधौ तत्रद्वितीयोदक्षिणस्कंधोद्वादशोवामः तृतीयैकादशौबाहू तत्रतृतीयोदक्षिणएकादशोवामः चतुर्थदशमौपार्श्वे तत्रचतुर्थोदक्षिणंदशमोवामं पंचमनवमौहृद्भागौ तत्रपंचमोदक्षिणः नवमोवामः षष्ठाष्टमौक्रोडउदरभागौषष्ठोदक्षिणः अष्टमोवामः सप्तमोनाभिरिति नाभिग्रहणमुदरोपलक्षणार्थं एवंद्वितीयोंगविभागः वस्तिःशिश्नगुदेति लग्नद्रेष्काणेतृतीयेउदयतितेएवंहोरादयस्तृतीयेंगविभागेपरिकल्प्याः तद्यथा लग्नंवस्तिः नाभिलिंगयोर्मध्यभागः द्वितीयद्वादशौशिश्नगुदे तत्रद्वितीयोदक्षिणभागः द्वादशोवामः ततोनंतरं

कंदृक्छ्रोत्रनसाकपोलहनवोवक्त्रंचहोरादयस्तेकंठांसकबाहुपार्श्वहृदयंक्रोडानिनाभिस्ततः ब
स्तिःशिश्नगुदेततश्चवृषणावूरूततोजानुनीजंघेंघ्रित्युभयत्रवाममुदितैर्द्रेष्काणभागैस्त्रिधा २४

तृतीयैकादशौवृषणौतृतीयोदक्षिणः एकादशोवामः चतुर्थदशमौऊरूचतुर्थोदक्षिणः दशमोवामः पंचमनवमौजानुनीपंचमोदक्षिणः नवमोवामः षष्ठाष्टमौजंघेषष्ठोदक्षिणजंघाअष्टमोवामजंघा सप्तमःपादद्वयमिति २४ अथअंगज्ञानप्रयोजनंशार्दूलविक्रीडितेनाह तस्मिन्पापयुतइति तत्रप्रथमद्रेष्काणेजातस्यशिरोंगविभागोद्वितीयद्रेष्काणेजातस्यकंठाद्यंगविभागः तृतीयद्रेष्काणेजातस्यवस्त्याद्यंगविभागः तस्मिन्पापयुते- ति यत्रांगराशौपापग्रहसंयुक्तेतत्रांगेव्रणंविस्फोटकादिच्छिद्रंमशकादिचिह्नमादिशेत् तस्मिन्पापयुतेंगराशौपापग्रहसंयुतेशुभसंयुतेदृष्टे सौम्यग्रहसंयुक्तेऽवलोकितेवातद्राश्युपलक्षितेंगेलक्ष्मादिशेत् मशकादिचिह्नंवाच्यं स्वर्क्षांशइति सएवग्रहोव्रणमशकादिकर्तास्वर्क्षेस्वराशौ

स्तनपांशकेवास्थितो भवति । स्थिरराशौ स्थिरांशके वास्थितस्तदा व्रणं मशकादिकं सहजोत्पन्नं तस्य जंतोर्भवति अन्यथोक्तविपर्यस्थे आगंतुको जातस्योत्त
रकालेकेनचिन्निमित्तेन वक्ष्यमाणेन स्वदशाकाल एव वक्तव्यं आगंतुकस्य व्रणादेर्ग्रहवशेन तस्मिन्निमित्तमाह मंदेश्मानिलजइति मंदे शनैश्चरे व्रण
कर्तृत्वे भावेन दृषणाद्यश्मना पाषाणहेतुकोऽनिलजो वातव्याधिहेतुको वा वक्तव्यः भौमस्य व्रणस्य कर्तृत्वे भासेऽग्निशस्त्रविषजोऽग्निहेतुकः शस्त्रहेतुको
विषहेतुको वा वक्तव्यः बुधे भूभवः भूस्थितपाषाणाद्युच्छितपाताद्भूम्यभिपातहेतुको लोष्टप्रहारहेतुको वा सूर्ये रवौ काष्ठप्रहारहेतुकश्चतुष्पदप्राणिहेतुको
वा वक्तव्यः हिमगौ चंद्रे शृंगयब्जजः शृंग्यभिघातहेतुकः शृंगैर्विध्यते यस्य प्राणिनः स शृंगी तज्जातो अब्जजो वा जलप्राणिहेतुको वा वक्तव्यः अन्यैः

तस्मिन्पापयुते व्रणं शुभयुते दृष्टे फलस्मादिशेत्तत्र्क्षांशे स्थिरसंयुतेषु सहजः स्यादन्यथागंतुकः मंदे
श्मानिलजोग्निशस्त्रविषजो भौमे बुधे भूप्रभुवः सूर्ये काष्ठचतुष्पदे तु हिमगौ शृंग्यब्जजोन्यैः शुभं २५

शुभं अन्ये ग्रहा यत्रांगदेशस्था भवंति तत्र शुभा व्रणादिकरा न भवंति तत्र विशेषो गुरुसितौ वा किं बहुवचनं उच्यते बुधः पापयुक्तो व्रणकरः क्षीणश्चंद्रमास्तथा
ततोन्यैः शुभमित्युक्तं २५ अथ व्रणज्ञानं हारिण्याह समनुपतिता इति यस्मिन्भागे वामे दक्षिणे वा त्रयः सबुधा ग्रहाः त्रयोन्ये ग्रहाश्चतुर्थेन बुधेन स
हिताः समनुपतिताः समाश्रितास्तत्रांगे पूर्वोक्तव्रणादेर्नियमान्निश्चयाद्वश्यंप्राप्तिर्भवति शुभेष्वशुभेषु वा ते ग्रहाः सबुधाः शुभाः सौम्याः अशुभाः
पापा वा भवंति तथापि तत्रांगे तस्य व्रणा वाच्या वक्तव्या तेषां मध्याद्यो बली स स्वदशामवाप्य करोति व्रणहादिति लग्नात्षष्ठस्थाने अशुभः पापो ग्रहो व्यव
स्थितो देहे शरीरे व्रणकृद्भवति कस्मिन्स्थाने तनोर्भसमाश्रिते तनोर्लग्नात्षष्ठस्थो राशिः कालांगानीत्यनेन दर्शितांगविभागे यस्मिन्भवति तस्मिन्

भसमाश्रितेराशियुक्तेदेहे शरीरे भवति अत्रापिस्त्वंशोशास्थिरसंयुतेषुसहजःस्यादन्यथागंतुकइत्यनुवर्तनीयं सएवषष्ठस्थानस्थः पापः सौम्येनशुभग्र-
हेणायदादृष्टो भवति तदानत्रांगेतिलकमशकद्भवति तिलकः कृष्णोबिंदुः मशकोर्बुदः अथशुभग्रहेणसएवपापोयुतस्तदासलक्ष्मवान्भवति राश्युप-
लक्षितमंगंसचिह्नंभवति अत्रस्थानेधनोलोमनिचयेलक्ष्मइति २६ इतिश्रीभट्टोत्पलविरचितायांबृहज्जातकविवृत्तौजन्मविधिनामाध्यायःपं-
चमःसमाप्तः ५ अथारिष्टाध्यायोव्याख्यायते तत्रनावज्जातस्यारिष्टसंभवेसत्यायुर्दायाष्टकवर्गादेशःकर्तव्यः तस्मात्प्रथममारिष्टाध्यायंव-
क्ष्यति तत्रारिष्टद्वयंविद्युन्मालयाह संध्यायामिति संध्यायालक्षणंसंहितायामुक्तं अर्धास्तमयात्संध्याव्यक्तीभूताननतारकायावत् तेजःपरिहानि

समनुपतितायस्मिन्भागेत्रयःसबुधाग्रहाभवतिनियमात्तस्यावाप्तिःशुभेष्वशुभेषुवा व्रणकृदशुभःषष्ठे
देहेतनोर्भसमाश्रितेतिलकमशकृद्दृष्टःसौम्यैर्युतश्चसलक्ष्मवान् २६ इतिजन्मविधिनामाध्यायःसमाप्तः

मुखाद्भानोरर्धोदयोयावत् अस्मिन्संध्याकालइति तत्रजन्मनियस्यसंध्याकालोभवतितत्काललग्नगताहिमदीधितेश्चंद्रस्यहोराभवति यथासंभवं
पापैर्भांतगतैः यत्रतत्रराशिस्थानवमांशगताःपापाभवंति तदैतद्योगोजातस्यनिधनायमरणायभवति प्रत्येकमिति एकमेकमितिप्रत्येकंशशीन्द्र
द्रःपापाः त्रयश्चतुर्षुकेंद्रेषुव्यवस्थिताभवंत्येकैकंमतियथासंभवंचत्वार्यपिकेंद्राण्याक्रांतानिभवंति तथापियस्यजन्मभवतिसाविनाशमुपैति
म्रियतइत्यर्थः १ अथान्यानरिष्टयोगानिंद्रवज्रयाह चक्रस्येति यावंतोभागालग्नस्योदितास्तावंतएवभागालग्नचतुर्थराशेःपरित्यज्यशेषभा-
गमारभ्यपंचमषष्ठसप्तमाष्टमनवमराशयोदशमराशिलग्नोदितभागतुल्यांशाश्चक्रेपरार्धे तत्रचक्रस्यपूर्वभागेक्रूराःपापाः इतरभागेपश्चिमेसौ

भ्याः शुभग्रहाः कीटलग्ने वृश्चिकराशावुदये कर्कटे चोदयस्थिते जातः शिशुः क्षिप्रमाशु एव विनाशमुपैति मरणं प्राप्नोतीत्यर्थः नन्वत्र पूर्वं वृश्चिकः की-
टसंज्ञ उक्तः पुनरपि द्विपदादयो हि निशिज्ञ्याश्च संध्याद्वये इत्यत्र कर्कटवृश्चिकमकरमीनानां कीटत्वमभ्युपगतं तदत्र वृश्चिककर्कटावेव कथं व्या-
ख्यातावित्यत्रोच्यते मकरमीनयोर्जल त्वादपि समपक्षत्वादपि सपक्षत्वात्कीटसंज्ञा नाभ्युपगम्यते यस्माद्बादरायणः पूर्वापरभागगतैः शुभा
शुभैरलिनि कर्कटे लग्ने जातस्य शिशोर्मरणं सद्यः कथयन्ति यवनेन्द्राः पापैर्विलग्नास्तमयाभितश्चेति पापैः क्रूरग्रहैः विलग्नाभितः अस्तमया
भितश्च स्थितैश्च सद्यो जातः क्षिप्रं शीघ्रमेव विनाशं समुपैति अत्र केचिदेवं योगद्वयं व्याचक्षते अभितः उभयतः लग्नात्पापैरुभयत इत्येको योगः

संध्यायां हिमदीधितिहोरा पापैर्भान्तगतैर्निधनाय प्रत्येकं शशिपापसमेतैः केन्द्रैर्वा स विनाशमुपैति १
चक्रस्य पूर्वापरभागगेषु क्रूरेषु सौम्येषु च कीटलग्ने क्षिप्रं विनाशं समुपैति जातः पापैर्विलग्नास्तमयाभितश्च २

अस्तमयाच्चाभित इति द्वितीयः तत्र लग्नात् द्वादशद्वितीयस्थयोः पापयोर्जातो म्रियते तथा लग्नषष्ठाष्टमयोश्च पापयोर्जातो म्रियते तथा लग्नसप्तमा-
च्चाये द्वादशद्वितीये तत्स्थयोश्च पापयोर्जातो म्रियते अन्ये पुनरभिशब्दो आभिमुख्ये वर्तते इत्यनुवर्णयन्ति तत्र लग्नाद्यो द्वितीयराशौ ग्रहः स्थितः
स उदयमभिलषते लग्नस्याभिमुखो भवति यश्च लग्नादष्टमराशौ भवति सोऽस्तमयमभिलषतीत्यतः सप्तमराशेरभिमुखो भवति तेनैतज्ज्ञातम् ल
ग्नाद्द्वितीयाष्टमगतैः सर्वैः पापैर्जातो म्रियते वयं पुनरभिशब्द आभिमुख्य आहेति ब्रूमः यस्माद्यवनेश्वरः पापेषु ग्रहेषु लग्नाभिमुखेषु सर्वेष्वेवास्तमी-
येषु शुभसंसर्गवर्जितेषु योऽलग्नाद्द्वादशस्थाने स्थितः स उदयमभिलषति लग्नाभिमुखो भवति यश्च षष्ठे स्थितः लग्नात्सोऽस्ताभिमुखो भवति यस्मा

द्ग्रहाणांमाङ्गुखींगतिः उक्तंच मार्गतास्तुल्यजवाग्रहास्तस्वमंडलगाइति तत्रपूर्वाभिमुखंभजतोगच्छतोलग्नाद्द्वितीयस्थस्य तदाभिमुख्यंनसंभवति तत्राग्रग
स्यास्ताभिमुख्यं नैनैतज्ज्ञातं लग्नाद्द्वादशषष्ठाश्रितैः पापैर्यस्यजन्मसन्निधानेइति भगवतागार्ग्येणसर्वाण्येवव्याख्यातान्यभिमुखानीति तथाचतद्वाक्यम् रिपु
व्ययगतैः पापैर्वाद्विधनमृत्युगैः लग्नेवापापमध्यस्थेद्यूनेवामृत्युमाप्नुयादिति २ अथयोगांतरमनुष्टुभाह पापाविति एकःपापउदयेलग्नेस्थितोन्योःस्तेस
प्तमेगतः शशीचंद्रमाः यत्रतत्रस्थः क्रूरेणपापेनयुतोभवति सचसौम्यैः शुभग्रहैः यदिनदृष्टः तदाजातस्यमृत्युरचिराच्छीघ्रमेवभवेत् ३ अथयोगांतर
मनुष्टुभाह क्षीणेति हिमगौचंद्रेक्षीणेलग्नाद्व्ययगेद्वादशस्थेतथापापैः क्रूरग्रहैरुदयाष्टमगैः लग्नस्थैरष्टमगतैश्चकेंद्रेषुकंटकेषुचेद्यदिशुभानभवंति

पापावुदयास्तगतौक्रूरेणयुतश्चशशी दृष्टश्चशुभैर्नयदामृत्युश्चभवेदचिरात् ३ क्षीणेहिम
गौव्ययगेपापैरुदयाष्टमगैः केंद्रेषुशुभाश्चनचेत्क्षिप्रंनिधनंप्रवदेत् ४ क्रूरेणसंयुतःशशी
स्मरांत्यमृत्युलग्नगः कंटकाद्बहिःशुभैरवीक्षितश्चमृत्युदः ५

तदाजातस्यक्षिप्रमाशुएवनिधनंमरणंप्रवदेद्
यात् अत्रकेचित्पापैरुदयाष्टमगैरितिनेच्छंति तदयुक्तं यस्माद्भगवान्गार्गिः क्षीणेचंद्रेव्ययगतेपापैरष्टमलग्नगैः केंद्रबाह्यगतैःसौम्यैर्जातस्य-
निधनंवदेत् ४ अथारिष्टांतरमनुष्टुभाह क्रूरइति शशीचंद्रःक्रूरेणग्रहेणसंयुतस्तथाभूतः स्मरांत्यमृत्युलग्नगः सप्तमद्वादशाष्टमल
ग्नानामन्यतमस्थस्तथा शुभैःशुभग्रहैःकंटकबाह्यस्थैःकेंद्रवर्जअन्यस्थानस्थैः अवीक्षितः नदृष्टोयदिभवतितदाजातस्यमृत्युदोमरणदोभवति
अर्थादेवसौम्यैःकेंद्रस्थैस्तदारिष्टाभावः तथाचसारावल्यां व्ययाष्टसप्तोदयगेशशांकेपापैः समेतैःशुभदृष्टिहीने केंद्रेषुसौम्यग्रहवर्जितेषुजातस्य

सद्यः कुरुते प्रणाशं ५ अथारिष्टभंगकराणि योगान्याह शशिनीति शशिनि चंद्रे अरिविनाशगे लग्नात् षष्ठस्थानस्थे ऽष्टमस्थे वा तत्र च पापानां क्रूराणां मध्ये द-न्यतमेनेक्षिते दृष्टे सौम्यग्रहेणादृष्टे तस्य निधनं मरणमाशु क्षिप्रमेव भवति शुभैरिति अथ लग्नात् षष्ठाष्टमगे चंद्रे सौम्यैर्ग्रहैर्दृष्टे पापेनादृश्यमाने जातस्य समाष्टकं वर्षाष्टकं स्थितिः जीवितं वक्तव्यं ततोनंतरं मरणमिति समशब्दो वर्षपर्यायः दलमर्द्ध इति उग्रात् षष्ठाष्टमगे चंद्रे मिश्रैः पापैः सौम्यैश्च दृष्टे अनोस्यास्समाष्ट-काद्वर्षाष्टकाद्दलमर्द्धं वर्षचतुष्टयं स्थितिर्वदेत् ततो मरणमिति अर्थाद्वष षष्ठाष्टमस्थे चंद्रमसि न केनचिद् दृश्यमाने ऽरिष्टयोगाभावः चंद्रमा यदि षष्ठाष्टमस्थः सौम्यक्षेत्रगतो भवत्यथवा पापक्षेत्रगतः सौम्ययुक्तो भवति तदा न मरणप्रदः यस्माद्यवनेश्वरः लग्नाच्छशी नैधनगो शुभः सर्वैर्वष्ठेऽथवा पापनिरीक्षितश्च

शशिन्यरिविनाशगे निधनमाशु पापेक्षिते शुभैरथ समाष्टकं दलमतश्च मिश्रैः स्थितिः अस-
द्भिरवलोकिते बलिभिरत्र मासं शुभे कलत्रसहिते च पापविजिते विलग्नाधिपे ६ श्रीसांब

सर्वासु राहन्निशु भौर्वीभिश्चास्तदीक्षितो ब्दाष्टकमर्धकं वा तथा च स्वकृष्णपक्षे दिवाजन्मनि शुक्लपक्षे रात्रौ जन्मनि लग्नात् षष्ठाष्टमगः शशी शुभाशुभदृष्टो पि भवति तस्य न मरणप्रदः यस्मान्मांडव्यः पक्षे सिते भवति जन्म यदि क्षपायां कृष्णोथवा हनि शुभाशुभदृश्यमानः तच्चंद्रमा रिपुविनाशगतोपि लग्ना-द्यापत्सु रक्षति पितेव शिशुं न हंति असद्भिरिति अत्रास्मिन्नेव षष्ठेष्टमे वा स्थाने शुभे सौम्यग्रहे बुधगुरुसितानामन्यतमे स्थिते तस्मिंश्चासद्भिः पापैः बलिभिः वीर्ययुक्तैरवलोकिते दृष्टे जातस्य मासं स्थितिः जीवितं वक्तव्यं ततो मरणमिति अत्र निर्दिष्टयोगस्थे चंद्रमसि शुभदृष्टे ऽरिष्टयोगाभावः यस्मा-द्वनेनैव स्वल्पजातके उक्तम् शशिवत्सौम्याः पापैर्वक्रिभिरवलोकिता न शुभदृष्टाः मासेन मरणदाः स्युः पापजितो लग्नपश्चास्ते कलत्रसहितेश्चवि

विलग्नाधिपेजन्मलग्नपतौकलत्रसहितेसप्तमस्थानस्थेवापापविजितेक्रूरग्रहेणयुद्धेसंग्रामेविजिते विजितलक्षणम् दक्षिणादिक्स्थःपुरुषोवेपथुरप्राप्यसन्नि
वृत्तोणुः अधिरूढोविकृतोनिःप्रभोविवर्णस्त्वयः सजितः भौमादीनांआकाशेयुद्धंभवति यः दक्षिणाशास्थः सग्रहः जितः कुत्सितादीनांयुद्धमित्युक्तत्वा
द्दीपिकायां परुषोरूक्षः वेपथुः कंपायमानः अन्यग्रहमप्राप्यसंनिवृत्तः विपरीतगतिमापन्नः अणुःसूक्ष्मःअधिरूढः अन्येनाक्रांतः विकृतः विकारस
हितःनिष्प्रभोदीप्तिरहितःविवर्णःवर्णरहितःसजितइति चशब्दात्मासंस्थितिस्ततोमरणमिति ६ अथारिष्टांतराणिमंदाक्रांतयाह लग्नेक्षीणइति
क्षीणेशशिनिचंद्रेक्षीणेलग्नेजन्मलग्नस्थितेतथारंध्रकेंद्रेष्वष्टमकेंद्रेषुपापैःक्रूरैःस्थितैर्यथासंभवमेवंविधेयोगेजातस्यनिधनंमरणंवक्तव्यम् तथाच

लग्नेक्षीणेशशिनिनिधनंरंध्रकेंद्रेषुपापैः पापांतस्थेनिधनहिबुकद्यूनयुक्तेचचंद्रे एवंल
ग्नेभवतिमदनच्छिद्रसंस्थेश्चपापैर्मात्रासार्द्धंयदिचनशुभैर्वीक्षितःशक्तिभृद्भिः ७

द्रेशशिनिपापांतस्थेपापमध्यगतेनिधनहिबुकद्यूनयुक्तेऽष्टमचतुर्थसप्तमस्थानानामन्यतमस्थेजातस्यमरणंवक्तव्यम् एवमिति एवमनेनैवप्रकारेण
लग्नगेपापांतस्थेशशिनितथामदनछिद्रसंस्थेसप्तमाष्टमस्थानयोरन्यतमस्थेपापेक्रूरेयदिशुभैःसौम्यग्रहैःशक्तिभृद्भिः सबलैः चंद्रमानवीक्षितोन
दृष्टोभवति तदाजातस्यमात्रासार्धंजनन्यासहमरणंवदेत् अयमर्थःनिर्दिष्टयोगस्थश्चेच्चंद्रमाशुभैर्दृश्यतेबलिभिस्तदाजातस्यैवमरणंनतन्मातुरि
ति ७ अथारिष्टांतराणिइंद्रवज्रयाह राशयमिति चंद्रेशशिनिराश्यंतगेयत्रतत्रराशौनवमनवांशकगेतथाभूतेसद्भिःशुभग्रहैरवीक्ष्यमाणेनसंदृष्टेपापैः
क्रूरैस्त्रिकोणोपगतैःनवपंचमस्थानस्थैःजातःशिशुःबालकः आशुक्षिप्रमेवप्राणैरसुभिः वियोगंप्रयातिगच्छतिम्रियतइत्यर्थः अस्तेचपापैरिति तुहिनां

शौ चंद्रे लग्नगे अस्तेस्मसमस्थानस्थिते: पापैः शशास्त्रिशशशवमातोः वियोगं प्रयाति अन्नतुहिनांशुः लग्न इति कर्कस्तलग्नेकेदिव्यास्त्यातंचदग्नुतव प स्मादनेनैव स्वल्पजातके उक्तम् उदयगतो वा चंद्रः सप्तमराशिस्थितः पापैरिति ८ अथारिष्टांतराणि हरिण्याह अशुभसहित इति चंद्रे शशिन्य शुभ सहिते यद्यपि सामान्येनोक्तं तथाप्यशुभेन पापेन शनैश्चरेणैव युक्ते तथाभूते लग्नगतेनवेक्तं भवत् लग्नगते ग्रस्ते राहौ राशिगते तत्र मातृकुजे अंगारके निधनाश्रि ते अष्टमस्थानस्थे जननिस्रुतयोः मातृपुत्रयोः मृत्युर्भवति रवौ तु सशस्त्रजः इति एवंविधे योगे रवावादित्ये स्थिते जननिसुतयोर्मृत्युः शस्त्रजः शस्त्रेण बुधेन- जातो भवति एतेनैतदुक्तं भवति शनैश्चरेण बुधेन वा युक्ते अर्के ग्रस्ते लग्नगते कुजे चाष्टमगे जातस्य मात्रा सह शस्त्रहेतुकं मरणं वाच्यम् नन्वशुभ इति सामान्ये-

राशयंतगे सद्भिरवीक्ष्यमाणे चंद्रे त्रिकोणोपगतैश्च पापैः प्राणैः प्र
यात्याशु शिशुर्वियोगमस्ते च पापैस्तुहिनांशुलग्ने ८ ७

नोक्तं तत्केवलेन शनैश्चरेण युक्ते चंद्रे शशिनि इति किं व्याख्यातं शनैश्चरेण बुधेन वा युक्ते अर्के किं नोक्तम् अत्रोच्यते असंभवादेव पौर्णमास्यां चंद्रग्रहणं भवति तत्र तावदर्कसहितेन चंद्रमसा न भवितव्यं बुधेन चार्कसमीपवर्तिना सदैव भवितव्यं अष्टमस्थानलाभेनापि चंद्रसहितेन न भवितव्यं शनैश्चरं विना अन्य व स्थितेन बुधेन सौम्येनैव भावितव्यं तस्माच्चंद्रग्रहेण शनैश्चरेणैव व्याख्यातं अर्कग्रहणे तु पुनः बुधेन यदि युक्तोऽर्को भवति तदार्कसहितत्वात्तस्य पापत्वात्तव- तीत्यतोऽर्कस्य बुधसहितत्वमिति व्याख्यातं क्षीणेंदुयोगादर्कस्य पापयोग एवायं न गण्यते यस्माद्वश्यममावास्यांतेऽर्कग्रहणेन भवितव्यम् तत्र चावश्य मर्केण क्षीणचंद्रसहितेन भवितव्यम् यद्यर्कः क्षीणेंदुना युक्त इति आचार्यस्याभिमतः स्याच्चदा ग्रस्तेर्के निधनाश्रिते कुजे इति केवलमकरिष्यत् उदयांतरवा

वित्वादि रवावादित्येउदयविलग्नगतेशीतांशौ चंद्रेवालग्नगतेतथाअशुभैः पापैस्त्रिकोणविनाशगैः नवपंचमाष्टमस्थैर्भवेदेवं विधयोगस्थेरवौचंद्रेवाशु-
भैः सौम्यग्रहैःवीर्योपेतैः बलवद्भिःनयुतेक्षिते नसंयुक्ते नापिदृष्टेजातस्यनिधनंमरणंवदेत् अर्थादेवोक्तयोगस्थेरवौचंद्रेवाबलिभिः शुभैःयुतेदृष्टेचारिष्टयोगाभा-
वः ९ अथारिष्टांतरमपवक्रेणाह असितइति असितःसौरः रविरादित्यः शशांकश्चंद्रः भूमिजोंगारकः एतैः शनिरविचंद्रभौमैर्यथाक्रमंव्ययनवमोदय
नैधनाश्रितैः द्वादशनवमलग्नाष्टमस्थानस्थैः तत्रैतज्जातं शनैश्चरेद्वादशेअर्केनवमे चंद्रेलग्नगे भौमेष्टमस्थे एतेसर्वएवयोगकर्तारो ग्रहायदिबलिनावीर्यव
तागुरुणानदृष्टास्तदाजातस्यजंतोराशुएवमरणंप्रवदेत् अन्नयदायोगकर्तॄन्ग्रहान्सर्वान्बलवान्गुरुः पंचमस्थः कांश्चित्पश्यति कांश्चिन्नपश्यति अथवा

अशुभसहितेग्रस्तेचंद्रेकुजेनिधनाश्रिते जननिसुतयोर्मृत्युर्लग्नेरवौतुसशस्त्रजः उदयतिरवौशीतांशौवा
त्रिकोणविनाशगैर्निधनमशुभैर्वीर्योपेतैः शुभैर्नयुतेक्षिते ९

बलहीनः सर्वानेवपश्यतितदाजातस्यमरणायप्रवदेत्
किंतुआशुशीघ्रंनवदेत् अर्थादेवसर्वानेवगुरुः पंचमगःपश्यतितदारिष्टयोगाभावः १० अथारिष्टांतरंपुष्पिताग्रयाह सुतइति शीतरश्मिःचंद्रः
सचक्षीणः अशुभयुतः पापग्रहेणसंयुक्तः सुतमदननवांत्यलग्नरंध्रेषुस्थितः पंचमसप्तमनवमद्वादशोदयाष्टमगतः अथवासुतमदननवांशरं
ध्रेस्थितइतिपाठः एतेषांअन्यतमस्थानस्थः भृगुसुतशुक्रेणशशिपुत्रबुधेनदेवपूज्यबृहस्पतिनाबलिभिःवीर्यसंयुक्तैर्नयुतोनाप्यवलोकितः
एषांत्रयाणांमध्येएकतमेनापिसंयुतोनापिदृष्टस्तदाजातस्यमरणायभवति अर्थादेवभृगुसुतशशिपुत्रदेवपूज्यानामन्यतमेनबलवतादृष्टोयुक्तो
वाभवति तदारिष्टयोगाभावः अत्रक्षीणचंद्रग्रहणंनास्तितत्कथंव्याख्यातउच्यते आगमांतरदृष्टत्वात् तथाचसारावल्याम् निधनास्तव्ययलग्न-

मिश्रोपगाः क्षीणचंद्रसंयुक्ताः पापाबलिनः शुभदैरदृश्यमानाश्चयतासुनाशाय ॥ ११ अथानुक्तमरणकालानामरिष्टयोगानांकालपरिज्ञानंभ्रमरविलसितेनाह
योगेस्यात्रमिति यस्मिन्नरिष्टयोगेजातस्यमरणकालावधिर्नोक्तस्तस्मिन्नरिष्टयोगेजातस्ययोगकर्तारोयेग्रहास्तेषांमध्याद्योबलवान्सयस्मिन्राशौजन्मकाले
व्यवस्थितः सराशिर्बलिनः तत्स्थानंतत्रचारक्रमाच्चंद्रमसिमासेजातस्यमरणंवक्तव्यं अथवाचंद्रेस्वपाक्षीयस्थानंगतेजन्मकालेयत्रराशौचंद्रमाव्यवस्थितस्तमे
वराशौपुनरपिचंद्रेगतेतत्रतस्यमरणंवक्तव्यं ननुग्रहमथवा ननुग्रहंलग्नंवाचारक्रमाद्गतेचंद्रमसिजातस्यमरणंवक्तव्यं कदेत्युच्यते वर्षस्यांतःसंवत्सराभ्यं
तरे एतदुक्तंभवति अनुक्तकालारिष्टजातोवर्षनातिक्रमतीति नन्वत्रप्रतिमासंचंद्रमसासर्वाण्येवस्थानानिगंतव्यानितत्किमित्युक्तंवर्षस्यांतः उच्यते पापैर्दृष्टे

> असितरविशशांकभूमिजैर्व्ययनवमोदयनैधनाश्रितैः भवतिमरणमाशुदेहिनांयदिबलिनागुरुणानवी
> क्षिताः १० सुतमदननवांत्यलग्नरंध्रेष्वशुभयुतोमरणायशीतरश्मिः भृगुसुतशशिपुत्रदेवपूज्यैर्य
> दिबलिभिर्नयुतोवलोकितोवा ११

बलवतीति एषुनिर्दिष्टस्थानेषुमध्याद्यत्रगतश्चंद्रमाबलवान्भवति पापैश्चदृश्यतेतदाजातस्यमर
णंवक्तव्यं नकेवलंगतमात्रएवचंद्रे किलमुनिगदितं किलेत्यागमसूचने निश्चयेनमुनिगदितमिदमरिष्टलक्षणमित्यागमपारंपर्येणश्रूयतइति अत्रान्येरा
चार्यैररिष्टभंगाउक्तास्तेचसत्यरूपाः यतोबहवोजाताअपिसत्स्वपियोगेषुजीवंतोदृश्यंतेतोस्माभिः किंचिल्लिख्यते सर्वातिमानातिबलःस्फुरदंशुजालोलग्न
स्थितःप्रशमयेत्सुरराजमंत्री एकोबहूनिदुरितानिसुदुस्तराणि भक्त्याप्रयुक्तइववज्रधरप्रणामः १ लग्नाधिपोतिबलवानशुभैरदृष्टः केंद्रस्थितैःशुभख
लैरवलोक्यमानः मृत्युंविधूयविदधातिसुदीर्घमायुःसार्धंगुणैर्बहुभिरूर्जितयाचलक्ष्म्या २ लग्नादष्टमवर्त्यपिगुरुबुधशुक्रद्रेष्काणगश्चंद्रः मृत्युप्राप्त

पिनरंपारिरक्षत्येवनिर्व्याजम् ३ चंद्रः संपूर्णतनुः सौम्यर्क्षगतः स्थितः शुभस्यांतः प्रकरोतिरिष्टभंगंविशेषतः शुक्रसंदृष्टः ४ बुधभार्गवजीवानामेकतमः कें
द्रमागतोबलवान् यद्यपिक्रूरसहायः सद्योरिष्टस्यभंगाय ५ रिपुभवनगतोपिशशीगुरुसितचंद्रात्मजदृकाणस्थः गरुडइवभोगिदुष्टंपरिरक्षत्येवनिर्व्या
जं ६ सौम्यदृग्यांतरगतः संपूर्णः स्निग्धमंडलः शशभृत् निःशेषरिष्टहंताभुजंगलोकस्यगरुडइव ७ शशभृतिपूर्णशरीरेशुक्रेपक्षेनिशाभवेकाा
ले रिपुनिधनस्थेरिष्टंप्रभवतिनैवात्रजातस्य ८ प्रस्फुरितकिरणजालेस्निग्धामलमंडलेबलोपेते सुरमंत्रिणिकेंद्रगतेसर्वारिष्टंशमंयाति ९ सौम्यभवने
षड्वाः सौम्यांशकसौम्यदृक्काणस्थाः गुरुचंद्रकाव्यशशिजाः सर्वारिष्टस्यहंतारः १० चंद्राध्यासितराशेरधिपः केंद्रेशुभग्रहोवापि प्रशमयतिरिष्टयोगं

योगेस्थानंगतवतिबलिनश्चंद्रेस्वंवाननुग्रहमथवा पापैर्दृष्टे
बलवतिमरणंवर्षस्यांतेकिलमुनिगदितं १२ इत्यरिष्टाध्याः ५

पापानियथाहरिस्मरणं ११ पापायदिशुभवर्गेसौम्यैर्दृष्टाः शुभेशवर्गस्थैः निर्यांतितदारिष्टंपतिंविरक्तायथायुवतिः १२ राहुस्त्रिषष्ठलाभेलग्नात्सौम्यैर्नि
रीक्षितः सद्यः नाशयतिसर्वदुरितंमारुतइवतूलसंघातं शीर्षोदयेषुराशिषुसर्वेगगनाधिवासिनः सूतौ प्रकृतिस्थेश्चारिष्टंविलीयतेघृतमिवाग्निस्थं १४
तत्कालेयदिविजयीशुभग्रहः शुभनिरीक्षितोवश्यं नाशयतिसर्वरिष्टंमारुतइवपादपान्प्रबलः १५ सर्वैर्गगनभ्रमणैर्दृष्टश्चंद्रोविनाशयतिरिष्टं आपू
र्यमाणमूर्तिर्यथानृपः स्वन्नयदृषीति १६ इतिश्रीभट्टोत्पलविरचितायांबृहज्जातकविवृत्तौरिष्टाध्यायः षष्ठः समाप्तः ६ अथायुर्दाया
ध्यायोव्याख्यायते तत्रपूर्वोक्तरिष्टाध्यायेऽरिष्टवर्जितस्यायुर्दायः कर्तव्यः तत्रादावेवमयययवनमणित्थपराशरमतेनप्रत्येकस्यग्रहस्यपरमायुः प्रमा

पंपुष्पिताग्रयाह मयययवनेति मयनामादानवः सूर्यस्तुष्टवरप्रसादः यवनाम्लेच्छजातीयोदेशविदः मणित्थआचार्यः शक्तिपूर्वःपराशरः शक्तिः पूर्वोयस्यस शक्तिपूर्वः पूर्वशब्देनपिताउच्यते तैः मययवनमणित्थशक्तिपूर्वैः दिवसकरादिषुआदित्यादिषुग्रहेषुवत्सराःसंवत्सराः परमायुःप्रमाणाब्दाः प्रदिष्टाः उक्ताः नवतिथिविषयाश्विभूत्यादि अत्रनवादिभिर्दशसहिताइति सर्वत्रैवविशेषणंततेननवभिः दशसहिताएकोनविंशतिः परमायुः प्रमाणवत्सरादिवसकरस्या दित्यस्यतिथिभिः पंचदशभिः सहितादशपंचविंशतिश्चंद्रस्य विषयैःपंचभिःसहितादशपंचदशभौमस्य अश्विभ्यांद्वाभ्यांदशसहितादशद्वादश बुधस्य भूतैःपंचभिःसहितादशपंचदशगुरोः रुद्रैरेकादशभिःसहितादशएकविंशतिः शुक्रस्यदशभिःसहितादशविंशतिःसौरस्य एतानिग्रहाणां

मययवनमणित्थशक्तिपूर्वैर्दिवसकरादिषुवत्सराःप्रदिष्टाः
नवतिथिविषयाश्विभूतरुद्रैर्दशसहितादशभिःस्वतुंगभेषु १

परमायुःप्रमाणंवर्षाणि स्वतुंगभेषु स्वपरमोच्चांशस्थितेषुभवंति तत्रेदृशाः परमोच्चस्थिताग्रहाआदित्यादयोभवंतितेयथानिर्दिष्टवर्षाणिप्रयच्छंति १९। २५। १५। १२। १५। २१। २०। अंकेनापिएतान्यर्कादीनांपरमायुःप्रमाणवर्षाणि १ अथपरमनीचावस्थितानामायुर्दीपज्ञानंमंदाक्रांतयाह नीचेति एतएवदिवसकरादयोनीचेपरमनीचेभागाअर्धपरमायुःप्रमाणवर्षेभ्योऽपहरंति अतएवोक्तंनीचेऽतोस्मात्पूर्वोक्तात्परमायुषोऽर्धदलं ह्रासमेति यते अर्थेदृशारव्यादयः परमनीचस्थाभवंति परमनीचस्थास्तएवपूर्वोक्तायुषोऽर्धदलंप्रयच्छंति तद्यथा रविः नवसार्धानिवर्षाणिप्रयच्छति चंद्रो द्वाद शसार्धानिवर्षाणिप्रयच्छति एवंभौमः सप्तसार्धानि एवंबुधः षट् एवंबृहस्पतिःसप्तसार्धानि एवंशुक्रोदशसार्धानि एवंशनैश्चरोदशअंकेनापिवर्ष ८ मास ६

अयंसूर्यस्य चंद्रस्यवर्ष १२ मास ६ भौमस्यवर्ष ७ मास ६ बुधस्यवर्ष ७ मास ६ गुरोः वर्ष ७ मास ६ शुक्रस्यवर्ष १० मास ६ शनेः वर्ष १० मास ० तदभ्यां
तरस्थेनुपातइति ततः तस्मादुच्चान्नीचाच्चांतरस्थेमध्यवर्तिनिग्रहेनुपातः त्रैराशिकः कर्तव्यः सर्वेषांनीचानिअंकतयैवलिख्यंते तत्रतावत्सर्वस्यैवग्रहस्यपर
मोच्चपरमनीचांतरालंतावदेवलिप्तापिंडीकृत्यदशसहस्राण्यष्टौचशतानिभवंति तत्रस्वोच्चादधिकंग्रहेणयदाभुक्तंभवतितदातत्स्वोच्चंविशोध्यशेषस्यलि
प्तापिंडीकार्यं अथस्वनीचादधिकंग्रहेणभुक्तंभवति तदातत्रस्वनीचमपास्यावशेषंलिप्तापिंडीकार्यं तासांग्रहलिप्तानांग्रहभुक्तलिप्तागणइत्याख्या तस्यैवग्रह
स्यपरमनीचोक्तानिवर्षाणिमासयुतानिकार्याणि कथमुच्यते वर्षाणिद्वादशभिः संगुण्यतत्रमासान्योजयेत्तानिचमासीकृतान्यादित्यादीनांलिख्यंते तद्यथा

नीचेतोर्द्धं हसतिहितनभ्यांतरस्थेनुपातोहोरात्वंशप्रतिममपरेराशितुल्यंवदंति हित्वाव
क्रंरिपुगृहगतैर्हीयतेस्वत्रिभागः सूर्योच्छिन्नद्युतिषुचदलंप्रोज्झ्यशुक्रार्कपुत्रौ २ ७

चतुर्दशाधिकंशतंरवेः मार्गवद्विभज्य सार्धशतंचंद्रस्य नवतिर्भौमस्य द्विसप्ततिर्बुधस्य नवतिर्जीवस्य षड्विंशत्यधिकंशतंशुक्रस्य विंशत्यधिकंशतंसौर
स्य अंकेनापि ११४ सू १५० चं ९० भौ ७२ बु ९० जीव १२६ शुक्रस्य १२० शनेः तत्रत्रैराशिकं यदिभगणार्धलिप्ताभिः खखवाष्टदिक्सं
ख्याभिरेताभिः १०८०० इष्टग्रहपरमनीचमासालभ्यंते तद्ग्रहभुक्तलिप्ताभिः कियंतइति अत्रेदंसूत्रं त्रैराशिकेप्रमाणंफलमिच्छाद्यंतयोः सदृशरा
शी इष्टफलेनगुणितात्प्रमाणभक्ताफलंभवतितदर्थंग्रहभुक्तिलिप्ताएवग्रहपरमनीचमासैः संगुण्यभगणार्धलिप्ताभिर्विभज्याप्तामासाः मासशेषंत्रिं
शद्गुणितं ३० मार्गवद्विभज्याप्तादिवसाः दिनशेषंषष्ट्यासंगुण्य मार्गवद्विभज्याप्तघटिकाः घटिकाशेषंषष्ट्यासंगुण्यमार्गवद्विभज्याप्तविकलापलानि

एवंमासादिखचकातः कालआगतः मासानांद्वादशभिः भागमपहृत्यचावाप्तंवर्षाणिलभ्यंते तदेवशेषंमासाः एवमागतंवर्षादिपरमोच्चायुः दर्शितवर्षेभ्यः संशोध्य
वशेषंग्रहेणवर्षादिरायुषः कालोदत्तोभवति एवमुच्चादिच्युतस्यनीचमभासस्यकर्तव्यं नीचाद्विच्युतस्योच्चमासस्यप्राग्वत्कालमानीयतस्यचग्रहस्यपरमनीचायुषिसं-
योज्यग्रहस्यायुषः कालोवर्षादिर्भवति अथवायद्राशिषड्कलिप्ताभिरर्धायुर्वर्षाण्यपचीयंते तदेताभिः ग्रहभुक्तलिप्ताभिः किमित्यंतमध्यमराशिसवर्णाद्धृत्यतेनां
केनग्रहभुक्तलिप्तागुणयेत् ततःपरिवर्त्यभागहारच्छेदांशैः छेदसंगुणच्छेदांशांशगुणोभाज्यस्यभागहारःसवर्णितयोरित्यत्रवर्षाणामेवमस्तच्छेदापिकेनभग
णार्धेनलिप्ताःसंगुण्यषरवषद्घनलिप्ताभवंति २१६०० एताभिर्भागमपहृत्यवर्षाणिलभ्यंतेशेषंद्वादशभिःसविकलंसंगुण्याधस्थस्यविकलस्यषष्ट्याभा
गमपहृत्योपरिवनराशौसंयोज्यप्राग्वद्विभाज्यमासालभ्यंतेएवंशेषंसविकलंत्रिंशताषष्ट्यासंगुण्यादिनघटिकाविघटिकाश्चानयितव्याः शेषंप्राग्वत्कर्म अ
थलघुनोपायेनपिंडायुषआनयनंप्रदर्श्यते तद्यथेष्टग्रहादस्मात्यागुक्तमुच्चध्रुवकंविशोध्यावशेषंकर्मभूमौस्थापयेत् अथोच्चध्रुवकंनशुध्यतितदाग्रहरा
शिद्वादशकंदत्वातस्मादुच्चमपास्यावशेषंस्थापयेत् ततस्तदवशेषंराशिषट्कादूनंभवतितदाराशिद्वादशकादपास्यशेषंस्थाप्यम् अथराशिषट्कादधिकंभ-
वतितदातदेवग्राह्यम् तत्कर्मभूमौराश्यादिकंविलिप्तांतंस्वपरमायुर्वर्षैःसंगुण्यसवर्च्छेदैर्विभज्यलब्धमुपर्युपरियोजयेत् अवशेषंस्थापयेत् विलिप्तास्था-
नेपिषष्ट्याभागानांत्रिंशताराशीनांद्वादशभीराशिभ्योलब्धंवर्षाणितदवशेषंमासाः भागशेषंदिवसाःलिप्ताशेषंघटिकाः विलिप्ताशेषंचषकाइति एतावतेवकर्मणा
स्फुटंभवति तथाचसारावल्याम् स्वोच्चशुद्धोग्रहःशोध्यःषड्भाश्यूनोभमंडलात् स्वपिंडगुणितोभक्तोराशिमानेनवत्सराः १।१२।३०।६०।६०। इतिहोरा
त्वंशप्रतिममिति होरालग्नम् सान्वांशप्रमाणानिवर्षाणिददाति यावंतोनवांशाकालग्नेनभुक्तास्तावंत्येववर्षाणिददाति तत्करणम् यथातात्कालिकलग्नस्यरा
शीनपास्यशेषंलिप्ताःपिंडीकार्यम् तच्छतद्वयेनभागमपहृत्यावाप्तं भुक्तनवांशकास्तावंत्येववर्षाणिलग्नमायुर्दायंप्रयच्छति अवशेषेणसहत्रैराशिकंकृत्वाव

र्षाणामधस्तान्मासाद्यंस्थापयितव्यं तद्यथा यदिलिप्ताशतद्वयेन द्वादशमासालभ्यंते तदवशेषलिप्ताभिः कियंतइति तेनावशेषलिप्ता द्वादशभिः संगुण्य शतद्वये
नविभाज्यावाप्तं मासास्तेचवर्षाणामधः स्थाप्यमासशेषं त्रिंशतासंगुण्य शतद्वयेनभागवद्विभाज्यावाप्तांच दिवसाः तान्मासानामधःस्थापयेत् दिनशेषंषष्ठ्यासंगुण्यभा
गवद्विभाज्यावाप्तं घटिकादिवसानामधः स्थाप्याः घटिकाशेषंषष्ठ्यासंगुण्यभागवद्विभाज्यावाप्तंचशेषकाघटिकानामधः स्थाप्याः एवंलग्नायुर्दायः अपरेराशितु
ल्यंवदंति अपरेन्येमणित्थादयः आचार्यालग्नस्यराशितुल्यंआयुर्दायमिच्छंति लग्नेयावंतोराशयोभुक्तास्तावंत्यएववर्षाणिलग्नायुः लग्नस्यभुक्तभागादि
कंलिप्तापिंडीकृत्यमासाद्यानयनेत्रैराशिकंकर्तव्यं यद्यष्टादशभिर्लिप्ताशतैर्द्वादशमासालभ्यंते तदेताभिःलग्नभुक्तलिप्ताभिः कियंतइति भागवद्वर्षाणामधस्ता
मासाद्यास्थापितव्याः तथाचमणित्थः लग्नराशिसमाश्चाब्दामासाद्यमनुपाततः लग्नायुर्दायमिच्छंतिहोराशास्त्रविशारदाइति तदेवमतंशोभनमित्यस्माकम
भिप्रेतम् अन्येप्येवमिच्छंति यथा लग्नांकपतौबलवतिअंशतुल्यराश्यधिपेबलवतिराशितुल्यंवदंतिकथयंतीत्यर्थः तथाचसारावल्याम् लग्नाद्द्यायांशतु-
ल्यस्यादंतरेचानुपाततः तत्पदेबलसंयुक्तेराशितुल्यंचभाधिपे हित्वावक्रमिति येनग्रहेणयावत्संख्ययायुर्दायोदत्तस्तत्तस्यसंभवति तस्मात्स्वादायुषोभौमा
दिकस्यवक्रं विपरीतांगतिंहित्वावर्जयित्वायोग्रहोरिपुगृहगतः शत्रुक्षेत्रावस्थितोभवतितेनस्वादायुषस्त्रिभागोहीयते सग्रहस्त्रिभागमपहरतीत्यर्थः
वक्रितःपुनःशत्रुक्षेत्रगतोपिनापहरति तथाच वक्रचारंविनान्यंशंशत्रुराशौहरेद्ग्रहः एतद्बहूनांमतं आचार्यस्यपुनः एषएवपक्षोऽभिप्रेतः अन्य
थाहित्वाभौमंरिपुगृहगतेहीयतेस्वत्रिभागंइत्येवावक्ष्यत् वक्रंहित्वायोग्रहोरिपुराशिगतएवज्ञायते यथावक्रगोग्रहोंशायुर्दायंबलवत्त्वात्त्रिगुणंददा
ति तथात्रापिनापहरतीतिनिश्चयः अन्येपुनरेवंव्याचक्षते यथा वक्रमंगारकंहित्वायोग्रहोरिपुराशिगस्तेनस्वादायुषस्त्रिभागोहीयते भौमः शत्रुक्षे
त्रगतोपिनापहरति अत्रचबादरायणः भूम्याःपुत्रंवर्जयित्वारिपुस्थाहन्युः स्वस्वादायुषस्तेत्रिभागमिति सूर्योच्छिन्नद्युतिषुसूर्येणरविणाउच्छिन्ना

कर्तिवाद्युतिर्येषांतेसूर्याच्छिन्नद्युतयः आदित्यमंडलेअस्तमितेषुग्रहेषुदलमर्धंहीयते किंतुशुक्रार्कपुत्रौसितशनैश्चरौमोक्ष्यवर्जयित्वा तावस्तंगतावपिनापहर
नः तथाचबादरायणः अस्तंगताः सर्वएवार्धहानिंकुर्युर्हित्वादैत्यपूज्यार्कपुत्रौ २ अथग्रहाणांस्वादायुषस्वक्रपातेनापहानिंप्रहर्षिण्याह सर्वार्धमिति व्य
सत्सुपापग्रहेषुव्ययभवनादारभ्यद्वादशस्थानात्प्रभृतिसप्तमांतं यावद्व्यवस्थितेषुवामव्युत्क्रमेणयथाक्रमंसर्वार्द्धादयोभागाः क्षीयंते तत्रउग्राद्वादशस्थः
पापग्रहःसर्वमायुरात्मीयमेवापहरति एकादशस्थोऽर्द्धं दशमस्थस्त्रिभागं नवमस्थश्चतुर्भागं अष्टमस्थःपंचमभागं सप्तमस्थःषड्भागमिति सत्स्वर्द्धमि
ति एतेष्वेवव्ययादिषुस्थानेषुसत्सुशुभग्रहेषुव्यवस्थितेषशुभग्रहोक्तस्यार्द्धंक्षीयते तत्रलग्नाद्द्वादशस्थः शुभग्रहः स्वादायुषोर्द्धमपहरति एकादशस्थ

सर्वार्द्धत्रिचरणपंचषष्ठभागाः क्षीयंतेव्ययभवनादसत्सुवामम् स
त्स्वर्द्धह्रसतितथैकराशिगानामेकोंशंहरतिबलीतथाहसत्यः ॥ ३ ॥

श्चतुर्भागम् दशमस्थःषड्भागं नवमस्थोष्टमभागं अष्टमस्थोदशमभागं सप्तमस्थोद्वादशभागमिति तथैकराशिगानामिति उक्तस्थानेषुयदाग्रहद्व
यंभवतिबहवोवास्युस्तदातेषामेकसंस्थितानांमध्यादेकएवयोबलीवीर्यवान् सएवैकोंशं भागंयथापठितमपहरति नान्येतत्रस्थापहरंति एतत्सत्यआह
सत्याचार्यः कथयति अंशाग्रहणंयथासंभवंभागमदर्शनार्थम् तथाचसत्यः एकादशोत्क्रमात्सप्तमादिविभागहरणकर्माणि एकर्क्षगेषुवीर्या-
धिकः स्वभागंहरेदेकम् अर्धंतृतीयमथचतुर्थंस्तथापंचमंचषष्ठंच आयुःपिंडात्पापाहरंतिसौम्यास्तथार्धानि द्वादशसंस्थःपापः स्वादायंशोपनस्त-
दर्द्धंतु अपहरतिसर्वमायुर्यथाचयोगस्तमपिवक्ष्येइति वराहमिहिरस्याप्येवंमतम् इहसत्यमतोपन्यासआगमानुस्मृतिमदर्शनार्थः ३ छ

अथलग्नस्थः पापग्रहः [illegible] यदायुषोंशमपहरति तस्यांशप्रमाणज्ञानं वसंततिलकेनाह सार्द्धोदितइति उदिताये नवांशास्ते उदितनवांशाः सहार्द्धोदितेन नवां-
शेन वर्ततइति सार्द्धोदितोदितनवांशाः तात्कालिकस्य स्फुटलग्नस्य ये भुक्ताभागाः तेषांलिप्ताः पिंडीकृत्य शतद्वयेन भागमपहृत्य आवासनस्मिन्काले भचक्र-
स्य चयावंतोनवांशकाउदिताः पश्चादर्द्धोदितोनवांशकः सतत्रउदितनवांशसमूहे योज्यः एवंकृते सार्द्धोदितोदितनवांशसमूहो भवति तेनगणितागतं
समस्तमेवायुःपिंडंगुणनीयम् एवंकृते सार्द्धोदितोदितनवांशहतं समस्तमायुः पिंडंभवति तस्माद्दशाधिकशतेन भागेहृते यदवाप्यते वर्षादितन्ना-
शमुपैति क्षयंगच्छति किंसर्वेषांनेत्याह क्रूरविलग्नसहितइति यदाविलग्नस्थः क्रूरः आदित्यांगारकशनैश्चराणामन्यतमो भवति तदेव आगतंवर्षादि

सार्द्धोदितोदितनवांशहतात्समस्ताद्भागोष्टयुक्तशतसंख्यमुपैतिनाशम्
क्रूरविलग्नसहितेविधिनात्वनेनसौम्येक्षितेदलमतःप्रलयंप्रयाति ॥ ४ ॥

समस्तायुः पिंडात्संशोध्य एवंकृते तत्कालजातस्य जंतोरायुर्वर्षादिस्फुटंभवति किंतुप्रत्येकस्य ग्रहस्यैतत्कर्मकर्तव्यं येनायुःसंशोध्यानि दशावर्षाणि सर्वे
षांभवंति विधिनात्वनेनसौम्येक्षितइति अनेनविधिना सएवलग्नस्थः क्रूरग्रहो यदासौम्येक्षितः शुभग्रहेण दृश्यते तदाविधिनात्वनेन यत्फलमायुः
पिंडात्सार्द्धोदितोदितनवांशहतात्समस्तायुः पिंडादष्टोत्तरशतेनभागेहृते यत्फलंलब्धं अतोदलमर्धंप्रलयंप्रयाति तदर्द्धीकृत्यायुःपिंडात्पातयदेवंकृ-
ते आयुःप्रमाणंस्फुटंभवति अन्येएवंव्याचक्षते तात्कालिकेनलग्नेनभुक्तायेनवांशकास्ते सार्द्धोदितनवांशेनसहग्राह्याः अयमर्थः तात्कालिकस्यल
ग्नस्य यद्राशेर्नवांशस्य भागाद्विलिप्ताः पिंडीकृत्य शतद्वयेनभागमपहृत्य आवासमुदितांशकस्तैःकर्मभवत्वायं एतदपिस्थूलम् तेनलग्नभागाल्लिप्ती कृत्यनाभिः

मत्येकग्रहदत्तवर्षादिरायुर्दायंसंगुण्याथःस्वच्छेदैर्भागमपहृत्योपर्युपरियोजयेत् वर्षस्थानेभगणकलाभिर्भागमपहरेल्लब्धंवर्षादि तस्यप्राक्स्थानेनकार्यं
तथाचसारावल्यां लग्नांशलिप्तिकाहताप्रत्येकंविहगायुषा भाज्यंमंडललिप्ताभिर्लब्धंवर्षादि शोधयेत् १ स्वायुषोलग्नगेक्रूरेसौम्यदृष्टेचतद्दलमिति एत
देवशोभनमस्माकंप्रतिभाति नकेवलमत्र यावच्चक्रपातेप्ययंविधिः लग्नादिष्टग्रहंविशोध्यावशेषंयदिषड्भागादूनंतदातस्यग्रहस्यचक्रपातोस्तिनान्य
थेति तेनावशेषेणायुः पिंडस्यभागमपहृत्यलब्धंमायुषः पातयेत् अथरूपादूनोभागहारोभवति तदारूपाद्भागहारंसंशोध्यशेषेणायुर्दायंसंगुण्य
रूपेणभागमपहृत्यलब्धमेवायुः अत्रदंभवतिउक्तंच लग्नग्रहोनकंषड्भादूनकंयद्यसौहरः आयुःपिंडंभजेत्तेनलब्धंवर्षादिशोधयेत् रूपाद्यदोनोहारः
स्याद्रूपाच्छुद्धेननाडयेत् रूपेणविभजेल्लब्धंतदेवायुःस्फुटंभवेत् अस्मिन्सार्धोदितानिकर्मणिलग्नेयदापापसौम्यौभवतस्तदायोलग्नोदितांशकसमीप
वर्तीसएवग्राह्योनेतरइति तत्रक्रूरशब्देनक्षीणश्चंद्रमानग्राह्यः तथाचबादरायणः सूर्यांगारकशनीनामेकस्मिन्लग्नगेभवतिहानिः विधिनात्वनेनसौम्ये
क्षितेदलंपातयेल्लब्धम् ४ अथपुरुषादीनांपरमायुःप्रमाणज्ञानंशिखरिण्याह समाःषष्टिर्द्विघ्नीइति समाशब्देनवर्षमुच्यतेसमानांवर्षाणांषष्टिर्द्वि
घ्नाद्विगुणीकृताविंशत्यधिकंवर्षशतंभवति एवंविंशत्यधिकंवर्षशतंपंचनिशापंचरात्रयोऽहोरात्राणीत्यर्थः मनुजकरिणांमनुजानांमनुष्याणांकरि
णांहस्तिनांचपरमायुः हयानांअश्वानांद्वात्रिंशद्वर्षाणिपरमायुः खरोगर्दभः करभउष्ट्रः अनयोःपंचककृतिः पंचकस्यकृतिः पंचानांवर्गःपंचविंशतिः
परमायुः विरूपासाप्यायुरितिसापंचककृतिः विरूपाविगतोरूपोएभ्यः एकोनाचतुर्विंशतिर्वर्षाणिवृषमहिषयोः वृषाणांमहिषाणांचपरमायुः गोमहि
ष्योरित्यर्थः शुनांसारमेयानांद्वादशवर्षाणिपरमायुः श्वग्रहणंसर्वेषांनखिनामुपलक्षणार्थंतेनसिंहमार्जारादीनामप्येतदेवस्मृतं छागादीनामितिद्
शकसहिताषट्षोडशवर्षाणिपरमायुः छागादीनां आदिग्रहणात्मेषमृगयोरपिपरमायुरिति सर्वेषांशेषभूतं परमायुर्दायप्रयोजनं अश्वादीनां

जातानामायुः प्रमाणज्ञानार्थमिति तद्यथा अश्वादेर्जातस्य पुरुषवदायुः प्रमाणमानीयततस्त्रैराशिकं कर्तव्यं यदि विंशत्यधिकं वर्षशतं पंचदिना-
धिकं यस्य पुरुषस्यायुः प्रमाणं तस्येदमायुस्त द्वात्रिंशद्वर्षायुः प्रमाणस्याश्वस्य किं स्यादिति एवमागतमायुः प्रमाणमश्वस्य तत्कालजातस्य चान्यं
एवं सर्वेषामभिहितप्राणिनांस्वायुषामपरेण त्रैराशिकं कृत्वा तत्कालजातस्य स्वायुषः प्रमाणनिर्देशः कार्यः अन्ये एवं वदंति यथापठितं परमायुषः
प्रमाणं न कश्चिज्जीवति तदयुक्तम् यस्माद्विंशत्यधिकाद्वर्षशतादभ्यधिकमप्यायुर्गणितकर्मणा भवति यस्मात्परमायुः प्रमाणपठनं त्रैराशिकं
कार्थमेवज्ञातव्यमिति ५ अथयस्मिन्योगे जातस्य परमायुर्भवति तद्योगज्ञानं पुष्पिताग्रयाह अनिमिषपरमांशकेति अनिमिषोमीनः त

समाः षष्टिर्द्विघ्ना मनुजकरिणां पंचच निशा हयानां द्वात्रिंशत्खरकरभयोः पंचककृतिः वि
रूपासाप्यायुर्वृषमहिषयोर्द्वादशशुनां स्मृतंछागादीनां दशकसहिताः षड्‌परममम् ॥५॥

स्य परमांशको नवमनवांशकः तस्मिन्ननिमिषपरमांशके विलग्ने शशितनये बुधे गाविवृषे च पंचवर्गलिप्ते स्थिते लिप्ताः पंचविंशतिः कृत्वा बुधो वृषे स्थितः सक
लाः समस्ता ग्रहा अन्ये सर्व एव यदि स्वतुंगभेषु स्थिताः परमोच्चगता भवंति तथा जातस्य परमायुः प्रमाणं विंशत्यधिकं वर्षशतं पंचदिनाधिकमायुर्भवति
तत्र च कर्म तद्यथा आदित्यादयो ग्रहाः सर्व एव इष्टाः अत्रादित्यानां बुधवर्जितानां यथापठितानि परमायुः प्रमाणवर्षाणि भवंति बुधस्य पुनः क्रियते
तत्र तावद्बुधो नीचान्नीचाद्विच्युतः तस्मात्तात्कालिकादस्माद्बुधात् १।०।०।२५ बुधपरमनीचध्रुवकमिदं ११।१५।०० संशोध्य जातमेताल्लिप्ता १।१५
।२५ एतां लिप्तापिंडीकृतं २७।२५ एताभिस्त्रैराशिकं यदि भगणार्धलिप्तानां एताः संगुण्य १०८०० बुधपरमनीचवर्षाणि षट् भवंति —

लग्न ११।२७		
चं·२ बु·२ सू·१	शु· १२	११ मं·९
३		९
गु·४	६	८
५		७ श·

नवांशासांनीचाक्रांतत्रिकावी २७।२५ किंस्यादिति अत्रप्राग्वत्फलंवर्षादि १।६।५। —
एतद्बुधपरमनीचगतेवेतेषुदत्वाजातं ७।६।५।एतद्बुधस्यपरमायुः तत्रलग्नादेकादशस्थानत्वाद्दोमस्यचक्रपातात्परमायु
प्रमाणं वर्षपंचदशकादर्धंपातयित्वासार्धानिसप्त ७।६। वर्षाणि सौरस्याष्टमस्थानस्थत्वात्परमायुःप्रमाणाद्दर्षविं-
शतिः पंचमभागेचत्वारिवर्षाणिपातयित्वाजातानिषोडशवर्षाणि १६ आदित्यचंद्रबृहस्पतिशुक्राणांपरमायुः लग्न
स्यनवमनवांशकस्थत्वान्नववर्षाणिभवंति सर्वेषांस्थापनं सूर्यवर्ष १९ चंद्रवर्ष २५ भौमवर्ष ७ मास ६ बुधवर्ष
७ मास ६ दिन ५ जीववर्ष १५ शुक्रवर्ष २१ शनिवर्ष १६ लग्नवर्ष ९ सर्वेषांयोगः वर्ष १२० दिन ५ एवंदर्शितयो
गेपरमायुःप्रमाणमागतमिति अत्रचादित्येमेषस्थेकन्यास्थत्वंबुधस्यनसंभवतितेनषड्भिर्ग्रहैरुच्चस्थैर्बुधेचवक्रस्थेयोगोयंप्रदर्शितः अत्रचप
रमोच्चगतेसूर्येबुधस्यवृषाद्भागचतुष्टयंमुक्तास्थितिर्भवतिनास्मादधिकं यतोमध्यमार्कोदयराशिस्थानेशून्योभवतिभागाःषट्पंचाशल्लिसा-
भवंति तदातस्यस्फुटस्यपरमोच्चताभवति एषएवसूर्योमध्यमबुध अत्रचयदापरमार्कफलंपरमंचशीघ्रफलंधनगतंभवतितदाबुधोवृषेभागच
तुष्के स्फुटोभवति तत्रयथादर्शितलग्नेयथावस्थितग्रहसंस्थायांवृषेचतुर्थभागेईदृशोबुधोभवति १।४ अस्मान्नीचध्रुवकमिदं ११।१५। संशो
ध्यजातं १।१९ बुधोएनल्लिप्तापिंडीकृतं २९।४० एताभिस्त्रैराशिकंयदिभगणार्धलिप्तानामेतासाम् १०८०० षड्वर्षाणितदेताभिः सांका
२० ४० नीतिलब्धंवर्ष १ मास ७ दिन १८ एतद्बुधपरमनीचवर्षेषुदत्वाजातानिवर्षाणि ७ मास ७ दिन १८ एवदायेद्युपपादर्शितवर्षेषुसंयोज्य
जातवर्षाणांशतं १२० मास १ दिन २३ एतद्दर्शितपरमायुःप्रमाणादधिकमप्यायुःसंभवतीति तस्मात्परमायुःप्रमाणमनेनत्रैराशिकायमेव —

व्याख्यातम् अन्येपुनः अनिमिषपरमांशकेविलग्नेयोगएवायुंव्याचक्षते यथामीनेवर्गोत्तमगवेलग्नेतत्रस्थेनबुधेनपंचविंशतिलिप्तायुक्तमसवंतत्रस्थेनयन्ग्रहाःस्वोच्च राशिषुपरमोच्चभागव्यतिरेकेणापियदिस्थितास्तदायोगशक्त्यैवपरमायुःप्रमाणंजातोजीवति अथबुधस्यपरमनीचध्रुवकर्मेदं ११।१४ पूर्वप्रदर्शितंकर्मार्थं कर्मकालेकथमिदं ११।१५।०प्रदर्शितमित्यत्रोच्यते चतुर्दशाभागान्भुक्त्वापंचदशेपठितपरमनीचभागेव्यवस्थितोभवति अतश्चतुर्दशाभागाः परमनीचस्य स्यप्रदर्शिताः तत्रस्थस्यपरमनीचप्रदर्शितमायुर्भवति तस्माद्यावत्पंचदशोभागोनभुक्तोबुधेनतावत्त्रैराशिकोत्पत्तिर्नकर्तव्येत्यतः कर्मकालेपंचदशभागाः प्रद शिताः इत्येतत्सर्वेषामेवग्रहाणांत्रैराशिककालेपठितेर्भागैर्भुक्तैःप्रदर्शयितव्यानि तत्रत्रैराशिकार्थमुच्चध्रुवकाः तथात्रैराशिकार्थंपरमनीचध्रुवकाः एते कर्म

अनिमिषपरमांशकेविलग्नेशशितनयेगविपंचवर्गलिप्ते भवतिहिपरमायु
षःप्रमाणंयदिसकलाःसहिताःस्वतुंगभेषु ॥ ६॥ ॥श्रीकृष्णायनमः॥

सू	चं	मं	बु	बृ	शु	श	ल
०	१	९	१	३	११	६	११
९	२	२७	२४	४	२६	[illegible]	[illegible]

कर्तव्यमिति ६ अथास्यापरमतायुर्दायस्यदूषणार्थंशालिन्याह आयुर्दायमिति एतदायुर्दायंनकेवलंमयययवनमणित्थशक्तिपूर्वैरुक्तंयावद्विष्णुगुप्तेनापि णाक्यापरनाम्नैवमुक्तम् आचार्यदेवस्वामीतथासिद्धसेनश्चैवंचक्रेकृतवानित्यर्थः तथाचविष्णुगुप्तः परमोच्चगतैःसर्वैर्मीनेमीनांशसंस्थिते सौम्येचलग्ने जातःपरमायुःसजीवति तथाचदेवस्वामी सूर्याद्यैरुच्चगतैर्मीनेमीनांशसंस्थितेलग्ने सौम्येचपंचांशगतेजातःपरमायुराप्नोति तथाचसिद्धसेनः मीनेप रमांशगतेसौम्येगविपंचवर्गलिप्तास्थे सर्वैःपरमोच्चगतैर्जातःपरमायुराप्नोति यद्येवंबहुभिराचार्यैरुक्तंतत्कोऽस्यदोषः तत्रोच्यते वक्ष्यमाणंसत्याचार्यमते प्रदर्शितमायुर्दायंबहुवराणामाचार्याणांमतमिति यस्मादाचार्यवराहमिहिरस्यप्रतिज्ञेयं ज्योतिषमागमशास्त्रमविप्रतिपत्तौनयोग्यमस्माकं स्वयमेवबि

कल्पयितुं किंतु बहूनां मतं वक्ष्ये अस्य परमतस्य बहुकरविरुद्धत्वं तावदास्ताम् विवादसंभवो दोषोऽप्यस्ति दोषश्चैषामित्यादि एषामाचार्याणां मते दोषोऽस्तीति अ
दृशाइत्याह अत्रवारिष्टमित्यादि वर्षाष्टकं यावज्जातानामरिष्टमुक्तं तद्वर्षाष्टकं हित्वा त्यक्त्वा वर्षविंशतेरधस्ताद्दर्शितप्रकारेणायुर्न स्यात् नागच्छति एवं वर्षाष्टका
दूर्ध्वमरिष्टं नास्ति तस्माद्वर्षाष्टकादूर्ध्वं वर्षविंशतेरधस्तान्न कस्यचिन्मरणमापद्यते यावद्दृश्यंते म्रियंत इति अयं तेषां प्रत्यक्षो दोषः ७ अधुना तेषामेवाचार्याणा
मायुर्दूषणं शालिन्याह यस्मिन्योगेति अनिमिषपरमांशकेऽविज्ञग्रइत्यस्मिन्योगे विंशत्यधिकं वर्षशतं सपंचादिनं परमायुः पूर्णमादिष्टं तस्मिन्योगे षड्ग्रहाः परमो
च्चगता भवंति षड्भिश्च परमोच्चगतैश्चक्रवर्ती भवतीति प्रोक्तमभिहितमन्यैराचार्यैः तथाच बादरायणः षड्भिः स्याच्चक्रवर्ती त्रिभुवनमखिलं शास्ति सर्वैर्ग्रहैः

आयुर्दायं विष्णुगुप्तोऽपि चैवं देवस्वामी सिद्धसेनश्च चक्रे
दोषश्चैषां जायतेऽष्टावरिष्टं हित्वा नायुर्विंशतेः स्यादधस्तात् ७

हैरिति यवनेश्वरस्य षड्ग्राजराजर्धिबलोपकर्षमदानमानेष्वभिजातशक्तिः तत्र परमोच्चगता यावंतः षड्ग्रहा न भवंति तावत्परमोच्चायुर्न प्राप्नोति यदा परमोच्चगता
भवंति तदा जातेन चक्रवर्तिना भवितव्यम् एवं पूर्णमायुः विंशत्यधिकं वर्षशतमैश्वर्यैर्विनावर्जयित्वा बहवः पुरुषा जीवंति तस्मादयमपि तेषां परो दोषः एतच्चपर
मवायुर्दायदूषणं शालिनीद्वयमसंबंधत्वाद्वराहमिहिरकृतमेव न भवतीति न प्रतिभाति तत्र तावद्यदत्र प्रथमशालिन्या दूषणमुक्तं तस्य दूषणस्यासंबंधत्वमुच्य
ते सार्धेदिनौदिननवांशहतात्समस्तादिति न्यायेन यत्क्रूरे विलग्नगते आयुषः पातनं क्रियते तस्य मतिभ्रमत्वं शकवशादियत्तन्न संभवतीति तच्च पातनावित्वा
दायुर्विंशिष्यते न स्यापीयत्ता नास्तीति तस्माद्यदुक्तं नायुर्विंशतेः स्यादधस्तात्तदयुक्तं अत्रोदाहरणम् यथा कुंभलग्नस्यावशेषादये आदित्यचंद्रशुक्राः प

रमोच्चेबुधजीवशनैश्चराः परमनीचेभौमश्चकुंभस्थाप्यष्टाविंशतिमंभागंभुक्त्वास्थितस्तदातात्कालिकाग्रहाःसलग्नाः अत्रलग्नेनकिंचिदुक्तमिति लग्नायुर्दायो-
नास्ति परमोच्चगतानांपरमनीचगतानांचज्ञातएवभौमस्यक्रियते तात्कालिकाद्भौमादस्मात् १०।२८ भौमस्यपरमोच्चध्रुवकमिदं १।२८ संशोध्यजातं ११।०एत

सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	ल.
०	१	१०	११	९	११	०	१०
९	२	२८	१४	४	२६	१९	६
०	०	०	०	०	०	०	०

ल्लिप्तापिंडीकृतं १८००० अथत्रैराशिकंयदिभगणार्द्धलिप्तानमितासाम् १०८०० भौमनीचमासाःनवविंशं-
वंति ९० तदेतासांकियंतइति लब्धामासाः१५ एतेवर्षसंज्ञिमासंजातंवर्ष १ मास ३ एतद्भौमपरमोच्चवर्षे-
ष्वेतेषु १५संशोध्यजातंवर्ष १३ मास ९ एषभौमायुर्दायः अथजीवस्यलग्नाद्द्वादशस्थत्वाच्चक्रपाते-
नार्द्धपातयित्वाजातजीवायुर्दायः वर्ष ३ मास ९परमोच्चगतानांपरमनीचगतानांचशत्रुक्षेत्रत्वात् त्र्यंशअस्त-

यस्मिन्योगेपूर्णमायुःप्रदिष्टंतस्मिन्प्रोक्तंचक्रवर्तित्वमन्ये:

गतानामर्द्धंचनपात्यते यस्मादनिमिषपरमांशकेविलग्नेइत्यत्रयोगेचंद्रमसोवृषभस्थत्वाद्यद्यायुषःत्रिभागः पात्यते तदापूर्णमायुर्नभवतीति यस्मादन्याचार्यम-
तमिति तात्कालिकमित्रामित्रविधावुक्तं मूलत्रिकोणाद्धनधर्मबंधुपुत्रव्ययस्थानगताग्रहेंद्राः तात्कालिकाःस्युःसुहृदोग्रहस्यस्वोच्चेवयोयस्यविहृष्टवीर्यः१
जामित्रषष्ठाष्टमशत्रुसूर्तिर्यूनत्रिकोणेकगृहेनिविष्टाः तात्कालमनेरिपवोभवंतित्येवानिमित्राणिपरिपूर्णवस्ये २अनेनापिशुक्रश्चंद्रमसः तात्कालिकंमित्रंनभ-
वति तस्यान्मीनस्थेशुक्रेवृषस्थश्चंद्रमाः शत्रुगृहगोभवति तस्यचशत्रुक्षेत्रस्थत्वाद्यद्यायुषस्त्रिभागःपात्यतेतदा अनिमिषपरमांशकइत्यत्रयोगेपूर्णमायु-
र्नप्राप्नोतीति तच्चाचार्येणग्रंथग्राहिकयैवप्रदर्शितं तेनैतज्ज्ञापयति परमोच्चगतानांपरमनीचगतानांचशत्रुक्षेत्रेत्र्यंशमस्तंगतानांचार्द्धंचनपात्यते नेनय-

ध्वादर्शितयोगं पृथक् पृथक् ग्रहाणुर्दायवर्षाणि लिख्यन्ते सूर्यस्यवर्ष १९ चंद्रस्यवर्ष २५ भौमस्यवर्ष १३ मास २ बुधस्यवर्ष ६ जीवस्यवर्ष [illegible]
क्रस्यवर्ष २१ शनेःवर्ष १० लग्नेननकिंचिदुक्तमिति लग्नायुर्दायोनास्ति अथैतेषांयोगः वर्ष ९८ मास ६ अथांगारकस्यलग्नगतत्वात्पूर्वोदितैर्विधिभिर्[illegible]
ते नवभ्यलग्नेकुंभारंभत्वान्भवति ९० नवांशकाभुक्ताभवंति तेचनवांशकाश्चक्रस्योदितादुदयगतएकनवतिसंख्याः ९१ तैर्नवकलात्सर्वायुः पिंडीभूतंवर्ष
९८ मास ६ संगुण्यजातं ८९६३६ अस्याष्टाधिकशतेनभागमपहृत्यावाप्तंवर्षाणि ८२ मास ११ दिन २८ घटी २० अस्मात् ९८।६ संशोध्यजातंवर्षा[illegible]
मास ६ दिन १ पल ४० एवमष्टभ्यऊर्ध्वंविंशतेरधस्तादायुरुत्पन्नमिति तस्मादयुक्तमुक्तंनायुर्विंशतेःस्यादधस्तादिति अत्रान्येवदंति यथाक्रूरहीनेभ[illegible]
लग्नेत्त्वदिहकैलेतद्वराहमिहिरेणोक्तं अनिमिषपरमांशकइति अनेनापिप्रकारेणनवक्तव्यम् यथानायुर्विंशतेःस्यादधस्तादित्यत्र धन्विलग्नेक्षीणेचंद्रेविंश-
तितमेभागेबुधस्तत्रास्तमितः सर्वेष्वन्येषुपरमनीचस्थेषुयस्यजन्मभवति तस्यचक्रपातेनैवायुर्दायोवक्तुःपततीति तस्यैवतावत्प्रदर्श्यते तत्रतात्कालिका-
ग्रहाःसलग्नाः तत्रबुधस्यप्राग्वत्कृत्वाजातंवर्ष १० मास १० अन्येषांपरमनीचस्थत्वात् ज्ञापयते लग्नेनकिंचिदुक्तमितितस्यायुर्दायोनास्ति चंद्रस्यक्षीण-
स्यपापत्वाल्लग्नाद्द्वादशस्थत्वाच्चक्रपातेनसर्वपतति तदातस्यायुर्दायोनास्ति आदित्यस्यलग्नेकादशस्थत्वाच्चक्रपातेनार्धंपातयित्वाजातंवर्ष ४ मास ९ बुधस्या-
स्तमितत्वादर्धंपातयित्वाजातंवर्ष ५ मास ५ दशमस्थत्वाच्छुक्रःस्वादायुषस्तृतीयमंशमपहरतीति [illegible]
तयित्वाजातान्यष्टौवर्षाणिनवमासाश्चशुक्रस्यवर्ष ८ मास ९ भौमस्यलग्नाष्टमस्थत्वात्पंचमभागंसार्धंवर्षंपातयित्वाजातानिवर्षाणिषट् इति एवं[illegible]
वर्षाणि वर्ष ४ मास ९ सूर्यस्यवर्ष० मास० चंद्रस्यवर्ष ६ मास० भौमस्यवर्ष ५ मास ५ बुधस्यवर्ष [illegible] जीवस्यवर्ष ८ मास ९ शुक्रस्यवर्ष [illegible]
मास० शनेश्चरस्यवर्ष० मास० लग्नस्यवर्ष० मास० सर्वेषांयोगः वर्ष ४२ मास ५ [illegible]

वर्तितदासूर्योछिन्नद्युतिस्तुचंद्रलंमोङ्गशत्रमर्कपुत्राविनिहत्यातथापिपंचत्रिंशत्वर्षाणिमासोनानियतोबुधस्यपूर्वमेवार्द्धपातितंएवंद्वात्रिंशतोऽपरमा
दायुर्नागच्छतीति तथापिविंशतेरधस्तादित्यसंबद्धंअत्राप्यन्येएवंवदंति क्रूरहीनेविलग्नेजाताअष्टाब्दाऊर्ध्वंविंशतेः अधस्तान्म्रियमाणादृश्यंते तेनान्यान्य
र्थमतमसंबद्धं अत्रोच्यते अन्याचार्यमतंपूर्वापर्येणाविचार्यैतद्दूदंति यैरेवाचार्यैरनेनमार्गेणायुर्दायःप्रदर्शितः तैरेवायंमृत्युयोगोपिहितः सचेह-
लिख्यते तथाचबादरायणः षष्ठाष्टमस्थोरिपुदृष्टमूर्तिःपापग्रहःपापगृहंयातः स्यात् स्वांतर्दशायांमरणायजंतोर्ज्ञेयःसयुद्धेविजितोयदास्यैः १
तथाचयवनेश्वरः षष्ठाष्टमस्थोरिपुदृष्टरौद्रोपापैःसमस्तस्थानगतश्चदृष्टः स्वांतर्दशायांप्रकरोतिमृत्युंपाशाध्वबंधादिपरिक्षयाद्वा १ तथाचसार
वल्याम् क्रूरदशायांक्रूरः प्रविश्यचांतर्दशांयदाकुरुते पुंसांस्यात्संदेहस्तदारियोगोहिसदैवमहान् १ रवितनयस्यदशायांक्षितिजस्यांतर्दशायदाभव
ति बहुकालजीविनामपिमरणंनिःसंशयंपुंसाम् १ क्रूरराशौस्थितःपापःषष्ठेवानिधनेपिवा तत्स्थेनवारिणादृष्टःस्वपाकेमृत्युदोग्रहः १ योल-

सू.	चं.	मं.	बु.	गु.	शु.	श.	लग्न
६	७	३	५	९	५	०	८
९	२	२७	१४	.४	२६	१९	०

ग्नाधिपतेःशत्रुर्लग्नस्यांतर्दशांगतः करोत्यकस्मान्मरणंसत्याचार्यःप्रभाषते १ एवंक्रूरहीनेलग्नेयेषा
नास्तेषांवर्षाष्टकादूर्ध्वंदर्शितकालादधस्तान्मरणंसंभवत्येव तेचापिमृत्युयोगेनानेनमृताइतिज्ञेयाः
यस्मात्तस्यांतर्दशादर्शितग्रहसंबंधिनीकदाभवति अत्रायंनियमः तस्मादन्याचार्यमतेनैवाष्ट
म्यऊर्ध्वंदर्शितकालादधस्तान्मरणंसंभवत्येव तस्मादेतद्दूषणमसंबद्धं प्रथमंअथद्वितीयस्य
दूषणस्यासंबद्धत्वमुच्यते अत्रचक्रवर्तित्वयोगोपिविनादीर्घमायुःसंभवति अत्रोदाहरणम् यत्रतात्कालिकाग्रहाःसलग्नाः वृषेर्कोदशभागान्भु-
क्त्वास्थितः एवंमिथुनेचंद्रमास्त्रीन्भागान् कुंभेभौमोष्टाविंशतिभागान् मेषेबुधःपंचदशभागान् सिंहेजीवःपंचभागान् मेषेसप्तविंशतिः

सन्त्रिभागान् शुक्रः कुंभेविंशतिभागान् सौरः धनिलग्नमंत्यंशे नयथा ईदृशाग्रहाःअत्रपूर्वप्रदर्शितक्रमेणागतानिग्रहायुर्दायवर्षाणिलिख्यंते वर्ष १७ मास ५ सूर्यस्यवर्ष २२ मास ११ चंद्रस्यवर्ष १३ मास ८ भौमस्यवर्ष ७ मास० बुधस्यवर्ष १४ मास ७ जीवस्यवर्ष १८ मास ३ शुक्रस्यवर्ष १५ मास० शनेःवर्ष ८ मास० लग्नस्यअथबृहस्पतेर्वर्षाणांचक्रपातादष्टभागमपास्यजातंवर्ष १२ मास ८ चंद्रस्यषड्भागमपास्य जातंवर्ष १८ मास ८ रवेः गुरुर्मित्रमतोन्यथान्यइति शुक्रः शत्रुःसचार्कमूलत्रिकोणात्सिंहान्नवमेस्थानेस्थितः तस्मात्तात्कालिकंमित्रंभूत्वा तेनवृषस्थः शत्रुक्षेत्रमध्यस्थितस्तेननतस्यायुर्दायंनकिंचित्सनीति चंद्रस्यमिथुनेमित्रक्षेत्रेस्थितः तस्यापियथादर्शितान्येवायुर्दायवर्षाणि य स्मादुक्तम् इंदोर्बुधंदेवगुरुंत्वाविद्यात् अंगारकःकुंभेशत्रुक्षेत्रेस्थितःयस्मादुक्तम् भौमस्यशुक्रःशशिजश्चमित्रमिति शेषान्रिपून्शेषसान्त्व नेश्वरस्तस्य शत्रुस्तात्कालिकश्चैवगृहेनिविष्टत्वा च्छनैश्चरोधिशत्रुः किंत्वंगारकस्यशत्रुक्षेत्रस्थस्यापिनपतीतयस्मादुक्तम् हित्वावक्रंरिपुगृ हगैर्हीयतेस्वत्रिभागइति तस्मादंगारकस्ययथागतमेवायुः चांद्रेरनर्कइतिवचनाद्भौमोबुधस्यामित्रम् नेनतस्यमेषस्थत्वाद्यथागतमेवायु बुधस्य बृहस्पतिरप्यादित्योमित्रं यस्मादुक्तं गुरोश्चभौमंपरित्यज्यसर्वेइति तस्मात्सिंहस्थस्य बृहस्पतेः यथागतमेवायुः शुक्रस्य मेषस्त्वमित्र क्षेत्रे यस्मादुक्तम् भृगुनंदनस्यसर्वेदुवर्ज्याःसुहृदःप्रदिष्टाः तस्मात्तस्यापि यथागतमेवायुः शनैश्चरस्यापिकुंभेस्वक्षेत्रेस्थितत्वाद्यथागत मेवायुःलग्नस्यपातचारहीनत्वात् यथागतमेवायुः एवमायुर्दायवर्षाणिपृथक्पृथक्लिख्यंते वर्ष १७ मास ५ सूर्यस्यवर्ष १८ मास ९ चंद्र स्यवर्ष १३ मास ८ भौमस्यवर्ष ७ मास० बुधस्यवर्ष १२ मास ८ गुरोःवर्ष १८ मास ३ शुक्रस्यवर्ष ९ मास० शनेःवर्ष १५ मास० लग्नेएवं विधेचतुर्दशाधिकंवर्षशतमप्यायुःसंभवति ११३ मास ११ यदाचंद्रवर्ष २२ मास ९ तत्रसर्वेषांयोगः ११५ मास ११ एवंविधेयोगेयोजशाधि

कं वर्षशतमप्यायुः संभवति केमद्रुमास्त्वन्यायं योगः यस्माद्रूस्याति हित्वार्कं सुनफानफादुरुधरास्वांत्योभयस्थैर्ग्रहैः शीतांशोः कथितोन्यथा केमद्रु
मिः केमद्रुमोन्यैस्त्वसौ तस्मादेवंविधयोगेजातोदीर्घमायुः प्राप्नोति केमद्रुमत्वाच्च दरिद्रो भवति वस्यातिन्न केमद्रुमेमलिनदुःखितनीचनिः
स्वाः प्रेष्याः खलाश्च नृपतेरपि वंशजाताः केवलं दारिद्र्यादीर्घायुषो दृश्यंते नकेनचित्कस्यचिद्दरिद्रस्यायुः प्रमाणं ज्ञातं यथायं दरिद्रो विंशत्यधिकेन
वर्षशतेन सपंचदिनेन मृतः तस्मात्सोद्भेवद्दूषणं ज्ञातव्यम् एवमस्य दूषणस्यासंबद्धत्वं प्रदर्शितमिति असंभाव्यत्वाद्वराहमिहिरकृतमेतल्लक्षणं
लिनीत्वयं न संभाव्यते यच्च दर्शिताचार्यमतेनायुर्दायं त्यक्त्वासत्यमतायुर्दायमंगीकरिष्यत्याचार्यस्तत्र च सत्यमतस्य बहुतराणामाचार्याणां मतांगीक
रणमेव प्रयोजनं यस्मात्पूर्वमेवाचार्यमतेनायुः प्रतिज्ञाव्याख्याता ज्योतिषमागमशास्त्रं विप्रतिपत्तौ न योग्यमस्माकं स्वयमेव विकल्पयितुं विद्व

प्रत्यक्षोयं तेषु दोषः परोपि जीवत्यायुः पूर्णमर्थैर्विनापि ८

द्वहूनां मतं वक्ष्ये अथ कश्चिदाह ननु योयं योगस्त्वया प्रदर्शितः स केमद्रुम एव न भवति यस्मादाचार्य एव वक्ष्यति केंद्रे शीतकरेथवा ग्रहयुते केम
द्रुमो नेष्यत इति लग्नात्सप्तमस्थः केंद्रस्थश्चंद्रमास्तस्मादयं केमद्रुमो न भवति अत्र ब्रूमः अत्र चंद्रमा न गण्यते यस्माच्चंद्रमसः सकाशाद्द्वितीयद्वादशस्थ
ग्रहाणामन्येन योगः कर्तव्य इति यद्येवं तल्लग्नात्केंद्रस्थः कथं करोतीत्यत्रोच्यते चंद्रलग्नयोस्तुल्यत्वात् तथा च यवनेश्वरः मूर्तिं च होरां शशिनं च विद्या
त् अत्र च गार्गिः व्ययार्थकेंद्रगश्चंद्राद्ग्रहो नाभात्तु भवेद्ग्रहः कश्चित्स्याद्द्वाविना चंद्रं लग्नात्केंद्रगतोथवा योगः केमद्रुमो नाम तदा स्यात्तत्र गर्हितः भ
वंति निंदिताचाराः दारिद्र्यामयसंयुताः इति तस्माल्लग्नात्सप्तमस्थे चंद्रमस्यस्य योगस्य केमद्रुमता सिद्धैवेति ८ ७ ७ ७

अथजीवशर्ममतेनसत्याचार्यमतेनचायुर्दायमोपच्छंदसिकेनाह स्वमतेनेति जीवशर्मानामाचार्यः स्वमतेनात्मीयमतेन परमायुषोविंशत्यधिक
स्वकीयांशस्यसपंचादिनस्यस्वरांशांससमभागंप्रत्येकस्यग्रहस्यायुर्दायमाह कथयति किलशब्दस्तथानामप्रदर्शनार्थः तद्यथापरमायुः १२०।०।५
अस्यसप्तविभागंप्रत्येकंलब्धंवर्षादि १७।१।२२।८।३४। यथान्याचार्यैर्नवतिथिविषयेत्येवमादीनिपरमोच्चगतानामादित्यादीनांवर्षाणिपठि
तानि तथैतानिपरमायुः स्वरांशवर्षाण्येकैकस्यजीवशर्मपठितानि नीचेर्द्धह्रसतीत्यत्रापिस्थितमेवतदर्द्धमेतत् ८।६।२६।४।१७।एतानि
परमनीचस्थस्यैकैकस्यग्रहस्य एतैःप्राग्वदेवत्रैराशिकंकृत्वैकैकस्यग्रहस्यायुर्दायःकर्तव्यः अत्रापिचक्रविनाशात्रुक्षेत्रस्थस्यग्रहस्यत्र्यंशा
पहानिः शुक्रशनैश्चरौविनाभौमंविनाचबलवत्क्रूहस्यास्तंगतस्यार्द्धापहानिः सर्वार्द्धत्रिचरणेत्यादिकाचक्रपातापहानिः क्रूरेविलग्नेसार्द्धोदि
तेविहानिः एतत्सर्वंजीवशर्मणोप्यन्याचार्यैःसमानम् तथाचजीवशर्मा सप्तदशै १७ को १ द्वियमौ २२ वसवो ८ वेदाग्नयो ३४ ग्रहेन्द्रा
णांवर्षाण्युच्चस्थानांनीचस्थानांअतोर्द्धंस्यात् मध्येनुपाततः स्यादानयनम् शेषमत्रयत्किंचित्सिंजायुषइवकार्यं तत्सर्वंगणिततत्त्वज्ञैरिति अ
त्रानयनंसुखोपायेनप्रदर्श्यते स्वोच्चशुद्धोग्रहःशोध्यषड्भाद्दूनोभमंडलात् तद्भागाःकुब्धिषड्भोगि ८६४१ हृताषेदाग्नसायकैः ५०४ भक्ता
दिनादिप्रलब्धंतदायुर्जीवशर्मजम् दिनैस्तुत्रिंशतामासामासैश्चोरविभिःसमाः नकेवलंग्रहदायंपरमायुषःस्वरांशमेनतत्त्वेनोक्तं यावत्स्वमते
नेति अनेनैवंप्रतिपादयति यथैतन्मयाकल्पितंतथाचार्यकृतेष्वनेकेचिच्छास्त्रेषुदृष्टमिति तस्मादस्यायुर्दायस्यजीवशर्मणःस्वमतकरणमे
वदोषः एवंसर्वाचार्यमतेनायुर्दायोव्याख्यातः अत्राचार्येणयवनमतेनोपन्यस्तंमययवनमणित्थशक्तिपूर्वैरिति ननुयवनेश्वरकृतेशास्त्रेक-
ाविधआयुर्दायोदृष्टः यस्माद्यवनेश्वरेणोक्तम् आयुर्धिराश्यंशकराशियोगादिति अथोच्यते यवनेश्वरेणायुर्ज्ञजिध्वजेनान्यच्चासं

स्तम् शककालस्यार्वाक्जाते तस्यानस्फुजिध्वजः गतेनसाम्यर्धशतेनयुक्ता पंचेनवे बानगताब्दसंख्या कालप्रभेदः १०४५ नोनशनिशोध्यकस्मा
दस्मीतवर्षाद्गुणवर्षमानम् एवंचेत्स्फुजिध्वजकृतशककालस्यार्वाक्ज्ञायते अन्यच्च यवनाचार्यैःपूर्वैःकृतमिति तदर्थस्फुजिध्वजोप्याह यवनाद्
कः येसंग्रहेद्विपजनजातिभेदाः प्रोक्ताःपुराणैःक्रमशोग्रहस्य तदेतज्ज्ञायते यथावराहमिहिरेणपूर्वयवनाचार्यमतमेवोपन्यस्तं अस्माभि-
स्तन्नदृष्टम् स्फुजिध्वजकृतमेवदृष्टा पराशरस्यापीयमेववार्ता पाराशरीयासंहिताकेवलमस्माभिर्दृष्टा न जातकंश्रूयते तत्पराशरमतपाराशरस्य
नि तदर्थंवराहमिहिरः शक्तिपूर्वैरित्याह चित्रंमोक्ष्यपाराशारः कथयते दीर्घागमदयोषितामित्येवमादिमयमणित्थयोहोराशास्त्रेविधेवे तथाच
एकोनविंशतिःसूर्यश्चंद्रमाःपंचविंशतिः तिथिसंख्याकुजःसौम्योद्वादशोच्चगतोगुरुः कुजवद्दैत्यपूज्यस्तु वर्षाणामेकविंशतिः एकोनसूर्यपुत्रस्य
परमोच्चगतस्यच आयुर्दायमिदंप्रोक्तमर्धंनीचगतस्यतु अंतरेत्वनुपाताच्च कारयेदायुसंग्रहम् तथाचमणित्थः नवरूपाःशरयमलास्त्रिय-
योर्काःपंचरूपाःक्रमशः रूपयमाह्नविसंख्याःसूर्यादीनांस्वतुंगभेषव्दाः नीचेषस्माद्दलमन्यत्रानुपाततःकार्यम् आयुर्दायविधानंहोयव-
शितुल्यमपि अथवराहमिहिरस्यस्वमतायुर्दायोयवनेश्वरसत्यमतानुसारीव्याख्यायते ग्रहभुक्तनवांशराशितुल्यमिति यत्रतत्रराशौग्रहो
नवांशकेग्रहोवस्थितः सचनवांशकोमेषादेरारभ्ययावत्संख्याराशेःसंबंधीभवति तावंतिएववर्षाणिग्रहःस्वायुर्दायंप्रयच्छति एवंमत्य
नवांशराशितुल्यंभवति यस्मिंश्चनवांशकेवर्तते तस्याद्युक्तंग्रहेणतेनसहत्रैराशिकंकृत्वा मासाद्यानयनमपिकर्तव्यं त्रैराशिककरणंचवक्ष्य-
ति एवमायुर्दायानयनंचसत्याचार्येणोक्तम् तथाचतद्वाक्यम् राश्यंशकसंयोगाद्वायुरिहसमासतोग्रहाद्व्युः एवंसत्यवाक्यं बहुसा
म्यमस्तीति बहुसंमतंबहूनामाचार्याणांसंमतं तथाचयवनेश्वरः आयूंषिराश्यंशकचारयोगादिति अत्रतावत्सत्ययवनेश्वरवाक्यव्याख्याने

त्रिंशिद्धिखलिप्तं अंशकाश्चत्वारो भवन्तीत्यादि एवं यस्मिन्राशौ ग्रहो वर्तते तत्रांशेन यावदंशा नवांशा भुक्तास्तावन्त्येव वर्षाण्यायुः प्रयच्छति
वि अनेन व्याख्यानेन परमं ग्रहदायमाश्रित्य मानेन वर्षाणि भवन्ति एवं च व्याख्यानं बादरायणादिभिरङ्गीकृतम् तथा च बादरायणः अंशप्रमाणकालान्
पिण्डायुषि दानं कर्मग्रहस्य भगणेभ्यः द्वादशाहृतावशेषेऽब्दमाससदिननाडिकाः क्रमशः इयमाचार्यवराहमिहिरेणापि नैव स्वल्पजातके मिहि-
त्यैवमनुसारेण सत्ययवनेश्वरेण व्याख्यानं क्रियते आयूंषि राश्यंशकप्रचारयोगादिति राशीनामंशकाः राश्यंशकाः तेषु प्रचारयोगादिति यत्र
मेषराशौ मेषांशकस्थो ग्रहो वर्षमेकं प्रयच्छति वृषनवांशकस्थो ग्रहो वर्षद्वयं प्रयच्छति एवमुत्तरोत्तरांशकवृद्ध्या वर्षवृद्धिर्यावन्मीनान्ते द्वादश
वि पूर्वव्याख्यानेन यवनेश्वरसत्यवाक्ययो राशिग्रहणमनर्थकं भवति अवश्यमेव राश्यंशकैर्भवितव्यमिति ९ अथानेनैव व्याख्यानानु

स्वमतेनाविरुद्धमाह जीवशर्मा ग्रहदायं परमायुषः स्वरांशम् ग्रहयुक्तनवांशराशितुल्यं बहुसाम्यमुपैति सत्यवाक्यं ९

सारेणाचार्यः स एवायुर्दायानयनमार्ययाह सत्योक्तेति सत्योक्ते सत्यमतायुर्दायकरणे तात्कालिकमिष्टमभिमतं ग्रहं लिप्तीकृत्य लिप्तापिण्डं
कृत्वा तस्य शतद्वयेन भागमपहृत्य यदवाप्तं तद्वा सारथ्यं स्थाप्यम् अवशेषमधः स्थाप्यम् अवाप्तमण्डलभागविभाजिते [illegible] स्युः [illegible]
गमण्डलेन द्वादशभाग उच्यते तेनाप्तस्य द्वादशभिर्भागमपहृत्यावाप्तं त्याज्यम् यदवशिष्यते ते स्युस्तावद्वर्षाणि तेन ग्रहेणायुर्दत्तानि
भवन्ति शेषाच्चिपासाया यदवशेषं स्थापितं तस्माद्द्वादशगुणितात्तेनैव च्छेदेन विभक्तान्मासा लभ्यन्ते तच्छेषात्त्रिंशद्गुणिताद्दिनानि [illegible]
नाड्यः पुनरपि षष्ट्या गुणितात्तेनैव भक्ताच्च विकला लभ्यन्ते इति एवमागतं ग्रहस्यायुर्दायं भवति तत्रोदाहरणम् तात्कालिको ग्रहः [illegible]

लिप्तापिंडीकृता: २३२५ अस्य शतद्वयेन २०० भागमपहृत्यावाप्तं ११ जातं अवशेषं १२५ अवाप्तस्यास्य द्वादशभिर्भागं न प्रयच्छति इत्यनेनैव
शेषलस्याद्भुदेवैकादशवर्षाणि दत्तानि भवंति अवशेषं १२५ द्वादशभिर्गुणितं जातं १५०० अस्य शतद्वयेन भागमपहृत्यावाप्तं ७ जातं एते
मासाः अथ मासशेषम् १०० जातं एतत्त्रिंशता ३० गुणितं जातं ३००० अस्य शतद्वयेन भागमपहृत्यावाप्तं १५ दिवसाः पंचदश इति शेषस्या
भाव् घटिकाभावः एवमागतमेवं विद्यात् ग्रहाद्वर्षादि वर्ष ११ मास ७ दिन १५ घटिका० अथैतदेव राश्यंशकलागुणितेति न्यायेन प्रदर्श्यते
बुधस्य राश्यादिग्रहः १।८।४५। अस्य राशिभागलिप्ताः पृथक् पृथक् द्वादशाहताः अथ भूयो नवाहताः १२।८६।५४०।१०८।८६५।४८६
अन्तलिप्तानामेतासां ४८६० षष्ट्या भागे हृते लब्धं ८१ अवशेषं० एता घटिका लब्धमिदं ८१ भागे लब्धे ८६४ संयोज्यं जातं ८४५ अस्यापि

सत्योक्ते ग्रहमिष्टं लिप्तीकृत्वा शतद्वयेनाप्तं मंडलभागविशुद्धेऽब्दाः स्युः शेषात्तु मासाद्याः॥१०

शतद्वयेन भागे हृते लब्धं ३१ अवशेषं १५ एते दिवसाः अथ लब्धमिदं ३१ राशिषु एतेषु १०८ संयोज्यं जातं १३८ अस्य द्वादशभिर्भागे हृते लब्धं ११ शेषं ७
एते मासाः लब्धस्यास्य ११ द्वादशभिर्भागं न प्रयच्छतीत्यत एतदेवात्र शेषं ११ एतानि ग्रहायुर्दायवर्षाणि एवं वर्ष ११ मास ७ दिन १५ घटी० एव-
मुक्तकृतायुर्दाये संविहितमिति एवं यवनेश्वरसत्याचार्यबादरायणवराहमिहिरेणायुर्दायः प्रदर्शित इति १० एवमागतस्यायुर्दायस्य
यमतेनैव कर्मविशेषार्थं वंशस्थेनाह स्वतुंगवक्रेति स्वतुंगस्थैः स्वोच्चगतैर्ग्रहैः वक्रोपगतैः विपरीतगत्याश्रितैश्च यत्स्वदत्तमायुस्तत्त्रिंशत्सं
गुणं कार्यं उच्चांशोपगतैः वर्गोत्तमांशस्थितैः स्वांशकस्थितैः स्वनवमभागगतैः स्वभस्थैः स्वराश्युपगतैः स्वत्रिभागगैः स्वद्रेष्काणस्थैः ए

तैःयद्दत्तमायुःतद्दिसंगुणंकार्यं इयान्विशेषइति भदत्तशब्देनसत्याचार्योभिधीयते यस्मात्तन्मतमिहप्रमाणीक्रियते पूर्वोक्त [illegible] ग्र-
राशिपूर्वमित्यादिमतेनायुर्दायः कृतः तस्मात्सत्यभाषिते सत्याचार्यकृतेइयानेतावान्विशेषः यदेतत्स्वतुंगवक्रोपगतैः त्रिसंगु [illegible] मि [illegible] तत्सत्य [illegible]
समानयन्वादिति अन्यच्च्छेषंतत्प्रथमेप्युदीरितं प्रथमेमययवनादिमतेयदुदीरितमुक्तं तत्समानमन्यत्रापितत्तुल्यं एतदुक्तंभवति सत्याचार्यकृते
नायुर्दायेचक्रवक्रवर्ज्यंशत्रुक्षेत्रगतस्यत्र्यंशापातनीयं शुक्रसौरौवर्ज्यं अस्तगतस्यार्द्धंपातनीयं सर्वार्धत्रिचरणेत्यादिचक्रपातोपहानिःकार्या ११ एवं
सत्याचार्यमतेनग्रहायुर्दायमुक्त्वाधुनालग्नायुर्दायकरणंक्रूरोदयेपापहानिःमासानदपवादार्थमिदंवृत्तमाह किमिति अत्रास्मिन्सत्यप्रोक्तायुर्दाये
होरालग्नंभांशप्रतिमंददाति मेषादेरारभ्ययावत्संख्यास्येराशेः संबंधीनवांशकोलग्नेनभुक्तस्तावतिसंख्यानिवर्षाणिलग्नमायुर्दायेददाति शेषाद्वा

स्वतुंगवक्रोपगतैस्त्रिसंगुणंद्विरुत्तमस्वांशकभत्रिभागगैः इयान्विशेषस्तुभदत्तभाषितेसमानमन्यत्प्रथमेप्युदीरितं

भागादिकात्त्रैराशिकेनमासाद्यानयनमपिकर्तव्यं एतदुक्तंभवति सत्योक्तेग्रहमिष्टंलिप्तीकृत्येतिन्यायेनलग्नायुर्दायः कर्तव्यः एवंकृत्वायदिवीर्यान्विता
होराभवति तदाराशिसमानानिराशितुल्यानिवर्षाणिप्रयच्छंतीति होरास्वामिगुरुज्ञवीक्षितयुतानान्येरिति न्यायेनयदिवीर्यान्विता [illegible]
लग्नंभवति तदाराशिसमंददाति तत्तुल्यानिवर्षाणिप्रयच्छति भागादिकात्त्रैराशिकेनमासाद्यानयितव्यं कथमुच्यते भागा[illegible]
द्वादशभिःसंगुण्यास्तदशभिःशतैःभागमपहृत्यावाप्तमासाः अवशेषंत्रिंशतासंगुण्य तेनैवच्छेदेनभागमपहृत्यावाप्तादिवसाः नवचशेषं
ष्ट्यासंगुण्यतथैवघटिकाः पुनरपिशेषंषष्ट्यासंगुण्य तथैवचपलाः लब्धंमासादितत्रैवयोजयेदेवंलग्नायुर्दायोभवति वीर्यान्वितस्य [illegible]

यत्कर्मतद्वीर्यवर्जितस्यचनकर्तव्यम् अत्रबादरायणः होरादयोप्येवंबलयुक्तान्यानिराशितुल्यानिवर्षाणिसंभयच्छत्यनुपातान्नवांशकादिफलं एतच्चाचार्यवराहमि
हिरेणस्वल्पजातके०विनष्टेवाभिहितम् क्रूरोदयइति मययवनादिमतायुर्दायेक्रूरोदयेक्रूरेलग्नगतेसार्द्धोदितोपिनवांशहतात्समस्तादितिन्यायेनयदायुषोपच
यःक्रियते तदत्रास्मिन्सत्यमतायुर्दायेनकर्तव्यम् अन्यत्सर्वंकर्तव्यं कार्यंचनाब्दैरिति प्रथमोपदिष्टैः पूर्वकथितैरब्दैः नवतिथिविपर्ययेतिवेच्छायवनबादराय
णाचार्यमतेनपठिताजीवशर्ममतेनचग्रहदायंपरमायुषः स्वरांशमिति नैरब्दैस्त्रैराशिकयुक्तेनादिहनसंभवति यथादित्यस्यद्वादशकानामंशकानामेकोनविं
शत्यब्दाभवंति तदेकस्मिन्नंशकेकिमितिसत्यायुर्दायेनकर्तव्यम् १२ अथमयादिमतमुपन्यस्यजीवशर्म मतंचोपन्यस्यसत्यमतस्यैवांगीकरणामिंद्रवज्र
याह सत्योपदेशइति अत्रास्मिन्मनत्रयेसत्योपदेशोवरंश्रेष्ठइत्यर्थः किंतुतदप्यन्येबहुवर्गिणाभिः बह्वीभिः गुणनाभिरयोग्यंकुर्वंतिविनाशयंति

किंत्वत्रभांशप्रतिमंददातिवीर्यान्वितारशिसमंचहोरा क्रूरोदयेचोपचयःसनात्रकार्यंचनाब्दैःप्रथमोपदिष्टैः १२

कास्ताः गुणनाः स्वतुंगवक्रोपगतैस्त्रिसंगुणमित्यादिकाः तत्रयदिस्वगृहेग्रहोभवतितदाद्विगुणमायुःकुर्वंति सएवस्वगृहांशकेयदिभवतितदाभूयोपिद्वि
गुणंकुर्वंति सएवस्वद्रेष्काणेयदाभवतितदाभूयोपिद्विगुणंवर्गोत्तमांशेसएववक्रीयदिभवतितदाभूयस्त्रिगुणंकुर्वंतिसएवस्वोच्चस्थोभवतितदाभूयो-
पित्रिगुणंकुर्वंति एवमनवस्था अनेनानवस्थाप्रसंगेनसत्योक्तमप्यायुर्दायमयुक्तंबहुवर्गणाभिःकुर्वंति तथाचमयः वर्गोत्तमेस्वराशौद्रेष्काणेस्वेन
वांशकेद्विगुणं वक्रोच्चगतेत्रिगुणंद्विगुणंकार्ययथासंख्यं तथाचसारावल्यां बहुताडनसंप्राप्तोयांकरोत्येकवर्गिणाम् वराहमिहिराचार्यःसानदृष्ट-
चिरंतनैरिति एतदयुक्तम् तदत्रकिंकार्यइत्याह आचार्यकत्वंतुबहुघ्नतायामिति एतदाचार्यकत्वमत्रागमः बहुघ्नतायांप्राप्तायामेकंतुयद्भूरिबहुतरं

[illegible] द्विगुणमायुः कर्तव्यम् यत्र द्विगुणत्वं त्रिगु [illegible]
त्रिगुणं कर्तव्यं यत्र वारद्वयं त्रिगुणत्वं प्राप्नं तत्र सकृदेव त्रिगुणं कर्तव्यं एकं तु यद्भूरि तदेव कार्यमिति वचनात् स्वल्पजातकेप्युक्तमाचार्येण वर्गोत्तमे स्वराशि स्व
द्रेष्काणे स्वनवांशके स्वके सकृद् द्विगुणं वक्रोच्चयोस्त्रिगुणितं द्वित्रिगुणत्वे सकृत्त्रिगुणमिति चक्रपातं वर्जयित्वा बहुवर्गणान्यायेनैतदेव कर्म शत्रुक्षेत्र
स्थो नीचस्थश्च यदा ग्रहो भवति अस्तंगतो वा न तदा सकृदेवार्धापहानिः कार्या नीचितोर्धक्रमतीत्यत्रापि अनुवर्तनीयं उक्तं च स्वल्पजातके शत्रुक्षेत्रे त्र्यंशा-
नीचे ऽर्ध सूर्यलुप्तकिरणाश्च क्षपयंति स्वादायान्नास्तं यातो रविजशुक्राविति एवंभूतस्य सत्याचार्यमतस्य स्पष्टता भवतीत्याचार्यस्य मतं यत्रापहानिः प्राप्ता

सत्योपदेशो वरमत्र किंतु कुर्वत्ययोग्यं बहुवर्गणाभिः
आचार्यकत्वं च बहुघ्नतायामेकं तु यद्भूरि तदेव कार्यं १३

गुणनं च प्राप्तं तत्र सकृदेवापहानिं कृत्वा सकृदपि गुणना कार्या किं त्वपहानौ कर्तव्यायां चक्रपातापहानिं कृत्वा ततः शत्रुक्षेत्रस्थस्यापहानिः सकृदेव कर्तव्या ततः
सकृदेव गुणना कार्या अत्र च भगवान्गार्गिः राशितुल्यांशसंख्यानि ग्रहो ऽब्दानि प्रयच्छति लग्नं च सबलं न्यानि भुक्तराशिसमानि तु मासाद्यानयनं का-
र्यमनुपातादतः परं सर्वार्धत्रिचतुर्थांशान्नाम पंचचतुःसमित् हरंति पापाः स्वादाग्नात्तदर्धमितरे ग्रहाः व्ययाच्चक्रापहानिस्तु कथितेयं तथा ध्रुवं एकस्त्वेक
क्षेगेष्वेव करोति बलवान्ग्रहः शत्रुक्षेत्रगतस्त्र्यंशं नीचे ऽर्धं सूर्यगस्तथा हंति स्वाद्दायाद्दिवगाव सितादित्यनंदनौ न चावनिसुतस्त्र्यंशं शत्रुक्षेत्रगतस्तथा
ध्रुवापहानिः कर्तव्या ततोन्यासु बहुष्वपि प्राप्तास्वेकैव कर्तव्या यास्यात्तासु महत्तरा ततो ऽपि गुणना कार्याप्येकैव महती सकृत् द्वाभ्यां वर्गोत्तमे स्वांशे स्वद्रे

क्षाणेस्वकेगृहे त्रिभिर्वक्रगतस्याथस्वोच्चराशिगतस्यच ग्रहदायोभवत्येवंशोध्यक्षेपकृतस्तुयः अत्रयद्यप्याचार्येणांशायुःप्रमाणीकृतम् तथापिलग्नेयदि-
सम्यग्बलीभवतितदांशायुःकर्तव्यम् अथार्कोबलवांस्तदापिंडायुः तथाचमणित्थः विलग्नेतिबलोपेतेशःभदष्टेंशसंभवः रवौपिंडोद्भवंकुर्यादितिब्रूमस्थिरंतनाः
तथाचसारावल्याम् अंशोद्भवंविलग्नात्पिंड्यंभानोर्निसर्गजंचंद्रादिति अन्येप्येवमाहुः यथांशायुःपिंडायुर्षीद्वेअपिकार्ये द्वाभ्यामपिदशांतर्दशाविभागपरिक
ल्पनाकार्या तत्रयदल्पंतस्यायांतिमंतर्दशासेवयद्यपिकस्यतत्कालंवर्तते तदाधिकमायुर्जीवति शत्रुदशाचेत्तदातत्रैवमरणंमित्रदशाचेत्तदापिजीवति मध्यम
दशाचेत्तदापीडाभवतिततोपिजीवति अस्माकंसत्याचार्यमभिमतमिति १३ अथयस्मिन्योगेजातस्यायुःप्रमाणंनज्ञायतेतद्योगज्ञानंपुष्पिताग्रयाह गु

गुरुशशिसहितेकुलीरलग्नेशशितनयेभृगुजेचकेंद्रयाते भवरिपुसहजोपगैश्चशेषैरमि
तमिहायुरनुक्रमाद्विनास्यात् १४ इतिश्रीभ० विरचि० बृहज्जातकवि० आयु० स० ७

रुरिति कुलीरलग्नेकर्कटोदयेगुरुशशिसहितेजीवचंद्रयुक्तेतथाशशितनयेबुधेभृगुजेचशुक्रेकेंद्रयातेकंटकगतेशेषैःपरिशिष्टैःरविभौमसौरैः भवरिपुसह-
जोपगैतैः भवस्थानमेकादशंरिपुस्थानंषष्ठंसहजस्थानंतृतीयं एतेषुभवरिपुसहजेषुउपगतैःस्थितैः इहास्मिन्योगेजातस्यानुक्रमाद्विनागणितकर्मांतरे-
णापिविनाअमितंअपरिमितायुःस्याद्भवेत् एतदुक्तंभवति यदाकर्कटलग्नंभवतितत्रैवचंद्रजीवौव्यवस्थितौभवतः बुधशुक्रौसहितौपृथक्स्थौवालग्नच
तुर्थसप्तमदशमस्थानानामन्यतमेयथासंभवंभवतः परिशेषाः आदित्यांगारकशनैश्चराःपृथक्सहितावायथासंभवमेकादशषष्ठतृतीयगाःभवंतितदा-
ईदृग्योगेयोजातःतस्यामितप्रमाणमायुर्भवति अनुक्रमाद्गणितानीतंविनेवअयमर्थः एवंविधेयोगेदृष्टेआयुर्दायगणनानकर्तव्या यस्मात्तस्यासंभवइति

अतोन्यथाजातस्यावस्थागवेनायुषावश्यमेवभावितव्यं नायुःपिंडस्यार्वाक्तस्यमृत्युर्भवति नचायुःपिंडमतिक्रम्यते नजीवितव्यमिति यस्मिन्योगेजातस्यानाचारे।
वायुषोध्वंसोभवतिइति तथाचस्मृत्युक्तम् पारदारनायुष्यं इत्येवमादिकैर्दोषैर्नजीवति एतद्योगेजातस्यायुर्वेदोक्तैर्विधिसेवितेरसायनैःप्रयोगैर्यथाभिहिते
दीर्घमायुरवाप्नोतीति १४ इतिश्रीभट्टोत्पलविरचितायां बृहज्जातकवृत्तौआयुर्दायाध्यायःसप्तमः ७ अथातोदशांतर्दशाध्यायोव्याख्यायते
परिज्ञानसमस्तायुषःपुरुषस्यजीविताभ्यंतरेस्थितयोःसुखदुःखयोःपरिच्छेदःक्रियते तत्रचशोध्यक्षेपविशुद्धमायुर्यावत्प्रमाणंयेनग्रहेणदत्तंतावत्प्र
माणेवतस्यसंबंधिनीदशाभवति तत्रदशाक्रमोनज्ञायतेतज्ज्ञानंमालिन्याह उदयोलग्नंतनुः रविरादित्यआत्मा शशांकश्चंद्रोमनः एषामुदयरविशशांकानां
मध्याद्यःप्राणीबलवान्तद्बलवशात्तस्यसंबंधिनीप्रथमादशाभवति प्राधान्याद्देहवतां तथाचयवनेश्वरः निशाकरादित्यविलग्नमध्येतत्कालयोगादधिकं
बलंयः बिभर्तितस्यादिदशेष्यतेसाशेषास्ततःशेषबलक्रमेणेति उदयश्चरविश्चशशांकश्चोदयरविशशांकाः उदयरविशशांकानांप्राणीउदयरविश
शांकप्राणीउदयरविशशांकप्राणीचकेंद्रादिसंस्थाश्चोदयरविशशांकप्राणिकेंद्रादिसंस्थाः एवमेषांमध्याद्येनप्रथमादशादत्तातस्यैवकेंद्रादिसंस्थाःकेंद्र
पणफरापोक्लिमेषुस्थिताग्रहाःवीर्यापचयक्रमेणदशाददुः एवंलग्नार्कशशांकानांमध्याद्कस्यबलवतोदशाआदौपरिकल्प्या तदनंतरंकेंद्रस्थास्तेषांद
शाःपरिकल्प्याः तैःकेंद्रस्थैःप्रथमेवयसिफलंदत्तंभवति यदुक्तम् प्रथमवयसिमध्येत्यंचदद्युःफलानीति तथाचयवनेश्वरः पूर्वंतुकेंद्रोपगताःफलं
तिमध्येवयःपणफरंनिविष्टाः आपोक्लिमस्थाःफलदावयोंत्येयथाबलंस्वंसमुपैतिपूर्वम् अथयदिकेंद्रस्थाग्रहाःनभवंति तदाकःप्रथमेवयसिफलं
प्रयच्छतीत्याह नहिनफलविपाकइत्यादि केंद्रस्थाद्यभावेकेंद्रस्थानांग्रहाणामभावेअसंभवेसतिप्रथमेवयसियःफलविपाकः सनाहिनयतोहीनयोःप्र-
कृत्यर्थंगमयतःपणफरस्थानामप्यभावेमध्येवयसिफलविपाकोनाहिनएतदुक्तंभवति यदाकेंद्रस्थाग्रहानभवंतितदापणफरस्थाःपूर्वंफलंप्रयच्छंति

नतआपोक्लिमस्थाः अथकेंद्रस्थाः पणफरस्थाश्चनभवंति तदासर्वस्मिन्नेववयसिआपोक्लिमस्थाः फलंप्रयच्छंति यतउक्तंभवतिहिफलपक्तिः पूर्वमापोक्लिमेपि इति एवमापोक्लिमस्थानामभावेप्रथमंकेंद्रस्थाः फलंप्रयच्छंति ततःपणफरस्थाःआपोक्लिमस्थानभवंति नचपणफरस्थास्तदासर्वस्मिन्नेववयसिकेंद्रस्थाः फलंप्रयच्छंति एतदुक्तंभवति लग्नार्कशशांकानांयोबलवांस्तद्दशाभवेत्प्रथमा प्रथमांदशांकल्पयित्वाननस्तत्केंद्रगानांसर्वेषांकल्पनीया तेषामपिकल्प्यप णफरस्थानांपरिकल्पनीया ततः परमापोक्लिमस्थानांकेंद्रस्थानामभावेप्रथमंदशापतेरनंतरंपणफरस्थानांकल्पनीयास्ततः आपोक्लिमस्थानांकेंद्रस्था नामभावेपणफरस्थानामप्यभावेआपोक्लिमस्थानामेवकल्पनीयाः अथकेंद्रस्थाभवंतिपणफरस्थानभवंति आपोक्लिमस्थाएवभवंति तदाकेंद्रस्थानांकल्पित्वा

उदयरविशशांकप्राणिकेंद्रादिसंस्थाःप्रथममध्यमवयसिमध्यांत्यचदद्युःफलानि नहि
नफलविपाकः केंद्रसंस्थाद्यभावेभवतिहिफलपक्तिःपूर्वमापोक्लिमेपि ॥ १ ॥

आपोक्लिमस्थानामेवकल्पनीयाः अथकेंद्रस्थाएवकेवलंभवंतितदातेषामेवकल्पनीयाः अथपणफरस्थाभवंतितदापणफरस्थानामेवकल्पनीयाः अथापो क्लिमस्थाभवंतितदातेषामेवकल्पनीयाः तथाचस्वल्पजातकेउक्तं लग्नार्कशशांकानांयोबलवांस्तद्दशाभवेत्प्रथमा तत्केंद्रपणफरापोक्लिमोपगानांबला- च्छेषाः १ अथदशाकालप्रमाणंकेंद्रस्थानानामपिदशाक्रमज्ञानार्थंवज्रश्चाह आयुःकृतमिति शोध्यक्षेपविशुद्धमायुर्यावद्वर्षप्रमाणंयेनग्रहेणदत्तंत स्यग्रहस्यसंबंधिनीदशाकल्पनापरिकल्पनीया तत्रलग्नार्कशशांकानांयोबलवांस्तद्दशाभवेत्प्रथमेतिन्यायेनतद्दशांप्रथमंकल्पयित्वाततस्तत्केंद्रगानाम- ध्यात्सैवदशाप्रबलस्यातिबलस्यपूर्वंप्रथमंकल्प्या अनंतरंतस्मादूनबलस्यएवंक्रमेणयथायथाऊनबलाभवंतितथातथापश्चात्तदीयदशाःकल्पनीयाः

एवंकेंद्रस्थानां दशाः परिकल्प्या ततः पणफरस्थानां अनेनैवक्रमेणपरिकल्प्याः ततः आपोक्लिमस्थानां अनेनैवक्रमेणेति साम्येबहूनामिति केंद्रस्थानांबहू
नांग्रहाणांबलसाम्येसति बहुवर्षदस्यबहूनिवर्षाणियेनदत्तानितस्यप्रथमंदशापरिकल्प्यानन्वथकथंग्रहाणांबलसाम्यंभवति यदिद्वावपिस्वोच्चत्रिकोणोच्च
गतौभवतस्तदानैसर्गिकेनबलेनयोधिकः सएवबलीस्यात् किंतुस्थानदिक्चेष्टाकालबलग्रहदर्शनादिबलानियावद्गणितविधिनैक्याक्रियंते तावद्बलसाम्यं
भवति ग्रहाणांयथासामान्येनोदाहरणं यदिशनैश्चरोबलत्रयेणसंयुक्तोभवति भौमोपिबलद्वयेनतदात्रभौमस्यनिसर्गबलवत्त्वात्बलसाम्यंभवत्येवं स
र्वेषामपिज्ञेयं तेषांचसाम्येप्रथमोदितस्येति तेषांवर्षाणांसाम्येवर्षदानतुल्येपिप्रथमोदितस्यदशापरिकल्प्या प्रथममादावर्कमंडलाद्यउदितउद्गतस्त

आयुः कृतंयेनहियत्तदेवकल्प्यादशासाप्रबलस्यपूर्वम् साम्येबहूनांब
हुवर्षदस्यतेषांचसाम्येप्रथमोदितस्य ॥ २ ॥ ७ ॥ ७ ॥

स्ययदाबलसाम्यंनभवतितदाबहुवर्षदेपिग्रहेस्थितेतदाप्रथमोदितेपिस्थितेबलाधिकस्यैवपूर्वंदशापरिकल्प्यातेषांचबलसाम्येप्रथमोदितस्येत्यपिद्विविध
उदयः प्रत्यहंचक्रभ्रमवशादेकः आदित्यविप्रकर्षेणापरः तत्रेहादित्यविप्रकर्षेणउदयोगणितस्कंधोक्तकालांशकवशात्ज्ञेयः अत्रचभगवान्गार्गिः बलेन
येंदुसूर्याणांदशामाद्यांप्रयच्छति तस्माच्चतःप्रयच्छंतिकेंद्रादिस्थाःक्रमेणतु तत्रापिबलिनः पूर्वंतत्साम्येबहुदायकाः तत्साम्येपिप्रयच्छंतियेपूर्वंरविविप्रमु
ताः २ एवंदशाव्यवस्थायां ज्ञातायामंतर्दशापाकग्रहज्ञानंवसंततिलकेनाह एकर्क्षगोर्द्धमिति दशापतिनासहैकर्क्षगोग्रहः एकस्मिन्राशौव्यव
स्थितः दशापतिः दत्तांतर्दशाकालस्ययदर्द्धंतदपहृत्यस्वैरात्मीयैर्दशागुणैः परिपाचयति त्र्यंशमिति त्र्यंशंत्रिकोणगृहगः दशापतेस्त्रिकोणग्रहस्थोन्य

पंचमस्थानयोरन्यतमस्थितोदशापतिर्दशांतर्दशाकालात्त्र्यंशंतृतीयभागमपहृत्यस्वैरात्मीयैः दशागुणैः परिपाचयति स्मरगः स्मरांशमिति दशापतेःस्मरगः सप्तमस्थानस्थः दशापतिः दशांतर्दशाकालात्स्वरांशंसप्तमभागमपहृत्य स्वैर्दशागुणैःपरिपाचयति पादंफलस्यचतुरस्रगतः दशापतेः चतुरस्रगो-ष्टमचतुर्थस्थानस्थोदशापतिः दशांतर्दशाकालात्पादंचतुर्थभागमपहृत्यस्वैर्दशागुणैःपरिपाचयति सहोराः होरालग्नंतयासहितापरस्परमन्योन्य मनेनप्रकारेणव्यवस्थिताः स्वैः स्वै र्दशागुणैःपरिपाचयति एतदुक्तंभवति यथादशापतेःसकाशादेकर्क्षादिस्थोग्रहोयथास्वंपठितमंशंपरिपाचयति तथालग्नमपिपाचयति अत्रदशापतेः प्रथममंशपरिकल्पनांकृत्वापश्चादेकर्क्षादिस्थितानांकर्त्तव्याः यस्माद्दशापतेर्योभागआगच्छतितदनुसारेणार्द्धादयो भागाःपरिशेषणांभवंति अथैकस्मिन्स्थानेयद्यबहवोग्रहाभवंतितदातेषांमध्ये योबलवान्सएवैकः परिपाचयतिनान्ये कथमेत-

एकर्क्षगोर्द्धमपहृत्यददातितुस्वंत्र्यंशंत्रिकोणगृहगःस्मरगःस्वरांशं

द्वगम्यते उच्यते एकवचननिर्देशात् एकर्क्षगोर्धमपहृत्यददातितुस्वमित्याद्येकवचनात् नकेवलंमिहिराचार्येणैकवचननिर्देशः कृतोयावत्सत्याचार्येणापि तथाचोक्तम् एकर्क्षगोर्द्धंत्र्यंशांत्रिकोणयोः सप्तमेतुसप्तांशंचतुरस्रयोस्तुपादंपाचयतिगतोग्रहः स्वगुणैरिति गर्गादीनामप्येकवचननिर्देशोस्ति तथाचभग वान्गार्गिः एकर्क्षेसंस्थितश्चार्द्धंत्रिभागंतुत्रिकोणगः सप्तमस्थःस्वरांशंतुपादंतुचतुरस्रगः लग्नेनसहिताःसर्वेत्वन्योन्यंफलदायकाः यवनेश्वरश्चाप्ये वम् कालोर्धभागेकग्रहाश्रितस्यतदर्धभागंलभतेचतुर्थे त्रिभागभागीचत्रिकोणसंस्थस्तदर्धभाक्स्याच्चपृथक्त्रिकोणे स्यात्सप्तमेसप्तमभागभागी-स्थितोग्रहश्चारवशात्ग्रहस्य एवंसर्वत्रैकवचननिर्देशः तस्मादेवंज्ञायते यतएकएवांशहारोभवतिनसर्वइति तथाचसत्यः अर्धंतृतीयमर्धात्तथार्द्धं

स्वोच्चसप्तमंभागं एकर्क्षेनवपंचमचतुर्थनिधनाद्यसप्तानां दद्युर्ग्रहाग्रहाणांस्व[illegible]स्तंनर्दशारव्यानां फलकालानिमुख्याविविधंक्रमेणप्रभेदाश्चतेप्येवम् एक[illegible]
लवान्भागहारोमित्रतोरिपोर्वापि मित्रंचपुष्फलंतस्मिन्कालेरिपुर्नैवं [illegible]थाचयमः एकर्क्षोपगनानांयोभवतिबलाधिकोविशेषेण एकःसएवहर्तानान्येत
मस्थिनाविहमाइति लग्नेपियथांशापहारित्वंमामस्तत्रचलग्नेयदाग्रहः स्थितोभवति तदालग्नग्रहयोर्योबलवान्सएवैकःपतितमंशमपहरति नेतरइति अन्ये
सर्वेषामेवादिराशिगानायंतर्दशाभागमिच्छंति अन्येपुनःएकमेवभागंगृहीत्वा भागस्यैकर्क्षगानांभागीकृत्यतद्भागमिच्छंति ३ अथदशापरिकल्पना
ज्ञानमिंद्रवज्रयाह स्थानानीति अर्द्धादिकाभागाःस्थानशब्देनोच्यंते तेषामर्द्धादिकानांभागानांसवर्णनाकार्या सवर्णनासदृशाच्छेदना छेदनासाद

गादंफलस्यचतुरस्रगतःसुहोरास्त्वेवंपरस्परगताःपरिपाचयंति ॥ ३ ॥ स्थानान्यथैतानिसवर्णयि
त्वासर्वाण्यधश्छेदविवर्जितानि दशाब्दपिंडेगुणकायथांशाश्छेदस्तदैक्येनदशाप्रभेदः ॥ ४ ॥

श्यमुत्पाद्यततस्तानिसर्वाणिस्थानानि अधःछेदैःविवर्जितानिकार्याणि छेदानपास्यइत्यर्थः उपरिस्थितारायोयथासंभवंमत्यंशागुणकाराभवंति छेद
स्तदैक्येनतेषांराशीनामैक्येनसंयोगेनछेदोभागहारोभवति कस्मिनगुणकाराभागहाराइत्याह दशाब्दपिंडेदशावर्षसमूहेतेनैतदुक्तंभवति दशाब्दा
न्पृथक्पृथक्गुणकारैःसंगुण्यछेदेनविभज्यावासंवर्षाद्यंतर्दशाभवति तद्यथोदाहरणम् दशापतिनैवकेवलंकश्चिद्ग्रहःस्थितः अन्यस्थानेपुनःकश्चि
त्स्थितस्तदासएवापहारीतत्रदशापतेःरूपस्यैकस्यैवाधोरूपमेकन्यसेत् एवमर्द्धहारस्यरूपस्याधोरूपद्वयंन्यासः १।१ अत्रपरस्परच्छेदगुणावेतो
राशीकर्तव्योइत्थंजातौ २।१ १।२ एतौसमच्छेदाभूतौ छेदहीनौ १।२ एतौगुणकारौअनयोर्योगः ३ एषभागहारः अत्रदशापतिदत्तायुर्दायः २।[illegible]

एवमुत्पन्नं संगुण्य त्रिभिर्विभज्यलब्धं वर्षाद्यं फलं २ इयंमूलदशापतेरंतर्दशा अथपुनरेवमूलदशापतिवर्षाणि ३ व॰मा॰दि॰घ॰ एकेनसंगुण्यत्रिभिर्विभज्यलब्धंवर्षादिफलं
र्षादि १ व॰मा॰दि॰घ॰ इयंदशापतिनासहैकराशावस्थितस्यांतर्दशा एवंमूलदशापतिदत्तांतर्दशाकाल एकराशिगतग्रहेणार्द्धं पाचितो भवति अस्यांतर्दशा
कालद्वयस्ययोगोवर्षादिः २।०।०।० जातासैवमूलदशेति अथदशापतेः नवपंचमस्थानयोरेकस्मिन्स्थानेकश्चिद्ग्रहः स्थितो भवति नद्वितीयेनत्रदशाप
तिनासहनचतुरस्रयोः नवसमेतदान्यासः १।१ एतौपरस्परछेदहतौ ३।१ छेदनहीनौ ३।१ एतौगुणकारौएकीकृतौ ४। एषभागहारः मूलदशा
पतेः दायः ४।०।०।० अस्यत्रिगुणस्यचतुर्भिर्भागमपहृत्यावाप्तं ३।०।०।० अयंमूलदशापतेरंतर्दशाकालः अथमूलदशापतिदायस्यास्य ४।०।०।०
एकगुणस्यचतुर्भिर्भागमपहृत्यावाप्तं १।०।०।० एषात्रिकोणस्थस्यांतर्दशेति एवंमूलदशापतिदत्तांतर्दशाकालस्त्रिकोणस्थेनग्रहेणत्रिभागमपहृत्य
पाचितं भवति अस्यांतर्दशाकालद्वयस्ययोगः जातः ४।०।०।० सैवमूलदशेति अथदशापतेश्चतुर्थाष्टमयोरेकस्मिन्स्थानेकश्चिद्ग्रहोभवति नद्वि
तीयेनचदशापतिनासहनत्रिकोणयोःनसमे तदान्यासः १। ।१। परस्परच्छेदहतौ ४।१ छेदहीनौ ४।१ एतौगुणकारौएकीकृतौ ५ एषभा
गहारः मूलदशापतेः दायः ५।०।०।० अस्यचतुर्गुणस्य २०।०।०।० पंचभिर्भागमपहृत्यावाप्तं ४।०।०।० अयंमूलदशापतेरंतर्दशाकालः अ
थमूलदशापतिदायस्यास्य ५।०।०।० एकगुणस्यपंचभिर्भागमपहृत्यावाप्तं १।०।०।० एषाचतुरस्रस्थस्यांतर्दशेति एवंमूलदशापतिदत्तांतर्द-
शाकालाच्चतुरस्रस्थेनपादमपहृतं भवति अस्यांतर्दशाकालद्वयस्ययोगः ५।०।०।० जातासैवमूलदशेति अथदशापतेः सप्तमस्थानेकश्चि
द्ग्रहोभवति नदशापतिनासहनत्रिकोणेनचतुरस्रयोस्तदान्यासः १। । १ परस्परच्छेदहतावेतौ ४।१। छेदहीनौ ७।१। एतौगुणकारौएकीकृतौ ८
एषभागहारः दशापतेःदायः ८।०।०।० अस्यसप्तगुणस्य ५६ अष्टभिर्भागमपहृत्यावाप्तं वर्षादिः ७।०।०।० इयंमूलदशापतेरंतर्दशा पुनरपिमू

तदशापतेः दाय ८।०।५० अस्यैवत्रिगुणस्याष्टभिः भागमपहृत्यावाप्तं १।०।०। इदंमूलदशापतेः सप्तमस्थानस्थस्यांतर्दशा एवंमूलदशापत्यंतर्दशाकालास [illegible]
सप्तमस्थेनग्रहेणफलंभवति अस्यांतर्दशाकालद्वयस्ययोगः ८।०।०। जातोस्यैवमूलदशेति एवमेकस्मिन्दशाविकल्पः अथाद्यमूलदशापतेरंतर्दशाभवति तद
नंतरमंशाहरस्य अथदशापतिनासहैकस्मिनाशौकस्मिन्द्वहोभवत्यपरस्थनवमपंचमयोर्मध्यादेकस्मिन् भवतिनाहितीयेनान्यस्थानेपुनश्चतुरस्रयोः नसप्तमेत-
न्न्यासः १।१।१ एतेसवर्णः परस्परछेदहताजाताः ६।३।२ छेदहीनाः ६।३।२ एतेगुणकाराः एकीकृताः ११ एषभागहारः अथदशापतिदाय: ११।०।०।०अ
स्यचतुर्गुणस्यैकादशभिः भागमपहृत्यावाप्तं ६।०।०।० एवंमूलदशापतेरंतर्दशा पुनरपिमूलदशापतिदायस्यास्य ११।०।०।० त्रिगुणस्यैकादशभिः भागमपहृत्यावाप्तं
३।०।०।० इयमर्द्धपाचकस्यांतर्दशा पुनरपिमूलदशापतिदायस्यास्य ११।०।०।०द्विगुणस्यैकादशभिः भागमपहृत्यावाप्तं २।०।०।० इयंत्रिकोणावस्थितस्यांतर्दशा
अथदशापतेः यदर्द्धंतदेकएकस्मिनः पाचयतित्रिभागंत्रिकोणयः अंतर्दशात्रयस्यास्ययोगः ११।०।०।० जातोस्यैवमूलदशेति अथदशापतिनासहैकस्मिन्रा
शौकस्मिन्स्थत्यपरश्चतुरस्रयोः मध्यादेकस्मिन्द्वितीयेनचान्यस्थानेपुनस्त्रिकोणयोः नसप्तमेतन्न्यासः १।१।१ एतेपरस्परछेदहताजाताः ८।४।३ छेदही
नाः ८।४।२ एतेगुणकाराः एकीकृताः १४ एषभागहारः अथदशापतिदायस्यास्य १४।०।०। अष्टगुणस्यचतुर्दशभिः भागमपहृत्यावाप्तं ८।०।०।०इदंमूलद
शापतेरंतर्दशा पुनरपिमूलदशापतिदायस्यास्य १४।०।०।० चतुर्गुणस्यचतुर्दशभिः भागमपहृत्यावाप्तं ४।०।०।० इयमर्द्धपाचकस्यांतर्दशा पुनरपिमूलदशाप
तिदायस्यास्य १४।०।०।द्विगुणस्यचतुर्दशभिः भागमपहृत्यावाप्तं २।०।०।इयंचतुर्थभागपाचकस्यांतर्दशा अथदशापतेः यदर्द्धंतदेकएकस्मिनः पाचयति चतुर्थांशंचतु
रस्रगतः अंतर्दशात्रयस्यास्ययोगः १४।०।०। जातोस्यैवमूलदशेति अथचनदशापतिनासहैकस्मिन्शौकस्मिन्स्थत्यपरश्चसप्तमेनान्येपुस्थानेपुग्रहन्यासः १।१।१ एतेपरस्पर
छेदहताजाताः १४।०।०। छेदहीनाः १४।०।२ एतेगुणकाराः एकीकृताः २३ एषभागहारः अथदशापतिदायस्यास्य २३।०।०। चतुर्दशगुणस्यत्रयोविंशत्याभागमपहृत्यावाप्तं [illegible]
१४।०।०।०

इयंमूलदशापतेरंतर्दशा पुनरपि मूलदशापतिदायस्यास्य २३।०।०। सप्तगुणस्य त्रयोविंशत्या भागमपल्हत्यावाप्तं ७।०।०। इयंपाचकस्येनसप्तवस्य स्यांतर्दशा पुनरपि मूलदशापतिदायस्यास्य २३।०।०। द्विगुणस्य त्रयोविंशत्या भागमपल्हत्यावाप्तं २।०।०। इयंसप्तमभागपाचकस्यांतर्दशा अस्यां तर्दशात्रयस्ययोगः जातः २३।०।०। सैवमूलदशेति अथदशापतेस्त्रिकोणयोः अपिग्रहोव्यवस्थितः नान्येषुस्थानेषुतदान्यासः [१ । १ । १ / १ । ३ । ३] एतेरा शयः परस्परछेदहताजाता [९ । ३ । ३ / ९ । ९ । ९] छेदहीनाः ९।३।३ एतेगुणकाराः एकीकृताः १५ एषभागहारः दशापतिदाय स्यास्य ५।०।०।० नवगुणस्य पंचदशभिः भागमपल्हत्यावाप्तं ३।०।०। इयंमूलदशापतेरंतर्दशा पुनरपिमूलदशापतिदायस्यास्य ५।०।०। त्रिगुणस्य १५।०।०। पंचदशभिः भागमपल्हत्यावाप्तं १।०।०। इयंत्रिकोणस्थस्यांतर्दशा द्वितीयस्यैषैव अस्यांतर्दशात्रयस्ययोगः ५।०।०। जातासैवमूलदशेति अथदशापतेस्त्रिकोणयोः मध्यादेकस्मिन् कश्चिद्ग्रहोव्यवस्थितः चतुरस्रयोः मध्यादेकस्मिन्नपिनान्येषुस्थानेषुतदान्यासः [१ । १ । १ / १ । ३ । ४] एतेपरस्परछेदहताजाताः [१२ । ४ । ३ / १२ । १२ । १२] छेदहीनाः १२।४।३ एतेगुणकाराः एकीकृताः १९ एषभागहारः अथदशापतिदायस्यास्य १९।०।०। द्वादशगुणस्यैकोनविंशत्याभागमपल्हत्यावाप्तं १२।०।०। इयंमूलदशापतेरंतर्दशा पुनरपिदशापतिदायस्यास्य १९।०।०। चतुर्गुणस्यैकोनविंशत्याभागमपल्हत्यावाप्तं ४।०।०। इयंत्रिकोणभागपाचकस्यांतर्दशा पुनरपिदशापतिदायस्यास्य १९।०।०। त्रिकोणस्यैकोनविंशत्याभागमपल्हत्यावाप्तं ३।०।०। इयंचतुर्भागपाचकस्यांतर्दशा अस्यांतर्दशात्रयस्ययोगः १९।०।०। जातासैवमूलदशेति अथयत्रदशापतेस्त्रिकोणयोर्मध्यादेकस्मिंस्थाने कश्चिद्ग्रहोऽन्यः सप्तमेतदान्यासः [१ । १ । १ / १ । ३ । ७] एतेराशयः परस्परछेदहताजाता [२१ । ७ । ३ / २१ । २१ । २१] छेदहीनाः २१।७।३ एतेगुणकाराः एकीकृताः ३१ एषभागहारः दशापतिदायस्यास्य ३१।०।०।० एक

विंशत्यासं गुणितस्यैकत्रिंशता भागमपहृत्यावाप्तं २१।०।०।० इयंमूलदशापतेरंतर्दशा पुनरपिदशावर्षाणि ३१।०।०।० सप्तभिः संगुण्यैकत्रिंशता भागमपहृत्या वाप्तम् ७।०।०।० इयंत्रिभागपञ्चकस्यांतर्दशा पुनरपिदशावर्षाणि ३१।०।०।० त्रिभिः संगुण्यैकत्रिंशता भागमपहृत्यावाप्तं ३।०।०।० इयंसप्तम भागपञ्चकस्यांतर्दशा अस्यांतर्दशात्रयस्ययोगः ३१।०।०।० जातासैवमूलदशेति यत्रदशापतेः चतुरस्रयोः द्वयोरेव ग्रहौ स्थितौ नान्यत्र तदान्यासः 1/1 1/4 1/4 एते राशयः परस्परछेदहताजाताः 16/16 4/16 4/16 छेदहीनाः १६।४।४ एते गुणकाराः एकीकृताः २४ एषभागहारः मूलदशापतिवर्षाण्येतानि षोडशभिः संगुण्य ९६।०।०।० चतुर्विंशत्या २४ भागमपहृत्यावाप्तं ४।०।०।० इयंमूलदशापतेरंतर्दशा पुनरपिदशापतेः दायस्यास्य ६।०।०।० चतुर्गुणस्य चतुर्विंशत्या भागमपहृत्यावाप्तं १।०।०।० इयंचतुर्थभागपञ्चकस्यांतर्दशा द्वितीयस्याप्येषैव अस्यांतर्दशात्रयस्ययोगः ६।०।०।० सैवमूलदशेति अथयत्रदशापतेश्चतुरस्रयोः मध्यादेकस्मिन्कस्मिन् ग्रहो भवति सप्तमेन्यस्तदान्यासः 1/1 1/4 1/7 एते राशयः परस्परछेदहताजाताः 28/28 7/28 4/28 छेदहीनाः २८।७।४ एते गुणकाराः एकीकृताः ३९ एषभागहारः अथमूलदशापतिवर्षाणि ३६।०।०।० एतान्यष्टाविंशत्यासंगुण्यैकोनचत्वारिंशता भागमपहृत्यावाप्तं २५।१०।४।३६ इयंमूलदशापतेरंतर्दशा पुनरपिदशावर्षाणि ३६ सप्तभिः संगुण्यैकोनचत्वारिंशता भागमपहृत्यावाप्तं ६।५।१५।८ इयंचतुर्भागपञ्चकस्यांतर्दशा पुनरपिदशावर्षाणि ३६ चतुर्भिः संगुण्यैकोनचत्वारिंशता भागमपहृत्यावाप्तं ३।८।९।२५ इयंसप्तमभागपञ्चकस्यांतर्दशा अस्यांतर्दशात्रयस्ययोगः ३६।०।०।० जातासैवमूलदशेति एवंत्रिविकल्पाः अथ यत्रदशापतिनासहैकराशौ कस्मिन् ग्रहावस्थितौ द्वयोरपित्रिकोणयोः तदान्यासः 1/1 1/2 1/3 1/3 एते राशयः परस्परछेदहताजाताः 18/18 9/18 6/18 6/18 छेदहीनाः १८।९।६।६ एते गुणकाराः एकीकृताः ३९ एषभागहारः अथमूलदशापतिवर्षाणि १३।०।०।०

अतः प्राग्वदंतर्दशान्यासः [६ । ३ । २ । २ / ० । ० । ० । ० / ० । ० । ० । ०] अस्यांतर्दशाचतुष्टयस्य योगः १२।०।०।० जातासैवमूलदशेति अथयत्रदशापतिनासहैकराशौकश्चिद्व्यवस्थितः त्रिकोणयोः मध्यादेकस्मिन्कश्चिद्व्यवस्थितश्चतुरस्रयोर्मध्यादेकस्मिन्नेव नान्यत्रतदान्यासः [१ । १ । १ । १ / १ । २ । ३ । ४] एतेराशयः परस्परछेदहताजाताः [२४ । १२ । ८ । ६ / २४ । २४ । २४ । २४] छेदहीनाः २४।१२।८।६ एतेगुणकाराः एकीकृताः ५० एषभागहारः मूलदशा ३६।०।०।० अतः प्राग्वच्चतस्रोंतर्दशाः [१७।३।१०।४८ | ८।७।२०।२४ | ५।८।३।३६ | ४।३।२५।१२] अस्यांतर्दशाचतुष्टयस्य योगः ३६।०।०।०

जातासैवमूलदशेति अथदशापतिनासहैकस्मिन्राशौकश्चित् व्यवस्थितस्त्रिकोणयोः मध्यादेकस्मिन्नन्यः सप्तमेऽन्यव्यवस्थितो नान्यत्रतदान्यासः [१ । १ । १ / १ । १ । २] [१ । १ / ३ । ७] एतेराशयः परस्परछेदहताजाताः [४२ । २१ । १४ । ६ / ४२ । ४२ । ४२ । ४२] छेदहीनाः ४२।२१।१४।६ एतेगुणकाराः एकीकृताः ८३ एषभागहारः मूलदशावर्षाणि १६।०।०।० अतः प्राग्वच्चतस्रोंतर्दशाः आनीताः [८ । ४ । २ । १ / ० । ० । ० । ० / ० । ० । ० । ०] अस्यांतर्दशाचतुष्टयस्य योगः १६।०।०।०

जातासैवमूलदशेति अथदशापतिनासहैकस्मिन्राशौकश्चिद्व्यवस्थितः अन्योद्वयोश्चतुरस्रयोस्तत्रन्यासः [१ । १ । १ । १ / १ । २ । ४ । ४] एतेपरस्परछेदहताः [३२ । १६ । ८ । ८ / ३२ । ३२ । ३२ । ३२] छेदहीनाः ३२।१६।८।८ एतेगुणकाराः एकीकृताः ६४ एषभागहारः मूलदशा ३६।०।०।० अतः प्राग्वच्चतस्रोंतर्दशाः [१८ । ९ । ४ । ४ / ० । ० । ६ । ६ / ० । ० । ० । ०] अस्यांतर्दशाचतुष्टयस्य योगः ३६।०।०।० जातासैवमूलदशेति अथयत्रदशापतिनासहैकस्मिन्राशौकश्चिद्व्यवस्थितोऽन्यश्चतुरस्रयोः मध्यादेकस्मिन्नन्यः सप्तमेतदान्यासः [१ । १ । १ । १ / १ । २ । ४ । ७] एतेपरस्परछेदहताजाताः [५६ । २८ । १४ । ८ / ५६ । ५६ । ५६ । ५६] छेदहीनाः ५६।२८।१४।८ एतेगुणकाराः एकीकृताः १०६ एषभागहारः मूलदशा ३६।०।०।० अतः प्राग्वच्चतस्रोंतर्दशाः [१९।६।४८ | ९।६।३।२४ | ४।९।१।४२ | २।८।१८।६] अ

स्यांतर्दशाचतुष्टयस्ययोगः जातासैवमूलदशेति ३६।०।०।० अथयत्रत्रिकोणयोः द्वयोःकश्चिद्द्वितीयस्थितः चतुरस्रयोःमध्ये एकस्मिन्नपरा ... तदा

१	१	१	१
१	३	३	४

एतेपरस्परच्छेदहताजाताः

३६	१२	१२	९
३६	३६	३६	३६

छेदहीनाः ३६।१२।१२।९ एतेगुणकाराःएकीकृताः ६९ एषभागहारःमूलदशा ३६।०।०।०। अतःप्राग्वच्चतस्रोंतर्दशाः

१२।०।०।०	४।०।०।०	४।०।०।०	३।०।०।०।०

अस्यांतर्दशाचतुष्टयस्ययोगे-जातः३६।०।०।० सैवमूलदशेति अथयत्रदशापतेस्त्रिकोणयोर्मध्यादेकस्मिन्स्थितः कश्चिद्द्वयोश्चतुरस्रयोश्चतदान्यासः

१।१।१।१
१।३।४।४

एतेपरस्परच्छेदहताजाताः

४८	१६	१२	१२
४८	४८	४८	४८

छेदहीनाः ४८।१६।१२।१२ एतेगुणकाराःएकीकृताः ८८ एषभागहारः मूलदशा ३६।०।०।० अतःप्राग्वच्चतस्रोंतर्दशाः

१२।०।०।०	४।०।०।०	३।०।०।०	३।०।०।०

अस्यांतर्दशाचतुष्टयस्ययोगः जातासैव३६।०।०।०मूलदशेति अथयत्रदशापतेस्त्रिकोणयोर्मध्यादेकस्मिन्कश्चित्स्थितः चतुरस्रयोरप्येकस्मिन्सप्तमेचकश्चित्स्थितस्तदा न्यासः

१।१।१।१
१।३।४।७

एतेराशयःपरस्परच्छेदहताजाताः

८४	२८	२१	१२
८४	८४	८४	८४

छेदहीनाः ८४।२८।२१।१२ एतेगुणकाराः एकीकृताः१४५ एषभागहारः मूलदशा ३६।०।०।० अतःप्राग्वच्चतस्रोंतर्दशाः

२०	६	५	२॥
१०	११	२	११
७	१२	१६	२२
५१	३८	५८	३३

अस्यांतर्दशाचतुष्टयस्ययोगः ३६।०।०।० जातासैवमूलदशेति अथयत्रदशापतेश्चतुरस्रयोः द्वयोरपिग्रहस्थितः सप्तमेचतदान्यासः

१	१	१	१
१	४	७	४

एतेपरस्परच्छेदहताजाताः

११२	२८	२८	१६
११२	११२	११२	११२

छेदहीनाः ११२।२८।२८।१६ एतेगुणकाराःएकीकृताः१८४ एषभागहारः मूलदशा ३६।०।०।० अतः प्राग्वच्चतस्रोंतर्दशाः

२१।१०।२८।४२	५।५।२२।११	५।५।२२।१०	३।११।१६।५७।

अस्यांतर्दशाचतुष्टयस्ययोगः ३६।०।०।०

जातोसेवमूलदर्शीति एवंचतुर्विकल्पाः अथपंचविकल्पेतुन्यासारेवग्रहावस्थानंबोद्धव्यं न्यासः १।१।१।१।१ छेदेनानेन २५ हताजाताः गुणकाराः २५।
१२।८।८।६ भागहारः ५८ न्यासः १।१।१।१।१ छेदेनानेनगुणकाराः ४२।२१। १।२।३।३।४ १४।१४।६। भागहारः ९७ न्यासः
१।१।१।१।१ छेदेनानेन २४ गुण १।२।३।३।७ काराः २४।१२।८।६।६ भागहारः ५६ न्यासः १।१।१।१।१ छेदेनानेन५६
१।२।३।४।४ गुणकाराः ५६।२८।१४।१४।८ भागहारः १२० न्यासः १।१।१।१।१ छेदेनानेन १।२।४।४।७ ८४ गुणका
राः ८४।४२।२८।२१।१२ भागहारः १८७ न्यासः १।१।१।१।१ १।२।३।४।७ छेदेनानेन १४४ गुणकाराः १४४।४८
४८।३६।३६ भागहारः ३१२ न्यासः १।१।१।१।१ १।३।३।४।४ छेदेनानेन ८४ गुणकाराः ८४।२८।२८।२१।१२ भागहारः१७१
एषंपंचविकल्पाः अथषड्विकल्पाः न्यासः १।३।३।४।७ १।१।१।१।१।१ छेदेनानेन २५२ गुणकाराः२५२।१२६।८४।८४।६३।३६ भाग
हारः ६४५ न्यासः १।१।१।१।१।१ छेदेनानेन १।२।३।३।४।७ १६८ गुणकाराः १६८।८४।५६।४२।४२।२४ भागहारः
४१६ न्यासः १।२।३।४।४।७ १।१।१।१।१।१ छेदेनानेन ९६ गुणकाराः ९६।४८।३२।३२।२४।२४ भागहारः२५६
न्यासः १।१।१।१।१।१ छेदेनानेन८४ १।२।३।३।४।४ गुणकाराः ८४।२८।२८।२१।२१।१२ भागहारः१९४ इतिजाताः ष
ड्विकल्पाः १।३।३।४।४।७ चत्वारः अथसप्तविकल्पाः न्यासः १।१।१।१।१।१।१ छेदेनानेन १६८ गुणकाराः १६८।८४।५६।
५६।४२।४२।२४ भागहारः ४७२ एवंयावंतोदायहाराभवंति १।२।३।३।४।४।७ तावदेवतत्कर्मउपपद्यते यावंतोनभवंतितावत्क
र्मनोपपद्यतइति एकविकल्पोनास्ति द्विविकल्पाश्चत्वारः ४ त्रिविकल्पाः ७ सप्त चतुर्विकल्पानव ९ पंचविकल्पाःसप्त७ षड्विकल्पाश्चत्वारः४सप्तविकल्पएकः

एवं द्वात्रिंशद्विकल्पाः ३२ यत्र बहवः पाचका भवंति तत्र प्रथमं मूलदशापतिरेवांतर्दशापाचको भवति ततः परस्य एव दशाविभागक्रमः स एवं. तर्दशाविभाग.न. यस्यादौ दशापाचकत्वं तस्यैवांतर्दशापाचकत्वं यस्य पश्चात्तस्य पश्चादिति दशाक्रमपाचने यस्यांतर्दशापाचकत्वं न मासं तस्य न वक्तव्यं तदनंतरं यस्य मासं तस्यैव वक्तव्यं अत्रान्ये मूलदशापतेरंतर्दशां दत्वा ततः परं एकर्क्षगस्य ददाति ततस्त्रिकोणगतस्य ततश्चतुरस्रगतस्य ततः सप्तमगस्य त्रिकोणचतुरस्रयोर्य-दा ग्रहौ तदा तयोर्बलाधिकस्तस्यादौ तच्चायुक्तं यस्माद्भगवान् गार्गिः आद्यं वंतर्दशापाको भवत्येव दशापतेः ततः परं तु वक्तव्यं दशापाकक्रमेण तु ४ एवं दशांतर्दशाविभागे ज्ञाते कस्य संबंधिनी दशांतर्दशा वा शुभफला भवति कस्याशुभफलेत्येतन्न ज्ञायते तदर्थं दशादेः स्वफलानुरूपाः संज्ञा वैतालीयेनाह

सम्यग्बलिनः स्वतुंगभागे संपूर्णा बलवर्जितस्य रिक्ता
नीचांशगतस्य शत्रुभागे ज्ञेयानिष्टफला दशा प्रसूतौ ५

सम्यग्बलिन इति प्रसूतौ पुरुषस्य जन्मकाले यो ग्रहः सम्यग्बलवान् भवति पूर्वोक्तैः बलैः सर्वैः युक्तो भवति तत्संबंधिनी संपूर्णा नाम्नी दशा भवति न केवलं यावत्स्वतुंगभागेऽवस्थितस्य परमोच्चभागगतस्यैव संपूर्णा नाम्नी दशा भवति सम्यग्बलिन इत्युक्त्वा पुनः स्वतुंगभाग इत्यनेनैतज्ज्ञापयति यथा परमो-च्चगतो ग्रहोऽन्यैः बलकारणैः युक्तो न भवति तथापि तस्य संबंधिनी दशा संपूर्णैव संपूर्णायां दशायामंतर्दशायां च काले शरीरारोग्यधनवृद्धिभिः पुरुषो-ऽभिवर्द्धते अथ समस्तबलैः युक्तो न भवति किंचिद्दूनबलस्तदा तस्य संपूर्णा नाम्नी दशा भवति अथ परमोच्चगतो न भवति केवलमेवोच्चराशिगतो भवति तदा तस्य दशा पूर्णैव भवति पूर्णायां च दशायां काले धनलाभमवाप्नोति तथारोग्यं बलवर्जितस्य ग्रहस्य रिक्ता नाम्नी दशा भवति यश्च नीचराशौ स्थितः

तस्यांतर्दशायामरिष्टफलांतर्दशाकालेधनहानिमवाप्नोति नीचांशगतस्येतिनीचांशेनीचराशिनवभागेयोग्रहोगतः स्थितोभवति यच्चशत्रुभागेशत्रुनवांशेयवस्थित-
स्तस्यदशानिष्टफलाज्ञेयाज्ञातव्या अनिष्टफल दशांतर्दशाकालेधनहानिमनारोग्यंचप्राप्नोति अत्रचभगवान्गार्गिः सर्वैर्बलैरुपेतस्य परमोच्चगतस्यच संपूर्णाख्य
दशाज्ञेयाधनारोग्यविवर्धिनी सर्वैर्बलैर्विहीनस्यनीचराशिगतस्यच रिक्तानामदशाज्ञेयाधनारोग्यविनाशिनी स्वोच्चराशिगतस्यापिकिंचिद्बलयुतस्यच पूर्णाख्या
मध्याज्ञेयाधनवृद्धिकरीशुभा यःस्यात्परमनीचस्थस्तथाचारिनवांशके तस्यानिष्टफलानाम व्याध्यनर्थविवर्द्धिनी ५ अथदशांतर्दशासंज्ञाःपुनरपीदृवक्ष्य
याह भ्रष्टस्येति तुंगात्परमोच्चाद्भ्रष्टस्यच्युतस्यावरोहिसंज्ञा अवरोहिणीनाम्नीदशाज्ञेया दशापरमोच्चभागादारभ्ययावत्परमनीचभागादिअत्रांतरेयद्रा

भ्रष्टस्यतुंगादवरोहिसंज्ञामध्याभवेत्सासफलद्दुच्चभागे
आरोहिणीनिम्नपरिच्युतस्यनीचारिभांशेषधमाभवेत्सा ६

शिषड्भूतत्रावस्थितेनग्रहेणयादत्ताद्दशांत र्दशावासावरोहिणीसंज्ञाभवति यस्मात्परमोच्चाद्ग्रहः प्रत्यहमधोवतरतीतिविकल्प्यते यावत्परमनीचमिति अव
रोहिसंज्ञावस्थाःधमफलाभवति यस्माद्रस्यति संज्ञानुरूपाणिफलान्ययेषामिति मध्याभवेत्सासफलद्दुच्चभागइति सेवारोहिणी यत्रतत्रराशौव्यवस्थिते
नसफलद्भागेनमित्रांशकस्थेनदत्तादशामध्यानाम्न्येवभवति एवंयत्रतत्रराशौअर्थादेवस्वांशकस्थेनदशामध्यैव एवंयत्रतत्रराशौस्वोच्चनवांशकस्थेनदशामध्यैव
आरोहिणीति निम्नान्नीचात्परिच्युतस्यचलितस्यग्रहस्यारोहिणीनाम्नीदशाभवति परमनीचांतर्भागादारभ्ययावत्परमोच्चभागादित्यंतरे यद्राशिषड्भूत
त्रावस्थितेनग्रहेणयादत्तादशांतर्दशावासारोहिणीनाम्नीदशाभवति यस्मात्परमनीचाद्ग्रहःप्रत्यहंतावदारोहतीतिग्रहःपरिकल्प्यते यावत्परमोच्चमिति आ

रोहिण्यां श्रेष्ठफला भवति नीचारिभांशइति सैवारोहिण्यां यत्रतत्रसंशोस्तनीचराश्यंशोपगतेनदत्ताथमानाम्नीदशाभवति एवंयत्रतत्रराशावरि [illegible]
शत्रुस्थेनदत्ताथमैवदशाभवति पूर्वंशत्रुनवांशकस्थेनदत्तानिष्टफलेत्युक्तमधुनासैवाधमेति तत्किमेतदित्यत्रोच्यते अवरोहिण्यांशत्रुनवांशकस्थेनदत्तापिआन
ष्टफलाज्ञेया आरोहिण्यधमा अनयोःकःफलभेदः अत्रोच्यते अनिष्टफलाफलमशुभंप्रयच्छति अधमाशुभमेवाल्पमिति एवमवरोहिण्यांसंज्ञायदाधमसं
ज्ञाभवति तदासैवानिष्टफलसंज्ञांलभते आरोहिण्यांयदामध्यसंज्ञाभवति तदासैवपूर्णेतिसंज्ञाज्ञेया अत्रचभगवान्गार्गिः उच्चनीचांतरस्थस्यदशास्यादव
रोहिणी तस्यामल्पमवाप्नोति फलंक्लेशाच्चुमंनरः मित्रोच्चान्यांशकस्थस्यमध्यामध्यफलावुसा नीचोच्चमध्यगस्योक्ताश्रेष्ठाचारोहिणीदशा सैवाधमाख्याभ

नीचारिभांशेसमवस्थितस्यशस्तग्रहेमिश्रफलाप्रदिष्टा
संज्ञानुरूपाणिफलान्यथैषांदशांतरस्थामियथोपयोगं ७

तमिन्नीचराश्यंशकस्थस्तु अवरोहिण्यांचेदधमाभवेत्कष्टफलावदा आरोहिणीमध्यफलासंपूर्णापरिकीर्तितेति ६ अथदशांतर्दशासंज्ञाःपुनरप्युपजातिकयाह
नीचइति शस्तानिग्रहाणिस्वोच्चमूलत्रिकोणात्मक्षेत्रमित्रक्षेत्राणि तेष्ववस्थितेननीचराश्यंशकेरिभागेशत्रुनवांशकेसमवस्थितेनवाग्रहेणदत्तायादशांतर्दशा
सामिश्रफलानाम्नैव मिश्रफलाशुभमशुभंचफलंप्रयच्छति व्याधिसमेतमर्थागममेवमादिशेत् अर्थादेवाशस्तग्रहशिरोगेनअशस्ताअशस्ताःशत्रुनीच
राशयः तत्स्थेनस्वोच्चमित्रमूलत्रिकोणात्मवर्गोत्तमनवांशकस्थेनापिदत्ता मिश्रफलैवभवति संज्ञानुरूपाणिस्वनामसदृशानिफलानिस्वांतर्दशासुचज्ञेयानि
तद्यथा संपूर्णात्यंतश्रेष्ठफलप्रदा पूर्णाश्रेष्ठफलदा अधमाशुभाल्पफलदा रिक्तार्थापहारिणी अनिष्टफलदात्यंतमशुभकारिणी मिश्रफलाशुभमशु-

मेवफलंप्रयच्छति अथैषांदशास्थितिः अथशब्दआनंतर्ये एषामादित्यपूर्वाणांग्रहाणांदशासुयथोपयोगमुक्तंवक्ष्यामि यथायेनैवप्रकारेणैवयुज्यते तथातत्कथ-
यिष्यामि कस्यांतर्दशायांकिंफलमुपयुज्यतइति ७ अथलग्नदशायांशुभाशुभज्ञानंवैतालीयेनाह उभयेति उभयेइहस्वभावेचरशीलग्नगतद्रेष्काणक्रमेण
अधममध्यपूजिताःदशाज्ञेयाः प्रथमद्रेष्काणेजातस्याधमाअशोभनानिष्टफला द्वितीयेद्रेष्काणेमध्यमामिश्रफला तृतीयेद्रेष्काणेपूजिताश्रेष्ठफला चरभेच
स्वराशावुत्क्रमेणवैपरीत्येनतेनप्रथमद्रेष्काणेजातस्यपूजिताद्वितीयेमध्यमा तृतीयेधमानिष्टफला अशुभेष्टसमाःस्थिरेक्रमादिति स्थिरेस्थिरराशौप्र-
थमद्रेष्काणेशुभा द्वितीयेद्रेष्काणेइष्टाश्रेष्ठा तृतीयेद्रेष्काणेसमामध्यफला एवंहोरायाःलग्नस्यदशाःपरिकल्पिताउक्ताइति ८ अथनैसर्गिकग्र-

उभयेधममध्यपूजिताद्रेष्काणैश्चरभेषुचोत्क्रमात् अ
शुभेष्टसमाःस्थिरेक्रमाद्धोरायाःपरिकल्पितादशा ८

हाणांदशाकालंशार्दूलविक्रीडितेनाह एकमिति एकाद्याःसमाःएकादीनिवर्षाणिचंद्रादीनांयथाभिहितानिनैसर्गिकाणि तद्यथा जन्मसमयात्प्रथमे-
काःसमाःसंवत्सरः एकश्चंद्रस्यततःपरंद्वावारस्यांगारकस्य एवंत्रयः ततःपरंनवेंदुजस्यबुधस्य एवंद्वादशाततःपरंविंशतिःशुक्रस्य एवंद्वात्रिंशत्
ततःपरंधृतयोष्टादशजीवस्यगुरोः एवंपंचाशत् ततःपरंकृतिसंख्याविंशतिः दिनकृतःसूर्यस्य एवंसप्ततिः ततःपरंपञ्चाशत् दैवाकरेःसौरस्य एवं
विंशत्यधिकंवर्षशतं १२० एतेषुनिसर्गदशाधिपेषुग्रहेषुबलवत्सूपचयस्थितेषुचतद्दशासुशोभनानि दशाफलानिभवंति हीनबलेष्वनुपचयस्थेष्वशोभ-
नानि एतच्चसर्वदाचिंत्यंयतोनिसर्गदशास्वितिसंवादइति तथाचयवनेश्वरः स्तन्योपभोगःशशिनोवयस्तंभोमस्यविस्पष्टदशानातुजन्म बोधंतुशिक्षा

पदकालमाहुरायैस्तुनेच्छाकुलितमरुत्ति शोक्तंस्तुक्तंविधिपूर्वंदृष्टमायमप्रमाहेवगुरोर्षदंति रवेर्वर्षयोर्दात्परमन्यदस्मात्सौरेर्जराडुर्भगकालमाहुरिति नैसर्गिकस्य
दशाफलस्यप्रयोजनमाह स्वैस्वैरिति तत्रयस्यग्रहस्यसंबंधिनी पूर्वविधिनाकृतादशांतर्दशावासायदिनैसर्गिकसमाभिः निसर्गकथितवर्षैः स्वैःस्वैः
आत्मीयैः युज्यतेस्वदशाकालेनसमकालंभवति तदायावत्कालंतस्यदशायुक्ताभवति निसर्गवर्षसमयंयदिप्राप्नोतीत्यर्थः कालद्वयस्यैक्यमुदांति तद
यावत्कालंतस्यसंबंधिनीदशांतर्दशाभवति तस्याःपुष्टफलापत्तिःभवति तस्याःपुष्टपरिपूर्णफलापत्तिःपाकोभवति क्रमात्प्रविपाकायावद्वर्ततेतावच्छुभफले
त्यर्थः अत्रकेचिद्वदंति पूर्वविधिनाजाताशुभावदाशुभफलमत्यर्थंप्रयच्छत्यन्यथाशुभातदाशुभमत्यर्थमिति एतच्चायुक्तं यस्माद्यवनेश्वरः श्रेष्ठादशा
स्ववयसिग्रहस्येति तथाचसत्यः एकाब्दिकःशशी द्व्यब्दिकःकुजोष्टदशाब्दिकःसौम्यः द्वात्रिंशद्भृगुपुत्रोगुरुस्तुकथितः शतस्यार्द्धं ५० समसप्तब्दःसू
र्योविंशत्यधिकःशनैश्चरोब्दशतः वयसोंतराणिचैषांस्वदशानैसर्गिकः कालः स्वस्ववयसः सदृशाग्रहाः समासाद्यदेहिनांकालं रक्षणपोषणचेष्टास्वभाव
दाःस्युर्यथासंख्यं अथलग्नदशानैसर्गिककालंपुराणयवनमतेनाहअंतेलग्नदशाइति विंशत्यधिकाद्वर्षशतादूर्ध्वंयदिकस्यचिदायुषःकालोभवति तदास
कालःसर्वएवलग्नस्यनैसर्गिकोभवति तस्मिन्कालेपुराणयवनानांमतेनलग्नदशाशोभनाभवति विंशत्यधिकाद्वर्षशतादूर्ध्वमित्येतत्कुतोवगम्यते उच्यते
तदर्वाक्कालस्यान्यग्रहपरिगृहीतत्वात् लग्नस्यानवकाशादेव अथान्यःकश्चिदाह यथानतुविंशत्यधिकाद्वर्षशतादधिकंयस्यायुर्नास्ति किंतस्यलग्ननैस
र्गिकोदशाकालोनास्ति उच्यते नास्त्येवनकेवलंयावद्वर्षसप्ततेरप्यधिकंयस्यायुर्नास्तितस्यशनैश्चरसंबंधीनैसर्गिकोदशाकालोनास्ति यस्यपंचाशतो-
धिकंनास्तितस्यादित्यस्यापिनास्ति एवमन्येषामपियोज्यम् ननुविंशत्यधिकंवर्षशतंपरमायुरतऊर्ध्वंजीविताभावात्कथंलग्नस्यनैसर्गिकोदशाकालः
उच्यते पूर्वमेवव्याख्यातं यथाविंशत्यधिकंवर्षशतंपरमायुः त्रैराशिकार्थमश्वादीनामायुर्ज्ञानार्थंप्रदर्शितं ततःतावत्प्रमाणादायुषःपरंसंभवतीति तथाच

यद्यपीनलग्नेबलवर्तिवर्षाणांग्रहाणांतेनकश्चिज्जातोभवति सर्वेग्रहाः यत्रयत्रग्रहोमीनांशकावस्थिताभवंति केचिदुच्चगताः केचित्स्ववर्गस्थास्तदापीनलग्नोद्भवदशवर्षाणि द
दाति सएवबलयुतस्तदान्यानिद्वादशवर्षाणि ग्रहश्चैवंमीनांशकांतस्यतावद्द्वादशवर्षाणिददाति तानिचवक्रोच्चस्थत्वात्त्रिगुणानिषट्त्रिंशद्भवंति आदित्यवर्जं आदि
त्यस्यमेषमध्यमांशकस्थितस्यसप्तविंशतिवर्षाणिभवंति एवंचंद्रादीनांषण्णांशतद्वयंषोडशाधिकंभवति आदित्यस्यसप्तविंशतिः लग्नस्यचतुर्विंशतिः एवमेकत्री
कृतंशतत्रयंसप्तषष्ट्यधिकंभवति नन्वेतावत्प्रमाणंकालंकश्चिज्जीवमानोनदृश्यते योगस्यातिदुर्लभत्वात् उच्यते कश्चित्तदृश्यतएवजंतादिकः नेच्छंति केचित्
श्चेति तांलग्नदशामंतेकेचिदाचार्याः श्रुतकीर्तिप्रभृतयः तथानेनैवप्रकारेणशुभांपतितेनेच्छंति नोवांछंतीत्यर्थः यस्मादबलत्वेलग्नस्यवयोंतेतद्दशाभवति साच

एकंद्वौनवविंशतिर्धृतिकृतीपंचाशदेषांक्रमाच्चंद्रारेंदुजशुक्रजीवदिनकृद्दैवाकरीणांसमाः स्वैःस्वैः
पुष्टफलानिसर्गजनितैःपक्तिर्दशायाःक्रमादंतेलग्नदशाशुभेतियवनानेच्छंतिकेचित्तथा ॥ ९॥

भा आचार्येणलग्नदशायांशुभाशुभत्वंबलवशान्नोक्तं द्रेष्काणवशादुक्तं उभयेथममध्यपूजिताइति यस्माद्बलहीनस्यापिलग्नस्यवयोंतेदशाद्रेष्काणवशाच्छुभाभवति
तस्माद्येप्याचार्याअंतेलग्नदशांनेच्छंति तेनिष्कारणमेवनेच्छंति ननुकिमागमग्रंथानांकारणेन उच्यते यएवाचार्याअंतेलग्नदशांनेच्छंति तएवागमान्तरेक्ता —
यथादर्शितकारणंउपन्यस्यनेच्छंति तेनकारणेनदोषउक्तः तथाचश्रुतकीर्तिः अंतेलग्नदशाशुभेतियवनानेतद्बहूनांमतं तस्मिन्हीनबलेयतोंत्य
समयेसाम्यात्ततोनेष्यते एतच्छ्रुतकीर्तिनाकारणमुपन्यस्तं तच्चदुष्टमतेनैसर्गिकेलग्नदशाकालेनदशावशुभैवत्यवर्णयितव्यं ९ अथदशांतर्दशाक्रमात्तदुभयज्ञानंचाहं
लविभागइतिनाह पाकस्वामीति सौरसावनचांद्रनाक्षत्राणिचत्वारिमानानि तत्रसौरमानं रविभगणभोगः यावताकालेनार्कोभमेकंभुंक्तेवत्सौरदिनं यावता

कालेनराशिद्वादशकंभुंक्तेतत्सौरं वर्षं तच्चपंचषष्ठ्यधिकैस्त्रिभिः शतैः दिनानांयदिवसंचदशकेनसौरंभवति सावनस्तूदयादुदयः अर्कोदयात्पुनरेवार्कोदयः सावनमहोरात्रं तच्चषष्टिघटिकमहोरात्रं अहोरात्रत्रिंशन्मासः मासाद्वादशवर्षं एवंषष्ठ्यधिकैस्त्रिभिः शतैः दिनानांसावनंवर्षं चांद्रस्तिथिभोगः तच्चस्वमानेनषष्ठ्यधिकंशतत्रयंभवति सावनेनमानेनशतत्रयंचतुःपंचाशदधिकंदिनानांतच्चवर्षंभवति एवंतेन सावनचांद्राणित्रीणिमानानिमन्यकंस्वमानेनषष्ठ्यधिकंशतत्रयंभवति नाक्षत्रंचंद्रनक्षत्रभोगः तत्रदिनानांसप्तविंशत्यामासोभवति शतत्रयेणचतुर्विंशत्यधिकेनदिनानांनवमुक्तं एवंग्रहभोगोहोरात्रः सौरश्चांद्रमसास्तिथिः चंद्रनक्षत्रभोगस्तुनाक्षत्रः परिकीर्तितः ससावनोग्रहर्क्षाणामुदयादुदयावधि नाक्षत्रमानेमासस्यात्सप्तविंशतिवासराः शेषमानेषुनिर्दिष्टमासस्त्रिंशाद्द

पाकस्वामिनिलग्नगेसकृत्दिवावर्गेस्यसौम्येपिवामारब्धाशुभदादशात्रिदशषड्भेषुवापाकपे मित्रो
च्चोपचयस्त्रिकोणमदनेपाकेश्वरस्यस्थितश्चंद्रःसकलबोधनानिकुरुतेपापानिचान्यथा॥१०॥

नात्मक इति तस्मात्सावनमानेनायुर्दायगणनाकार्या यस्माच्छोध्यक्षेपविशुद्धमायुःकर्तव्यं तच्चसावनमानं सौरमानेनसंक्रांत्यवधिकोमासः सावनस्त्रिंशदात्रः चांद्रेमानास्त्वधिकः नाक्षत्रोरेवतांतिकः सौरमधिमाससंयुतंचांद्रंभवति चांद्रमूनरात्रोनंसावनंभवति चांद्रशब्देननाक्षत्रंउक्तंच युगवर्षमासपिंडरविमानंसाधिमा सकंचांद्रं अवमविहीनंसावनमेंदवमस्मात्त्रिनवर्षमिति एवंशोध्यक्षेपविशुद्धंसावनमानेनायुर्दायविधिः तथाचमयूरचित्रकेभगवान्गार्गिः आयुर्दायवि धानंयथाधर्म्याश्चक्रियास्तथा सावनेनैवकर्तव्यासत्राणामप्युपासनं नन्वर्कोदयादारभ्यार्कोदयंयावदहोरात्रं तत्पुलिशतंत्रेसौरमहोरात्रंपठ्यते वसुसाधकरूपनवमुनिनगाविषयः शतगुणाश्चसौरेणोदि एवंचपुलिश एवजानाति यस्मात्पुलिशतंत्रंवर्जयित्वा सर्वसिद्धांतेषुतंत्रेषुसौरमानेनरविभगणभोगः

सौरमानमधिमासयुक्तंचांद्रंभवति चांद्रमवमरात्रोनंसावनंभवति एवंशोध्यक्षेपविशुद्धंसावनमानंसर्वसंहितासुचार्कोदयादारभ्यार्कोदयंयावदहोरात्रंतत्सा
वनमहोरात्रमितिसंज्ञा तथाचभगवान्पराशरः सावनमहोरात्रं गार्गिश्च सावनेनस्मृतोमासस्त्रिंशदुष्णकरोदयः तथाचश्रीभट्टब्रह्मगुप्तः सावनमुद
याद्युदयइति एवंपुरुषस्यजन्मसमयेसावनमहर्गणंकृत्वातस्मात्तिथिनक्षत्रच्छेदंतात्कालिकंग्रहलग्नादिकंकृत्वातथादशांतद्दशाकृतेभ्याः ततआगामिदशाप्र
लंबकृष्य तत्रप्रथमजन्मनि अहर्गणंतात्कालिकंकृत्वा ततस्तद्भांतदशाकालंवर्षादिकंदिनीकृत्ययोजयेद्वर्षाणि द्वादशभिःसंगुण्यतेषुमासान्संयोज्यत्रिं
शतापुनःसंगुण्यतेषुदिनानिक्षिपेत् एवंकृतेदशाकालोदिनरूपोभवति तच्चतात्कालिकेजन्माहर्गणेसविकलेसविकलंसंयोज्याहर्गणोभवति तत्रा-
द्योयद्युदिष्टकादिःकालोभवति तस्यातीतार्द्धरात्रात्परतोगणनाकार्या तस्मादिष्टदिनमानमानयेदनेनाचार्यसूत्रेण द्युगणोथोभवगुणितोहिनवरसाःसावमा
धिकश्चांद्रः चांद्रोधरर्तुवेदानागाःसा अधिमासदिनेर्हीनाइति एतत्खण्डखाद्यकरणेनैवभवति कोसौरविद्युगणइत्याह शाकोगवसुशरोनोर्कगुणःचैत्रादिमा
ससंयुक्तःत्रिंशद्गुणःतिथियुतइति अस्यषष्ट्यधिकेनशतत्रयेणभागमपहृत्यावाप्तं करणाब्दाः शेषास्त्रिंशद्भक्ताश्चैत्रसिताद्यामासाः शेषावर्तमानमासे
सिताद्यास्तिथयः करणाब्देष्वगवसुशरान्संयोज्यातीतःशककालोभवति तस्मिन्शाकेतस्मिन्मासेतस्मिन्दिनेसोहर्गणइति तत्रैवदशाप्रवेशः पुनरप्यन्यमंत
र्दशाकालंदिनीकृत्यतस्मिन्योजयेत् एवंयावत्योन्तर्दशाभवंतितावत्योनेनैवप्रकारेणयोजनीयाः ततोग्रहान्लग्नंचगणयेत् अथवान्येनप्रकारेणकाला
नयनं आदित्येक्रियमाणेयावन्तोगतभगणाभवंति तावंतःकरणप्रारंभादारभ्यगताब्दाःतेषुकरणपरिणतशककालंसंयोज्येष्टशककालोभवति वर्त-
मानवर्षेयावंतोराशयःस्फुटार्कोभवतितावन्तोमासाः सूर्यभोगानीताः शुक्लपक्षंकृष्णपक्षंवातिथिनक्षत्रंचंद्रार्काभ्यांज्ञायतएवपाकस्वामिनीत्यादि म
स्यग्रहस्यान्तर्दशाप्रवेशः सपाकस्वामीतावच्चासौपाकस्वामीयावत्तस्यान्तर्दशामेवसचपाकस्वाम्यन्तर्दशाप्रवेशकालेग्रगोयदिभवति तदातस्यसंबंधि

न्वंतर्दशाप्रारब्धाशुभदाशोभनफलदाभवति अथवातात्कालंपाकस्वामिनोयत्तत्मित्रंतस्मिन्नपिदशाप्रवेशकालेलग्नेशोभनादशावक्तव्या अथवास्यदशा
पतेः पूर्वब्धास्थानतोयोवर्गः तस्मिन्नपिलग्नेशोभना अथवान्यस्मिन्सौम्येशुभग्रहे तत्काललग्नेदशाप्रारब्धाशोभनैव अथवापाकपेदशाधिपतौग्रहे
तात्कालिकलग्नात्त्रिदशषड्भागेषु तृतीयषट्दशमैकादशस्थानानामन्यतमस्थेशोभनैवदशावक्तव्या यद्यप्यत्रसामान्येनोक्तंप्रारब्धाशुभदादशा
तथापि शत्रुअधिशत्रुदशायांप्राप्तानिष्टफलप्रदा अधिमित्रोपिमित्रस्यदशांप्राप्नोतिशोभनः समःसमदशामेत्ययथोक्तफलदोहिसः एतदपिचिं
तनीयम् अनेनप्रकारेणयदिशुभफलदांतर्दशाभवति तदाशुभैव अन्यथाऽशुभैव अथशुभफलायामंतर्दशायांकिमप्यनवरतमेव सर्वकालं
शुभफलावाप्तिर्भवति किंवाकस्मिंश्चित्कस्मिंश्चिद्दिवसेएवमशुभायामंतर्दशायामशुभफलावाप्तिरित्युभयत्रसंदेहच्छेदार्थमाह मित्रोच्चोपचये
त्यादि पाकेश्वरस्यदशापतेः मित्रराशौसंचरतः तत्कालेयोग्रहोमित्रंतत्क्षेत्रस्थितश्चंद्रमायदाभवति तदासत्फलबोधनानिकुरुते शुभफलानिप्रक-
टीकरोति अत्रयस्मिन्नहनियस्मिन्गृहेचारवशाच्चंद्रमाभवति तस्यगृहस्ययोधिपतिर्भवति सचेत्तस्मिन्नहनिपाकपतेस्तात्कालिकमित्रंभवति
तदाचंद्रमापाकपतेर्मित्रक्षेत्रस्थोज्ञेयः तथापाकपतेः स्वोच्चस्वराशिस्थः सत्फलबोधनानिकुरुते नकेवलंयावत्पाकपतेरुपचयस्थानगतोपित्रिषडे
कादशदशमस्थानानामन्यतमस्थानस्थस्त्रिकोणगोपिनवपंचमस्थानगतोपितथामदनस्थः सप्तमेचस्थितः एतेषुनिर्दिष्टस्थानेष्वन्यतमस्थानस्थश्चं
द्रमाः शुभफलायांदशायांसत्फलबोधनानिकुरुते नज्ञायतेतेषांफलानामित्यत्रोच्यते मित्रोच्चोपचयत्रिकोणमदनेयस्मिन्स्थानेपाकेश्वरश्चंद्रमाः
स्थितः स्वराशिः जन्मनियोभावआसीत्तदुद्भूतंसत्फलंबोधयति विशेषेणतथादशापाठितमिति अतोस्मादुक्तप्रकारादन्यथापाकपतेस्तत्कालंशत्रुप
हेनीचराशौवादशापतिनासहैकराशौस्थितस्तथाद्वितीयचतुर्थाष्टमद्वादशस्थानानामन्यतमस्थानस्थोभवतितदाशुभफलायांदशायांपापानिफलानि

प्रकटीकरोति स्वराशिर्योभावआसीत्तदुक्तंफलंबोधयति विशेषेणदशापठितमिति अनिष्टमप्यष्टवर्गोक्तंचीयअदशायांमित्रोच्चोपचयादिशुभस्थलंबोध-
नाधिकुरुते शत्रुनीचादिषु अशुभफलानामिति तथाचभगवान्गार्गिः यद्राशिसंस्थशीतांशुः शुभकृत्तारकोर्जितः स्वराशिर्जन्मधामलेतुभोभानस्वक्षत्रंचव
त् शरीरादिकृतंसौख्यंवक्तव्यंबलयोगतः अनिष्टराशिसंस्थस्तुतद्भावानामशोभनइति १० अथांतर्दशाकालेचंद्राक्रांतराशिवशेनशुभज्ञानंशार्दूलविक्री
डितेनाह मारब्धाहिमगाविति यस्यतस्यग्रहस्यांतर्दशायांवेशासमयेहिमगौचंद्रेस्वगृहगे आत्मीयक्षेत्रमस्थेरूर्कदशामारब्धामविशनदासौख्यार्थमानाव
हाभवतीति सौख्यंसुखभावः अर्थोधनंमानंपूजामावहतिकरोति कौजेभौमक्षेत्रेमेषवृश्चिकयोरन्यतमेव्यवस्थितेचंद्रेमहत्तांतर्दशास्त्रियंदूषयति पर-

मारब्धाहिमगोदशास्वगृहगेमानार्थसौख्यावहाकौजेदूषयतिस्त्रियंबुधगृहेविद्यासुतदृहृत्तदा दु
र्गारण्यपथालयेष्वधिकरीसिंहेसितस्तेन्नदाकुस्त्रीदामृगकुंभयोर्गुरुगृहेमानार्थसौख्यावहा ११

पुरुषकृतंस्त्रीदोषमुत्पादयति बुधगृहे मिथुनकन्ययोरन्यतमस्थेचंद्रेमहत्तांतर्दशाविद्यासुतदृहृत्तदा विद्याशास्त्रानुरतिःसुतदोमित्राणि वित्तंधनंददाति
सिंहस्थेचंद्रेदुर्गेवारण्येषुपथिचमार्गे आलयेचगृहसमीपेएतेषुस्थलेषुकृषिंकरोति सितर्क्षेशुक्रराशौवृषतुलयोरन्यतमस्थेचंद्रेन्नदा मिष्टभोज्यमन्नंभव
ति मृगकुंभयोर्मकरघटयोरन्यतमस्थेचंद्रेमहत्तांतर्दशाकुस्त्रीदा कुत्सितांस्त्रियंददाति गुरुगृहेजीवक्षेत्रेधन्विमीनयोरन्यतमस्थेचंद्रेमहत्तांतर्दशा
मानार्थसौख्यावहा मानंपूजा अर्थोधनं सौख्यंसुखभावः एतान्यवहतिददाति एवंशुभदशाशुभकालमहत्ताशुभतराभवति एवंशुभाशुभका
लमहत्तामध्या अशुभाशुभकालमहत्तामध्या अशुभाशुभकालमहत्ता अशुभतरामध्याशुभकालमहत्ताशोभनामध्या अशुभकालमहत्ताअशो

भवंतः एवं शुभाशुभत्वकारणानि यान्युक्तानि तानि विचार्य दशानां शुभाशुभं स्वाभिप्रायफलं परिकल्पनीयमिति ११ अथार्कदशा ... शुभाशुभ ... र्दशां शार्दूलविक्रीडितेनाह सौर्यामिति सूर्यस्य या दशा सौरेः शनेस्तस्यां दशायामंतर्दशायां वा नरवदंतचर्मकनककौर्याध्वभूपाहवैः कारणभूतैः स्वं धनं प्राप्नोति न रः नरः गंधिद्रव्यं प्राणिकरजं वा दंतो हस्तिदंतादिः चर्म व्याघ्रादीनां कनकं सुवर्णं कौर्यं क्रूरता अध्वा मार्गः भूपो राजा आहवः संग्राम एतैः धनं प्राप्नोति तै श्च किं उत्तमाप्नोति धैर्यं शुभाशुभफलम् सोढुं निर्विकारः अजस्रम् अजस्रं अनवरतं उद्यमरतिः उद्यमपरत्वं ख्यातिः कीर्तिः प्रतापोन्नतिः प्रतापस्य शौर्यस्य उन्नतिः शत्रूणा मन्यशत्रुनिग्रहजनिता प्रीतिः एतान्यादित्यस्य शुभदशायां पुरुषस्य भवंति अथाशुभदशायां भार्यापुत्रेति भार्या जाया पुत्राः सुताः धनं वित्तं अरिः शत्रुः

सौर्याख्यन्नरवदंतचर्मकनककौर्याध्वभूपाहवैस्तैः स्वंधैर्यमजस्रमुद्यमरतिः ख्यातिः प्रतापोन्नतिः
भार्यापुत्रधनारिशस्त्रहुतभुग्भूपोद्भवाप्यापदस्त्यागी पापरतिः स्वभृत्यकलहो हृत्क्रोडपीडामयाः १२

शस्त्रमायुधादि हुतभुगग्निः भूपो राजा एभ्य उद्भूता उत्पन्ना आपदो विशेषेण आपदो भवंति त्यागी त्यागशीलश्च भवति शुभदशायां शुभस्थानेत्यागी अशु भदशायां वा शुभत्वादशुभस्थाने त्यागी भवति पापरतिः पापासक्तश्च भवति स्वभृत्यकलहः आत्मीयैर्भृत्यैः सह कलहो भवति हृत्क्रोडपीडने भवतः हृत् हृदयं क्रोडं उदरं हृदयोदरपीडा आमयाः रोगाश्चास्य भवंति मिश्रायां शुभयमपि इति सूर्य दशांतर्दशाफलं १२ अथ चंद्रदशायां शुभाशुभफलं शार्दूलविक्रीडितेनाह इंदोरिति इंदोः चंद्रमसो दशां वयोवस्थां प्राप्य लब्ध्वा मंत्रद्विजा द्भवानि फलानि लभते मंत्रः शैववैष्णवादिः प्राणक्षयविहितो वा वैदिको वा द्विजातयो ब्राह्मणाः एभ्य उद्भूतानि उत्पन्नानि न केवलं यावदिक्षुविकारा हु

आदिकात्क्षीरविकारसहध्यादिकाद्वस्त्रेभ्योंबरेभ्यः कुसुमेभ्यः पुष्पेभ्यः क्रीडायाः क्रीडामिः तिलेभ्यः अन्नाच्च श्रमाच्चव्यायामात् एतैः शुभदशायांसुभाविफ लानिप्राप्नोति अथाशुभायामशुभदशायांनिद्रालस्यमृदुद्विजामररतिरिति निद्रायामालस्येचरतिरासक्तिर्भवति मृदुद्विजामररतिर्भवति मृदुःक्षमावान् द्विजानांब्राह्मणानाममराणांदेवानांचाराधनेरतिरासक्तिर्भवति स्त्रीजन्मकन्याप्रसूतिः मेधाविताबुद्धिवृद्धिः कीर्तिः यशसः अर्थानांधनानामुपचय क्षयो शुभदशायामुपचयः माभिरशुभायांक्षयःनाशः अशुभायांबलवृद्धिः वीर्यवृद्धिः स्वपक्षेणात्मीयबंधुवर्गेणचसहवैरंभवति मिश्रायामुभयम पि इतिचंद्रदशांतर्दशाफलं १२ अथभौमदशायांशुभाशुभफलंशार्दूलविक्रीडितेनाह भौमेति भौमस्यक्षितिजस्यदशायांकैःधनंभवति अरि

इंदोःप्राप्यदशांफलानिलभतेमंत्रद्विजात्युद्भवानीक्षक्षीरविकारवस्त्रकुसुमक्रीडातिलान्नश्रमैः
निद्रालस्यमृदुद्विजामररतिःस्त्रीजन्ममेधाविताकीर्त्यर्थोपचयक्षयौचबलिभिर्वैरंस्वपक्षेणच १२
भौमस्यारिविमर्दभूपसहजक्षित्याविकाजेर्धनंप्रद्वेषःसुतमित्रदारसहजैर्विद्वद्गुरुद्वेष्टिता ॥ ॥

विमर्देनेनशत्रुप्रमथनेन भूपोराजासहजाः भ्रातरःक्षितिःभूःआविकजेःऊर्णाविकारसंभूतैः अजैःछागसंभूतैः एतैःअरिविमर्दादिभिः धनंप्राप्नोति एत च्छुभदशायां अथाशुभायांदशायांसुताःपुत्राः मित्राणिसुहृदः दाराःकलत्रं सहजाःभ्रातरः एतैःसहप्रद्वेषः वैरं विद्वद्भिःपंडितैः गुरुभिःगौरवस हितैश्चसहद्वेष्टिता अप्रीतिः तृष्णातृट् असृग्रुधिरं ज्वरःप्रसिद्धोरोगः पित्तंधातुप्रसिद्धं भंगःअवयवादेः स्फोटनं एतैःजनिताउत्पादितारोगाभवंति परस्त्रीणामभिरतताबाहुल्यं अन्येरोगाःपरस्त्रीकृताइतिपठंति परस्त्रीकृतारोगाः अन्यस्त्रीप्रसंगेनप्रहारादिकाः अतिप्रसंगाद्धातुक्षयकृतावा-

अथवातस्य[illegible]कर्मोद्भवापमर्केवि तथापापरतेः अपसक्तेः सहर्मीविर्भवति अधर्मीनिरतिः आसक्तिर्भवति पारुष्यंवचनपरुषता क्रूरकं[illegible]
[illegible]मयमपि इतिभौमदशांतर्दशाफलं १४ अथबुधदशायांशुभाशुभफलंशार्दूलविक्रीडितेनाह बोध्यामिति बुधस्येयंदशाबोधीतस्यां
दौत्येन दूतत्वेन सुहृद्भ्योमित्रेभ्यः गुरुभ्यःपूजार्हेभ्यः द्विजेभ्योब्राह्मणेभ्यः धनंप्राप्नोति विद्वद्भ्यःपंडितेभ्यः प्रशंसास्तुतिः यशोवृद्धिर्भवति सुति
द्रव्यं रीतिकांस्यादि सुवर्णकनकं वेसरःअश्वविशेषः महीभूः सौभाग्यंसर्वजनवाल्लभ्यं सौख्यसुखभावः योगानुसेवनं एषामासयोलाभाभवति
हास्यंपरोपहासः उपासनासेवा अनयोःकौशलंतज्ज्ञता मतिनयः बुद्धिवृद्धिः धर्मक्रियासिद्धयः धर्मयुक्तानांक्रियाणांसिद्धयोभवंति एतच्छुभदशा

तृष्णासृक्ज्वर[illegible]विनाशोयाःपरस्त्रीहृता भीतिःपापरतेरधर्मनिरतिःपारुष्यंनैःस्वयानिच १४
बोध्यांदौत्य[illegible]धनंविद्वत्प्रशंसायशोद्युतिद्रव्यसुवर्णवेसरमही[illegible]सौख्यामयः हा
स्योपासनकौशलंमतिचयोधर्मक्रियासिद्धयःपारुष्यंश्रमबंधमानसशुचःपीडाचधातुत्रयात् ॥१५॥

[illegible] अथाशुभदशायांपारुष्यमित्यादि पारुष्यंपरुषवचनता श्रमःखेदः बंधःबंधनं मानसशुचः शोकः[illegible]भवति धातुत्रयात्[illegible]वातपित्त
[illegible]दोषाणां[illegible]भिस्सजायते[illegible]मपि इतिबुधदशांतर्दशाफलं १५ अथजीवदशायांशुभाशुभफलंशार्दूलवि
[illegible]नाह [illegible]ति जीव[illegible] मान[illegible] [illegible] एषा[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

शीलता मंत्रैर्वीद्धैरन्यैर्वा नीतिनृपतिस्वाध्यायमंत्रैर्धनं नीत्याचाणाक्योक्तयान्येननीतिशास्त्रेणवा नृपतीराजानदाराधनेन स्वाध्यायेनपाठेन मंत्रेण मंत्रजाप्येनए
तैः धनंवित्तंमाप्नोति हेमस्वर्णं अश्वः तुरगः आत्मजाः पुत्राः कुंजरः हस्ती अंबराणिवस्त्राणि एषांचयोबाहुल्यं सद्भूमिपैः गुणवद्भिः नृपैः सहप्रीतिः स्ने-
हंप्राप्नोति एतच्छुभदशायां अथाशुभाया सूक्ष्मोहेत्यादि सूक्ष्मंवस्तुगहनात्मकंचोहयनस्तर्कयतः श्रमःखेदोभवति यत्सूक्ष्ममतिरेवदसहंगहनंपदं वदूह
यतइत्यर्थः श्रवणरुक्कर्णरोगः वैरंविधर्माश्रितैः धर्मबाह्यैःपुरुषैःसहवैरं मिश्रायामुभयमपिइति गुरोर्दशांतर्दशाफलं १६ अथशुक्रदशायांशुभाशुभ
फलंशार्दूलविक्रीडितेनाह शौक्र्यामिति शक्रस्येयंदशाशौक्रीतस्यांशौक्र्यां गीतरतेःगीतासक्तेः प्रमोदस्यहर्षस्यसुरभिद्रव्याणांसुगंधद्रव्याणांअन्न

जैव्यांमानगुणोदयोमतिचयः कांतिप्रतापोन्नतिर्माहात्म्योद्यममंत्रनीतिनृपतिस्वाध्यायमंत्रैर्धनम्
हेमाश्वात्मजकुंजरांबरचयः प्रीतिश्चसद्भूमिपैःसूक्ष्मोहागहनाश्रमःश्रवणरुग्वैरंविधर्माश्रितैः १६
शौक्र्यांगीतरतिप्रमोदसुरभिद्रव्यान्नपानांबरस्त्रीरत्नद्युतिमन्मथोपकरणज्ञानेष्टमित्रागमाः ॥ ॥

स्यभोजनस्यपानस्यासवस्यांबराणांवस्त्राणांस्त्रीणांयोषितांरत्नानांमणीनांद्युतेःकांतेःमन्मथोपकरणानांकामोपभोग्यानांशय्यादीनांविज्ञानस्ययोगशास्त्रस्येष्ट
नांप्रियाणांमित्राणांसुहृदामागमाल्लब्धयोभवंति कुशलःशिक्षितःकुशलस्यभावः कौशल्यंकुशलः श्रेयोवाकौशल्यमभीष्टक्रियासुश्रेष्ठत्वं क्रयविक्रये
क्रयोयदिच्छतिक्रेतुंतत्क्रयः विक्रयोयदिच्छतिविक्रेतुंतद्विक्रयः कृषिःकर्षणं निधिःनिधानं पैरर्थोद्धृत्तंभूमावधःस्थाप्यते सोनिधिस्तत्याभिलाभःएवंभवंति
एतच्छुभदशायां अथाऽशुभदशायांद्वंदोर्वीशेति द्वंदेनबहुभिःसहउर्वीशेनराज्ञानिषादानामन्यजीविनांप्राणिघातिनांधर्मरहितैःपापासक्तैःएतैःसहवैरं

प्राप्नोति शुक्रः स्नेहवः स्नेहच्युतः शोकाः भवंति यथा स्नेहस्य दुःस्वान्‌शोकावाप्नोति मिश्रायामुभयमपि इतिशुक्रदशांतर्दशाफलानि १७ अथ शनेश्च शाशांतशुभाशुभफलंशार्दूलविक्रीडितेनाह सौरीमिति सौरींशनैश्चरदशांप्राप्य खराःगर्दभाः उष्ट्राः करभाः पक्षिणः श्येनादयः महाषीमहिष्यः इत्य मना वृद्धांगना एषामेषांचयः लाभो भवति बहुसमानजातीयानांसंघःश्रेणीतस्यामधिकारेनियुज्यते ग्रामेपुरेवाश्रेणीग्रामपुराधिकारजनितां तदुत्प न्नांपूजांमाननांप्राप्नोति कुधान्यानांकोद्रवादीनामागमःलाभः एतत्शुभदशायां अथा‚ शुभदशायांश्लेष्मेर्ष्येति श्लेष्मणाकफेन ईर्ष्यया मत्स रत्वेन अनिलेनवायुना कोपनक्रोधेन मोहनचित्तभ्रमेण मलिनतया मलीमसत्वेन व्यापत्तिःविपत् तंद्रानिद्रालस्ययोरंतरे वर्त्तते तस्यालक्षणं

कौशल्यंक्रयविक्रये कृषिनिधिप्राप्तिर्धनस्यागमो वृंदोर्वीशनिषाद्धर्मरहितैर्वैरंशुचस्नेहतः १७
सौरींप्राप्यखरोष्ट्रपक्षिमहिषीवृद्धांगनावाप्तयः श्रेणीग्रामपुराधिकारजनिता पूजाकुधान्यागमः

हृदये व्याकुलीभावोवाक्येंद्रियगौरवं मनोव्यथमसादश्चतंद्रायालक्षणंविदुः श्रमः खेदः एतान्प्राप्नोति भृत्येभ्यः कर्मकरेभ्यः अपत्येभ्यः पुत्रदुहि तृभ्यः कलत्रभ्योभार्याभ्यः भर्त्सनं तर्जनंप्राप्नोतिअंगतामंगच्छेदं व्याधिनातद्धरणंवा मिश्रायामुभयमपि इतिशनिदशांतर्दशाफलं १८ अथैक स्मिन्दशासुशुभान्यशुभानिचफलान्युक्तानितेषांविषयविभागंलग्नदशाफलंचोपजातिकयाह दशाइति शुभाशुभंव्यामिश्रलंदशासुपूर्वमेवो क्तं तथाजन्मकालेउच्चपराशिस्थानिर्मलमूर्तयः संपूर्णतयश्चयेग्रहास्तेषामपिदशाः शुभाः येचोच्चपस्थाहताःकृशाः स्वल्पमूर्तयस्तेषामपिदशाः अशुभाः तथाचयवनेश्वरः निशाकरादित्यविलग्नभानांतत्कालयोगादधिकंबलंयः विभर्तितस्यादिदशोच्यतेसात्रेषास्त्वतःशेषबलक्रमेण यथोपि

कोयः प्रथमोन्नतोग्रहः सपूर्वेषां तोदशेशः बलाधिकश्चेद्यदि केंद्रसंस्थः पूर्वक्रमेशेषाक्रमयथाप्रदिष्टः श्रेष्ठादशास्तेवनयसिग्रहस्यस्योन्नाभिताकलप्लाश्रि
तस्यैव मूलत्रिकोणात्स्वगृहाच्चमध्याभिन्नाश्रितान्जन्मग्रहाश्रितावा नीचारिभांशोपगताज्जिनाद्यग्रहात्पारिभस्तविवर्णकृतात् जन्मेशाशकोर्निधनारिके
शायावायवेसावहुदोषदास्यात् एवंशस्ताःशोभनाःदशाःग्रहाः शुभान्येव फलानिकुर्वंति दशाफलश्वेयानिशुभान्यशुभान्यभिहितानितानेवमन्यं
ति नेतराणि अनिष्टसंज्ञास्त्वशुभदशाःअशुभान्यनिष्टानिएवभवंति मिश्राःदशाःमिश्राण्येवदशाफलानिभवंति एवञ्चमतिस्वयमस्याभिस्तथा
स्यात्तं तथान्यसत्यः जन्मत्युपचयभवनेषुसंस्थिताःसव्यगाः सन्मूर्तिधराः श्रेष्ठफलंविदध्युर्ग्रहाः क्रमात्स्वांदशांप्राप्य अन्यैर्निहताःसालमूर्तयोनुप

श्लेषेर्ष्यानिलकोपमोहमलिनव्यापत्तितंद्रश्रमान्मृत्यापत्यकलत्रभर्त्सनमपिप्राप्नोतिनव्यंगताम् ॥ दशाःशस्ता
सशुभानिकुर्वंत्यनिष्टसंज्ञास्त्वशुभानिचैव मिश्राःसमिश्राणिदशाफलानिहोराफललग्नपतेःसमानम् ॥१९॥

चयर्क्षसंस्थाश्च स्वदशाभिहितंनेष्टंग्रहाःप्रयच्छंतिलोकेषु होराफलंलग्नपतेः लग्नाधिपस्यसमानंतुल्यम्वक्तव्यं यथामेषलग्नजातस्यभौमदशाफलं
वृषलग्नजातस्यशुक्रदशाफलं एवमन्येष्वपिवक्तव्यं किंतु द्रेष्काणवशाच्छुभायांलग्नदशायांशुभफलमशुभायामशुभम् मिश्रायांशुभयमपि अथवे
पूर्वदशारिष्टाउक्तास्तेषामिमे भंगाः प्रोक्ताः तथाचसारावल्याम् प्रवेशेबलवान्खेटः शुभैर्वासन्निरीक्षितः सौम्याधिमित्रवर्गस्थोमृत्युहन्नभवेत्तदा
अंतर्दशाधिनाथस्यविबलस्यदशायदा विबलस्यात्तदाभंगोनवाध्यातस्यचध्रुवं युद्धेचविजयीतस्मिन्ग्रहयोगेशुभोयदि दशायांनभवेत्कष्टंस्तो
त्रादिषुचसंस्थितेइति १९ अथान्येषामपिफलानांदशास्वतिदेशार्थंशालिन्याह संज्ञाध्यायेति यस्यग्रहस्यसंज्ञाध्यायेयद्द्रव्यंतामस्त्रंस्यान्मणिहेम-

त्यादिनाग्रंथेनोक्तंफलितंतस्यतद्द्व्यस्यशुभदशायांप्राप्तिः योज्या अशुभदशायांहानिः तथा यश्चकर्माजीवोयस्यग्रहोपदिष्टोजातकेऽपि [illegible]
पितृपितृपत्नीरित्यादि तस्यग्रहद्वन्तस्यकर्माजीवस्यतदंतर्दशायामेवाप्तिर्भवति भावफलंवक्ष्यति शूरस्तब्धइत्यादितथाप्रथितश्चतुरोटनइत्यादि तथा
मेषस्वस्तिमिरनयनइत्यादि आलोकनफलंदृष्टिफलं चंद्रेभूपबुधेइत्यादि योगोद्भवंनाभसयोगान्मुक्त्वासर्वयोगेषुयोगकर्तृभ्योग्रहेभ्योमध्याद्यो
बलीयानसस्वदशायामेवफलंददातिनाभसयोगाः सकलदशास्वपिफलप्रदाः वक्ष्यतिच इतिनिगदितायोगाः सार्द्धफलविरहनाभसाः नियतफलदाश्चसत्यात्यंतसमस्त
दशास्वपीति एवमादियदुक्तंतत्सर्वमसवशेषं तस्यग्रहस्यदशायांयोज्यमिति २० अथयस्यजातस्यजातकमध्यगणितंतस्यशरीरच्छायांदशाग्रहदशाज्ञानमिदव

संज्ञाध्यायेयस्यद्रव्यमुक्तंकर्माजीवोयश्चयस्योपदिष्टः
भावस्थानालोकयोगोद्भवंचतत्तत्सर्वंतस्ययोज्यंदशायाम् २०

ज्ञयाह छायांमहाभू-
तकृतामिति पूर्वमुक्तं शिखिभूखपयोमरुद्गणानांवशिनोभूमिसुतादयःक्रमेणेति तत्रादित्यचंद्रौवन्ह्यंबुप्रसिद्धावेव यःकश्चिद्ग्रहः स्वदशामात्मीयद
शामवाप्यमहाभूतकृतांछायांअभिव्यंजयति प्रकटीकरोति छायाशब्देनशरीरशोभाभिधीयते शरीरकांतिरित्यर्थः तथाचसच्छायोयं विच्छायोयं
वर्ततइत्यभिधीयते एवमात्मीयदशायांपृथिव्यादिमहाभूतकृतांशरीरच्छायांव्यंजयतिप्रकटीकरोति साच कंबुभिवाय्वंबरजान्गुणान्कुःपृथिवीभं
बुवरुणः अग्निः हुताशनः वायुः अनिलः अंबरंआकाशं एभ्योजातोत्पन्नांसाछायातद्गुणान्करोति तांश्चयथासंख्यंनासास्यदृक्त्वक्श्रवणानि
मेयान् पार्थिवंगुणंगंधमभिव्यंजयति नासानुमेयंघ्राणेनोपलभ्यते अथाप्यंगुणंरसमभिव्यंजयति तच्चास्यानुमेयं आस्यशब्देनहि[illegible]

यारसस्योपलब्धेः आस्यग्रहणंचात्मकृत्तानुरोधीक्तं आग्नेयीआग्नेयंगुणंरूपमभिव्यंजयति दृश्यानुमेयंवायवी वायव्यंस्पर्शगुणमभिव्यंजयति त्वगनुमेयंस्पर्शेनोपल
भ्यते नाभसी नाभसंगुणंशब्दमभिव्यंजयति श्रवणानुमेयंकर्णोपलभ्यं एतदुक्तंभवति यदाशुभगंधः पुरुषोभवति तदास्यवसुधकृतापार्थिवीछायाज्ञेया यदाभि
ष्टरसभोजीभवतितदास्यचंद्रशुक्रकृताछायाज्ञेया यदातीवरूपवान्सुकांतःपुरुषोभवति तदासूर्यभौमकृताआग्नेयीछायाज्ञेया यदास्पर्शेनमृदुर्भवति त-
दाशनैश्चरकृतावायवीछायाज्ञेया यदास्यवचनंकर्णयोःसुखकरंभवतितदाजीवकृतानाभसीछायाज्ञेया छायाविशेषलक्षणमाचार्येणसंहिताख्यमभिहितं
तथाच छायाशुभाशुभफलानिनिवेदयंतीलक्ष्यामनुष्यपशुपक्षिषुलक्षणज्ञैः तेजोगुणान्बहिरपिप्रविकाशयंतीदीपप्रभास्फटिकरत्नघटस्थितेव स्निग्धाद्विज

छायांमहाभूतकृतांचसर्वेभिव्यंजयंतिस्वदशामवाप्य कुंभाग्नि
वाय्वंबरजान्गुणांश्चनासास्यदृक्त्वक्श्रवणानुमेयान् ॥२१॥

त्वग्दन्तरोमकेशाच्छायासुगंधाचमहीसमुत्था तुष्ट्यर्थलाभाभ्युदयान्करोति धर्मस्यचाहन्यहनिप्रवृद्धिं स्निग्धासिताचहरितानयनाभिरामासौभाग्यमार्दवसुखाभ्यु
दयान्करोति सर्वार्थसिद्धिजननीजननीवचाप्याच्छायाफलंतनुभृतांशुभमाददाति चंडाधृष्यापद्महेमाग्निवर्णायुक्तातेजोविक्रमैःसप्रतापैः आग्नेयीतिप्राणि
नांस्याज्जयायाक्षिप्रंसिद्धिंवांछितार्थस्यधत्ते मलिनपरुषकृष्णापापगंधानिलोत्थाजनयतिवधबंधव्याध्यनर्थार्थनाशं स्फटिकसदृशरूपाभाग्ययुक्तात्युदारा
निधिरिवगगनोत्थाश्रेयसांस्वच्छवर्णा २१ अत्रचवायव्यांछायांवर्जयित्वासर्वास्वेवछायासु शुभमशुभंफलमुक्तंतत्कथं शुभफलेयमशुभफलेयमिति
तद्विज्ञायते तद्विज्ञानमंतरात्मनःस्वरूपंमालिन्याह शुभफलमिति शुभफलंददातियःसशुभफलदः शुभफलदस्यग्रहस्ययादशातस्यांअंतरात्मा

स्वदेहस्थः परिपाकनिवेशनरूपः तादृगेवशुभो भवति पुरुषस्यतस्यचछायादर्शितग्रहदशाकालेबहुविधधनेकमवाप्य सौख्यंसत्स्वभावपर्यागमंधनलाभं जनयत्युक्ता
दशा अर्थादेवाशुभदशायामशुभरूपस्तादृशात्मा अशुभो भवति तच्छायादर्शितग्रहजातानातादृगेवफलदा सा चासौख्यमनर्थागमंचबहुभयंजनयति किंचायमपि
ग्रन्थ चाचार्यावदन्ति लिपिचातुर्वर्ण्यसूर्योदेहेंद्रियमहत्त्वं तेजोदेवतत्पत्रस्य त्रिकालफलविन्दर्शी श्रोत्रकेनमनोनार्थेनाभिद्रावर्भिनंदति तस्यात्मनो-
त्पन्नाचातुरर्थस्यमनः शुभाशुभानिसर्वाणिनिमित्तानिस्युरेषतः एवंतश्चमनः शुद्धिः स्वादिशादृशंवाहाइतिकथितफलविपाकेशित ग्रहाणांदशा-
स्वयानिफलानिशुभान्यशुभानिवाकथितान्युक्तानिवानिषः पुरुषोभुंक्ते तस्यपुरुषस्यबहूदशावर्ततेइतिविज्ञेयं एवदुक्तंभवति यादृशंफलंशुभमशुभंवापुरु

शुभफलददशायांतादृगेवांतरात्माबहुजनयतिपुंसांसौख्यमर्थागमंच
कथितफलविपाकैस्तर्कयेद्वर्तमानांपरिणमतिफलोक्तिः स्वप्नचिंतास्ववीर्यैः २२

षस्योपलभ्यते तच्च यस्यग्रहस्यदशायांपठितं सातस्यदशांतरस्यवर्ततइतिविज्ञेयं एवंवर्तमानांदशांतरंकेषांचिद्ग्रहाणांस्वदर्थः एवंछायावशेनांतरात्मावशेनफलप्र
तिवशेनवागणितस्यजातकस्यवर्तमानांदशांवदेत् अथसौरदशायामशुभायांस्यगतमुक्तंनचशुभासाअशुभायामथनैकेषांव्यंगतदर्पं शुभदशायांशुभा
यांविधियाभिरुक्तानचस्यापिहप्रातदर्थमाह परिणमतिफलोक्तिरिति अवीर्यैः बलहीनैः ग्रहैः फलानियानिशुभान्यशुभानिवादत्तानितत्फलोक्तिः फलप्राप्तिः
स्वप्नेस्वभावस्थायांपरिणमत्यनुभूयते चिंतायांमनोरथेनवेति केचित्शुभफलददशायांतादृगेवांतरात्माइतिपठंति पूर्वैव्याख्यातमेत यथाशुभांतर
शायामंतरात्मांतर्दशाशुभायादृश्भवति तदाबहुजनयतिपुंसांसौख्यमर्थागममिति अर्थादेवाशुभायांदशायामशुभांतर्दशाअसौख्यमनर्थागमंचबहु

जनयति अनेनव्याख्यानेनशुभाशुभशुभायांचशुभाशुभानिभवंति मिश्रफलंप्रयच्छंति नचैतदिष्यते यस्मादुक्तं एकर्क्षगोर्द्वयोर्मध्येत्यदधिकंतत्समिति अप्रदशा
पतेःफलमपहृत्यतदशापतिरेवस्वंफलंददातीतिज्ञेयं अन्यथापत्युत्येविनिरर्थकंस्यादिति तस्मात्पूर्वपाठएवश्रेयान् द्वितीयःप्रमादपाठः प्रथमपाठेनविनाश्रया
शुभाशुभतत्फलमाप्तुंनशक्यतइति २२ अथैकग्रहदत्तयोःफलयोःसदृशयोर्नाशोभवति भिन्नदत्तानांबहूनामपिपक्तिरेवभवतीत्येतद्दर्शयितुमेकग्राह
एकग्रहस्येति सर्वाण्येवफलानि नाभसकर्ज्यस्वदशायांग्रहःप्रयच्छतीत्युक्तं तत्रैकेनग्रहेणयदासदृशंविरुद्धंफलद्वयंदत्तंभवति तस्मिन्सदृशेतुल्येद्वयोःफलवि
रोधेसतिनाशोभवति तस्यफलद्वयस्यवदेद्ब्रूयात् कीदृशंतद्विरुद्धमित्यत्रोच्यते यथा कश्चिद्ग्रहः कयापियुक्त्यादशाफलादिनासुवर्णदोभवति सएवा-

एकग्रहस्यसदृशेफलयोर्विरोधेनाशंवदेद्यदधिकंपरिपच्यतेतत् ना
न्योग्रहःसदृशमन्यफलंहिनस्तिस्वास्वादशासुपगताःस्वफलप्रदाःस्युः२३

न्ययायुक्त्याअष्टवर्गफलयोगफलदृष्टिफलभावफलानामन्यतमेनसुवर्णापहारीभवति तदाफलद्वयेपिसुवर्णसंबंधोस्तीतिसादृश्यंस्वर्णदानापहारिणाविति
विरोधः एवमेकस्यग्रहस्यसदृशेफलयोःविरोधेनाशंवदेत् नसुवर्णलाभोनचापहानिरिति यदधिकंपरिपच्यते नतएकेनापिग्रहेणफलद्वयंदत्तमन्यरूपंतयोः
मध्यायदधिकंतत्परिपच्यतेभवति यथाकश्चिद्ग्रहोनिर्दिष्टप्रकारद्वयेनसुवर्णदः सएवप्रकारेणैकेनसुवर्णापहारी तदाद्वयोरधिकत्वात्तद्दानस्यसुवर्णं
ददात्येव नापहरति अथवाप्रकारद्वयेनसुवर्णापहारी प्रकारेणैकेनसुवर्णदः तदापहरणस्याधिकत्वादपहरत्येव अथवासुवर्णापहारीरूप्यदश्च
तथापिद्वेअसदृशेअसदृशत्वादधिकंपरिपच्यते सुवर्णापहारीरूप्यदश्चभवतीतिकेचित् नान्योग्रहइति अन्येनग्रहेणदत्तंसदृशंविरोध्यपिफलंना

न्योयदोषि हिताद्यपहरति यथा कश्चिद् ग्रहः सुवर्णदो भवति अन्यस्तु सुवर्णापहारी तदा यः सुवर्णदः स्वदशायां सुवर्णं ददाति स्वदशायां सुवर्णापहारी चापहर-
ति अत्रैवमुक्तं भवति यथैकग्रहस्य सदशाफलयोः विरोधे सम्यग्जन्मांतरे ऽपि फलनाशं वदेत् अन्यत्र विरुद्धयोरपि फलयोः नाशं न वदेत् यतः सुवर्णदो ग्र-
हः स्वामात्मीयां दशामुपगतः सः सुवर्णलाभं करोति सुवर्णापहारी स्वदशामुपगतः सः सुवर्णमपहरति एतदष्टकवर्गफलं विनाशयति तत्रैकस्य
ग्रहस्य फलसदृशयोरपि तुल्यसंख्ययोः फलयोर्नाशो भविष्यति तथा न भविष्यति तथा तत्रैव प्रतिपादयिष्याम इति २३ इति श्रीभट्टोत्पलविरचि-
तायां बृहज्जातकविवृत्तौ दशांतर्दशाध्यायोऽष्टमः ८ अथाष्टकवर्गाध्यायो व्याख्यायते तत्रांतर्दशाफलमिति पूर्वमेवोक्तं तत्प्रदर्शयाधुनाऽस्मि-

इति श्रीभट्टोत्पलविरचितायां बृहज्जातक
विवृत्तौ दशांतर्दशाध्यायोऽष्टमः समाप्तः॥

रस्याष्टकवर्गफलस्यावसरः लग्नाष्टमाः सर्वे एव ग्रहास्तेभ्यः सकाशादेकैकस्य ग्रहस्य चारवशाद्राशौ स्थितः शुभाशुभं फलमष्टकवर्गो निरूप्यते तत्रा-
दावेवार्काष्टकवर्गं शार्दूलविक्रीडितेनाह स्वादर्क इति यत्र राशौ जन्मसमये पुरुषस्यादित्यः स्थितः स एव तस्य स्वस्थानमुच्यते एवमन्येषामपि ग्र-
हाणां ज्ञेयम् योयमत्रावस्थितः स एव तस्य स्वस्थानं तस्मात् स्वादर्कः प्रथमायवसुनिधनद्व्याज्ञातपोद्यूनगः प्रथमैकादशचतुर्थाष्टमद्वितीयदशमनव
मसप्तमेषु १ ११ ४ ८ २ १० ९ ७ एतेषां स्थानानां संज्ञाः प्रागेव व्याख्याताः अतः पुनर्नोच्यंते एषामंकन्यासः एव व्याख्यानमिति सर्वत्र ज्ञेयम् एते-
षु स्थानेषु गतः स्वात्स्थानादर्कः सूर्यः शुभः इष्टफलदः अर्थादेवान्यस्थानेषु शुभ अनिष्टफलदः यतो वक्ष्यति इति निगदितेष्वनिष्टमन्यदिति एवं

सर्वमोते [illegible] यथा [illegible] [illegible]कोस्थानानि[illegible] केवलस्थानानि[illegible]त् १।११।४।८।२।१०।९।७ एवं[illegible]शुभः [illegible]
[illegible]विज[illegible] एविजातस्तु[illegible]पुमानतदेवमेवस्थाने[illegible]शुभस्तेषु[illegible]रात् १।११।४।८।२।१०।९।७ एतेषु सौरादर्कः शुभदः सर्व[illegible]
[illegible]ल[illegible]त्यारिषु सम्[illegible]र्कः समांत्यारिषु स[illegible]दश[illegible] शुभः ७।१२।६। जीवाद्धर्मसुतायशत्रुषु जीवा बृहस्पतिस्थानात् [illegible]
षु नवमपंचमैकादशषष्ठेषु शुभः ३।५।११।६ दशान्त्यायारिगः शीतगोः शीतगोस्तथा दशान्त्यायारिगः दशात्रीयैकादशषष्ठगः शुभः [illegible]
।६ एतेषु चांत्यतपः शुभेषु चंद्रस्थानेषु शुभः एवमापुक्ते पुंचंद्रस्थानेषु दशान्त्यारिषु शशस्यांत्यतपः शुभेषु द्वादशनवपंचमेषु [illegible] शुभः [illegible]

अथाष्टकवर्गाध्यायप्रारंभः स्वादर्कः प्रथमायबंधुनिधनद्व्याज्ञातपोद्यूनगोवक्रात्स्वादिवतद्वदेवरविज्ञा
[illegible]सत्यारिषु जीवाद्धर्मसुताय[illegible]दशान्त्यायारिगः शीतगोरेवंचांत्यतपः शुभेषु सबुधाल्लग्नात्सबंधंत्यगः १

।११।६।१२।९।५ लग्नात्सबंधंत्यगः सहस्रांशुनमापुक्तानि चंद्रस्थानान्यत्रुद्रूष्यंते तेनांत्यतपः शुभस्थानानीति सर्वत्रपरिभाषातेनैतेषु चंद्रस्थानेषु [illegible]
[illegible]त्यायारिषु सबंधंत्येषु चतुर्थद्वादशसहितेषु गवोलग्नादुदयात्शुभः १०।३।११।६।४।१२ तथान्वसतः स्वात्स्थानाद्विक[illegible]
त्रिकोणानि हित्वेष्टः ३।६।११।१२।५ एतानि वर्जयित्वा तान्येव वराहमिहिरदर्शितानि स्थानानि जातानि १।११।४।८।२।१०।९।७ सौर[illegible]
[illegible]रिसुतांत्यसंज्ञानि हित्वेष्टस्तुवर्तते ३।६।५।१२। एतानि वर्जयित्वा तान्येव वराहमिहिरदर्शितानि स्थानानि जातानि १।११।४।८।२।१०
।१२।७।८ [illegible]दशमैकादश[illegible]शुभः सूर्य १०।११।२।६ जीवात्त्रिकोणायोः षष्ठसत्यैकादशस्वेषः ९।५।६।११ मध्यमा[illegible]

[illegible] ८।५।४।८ एतान्विकर्वेषितान्येवराहमिहिरमदर्शितानिस्थानानिजानीहि १०।३।११।६।१२।५ [illegible] ५।११।४।८।२।१०।१२।७ दशमैकादशमवदतीयपोतस्मातुर्यपोठयात् १०।११।६।२।१२।४ शुक्रस्थानानीव: षट्सप्तम [illegible] ६।७।१२ तथात्मसुखयात्ये केंद्राण्यष्टिनवसर्कः स्यादार्किणोमभेत्यशुभः षट्सप्तत्येषुसितात्षडायधीधर्मगोजीवान् उप [illegible] पंचमनवमांत्यधीसुतः सौम्यात् उपाद्रुपंचपंचसुव्ययस्थितः शोभनःप्रोक्तः इत्यादित्यावर्गः १ अथचंद्राष्टकवर्गमाह [illegible] उपात्स्ताडिभि उपात्षड्भिदशायगः शशीचंद्रः उपाद्रुदयात्पादित्यादिक षष्ठतृतीयदशमैकादशेषुस्थानेषुशुभः ६।३।१०।११

उपात्सद्विदशायगः सधनधीधर्मेकुजाराच्छशी स्वात्सास्ताद्विषु साष्टसप्तस्मरवेः षट्त्र्यायधी-
स्थोयमात् धीत्र्यायाष्टमकंटकेषु शशिजाज्जीवाद्व्ययायाष्टगः केंद्रस्थत्र्यसितात्तु धर्म-
स्मरवधीत्र्यायास्पदानंगगः २ सधनधीधर्मेकुजाराच्छशीसहशब्देनप्रागुक्तान्येवस्थानान्यनुक्षिप्यते शशीचंद्रः [illegible] [illegible]पहृत्रिदशायेषु धनधीधर्मसहितेषु द्वितीयपंचमनवमयुक्तेषुशुभः ६।३।१०।११। २। ५। ९ स्वात्सास्तादिषु आत्मीयस्थानादेकदशमद्वि[illegible] [illegible]सास्तादिषु सप्तमप्रथमसहितेषु शुभः शशी ६।३।१०।११।७।१ साष्टसप्तस्मरवेरादित्याद्येवस्थानेषु साष्टसप्तस [illegible] [illegible] ८।३।१०।११।८।७ शुभः षट्त्र्यायधीस्थोयमात् यमात्सौरात् षट्त्र्यायधीस्थः षष्ठतृतीयैकादशपंचमस्थानस्थः शुभः [illegible] [illegible] धीत्र्यायाष्टमकंटकेषु शशिजात् शशीजाद्बुधाद्रुपस्थानाद्धीत्र्यायाष्टमकंटकेषु पंचमतृतीयैकादशाष्टमकेंद्रेषु शुभः शशी [illegible]

७।१० [illegible]केंद्रस्थश्च जीवाद्[illegible] केंद्रस्थश्च द्वादशैकादशाष्टमकेंद्रस्थश्च[illegible] १२।[illegible]
[illegible]धर्मे[illegible]नंगतः [illegible]नवमचतुर्थपंचमतृतीयैकादशद्वादश[illegible] २।४।५।[illegible]
११।१०।७ तथाचसत्यः षष्ठे[illegible]दशपादिसंस्थितस्मंदः स्वादिष्टः ६।११।७।३।१०।१ सौरस्थसहजा[illegible]
[illegible] ३।६।५।११ रिपुनिधनसहजा[illegible]पदशोभैकादशसंस्थितः सूर्यात् ६।८।३।७।१०।११ लग्नात्तृतीयदशमा[illegible]
[illegible]मंदः ३।१०।६।११ [illegible]धर्मारिपुराशिगः कुजादिष्टः ३।५।१०।२।११।१२।६ जीवात्तृतीयपंच[illegible]

वक्रस्तु पञ्चये धिनात्सतवये घाद्यादिके भूदयाद्वंद्वाद्विस्वफलेषु केंद्रनिधनप्राप्त्यर्थगः स्याच्छुभः
धर्मायाष्टमकेंद्रगोर्कतनयाज्ज्ञातपट्त्रिषोडाभगः शुक्रात्सद्व्ययलाभमृत्युषु गुरोः कर्मात्यलाभारिषु ३

[illegible] ३।६।२।९।५ एतानिवर्जयित्वान्येवराहमिहिरपठितानिस्थानानिजातानि १२।११।८।१।४।७।१० मध्यमाद्वितीय[illegible]वर्जेत्
[illegible] ५।२।६।८।१२ एतानिवर्जयित्वातान्येववराहमिहिरपठितानिस्थानानिजातानि ३।४।५।७।९।१०।११ षष्ठधननवमपरि[illegible]
[illegible] ६।२।५।९।१२ एतानिवर्जयित्वातान्येववराहमिहिरपठितानिस्थानानिजातानि १।३।४।७।८।१०।११ तथाच[illegible]
तके [illegible]निः स्यात्कुजात्सनवधीस्थः सूर्यात्साष्टस्मरगस्त्रिषडायस्तेषु सूर्यसत्वात् [illegible]
[illegible] त्रिचतुः[illegible]मंदइमाः [illegible] इतिचंद्राष्टकवर्गः २ अथभौमाष्टकवर्गं शार्दूलविक्रीडितेनाह वक्रस्तु

[illegible]शीन्यादिति [illegible]मारक: दशादारिता[illegible]मनयेषु[illegible]केन्द्रादष्ट[illegible]मयनयेषु पंचमस्थानसहितेषुशुभः ३।६।१०।११।५ आयाधिके[illegible]
[illegible] उक्तस्थानेष्वेवोपचयेषु[illegible]धिकेषु प्रथमस्थानयुक्तेषुशुभः ५।६।१०।११।१ चंद्रादिफलेषु चंद्रस्थानादेवोपचयेषु[illegible]फलेषु[illegible]
[illegible]तेनदशमस्थानेन[illegible]फलं[illegible]दितीत्यर्थः ३।६।११ एतेषुशुभः केंद्रनिधनमास्वर्थगः स्वाच्छुभः स्वादाती[illegible]स्थानात्
[illegible]स्वर्थगः केंद्राष्टमेषु[illegible]दशाद्वितीयस्थः शुभः ५।४।७।१०।८।११।२ धर्मायाष्टमकेंद्रगोर्कतनयात् सौराद्धर्मायाष्टमकेंद्रग[illegible]
[illegible]केंद्रगतः शुभः २।११।८।१।४।७।१० आत्मद्वित्रिधीलाभगः [illegible]षट्त्रिधीलाभगः [illegible]तृतीय[illegible]शुभः ६।३।
५।११ शुक्राच्च षट्स्वायलाभमृत्युषु शुक्रस्थानात् षष्ठद्वादशैकादशाष्टमेषुशुभः ६।१२।११।८ गुरोः [illegible]गुरोः जीवाद्दशमद्वाद
शैकादशाषष्ठेषुशुभः १०।१२।११।६ तथान्वसत्वः द्वादशपंचमनवमतृतीयषष्ठानि[illegible]कुजस्तिष्ठ: स्वस्थानात् १२।५।९।३।६ एतानिवर्जयि
त्वान्येववराहमिहिरपठितानिस्थानानिजातानि १।४।७।१०।८।११।२ सौरस्यतुनवमान्यधिकेषु अनर्थेषु एषांद्वितीयस्थानंविनानवमान्यधिकेषु
[illegible]।९।१।४।७।१० भौमस्तृतीयपंचमदशमैकादशारिषुस्थितः सूर्यादिष्टः ३।५।१०।११।६ चंद्रान्मध्यमोदशमषष्ठसहज[illegible]।६।११
[illegible]पूजितोशुक्रस्थानात् १०।११।६।१२ षष्ठैकादशपंचमतृतीयगः शुभः सौम्यात् ६।११।५।३ [illegible]
[illegible]पूजितो[illegible] १२।११।८।६ [illegible]द्वादशारिषुसहजोपगतः स्वहोरायाः १।११।१०।६।३ तथा[illegible] [illegible]
[illegible]जीवाद्[illegible]पंचमसप्तेषु दशाद्युपचयतनुषु[illegible]द्रुतः[illegible]दशमः चंद्रस्थानाद्[illegible]
[illegible]भवति ५।६।११ [illegible]षट्षु १२।६।११ [illegible] १।४।७।१०।११।८ [illegible]

अथाष्टकवर्गं शार्दूलविक्रीडितेनाह द्युनाद्यायाष्टतपइति इंदुजो बुधः भृगुजाच्छुक्रात् द्युनाद्यायाष्टतपःस्मरखेषु द्वितीयप्रथमैकादशाष्टमनवमचतुर्थेषु सप्तमात्मजेषु तृतीयपंचमषष्ठेषु शुभः २।१।११।८।९।४।३।५ साज्ञास्तेषु यमारयोः एवं द्युनाद्यायाष्टतपःस्मरेषु साज्ञास्तेषु दशमसप्तमसहितेषु यमारयोः शनैश्चरांगारकयोः यथात् २।१।११।८।९।४।१०।७ आराच्छुभः २।१।११।८।९।४।१०।७ व्ययरिपुप्राप्त्यष्टगो वाक्पतेः वाक्पतेर्जीवात् द्वादशषष्ठैकादशाष्टमगतः शुभः १२।६।११।८ धर्मायारिसुतव्ययेषु सवितुः सूर्यान्नवमैकादशषष्ठपंचमद्वादशेषु शुभः ९।११।६।५।१२ स्वात्साद्यकर्माभिगः स्वादात्मीयस्थानादेवं धर्मादिषु स्थानेषु साद्यकर्माभिकेषु प्रथमदशमतृतीयसहितेषु गतः शुभः ९।११।६।५।१२।१।१०।३ षट्स्वायाष्ट

द्युनाद्यायाष्टतपःस्मरखेषु भृगुजात्सप्त्यात्मजेऽभिंदुजः साज्ञास्तेषु यमारयोर्व्ययरिपुप्राप्त्यष्टगो वाक्पतेः ।
धर्मायारिसुतव्ययेषु सवितुः स्वात्साद्यकर्माभिगः षट्स्वायाष्टसुखास्पदेषु हिमगोः साद्येषु लग्नाच्छुभः ॥ ४ ॥

सुखास्पदेषु हिमगोश्चंद्रात् षष्ठद्वितीयैकादशाष्टमचतुर्थदशमेषु शुभः ६।२।११।८।४।१० साद्येषु लग्नाच्छुभः एवं षष्ठादिषु स्थानेषु साद्येषु प्रथमस्थानसहितेषु लग्नाच्छुभः ६।२।११।८।४।१०।१ तथा च सत्यः स्वात्स्थानात्कथितान यो हित्वा सप्तमचतुर्थनिधनानि हित्वेष्टः २।७।४।८ एतानि वर्ज-यित्वा तान्येव वराहमिहिरपठितानि स्थानानि जानाति १।३।५।६।९।१०।११।१२ सूर्यस्य तुलाख्यारिसुतान्त्यनवमस्थः ११।६।५।१२।९ सुतसहजव्ययपश्चिमवर्जितेषु मंडलेषु बुधः स्थितः सौराराभ्यां स्थानादविकल्पाच्चास्य नियमेन ५।३।६।१२ एतानि वर्जयित्वा तान्येव वराहमिहिरपठितानि स्थानानि-जानाति १।११।४।२।८।९।१०।७ लग्नाच्छुभो येषु प्रशस्यते तेषु चंद्रजस्तस्य येषु स्थानेषु लग्नाच्छुक्रः शुभस्तेष्वेव स्थानेषु स्वस्थानाद्बुधः शुभो भवति शुक्रा[illegible]

चक्रवर्गः पञ्चमे ध्रुमादिषु स्वोरिपुसमपदगापपश्चिमान्हिता ६।७।१०।१२ एतानिस्थानानिवर्जयित्वातान्येववराहमिहिरपठितानिस्थानानिजानीहि १।२।३
।४।५।८।९।११ एतेषुस्थानेषुशुक्रस्थानात्शुभोबुधः अंतोयांत्याष्टमशुभेषुजीवाद्बुधःश्रेष्ठः १२।११।८।६ दशमस्वलाभषष्ठाष्टमेषुचंद्राद्बुधस्याशु-
भेषु १०।२।११।६।८।४ इमान्येषोपुनःस्वनवमस्वसहजवर्ज्येषु ७।१२।९।५।३ एतानिवर्जयित्वातान्येववराहमिहिरपठितानिस्थानानिजानीहि
२।६।१०।११।८।४।१ एतेषुलग्नाच्छुभः तथान्वस्वलजाभे सौम्यांत्यषट्नवायात्मजेधिना १२।६।९।११।५ स्वान्त्येषु २।१ दशसुखेषु १०
चंद्राद्गुरुदशायाष्टकस्थानतः २।६।१०।११।८।४ सादिसुविलग्नात् प्रथमसुखायादिनिधनधर्मेषु १।४।११।२।८।९ सिताभिधासमेतेषु ३।५
साशास्मरेषु १०।७ सौरारयोर्व्ययायारिषु वसुषु १२।११।६।८ गुरोः इतिबुधस्याष्टकवर्गः ४ अथजीवस्याष्टकवर्गंशार्दूलविक्रीडि
तेनाह दिगिति दिक्स्वायाष्टमदस्वबन्धुषुकुजादंगिरा इति अंगिराजीवः कुजादंगारकाद्दशमद्वितीयप्रथमाष्टमसप्तमैकादशचतुर्थेषुशुभः १०।२।१।८
७।११।४ स्वात्सन्निके धंगिराः स्वादात्मीयस्थानादंगिराः गुरुः पूर्वोक्तेषुदिक्स्वायादिषुसन्निकेषुतृतीयस्थानसहितेषुशुभः १०।२।१।८।७।११।४।३ सू-
र्यात्सनिवषुगुरुः शुभः सूर्यादादित्यादेवस्थानेषु माशुकेषु सतपस्तृतीयेषुतृतीयनवमस्थानाधिकेषुशुभः १०।२।१।८।७।११।४।३।९ धीस्वनवाद्रि
स्थानानिकेषुभार्गवात् भार्गवाच्छुक्रात्पंचमद्वितीयनवमदशमैकादशषष्ठेषु शुभः ५।२।९।१०।११।६ जायायार्थनवात्मजेषु हिमगोः हिमगोश्चंद्रात् स
प्तमैकादशद्वितीयनवमपंचमेषुशुभः ७।११।२।९।५ मंदात्रिषट्धीव्ययेमंदात्सौरात् तृतीयषष्ठपंचमद्वादशेषुशुभः ।३।६।५।१२ दिग्धीपट्स्वक
सप्तस्वाद्यांगुरुः ज्ञाद्बुधाद्दशमपंचमषष्ठद्वितीयचतुर्थैकादशप्रथमनवमेषुशुभः १०।५।६।२।४।११।१।९ सस्मरस्योदयात् उदयाल्लग्नादेतेष्वेव
स्थानेषुसप्तमस्थानसहितेषुशुभः १०।५।६।२।४।११।१।९।७ तथान्वसतक ऐषुबुधस्यशंशनिस्तेषुगुरुः शुभःस्वस्थानात् चंद्रात्

[illegible] नवमपश्चिमकर्मसुखपात्रस्तस्य ६।२।९।१२ एतानिस्थानानिवर्जयित्वाजातानि १।३।४।५।७।८।१०।११ अत्रपंचमद्वितीययोः स्थान
योः वराहमिहिरेणसहभेदः अत्रवराहमिहिरेणयवनेश्वरमतमंगीकृत्वाद्वितीयस्थानस्यशुभत्वमंगीकृतं तथाचयवनेश्वरः स्वस्थानगः स्थानकृदर्थापक्षम
र्थिद्वितीयेचगुरुःकरोति एवंद्वितीयेचशुभः विवादेदैन्यात्यगदस्त्रिकोणेतस्मात्पंचमेनशुभः एष्वेवार्कादिशेनवमाप्यधिकेषुभवनेषु १।३।४।५।७।८।९
१०।११ अत्रापिपंचमद्वितीययोः वराहमिहिरेणयवनेश्वरमतमंगीकृतं तथाचयवनेश्वरः स्थानेरवेर्बुद्धिकृच्छ्रनाशंकरोति जीवोधनदोद्वितीयएवंद्वितीये
शुभत्वाद्वराहमिहिरेणांगीकृतं रुजापीडाध्वदारिद्र्यसूरिःस्यात्पंचमेतस्मात्पंचमेनशुभः आत्मसहजेषु सहजभवनंविनाकुजाच्चगुरुरिष्टः १।४

दिक्स्वाद्याष्टमदायबंधुषुकुजात्स्वात्सत्रिकेचांगिराः सूर्यात्सभिनवेषुधीस्वनवदिग्लाभारिगोभार्गवात्
जायायार्थनवात्मजेषुहिमगोर्मंदात्त्रिषट्धीव्ययेदिग्धीषट्स्वस्वकरवायपूर्वंनवगोज्ञात्स्मरश्चोदयात् ५

५।७।१०।११ अत्रापिपंचमद्वितीययोःवराहमिहिरेणसहभेदः अत्रापियवनेश्वरः गुरुःकुजस्थानगतोऽरिहंताद्वितीयगस्तुधनविहर्षदाता तस्माद्
वराहमिहिरेणद्वितीयस्थानमंगीकृतं जामित्रगोव्याध्यरिशोककारीएवंसप्तमस्थानंनांगीकृतम् द्वादशारिपुपंचमतृतीयसंज्ञेशुभः सौराद् १२।६।५।३
प्रथमद्वितीयपंचमचतुर्थधर्मारिलाभदशमस्थः सौम्यात्कुरुरिष्टः १।२।५।४।९।६।११।१० जीवोलग्नादेवमिष्टः सजामित्रः १।२।५।४।९।६।११
१०।७ तथाचस्वल्पजातके जीवोभौमाच्चायाष्टकेंद्रगो २।११।८।१।४।७।१० र्कात्सधर्मसहजेषु २।११।८।१।४।७।१०।९।३ स्वात्सत्रिकेषु —

२ । ११ । ८ । १ । ४ । ७ । १० । ३ शुक्रान्नवदशाद्यभस्त्वधीरिपुषु ९ । १० । ११ । २ । ५ । ६ शशिनः स्मरायकोणार्थलाभेः ७ । ९
५।२।११स्त्रिरिपुधीव्ययेषु यमात् ३।६।५।१२ नवदिक्सुखायधीस्वायशत्रुषु ज्ञा ९।१०।४।१।५।२।११।६ त्सकामगोल्लग्नात् ९।१०।४।१।५।२।११
६।७ इतिजीवाष्टकवर्गः ५ अथशुक्रस्याष्टकवर्गंशार्दूलविक्रीडितेनाह लग्नादिति सितः शुक्रः लग्नादासुतलाभपरंधनवगः शुभः लग्नात्प्रथ
सुतस्थानंपंचमं यावचलाभपरंधनवगःसितःशुभः तेषुप्रथमद्वितीयतृतीयचतुर्थपंचमैकादशाष्टनवमेषुलग्नाच्छुक्रः शुभः १।२।३।४।५।११।
८।९ सांत्यः शशांकात्सितः शशांकाचंद्रादेषुवस्थानेषुसांत्येषुसव्ययेषुद्वादशस्थानाधिकेषुशुभः १।२।३।४।५।११।८।९।१२ स्वात्साज्ञेषुसु

लग्नादासुतलाभपरंधनवगःसांत्यःशशांकात्सितःस्वात्साज्ञेषुसुखत्रिधीनवदशाच्छिद्राभिगःसूर्यजात् रं
ध्रायव्ययगोरवेर्नवदशप्राप्त्यष्टधीस्थोगुरोर्ज्ञाद्धीत्र्यायनवारिगस्त्रिनवषट्पुत्रायसांत्यःकुजात् ॥ ६॥

तृतीयस्थानादेष्वेवस्थानेषुसाज्ञेषुदशमस्थानाधिकेषुशुभः १।२।३।४।५।११।८।९।१० सुखत्रिधीनवदशाच्छिद्राभिगः सूर्यजात् सौराच्चतुर्थतृती-
यपंचमनवमदशमाष्टमैकादशेषुशुभः ४।३।५।९।१०।८।११ रंध्रायव्ययगोरवेः रवेरादित्यादष्टमैकादशद्वादशेषुशुभः ८।११।१२ नवदशप्राप्त्यष्ट
धीस्थोगुरोः जीवान्नवमदशमैकादशाष्टमपंचमेषुशुभः ९।१०।११।८।५ ज्ञाद्धीत्र्यायनवारिगः ज्ञाद्बुधात्पंचमतृतीयैकादशनवमषष्ठेषुशुभः
५।३।११।९।६ त्रिनवषट्पुत्रायसांत्यः कुजात् कुजाद्भौमात्तृतीयनवमषष्ठपंचमैकादशेषुसांत्येषुअंत्येनद्वादशेनसहितेषुस्थानेषुशुक्रः शुभः ३
९।६।५।११।१२ तथाचसत्यः स्वस्थानाद्भृगुतनयः षट्सप्तमपश्चिमेतरेषिष्टः ६।७।१२ एतानिवर्जयित्वान्येषुवराहमिहिरपठितस्थानानि

तानि १।२।३।४।५।८।९।१०।११ रिपुपत्निकर्मवर्ज्येषु सितस्थंद्रात्तु पुष्कलेऽनूणां ६।७।१० एतानि वर्जयित्वा तान्येव वराहमिहिरपठितानि जातानि १।२।३।
४।५।९।८।११।१२ अंत्योपांत्याष्टमगः सूर्यादिष्टस्तु भार्गवः कथितः १२।११।८ भौमादंत्योपांत्य तृतीयनवमसुतारिषु शशिगस्त्वेवं १२।११।३।९
।५।६ दशमैकादशनिधनत्रिकोणसंस्थो भृगुर्जीवात् १०।११।८।५।९ सौम्यात्सुतधर्मलाभसहजारिसंज्ञेषु ५।९।११।३।६ लग्नादिष्टः
शुक्रोरिपुसप्तमदशमपश्चिमान्हित्वा ६।७।१०।१२ एतानि वर्जयित्वा तान्येव वराहमिहिरपठितानि स्थानानि जातानि १।२।३।४।५।८।९।११
आद्यद्वितीयरिपुसप्तमांत्यवर्ज्येषु सौराच्च १।२।६।७।१२ एतानि वर्जयित्वा तान्येव वराहमिहिरपठितानि स्थानानि जातानि ३।४।५।८।९।१०।११

मंदः स्वात्त्रिसुतायशत्रुषु शुभः साज्ञांत्यगो भूमिजात्केंद्रायाष्टधनेषु विनादुपचये बाधे सुरवेश्चोदयात्
धर्मायारिदशांत्यमृत्युषु बुधाच्चंद्रात्त्रिषड्लाभगः षष्ठायांत्यगतः सितात्सुरगुरोः पांत्यत्यधीशत्रुषु ७

तथा च स्वल्पजातके शुक्रोलग्नात्सुतनवाष्टलाभेषु १।२।३।४।५।९।८।११ सव्ययश्चंद्रात् स्वात्साज्ञेषु रविसुताभिधीसुरवाङ्मिनवकर्मरंध्रेषु व
स्त्वत्यायेषर्कान्नवदिग्लाभाष्टधीस्थितो जीवात् ज्ञात्त्रिसुतनवायारिषाषसुतायो भूमेषु कुजादिविशुक्राष्टकवर्गः ६ अथ सौरस्याष्टकवर्गं शार्दूल-
विक्रीडितेनाह मंदः स्वात्त्रिसुतायशत्रुषु शुभ इति मंदः सौरः स्वादात्मीयस्थानात्तृतीयपंचमैकादशषष्ठस्थानेषु शुभः साज्ञांत्यगो भूमिजात् भू
मिजाद्भौमादेषु एवमायुक्तेषु साज्ञांत्येषु गतः दशमद्वादशसहितेषु शुभः ३।५।११।६।१०।१२ केंद्रायाष्टधनेषु विनात् इनात्सूर्यात्केंद्रैकादश
ष्टमाद्वितीयेषु शुभः १।४।७।१०।११।८।२ उपचये बाधे सुरवेश्चोदयात् उदयाल्लग्नात्तृतीयषष्ठदशमैकादशप्रथमचतुर्थेषु शुभः ३।६।१०।११

११४ सर्वोपरिस्थोत मृत्युसुखमान् सुधाद्भुधस्थानान्नवैमेकादशपंचदशमद्वादशाष्टमेषुशुभः ९।११।८।१०।१२।८ चंद्राच्चिपंचाभगः चंद्रस्थानाच्चतीय षष्ठैकादशेषुशुभः ३।६।११ षष्ठांत्यायगतःसितात् शुक्रस्थानात् षष्ठद्वादशैकादशेषुशुभः ६।१२।११ सुरगुरोःप्रास्थस्थोशत्रुस्थ सुरगुरोःजीवाद् एकादशद्वादशपंचमषष्ठेषुशुभः ११।१२।५।६ तथाचसत्यः एकादशपंचषष्ठमोर्कजःस्याच्छुभस्तृतीयेच ११।५।६।३ स्थानान्निशाकरस्यतुपंचमवर्ज्यंषष्ठेषेव ११।२।६ येषात्वनोरविस्तेषुभास्करि स्तादशौरविस्थानात् आदित्याष्टकवर्गेपठ्यते स्वात्स्थानाद्दिवसकरस्तृतीयषष्ठांत्यमभिकोणानि हित्वेष्टः ३।६ १२।५।९ एतानिहित्वाजातानि १।२।४।७।८।१०।११।८ अत्रवराहमिहिरादत्यधिकंनवमस्थानंतच्चयवनेश्वरविरोधित्वाद्वराहमिहिरेण-स्तुक्तं तथाच्चयवनेश्वरः पापग्रहस्त्रिनवमेविधत्तइति जीवाद्दष्टः षट्पंचमपश्चिमैकादशस्थस्य ६।५।१२।११ प्रात्कसूनविजयत्त्र मांत्यकर्मगः पुष्कलोन्नृणां भौमस्थानात्सौरिः ३।५।६।११।१२।१० षष्ठांत्योपात्यगः शुक्रात् ६।१२।११ दशैमेकादशषष्टाष्टमांत्यनवमोर्कजः सोम्यात् १०।११ ६।८।१२।९ स्थानादिष्टोलग्नाच्छुभस्तुलमाद्यथासूर्यः आदित्याष्टकवर्गेपठ्यते दशमैकादशषष्ठतृतीयगोलग्नगश्चतुर्थश्चलग्नात् १०।११।६।३ ११४ तथाचसत्यजातके स्वात्सौरास्त्रिसप्तायारिगः ३।५।११।६ कुजादंत्यकर्मसहितेषु ३।५।११।६।१२।१० स्वायाष्टकेंद्रमोर्को ७।११ ८।१।४।७।१० शुक्रात्षष्ठांत्यलाभेषु ६।१२।११ त्रिषडायगःशशांका ३।६।११ उदयात्ससत्स्वायकर्मगो ३।६।११।४।१।१० यद्गुरोः सतप तृव्ययायगो ५।६।१२।११ ज्ञाद्व्ययारिसुदिक्कुवाष्टस्थः १२।११।६।१।१०।९।८ इतिसौरस्याष्टकवर्गः ७ अथाष्टकवर्गफलानिरु पणार्थमाहिन्वाह इतीनिगदितानि इत्यनेनोक्तेनप्रकारेणयन्निगदितमुक्तंतदिष्टं वेष्टमन्यत् यदन्यंनिगदितं तत्सर्वमनिष्टमशोभनं एवक् कंभवति स्वादकं पंचमायंवंधुनिधनस्त्वनेनपोठरयान्युक्तानिस्थानानितेषांश्रेष्ठंफलं विशेषादधिकफलविपाकमेषामिष्टानिष्टयोःफलयोःवि

सतांशोधनात् दपिकाभिष्यते तत्फलविपाकंभवति एतज्जन्मभात् जन्मकालेयत्रस्थानेग्रहाः स्थिताः तस्मात्स्थानाच्छुभाशुभानिफलानिमत्वाशुभा
नवस्थानत्कालत्रयांतराशितः एतदुक्तंभवति यानिशुभस्थानान्याचार्येणपठितानि तानिबिंदूपलक्षितानिकार्याणि यान्यशुभानितानिरेखोपलक्षितानि
भि तत्रद्वयोरपि विशेषमंतरंकृत्वा ऽवशिष्टस्यफलस्यपक्तिरिति यत्रबिंदुरेकंजातंतत्रशुभफलंसंपूर्णं यत्रचबिंदुद्वयंतत्रपादोनंफलं यत्र-
चबिंदुचतुष्टयंतत्रार्धंफलं यत्रबिंदूद्वौतत्रपादफलं अशुभफलस्यैवंरेखाभिः कल्पनाकार्या तत्रस्वाभिमिषपरमांशकेविलग्नइत्यत्रप्रयोगेजातस्याष्टा
रकस्याष्टकवर्गउदाहियते तत्राचार्यपठितानिस्थानानिबिंदूपलक्षितानिकार्याणि अपठितानिअशुभानिस्थानानिरेखोपलक्षितानिकार्याणि तद्यथा

इतिनिगदितमिष्टंनेष्टमन्यद्विशेषादधिकफलविपाकंजन्मभात्तत्रदद्युः उपचय
गृहमित्रस्वोच्चगैःपुष्टमिष्टंत्वपचयगृहनीचारातिगैर्नेष्टसंपत् ८ इत्यष्टकवर्गः

ग्रहसंस्थामीनलग्नगतःशुक्रः मेषेद्वितीयस्थानस्थोर्कः तृतीयेवृषेचंद्रबुधौपंचमस्थानेकर्कटस्थोजीवः अष्टमेतुलायांशनैश्चरः एकादशेमकरस्थो
भौमः अनयाग्रहसंस्थयाप्रदर्श्यतेन्यासः वक्रस्तूपचयेषिनात्ससतनयेषाद्याधिकेष्वुदयाच्चंद्राद्विगविफलेष्वकेंद्रनिधनप्राप्त्यर्थगःस्याच्छुभः धर्माया
ष्टमकेंद्रगोर्कतनयाज्ज्ञात्षट्त्रिधीलाभगः शुक्रात्षड्व्ययलाभ १२ मृत्युषुकुरोः कर्मात्यलाभारिषु १ अष्टकुंडलिकान्यासः अथशुभाशुभफलवि-
शेषःक्रियते तत्रमेषेरेखापंचकंबिंदुत्रयंचजातं रेखात्रयंबिंदुत्रयंचापास्यद्वेरेखेजाते तस्मादेवंविधेयोगेजातस्यसदैवचारवशात्मेषस्थोंगारको
ष्टभागद्वयेनाशुभः वृषेरेखापंचकं बिंदुत्रयंजातं रेखात्रयंबिंदुत्रयंचापास्यद्वेरेखेजाते तस्माद्वृषस्थोभौमोष्टभागद्वयेनाशुभोभवति मिथु

नेरेखापंचकं बिंदुत्रयं च जातं रेखात्रयं बिंदुत्रयं चापास्य द्वे रेखे जाते तस्मिन्मिथुनस्थो भौमो ष्टभागद्वयेनाशुभः कर्कटे बिंदुचतुष्टयं रेखाचतुष्टयं च ज्ञातम्
तत्र न किंचिदवशिष्यते तेन तत्स्थानं न शुभं नाप्यशुभं समत्वान्मध्यमः सिंहे बिंदुपंचकं रेखात्रयं च जातं रेखात्रयं बिंदुत्रयं चापास्य बिंदुद्वयं जातं च

॥०००॥ सू· ॥॥॥ १
०००
॥०००००॥ ११
॥॥॥ बु· चं· २००
॥ श·के· ॥ १२
००००० ॥॥ मं· १०
॥॥॥ ०००
३
००
॥ ९ ॥
≡
००
बृ· ॥॥॥ ४०००
॥॥ ६ ॥॥
॥॥॥ ८०
श·
गु· ५००००००
॥॥ ७००००००

तस्मात्तस्य सदैव सिंहस्थो भौमो ष्टभागद्वयेन शुभो भवति कन्यायां रेखाषट्कं बिंदुद्वयं च जातं बिंदुद्वयं रेखाद्
यं चापास्य रेखाचतुष्टयं जातं तस्मात्कन्यास्थो भौमो ष्टभागचतुष्टयेनाशुभः तुलायां रेखात्रयं बिंदुपंचकं
च जातं तत्र रेखात्रयं बिंदुत्रयं चापास्य बिंदुद्वयं जातं तेन तुलास्थो भौमो ष्टभागद्वयेन सदैवाशुभः वृश्चिके रे
खासप्तकमेको बिंदुः जातः तत्र बिंदुरेखां चापास्य रेखाषट्कं जातं तस्माद्वृश्चिकस्थो भौमो ष्टभागषट्केनाशु
भः धनुषि रेखाषट्कं बिंदुद्वयं च जातं तत्र रेखाद्वयं बिंदुद्वयं चापास्य रेखाचतुष्टयं च जातं एवमष्टभागचतुष्ट
येन धन्विस्थो भौमो सदैवाशुभः मकरे रेखात्रयं बिंदुपंचकं च जातं तत्र रेखात्रयं बिंदुत्रयं चापास्य बिंदुद्वयं जातं
तेन मकरस्थो भौमो ष्टभागद्वयेनाशुभः कुंभे रेखाचतुष्टयं बिंदुत्रयं च जातं अथ चंद्रस्थानात् दशमस्थानं
भौमस्य समत्वाद् ष्टमो बिंदुर्न जातस्तस्माद्रेखात्रयं बिंदुत्रयं चापास्य एका रेखा जाता तस्मात्कुंभस्थो ष्टमभा
गेनैकेनाशुभः मीने रेखापंचकं बिंदुत्रयं च जातं रेखात्रयं बिंदुत्रयं चापास्य रेखाद्वयं च जातं तस्मान्मीनस्थो
भौमो ष्टभागद्वयेनाशुभः अस्य तोशुद्धोस्थापना एवं शुभाशुभान्येकीकृत्या शेषफलानि भवंति तेषां संशोधनं कृत्वा यदवशिष्यते तदादेश्यं यत्र
रेखाचतुष्टयं बिंदुचतुष्टयं च भवति तत्र सममध्यस्थो ग्रहो भवति यत्र रेखाष्टकं तत्रातीव शुभः यत्र बिंदुष्टकं तत्रातीवाशुभः [illegible]

कांबबाशिवशेनसर्वग्रहाणामष्टकवर्गः कार्यः कथमष्टकवर्गस्तवणः एकेनयःशुभःस्यात्पञ्चभिःस्थानैः सपापदोभवति यस्तुचतुर्भिर्नेष्टः सर्वफलेकल्पनाप्येवं ननुपू
र्वमुक्तं एकग्रहस्यसदृशेफलयोर्विरोधेनाशंवदेद्यदधिकंपरिपच्यतेतत् इतिनिगदितमिष्टनेष्टमन्यादृशेषादितिपुनरुक्तं उच्यते नैतत्पुनरुक्तं अष्टक
वर्गविनापदुक्तमेकग्रहस्यसदृशफलयोर्विरोधइति तत्रसदृशयोः फलयोर्विरोधेनाशोविज्ञेयः यथासएवग्रहः कयापियुक्त्यासुवर्णदोभवति सएवयु
क्त्यंतरेणसुवर्णापहारीतदानसुवर्णदोभवति नसुवर्णापहारीचेति यदधिकंपरिपच्यतेतत्रतत्रापि यदिकारणद्वयेनसुवर्णापहारीभवति कारणेनैकेन
सुवर्णदस्तथापिसुवर्णापहारीभवति नसुवर्णदः अथकारणद्वयेनसुवर्णदः कारणेनैकेनसुवर्णापहारि तथापिकारणद्वयस्याधिक्यात्सुवर्णदए
व एवंत्वसदृशेफलयोर्विरोधेनाशंवदेन्नाशसदृशयोः इहतुपुनः सदृशेपिफलयोर्विरोधेन्नाशएवेति तद्यथा बादरायणयवनेश्वरादिभिरष्टकवर्गा-
भिहितं अस्यग्रहस्यस्थानादयंग्रहः स्वस्मिन्स्थानेतिष्ठमानइमानिशुभान्यशुभानिफलानिप्रयच्छतीति तत्रासदृशान्यपियदितानिफलानिभवंति
तथापितेषांशुभाशुभविरोधादेवनाशंवदेत् विशेषादधिकफलविपाकंजन्मप्राप्तन्नद्युरिति यथाकश्चिद्ग्रहः केनचित्कारणेनसुवर्णदोभवत्य-
परेणसुवर्णापहारीच तथाप्यसदृशयोरपिफलयोर्विरोधेदानहरणात्मकेनशुभोनाप्यशुभइतिकल्पनीयः एवंस्थानाष्टकायत्रस्थानेबहुभिःशु-
भोभवत्यल्पेनाशुभः तत्रशुभाशुभफलविशेषकृतःशुभमेकंकल्पनीयं अनेनैवप्रकारेणस्थानसंज्ञामात्रेणस्थानशुभाशुभत्वमेवोक्तं नपृथ
क्फलनिर्देशोयवनेश्वरादियावत् यद्येवंचाष्टकवर्गप्रधानंतत्संहितायांगोचरफलेचंद्रस्थानात् किमितिपृथक्फलनिर्देशोवराहमिहिरेणकृतः
जन्मन्यायासदोर्के इत्येवमादि अत्रोच्यते तस्मादष्टकवर्गफलविशेषाद्यदतिरिच्यते तदेववक्तव्यमिति तदेवपूर्वमत्ययनार्थमतिमभिद्धत्वा कृत्व
रस्यान्यमतमेवांगीकृतोक्तं तथाच यात्रायांतेनैवोक्तं यस्यगोचरफलप्रमाणतातस्यवेधफलमिष्यतेनवा प्रायशोबहुसंमतंत्विदंस्थूलमार्ग

[illegible]रोसमासि [illegible]पि [illegible] फल[illegible]देवाश्क[illegible] तथा [illegible] समानक[illegible]
[illegible] एवं फलनिर्देशं कृत्वा बादरायणो [illegible]
[illegible]: वाच्याप[illegible]तिरिक्तस्तयोः स्यात्स्थाने [illegible] उपचय[illegible] शुभमिति [illegible]
[illegible]स्थानानि तथा मित्रक्षेत्राणि स्वोच्चं च एतानि शुभस्थानानि शुभस्थानोपलक्षणानि [illegible]
[illegible]: स्वक्षेत्रस्थः स्वोच्चस्थो मित्रक्षेत्रस्थो मूलत्रिकोणस्थश्च परां शुभफलप्राप्तिं [illegible]
[illegible]: [illegible] मूलत्रिकोणस्थः मित्रक्षेत्रगतो वा फलमतिशायितः शुभं ददाति [illegible]
[illegible] तथा शत्रुक्षेत्रनीचानि च तान्यशुभानि तेषु स्थितो ग्रहो यदा शुभफलं [illegible] तदल्पं [illegible] अर्थादेव शुभग्रहः शुभं फलं
[illegible] अथ शुभग्रहस्याशुभफलं किमेषु विधेषु ग्रहस्य जन्मकाले स्थितिरन्वेष्या किं चारवशात् [illegible] उच्यते जन्मकाले
[illegible] उच्यते [illegible]: तथा च [illegible]: अपचयराशौ जीवे शत्रुक्षेत्रे च जन्मकाले [illegible]
[illegible] [illegible] ग्रहोपगो [illegible] विवर्णः [illegible]
[illegible] ग्रहो [illegible] जन्मोपचयेषु [illegible] यो जातके मूलं तु जन्म [illegible] तथा [illegible]
[illegible] अपचयभवनोपगः [illegible] ग्रहो [illegible]
[illegible] पापफलो भवति [illegible] उपचय [illegible]

[illegible] रुग्णो [illegible] विहीनश्च तथा च सत्य: स्वेह [illegible] बलैर्विवर्जितः शत्रुभीरिसंदष्टः मह [illegible] फलमशुभपानं [illegible]
[illegible] मिति [illegible] ग्रहाणां फलदाने असमर्थत्वं [illegible] माह नीचस्था ग्रहा विजिता [illegible] भिभूता [illegible] शुभ [illegible]
[illegible] यसात्रये [illegible] यनेऽशकोऽपि स्ववर्गसंस्था बलिनो विशेषाद्ग्रहा यथोद्दिष्ट फलप्रदाः स्युः नीचे जिता [illegible]
[illegible] फलप्रदानि तत्र [illegible] संस्थानां [illegible] शुभफलप्रवृत्तिप्रदर्शकानि नीचादिस्थानानां [illegible] फलप्रदर्शकानि [illegible]
[illegible] यानि [illegible] ग्रहवशेनैव पुष्टिप्रदर्शकानि तानि चारवशात्फलदानकाले ग्रहस्वभावमाहेति [illegible]
भट्टोत्पलविरचितायां बृहज्जातकविवृतौ षड्वर्गाध्यायो नवमः समाप्तः ९ अथातः कर्माजीवाध्यायो व्याख्यायते अनेन पुरुषेण कथं
धनं जीवितव्यमित्यध्यायोऽस्मिन्निरूप्यते [illegible] भवति [illegible] ग्रहः स धनदाता भवति [illegible]
[illegible] चंद्रयोर्दशमस्थाने [illegible] दशमराशयस्तेषां येऽधिपतयस्ते पुनर्नवांशके पुरुषस्य जन्मकाले स्थितास्तेषां-
[illegible] ग्रहाः धन [illegible] भवंति किंतु [illegible] दशमा ग्रहाः ते अनेन प्रकारेण धनदातारो भवंति किंतु [illegible]
[illegible] प्रकारेणेति [illegible] दशमस्थो ग्रहो येन प्रकारेण धनं ददाति [illegible]
[illegible] प्रदर्शनं महर्षिणाह अर्थाप्तिरिवि होरेंद्वोः लग्नचंद्रयोः दिवा [illegible] मैत्रे [illegible]
[illegible] धनप्राप्तिः [illegible] चिंता [illegible]
[illegible] पि [illegible] चंद्रयोर्दशमे [illegible]

[illegible] योपि सौरे मयवज्जन्मलग्नेपरात् सेवकादित्यर्थः अथवा यश्चित्तु महाशमे भवत्ययस्यंदा च[illegible]स्यमंतर्दशा प्रदावापिस्त्वा[illegible]

[illegible] नोक्तं यावत्तल्लग्नाच्च बहवोपि यदि दशामस्य भवति तदा सर्व एवसर्वस्यांतर्दशायां लग्नप्रकारेण धनमदो भवति [illegible]

[illegible] प्रहसयोभवति तदा कोर्थमदो भवति अतउक्तं मेंद्वर्कास्पदपतिगांशनाथवृत्त्या मंडमंडलनामनः अर्कः आदित्यः मेंदुः [illegible]

[illegible] मध्यदा[illegible]ध्यायोसप्तिः दशम इत्यर्थः तस्ययोधिपतिः ग्रहः सः यस्मिन्नवांशके [illegible] स्थितस्तस्य योनाथः स्वामी [illegible]

[illegible] तथावृत्त्या तस्य धनमदो भवति एवं लग्नाच्चंद्रदर्शादपि वक्तव्यं केचिदेवं व्याचक्षते यथा[illegible] यदा दशमस्य ग्रहभवति [illegible]

अथकर्माजीवाख्यायोव्याख्यायते अर्थाप्तिः पितृपितृपतिशत्रुमित्रभ्रातृस्त्रीभृत
कजनादिवाकराद्यैःहोरेंद्रोर्दशामगतैर्विकल्पनीया मेंद्वर्कास्पदपतिगांशनाथवृत्त्या ॥१॥

[illegible] योबलवान्तस्ययोदशमः स एवार्थमदो भवति मेंद्वर्काणांयोबली तस्यास्पदपतिगांशनाथवृत्त्या एक एवार्थमदो भवतीति तदुक्तं [illegible]

[illegible] नास्ति तस्मादेवं ज्ञायते सर्वस्यएव भवति पुरुषस्य बहुप्रकारधनागमदर्शनादिति तथा च भगवान्गार्गिः उदयाच्छशिनो वापि [illegible]

[illegible] तेसर्वेर्थमदा ज्ञेयाः स्वदशासु यथोदिताः लग्नार्कशशिनामेभ्यो दशमाधिपतिर्ग्रहः यस्मिन्नवांशे तत्काले वर्तते तस्य यः पतिः [illegible]

[illegible] बहवो यस्य भवंति विन्नदास्तेपि स्वदशासु [illegible] निश्चितमिति १ मेंद्वर्कास्पदपतिगांशनाथवृत्त्यादाविषदुक्त [illegible]

[illegible] अर्कांशगते मेंद्वर्कास्पदपतिगांशनाथोर्कः यदा भवति तदा तत्पैः सुगंधैः कनकेन सुवर्णेन च ऊर्णया [illegible]

[illegible]रपत्यात् भिषक्रूरयतोपिभ्यो [illegible]धनमाप्नोति अथचंद्रांशो भवति तदा कृष्णवर्णपेक्षकैः [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]जांशकसंभैः अंगनानां [illegible]पणैरैतैः धनमाप्नोति अथकुजांशे मौमनवांशो यदा भवति तदा [illegible]भिः [illegible] [illegible]
सुवर्ण[illegible]त[illegible]स्याति भवति ताभिः प्राप्नोति अथवा धातुभिः मनःशिलाहरिताल हिंगुल [illegible] प्रभृतिभिः अग्नि[illegible]महसैः [illegible]
[illegible]साहसैः असत्यैः [illegible]पारैः धनमाप्नोति अथ[illegible]धनवांशको यस्य भवति तदा [illegible]
[illegible] धनमाप्नोति लिप्यक्षरविन्यासगणितेन आदिग्रहणाद्व्याख्यानेन यंत्रादिप्रयोगैः काव्यक्रियया शिल्पैः चित्र[illegible]

अर्कांशे तृण[illegible]कौर्णभिषग्जायेऽथचंद्रांशे [illegible]जांगनाश्रयात्
धात्वग्निप्रहरणसाहसैः कुजांशे सौम्यांशे लिपिगणितादिकाव्यशिल्पैः २

[illegible]प्रभृतिभिः धनमाप्नोति २ अथजीवांशो द्वितीयमहार्षिर्प्याह जीवांशेति जीवांशे द्विजविबुधाकरादिधर्मैरिति अथ जीवांशो यदा
भवति तदा द्विजेभ्यो ब्राह्मणेभ्यः विबुधेभ्यो देवेभ्यः पंडितेभ्यो वा आकरेभ्यः सुवर्णादीनां लवणादीनां अंजनादीनां [illegible]
[illegible] आदिग्रहणात् [illegible] धर्मैः यज्ञसनोपवासतीर्थगुरुसेवनादिभिः धनमाप्नोति अथ शुक्रनवांशको यदा भवति तदा मणिभिः [illegible]
[illegible] आदिग्रहणात् सर्वैः लोहैः गोभिः तथा [illegible] महिष्यः [illegible]
धनमाप्नोति अथ [illegible] नराधमेन अध्वगमनादिकेन वधेन [illegible] अथवा त्वशरीर ताडनादेन भारवाहनेन

[illegible]: स्वस्व[illegible]: कर्मणि धनपाप्तिः एवं जातक[illegible]स्य धनागमं ज्ञात्वा तत्तत्कालं कर्मेशस्य वशाद् कर्मसिद्धिमाह [illegible]
[illegible] कर्मसिद्धिः कर्माधिपतेः कर्मेशः लग्नात् दशमराशिः तदधिपः कर्मेशः स यावत्संख्यके नवांशके अध्युषितो भवति [illegible]
[illegible] तत्तत्कर्माणि [illegible] न तत्समानानां सिद्धिर्भवति तादृशानि [illegible]
[illegible] विपर्ययति अथ नवांशग्रहणं नास्ति यद्यत्तावद्भागनुक्तेः नवांशको व्याख्यायते यथा [illegible]
[illegible] तत्तुल्यां कर्मणां सिद्धिमादिशेत् ज्ञातजातकस्येदं [illegible] कर्मेशाध्युषितनवांशकर्म [illegible]

जीवांशो द्विजविबुधाकरादिधर्मैः काव्यांशे मणिरजतादिगोमहिष्यैः सौ
रांशेऽश्रमवधभारनीचशिल्पैः कर्मेशाध्युषितनवांशकर्मसिद्धिः ॥ ३॥

तत्तां [illegible] लब्धिर्द्रव्यस्य [illegible] १ अथ धनागमज्ञानं महर्षिराह मित्रारिस्वगृहगतैरिति [illegible]
[illegible] तेन च जन्मकाले मित्रगृहस्थिता भवन्ति तदा स्वान्तर्दशाकालेऽपि मित्रगृहस्थिता भवन्ति [illegible]
[illegible] धनप्रदा भवन्ति अथारिगृहस्थाः [illegible] भवन्ति तदारित एव अथ स्वगृहस्थास्तदा स्वगृहाद् धनप्रदा भवन्ति [illegible]
ति [illegible] सूर्यो धनप्रदः [illegible] तस्मिन् [illegible] बहुलिनन्यैर्बलैः [illegible]
[illegible] तथा धनो [illegible] सौम्यैः ग्रहैः जन्मन्यावसंस्थैः [illegible]

इति [illegible]वीर्यान्वितैर्बलसहितैः [illegible]द्भिः जातः अनेकधा [illegible] स्वं धनं प्राप्नोतीति संचिन्त्यं [illegible]कार्येनैकेनैव प्रकारेण धनार्जन-
मात्रास्ते तेनैकेन प्रकारेण बलात्प्राप्नोतीत्यर्थः तथा च भगवान् गार्गिः धनदा जन्मसमये मित्रारिस्वगृहोपगाः यस्य तस्य धनं [illegible]
धनदो भास्करो यस्य तुंगे बलसमन्वितः भवेज्जन्मनि यस्यास्य पितृमातृोपार्जितं लाभा[illegible]सौम्यैर्येन येनैव कर्मणा धनार्जनं [illegible]
[illegible] ४ इति श्रीभट्टोत्पलविरचितायां बृहज्जातकविवृतौ कर्माजीवाध्यायो दशमः १० अथातो राजयोगाध्यायो [illegible]
ते तत्रादावेव [illegible]जीवशर्ममतमेव वैतालीयेनाह त्रिप्रभृतिभिरुच्चसंस्थैर्नृपवंशभवा भवंति राजानः इति सर्वं [illegible]

मित्रारिस्वगृहगतैर्ग्रहैस्ततोर्थी तुंगस्थेबलिनि च भास्करे स्ववीर्यात् आयस्थेऽदय
धनाश्रितैश्च सौम्यैः संचिन्त्यबलसहितैरनेकधास्वम् ४ इतिकर्माजीवाध्यायः॥१०

[illegible] यस्य जन्मसमये क्रूरैः पापग्रहैः स्वतुंगगैः स्वोच्चस्थैर्जातो महीपती राजा भवति किंतु क्रूरमतिः पापबुद्धिर्हिंसक [illegible]
[illegible] स्वोच्चगतैः महीपतिर्धर्मात्मा च भवति मिश्रैरुच्चगतैर्मिश्रस्वभावो राजा इति एष एवार्थो [illegible]नाभिहितः तथा च [illegible] पापैः
[illegible] स्वोच्चगतैर्धर्मवांस्तथा सौम्यैः [illegible]मिश्रमतिः पृथ्वीशो जायते मनुजः क्रूरैः स्थिति जीवशर्मणः पक्षे न च पापैः क्रूरैः स्वोच्चगतैः क्षित
[illegible] राजा भवति किंतु राजतुल्यो धनवान् भवति तथा च [illegible] पापैः स्वोच्चगतैर्जाता न भवंति नृपाः [illegible]
[illegible] [illegible]हितं त्रिप्रभृतिभिरुच्चस्थैर्नृपवंशभवा भवंति

मकान: पंचादिभिरन्यकुलोद्भवान्यवहूभिर्योगैवैरिति १ अथ [illegible]विंशद्राजयोगानसंवर्तितवेनाह वक्रार्कजाइति वक्रोंगारकः अर्कजःसं[illegible]
अर्कसूर्यः सुरुर्जीवः एतैः वक्रार्क[illegible]गुरुभिः भौमशनिसूर्यजीवैः सकलैःसर्वैश्चतुर्भिरपिस्वोच्चेषुस्थितैः कथितेकलग्नेएषांकथितग्रह[illegible]
[illegible]भावेकस्मिलग्नगतेचत्वारोराजयोगाभवंति तथात्रिभिश्च एषामेवमध्यात्रिभिः स्वोच्चगतैः कथितेकलग्नेद्वादशराजयोगाभवंति ए
वं षोडश[illegible]श्रितैःपिति एवंषामध्याद्द्वाभ्यामुच्चगताभ्यामनयोर्मध्यादेकस्मिन्लग्नगतेशशिनिचंद्रेस्वक्षेत्रगेकर्कटस्थेतेषामेव वक्रार्कजार्कगुरू
णामध्याद्द्वयोरुच्चाश्रितेतदेकस्मिन्लग्नेद्वादशराजयोगाभवंति एकाश्रितेषुच तेषामेवमध्यादेकस्मिन्नुच्चाश्रितेतस्मिन्नेवविलग्नेचल[illegible]

अथराजयोगाध्यायमा॰ महर्षवक्राःस्वतुंगगैःक्रूरैःक्रूरमतिर्म
हीपतिःक्रूरैस्तुनजीवशर्मणःपक्षोक्षित्यधिपःप्रजायते ॥१॥

रोसंज्ञयोगाभवंति एवंषोडशान्योन्यैः पूर्वोक्तैःसहद्वात्रिंशत् तद्यथा मेषेर्कः कर्कटेजीवः तुलेसौरः मकरेकुजः शेषायथेष्टं ईदृशांग्रहसंस्थानां
मेषलग्नगतेएकोयोगः १ कर्कटेद्वितीयः २ तुलेतृतीयः ३ मकरेचतुर्थः ४ एवंवक्रार्कजार्कगुरुभिःसकलैः स्वोच्चेषुतदेकस्मिन्लग्नेचत्वारोराजयो
गाः अथत्रिभिः तद्यथा मेषेर्कः कर्कटेजीवः तुलेसौरः शेषायथेष्टं ईदृश्यामपिग्रहसंस्थायांमेषलग्नेएकोयोगः कर्कटेद्वितीयः तुलेतृती
यः [illegible] ७ अथमेषेर्कः कर्कटेजीवः मकरेभौमः शेषायथेष्टम् ईदृश्यांचग्रहसंस्थायांमेषलग्नेएकोयोगः कर्कटेद्वितीयः मकरेतृतीयः [illegible]
[illegible] १० अथमेषेर्कः तुलेसौरः मकरेभौमः शेषायथेष्टम् ईदृश्यांचग्रहसंस्थायांमेषलग्नेएकः तुलेद्वितीयः मकरेतृतीयः ३ एवं[illegible]

अथकर्केजीवः तुलेसौरः मकरेभौमः शेषायथेष्टम् ईदृश्यंचग्रहसंस्थायांकर्कटेएकः तुलेद्वितीयः मकरेतृतीयः ३ एवंषोडशराजयोगाः १६ [illegible]
त्रिभिःस्वोच्चगैः नदेकतमेविलग्नेइतिगतम् द्वेकाश्रितेषित्यादि योगेषुयावत्कर्कटेचंद्रमानभवति तावद्योगाएवनभवंति तद्यथा द्व्याश्रितेषुस्व-
स्वक्षेत्रगतेष्वं द्वादशराजयोगाव्याख्यायंते तद्यथा मेषेर्कः कर्कटेचंद्रजीवौशेषायथेष्टं ईदृश्यांचग्रहसंस्थायांमेषलग्नेएकोयोगः कर्कटेद्वि-
तीयः २ अथमेषेर्कः कर्कटेचंद्रः तुलेसौरः शेषायथेष्टम् तदामेषेतृतीयः ३ तुलेचतुर्थः ४ अथमेषेर्कः कर्कटेचंद्रः मकरेभौमः शेषायथे-
ष्टं तथामेषेपंचमः ५ मकरेषष्ठः ६ अथकर्कटेचंद्रजीवौ तुलेसौरः शेषायथेष्टम् तथाकर्कटेसप्तमः ७ तुलेऽष्टमः ८ अथकर्कटेचंद्रजी-

वक्रार्कजार्कगुरुभिःसकलैस्त्रिभिश्चस्वोच्चेषुषोडशनृपाःकथितैकलग्ने
द्व्येकाश्रितेषुचतथैकतमेविलग्नेस्वक्षेत्रगेशशिनिषोडशभूमिपाःस्युः२

वौ मकरेभौमः शेषायथेष्टम् तदाकर्कटेनवमः ९ मकरेदशमः १० अथतुलेसौरः मकरेभौमः कर्कटेचंद्रः शेषायथेष्टं तदातुलेएकादश ११ मकरे-
द्वादश १२ द्व्याश्रितेषिविधतं अथेकाश्रितेषु कर्कटस्थेचंद्रे मेषस्थेर्के मेषलग्नेएकः १ कर्कलग्नेतद्वतयोश्चंद्रजीवयोः द्वितीयः २ कर्कटस्थेचंद्रे
तुलास्थेसौरे तस्मिन्नेवलग्नेतृतीयः ३ कर्कटस्थेचंद्रे मकरस्थेभौमे तस्मिन्नेवलग्नेचतुर्थः ४ एवंपूर्वैर्द्वादशभिःसहषोडशश्लोकपूर्वार्द्धेः षोडश-
भिः सह द्वात्रिंशद्राजयोगाव्याख्याताः श्लो।२ अथचतुश्चत्वारिंशद्राजयोगानष्टुभाह वर्गोत्तमगतेलग्नइति लग्नेजन्मकालिकेलग्नेवर्गोत्तमगते
स्वनवांशकस्थइत्यर्थः तस्मिंश्चंद्रवर्जितैरन्यग्रहैश्चतुरादिभिः चतुर्भिः पंचभिः षड्भिर्वावलोकितेद्वाविंशतिराजयोगाः स्मृताः उक्ताः अत्रकेचि

इह केन्द्रोपमं यः किंतु परवर्गमध्येन गण्यते स तु परयतु [illegible] चतुरादिभिः ग्रहैर्दृष्टे राजयोगो भवति एवं वर्गोत्तमगते लग्ने द्वाविंशति र्योगा [illegible]
एवं चंद्रे वर्गोत्तमांशस्थे चतुरादिभिर्ग्रहैर्दृष्टे द्वाविंशति योगा भवंति एवं चतुश्चत्वारिंशत् ४४ अथ लग्ने चंद्रे वा चतुर्भिर्दृश्यमाने पंचदश १५ विकल्पा [illegible]
पंचभिर्दृश्यमाने ६ षड्विकल्पा भवंति षड्भिरेकः १ एवं द्वाविंशतिः २२ तद्यथा लग्ने चंद्रे वा रविभौमबुधगुरुभिः दृश्यमाने एको योगः रविभौमबु-
धसितैः द्वितीयः २ रविभौमबुधसौरैः तृतीयः ३ रविभौमजीवसितैश्चतुर्थः ४ रविभौमजीवसौरैः पंचमः ५ रविभौमशुक्रसौरैः षष्ठः ६ रविबु-
धजीवशुक्रैः सप्तमः ७ रविबुधजीवसौरैरष्टमः ८ रविबुधशुक्रसौरैर्नवमः ९ रविजीवशुक्रसौरैर्दशमः १० भौमबुधजीवशुक्रैरेकादशः ११ भौ-

वर्गोत्तमगते लग्ने चंद्रे वा चंद्रवर्जितैः चतु
राद्यैर्ग्रहैर्दृष्टे नृपा द्वाविंशतिः स्मृताः ॥ ३ ॥

मबुधजीवसौरैर्द्वादशः १२ भौमबुधशुक्रसौरैस्त्रयोदशः १३ भौमजीवशुक्रसौरैश्चतुर्दशः १४ बुधजीवशुक्रसौरैः पंचदशः १५ एवं चतुर्भिर
पि विकल्पैः पंचदश अथ पंचविकल्पाः रविभौमबुधजीवशुक्रैरेकः १ रविभौमबुधजीवसौरैर्द्वितीयः २ रविभौमबुधशुक्रसौरैस्तृतीयः ३ रविभौ-
मजीवशुक्रसौरैश्चतुर्थः ४ रविबुधजीवशुक्रसौरैः पंचमः ५ भौमबुधजीवशुक्रसौरैः षष्ठः ६ एवं पंचविकल्पैः षट् पूर्वोक्तैः पंचदशभिः स
हैकविंशतिः २१ रविभौमबुधजीवशुक्रसौरैः षड्भिरेकः १ एवं द्वाविंशतिः २२ लग्नाच्चंद्राच्चैवमेवं चतुश्चत्वारिंशत् ४४ परमार्थेनैतद्योगद्वय
मेव तत्र [illegible] वर्गोत्तमगते चंद्रे चतुराद्यैर्दृष्ट एकः लग्नाद्द्वितीयः संख्याप्रदर्शनं गणितप्रदर्शनार्थं अत्रैकं चंद्रमसो यदि राशौ वर्गोत्तमांशे [illegible]

व्यगणितं ज्ञेयं तत्तदेतेषामेव योगानां चतुःषष्ठ्यधिकं शतद्वयं संभवति एवं प्रत्येकस्मिन्वर्गोत्तमस्थे चतुःषष्ठ्यधिकमेव योगशतद्वयं एवं चंद्रलग्नेऽपि योगा
नामेकीकृतानां पंचशतान्यष्टाविंशत्यधिकानि भवंति तथा च मांडव्यः विलग्नभवनं यतेबलयुते च वर्गोत्तमे चतुःप्रभृतिभिर्ग्रहैः शशिनि वा समवलोकि
तेऽसंभवति पार्थिवः खलु कृपाणपाणीरणे कदाचिदपि वास्यते रिपुजनो न यस्याननम् ॥ ३ ॥ अथ शिखरिण्या पंच योगानाह यमेइति यमे
सौरे कुंभस्थे अर्के सूर्ये अजे मेषस्थे सति शशिनि चंद्रे गवि वृषस्थिते तैरेव तत्तुंगैः तेषां ग्रहाणामेकतमे तत्तुंगे लग्नस्थे न केवलं यावच्छशिजगुरुवक्रैः बु
धजीवभौमैः नृयुक्सिंहालिस्थैः मिथुनहरिवृश्चिकस्थैः जाता नृपतयो राजानो भवंति चकारोऽत्रानुसंधातव्यः तथैव तज्जातं सौरः कुंभे रविर्मे

यमे कुंभेऽर्केऽजे गवि शशिनि तैरेव तत्तुंगे नृयुक्सिंहालिस्थैः शशिजगुरुवक्रैर्नृपतयः य
मेंदू तुंगे गे सवितृशशिजौ षष्ठभवने तुलाजेंदुक्षेत्रैः ससितकुजजीवैश्च नरपौ ॥ ४ ॥

चंद्रो वृषे बुधो मिथुने जीवः सिंहे भौमो वृश्चिके ईदृश्यां ग्रहसंस्थायां कुंभलग्ने एको योगः १ मेषे द्वितीयः २ वृषे तृतीयः यमेंदू इति सौरचंद्रौ तुं
गे उच्चे न केवलं यावदंगे तनौ लग्ने इत्यर्थः सवितृशशिजौ सूर्यबुधौ षष्ठभवने कन्यायां तुलाजेंदुक्षेत्रैः तुलामेषकर्कैः अजो मेषः इंदुक्षेत्रं कर्कटः ए
तैः यथासंख्यं ससितकुजजीवैः शुक्रभौमगुरुयुक्तैः नरपौ द्वौ राजयोगाविति तत्र तज्जातं तुले सौरः वृषे चंद्रः कन्यायामर्कबुधौ तुले शुक्रः मे
षे भौमः कर्कटे जीवः ईदृश्यां ग्रहसंस्थायां तुलालग्ने एको योगः १ वृषे द्वितीयः २ पूर्वैस्त्रिभिः सह पंच ५ अत्र षष्ठभवने षष्ठराशौ लग्नात्केचिद्
व्यांति एतदुक्तं यस्मात्तुलस्थे शुक्रे मीनस्थस्यार्कस्यासंभवः तथा च बादरायणः तुलालग्ने सितसौरौ मेषे भौमो गुरुः कुलीरगतः कन्यायां सविता

क्षितौ जातो नृपतिर्वृषे सचंद्रे वा ४ अथान्यद्राजयोगचतुष्टयं शिखरिण्याह कुजे तुंगे ऽर्केंद्वोरिति कुजे भौमे तुंगस्थे उच्चस्थे मकरगते इत्यर्थः अर्केंद्वोः [illegible] धनुषि चापे स्थितयोः यमलग्ने मकरराशौ लग्ने शनैश्चरे लग्नगते मकरस्थ इत्यर्थः एवंविधे योगे जातः कुपतिः भूमीपाः नृपतीनां [illegible] मकरयोरिति मकरकुंभयोः अन्यतमे लग्ने इति व्याख्यातं यमस्य लग्नं यम लग्नं इति केश्चित् यत्र तत्र राशावपि स्थिते सौरे लग्ने इति व्याख्यातम् तन्नायुक्तं यस्माद्बादरायणः लग्ने सौरे स्वतुंगे भौमश्चंद्रादित्यौ चापमासाविति अस्माकं पथपाव्याख्यासाध्वी प्रतिभाति यस्मान्मीलस्थः [illegible] स्थस्य निशाकरस्य भवतो वागीशराशौ यदा सार्द्धं भास्करिणा स्वराशिसहितः प्राप्तो मृगे मंगलः प्राप्नोति मेषं तदा सत्कृती क्ष्मापालचूडामणि

कुजे तुंगे ऽर्केंद्वोर्धनुषि यमलग्ने च कुपतिः पतिर्भूमेश्चान्यः क्षितिसुतविलग्ने सशशिनि सचंद्रे सौरे क्ते सुरपतिगुरौ चापधरगे स्वतुंगस्थे भानावुदयमुपयाते क्षितिपतिः ५

स्वस्थं तमतिपंथिनोरणभुखे यस्मात्कृतांतादिव पति भूमेश्चान्य इति अस्मिन्नेव योगे क्षिति सुतविलग्ने भौमे सशशिनि चंद्रयुक्ते लग्ने क्षितिसुतो ऽगारकः तस्मिन् स्वोच्चस्थे शशिनि चंद्रमसा युक्ते ऽर्के धनुर्धरस्थे राजयोगः तत्रैकज्जातं मकरलग्ने चंद्रमा [illegible] धरगते ऽर्के ऽन्यो द्वितीयो भूमेः पतिर्भवति राजा इत्यर्थः अत्र च बादरायणः भानुश्चापे सेंदुर्भौमस्तुंगमासाद्य लग्ने वा स्यात् सचंद्रे सौरे स्वश इति सौरे स नैश्चरे सचंद्रे शशिनि युक्ते तथा भूते स्ते सप्तमस्थानगते वर्षासुरपतिगुरौ जीवे चापधरगे धनुर्धरस्थे भानौ आदित्ये स्वतुंगस्थे तत्रोच्चे मेषे प्राप्ते उदयमुपयाते मेषे जातः क्षितिपती राजा भवति तत्रैकज्जातं मेषे लग्ने स्त्रैव वार्कः धन्विनो जीवः तुलाप्रपतौ शशि सौरौ एवं विधे योगे जातो राजा भवत्येवं [illegible] याः ५ अथ शिखरिण्या राजयोगद्वयमाह वृषे सेंदौ लग्न इति वृषे मकिसंदो चंद्रयुक्ते लग्ने स्थिते [illegible]

शुक्रतनये सूर्ये जीवे सौरे यथासंख्यं स्वतुङ्गजायारवस्थैः चतुर्थसप्तमदशमस्थितैः नियमान्निश्चयात्मानवपतिः राजा भवति तत्रैतज्जातं हृषोऽकुम्भ
मेषचंद्रः सिंहेर्कोवृश्चिके जीवः कुंभे सौरः एवंविधे योगे जातो ऽवश्यं राजा भवति मृगे मंद इति मृगे मकरे लग्नेतत्रस्थे मंदे सौरे सहजारिसुधर्मव्यय
गतैः तृतीयषष्ठनवमद्वादशस्थैः शशांकाद्यैः चंद्रागारकबुधजीवैः एवंविधे योगे जातः ख्यातः सर्वत्रविदितः पृथुगुणयशाः गुणाः शौर्यादयः
विस्तीर्णगुणकीर्तिः पुंगलपतिः मनुष्यनाथो भवति ननु शशांकाद्यैरित्युक्तं शुक्रः क्व गच्छतु उच्यते यथासंख्यात्पंचमस्थानस्याविषयत्वात्
शुक्रस्यादित्यपंचमत्वादनवकाशः तत्रैतज्जातम् मकरो लग्नं तत्रैव सौरः मीने चंद्रः मिथुने भौमः कन्यायां बुधः धन्विनि जीवः शुक्रश्चैवमत

हृषे सेंदौ लग्ने सवितृगुरुतीक्ष्णांशुतनयैः सुहृज्जायाखस्थैर्भवतिनियमान्मानवपतिः
मृगे मंदे लग्ने सहजरिपुधर्मव्ययगतैः शशांकाद्यैः ख्यातः पृथुगुणयशाः पुंगलपतिः ६
हृषे सेंदौ जीवे मृगमुखगते भूमितनये स्वतुंगस्थे लग्ने भृगुजशशिजावत्र नृपती ॥

[illegible]जातो राजा भवति पृथुगुणयशाः एवमत्र राजयोगौ द्वौ तथा च माण्डव्यः मृगे लग्ने सौरस्त्रिमिथुनगतः शीतकिरणः कुजो युग्मे नांबी
शशाभृत[illegible]पथरगः गुरुर्देवेज्यार्को विभमतगतो चारवशतः प्रसूतो यस्यां सो भवति नरपः शक्रसदृशः ११ ६ अथाशिखरिण्या राजयो-
गद्वयमाह हृषे सेंदाविति हृषे वृषभे जीवे गुरौ सेंदौ सचंद्रे स्थिते भूमितनयेगारके मृगमुखयते मकरस्थे मृगार्द्धं पूर्वं मकरो मृगार्द्धं इति वच
नात् भृगुजशशिजौ शुक्रबुधौ स्वतुंगस्थौ स्वोच्चमासौ यदि लग्ने भवतः तदा अस्मिन्योगद्वये एतत् तत्रैतज्जातं वृषस्थौ सचंद्रे धन्विनि मकर

गते भौमे एवंविधग्रहसंस्थानेऽपि मीनलग्ने राज्ञो एको योगः कन्यालग्नेऽपि द्वितीयो योगः सुतस्थाविति कुजार्कौ भौमसौरौ सुतस्थौ पंचमस्थौ यदा ... व
गुरुशशिसिता जीवचंद्रशुक्राः हिबुके चतुर्थस्थाने बुधे कन्यागते लग्ने जातोऽन्योऽपरोऽपि नृपो राजा गुणवान् भवति वेषेनज्जातं कन्यालग्ने चेत् बु
धः मकरस्थे ... मीनौ धनुर्धरस्था जीवचंद्रशुक्राः यदा भवंति तदा जातो राजा गुणवांश्च भवति एवं राजयोगास्त्रयः ७ अथापरं
राजयोगमयमाह झषे सेंदाविति झषे मीने सेंदौ सचंद्रे लग्ने मीनलग्ने सचंद्रे घटमृगमृगेंद्रेषु सहितैर्यमारार्कैः घटः कुंभः मृगो मकरः

सुतस्थौ वक्रार्कौ गुरुशशिसिताश्चापि हिबुके बुधे कन्यालग्ने भवति हि नृपोऽन्योऽपि गुणवान् ७
झषे सेंदौ लग्ने घटमृगमृगेंद्रेषु सहितैर्यमारार्कैर्याभूत् स खलु मनुजः शास्ति वसुधाम् अजे
सारे मूर्तौ शशिगृहगते चामरगुरौ सुरेज्ये वा लग्ने धरणिपतिरन्योऽपि गुणवान् ॥ ८ ॥ ४॥

मृगेंद्रः सिंहः तेषु यथासंख्यं यमारार्कैः स्थितैः तैर्येन ज्जातं मीनो लग्नस्तत्रैव चंद्रः स्थितः कुंभे सौरः मकरे भौमः सिंहे सूर्यः एवंविधे योगे जातः स ज
नः स मनुजो मनुष्यो शास्ति वसुधां भूमिं परिपालयति राजा भवतीत्यर्थः खलु शब्दो वाक्यालंकारः अजे सार इति अजे मेषे सारे सभौमे मूर्तौ लग्न-
स्थिते तथा चामरगुरौ जीवे शशिगृहगते कर्कटस्थे जातो नृपो राजा गुणवान् भवति अथवा सुरेज्ये बृहस्पतौ कर्कटस्थे लग्नगते भौमे मेषस्थे ...
... ऽपरो राजा गुणवांश्च भवति एवमपरं राजयोगद्वयम् ८ ४

अथराजयोगमिथुनमनुष्टुभाह कर्किणीति कर्किणिलग्नेकर्कटकेलग्नेतत्स्थेतत्रैवव्यवस्थितेजीवेगुरौ चंद्रसितज्ञैः शशिशुक्रबुधैः आयप्राप्तैरेकादश
स्थानस्थैः मेषगतेर्के आदित्येमेषस्थेजातंसम्भूतंपृथ्वीनाथं भूमिपतिं विक्रमयुक्तं प्रतापसहितंविद्याज्जानीयात् ९ अथ[illegible]
जयोगमाह मृगमुखेति अर्कतनयःसौरः मृगमुखेमकरगतः सचतनुसंस्थोलग्नगतः तथाक्रियकुलीरहरयः मेषक[illegible]
नाथैः युक्ताःसहिताः तथामेषेभौमः कर्कटेचंद्रः सिंहेसूर्यइत्यर्थः तथाबुधशुक्रौज्ञसितौयथासंख्यंमिथुनतौलिसहितौ तथा[illegible] तु
लेशुक्रः एवंविधोयदियोगोभवति तदाजातः पृथुयशाः विस्तीर्णकीर्तिः।पृथिवीशोराजाभवति तत्रैतज्जातं मकरोलग्नस्तत्रैवसौरः[illegible]

कर्किणिलग्नेतत्स्थेजीवेचंद्रसितज्ञैरायप्राप्तैः मेषगतेर्केजातंविद्याद्विक्रमयुक्तंपृथ्वीनाथं ९
मृगमुखेर्कतनयस्तनुसंस्थःक्रियकुलीरहरयोऽधिपयुक्ताः मिथुनतौलिसहितौबुधशुक्रौय
दितदापृथुयशाःपृथिवीशः १० स्वोच्चसंस्थेबुधेलग्नेभृगौमेषूरणाश्रिते सजीवेस्तेनिशानाथे
राजामंदारयोःसुते ११

कर्कटेचंद्रः सिंहेऽर्कः मिथुनेबुधः तुलेशुक्रः एवंविधायांग्रहसंस्थायांयत्रतत्रस्थेजातेयदिजातो
भवति तदापृथिवीशः पृथुयशाभवति १० अथराजयोगमनुष्टुभाह स्वोच्चेति बुधेस्वोच्चसंस्थेकन्यागतेलग्नेभृगौशुक्रेमेषूरणाश्रितेदशम
स्थानस्थिते निशानाथेचंद्रेसजीवेबृहस्पतिसंयुक्तेऽस्तेसप्तमस्थानगतेमंदारयोः शनिभौमयोःसुतेपंचमेस्थितयोः जातोराजाभवति तत्रैतज्जा
तं कन्यालग्नेसबुधोमिथुनमंगलशुक्रेगुरौसचंद्रेमीनस्थेमकरस्थयोः शनिभौमयोःजातोराजाभवति एतेराजयोगाः भोक्ताः ११ ७ ७

एतेषां मध्ये योगे जातो राजा भवति वक्ष्यमाणेषु तु राजवंशजः स राजा भवति तच्चाह [illegible] अपीति अपिशब्दः संभावना ॥ प्रोक्तभूपाल [illegible]
[illegible] योगेः स्वकुलजातानीचवंशोद्भवा अपि मानवाः पुरुषाः राज्यभाजः नृपाः भवंति किंपुनः नृपकुलोत्थाः [illegible]
[illegible] राजानो भवंति वक्ष्यमाणे पुनः योगे नृपतिकुलसमुत्थाः राजवंशजाः पार्थिवाः राजानो भवंति [illegible]
राजपुत्रः नृपतितुल्यो भवति राजसम इत्यर्थः नराजा किंपुनस्तसंभावनायाम् १२ अथ राजयोगमेवोपसंहरन्नाह [illegible]
[illegible] त्र्यादिभिर्ग्रहैः स्वोच्चगतैः स्वत्रिकोणगतैः बलस्थैः काष्ठादिबलोपेतैः जाता भूपतिवंशजाः नृपकुलजाता नरेंद्रा राजानो भवंति [illegible]

अपि परवलकुजजाता मानवा राज्यभाजः किमुत नृपकुलोत्थाः प्रोक्तभूपालयोगैः नृपतिकुलसमुत्थाः पार्थिवा वक्ष्यमाणैर्भव
ति नृपतितुल्यस्तेषु भूपालपुत्रः १२ उच्चस्वत्रिकोणगैर्बलस्थैस्त्र्याद्यैर्भूपतिवंशजा नरेंद्राः पंचादिभिरन्यवंशजाता हीनैर्वित्त
युता न भूमिपालाः १३

[illegible] द्विग्रहणाच्चतुर्भिरपि पंचादिभिरन्यवंशजाता इति पंचादिभिः ग्रहैः स्वोच्चस्थैः मूलत्रिकोणगैर्वा अन्यवंशजाता हीनकुल[illegible]
[illegible] राजानो भवंति आदिग्रहणात्षड्भिः सप्तभिरपि हीनैर्वित्तयुता इति त्रिभिः स्वोच्चस्थैः मूलत्रिकोणस्थैर्वा हीनबलैः [illegible]
[illegible] न भवंति किंतु राजतुल्या भवंति एतेन योक्तेः हीनैः वित्तयुताः सधना भवंति न भूमिपालाः राजानः एतदुक्तं भवति [illegible]
[illegible] राजकुलजो राजा न भवति किंतु धनवान् एवं त्रिभिश्चतुर्भिर्वा अन्यवंशजाता वित्तयुता भवंति न राजानः [illegible]
[illegible] न भवंति स्वोच्चगा मूलत्रिकोणस्थैः सहसंख्यासंपादयंति तथापि यथोक्तफलदा भवंति [illegible] तथापि [illegible]

अथान्यद्राजयोगं विद्युन्मालिन्याह लेखास्थ इति लेखायां तिष्ठतीति लेखास्थः तस्मिन् लेखाशब्देनोदकमुच्यते अर्के सूर्ये तत्स्थे लेखास्थे मृदुभावे [illegible]
ते वक्रे बलं यावत् जे मेषस्थे तत्रैव मेषलग्ने इंदौ चंद्रे स्थिते भौमे कुजे स्वोच्चे मकरस्थे मंदे सौरे कुंभस्थे जीवे गुरौ चापमासे धनुर्धरगते एवंविधे योगे जातो राज[illegible]
भोवपसूतो यदि भवति तदा तं भूमेर्नाथं विद्यात् जानीयात् अन्यकुलजोऽपि धनवान् अथ केचिल्लेखास्थेऽर्के जें दौ लग्ने इति पठन्ति आर्द्रे [illegible]
गते सूर्ये चंद्रे मेषस्थे लग्ने न दपिन कश्चिद्विरोधो राजयोग एव भवति १४ अन्यद्राजयोगं विद्युन्मालिन्याह स्वर्क्ष इति स्वर्क्षे सिते [illegible]
वृषतुलयोरन्यतमस्थे न केवलं यावत् पातालस्थे लग्नाच्चतुर्थे चंद्रे धर्मस्थानमासेन नवमगते शेषैरन्यग्रहैः रविभौमबुधगुरुसौरैः दुश्चिक्यायगमास्ति[illegible]

लेखास्थेऽर्के जें दौ लग्ने भौमे स्वोच्चे कुंभे मंदे चापप्राप्ते जीवे राज्ञः पुत्रं विद्यात् पृथ्वीनाथं १४
स्वर्क्षे शुक्रे पातालस्थे धर्मस्थानप्राप्ते चंद्रे दुश्चिक्यायगप्राप्तिप्राप्तैः शेषैर्जातः स्वामी भूमेः १५

तृतीयलग्न एकादशस्थानस्थैः जातो भूमेः पृथिव्याः स्वाम्यधिपतिर्भवति तत्रैतज्जातं कुंभे लग्ने वृषे शुक्रः तुले चंद्रः शेषा ग्रहा यथासंभवं मेषकुंभक-
न्यास्थाः एवंविधे योगे जातो राजपुत्रो राजा भवति अन्यकुलजोऽपि धनवान् अथवा कर्कटो लग्नः तुले शुक्रः मीने चंद्रः शेषा ग्रहा यथासंभवं कन्याकर्कट
वृषस्थाः एवंविधे योगे जातो राजपुत्रो राजा भवत्यन्यकुलजोऽपि धनवान् १५ अथान्यद्राजयोगं नवमालिकयाह सौम्ये बुधे वीर्ययुक्ते [illegible]
युक्ते तथाभूते बलयुक्ते लग्नस्थे शुभे शुभभवने शुभे शुभग्रहे गुरुसितयोरन्यतमे यथासंभवं वीर्याढ्ये च सबले शुभग्रहे धर्मस्थानं गते नवमभावस्थे [illegible]
शुभे [illegible] इति पठंति [illegible] इत्यर्थः अवशेषैः परिशिष्टग्रहैः यथासंभवं धर्मार्थोपचयेषु नवमद्वितीयत्रिषडेकादशानां अन्यतम-

स्थानस्थितैः एवंविधेयोगेजातोनृपजोथवानृपोराजाभवति धर्मात्माच अन्यकुलोधनवान् १६ अथान्यद्राजयोगद्वयंवंशस्थेनाह. वृषोदयइति वृषोदयेच
पक्षे तथाशशांककुजीवार्कसुतापरैः चंद्रगुरुसौरैरपरैःस्मरविकुजबुधसितैः यथासंख्यंमूर्तिधनारिलाभगैः लग्नद्वितीयषष्ठैकादशस्थैः जातोनृपोरा
जाभवति तत्रैतज्जातं वृषलग्नस्थचंद्रेमिथुनस्थेजीवे तुलास्थेसौरेमीनस्थेः रविकुजबुधसितैः जातोराजपुत्रोराजाभवति अन्यकुलजोपिधनवान्
सुखेसुरासितीति पुरोजीवेसुखेस्वचतुर्थस्थानस्थे खेदशमेशशिनौ स्यादीधिती चंद्रार्कौयमोदयेशनैश्चरेलग्नगते अपरैस्त्वैभौमबुधशुक्रैः लाभगते
रेकादशस्थैः जातोनृपोराजाभवति तत्रैतज्जातं शनैश्चरेलग्ने चतुर्थेजीवः दशमेसूर्यचंद्रौ भौमबुधशुक्राएकादशे एवंविधेयोगेजातोरा-

सौम्येवीर्ययुतेतनुयुक्ते वीर्याढ्येचशुभेशुभयाते धर्मार्थोपचयेष्ववशेषैर्धर्मात्मानृपजः पृथिवीशः १६
वृषोदयेमूर्तिधनारिलाभगैःशशांकजीवार्कसुतापरैर्नृपः सुखेसुरेस्वेशशिनीस्यदीधितीयमोदयेलाभगतैर्नृपापरैः १७

जपुत्रोराजाभवति अन्यकुलजोपिधनवान्भवति १७ अथान्यद्राजयोगद्वयंवसंततिलकेनाह मेषूरणायतनुगाइति शशिमंदजीवाः चंद्रसौ
रगुरवः यथासंख्यं मेषूरणायतनुगाः दशमैकादशलग्नस्थाः ज्ञारौबुधभौमौ धनेद्वितीयस्थाने सितरवीशुक्रार्कौहिबुके ४ चतुर्थे एवंविधे
योगेजातोनरेंद्रोनृपोभवति तत्रैतज्जातं दशमेचंद्रः एकादशेसौरः लग्नेजीवः द्वितीयेबुधभौमौ चतुर्थेशुक्रार्कौ एवंविधेयोगेजातोराजपु
त्रोराजाभवत्यन्यकुलजोधनवान् वक्रासितावितिवक्रासितौभौमसौरौ शशिसुरेज्यसितार्कसौम्याः चंद्रगुरुशुक्रसूर्यबुधाः यथासंख्यं होरा
सुखवास्तशुभखाभिगताः लग्नचतुर्थसप्तमनवमदशमैकादशस्थाः भवंति तदाजातः मजेशोराजाभवति तत्रैतज्जातं भौमसौरौलग्नगतौ चंद्र

षष्ठेचंद्रः सप्तमेजीवः नवमेशुक्रः दशमेसूर्यः एकादशेबुधः एवंविधेयोगेजातोराजपुत्रोराजा भवत्यन्यकुलजोधनवान् १८ अथराजयोगजातस्य [illegible]
न्कालेराज्यप्राप्तिर्भविष्यतीतिवक्तुंतानंत्यगतयाह कर्मलग्नयुतपाकदशायामिति राजयोगकर्तॄणांग्रहाणांमध्येयोग्रहः कर्मस्थितो [illegible]
राजयोगकर्तॄणांग्रहाणांमध्येयोग्रहः लग्नयुतोजन्मलग्नस्थः तत्पाकदशायां तस्यसंबंधिनीयापाकदशांतर्दशाभवति तत्रवस्य [illegible]
ति अथलग्नदशमयोः द्वयोरपिग्रहोभवतः तदातयोर्योबलवान् तस्यदशायामंतर्दशाकालेराज्यलब्धिः अथतत्रबहवोग्रहाभवंति [illegible]
सर्वोत्तमबलस्यांतर्दशाकाले अथवाप्रबलस्येति अथलग्नदशमेयदाशून्येभवतस्तदाजन्मनियःप्रबलः सर्वोत्तमबलस्तस्यांतर्दशाकाले [illegible]

मेषूरणायतनुगाःशशिमंदजीवाज्ञारौधनेसितरवीहिबुकेनरेंद्रं वक्रासितौशशिसुरेज्यसितार्कसौम्याहोरासुरपास्तयाः
भरवास्तिगताःप्रजेशं १८ कर्मलग्नयुतपाकदशायांराज्यलब्धिरथवाप्रबलस्य शत्रुनीचगृहयातदशायांछिद्रसंश्रयदशा

न्यदःस्यात बहुबलदशासुयस्मिन्नंतर्दशाकालेचारवशादतिबलत्वंसंभवति तस्यामेवांतर्दशायांराज्यप्रदोभवति शत्रुनीचगृहेति लब्धराज्यस्यापि-
जन्मकालेशत्रुक्षेत्रस्थेननीचक्षेत्रस्थेनवग्रहेणयांतर्दशावर्तातस्यांतस्मिन्बलवतिराज्यहरणंवाच्यं यतः साछिद्रदशाविबलेऽपितस्मिन्नापद्भव
ति साचसंश्रयदशापरिकल्प्या तस्यामंतर्दशायांसंश्रयंकार्यं दैवयुक्तनृपसंश्रयगुणात्तन्मोक्षोपि वक्ष्यतितथाचार्याः आरोपहतदशायांज-
न्मोदयनाथशत्रुपाकेच स्वदशेशकारकदशाः संश्रयणीयोनरेंद्रइति अत्रचभगवान्गार्गिः लग्नगःकर्मगोवास्यादथवाप्रबलोपियः सःस्या
त्स्वांतर्दशाकालेराज्यदःप्रबलोयदा १ नीचारिगृहसंस्थस्यदशायांप्रबलस्यच च्युतिर्बलविहीनस्यतन्मोक्षःपरसंश्रयादिति १९

अथ भोगिनां शबरदस्युस्वामिनां च जन्मज्ञानं मालिन्याह गुरुसितबुधलग्नेति गुरुसितबुधाः जीवशुक्रसौम्याः एषामन्यतमे पलग्ने [illegible] अर्कपु
त्रे सौरे सप्तमस्थे दिवसनाथे सूर्ये वियति दशमस्थानगते एवंविधे योगे भोगिनां भोगवतां जन्म विंद्यात् जानीयात् एवंविधे योगे जातो स दैव भोगवान्
भवति तस्यार्थविहीनस्यापि यतः कुतश्चिद्भोगावाप्तिर्भवति रविबुधसितलग्ने इत्यनेके श्लिष्ट रविबुधसितानां संबंधि लग्न इति व्याख्यातं सिंहवृष
तुलामिथुनकन्यालग्नेषु यतो दशमस्थे रवौ लग्ने बुधसितयोरवस्थानं न संभवति आचार्येण वराहमिहिरेण पूर्वशास्त्रानुसारेणायं योगः कृतः
जीवज्ञभार्गवैर्लग्ने सप्तमस्थे रवि नंदने दशमस्थे रवौ जातो भोगवान्पुरुषो भवेत् शुभबलयुतकेंद्रैरिति शुभग्रहसंबंधिनो राशयः ते च स

परिकल्प्या १९ गुरुसितबुधलग्ने सप्तमस्थेर्कपुत्रे वियति दिवसनाथे भोगिनां जन्म विंद्यात् शुभबल
युतकेंद्रैः क्रूरभस्थैश्च पापैर्व्रजति शबरदस्युस्वामितामर्थभाक्च २० इति राजयोगाध्याय एकादशः ११

बलयुक्तकेंद्रगता भवंति तैः तथाभूतैः तथा पापैः क्रूरग्रहैः क्रूरभस्थैः पापराश्याश्रितैः यस्य जन्म भवति स शबराणां पुलिंदानां दस्यूनां चौराणां [illegible]
मित्वं व्रजति गच्छति अर्थभाक् चार्थवान्धनवांश्च भवति शुभबलयुतकेंद्रैरिति अत्र शुभग्रहैः बलयुतैः केंद्रगैरिति केचिद्व्याख्यातं च
वा युक्तं यस्माद्भगवान्गार्गिः पापक्षेत्रगतैः पापैः केंद्रस्थैः सौम्यराशिभिः सर्वैर्यस्य जन्म स्यात्स्याद्सौ दस्युनायक इति २० इति
श्रीभट्टोत्पलविरचितायां बृहज्जातकविवृतौ राजयोगाध्याय एकादशः ११

अथातो नाभसयोगाध्यायो व्याख्यायते नाभसयोगानां चत्वारो विकल्पाः तेष्वाकृतियोगा एको विकल्पः आकृतियोगाः संख्यायोगाश्च विकल्पद्वयम् आकृतियोगाः संख्यायोगा आश्रययोगाश्च विकल्पत्रयं आकृतियोगाः संख्यायोगा आश्रययोगा दलयोगौ चेति विकल्पचतुष्टयं तत्र विंशतिराकृति योगाः सप्त संख्यायोगाः त्रय आश्रययोगाः द्वौ दलयोगौ तत्र द्वित्रिचतुर्विकल्पजानां योगानां संख्याज्ञानमौपच्छंदसिकेनाह १ नवादिभिः नव प्रसिद्धा दिक्शब्देन दश उच्यंते वसवोष्टौ एते यथासंख्यं त्रिकाग्निवेदैः गुणिताः त्रिकशब्देन त्रय एव उच्यंते अग्निशब्देन त्रयः वेदाश्चत्वारः ॥ एते गुणिताः तद्यथा नवदिग्वसवः ९।१०।८ एते यथासंख्यं त्रिकाग्निवेदैः ३।३।४ एतैर्गुणिता जाताः २७।३०।३२ एते यथासंख्यं द्वित्रि

अथ नाभसयोगाध्यायप्रारंभः ॥ नवदिग्वसवस्त्रिकाग्निवेदैर्गुणिता द्वित्रिचतुर्विकल्पजाः स्युः
यवनैस्त्रिगुणा हि षट्शती सा कथिता विस्तरतोऽत्र तत्समासः स्युः ॥ १ ॥ छ ॥ छ

चतुर्विकल्पजा भवंति एतदुक्तं भवति आकृतियोगा विंशतिः संख्यायोगाः सप्त एवमाकृतिसंख्याविकल्पद्वयेन सप्तविंशतियोगाः भवंति आश्रययोगा स्त्रयः आकृतिसंख्याआश्रयकृतेन विकल्पत्रयेण त्रिंशत् ३० दलयोगौ द्वौ आकृतिसंख्याआश्रयदलयोगकृतेन विकल्पचतुष्टयेन द्वात्रिंशत् ३२ एवं द्वित्रिचतुर्विकल्पजा योगाः स्युः भवेयुरिति यवनैस्त्रिगुणा हीति पुराणयवनैः त्रिगुणा हि षट्शती कथिता षण्णां शतानां समाहारः षट्शती सा च त्रिगुणा अष्टादश योगशतान्यभिहितानीत्यर्थः १८०० ननु सूर्यध्वजेन किमुक्तं उच्यते नाभसयोगानामानंत्यं तथा च तद्वाक्यं संस्थान साहश्रयमनंतकं स्याद्रूव्याणिनानामकृतीनि दृश्येति कथं पुराणयवनैरष्टादशशतान्यभिहितानि उच्यंते आकृतियोगास्तावद्विंशतिस्तैरभिहिताः

अथभोगिनांशबरदस्युस्वामिनांचजन्मज्ञानंमालिन्याह गुरुसितबुधलग्नेति गुरुसितबुधाः जीवशुक्रसौम्याः एषामन्यतमेलग्नगते अर्केपु
त्रेसौरे सप्तमस्थेदिवसनाथेसूर्ये वियतिदशमस्थानगते एवंविधेयोगेभोगिनांभोगवतांजन्मविंद्याज्जानीयात् एवंविधेयोगेजातोसदैवभोगवान्
भवति तस्यार्थविहीनस्यापिचतः कुतश्चिद्भोगावाप्तिर्भवति रविबुधसितलग्नेइत्यत्रकेचित् रविबुधसितानांसंबंधिलग्नइतिव्याख्यातं सिंहवृष
तुलामिथुनकन्यालग्नेष्विति यतोदशमस्थेर्केलग्नेबुधसितयोस्वस्थानंनसंभवति आचार्येणवराहमिहिरेणपूर्वशास्त्रानुसारेणायंयोगःकृतः
जीवज्ञभार्गवैर्लग्नेसप्तमस्थेर्कनंदने दशमस्थेरवौजातोभोगवान्पुरुषोभवेत् शुभबलयुतकेंद्रैरिति शुभग्रहसंबंधिनोराशयः तेचस

परिकल्प्या १९ गुरुसितबुधलग्नेसप्तमस्थेर्कपुत्रेवियतिदिवसनाथेभोगिनांजन्मविंद्यात् शुभबल
युतकेंद्रैःक्रूरभस्थैश्चपापैर्व्रजतिशबरदस्युस्वामितामर्थभाक्च २० इतिराजयोगाध्यायएकादशः ११

बलान्वितकेंद्रगताभवंति तैःतथाभूतैः तथापापैःक्रूरग्रहैः क्रूरभस्थैःपापराशिस्थितैः यस्यजन्मभवति सशबराणांपुलिंदानांदस्यूनांचोराणांस्वा
मित्वंव्रजतिगच्छति अर्थभाग्भाग्यवान्धनवांश्चभवति शुभबलयुतकेंद्रैरिति अत्रशुभग्रहैः बलयुतैः केंद्रगतैरिति केचित्व्याख्यानं
चाहुः यस्माद्भगवान्गार्गिः पापक्षेत्रगतैः पापैःकेंद्रस्थैःसौम्यराशिभिः सबलैर्यस्यजन्मस्यात्सस्याद्दस्युनायकइति २० इति
श्रीभट्टोत्पलविरचितायांबृहज्जातकविवृतौराजयोगाध्यायएकादशः ११

अथातोनाभसयोगाध्यायोव्याख्यायते नाभसयोगानांचतुर्णांविकल्पाः तत्राकृतियोगाएकोविकल्पः आकृतियोगाः संख्यायोगाश्चविकल्पद्वयम्
आकृतियोगाः संख्यायोगाआश्रययोगाश्चविकल्पत्रयं आकृतियोगाःसंख्यायोगाआश्रययोगादलयोगाश्चेतिविकल्पचतुष्टयं तत्रविंशतिराकृति
योगाः सप्तसंख्यायोगाः त्रयआश्रययोगाः द्वौदलयोगौ तत्रद्वित्रिचतुर्विकल्पजानांयोगानांसंख्याज्ञानमौपछंदसिकेनाह १ नवदिगिति नव
प्रसिद्धादिक्शब्देनदशउच्यंते वसवोष्टौ एतेयथासंख्यंत्रिकाग्निवेदैः गुणिताः त्रिकशब्देनत्रयएवउच्यंते अग्निशब्देनत्रयः वेदाश्चत्वारः ४
एतैःगुणिताः तद्यथा नवदिग्वसवः ९।१०।८ एतेयथासंख्यंत्रिकाग्निवेदैः ३।३।४ एतैर्गुणिताजाताः २७।३०।३२ एतेयथासंख्यंद्वित्रि

अथनाभसयोगाध्यायप्रारंभः ॥ नवदिग्वसवस्त्रिकाग्निवेदैर्गुणिताद्वित्रिचतुर्विकल्पजाः स्युः
यवनैस्त्रिगुणाहिषट्शतीसाकथिताविस्तरतोऽत्रतत्समाः स्युः ॥ १ ॥ छ ॥ छ

चतुर्विकल्पजाभवंति एतदुक्तंभवति आकृतियोगाविंशतिः संख्यायोगाःसप्त एवमाकृतिसंख्याविकल्पद्वयेनसप्तविंशतियोगाःभवंति आश्रययोगा
स्त्रयः आकृतिसंख्याआश्रयकृतेनविकल्पत्रयेणत्रिंशत् ३० दलयोगौद्वौ आकृतिसंख्याआश्रयदलयोगकृतेनविकल्पचतुष्टयेन द्वात्रिंशत् ३२
एवंद्वित्रिचतुर्विकल्पजायोगाःस्युः भवेयुरिति यवनैस्त्रिगुणाहीति पुराणयवनैः त्रिगुणाहिषट्शतीकथिता षण्णांशतानांसमाहारः षट्शतीसाच
त्रिगुणा अष्टादशयोगशतान्यभिहितानीत्यर्थः १८०० ननुस्फुजिध्वजेनकिमुक्तं उच्यते नाभसयोगनामानंत्यं तथाचतद्वाक्यं संस्थान
सादृश्यमनंतकंस्याद्रूपाणिनानाप्रकृतीनिदध्वेति कथंपुराणयवनैरष्टादशशतान्यभिहितानि उच्यंते आकृतियोगास्तावद्विंशतिस्तैरभिहिताः

संख्यायोगानांसप्तविंशत्यधिकंशतंभवति एवंसार्द्धशतंभवति तच्चैकैकराशिंलग्नगतमधिकृत्योक्तं तस्माल्लग्नद्वादशकेनाष्टादशयोगशतानिभवंति यस्मात् सार्द्धशतंद्वादशाहतंअष्टादशशतानिभवंति एतेषामुत्पत्तिरध्यायांतेप्रदर्शयिष्यामः विदिताध्यायार्थस्यसुखावबोधत्वात् एवंयवनेश्वरादिभिर्बृहत् शास्त्रविस्तरः कथितोऽत्र अथास्मिन्शास्त्रेतत्समासः तत्संक्षेपः क्रियतेविस्तरस्यसमासोभिधीयतइति पूर्वंप्रदर्शिताद्वात्रिंशद्योगाभिधीयंते त-त्फलेवन्यफलानांसमावत्वात् द्वात्रिंशत्स्वेवयोगेष्वष्टादशयोगशतान्यंतर्भवंतीति १ अथाश्रययोगत्रयंदलयोगद्वयंचोपच्छंदसिकेनाह रज्जुर्मु शलंनलमिति चराद्यैः चरस्थिरद्विस्वभावराशिग्रहसंयुक्तैः यथासंख्यं रज्जुर्मुशलंनलश्चेतियोगत्रयंभवति तद्यथैकस्मिन्चरराशौचरराशिद्वयेच रराशित्रयेचरराशिचतुष्के वायदासर्वेग्रहाः भवंति स्थिरराशयोद्विःस्वभावराशयश्चसर्वेशून्याभवंति तदारज्जुर्नामयोगोभवति एवमेकस्मिन्स्थिर राशौराशिद्वयेराशित्रयेराशिचतुष्केवायदासर्वेग्रहाः भवंति चरराशयोद्विस्वभावराशयश्चशून्याभवंति तदामुशलंनामयोगोभवति एवमेकस्मि न्द्विस्वभावराशौराशिद्वयेराशित्रयेराशिचतुष्केवासर्वेग्रहाः भवंति चरराशयःस्थिरराशयश्चशून्याभवंति तदानलाख्योयोगोभवति एतानाश्र यानस्त्रीन्योगान्सत्याचार्योजगादउक्तवान् केचित्सत्यस्ताश्रयजानिहाहइतियोगानितिपठंति इहास्मिन्प्रकरणेआहोक्तवानिति तथाचसत्यः सर्वेचरेषुराशिषुयदास्थितायोगमाहतं रज्जु अनयाप्रयस्यसततंविदेशवासार्थयुक्तस्य सर्वेस्थिरेषुराशिषुयदास्थितामुशलमाहतंयोगं जन्मनिक मकराणामुकानामर्थमानाभ्यां द्विशरीरेषुनलइतियोगोहीनातिरिक्तदेहानां निपुणानांपुरुषाणांधनसंचयभोगिनांभवति अत्रकेचिद्व्याख्यानं चरराशिचतुष्केयदासर्वेग्रहाः भवंतितदारज्जुः स्थिरराशिचतुष्केमुशलं द्विःस्वभावराशिचतुष्केनलइति तच्चायुक्तं यस्माद्भगवान्गार्गिः ए केकैकराशिचयःसर्वेसर्वेषुकाचयाग्रहैः चरयोगस्तस्यरज्जुःशीर्षाणांजन्मदोभवेत् स्थिरश्चेन्मुशलंनामप्रमाणिनांजन्मकृन्तृणां द्विस्वभावेनलाख्यस्तु

[illegible]र्वितः एवमाश्रययोगत्रयंव्याख्यातंसत्यमतेन तथाचसत्यः चरराशिगैर्ग्रहैर्द्वैरज्जुःस्थिरराशिगैस्तथामुशलं द्विशरीरगतैर्योगोनलसंज्ञोमु
निभिरुदिष्टः अथदलयोगद्वयमुच्यते केंद्रैःसदसद्युतैरिति केंद्रैःयथासंख्यंसदसद्युतैः सद्भिर्ग्रहैः सौम्यैर्युतैः दलाख्योद्वौयोगः स्रग्माल्यना
मभवति तथाकेंद्रैरसद्भिर्ग्रहैः पापग्रहयुक्तैः दलयोगः सर्पनामयोगोभवति एतदुक्तंभवति येषुत्रिषुकेंद्रेषुसौम्यग्रहाः बुधगुरुशुक्राः भवंति
ति नकस्मिन्कश्चित्केंद्रेपापोभवतितदास्रङ्नामयोगोभवति अथयेषुत्रिषुकेंद्रेषुपापाः सूर्यभौमसौराः भवंति नकस्मिंश्चित्केंद्रेभवति सौ-
म्यग्रहः तदासर्पोनामयोगोभवति नन्वत्रयोगद्वयेकेंद्रैःसदसद्युतैर्दलाख्याविच्युत्क्वाचित्रिषुकिमितिव्याख्यातं यस्माच्चतुष्पक्षद्वयपक्षयोश्चंद्रस्यसौ

रज्जुर्मुशलंनलश्चराद्यैः सत्यश्चाश्रयजान्जगादयोगान्
केंद्रैःसदसद्युतैर्दलाख्यैःस्रक्सर्पौकथितौपराशरेण २

म्यत्वंपापत्वंचसंभवति एवंस्थितेयदासौम्याक्रांतेषुत्रिषुकेंद्रेषुक्षीणश्चंद्रमायदाचतुर्थोभवति अथवापापाक्रांतेषुत्रिषुकेंद्रेषुक्षीणश्चंद्रमायदाचतु
र्थोभवति तदापिस्रक्सर्पौयोगौभवतः तच्चतुर्षुकेंद्रेषुकिमितिनव्याख्यातंउच्यते नैवम् यस्मादनेनैवस्वल्पजातकेउक्तं केंद्रत्रयगैःपापतरै
र्दलाख्यावहिश्चमालाच अत्रसौम्यास्त्रयः पापास्त्रयइतिकथंज्ञायते यथानयोर्द्वयोर्मध्येचंद्रमास्तृतीययो नभवति उच्यते भ[illegible]गार्गि
णोक्तं त्रिकेंद्रगैर्यमारार्कैःसर्पोदुःखितजन्मदः सौम्यैर्जन्मप्रदामालातद्वज्जीवसितज्ञजैः स्रग्योगः पापवर्जितकेंद्रेषुसर्पः सौम्यवर्जितेष्वितिक
थंज्ञायते उच्यते बादरायणोक्तं केंद्रेषपापेषुसितज्ञजीवैः केंद्रत्रिसंस्थैःकथयंतिमालाम् सर्पस्तुसौम्येश्चयमारसूर्यैर्योगाविमौद्वौकथितौ

दलाख्यौ एतौदलयोगौद्वौस्त्रक्सर्पौकथितौपराशरेणोक्तौ नत्वन्यैरप्युक्तौ उच्यते अन्यैरुक्तौ अन्यैर्नोक्तौपराशरेणोक्ताविति स्वशास्त्रेवराहमि-
हिरेणोक्तौ तथाचमणित्थः केंद्रत्रयगैःपापैःसौम्यैर्वादलसंज्ञितौ द्वौयोगौसर्पमालाख्यौविनष्टेष्टफलप्रदौ १ एवमाश्रययोगत्रयमपियोगद्वय-
माहुः अन्यैरुक्तमन्यैर्नोक्तं अन्यैरुक्तत्वाद्वराहमिहिरेणशास्त्रसंगृहीतं एवंदलयोगद्वयंव्याख्यातं २ अथान्यैराचार्यैर्येनकारणेनाश्रययो-
गत्रयंदलयोगद्वयंचनाख्यातंतत्कारणमुपजातिकयाह योगाव्रजंतीति आश्रयजायोगारज्जुमुशलनलाख्याआकृतियोगैः यवाब्ज-
वज्रांडजगोलकाद्यैः यवपद्मवज्रविहंगगोलकैः आदिग्रहणाद्दशकटाभ्यांचतथासंख्यायोगैः गोलकाद्यैः गोलकयुगशूलकेदारैःसं-

१ योगाव्रजंत्याश्रयजाःसमत्वंयवाब्जवज्रांडजगोलकाद्यैः
केंद्रोपगैःप्रोक्तफलौदलाख्यावित्याहुरन्येनपृथक्फलौतौ ३

ख्यैः आश्रयजायोगाःतुल्यत्वंसमत्वंव्रजंतीत्यतोन्यैर्नोक्ताः तद्व्यतिरेकेणाप्याश्रययोगानामवकाशोनास्तीतिवराहमिहिरेणोक्ताः येभ्यायोगैःसम-
त्वंयास्यंति यत्रचैतेषामनवकाशस्तदध्यायांतेव्याख्यास्यामः केंद्रोपगैःप्रोक्तफलाविति दलाख्यौदलयोगौद्वौकेंद्रोपगैःप्रोक्तफलौएकःशिवफलो
केंद्रोपगतैःग्रहैःप्रोक्तफलेययोः केंद्रत्रयगैःकेंद्रस्थानांशुभग्रहाणांशुभंफलमुक्तंअशुभानामशुभमिति अतएवैतौप्रोक्तफलौएकःशिवफलो
उक्तंवराहमिहिरेणकेंद्रत्रिकोणेषुशुभाःप्रशस्तास्तेषुवपापानशुभप्रदाःस्युः केंद्रत्रिकोणगैःशुभैःशुभंफलंभवतीति माल्येनोक्ताः एवंके-
[illegible]पापैःपापफलंभवतीति सर्पेणोक्तः एवमन्येअपरेआहुःकथयंतितथातौनपृथक्फलावुक्तार्थत्वात् यद्येवंतर्हिकिमर्थंवराहमि-

[illegible] नीलाभोगे नाभसयोगांतर्गत[illegible]लग्नाद्यनिष्टफलदो भवतः यदा केंद्रापगानां योगं विना फलं संगीक्रियते तदा [illegible]
एतान[illegible]सार्धनाम ते नाभसयोगा [illegible] समस्तदशास्वपि फलप्रदो तेन वराहमिहिरेणोक्तौ ३ अथाकृति योगान्[illegible]
ग[illegible]गा[illegible]हलाख्यान् संतति[illegible]नाह आसन्नेति आसन्नेनिकटवर्त्तिनि केंद्रभवनद्वये कंटकराशियुग्मे यदा सर्वे ग्रहाः भवंति तदा [illegible]
भवति स च चतुःप्रकारः [illegible] सर्वग्रहैरेकः चतुर्थसप्तमस्थैर्द्वितीयः सप्तमदशमस्थैस्तृतीयः दशमलग्नस्थैश्चतुर्थः [illegible]
ष्विति तन्वस्तगेषु लग्नसप्तमगेषु सर्वग्रहेषु शकटं भवति खबंध्वोः दशमचतुर्थयोः स्थितेषु सर्वग्रहेषु विहगाख्यो योगः नवमपंचमलग्नस्थैः

आसन्नकेन्द्रभवनद्वयगैर्गदाख्यस्तन्वस्तगेषु शकटं विहगः खबंध्वोः शृं
गाटकं नवमपंचमलग्नसंस्थैर्लग्नान्यगैर्हलमिति प्रवदंति तज्ज्ञाः ॥ ४ ॥

सर्वग्रहैः शृंगाटकाख्यो योगो भवति लग्नान्यगैर्हलमिति लग्नं वर्जयित्वा यथासंभवमन्ये सर्वे ग्रहाः परस्परं त्रिकोणगता भवंति तदा हलमिति योगः
तज्ज्ञाः होराशास्त्रपंडिताः प्रवदंति कथयंति स च त्रिप्रकारः द्वितीयषष्ठदशमस्थैः सर्वग्रहैरेकः तृतीयसप्तमैकादशस्थैर्द्वितीयः प्रकारः चतु
र्थाष्टमद्वादशस्थैस्तृतीयः प्रकार इति ४ अथ वज्रयवकमलवापीसंज्ञयोगचतुष्टयं वैतालीयेनाह शकटांडजमिति शकटवत्सौम्यैः व्यव-
स्थितैरंडजवद्वज्र[illegible]वज्रं भवति एतदुक्तं भवति लग्नसप्तमयोः सौम्याश्चतुर्थदशमयोश्च पापा भवंति नान्यत्र केचिद्वा तदा वज्राख्यो योगो भव
ति तौ द्वैपरीत्येऽर्थात् तदेव ग्रहयदि विपरीतस्थिता भवंति तदा यवाख्यो योगो भवति शकटवदशुभाः अंडजवच्छुभाः एतदुक्तं भवति लग्न

समपर्कोः पापाः स्थिताः चतुर्थदशमयोश्च शुभाः स्थितास्तदा यवनाख्यो योगो भवति कमलमिति एतैरेवसौम्यपापैः विमिश्रसंस्थितैश्चतुर्ष्वपि केन्द्रेषु शु भग्रहस्थितैः कमलाख्यो योगो भवति तदेव कमलं यदि केन्द्रेभ्यः बाह्यतो भवति तदा वापी संज्ञो योगः एतदुक्तं भवति सर्वैरेव केन्द्रेभ्यो बाह्यतः स्थितैः केन्द्राणि वर्जयित्वा पणफरापोक्लिमेषु स्थितैस्तदेव कमलं वापीसंज्ञो भवति योगः पणफरेषु चतुर्ष्वापोक्लिमेषु चतुर्ष्विति ५ अथ वज्रयवयोः संभवो न भवति मैवं मया पूर्वशास्त्रानुसारेण कृतावित्येतदनुष्टुभाह पूर्वशास्त्रानुसारेणेति पूर्वशास्त्रानुसारेण पूर्वाचार्यैः मयय वनादिभिः वज्रा ख्यो योगः कृतः यवाख्यश्च तस्मान्मयापि कृतः वज्रादय इति बहुवचननिर्देशो ऽन्येषामेवं प्रकाराणां प्रदर्शनार्थः वज्रादयो योगा यद्यपि न संभ

शकटाण्डजवच्छुभाशुभैर्वज्रं तद्विपरीतगैर्यवः कमलं तु विमिश्रसंस्थितैर्वापी तद्यदि केन्द्रबाह्यतः ॥ ५ ॥ पूर्वशास्त्रानुसारेण मया वज्रादयः कृताः चतुर्थे भवने सूर्याज्ज्ञसितौ भवतः कथम् ६

वन्ति तथापि पूर्वशास्त्रानुसारेण मया कृताः नान्यनुसारत्वदृष्ट्येत्यर्थः यतः सूर्याद्वादित्याच्चतुर्थे भवने चतुर्थराशौ पूर्वेण पश्चिमेन वा ज्ञसितौ बुधशु क्रौ कथं भवतः नकदाचिदित्यर्थः यतः समये समये मध्यादूर्ध्वं राश्यंशो बुधशुक्रौ भवतः आदित्यमध्याल्लग्नस्य ऽ पंचमस्य वज्रयोगेऽर्धस्तत्पयवयवभावस्ते व ६ अथ यूपेषुशक्तिदंडाख्यं योगचतुष्टयमनुष्टुभाह कंटकादीति होरालग्नं तदादौ केन्द्रैः क्रमात्परिपाट्या लग्नकेन्द्रादितः कृताश्चतुर्षु ग हेषु पणफरं संभवं सर्वे ग्रहा यदा भवन्ति तदा यूपेषु शक्तिदंडाख्या अत्ता ल सो योगा भवन्ति तद्यथा लग्नाद्द्वितीयतृतीयचतुर्थेषु चतुर्ष्वपि यदा सर्वे ग्रहाः

भवंति तदाशूलाख्योयोगोभवति अथचतुर्थपंचमषष्ठसप्तमेषु चतुर्षुसर्वेएवग्रहाभवंति तदेषुःशराख्योयोगः अथसप्तमाष्टमनवमदशमेषु चतुर्षुसर्वेएवग्रहाभवंति तदाशक्तियोगः अथदशमैकादशद्वादशलग्नेषुचचतुर्षुसर्वेएवग्रहाभवंति तदादंडयोगइति ७ अथनौकूटछत्रचापार्द्धचंद्राख्यंयोगपंचकमनुष्टुभाह नौकूटछत्रेति तद्वत्तेनैवपूर्वोक्तेनप्रकारेणलग्नकेंद्रादारभ्यैकैकस्मात्केंद्रात्सप्तभिर्ग्रहैः सप्तर्क्षसंस्थितैः नौकूटछत्रचापसंज्ञंयोगचतुष्टयंभवति तद्यथा लग्नद्वितीयतृतीयचतुर्थपंचमषष्ठसप्तमेषुयदासर्वेग्रहाः भवंति तदानौकाख्योयोगोभवति एवंचतुर्थपंचमषष्ठसप्तमाष्टमनवमदशमेषुयदासर्वेग्रहाः भवंति तदाकूटाख्योयोगोभवति अथसप्तमाष्टमनवमदशमैकादशद्वादशलग्नेषुसर्वेग्रहाभवंति

कूटकादिप्रवृत्तैस्तुचतुर्गृहगतैर्ग्रहैः यूपेषुशक्तिदंडाख्याहाराद्यैःकंटकैःक्रमात् ७
नौकूटछत्रचापानितद्वत्सप्तर्क्षसंस्थितैः अर्द्धचंद्रस्तुनावाद्यैःप्रोक्तस्त्वन्यर्क्षसंस्थितैः ८

तदाछत्राख्यंयोगं अथदशमैकादशद्वादशलग्नद्वितीयतृतीयचतुर्थेषुयदासर्वेग्रहाभवंति तदाचापंचापाख्यंयोगं अर्द्धचंद्रइति नावादियोगेरेवयोगेरन्यर्क्षसंस्थितैः अपरराशिव्यवस्थितैरर्धचंद्राख्योयोगोभवति नावाद्याः कंटकेषूक्ताः तेश्चान्यर्क्षसंस्थितैः अपरराशिगतैः तेनपणफरेभ्यः आपोक्लिमेभ्योवा निरंतरं सप्तसुगृहेषुयदासर्वेग्रहाभवंत्यापोक्लिमेभ्योवातदर्द्धचंद्राख्यः सचाष्टप्रकारः तद्यथा द्वितीयतृतीयचतुर्थपंचमषष्ठसप्तमाष्टमेषुसप्तसुसर्वेग्रहायदाभवंति तदैकः एवंतृतीयादिनवमांतेषुद्वितीयः पंचमादिष्वेकादशांतेषुतृतीयः षष्ठादिषुद्वादशांतेषुचतुर्थः अष्टमादिषुद्वितीयांतेषुपंचमः नवमादिषुतृतीयांतेषुषष्ठः एकादशादिषुपंचमांतेषुसप्तमः द्वादशादिषुषष्ठांतेषुयदासर्वेग्रहाभवंतितदाऽष्टमइति ९

[illegible]योगानन्दुमाह अर्थातृतीयस्थानादारभ्यैकान्तरगते ग्रहैः षड्गृहाश्रितैः षड्राशिषु व्यवस्थितैः सप्तभिर्ग्रहैः समुद्राख्यो योगो भवति तद्यथा द्वितीयचतुर्थषष्ठाष्टमदशमद्वादशेषु षट्सु भेषु यदा सप्तग्रहा भवन्ति तदा समुद्राख्यो योगः विलग्नादिस्थितैरिति अनेनैव प्रकारेण विलग्नात्प्रभृ[illegible] [illegible]सैः षड्गृहेषु सप्तभिर्ग्रहैः स्थितैः चक्राख्यो योगो भवति तद्यथा लग्नतृतीयपंचमसप्तमनवमैकादशेषु षड्गृहेषु यदा सर्वे ग्रहाः भवन्ति तदा चक्राख्यो योगो भवति इत्येवं प्रकारेण आकृतिजानामाकारवशादुत्पन्नानां संग्रहो व्याख्यातः ९ अथ संख्यायोगसप्तकमाह संख्या योगा इति सप्तभिर्ग्रहैः सप्तर्क्षसंस्थैः सप्तसु राशिषु गतैरेकापायादेकापगमात्क्रमात्सप्तसंख्यायोगाः स्युः भवेयुः तेन वल्लक्याद्योगोलान्ताः

एकान्तरगतैरर्थात्समुद्रः षड्गृहाश्रितैः विलग्नादिस्थितैश्चक्रमित्याकृतिजसंग्रहः ९
संख्यायोगाः स्युः सप्तसप्तर्क्षसंस्थैरेकापायाद्वल्लकीदामिनीच ॥ ७ ॥

तद्यथा येषु तेषु सप्तसु गृहेषु यदा सर्वे ग्रहा भवन्ति तदा वल्लकी नाम योगो भवति यदा षट्सु गृहेषु सप्त ग्रहा भवन्ति तदा दामिनीनाम योगो भवति ए[illegible] [illegible]पंचसु सप्तग्रहाः पाशः पाशो योगः चतुर्षु केदारः केदारो योगः त्रिषु शूलः शूलो योगः द्वयोर्युग युगनाम योगः एकस्मिन् राशौ सप्त ग्रहा [illegible] [illegible] भवति तदा गोलः गोलनामा योगः अन्यान्पूर्वमुक्तान्विहाय पूर्वोक्तानन्यान् योगान्विहाय वर्जयित्वा एते योगाः भवन्ति एतदुक्तं भवति यथोक्ता[illegible] नां योगानामभावादेकस्मिन्योगे सप्तग्रहा भवन्ति तदा संख्यायोगो नाम शीकार्यः स एव योगो ग्राह्यः इति १० अथाश्रययोगप्रजातानाह तत्र यो[illegible] [illegible]तिलकेनाह ईर्ष्युरिति ईर्ष्युः समत्सरः परार्द्धिमत्सरी विदेशनिरतः परदेशाध्यासनशीलः अध्वरुचिः सततम[illegible]

[illegible]भापर्ध्वि: नत्विमपद्मयोर्ग्रहणं उच्यते विदेशोप्यनेकप्रदेशाध्यासनशीलश्च भवति यतनप्रदत्तोनभवति एवंविधोरज्जुरज्वाख्ये योगेजातोभवति धनीपार्थिवः धनीवित्तवान् बहुभृत्यः कार्येष्वासक्तः बहुकर्मारंभशीलः एवंविधोमुशलाख्येयोगेजातोभवति व्यंगोहीनः विपन्नांगस्य स्थिरोदृढनिश्चयः आढ्योधनवान् निपुणःकार्येषु सूक्ष्मदृष्टिः एवंविधोनलजोनलाख्येयोगेजातोभवति एवमाश्रययोगत्रयजातानां फलंव्याख्यातं स्रग्युक्तोभोगान्विवहति स्रग्युत्थः स्रग्योगेजातोभोगान्वितोभवति भुजगजोभुजगाख्येसर्पयोगेजातो बहुदुःखभाक्स्यात् नानाप्रकाराणांदुःखानांभोगीभवति केचिदत्रबहुवचनंपठंति व्यंगाःस्थिराढ्यानिपुणानलजाः स्रग्युत्थाःभोगान्विता

पाशुः केदारः शूल्योगोयुगंपगोलस्थान्पूर्वमुक्तान्विहाय ११ ईर्षुर्विदेशनिरतोधर्मविध्वस्त्यागाभिधनीचमुशलेबहुकृत्यसक्तः व्यंगस्थिराढ्यनिपुणोनलजःस्रग्युत्थोभोगान्वितोभुजगजोबहुदुःखभाक्स्यात् ॥ ११ ॥ ७

भुजगजोबहुदुःखभाजइतिनकश्चिद्विशेषः एवंदलयोगत्रयजातानांफलंव्याख्यातं ११ अथान्येयोगाश्रययोगश्चयदासमकालंबद्दृश्यन्ते [illegible] निराकरणार्थमनुष्टुभाह आश्रयोक्तास्त्विति यत्रान्योयोगआश्रययोगश्चभवति तत्राश्रययोगोन्येनयवादिनामिश्रोभवति [illegible] स्वफलंप्रयच्छति एवमन्यैरपरैःविमिश्रितानिःफलाभवंति केचिदाहुः सादृश्यंगतास्तेतत्फलंददुः के [illegible] पठंति अभिप्रायश्चान्ये यदाभवंति तदास्वफलमदात्मीयंफलंददाति यमनरसौलग्नगतेस्थिराद

स्वभावैर्वैरी[illegible] स्थिरकर्मेश्वरा ह्रस्वभावमवैरामिश्राः ह्रस्वभावेस्थमेश्वरास्थिरगतैरमिश्राइति १२ अथगदाशकटाविहगश्रृंगाटकहला
ख्येषु योगेषु जातानां स्वरूपं वसंततिलकेनाह यज्वार्थभागिति यज्वायजनशीलः अर्थभाग्धनानां भाजनंसततंसर्वकालमर्थरुचिः ध
[illegible] एवंविधोगदाख्येयोगेजातोभवति तद्वृत्तिभुगिति तदितिशाकटपरामर्शः तद्वृत्तिभुक् शाकटवृत्तिंभुंक्ते शाकटाजी
[illegible] सरुजोव्याधितः कुदारः कुत्सितभार्यः एवंविधः शाकटजः शाकटयोगेजातोभवति दूतोटनइति दूतः परसंदेशप्रापणा
र्थंपरसकाशगामी अटनः परिभ्रमणशीलः ननुदूतेनाप्यवश्यमटनेनभवितव्यं उच्यते परेच्छयागमनशीलोदूतः अयंपुनः स्वेच्छयाटनः

आश्रयोक्ताः सविफलाः [illegible] विमिश्रिताः मिश्रायैस्तेफलंदधुरमिश्राः स्वफलप्रदाः १२ यज्वार्थभाक्सतत
मर्थरुचिर्गदायांतद्वृत्तिभुक् शाकटजः सरुजः कुदारः दूतोटनः कलहकृद्विहगेप्रदिष्टः श्रृंगाटकेचिरसुखीकृषिकृद्धलाख्ये

[illegible] कलहकृत्कलहशीलः एवंविधोविहगाख्येयोगेजातोभवति प्रदिष्टः उक्तः चिरेणसुखीचिरसुखीवयोंतेसुखीत्यर्थः
एवंविधः श्रृंगाटकाख्येयोगेजातोभवति अन्यैस्तुचिरसुखीचिरसुखीश्रृंगाटकेव्याख्यातः तथाचोक्तं यस्माद्भगवान्गार्गिः लग्नपंचमधर्मस्थै
[illegible] कृषिकृद्धलाख्ये हलाख्येयोगेजातः कृषिकृद्भवति कृषिकारीत्यर्थः १३
[illegible] आत्मानांस्वरूपंवसंततिलकेनाह वज्रेंत्यपूर्वसुखिनइति अंत्येवयोंत्येसुखिनः पूर्वेसुखिनश्च [illegible] वयोंत्ये
[illegible] सुभगः सर्वजनवल्लभः अतिसुरोतीवसंग्रामधीरः एवंविधोवज्राख्येयोगेजातोभवति शौर्या

[illegible] [illegible] अथ [illegible] पयूपरणेवर्यांत: पयोमध्येसरवी अंतःशब्दोमध्यपर्यायः एवंविधोयूपारख्येयोगेजातोभवति विरख्यातकी-
र्ति: सज्जनमाश्रित [illegible] [illegible] रख्यातकीर्तिरस्ति उच्यते अस्तिकश्चिद्यस्य यश्चार्थो [illegible] कर्मभिः कीर्तिरपिपरमरख्यातकी-
र्तिप्राप्नोति अमितसौरख्यगुणाः अपरिमितसौरख्योऽपरिमितगुणाश्च गुणाः विद्याशौर्यादयः एवंविधः पक्षारख्येयोगेजातोभवति नतुस्थिर
[illegible] स्थिरचिरकालस्थायि [illegible] यस्य [illegible] बहुकालंभवतीत्यर्थः निधिकृत् भूमावर्थस्थापनशीलः नदाता [illegible] एवंवि
धो [illegible] योगेजातोभवति १४ अथयूपशरशक्तिदंडारख्येयोगचतुष्टयेजातानांस्वरूपंवसंततिलकेनाह त्यागात्मवानिति त्यागीदाता

यज्वेत्ययूपभवःस्त्रिकः समप्रमोदीमुखेषुरीशक्तितोव्ययपवेस्त्ररिवतोरथोंत: विरख्यातकीर्त्यमितसौरख्य
गुणश्चपद्मेवाशवनस्थिरसत्ववाँश्चनिधिकृन्नदाता १४ त्यागात्मवान्नुवर्यरैंजनिवृषुरहिंसोथगुस्य
धिकृतःशरजश्चशरख्येनीचालसःस्वधनीवियुतश्चशक्तौदंडेप्रियैर्विरहितःपुरुषोत्यदंतिः॥१५॥

भात्मवान्सयाती [illegible] यज्वे यज्ञैः यजते एवंविधोयूपारख्येयोगेजातोभवति हिंस्रेति हिंस्रोवधरुचिः गुप्त्यधिकृतः बंधनपालः शरह
न्तु शरकारः एवंविधश्च शरारख्येयोगेजातोभवति नीचः अधमानामकुलोचितानांकर्मणांकर्ता अलसः क्रियास्वपटुः सुखधनैर्वियुतोभा
[illegible] वर्जितः निःस्वोनिर्धनश्च एवंविधः शक्तौयोगेजातोभवति प्रियैः पुत्रादिभिः विरहितः वर्जितः अंत्यस्यः दासवृत्तिः परद्वेषीत्यर्थः
एवंविधोदंडारख्येयोगेजातःपुरुषोभवति १५ अथनौकूटछत्रकार्मुकजातानांस्वरूपंवसंततिलकेनाह कीर्त्यान्वितश्चलसुखइति कीर्त्यायुतः रख्यात

यथा॰ नलस्रस्त्र॰ कृत्यात्रिलकस्तीकयन्निहु॰ स्त्री कृपण॰ अदाता चशब्देनसमुच्चयार्थे एवंविधोनोजः नावारव्येयोगेजातः प्राणीभवति कूटेनसाइति
भ[illegible]स्त्रवनमयानिर्मस्त्वासावनवप्लवनः असत्याभिभाषी॰असत्याभिभाषीन बंधनपः बंधनंपातीतिबंधनपः केचित्कूटे॰ नृतप्लवबंधनपश्च जातः
इतिपठंति एवंविधः कूटारव्येयोगेजातोभवति इतिकूटयोगः छत्रोद्भवइति स्वजनसौख्यकरः स्वजनेषुसुखंकरोतीति स्वजनसौख्यकरः
अत्यसौख्य[illegible]भ्रूकुलेस्तरवित॰ एवंविधः छत्रारव्येयोगेजातोभवति इतिछत्रयोगः कार्मुकः शूरश्च संग्रामप्रियः प्रथमांत्यसौख्यः प्रथमेवा
त्ये सुखी अंत्येवृद्धत्वेसुखीच एवंविधः कार्मुकभवः चापारव्येयोगेजातोभवति इतिचापयोगः १६ अथार्द्धचंद्रसमुद्रचक्रवल्लकी-

कीर्त्यांसुतःस्थलसुखः कृपणश्चनोजः कूटेनृतप्लुवनबंधनपश्च जातः ॥
छत्रोद्भवः स्वजनसौख्यकरोत्यसौख्यः शूरश्च कार्मुकभवः प्रथमांत्यसौख्यः १६

जातानांस्वरूपंवसंततिलकेनाह अर्धेंदुजइति सुभगः सर्वजनप्रियः कांतवपुः प्रदर्शनीयः प्रधानः सर्वजनपूज्यः एवंविधोर्धेंदुजो॰ऽर्द्धचंद्रारव्ये
योगेजातोभवति समुद्रयोगः नरपतिप्रतिमः राजतुल्यः भोगीभोगवान् एवंविधस्तोयालयेसमुद्रारव्येयोगेजातोभवति चक्रेति नरेंद्रमुकुट
तेषांपुष्प॰ विभेदाः चूडामणिरत्नानितेषांद्युतिःकांतिः तयारंजितोच्छुरितावंघ्रीपादौयस्यराज्ञः तस्यपादयोः पतति महत्पृथ्व्याधिराजोभव
त्यर्थः [illegible]स्वादृश्योयाद्रा[illegible]पूजनीयोवा एवंविधश्चक्रारव्येयोगेजातोभवति आकृतियोगविंशतिजातानांफलंव्यारव्यात अधुनावक्ष
[illegible]पालव्याख्यायते वीणोद्भवश्चेति निपुणः सूक्ष्मदृष्टिः प्रियगीतनृत्तः गीतप्रियोनृत्यप्रियश्च एवंविधोवीणोद्भवोवीणारव्येयोग-

जातोभवति १७ अथदामिनीपाशकेदारशूलजातानांस्वरूपंवसंततिलकेनाह दातान्यकार्येति दाताउदारः अन्यकार्यनिरतः परोपकारासक्तः पशुपः पशू-
न्रक्षिता बहुपशुभाग्भवति अथवापशुपइतिपाठेपशवःजनास्तेषांरक्षिता ग्रामाधिपतिरित्यर्थः एवंविधोदामिनीयोगेजातोभवति पाशइति धनार्जनेविशी-
लः धनार्जनविशीलः धनार्जनविशीलश्चासौसभृत्यबंधुश्च धनार्जनविशीलसभृत्यबंधुः स्वयमेवधनार्जनेविशीलः सन्मार्गेणधनार्जनंकरोति तथा
भूतास्यभृत्याः कर्मकराबांधवाश्चभवंति एवंविधःपाशाख्येयोगेजातोभवति केदारजइति कृषिकरःकृषिंकरोति सुबहूपयोज्यः सुबहूनांपरोपकारंकृ-
त्वाबहूनामुपयुज्यते उपकरोति एवंविधःकेदारजः केदाराख्येयोगेजातोभवति शूरःसमरधीरः क्षतःप्रहारितः धनरुचिःअर्थप्रियः केचिद्धन

अर्थेंदुजः सुभगकांतवपुःप्रधानस्तोयालयेनरपतिप्रतिमस्तुभोगी चक्रेनरेंद्रमुकुटद्युतिरंजितांघ्री
वीणोद्भवश्चनिपुणःप्रियगीतनृत्यः १७ दातान्यकार्यनिरतःपशुपश्चदाम्निपाशेधनार्जनविशी
लसभृत्यबंधुः केदारजःकृषिकरःसुबहूपयोज्यःशूरःक्षतोधनरुचिर्विधनश्चशूले ॥ १८ ॥ छ

रुचिरितिपठंति विधनश्चदरिद्रः एवंविधःशूलाख्येयोगेजातोभवति १८ अथयुगगोलयोर्जातस्यस्वरूपंसर्वेषांचनाभसयोगानांसमस्त
दशास्वपिफलंप्रदर्शनंहारिण्याह धनविरहितइति धनविरहितः अर्थहीनःपाखंडी त्रयीमार्गव्यपेतः एवंविधोयुगाख्येयोगेजातोभवति केचि
द्धनविरहितःपाखंडीचेतिपठंति वाशब्दोप्यत्रार्थे अर्थहीनःपाखंडीच अथशब्दआनंतर्ये विधनोर्थहीनः मलिनोमलोपेतशरीरः मलिनवासावा
अज्ञानोपेतः मूर्खः कुशिल्पेलोकेनिंद्यशिल्पकर्ता अलसःक्रियास्वसमर्थः अटनोभ्रमणशीलः नन्वालसोटनश्चेतिविरुद्धं उच्यते यद्यपिस्वरूपेणाल

सः नथाप्यनिदारिद्र्याद्वोजनक्रियामटनं विनासंपादयितुमशक्यत्वादटनः एवंविधो योगोलाख्येयोगेजातोभवति एवंसप्तसंख्यायोगेषुशुभफलंव्याख्यातम्
इतीविगदितायोगाइति इत्येवंप्रकारान्नाभसयोगाः फलैः सार्द्धंसहविगदिताउक्ताइहास्मिन्नध्यायेएतेसमस्तदशास्वपिनियतफलदाः सर्वकालफलप्र-
दाः चिंत्याविज्ञातव्याः ननुकथ्यमादिष्वाद्यंतफलविनाप्रदर्शितानत्कथंसमस्तदशास्वित्युक्तं उच्यते तेषांवचनाद्यथादर्शितकालः सुखदुःखयोर्भविष्य-
ति येषांकालविभागोनोक्तस्तेषांसमस्तदशास्वपियथादर्शितसुखदुःखप्रदाभविष्यति ननुकस्यचित्समस्तंजन्मसुखेनदुःखेनचैकरूपेणगच्छति
येचभोगिनः तेपिमानसैर्दुःखैरभिततप्ताभवंति येपिभिक्षाशिनस्तेपिकदाचिद्धर्माभिततप्ताभवंति शीतलासुद्रुमच्छायासुसुखिनमित्यात्मानंमन्यंते तस्मा
देवमादिसुखदुःखंसर्वेणसंसारजातेनविपर्येणानुभूयते तत्कथंसमस्तदशास्वपियोगाः फलप्रदाभवंति उच्यते नैतेयोगादशाष्टकवर्गफलहंतारः
शुभमशुभंवाफलंदशापतिर्ददात्यष्टकवर्गाश्रितमपिफलंच अतोयथाकालंयोगाअपिसमग्रजन्मनिफलंददत्येवंमिश्रफलानुभवोभोगिनांदरिद्राणांच
संभवत्येव एवंतावन्नाभसयोगाध्यायोव्याख्यातः अस्मिन्नध्यायेयदुक्तंव्यपूर्वंप्रतिज्ञातंतदुच्यते दलयोगाकृतियोगयोः समकालमुपस्थानंनास्ति
यथादलयोगेः सहाश्रययोगानांतुल्यकालमुपस्थानंनास्त्येव अथदलयोगेः सहसंख्यायोगायुज्यंते तदादलयोगफलमेवभवति अथाकृतियोगाआ-
श्रययोगैर्युज्यंते तदाआकृतियोगफलंभवति अथाकृतियोगाः संख्यायोगैर्युज्यंते तथाप्याकृतियोगफलंभवति यस्मात्संख्यायोगानामपवादः अ-
न्यान्पूर्वं[illegible] आश्रययोगानामप्यपवादः आश्रययोगास्तुविफलाभवंत्यन्यैर्योगैर्मिश्रिताइति तस्मात्संख्यायोगाआश्रययोगाश्च आकृ-
[illegible] यते अथाश्रययोगेनसहसंख्यायोगस्योपस्थानंभवति तदासंख्यायोगस्यावकाशएवनभवति अथाश्रययोगेनसंख्यायोग-
[illegible]प्रसारप्राप्तेतेनान्योवकाशः संख्यायोगस्य[illegible]स्मिन्नाशोयदासर्वग्रहाः भवंति तदाआश्रययोगएवभवति नन्वाश्रययोगसंख्यायो

यानांतुल्येऽप्यपादे आश्रययोगेन संख्यायोगः कथमपि प्रभूते उच्यते यदि संख्यायोगेनाश्रययोगस्य बाधनं भवति तदा आश्रययोगो न भवति संख्यायो
गाभावे च यत्र यत्र आश्रययोगेन संख्यायोगो भिन्नसत्ते तदा गोलस्यावकाश एव न स्यात् परिभाषान्वेयं निरवकाशा हि विधयः सावकाशान् विधीन् बाधंते
इति अथैते नाभसाख्य योगाः शिलप्रगतमधिकृत्य पुराणाचार्यैर्यत्सार्द्धं योगशतमुक्तं तदधुना प्रदर्श्यते तेषां तावत्त्रयो विंशतिराकृतियोगाः विंशतिरेव वरा
हमिहिरेणाभिहिताः किंतु तेषां मध्यात् गदायोगेन समं त्रययोगा अभिहिताः लग्नचतुर्थयोः यदा सर्वे ग्रहा भवंति तदा गदायोगः चतुर्थसप्तमयोः शं-
खः सप्तमदशमयोः वज्रकः दशमलग्नयोः ध्वजः क्रमपूर्वोक्तं विंशतिः शंखवज्रध्वजैः सह त्रयोविंशतिः भवंति संख्यायोगानां सप्तविंशत्यधिकं

धनविरहितः पारकंडीवायुगिलयगोलके विधनमलिनोऽज्ञानोपेतः कुशल्यलसोटनः इति निगदि
ता योगाः सार्द्धं फलैरिह नाभसा नियतफलदाश्चिंत्यास्त्वेते समस्तदशास्वपि १९ इति नाभस० ध्या०

शतं एवं सार्द्धं शतं १५० राशिद्वादशकेनाष्टादशशतानि भवंति १८०० तत्र सप्तविंशत्यधिकस्य संख्यायोगशतस्योत्पत्तिः प्रदर्श्यते तद्यथैषां विक-
ल्याः सप्त द्विविकल्पा एकविंशतिः त्रिविकल्पाः पंचत्रिंशत् ३५ चतुर्विकल्पाः पंचाग्नि ३५ पंचविकल्पा एकविंशतिः २१ षड्विकल्पाः सप्त सप्त
विकल्पा एक० एतदेकीकृतं सप्तविंशत्यधिकं शतं भवति १२७ एतदेव वराहमिहिरेण विवाहपटले उक्तम् द्वित्र्यादियोगान्परिगृह्य कस्मान्नो
त्कं शतं सप्तविंशति युक्तमिति अथ विकल्पगणितं प्रदर्श्यते तत्राचार्येण विकल्पगणितं संहितायामुक्तं पूर्वेण पूर्वेण गतेन युक्तं स्थानं विनांत्यं प्रवदं
ति संख्या इच्छाविकल्पैः क्रमशोऽभिनीय नीतेर्निवृत्तिः पुनरन्यनीतिरिति अत्र यावत्संख्यानां विकल्पाः क्रियंते तदंकानेकाद्यानुपर्युपरि स्थाप-

येत् तद्यथानसप्तग्रहेः एकाद्यानांसप्तानांन्यासः ७।६।५।४।३।२।१ अथपूर्वेणगतेनयुक्तंस्थानंविनात्यापिति पूर्वन्यासोगतस्यपूर्वभवः तेनपू-
र्वेणगतेनयुक्तमंत्यमुपरिसंस्थानंविनातदूर्जंचित्वेत्यर्थः प्रथममेकमधःस्थितंतयोर्द्वयोरुपरिस्थयोःक्षिपेत् एवंतत्रत्रीणिरूपाणिजातानि तानित्र-
स्योपरित्रिषुक्षिपेत् एवंतत्रषड्जातानितानिस्वोपरिचतुर्षुक्षिपेत् एवंतत्रदशरूपाणिजातानितानिस्वोपरिपंचसुक्षिपेत् तत्रपंचदशजातानि
तानिस्वोपरिषट्सुक्षिपेत् तत्रैकविंशतिर्जातानि अतःपंचकर्मणोऽभावात्तदुपरिसप्तैवस्थिताः यदुक्तं स्थानंविनांत्यंपुनरप्यधःप्रभृत्येवंक-
त्वांपंचमेस्थानेपंचत्रिंशज्जाताः पुनरपिचतुर्थेपंचत्रिंशत् पुनस्तृतीयेएकविंशतिः पुनःद्वितीयेसप्तप्रथमेएकेव १।२१।३५।३५।२१।१।१
अथवान्येनप्रकारेणसंख्यानयनंप्रतिलोमंविनिक्षिप्यचानुलोममधःक्षिपेत् अनुलोमसमाहन्यादधस्थेनविभाजयेत् न्यासः अत्रसप्तानाम

धोरूपंछेदः	७	६	५	४	३	२	१	०
स्यांभागम	१	२	३	४	५	६	७	०

अनेनभागमपहृत्वलब्धंसप्त ७ एतैःद्वितीयस्थानेषट्संगुण्याधःस्थिताभ्यांद्वा
पहरेत् लब्धमेकविंशतिः २१ एतैस्तृतीयस्थाःपंचसंगुण्यत्रिभिःभजेल्लब्धंपंच
त्रिंशत् ३५ एतैश्चतुर्थस्थानस्याश्चत्वारिसंगुण्यचतुर्भिःभजेल्लब्धंपंचत्रिंशत् ३५ एभिःत्रीणिसंगुण्यपंचभिःविभाज्यावाप्तमेकविंश-
तिः २१ एभिःद्वेसंगुण्यषड्भिःविभज्यावाप्तंसप्त एभिरेकंसंगुण्यसप्तभिःविभज्यावाप्तमेकएव एवमेकद्वित्रिचतुःपंचषट्सप्तविकल्पाः एषां
विकल्पानांविदत्वायथेष्टसंख्यानांव्याख्येयं अथैतेषांविकल्पानांलोष्टकप्रस्तारेणोद्धारःकर्तव्यः इच्छाविकल्पेःक्रमशोभिनीयनीतिनिर्ह्रतिः
पुनरन्यानीतिरीति यथेष्टसंख्यानांविकल्पानांसाद्यास्तराणिलिखेत् तत्रैकविकल्पेष्वेकैकंलोष्टचिह्नंकृत्वाविकल्पानुत्पादयेत् द्विविकल्पेषा
द्यंस्थिरंलोष्टचिह्नंकृत्वाद्वितीयेनलोष्टचालितेनसहाविकल्पानुत्पादयेत् एवमादयुविकल्पेषाद्यंस्थिरंलोष्टचालितंकृत्वान्यैःचरलोष्टविक्रि—

वैः सहान्यस्याविकल्पानुत्पादयेत् एवंहत्वामथप्रस्तापासनंकार्यं नीतेनिवृत्तिरितिवचनात् ततोन्यस्थिरचिह्नंहत्वान्यसेत् पुनरन्यनीतिरिविकल्पना
त् उक्तंच भट्टश्रीशंकरेण वर्णसंख्याककोष्ठारव्याक्षेपप्रस्ताविजयसंरव्यकः ज्ञेयोनन्त्यान्यत्रतत्पूर्वेहान्यूर्वश्चाप्यनुक्रमात् नंषद्वामाद्यमंत्यसीद्यपूर्वेकांनिवं
तरं ज्ञेयोंत्यःपुनराद्यास्यकोष्ठनिष्ठावधिर्विधीरिति तद्यथैकविकल्पाः रविः चंद्रः भौमः बुधः गुरुः शुक्रः शनिः एवमेकविकल्पाः सप्त ७ अथ
द्विविकल्पना रविचंद्रौरविभौमौ रविबुधौ रविजीवौ रविशुक्रौ रविसौरौ एवमादित्येनसहषट् अथतृतीयविकल्पः शशिभौमौ शशि
बुधौ शशिजीवौ शशिशुक्रौ शशिसौरौ एवंचंद्रेणसहपंच भौमबुधौ भौमजीवौ भौमशुक्रौ भौमसौरौ एवंभौमेनसहचत्वारः बुध
जीवौबुधशुक्रौ बुधसौरौ एवंबुधेनसहत्रयः जीवशुक्रौ जीवसौरौ एवंजीवेनसहद्वौ शुक्रसौरौ एवंशुक्रेणसहएकः एवंद्विविकल्पः एकवि
शतिः अथत्रिविकल्पाः रविचंद्रभौमाः रविचंद्रबुधाः रविचंद्रजीवाः रविचंद्रशुक्राः रविचंद्रसौराः एवमादित्यचंद्रयोःपंच रविभौमबुधाः
रविभौमजीवाः रविभौमशुक्राः रविभौमसौराः एवमादित्यांगारकयोश्चत्वारः रविबुधजीवाः रविबुधशुक्राः रविबुधसौराः एवमादित्यबुध
योस्त्रयः रविजीवशुक्राः रविजीवसौराः एवंद्वौरविशुक्रसौराः एवमेकः एवमादित्येनसहत्रिविकल्पाः पंचदश चंद्रभौमबुधाः चंद्रभौ
मजीवाः चंद्रभौमशुक्राः चंद्रभौमसौराः एवंचंद्रभौमयोश्चत्वारः चंद्रबुधजीवाः चंद्रबुधशुक्राः चंद्रबुधसौराः एवंत्रयः चंद्रजीव
शुक्राः चंद्रजीवसौराः एवंद्वौ चंद्रशुक्रसौराः एकः एवंचंद्रेणसहदश १० भौमबुधजीवाः भौमबुधशुक्राः भौमबुधसौराः एवंत्रयः
भौमजीवशुक्राः भौमजीवसौराः एवंद्वौ भौमशुक्रसौराः एवंभौमेनसहषट् बुधजीवशुक्राः बुधजीवसौराः एवंद्वौ जीवशुक्रसौराः एकः
एवंत्रिविकल्पाः पंचत्रिंशत् ३५ अथचतुर्विकल्पाः रविचंद्रभौमबुधाः रविचंद्रभौमजीवाः रविचंद्रभौमशुक्राः रविचंद्रभौमसौराः

एवंचत्वारः रविचंद्रबुधजीवाः रविचंद्रबुधशुक्राः रविचंद्रबुधसौराः एवंत्रयः रविचंद्रजीवशुक्राः रविचंद्रजीवसौराः एवंद्वौ रविचंद्रशुक्रसौराः ए
वमेकः रविभौमबुधजीवाः रविभौमबुधशुक्राः रविभौमबुधसौराः एवंत्रयः रविभौमजीवशुक्राः रविभौमजीवसौराः एवंद्वौ रविभौम
शुक्रसौराः एवमेकः रविबुधजीवशुक्राः रविबुधजीवसौराः द्वौ रविबुधशुक्रसौराः रविजीवशुक्रसौराः एवमादित्येनसहविंशतिः चं
द्रभौमबुधजीवाः चंद्रभौमबुधशुक्राः चंद्रभौमबुधसौराः एवंत्रयः चंद्रभौमजीवशुक्राः चंद्रभौमजीवसौराः एवंद्वौ चंद्रभौमशुक्र
सौराः चंद्रबुधजीवशुक्राः चंद्रबुधजीवसौराः चंद्रबुधशुक्रसौराः चंद्रजीवशुक्रसौराः एवंचंद्रेणसहदश भौमबुधजीवशुक्राः भौम
बुधजीवसौराः भौमबुधशुक्रसौराः भौमजीवशुक्रसौराः एवंभौमेनसहचत्वारः बुधजीवशुक्रसौराः बुधेनसहएकः एवंचतुर्विकल्पाः पं
चत्रिंशत् ३५ अथपंचविकल्पाः रविचंद्रभौमबुधजीवाः रविचंद्रभौमबुधशुक्राः रविचंद्रभौमबुधसौराः रविचंद्रभौमजीवशुक्राः र
विचंद्रभौमजीवसौराः रविचंद्रभौमशुक्रसौराः रविचंद्रबुधजीवशुक्राः रविचंद्रबुधजीवसौराः रविचंद्रबुधशुक्रसौराः रविचंद्रजीव-
शुक्रसौराः रविभौमबुधजीवशुक्राः रविभौमबुधजीवसौराः रविभौमबुधशुक्रसौराः रविभौमजीवशुक्रसौराः रविबुधजीवशुक्र
सौराः एवमादित्येनसहपंचदश १५ चंद्रभौमबुधजीवशुक्राः चंद्रभौमबुधजीवसौराः चंद्रभौमबुधशुक्रसौराः चंद्रभौमजीवशुक्र
सौराः चंद्रबुधजीवशुक्रसौराः एवंचंद्रमसासहषट् ६ भौमबुधजीवशुक्रसौराः एवंपंचविकल्पाः एकविंशतिः २१ अथषड्विकल्पाः
आदित्यचंद्रभौमबुधजीवशुक्राः रविचंद्रभौमबुधजीवसौराः रविभौमबुधजीवशुक्रसौराः चंद्रभौमबुधजीवशुक्रसौराः एवंषड्विकल्पाः
अथसप्तविकल्पाः रविचंद्रभौमबुधजीवशुक्रसौराः सप्तविकल्पएकएव एवंसप्तविंशत्यधिकंविकल्पशतं १२७ व्याख्यातं इ॰ कृ॰ वा॰ प॰

अथावश्चंद्रयोगाध्यायोव्याख्यायते तत्रादावेवार्कालेंद्रपणफरापोक्लिमस्थचंद्रेजातस्यस्वरूपंज्ञानंमाडव्याह अधमसमवरिष्ठानीति विनयोनीतिः सुशीलता वित्तंधनंज्ञानंविज्ञानंशास्त्रावबोधः धीःबुद्धिः नैपुण्यंकार्येषुसूक्ष्मदर्शित्वं अर्कादादित्यात्केंद्रादिसंस्थेकेंद्रपणफरापोक्लिमसंस्थेशशि-
चंद्रेजातस्यविनयवित्तज्ञानधीनैपुणान्यधमसमवरिष्ठानिनिकृष्टमध्यमोत्तमानिभवंति एतदुक्तंभवति यस्मादित्याज्जन्मनिकेंद्रस्थश्चंद्रमाभवति त-
स्यैतानिविनयादीन्यधमानिभवंति अधमत्वमेवषामभावः यस्मात्तयवनेश्वरः मूर्खोमंदोदरिद्रोऽथचपलाविनशीलांश्चंद्रःमस्तकेकेंद्रगुणस्थः यस्यजन्मनि
चरोपणफरस्थश्चंद्रः सूर्याद्भवति तस्यैतानिमध्यमानिभवंति नत्वातिभवतीत्यर्थः यस्यजन्मनि आपोक्लिमस्थः

अथचंद्रयोगाध्यायप्रारंभः अधमसमवरिष्ठान्यर्ककेंद्रादिसंस्थेशशिनिविनयवित्तज्ञा
नधीनैपुणानि अहनिनिशिचचंद्रेस्वेधिमित्रांशकेवासुरगुरुसितदृष्टेवित्तवान्स्यात्सुखी
च ॥ १ ॥ श्रीगुरुचरणारविंदाभ्यांनमः ॥ ॥ ॥ ॥

श्चंद्रोभवति तस्यविनयादीनिवरिष्ठानिभवंति तथाचयवनेश्वरः कुर्याद्द्वितीयेधनिनांमस्तिमापोक्लिमस्थेकुलजाग्रजावाधिपति अहनीत्यादि चंद्रे
शशिनिस्वेधिमित्रांशकस्थे अहनिनिशिचयथासंख्यंसुरगुरुसितदृष्टेजीवशुक्राभ्यामवलोकितेजातोवित्तवान् धनीसुखीचभोगवांश्चभवतीत्येव
एतदुक्तंभवति यस्याहनिदिवाजन्मभवति चंद्रश्चयस्मिन्नस्मिन्राशौस्वनवांशकस्थोभवति स्वस्याधिमित्रांशकेस्थितोवासुरगुरुणाजीवेनदृष्टः
तदासपुरुषोवित्तवान्सुखीचभवति अथयस्यनिशिरात्रौजन्मभवति चंद्रमास्वनवांशकस्थोऽधिमित्रनवांशकस्थोवाभवति शुक्रेणदृश्यतेतदा
जातोवित्तवान्सुखीचभवति अथाहनिनिशिचचंद्रस्वाधिमित्रांशकेवास्थितेयथासंख्यंसुरगुरुसितदृष्टेवेति व्याख्यायते अयुक्तमेतत् यस्य

रूपवान्धार्यः स्वांशेऽधिमित्रस्वांशे वासंस्थितो दिवसे शशी गुरुणा दृश्यते तत्र जातो वित्तसुखवान्भवेत् निशे वैवं भृगुणा दृष्टः शशी जन्मनि शस्यते वित्तयी-
यस्य शशी तांशो जायंते स्मधनान्नराः इति तथा च यवनेश्वरः स्वांशे शशी भार्गवदृष्टमूर्तिर्निशीम्परो तापविकरः मदिष्टः तद्गुजमोद्गूविकरः सतुस्यात् दृष्टोऽदि
वा देवगुरोर्हितेन १ अथाधियोगाख्यं योगं सफलं वसंततिलकेनाह सौम्यैरिति इंदोश्चंद्रात्सौम्यैः बुधगुरुसितैः स्मरारिनिधनेषु सप्तमषष्ठाष्टमेषु त्रिषु
स्थानेषु द्वयोर्वा स्थानयोरेकस्मिन्वास्थाने सर्वएव भवंति तदाधियोगाख्यो योगो व्याख्यातो भवति अत्रकेचित्षष्ठसप्तमाष्टमानां स्थानानां सौम्यग्रहत्रयस्थाव
स्थानादन्यत्र तासामभियोगो व्याख्यातः तच्चायुक्तं यस्माच्छ्रुतकीर्तिः निधनद्यूनषष्ठं चंद्रस्थानाद्यथा शुभैर्युक्तं अधियोगः समोक्तो व्यासहूर्वोक्त-

सौम्यैः स्मरारिनिधनेष्वधियोगइंदोस्तस्मिंश्च भूपसचिवक्षितिपालजन्म सं
पन्नसौख्यविभवाहतशत्रवश्च दीर्घायुषो विगतरोगभयाश्च जाताः ॥ २ ॥

यथापूर्वैः व्यासहूर्वोविस्तरहूर्तो पूर्वैराचार्यैश्चिरंतनैः सप्तसप्तधा सप्तप्रकारः भोक्तः कथितः तद्यथा षष्ठे राशौ यदा सर्वे सौम्यग्रहाः भवंति तदैकः स
प्तमे द्वितीयः अष्टमे तृतीयः षष्ठसप्तमयोश्चतुर्थः षष्ठाष्टमयोः पंचमः सप्तमाष्टमयोः षष्ठः षष्ठसप्तमाष्टमेषु सप्तम इति एवमेवं स्थितेषु सौम्येष्वधियो-
गः अर्थादेवमस्थितेषु पापैः पापः मिश्रैर्मिश्रः तथा च श्रुतकीर्तिः षष्ठसप्तमाष्टमसंस्थैश्चंद्रात्सौम्यैः शुभोऽधियोगः स्यात् पापः पापैरेवं मिश्रै-
र्मिश्रस्तथैवोक्तः अधियोगजातानां फलमाह तस्मिंश्च भूपतिसचिवक्षितिपालजन्मेति तस्मिन्नधियोगे जातश्च भूपः सेनापतिर्भवति सचिवो वा
भवति क्षितिपालो भूपालो राजा वा भवति तेषां शुभपदसंभवात् पृथक्त्वं व्याख्यातम् तथा च बादरायणः शशिनः सौम्याः षष्ठद्यूनेवानिध-

नसंस्थितावास्तु: जातोनृपतिर्ईश्योमंत्रीवासैन्यनायकोवापि तेनैतदुक्तंभवति बुधगुरुसितैरुत्तमवीर्यैः नृपामध्यमवीर्यैः सचिवः हीनवीर्यैः सेनापतिः ए-
पामन्यतमाअपि संपन्नसौख्याविभवाः अतिसौख्यैश्वर्यसंपन्नाः हतशत्रवः नष्टरिपवः दीर्घायुषः चिरजीविनः विगतरोगभयाः स्वस्थदेहाभिजी-
याश्च एवंविधेयोगेजाताभवंति केषांचिन्मतेराजयोगएव तथाचसारावल्यां सूनंषष्ठमथाष्टमंशशिनगोः पापाः समस्ताः शुभाः क्रूराणांयदिवा
नरेनपतिताः सूर्यालयाद्दूरतः भूपालःप्रभवेत्सयस्यजलधेर्वेलावनांतोद्भवैः सेनामत्तकरींद्रदानसलिलंभृंगैर्मुहुःपीयते १ तथाचमांडव्यः अभिषं-
आमिषंनिधनमथचाशीतरुचिर्नोगताः सर्वसौम्यास्तामिहजनयेयुर्भरपतिं धृतेनैवासेकंमतवतिविषादेतुपयसाप्रतापाग्निर्यस्य ज्वलतिनहृदयेशत्रुभुज

हित्वार्कंसुनफानफादुरुधुराः स्वांत्योभयस्थैर्ग्रहैः शीतांशोःकथितोन्यथातुबहुभिः केमद्रु-
मोन्यैस्त्वसौ केंद्रेशीतकरेथवाग्रहयुतेकेमद्रुमोनेष्यते केचित्केंद्रनवांशकेषुचवदंत्युक्तिःप्रसिद्धानते २

शुभ २।२ अथसुनफानफादुरुधुराकेमद्रुमाख्ययोगचतुष्टयंशार्दूलविक्रीडितेनाह हित्वार्कमिति अर्थार्कमादित्यंहित्वात्यक्त्वायदान्यः कश्चिद्ग्रहोभौमा-
दिकः शीतांशोश्चंद्रात्स्वांत्योभयस्थोभवति द्वितीयस्थोद्वादशस्थोवाद्वितीयद्वादशस्थौवाद्वौभवतस्तदासुनफाअनफादुरुधुराख्ययोगत्रयंभवति एत-
दुक्तंभवति अर्कंहित्वायदान्योग्रहः कश्चिच्चंद्राद्द्वितीयस्थानेभवति तदासुनफानामयोगोभवति अथार्कंवर्जयित्वाचंद्राद्द्वादशेकश्चिद्ग्रहोभवति तदा
अनफानामयोगोभवति एवंचंद्राद्द्वितीयद्वादशगौग्रहौभवतस्तदादुरुधुरानामयोगोभवति अत्रयोगत्रयेप्यादित्योद्वितीयेद्वादशेवास्थानेभवतितदानफायोग-
भंगहृद्भवति किंतुयोगकर्तृणांमध्येनगण्यते एतदुक्तंभवति आदित्योद्वितीयेद्वादशेवास्थानेभवतुमाभवतुवाभौमादिस्त्वत्रस्थोयथादर्शितयोगकर्ता

भवति एते अन्यथा बहुभिराचार्यैः पठिताः अन्यथा केमद्रुमउक्तः अस्माद्योगमध्याद्यदि कोऽपि योगो न भवति तदा केमद्रुमाख्यो योगो भवति एतदुक्तं भवति यो
मालिकादि द्वौ शीतकरस्यथवा ग्रहयुते केमद्रुमो नेष्यते अन्येषां गर्गादीनामेवंमतं केंद्रे जन्मलग्ने केंद्रे शीतकरे चंद्रे वा भौमादिग्रहयुते भौमादिग्रहैर्विरहितयो
रपि चंद्राद्द्वितीयद्वादशस्थानयोः केमद्रुमो न भवति केंद्रे ग्रहयुते इत्यत्र केचित् चंद्रं केंद्रेण वा कुर्वन्ति तन्न युक्तं चंद्रे केंद्रे ग्रहयुते चंद्रादिषु
न भवति शीतकरे ग्रहयुते इत्येतदपार्थकं स्यात् अतएव भगवान् गार्गिः अपार्थके द्रुमसंज्ञे हि नाम सुनफाद्वयः कश्चित्सा द्वितीय द्वादशे ग्रहा
थवा योगः केमद्रुमो नाम तदा स्यात्सुविगर्हिताः भवंति निंदिता नराः दारिद्र्यापरिसंयुताः तथा च सारावल्याम् सुनफानफादुरुधुरा केमद्रुमाख्याः
रविरहितैः चितांत्यभयसंस्थैः केंद्रे वा बाधबाह्यहगैः एतेन यदा योगाः केंद्रे ग्रहवर्जितः शशांकस्य केमद्रुमो ति कष्टः पौलिनि च सर्वग्रहादृष्टे एवं कें
द्रे शांतकरेऽथवा ग्रहयुते केमद्रुमो नेष्यते अन्ये आचार्या नेच्छंति वराहमिहिरस्तु पुनः स्वकृतयेव यस्मिन्नर्थे तस्यैव लग्नाक्यं अन्यथा केमद्रुम इत्येव-
मुक्त्वा परमतमुक्तं अन्यैर्योऽपि एवंकेंद्रे शीतकरे अथवा ग्रहयुते केमद्रुमो नेष्यते स्वल्पजातकेऽपि तेन सुनफानफादुरुधुराभावे केमद्रुम उक्तः तथा च रविवर्जं
द्वादशगैरनफा चंद्राद्द्वितीयगैः सुनफा उभयस्थितैर्दुरुधुरा केमद्रुमसंज्ञकोऽतोऽन्यः सत्यस्यापि सुनफानफादुरुधुराभावे केमद्रुमः तथा च सुनफा
नफयोर्मेदोरुधुरश्चंद्रसंस्थितः शेषात् प्राकृतो यतो ग्रहे द्वे रूपभवमेते स्वयुरविवर्जं केमद्रुमो न्यथाभवे ग्रहवर्हितं जन्म केचित्तेंद्रवंश के
ति केचिदाचार्याः केंद्रयुके चिंतनं शके चंद्रयोगनवंशवर्वि स्थानं चंद्रात्द्वितीयद्वादशोभयस्थैर्ग्रहैः सुनफाप्रभावो नव्याख्यातः तथा केचित्तुंग केंद्रे
जीवशर्मप्रभृतिभिः केंद्रवशान्नवांशकवशान्नव्याख्यातः एवमुक्तं भवति नाथ ग्रहैश्चंद्रान्नचतुर्थस्थानकैः सुनफा दशमस्थानस्थैरनफा चतुर्थ
दशमस्थितैः दुरुधुरा अतोऽन्यथा केमद्रुमः तथा च मुनिवर्यैः चंद्राच्चतुर्थैः सुनफा दशमस्थितैः ग्रहैरनफा विहगैः उभयस्थितैर्दुरुधुरा केमद्रुम

संज्ञितोन्यथायोगः केचित्तं द्रनवांशकेतुवदंति यत्रकत्रराशौपद्राशिसंबंधिनवांशकेचंद्रमाभवति तस्माद्राशौ यौद्वितीयोराशिः तत्रयदितारामहोभवति तदासुनफा अथचंद्रनवांशकराशेः द्वादशेतासमहोभवति तदानफा अथचंद्रनवांशकराशेः द्वितीयेद्वादशेचचपरायहोभवतस्तदादुरुधुरा अतोन्य थाकेमद्रुमः तथाच्चंद्रनवांशकराशितोद्विर्द्वादशासराशीप्यरिग्रहराहितोभवतः तदाकेमद्रुमः तथाचजीवशर्मा यद्राशिसंज्ञेशीतांशुर्नवांशोजन्मनिस्थि तः तद्वितीयस्थितैर्योगः सुनफाख्यःप्रकीर्तितः द्वादशैरनफाज्ञेयाग्रहैर्द्विर्द्वादशास्थितैः प्रोक्तोदुरुधुरायोगोन्यथाकेमद्रुमःस्मृतः उक्तिःप्रसिद्धावदेये षामेवंविधंमतंतेषामुक्ति ढौंकिवमसिद्धा तन्मतंवृद्धज्योतिषिके नांगीकृतमित्यर्थः ३ अथसुनफानफादुरुधुराख्यप्रकारज्ञानमिंद्रवज्रयाह त्रिं

त्रिंशत्सरूपाःसुनफानफाख्याःषष्टित्रयंदौरुधुरेप्रभेदाः
इच्छाविकल्पैःक्रमशोभिनीयनीतेनिवृत्तिःपुनरन्यनीतिः ४

शत्सरूपाइति सरूपाः त्रिंशदेकत्रिंशत् एकत्रिंशत्सुनफाख्यायोगाः तावंतएवानफाख्याः षष्टित्रयमशीत्यधिकं शतंदुरुधुराप्रभेदानांएवंपूर्ववाहक स्यगणितं इच्छाविकल्पैरित्यादि एतत्श्लोकेलोष्टुकप्रस्तारंपूर्वमेवनाभसयोगाध्यायेव्याख्यातं इच्छाविकल्पैःक्रमशः परिपाट्यान्यलोष्टुकमभिनीय नीतेनिवृत्तिः कार्या पुनःभूयोन्यनीतिरित्यत्रस्थानांवेत्कालनं अथसुनफादयोभौमबुधगुरुसितासितैः पंचभिर्निष्पाद्यंते तस्मादिच्छाविकल्पाः पंच तेषांन्यासः अत्रप्राग्वत्पूर्वेणपूर्वेणगुणितेनयुक्तस्थानंविनांत्यंप्रवदंतिसंख्याभिविहृताजातं ५।४।३।२।१ अथवाप्राग्वत्संख्यैः स्वसंख्याजाता

५	४	३	२	१
१	२	३	४	५

एकमेकविकल्पाःपंच द्विविकल्पादश त्रिविकल्पादश चतुर्विकल्पाःपंच पंचविकल्पाएकः एवमेकत्रिंशत् ५।१०।१०।५।१

तद्यथा द्वितीयेचंद्राद्भौमः बुधः बृहस्पतिः शुक्रः सौरः एवमेकविकल्पाःपंच अथद्विविकल्पाः भौमबुधौ भौमजीवौ भौमशुक्रौ भौमसौरौ बुधजीवौ
बुधशुक्रौ बुधसौरौ जीवशुक्रौ जीवसौरौ शुक्रसौरौ एवंद्विविकल्पाःदश अथत्रिविकल्पाः भौमबुधजीवाः भौमबुधशुक्राः भौमबुधसौराः
भौमजीवशुक्राः भौमजीवसौराः भौमशुक्रसौराः बुधजीवशुक्राः बुधजीवसौराः बुधशुक्रसौराः जीवशुक्रसौराः एवंत्रिविकल्पादश १० अथ
चतुर्विकल्पाः भौमबुधजीवशुक्राः भौमबुधजीवसौराः भौमजीवशुक्रसौराः भौमबुधशुक्रसौराः बुधजीवशुक्रसौराः एवंचतुर्विकल्पाःपंच ५
अथपंचविकल्पाः भौमबुधजीवशुक्रसौराः एवंपंचविकल्पएकः १ एवमेकत्रिंशत् ३१ सुनफायोगाः उत्पादिताः अनेनैवप्रकारेणद्वादशस्थैः अन
फाभेदाः एकत्रिंशत् अथदुरुधुराविकल्पाः एषांस्मिष्टकप्रस्ताराभावात्तत्बुध्येच्छाविकल्पैः क्रमशोभिन्नीयेति न्यायेनव्युत्पत्तिः एकोद्वितीये द्वि-
तीयोद्वादशे एकोद्वादशेद्वितीयोद्वितीये तद्यथा भौमबुधौ १ बुधभौमौ २ भौमजीवौ ३ जीवभौमौ ४ भौमशुक्रौ ५ शुक्रभौमौ ६ भौम
सौरौ ७ सौरभौमौ ८ बुधजीवौ ९ जीवबुधौ १० बुधशुक्रौ ११ शुक्रबुधौ १२ बुधसौरौ १३ सौरबुधौ १४ जीवशुक्रौ १५ शुक्रजीवौ १६ जीव
सौरौ १७ सौरजीवौ १८ शुक्रसौरौ १९ सौरशुक्रौ २० अथैकोद्वितीये द्वादशेद्वौ द्वितीयेद्वौ द्वादशेचैकः तद्यथा भौमः बुधजीवौ १ बु
धः जीवभौमौ २ जीवः शुक्रबुधौ ३ बुधः शुक्रभौमौ ४ भौमः बुधसौरौ ५ बुधः सौरभौमौ ६ भौमः जीवशुक्रौ ७ जीवः शुक्रभौमौ ८ भौ
मः जीवसौरौ ९ जीवः सौरभौमौ १० भौमः शुक्रसौरौ ११ शुक्रः सौरभौमौ १२ बुधः भौमजीवौ १३ जीवः भौमबुधौ १४ बुधः भौमशुक्रौ १५
भौमः शुक्रबुधौ १६ बुधः भौमसौरौ १७ भौमः सौरबुधौ १८ बुधः जीवशुक्रौ १९ जीवः शुक्रबुधौ २० बुधः जीवसौरौ २१ जीवः सौरबुधौ २२
बुधः शुक्रसौरौ २३ शुक्रः सौरबुधौ २४ जीवः भौमबुधौ २५ भौमबुधजीवौ २६ जीवः भौमशुक्रौ २७ भौमः शुक्रजीवौ २८ जीवः भौ

मसौरौ २९ भौमसौरजीवौ ३० जीवः बुधशुक्रौ ३१ बुधःशुक्रौजीवौ ३२ जीवःबुधसौरौ ३३ बुधसौरजीवौ ३४ जीवःशुक्रसौरौ ३५ शुक्रःसौरजी
वौ ३६ शुक्रःभौमबुधौ ३७ भौमः बुधशुक्रौ ३८ शुक्रःभौमजीवौ ३९ भौमःजीवशुक्रौ ४० शुक्रःभौमसौरौ ४१ भौमःसौरशुक्रौ ४२ शुक्रः
बुधजीवौ ४३ बुधःजीवशुक्रौ ४४ शुक्रःबुधसौरौ ४५ बुधःसौरशुक्रौ ४६ शुक्रःजीवसौरौ ४७ जीवःसौरशुक्रौ ४८ सौरःभौमबुधौ ४९
भौमःबुधसौरौ ५० सौरःभौमजीवौ ५१ भौमःजीवसौरौ ५२ सौरःभौमशुक्रौ ५३ भौमःशुक्रसौरौ ५४ सौरःबुधजीवौ ५५ बुधःजीवसौरौ ५६
सौरःबुधशुक्रौ ५७ बुधःशुक्रसौरौ ५८ सौरःजीवशुक्रौ ५९ जीवःशुक्रसौरौ ६० एवमेकत्रजाताः ८० अथैकोद्वितीये द्वादशेत्रयः तद्य
था भौमः बुधजीवशुक्राः १ बुधजीवशुक्राः भौमः २ भौमःबुधजीवसौराः ३ बुधजीवसौराः भौमः ४ भौमःबुधशुक्रसौराः ५ बुधशुक्रसौराःभौ
मः ६ भौमः जीवशुक्रसौराः ७ जीवशुक्रसौराःभौमः ८ बुधः भौमजीवशुक्राः ९ भौमजीवशुक्राःबुधः १० बुधःभौमजीवसौराः ११ भौम
जीवसौराः बुधः १२ बुधः भौमशुक्रसौराः १३ भौमशुक्रसौराःबुधः १४ बुधःजीवशुक्रसौराः १५ जीवशुक्रसौराःबुधः १६ जीवः भौमबुधशुक्राः १७
भौमबुधशुक्राःजीवः १८ जीवः भौमबुधसौराः १९ भौमबुधसौराःजीवः २० एवमेकत्र १०० जीवः भौमशुक्रसौराः १ भौमशुक्रसौराःजीवः २
जीवःबुधशुक्रसौराः ३ बुधशुक्रसौराःजीवः ४ शुक्रः भौमबुधजीवाः ५ भौमबुधजीवाः शुक्रः ६ शुक्रः भौमबुधसौराः ७ भौमबुधसौराःशुक्रः ८
शुक्रः भौमजीवसौराः ९ भौमजीवसौराःशुक्रः १० शुक्रः बुधजीवसौराः ११ बुधजीवशुक्राःसौरः १२ सौरः भौमबुधजीवाः १३ भौमबु
धजीवाःसौरः १४ सौरः भौमबुधशुक्राः १५ भौमबुधशुक्राःसौरः १६ सौरः भौमजीवशुक्राः १७ भौमजीवशुक्राःसौरः १८ सौरः बुधजी
वशुक्राः १९ बुधजीवशुक्राःसौरः २० एवमेकत्र १२० अथद्वितीयेएकोद्वादशेचत्वारः चत्वारोद्वितीयेद्वादशेचैकः तद्यथा भौमःबुधजीवशुक्र

सौराः १ बुधजीवशुक्रसौरा: भौमः २ बुधः भौमजीवशुक्रसौराः ३ भौमजीवशुक्रसौराः बुधः ४ जीवः भौमबुधशुक्रसौराः ५ भौमबुधशुक्रसौराः
जीवः ६ शुक्रः भौमबुधजीवसौराः ७ भौमबुधजीवसौराः शुक्रः ८ सौरः भौमबुधजीवशुक्राः ९ भौमबुधजीवशुक्राः सौरः १० एवमेकत्र १३० अथ द्वौ द्वौ द्वाविति त्रयः यथा भौमबुधौ जीवशुक्रौ १ जीवशुक्रौ भौमबुधौ २ भौमबुधौ जीवसौरौ ३ जीवसौरौ भौमबुधौ ४ भौमबुधौ शुक्र-
सौरौ ५ शुक्रसौरौ भौमबुधौ ६ भौमजीवौ शुक्रबुधौ ७ शुक्रबुधौ भौमजीवौ ८ भौमजीवौ बुधसौरौ ९ बुधसौरौ भौमजीवौ १० भौमजीवौ
शुक्रसौरौ ११ शुक्रसौरौ भौमजीवौ १२ भौमशुक्रौ बुधजीवौ १३ बुधजीवौ भौमशुक्रौ १४ भौमशुक्रौ बुधसौरौ १५ बुधसौरौ भौमशुक्रौ १६
भौमशुक्रौ जीवसौरौ १७ जीवसौरौ भौमशुक्रौ १८ बुधजीवौ भौमसौरौ १९ भौमसौरौ बुधजीवौ २० एवमेकत्र १५० भौमसौरौ
बुधशुक्रौ १ बुधशुक्रौ भौमसौरौ २ भौमसौरौ जीवशुक्रौ ३ जीवशुक्रौ भौमसौरौ ४ बुधजीवौ शुक्रसौरौ ५ शुक्रसौरौ बुधजीवौ ६
बुधशुक्रौ जीवसौरौ ७ जीवसौरौ बुधशुक्रौ ८ जीवशुक्रौ बुधसौरौ ९ बुधसौरौ जीवशुक्रौ १० एवमेकत्र १६० द्वौ द्वौ त्रीनित्येकत्र
शुक्रा एकः द्वौ त्रयो द्वितीयेच त्रयः यथा भौमबुधौ जीवशुक्रसौराः १ जीवशुक्रसौराः भौमबुधौ २ भौमजीवौ बुधशुक्रसौराः ३ बुधशुक्र
सौराः भौमजीवौ ४ भौमशुक्रौ बुधजीवसौराः ५ बुधजीवसौराः भौमशुक्रौ ६ भौमसौरौ बुधजीवशुक्राः ७ बुधजीवशुक्राः भौमसौ
रौ ८ बुधजीवौ भौमशुक्रसौराः ९ भौमशुक्रसौराः बुधजीवौ १० एवमेकत्र १७० बुधशुक्रौ भौमजीवसौराः १ भौमजीवसौराः बुध
शुक्रौ २ बुधसौरौ भौमजीवशुक्राः ३ भौमजीवशुक्राः बुधसौरौ ४ जीवशुक्रौ भौमबुधसौराः ५ भौमबुधसौराः जीवशुक्रौ ६ जीव
सौरौ भौमबुधशुक्राः ७ भौमबुधशुक्राः जीवसौरौ ८ शुक्रसौरौ भौमबुधजीवाः ९ भौमबुधजीवाः शुक्रसौरौ १० एवमेकत्र १८०

यंदुरुधुरायोगभेदाः शकटशीत्यधिकंप्रदर्शितं ४ अथसुनफानफयोर्योगजातस्यस्वरूपविज्ञानंमालिन्याह स्वयमिति स्वयमात्मनाधिगतमर्जितं-
वित्तंयेनस्वबाहूर्जितधनः पार्थिवोराजाभवति तत्समोवा यदिराजानभवतितदाराजतुल्यः धीधनख्यातिमान् बुद्धिवित्तकीर्तिभिः युक्तः एवंवि-
धः सुनफायांयोगेजातोभवति प्रभुरिति प्रभुरप्रतिहताज्ञः अगदशरीरोनिरुजदेहः अविद्यमानागदारोगायस्य शीलवान् दमविनयादिभि
र्गुणैः युक्तः ख्यातकीर्तिः प्रथितयशाः जनविदितसद्गुणः विषयसुखः शब्दस्पर्शरसरूपगंधाविषयाः तत्सुखैः युक्तः ननुकिंविषयस्थैरि
तसुखमस्ति उच्यते अस्ति यद्योगिनांमनःसुखं सुवेषः अनुलेपनालंकारमाल्यसद्वस्त्रधारणशीलः निर्वृतः मनोदुःखविनिर्मुक्तः एवंवि

स्वयमधिगतवित्तः पार्थिवस्तत्समोवाभवतिहिसुनफायांधीधनख्यातिमांश्च प्रभुरगदशरीरः शी
लवान्ख्यातकीर्तिर्विषयसुखसुवेषोनिर्वृतश्चानफायां ५ उत्पन्नभोगसुखभुग्धनवाहनाढ्यस्त्यागा-
न्वितोदुरुधुराप्रभवः सुभृत्यः केमद्रुमेमलिनदुःखितनीचनिःस्वाः प्रेष्याः खलाश्चनृपतेरपिवंशजाताः ६

धोनफायांयोगेजातोभवति ५ अथदुरुधुराकेमद्रुमयोगजातयोः स्वरूपंवसंततिलकेनाह उत्पन्नभोगसुखभुगिति यत्रयत्रयथातथोत्पन्नैर्भोगैःसु-
खानिभुंक्ते धनेनवित्तेनवाहनेनाश्वादिभिराढ्यो त्यागान्वितोदातासुभृत्यः शोभनभृत्यः एवंविधोदुरुधुराप्रभवोदुरुधुरायोगेजातोभवति केमद्रु
मइति मलिनः मलवासाः स्नानादस्य दुःखितः शारीरादिः मानसादिः दुःखैरन्वितः नीचः स्वकुलानुचितापकर्मकरः निःस्वः दरिद्रः प्रेष्यः प
रकर्मकरः खलः दुर्जनस्वभावः एषामुक्तानामन्यतमेनयुक्तोयदिनृपतेः राज्ञोपिवंशेकुलेजातः तथाप्येवंविधः केमद्रुमजातोभवति केचिदत्रदु

वचनंपठंति केमद्रुमेमलिनदुःखितनीचनिःस्वाः प्रेष्याखलाश्चनृपतेरपिवंशजाताः तथापिनकश्चिद्दोषः ६ एवंतावत्सुनफानफादिषुसामान्येनफलमभि
धायेदानींग्रहवशाद्विशेषफलंवसंततिलकेनाह उत्साहवान्बलीनित्योद्यमशीलः शौर्यवान्नभयः धनवान्वित्तान्वितः साहसनसमीक्षितकार्यकरः यस्त
त्कार्यंस्वबलेनत्वविचार्यकरोतियः ससाहसिकः एवंविधोमहीजोंगारकोयदियोगकर्ताभवति तदाजातोभवति पटुःदक्षः सुवचनः शोभनवाक्
कलासुनिपुणः गीतवाद्यनृत्यचित्रपुस्तककर्मादिषुसूक्ष्मदृष्टिः यदिसौम्योबुधोयोगकरः तदेवंविधोजातोभवति अर्थभाक् धनानांभाजनः धर्म
भाक् धर्मक्रियास्वनुरतः सुखभाक् नित्यसुखितः नृपपूजितः राज्ञामान्यः यदिजीवोबृहस्पतिः योगकरः तदेवंविधोजातोभवति कामी कामुकः

उत्साहशौर्यधनसाहसवान्महीजः सौम्यःपटुःसुवचनोनिपुणःकलासु जीवोर्थधर्मसुखभाग्
नृपपूजितश्चकामीभृगुर्बहुधनोविषयोपभोक्ता ७ परविभवपरिच्छदोपभोक्तारवितनयोबहुकार्य-
यद्गणेशः अशुभकृद्दुडुपोक्षिदृश्यमूर्तिर्गलितवनुश्चशुभोन्यथान्यदूह्यम् ॥ ८ ॥

बहुशीलः बहुधनः प्रभूतार्थः विषयोपभोक्ता विषयानामिंद्रियार्थानामुपभोक्ताउपभोगशीलः तत्सुखान्वितः यदिभृगुः शुक्रोयोगकरस्तदे-
वंविधोजातोभवति ७ अथशनैश्चरेयोगकर्तरिपुरुषस्यस्वरूपंचंद्रमसिचदृश्यादृश्येजातस्यस्वरूपज्ञानंपुष्पिताग्रयाह परार्जितानांविभवाना
मैश्वर्याणांपरिच्छदानांगृहवस्त्रवाहनपरिवाराणांउपभोक्ताभवति बहुकार्यकृन्नानाविधानांकार्याणांकर्त्ता गणेशः बहुगणस्वामी गणःसंघस्त
त्पांप्रभुः एवंविधोरवितनयः शनैश्चरोयोगकरोयदिभवति तदाजातोभवति अत्रयोगत्रयेसुनफानफादुरुधुराख्येएकैकस्यग्रहस्यफलमुक्तं

दिसंभाविफलद्दुष्ट्यादिकंवाच्यं अशुभछादिति उडुपश्चंद्रोक्षिदिनेदृश्यमूर्तिः दृश्यमानशरीरः अशुभगृहादिनष्टफलकर्ता एवदुक्तंभवति दिवाजन्मनिचंद्रमा दृश्येचक्रार्द्धेस्थितः अशुभंफलंकरोति सपुरुषोचौर्यादियुक्तोभवतीत्यर्थः गलितनुरदृश्यमूर्तिः शुभः एतदुक्तंभवत्यदृश्येचक्रार्द्धेस्थितः शुभफलदस्त तऐश्वर्यादियुक्तोभवति अन्यथान्यदूत्यम् उक्तप्रकारादन्यथास्थेचंद्रमसिफलमन्यदूत्यम् स्वबुद्ध्याविकल्पनीयं एतदुक्तंभवति रात्रौजन्मनिदृश्येचक्रार्द्धे यस्यचंद्रोभवति तस्याशुभंजन्म यस्यदृश्येचक्रार्द्धेचंद्रोभवति तस्यशुभंजन्म यस्यदृश्येभवतितस्यशुभंजन्मभवतीत्यर्थः ८ अथलग्नाच्चंद्रमस उपचयेसौम्यग्रहाभवंतितस्यफलंवसंततिलकेनाह लग्नादिति यस्यजन्मनिलग्नात्सौम्यग्रहाः बुधजीवसिताउपचयगताभवंति सर्वएवसपुरुषोतीव

लग्नादतीववसुमान्वसुमांछशांकात्सौम्यग्रहैरुपचयोपगतैःसमस्तैः द्वाभ्यांसमो
ल्पवसुमांश्चवहूनतायामन्येष्वसत्स्वपिफलेष्विदमुत्कटेन ९ इतिचंद्रयोगाध्यायः

सुमानत्यर्थंधनवान्भवति यस्यशशांकाच्चंद्रादुपचयेसर्वएवसौम्यग्रहाःभवंति सोपिधनवान्भवति एवंसमस्तैःत्रिभिस्तत्फलं द्वाभ्यांसमः यस्यलग्ना च्चंद्राद्वाद्वौग्रहौसौम्यौउपचयगतौभवतः समोमध्यधनोभवति नातिबहुधनोभवतीत्यर्थः तद्दूनतायामिति तद्दूनतायांलग्नाच्चंद्राद्वापचयेकः सौम्यग्रहः उपचयगतोभवति सोल्पवसुमान्किंचिद्धनान्वितोभवति अर्थादेवलग्नाच्चंद्राद्वायस्योपचयेनकश्चित्सौम्यग्रहोभवति सदरिद्रोभवति यस्यलग्नचंद्रयोर्द्व योरपिसौम्यग्रहाउपचयस्थाः कथापियुक्ताभवंति सोप्यतीववसुमान्भवति अन्येष्वसत्स्वपिफलेष्विति अन्येष्वपरेष्वसत्सुशोभनेष्वपिफलेषुसत्स्वि दंफलमुत्कटेनबाहुल्येनभवति एतदुक्तंभवति यस्यलग्नाच्चंद्राद्वाउपचयस्थाः सौम्यग्रहाःभवंति तस्यान्ययोगकृतमपिकुमहुमादिफलमभिभू

येदेवफलमेव फलमुक्तं तेन भावल्येव भवतीति ॥ इति श्रीभट्टोत्पलविरचितायां बृहज्जातकविवृतौ चन्द्रयोगाध्यायस्त्रयोदशः समाप्तः ॥ १३ ॥ [illegible]
अथाद्विग्रहयोगाध्यायो व्याख्यायते तत्रादित्येन सह [illegible] लाभस्य फलं शार्दूलविक्रीडितेनाह तिग्मांशुरिति तिग्मांशुरादित्यः [illegible]
[illegible] उशनाः शुक्रः उपेतः सहितः नरं [illegible] जनयति यंत्राणि सहस्रघातिप्रभृतीनि [illegible] पाषाण [illegible]
निरतं स [illegible] एवं भौमेन सह [illegible] पापासक्तं जनयति बुधे वक्रियासु निपुणं सूक्ष्मदृष्टिं धीः [illegible] नित्यं [illegible]
[illegible] रथसंस्कारस्वभावः एतैरन्वितं संयुक्तं [illegible] क्रूरं विषमस्वभावमन्यकार्यनिरतं परकर्मैतत्परं जनयति [illegible]

अथ द्विग्रहयोगाध्यायप्रारम्भः ॥ तिग्मांशुर्जनयत्युषेशसहितो यंत्राश्मकारं नरं भौमेनाप्य कृतं बुधेन निपुणं
धीः [illegible] क्रूरं [illegible] कार्यनिरतं [illegible] पारं [illegible] रविजेन [illegible] ॥ १ ॥

[illegible] बुधेः [illegible] जनयति रविजेन शनैश्चरेण धातुषु [illegible] निपुणं
[illegible] ॥ १ ॥ अथ भौमादिभिश्चन्द्रस्य [illegible] शार्दूलविक्रीडितेनाह क्रूर इति क्रूरं [illegible]
[illegible] कुंभपण्य [illegible] अभिवंद्यमत्युत्तमं मातुः [illegible] एवंविधः शशी चंद्रः [illegible]
[illegible] सज्ज इति [illegible] अर्थनिपुणमर्थेषु सूक्ष्मदृष्टिं सौम्यो [illegible] सहितः [illegible]
[illegible] तिग्मांशुजेवारं [illegible] अस्थिरमतिं [illegible] सांगिरः [illegible]

जनयति [illegible]यादिकुशलं तंत्तुश्च अपि [illegible]जनवस्त्रविक्रये वणिक् कुशलः समितः शस्त्रेण संयुक्तः शशीनं जनयति द्विः संयुक्तः [illegible] नरस्य [illegible]
तं युक्तं [illegible] [illegible] शशी कं जनयति पुनर्मूलक्षणं परिवीक्ष्य पापविहितासवर्णे [illegible] अपेक्ष असत [illegible] पुनर्वसुः संयुक्ताः १
[illegible] धातु [illegible] जातस्य स्वरूपं स्वधरयाह मूलद्वीपि संयोग्ये भूमिजेनु धयुक्ते पारके जातो [illegible] भवति सन्वणिक् कूटादिभिः व्यवहरति मूलादीनि
[illegible] सारकाणि स्नेहास्तैलादयः एतैर्व्यवहरति कूटैश्च द्रव्यमानरूपैः कृत्रिमैर्व्यवहरति [illegible] कुशलश्च भवति [illegible]

कूटस्त्र्यासवकुंभपण्यमशिवं मातुः स वक्रः शशी सज्ञः मस्तृत वाक्यमर्थनिपुणं सौभाग्यकीर्त्यान्वितं वि-
क्रांतकुलमुस्थ्यमस्थिरमतिं [illegible] वृक्षाणां प्रसितः क्रियादि कुशलसार्किः सुवर्णसह वं ॥२॥
मूलादिस्नेहकूटैर्व्यवहरति [illegible] सौम्ये पुरप्रध्यक्षः सजीवभवति नरपतिः मातृविद्याहिज्ञो
वा गोपो मलोऽथ दक्षः परयुवतिरतो द्यूतकृत्यास्करेज्यैर्दुःखार्तो सत्यसंधः ससवित्तृतनये भूमिजेनांदितश्च ३

[illegible] सौम्येन वृध्युक्ते भूमिजे जातो भवति पुरध्यक्षः नगराधिकृतः पुरस्याध्यक्षः पुरध्यक्षः स्वामी अथवा नरपतिः राजा भवति अथवा द्विजोध्यापकः मात
[illegible] केचित्पाठविद्यादि पठंति सजीवे गुरुसंयुक्ते सौम्ये जातो भवति गोपः गोपालकः मल्लः बाहुयोद्धा अथ शब्दः पादपूरणे दक्षः चतुरः प
रयुवतिरतः परस्त्रीसक्तः द्यूतकृत् तदः सास्करेज्ये [illegible] अस्करेज्यः तेन अस्करेज्येन [illegible] युक्ते भूमिजे जात एवंविधो भवति दुःखार्तः दुःख
पीडितः असत्यसंधः असत्येन संधा प्रतिज्ञा यस्य अनृतभाषी निंदितः कुत्सितोऽसूयया युक्तः ससवितृतनये सवितृतनयेन सौरेण युक्ते भूमिजे जातो भवति ३

अथबुधेजीवादियुक्तेजीवेनशक्रादियुक्तेजातस्यस्वरूपंशार्दूलविक्रीडितेनाह सौम्येरंगचरइति रंगचरोमल्लादिकः गीतप्रियः गीतवल्लभः नृत्तविन्नृत्तज्ञः एवंविधः सौम्येबुधेबृहस्पतिनायुक्तेजातोभवति प्रशस्तवाग्यस्य सवाग्मी वचनक्रिययापरप्रत्यायनसमर्थः क्ष्मागणपः भुवश्चगणानांसंघानामधिपतिः एवंविधोबुधेसितेनशक्रेणसंहितेजातोभवति मायापटुः परवंचनदक्षः लंघकः गुरुवचनातिक्रामी एवंविधोमृदुनाशनैश्चरेणसहितेबुधेजातोभवति सद्विद्यइति सद्विद्यः शोभनविद्यः धनदारवान् वित्तकलत्रसंयुक्तः बहुगुणः प्रभूतगुणैः शौर्यादिभिर्युक्तः एवंविधोगुरौजीवेशक्रेणयुक्तेजातोभवति श्मश्रुकरोनापितः अथवाघटकृत्कुंभकारः अथवान्नकरोसूपकारः एवंविधोऽसितेनसौरेणयुक्तेगुरौजातोज्ञेयोविज्ञातव्यः ४ अथशक्र-

सौम्येरंगचरोबृहस्पतियुतेगीतप्रियोनृत्यविद्वाग्मीक्ष्मागणपःसितेनमृदुनामायापटुर्लंघकः सद्वि
· द्योधनदारवान्बहुगुणःशक्रेणयुक्तेगुरौज्ञेयःश्मश्रुकरोऽसितेनघटकृज्जातोऽन्नकारोपिवा ॥ ४ ॥

शनैश्चरयुक्तेजातस्यस्वरूपंत्रिग्रहयोगफलंचपुष्पितागयाह असितइति अल्पचक्षुरल्पदृष्टिः युवतिसमाश्रयेणस्त्रीसंश्रयणेनसम्यक्प्रवृद्धवित्तंधनंयस्य सयुवतिसमाश्रयसंप्रवृद्धवित्तः लिपिरक्षरविन्यासः पुस्तकलेखकर्म चित्रमालेख्यं एषांवेत्तातज्ज्ञः एवंविधःअसितसितसमागमेशनैश्चरस्यशक्रेणसंयोगेजातः पुरुषएवंविधोभवति यदिराशिद्वयेद्वौग्रहयोगौभवतः तच्चद्विग्रहयोगद्वयस्यापिफलंवक्तव्यं अथराशित्रयेद्विग्रहयोगत्रयंभवति तदाद्विग्रहयोगत्रयस्यापिफलंवाच्यं कथितफलैरिति द्वाभ्यांपरतोऽपरेऽन्यत्रयोग्रहाः यदैकगताभवंति तदाकथितफलैरुक्तफलैरेवं विकल्पनीयाः तदाद्विग्रहयोगत्रयस्यफलंवाच्यम् यद्यर्कचंद्रभौमाएकराशिस्थाभवंति तदार्कचंद्रयोगेयत्फलमुक्तं यच्चादित्यांगारकयोर्

फलंयच्च चंद्रांगारकयोगेफलंतत्फलत्रयमपिवाच्यम् एवंयथासंभवमन्यत्रापिग्रहत्रयस्यैकराशिगतस्यफलंवक्तव्यं यद्येकराशौद्विग्रहयोगोऽन्यत्रत्रिग्रहयोगोऽप्य
वंतदासर्वाणिफलानिवाच्यानीति ५ इतिश्रीभट्टोत्पलविरचितायांबृहज्जातकविवृत्तौद्विग्रहयोगाध्यायश्चतुर्दशः समाप्तः १४ अथातोप्रव्रज्या
योगाध्यायोव्याख्यायते तत्रादावेकस्थैश्चतुरादिभिरेकस्थैःग्रहैः जातस्यप्रव्रज्यायोगंशार्दूलविक्रीडितेनाह एकस्थैरिति एकस्मिन्राशौभवनेस्थितैश्चतुरादि
भिर्ग्रहैर्भवति चत्वारःपंचषट्सप्तवाभवंति तैरेकस्थैश्चतुरादिभिः बलयुतैः वीर्यवद्भिः माहेयादिभिःजाताः संभूताः शाक्यादिकाः प्रव्राजकाः भवं

असितसितसमागमेत्यजचशेष्वितिसमाश्रयसंभवद्धवित्तः भवतिचलिपिपुस्तचित्रवेत्ताकथितफ
लैःपरतोविकल्पनीयाः ५ इतिद्विग्रहयोगाध्यायःसमाप्तः १४ अथप्रव्रज्यायोगाध्यायप्रा
रंभः एकस्थैश्चतुरादिभिर्बलयुतैर्जाताःपृथग्वीर्यगैःशाक्याजीविकभिक्षुवृद्धचरकानिर्ग्रंथवन्या
शनाःमाहेयज्ञगुरुक्षपाकरसितप्राभाकरीनैःक्रमात्प्रव्रज्याबलिभिःसमाःपरजितैस्तत्स्वामिभिःप्रच्युतिः ॥१॥

ति किंतुचतुरादिभिः बलयुतैरेकाप्रव्रज्याभवति तदर्थमाह पृथग्वीर्यगैः तैश्चबलिभिः वीर्यगैः सबलैः पृथक्पृथक्प्रव्रज्याभवंति एतदुक्तंभवति
चतुरादीनामेकस्थानांमध्याद्यद्येकोबलवान्भवति तदाजातस्यैकैवप्रव्रज्याभवति अथचतुरादीनामेकस्थानांमध्यान्नकश्चिद्बलीभवति तदाजा
तस्यप्रव्रज्यानभवति अथद्वौबलिनौभवतस्तदाजातस्यप्रव्रज्याद्वयमेवभवति यदाबहवोबलिनस्तदाबह्व्यःप्रव्रज्याभवंति एवमेकस्थैश्चतुरा
दिभिर्बलयुतैः जाताःप्रव्रज्याभाजोभवंति यस्मादुक्तं प्रव्रज्याबलिभिःसमाः ताश्चपृथग्वीर्यगैः माहेयादिभिः भौमाद्यैः शाक्याद्याःभवंति

तद्यथा चतुरादीनामेकस्थानां मध्याद्यस्मोऽन्यो यो यो बलवान्भवति तदा जातः प्रावज्येकरूपो भवति एवंजातु येबलवान्भिक्षुः यदि भवति शुक्रो बलवति आजीविकः क्षपणकश्चंद्रे
यदाहहः वृद्धश्रावकः कापालिकः वक्षमयभवाञ्छ्रावकशब्देनमहुसाद्द्रव्यः सितयक्रिबलवतिचरकः चक्रधरः मापाकारिःसौरः तस्मिन्बलवतिनिर्ग्र
थः नग्नः क्षपणकःप्रावरणरहितइत्यर्थः इनेआदित्येबलवतिवन्याशनः मूलफलाशनस्तपस्वीभवति एवंकमात्क्रमशः परिपाट्याएतेप्रव्रज्या पर्यायाः
एतेएवंप्रपत्नकमवाख्यास्याताः तथाचवंकालकाचार्यः तावसिओदिणणाहेन्चंदेकावालि ७० तहाभणि ७० रत्तवडोभूमिसुवेसोम्मसुवेएअदंडीआ
देवगुरुशुक्कोणाकवेणजईचरअरववणाई अस्यार्थः तावसिओतापसिकः दिणणाहेदिनमाथेसूर्येचंदेवा कावालिओकापालिकः त
हाभणिओतथाभणितः रत्तवडेरक्तपटः भूमिसुवेभूमिसुते सोम्मसुवेसोमसुतेबुधे एअदंडीआएकदंडी देवगुरुर्बृहस्पतिः शुक्कशुक्रः कोणः
शनैश्चरः कवेणक्रमेण जईयतिः चरअचरकः रववणाईक्षपणकः अत्रवृद्धश्रावकग्रहणंमाहेश्वराश्रितानांप्रव्रज्यानामुपलक्षणार्थं आजीविकग्र
हणंचनारायणाश्रितानां तथाचवंकलकेसंहितावरेषकथति जलणाहरसुमभक्तेसवसूईबह्मणणग्गयग्गेसु दिक्खवाणंणाअन्नासूराइगोहाकवे
वणाहगआ जलणज्वलनः साग्निकइत्यर्थः हरईश्वरभक्तः भट्टारकः सुगअसुगतः बौद्धइत्यर्थः केसव केशवभक्तः भागवतइत्यर्थः सु
ईश्रुतिमार्गगतः मीमांसकः बह्मणब्रह्मभक्तः वानप्रस्थः णग्गोनग्नः क्षपणकः मग्गेसुमार्गेषु दिक्खाणंदीक्षाणां णाअव्वाज्ञातव्याः सूराइग्ग
हासूर्यादिग्रहाः कवेणक्रमेण णाहगआनाथगताः एवंचतुरादीनामेकस्थानांमध्यात्प्रायंतोबलिनः तावत्यएवप्रव्रज्याभवंति तत्रापिवी
र्याधिकस्यप्रथमासंबंधिनीप्रव्रज्याभवति यस्मात्तल्पजातकेउक्तं चतुरादिभिरेकस्थैःप्रव्रज्यांस्वांग्रहःकरोति बलीबहुवीर्यैस्तावत्यः प्रथमा
वीर्याधिकस्येव तापसःवृद्धश्रावकरक्तपटजीविभिक्षुचरकाणांनिर्ग्रंथानांचेति वीर्योपचयक्रमेणान्यासांकमः एवंबलिभिःसमाःप्रव्रज्याःबलिनोग्रहस्यवादृश्येवाद

अनुसारेण ग्रामो विपरीभ्रमति अन्यः कस्यमनाङ्ग्रामो विपालयति पराजितैस्तत्कलाविभिः प्रच्युतिरिति शाक्यादिप्रव्रज्यास्त्वापि भवेदिः पराजितेऽन्यैर्ग्रहैः
ग्रहैर्विजितैः प्रच्युतिः प्रव्रज्यात्यागः तत्प्रव्रज्यां गृहीत्वा पुनस्त्यजति एतदुक्तं भवति चतुरादीनां मध्याद्यद्येको बलवान् भवति स च ग्रहयुद्धेन
तत्कालेन पराजितस्तदा प्रव्रज्यां गृहीत्वा पुनस्त्यजति सत्तत्र प्रव्रज्यामनाश्रित्यैव तिष्ठति अथ चतुरादीनां मध्याद्द्वौ बहवो वा बलिनो भवन्ति ते
च पराजितास्तदा अन्यस्य सर्वाभ्यः प्रव्रज्याभ्यः च्युतिः भवति यस्माद्बलवद्ग्रहसंख्यास्तेन प्रव्रज्याः कर्तव्याः अन्त्यप्रव्रज्याधिपतिर्यद्यन्येन ग्रहे-
ण जितो न भवति तदा तामेव प्रव्रज्यामाश्रितो म्रियते अथ प्रव्रज्यादायक एको ग्रह एक एव जितो न भवति तदा यावज्जीवं तामेव प्रव्रज्यामाश्रयति अथ
द्वौ ग्रहौ प्रव्रज्यादायकौ तौ चापराजितौ तदा प्रथमप्रव्रज्यादायकान्तर्दशायां प्रथमां प्रव्रज्यां गृहीत्वा तामेवाश्रित्य तावत्तिष्ठति यावद्द्वितीयप्रव्रज्या-
दायकग्रहान्तर्दशाप्रवेशः तत्र प्रथमां त्यक्त्वा द्वितीयामाश्रयति एवं बहुषु प्रव्रज्यासु संभवे योज्यं अत्र च सत्याचार्यः तेष्वधिकबली जीवति स्म यदि
न भार्गवस्य रक्तसुरस्य न ग्रस्य प्रमणं सौरो बुधस्तदाजीविकाचार्यम् वृद्धश्रावकमिन्दुर्दिवाकरस्तापसं तपोयुक्तं चक्रः शाठ्यः श्रवणसेनाश्रयजं
गुणाश्चैवान् वीर्यपेतेऽल्पतनावदीक्षिताभक्तिवादिनस्तेषां अन्यैः पराजितस्त्वेत्प्रव्रज्याप्रच्युतिं कुर्यात् यावन्तो वीर्ययुताः प्रव्रज्या भवन्ति तावन्त्यः
एकर्क्षगेषु नियमात्तपाणाद्यावलोपेतात् १ अथास्तमितान्यजितान्यदृष्टानां ग्रहाणामपवादं वैतालीयेनाह रविलुप्तकरैरिति चतुरादी-
नामेकस्थानां मध्याद्यावन्तो ग्रहा बलिनस्तावन्तः स्वप्रव्रज्यादायकास्तत्रापि बलिनां मध्ये यावन्तो रविलुप्तकराः सूर्यमण्डलगा अस्तमिता भवन्ति -
नैरदीक्षिता जाता भवन्ति तावन्तः स्वकीयाः प्रव्रज्यां न प्रयच्छन्तीत्यर्थः किन्तु जाता नराः तद्गतभक्तयः तद्दानात्तत्प्रव्रज्याप्रविष्टानां मध्ये प्र-
का भवन्ति अपरविलुप्तकरैस्तुदयास्तमयं गणयित्वाऽन्वेष्यम् शक्रगुरुज्ञार्किकुजाः कलांशैः त्वुच्चरोत्तरैः नवभिर्दृश्याद्दृश्याद्यकर्मणार

वेः द्वादशाभिरिंदुरित्येवमादिकर्मणिकृते कदाचिदादित्येन संहेकराशिगतैरपि नास्तमितो भवति कदाचित्तद्द्वितीयराशिस्थोप्यस्तमितो भवति एवमुद्दया-
स्तमयमन्वेष्यास्तमितफलंवाच्यं अभियाचितमात्रदीक्षिताइति बलिभिरित्यनुवर्तते बलिभिर्निहतैः ग्रहयुद्धेन्यग्रहविजितैरन्यैश्चग्रहैर्निरी-
क्षितैर्दृष्टैः अभियाचितमात्रदीक्षिताः दीक्षाप्रार्थनपराभवंति नचतांप्राप्नुवंति पूर्वमुक्तंपराजितैस्तत्स्वामिभिः प्रच्युतिरित्यस्यायमपवादः
तेनैतदुक्तंभवति बलीग्रहोग्रहयुद्धेन्येनविजितोभवति नकेनचिद्दृश्यते तदा तत्प्रव्रज्यांगृहीत्वापुनस्त्यजति अथबलीग्रहः समागमनेन ग्रहेण
विजितोभवत्यन्येनचदृश्यते तदाप्रव्रज्यांप्रार्थ्यमानोपिनप्राप्नोति यस्यच प्रव्रज्याप्रच्युतिः जातातस्य तदवसाने बहुधंतर्दशासंचारवशा

रविलुप्तकरैरदीक्षिताबलिभिस्तद्गतभक्तयोनराः अ
भियाचितमात्रदीक्षितानिहतैरन्यनिरीक्षितैरपि ॥२॥

द्यस्मिन्नंतर्दशाकालेबलवान्भविष्यतितस्मिन्कालेप्रव्रज्यांदास्यति यथाचोक्तं दीक्षादानसमर्थोयोभवति तदाबलेनसंयुक्तः तस्यैवदशाका
लेदीक्षांलभतेनरोवश्यं यस्यचदीक्षाच्यवनंतस्यैवदशावसानेस्यात् एवंजातककालेसंचिंत्यबलाबलंवाच्यं २ अथचतुरादिभि
रेकस्थैर्विनाप्रव्रज्यायोगमालिन्याह जन्मेशइति जन्मनियस्मिन्राशौचंद्रः स्थितस्तस्ययोधिपतिर्ग्रहः सजन्मेशः सचयद्यन्यैर्ग्रहै
रदृष्टोनावलोकितः नकेनचिद्ग्रहेणदृश्यते तथाभूतोसावर्कपुत्रंशनैश्चरंपश्यति तदाजातस्यप्रव्रज्याभवति साचशनैश्चरकृताशनैश्चरजन्मेशयोः
र्मध्येबलवांस्तदीयांतर्दशाकाले उक्तंच यस्येक्षतेर्कपुत्रंजन्मपनाथोग्रहैर्नसंदृष्टः तस्यहिदीक्षालाभोतद्बलयोगाद्दशाकाले पश्यत्यार्किरिति प्र

थवार्किः सौरः सबलोजन्मराश्यधिपं बलोनं वीर्यरहितं पश्यति तथापि शनैश्चरोक्तप्रव्रज्यां वदति उक्तं च शनिदृष्टे बलिहीने जन्माधिनाथे वदेच्च निर्ग्रंथं दी-
क्षांप्राप्नोतीति यत्र तत्र राशौ चंद्रे शशिन्यार्किद्रेष्काणसंस्थे सौरद्रेष्काणव्यवस्थितेन केवलं यावद्भौमार्क्यंशे कुजसौरयोरन्यतमनवांशकस्थे तस्मिंश्च सर्वग्रहा
दृष्टे शनैश्चरेणेक्ष्यमाणे दीक्षां प्राप्नोति शनैश्चरोक्तप्रव्रज्यां व्रजति तथा च सौरद्रेष्काणसंस्थो यदि भवति शशी तदंशसंस्थश्च वक्रांशे वा दृष्टः सौरेण तु सर्वदृ
ष्टो न विमुक्तः निर्ग्रंथसंज्ञो योर्कपुत्रवीर्यानुसारेण जन्माधिपतिः पापैरपि निरीक्षितस्त्वेकई क्षितसौरः यस्य पुरुषस्य पूर्तौ नियता दीक्षिता भवति तस्य ज
न्माधिपतिं विबलं निरीक्षते यस्य सूर्यजाबलः सोपि खलु भाग्यहीनः प्रव्रज्यां प्राप्नुयाज्जातः मांदे कौजे वांशे शशी स्थितः सूर्याजेद्रेष्काणे वा अंशाधिपस्तु

जन्मेशोन्यैर्यद्यदृष्टोर्कपुत्रं पश्यत्यार्किर्जन्मपं वाबलोनम् दी
क्षांप्राप्नोत्यार्किदृक्काणसंस्थे भौमार्क्यंशे सौरदृष्टे च चंद्रे॥३॥

रूपे काले दीक्षाप्रदो भवति अत्र योगत्रयेपि पूर्वपद्यवदनुवर्तनीयः ३ अथ येन योगेन जातः शास्त्रकरो भवति येन च राज्ञापि दीक्षितो भवति तद्योगद्वयं
मालिन्याह क्रूरगुरुरिति क्रूरगुरुः जीवः शशी चंद्रः होरा लग्नं एतास्त्रः क्रूरगुरुशशिहोरास्त्रः आर्किणा शनैश्चरेण दृष्टास्त्रः अवलोकितास्त्रः धर्मे नवमे स्था
ने गुरुः जीवो यदि भवति अथ शब्दः पादपूरणे नृपतीनां योगजः कश्चिद्राजयोगो जातस्य भवति तदा स पुरुषः तीर्थकृच्छास्त्रकृत्स्याद्भवेत् काणा
दवृहत्पांचशिखवराहमिहिरब्रह्मगुप्तप्रभृतिवदिति क्रूरगुरुशशिहोरास्त्विति धन्विमीनकर्कटलग्नेकेन्द्रिकारव्यातं तच्चायुक्तं यस्मान्मांडव्यः पतेषं
यत्रैवगुरुशशिविलग्नेनवमेगुरौनिष्पन्नेनइह नृपयोगेनृपतयः विजृंभंते येषां लटहस्त्वनारंभस्त्रः प्रमाजगत्यां वेविदद्धुपवर्तनपाषाणसदृशाः

तथाचोक्तं गुरुशशिउग्रा द्वादशो वा नवमो यदि गुरुः नरनाथजन्मजातः शास्त्रकरो भवतिनचनृपः अथद्वितीयोराजयोगस्तत्रोपस्थानं करोति तद्राजा भवकीर्तीर्थकरस्यजिनककाशिराजश्रचिध्वजमतिमइति उक्तंच अस्मिन्योगेचान्योनृपयोगोभवति तत्रयोजातः सभवतिजिनेंद्रतुल्योनरनाथःशास्त्रकृ तोंच नवमभवनसंस्थेमंदगस्तुतीत्रिमंदगः सौरःतस्मिन्नंशुगेलग्नान्नवमभवनसंस्थे धर्मस्थानाश्रितेन्यैःसर्वैर्ग्रहैरदृष्टेनावलोकिते तथानरपयोगेराज- योगानांप्रभावन्यतमेराजयोगेसतिजातोदीक्षितः प्रव्रजितः पार्थिवेंद्रश्चराजाधिराजोभवति पश्चात्तत्कालंसर्वबलातद्दीक्षायांदीक्षितश्चभवति

स्फुरगुरुशशिहोरास्वार्किदृष्टासकधर्मेगुरुरथनृपतीनांयोगजस्तीर्थकृत्स्यात् नवमभ वनसंस्थेमंदगेन्यैरदृष्टेभवतिनरपयोगेदीक्षितःपार्थिवेंद्रः ४ इतिश्रीभट्टोत्पलवि रचितायांबृहज्जातकविवृत्तौप्रव्र० योगाध्यायःसमाप्तः १५ श्रीकृष्णार्पणम- स्तु ॥ शुभंभवतु ॥ छ ॥ छ ॥ श्रीसीतारामचंद्रार्पणमस्तु ॥ छ

राजयोगेविनायप्रव्रज्यायोगः योगेस्मिन् राजयोगजन्मेज्जातोराजादीक्षितश्चभवति अन्यथादीक्षितएवउक्तंच नवमस्थानेसौरेय दिस्थितः सर्वदर्शनविमुक्तः नरनाथयोगजातोनृपोदीक्षान्वितोभवति नृपयोगस्याभावेयोगेस्मिन् दीक्षितोनरोजातः निःसंदि ग्धंभवदेयोगस्यास्यप्रभावेनेति ४ इतिश्रीभट्टोत्पलविरचितायांबृहज्जातकविवृत्तौप्रव्रज्यायोगाध्यायःपंचदशःस मासः ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ शुभंभवतु ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ

अथऋक्षशीलाख्यायोव्याख्यायते ऋक्षंनक्षत्रंराशिश्च तत्राद्यावेवचंद्रभुज्यमाननक्षत्रशीलंभवति तत्राश्विनीभरण्योः जातयोः शीलविज्ञानमार्य याह प्रियभूषणइति प्रियभूषणः अलंकरणवल्लभः सुरूपः शोभनरूपः वपुष्मान्सुभगः सर्वजनप्रियः दक्षः सर्वकार्यकरणपटुः मतिमान् बुद्धियुक्तः एवंविधोश्विनीषुजातोभवति तारकापेक्षयात्रसर्वत्रबहुवचननिर्देशः कृतः कृतनिश्चयइति कृतनिश्चयः मारब्धावाकर्मकृतगः सत्यः सत्यवाक् अरुक्निरुजः दक्षः चतुरः सुखितः दुःखनिर्मुक्तः एवंविधोभरणीषुजातोभवति १ अथकृत्तिकारोहिण्योर्जातस्यस्वरूपमार्ययाह बहुभुक्प्रभूताहारः परदाररतः परस्त्रीवासक्तः तेजस्वीअसहिष्णुः विख्यातः सर्वत्रप्रसिद्धकीर्तिः एवंवि

अथऋक्षशीलाध्यायः प्रियभूषणःसुरूपःसुभगोदक्षोश्विनीषुमतिमांश्च कृतनिश्चयःसत्यारुग्दक्षःसुखितश्चभरणीषु १ बहुभुक्परदाररतस्तेजस्वीकृत्तिकासुविख्यातः रोहिण्यांसत्यशुचिःप्रियंवदःस्थिरमतिःसुरूपश्च ॥ २ ॥

धः कृत्तिकासुजातोभवति सत्यः अवितथभाषी शुचिः परस्वाद्यलुब्धः शास्त्रोक्तशौचानुष्ठाता प्रियंवदःमधुरवाक् स्थिरमतिः एकमतिः सुरूपश्चवपुष्मान् एवंविधःरोहिण्यांजातोभवतीति २ अथमृगशीर्षार्द्रयोःजातस्यस्वरूपमार्ययाह चपलइति चपलः क्रियास्वनवस्थितः चतुरः दक्षः भीरुः भयानकः पटुःप्रवक्ता उत्साहीसोद्यमः धनीवित्तवान् भोगीचसंभोगशीलः एवंविधोमृगेमृगशिरसिजातोभवति शठः परकार्यविमुखः उक्तंचग्रंथांतरेशठलक्षणं मनसान्यत्सायश्चदृश्यतेकार्यतत्परः कर्मणाविपरीतश्चसशठःसद्भिरीर्यते गर्वितःमानी कृतघ्नः खलः कृतमुपकृतंहंतियः सकृतघ्नः हिंस्रः वधकः

पापः पापकर्मकर्ता एवंविधोरौद्रर्क्षेआर्द्रायांजातोभवतीति ३ अथपुनर्वसौजातस्यस्वरूपमार्ययाह दांतःशमपरः तपः क्ले॥ सह॥ स्र.वी॥॥ तः
सुशीलः शोभनशीलः विनयवान् दुर्मेधाजडप्रायः रोगभाक् पीडितदेहः पिपासुः तृषार्तः अल्पेनस्तोकेनैवार्थेन संतुष्टः एवंविधोमनुजोम
नुष्यः पुनर्वसौजायतेउत्पद्यते ४ अथपुष्ये॰नयोः जातस्यस्वरूपमार्ययाह शांतात्माइति शांतात्माशमदमपरोजितेंद्रियः सुभगः
सर्वजनप्रियः पंडितः शास्त्रार्थवित् धनीवित्तवान् धर्मसंसृतः धर्मनिरतः एवंविधःपुष्यजोभवति शठःपरकार्यविघुरतः सर्वभक्षः संचय

चपलश्चतुरोभीरुः पटुरुत्साहीधनीमृगेभोगी शठगर्वितकृतघ्नोहिंस्रःपापश्चरौद्रर्क्षे ॥३॥
दांतःसुस्वोसुशीलोदुर्मेधारोगभाक्पिपासुश्च अल्पेनचसंतुष्टःपुनर्वसौजायतेमनुजः ४
शांतात्मासुभगःपंडितोधनीधर्मसंसृतःपुष्ये शठःसर्वभक्षःपापःकृतघ्नधूर्तश्चभौजंगे ५
बहुभृत्यधनोभोगीसुरपितृभक्तोमहोद्यमःपित्र्ये प्रियवाग्दाताद्युतिमानटनोनृपसेवकोभाग्ये ६

नशीलः पापःपापकर्मरतः कृतघ्नः कृतमुपकृतंहंतिसकृतघ्नः धूर्तःपरवंचनदक्षः एवंविधोभौजंगेआश्लेषायांजातोभवति ५ अथमघायांपूर्व
फाल्गुन्योःजातस्यस्वरूपमार्ययाह बहुभृत्यइति बहुभृत्यधनः प्रभूतपरिवारवित्तान्वितः भोगीभोगान्वितः सुरपितृभक्तः देवानांपितॄ
णांचभक्तः महोद्यमः महोत्साही एवंविधः पित्र्येमघायांजातोभवति प्रियवाक् अभिमतवक्ता दाताटानशीलः द्युतिमान्सुकांतिः अटन
परिभ्रमणशीलः नृपसेवकः राजसेवानुरतः एवंविधोभाग्येपूर्वाफाल्गुन्यांजातोभवति ६ ७ श्रीः ७ श्रीः ७

अथोत्तराफाल्गुनीहस्तयोर्जातस्यस्वरूपमार्ययाह सुभगइति सुभगः सर्वजनप्रियः विद्याप्तधनः विद्ययाआप्तंधनंयेन भोगीभोगान्वितः सुखभाक् सुखसहितः एवंविधोद्वितीयफाल्गुन्यांउत्तराफाल्गुन्यांजातोभवति उत्साहीसोद्यमः धृष्टःप्रतिभायुक्तः निर्लज्जोवा पानपः पानप्रियः आसवपानरक्तः अघृणीनिर्दयः तस्करः चोरः एवंविधोहस्तेजातोभवति ७ अथचित्रास्वात्योर्जातस्यस्वरूपमार्ययाह चित्रांबरमाल्यधरः चित्राणिनानाप्रकाराणिअंबराणिवस्त्राणिमाल्यानिचधारयति सुलोचनांगः शोभनानेत्रावयवायस्य एवंविधः चित्रायांजातोभवति दांतोदम

सुभगोविद्याप्तधनोभोगीसुखभाक्द्वितीयफाल्गुन्यां उत्साहीधृष्टः पानपोघृणीतस्करोहस्ते ७
चित्रांबरमाल्यधरः सुलोचनांगश्चभवतिचित्रायां दांतोवणिक्कृपालुः प्रियवाग्धर्माश्रितः स्वातौ ८
ईर्ष्युर्लुब्धोद्युतिमान्वचनपटुः कलहकृद्विशाखासु आढ्योविदेशवासीक्षुधालुरटनोऽनुराधासु ९

न्वितः जितेंद्रियः वणिक्क्रयविक्रयज्ञः कृपालुः दयालुः केचित्तृपालुरितिपठंति तृषालुः तृषांनसहते प्रियवाक् अभिमतवक्ता धर्माश्रितः धर्मरतः एवंविधः स्वातौजातोभवति ८ अथविशाखानुराधयोर्जातस्यस्वरूपमार्ययाह ईर्ष्युरिति ईर्ष्युः परार्थिमत्सरी लुब्धः लोभाभिभूतः द्युतिमान्सुकांतिः वचनपटुः संभाषणदक्षः केचिदर्थपटुरितिपठंति अर्थोर्जनेपटुः प्रवीणः कलहकृद्विरोधशीलः एवंविधोविशाखासुजातोभवति आढ्यः ईश्वरः विदेशवासी परदेशनिवसनशीलः क्षुधालुः क्षुधांनसहते अटनः परिभ्रमणशीलः एवंविधोऽनुराधासुजातोभवति ९

अथज्येष्ठामूलयोर्जातस्यस्वरूपमार्यायाह नबहुमित्रःस्वल्पसुहृत् संतुष्टः संतोषशीलः धर्मकृद्धर्मानुरतः प्रचुरकोपः अ[illegible] सजातोभववि मानीगर्वितः धनवान्प्रभूतवित्तः सुखीसुखितः नहिंस्रः सौम्यप्रकृतिः परविघातंनकरोति स्थिरः एकमतिः भोगभोगान्वितः [illegible] विधोमूलेजातोभवति १० अथपूर्वोत्तराषाढयोर्जातस्यस्वरूपमार्यायाह इष्टानंदकलत्रः इष्टोभिमतः सुलभः आनंदकरः तुष्टिकरः क लत्रंभार्यायस्य मानीगर्वितः दृढसौहृदः स्थिरसुहृद् एवंविधोजलदेवेपूर्वाषाढायांजातोभवति विनीतःविनयसंयुक्तः धार्मिकः धर्मज्ञःब

ज्येष्ठासुनबहुमित्रःसंतुष्टोधर्मकृत्प्रचुरकोपः मूलेमानीधनवान्सुखीनहिंस्रःस्थिरोभोगी१०
इष्टानंदकलत्रोमानीदृढसौहृदश्चजलदेवे वैश्वेविनीतधार्मिकबहुमित्रःकृतज्ञःसुभगश्च ११
श्रीमान्श्रवणेश्रुतवानुदारदाराधनान्वितःख्यातः दाताआढ्यःशूरोगीतप्रियोधनिष्ठासुधनलुब्धः१२

हुमित्रः प्रभूतसुहृत् कृतज्ञःप्रत्युपकारशीलः सुभगश्चसर्वजनप्रियः एवंविधोवैश्वदेवे उत्तराषाढायांजातोभवति ११ अथश्रवणधनि ष्ठयोर्जातस्यस्वरूपमार्यायाह श्रीमान्श्रियायुक्तः श्रुतवान्पंडितः उदारदारः शोभनस्त्रीकः धनान्वितः वित्तवान् ख्यातःजनविदितकीर्तिः एवंविधः श्रवणेजातोभवति दातादानशीलः आढ्यः ईश्वरः शूरः रणप्रियः गीतप्रियः गीतवल्लभः धनलुब्धः अर्थरुचिः एवंविधोधनिष्ठा सुजातोभवति १२

अथशतभिषक्पूर्वाभाद्रपदयोर्जातस्यस्वरूपमार्ययाह स्फुटवाक्निष्ठुरभाषी सत्यवदी व्यसनीरुग्मादिव्यसनोपहतः रिपुहाशत्रुघातकः साहसि
कः असमीक्षितकार्यकृत् दुर्ग्राह्यः दुराध्यः एवंविधःशतभिषजिजातोभवति उद्विग्नः दुःखितमनाः स्त्रीजितः स्त्रीभिरभिभूतः धनीधन
वान् अथवास्त्रियाजितधनयस्यपटुः प्रवक्ता अथवाधनपटुः धनार्जनेचतुरः अदाताकदर्यः एवंविधःपूर्वाभाद्रपदासुजातोभवति १३
अथोत्तराभाद्रपदारेवत्योर्जातस्यस्वरूपमार्ययाह वक्तावचनपटुः संभाषणेदक्षः सुखीविद्यमानसुखः प्रजावान्बहुपुत्रपौत्रः जितशत्रुः वि
तारिः धार्मिकः धर्मशीलः एवंविधोद्वितीयासूत्तराभाद्रपदासुजातोभवति संपूर्णांगः परिपूर्णावयवः सुभगः सर्वजनप्रियः शूरः संग्रा

स्फुटवाग्व्यसनीरिपुहासाहसिकःशतभिषजिदुर्ग्राह्यः भाद्रपदासूद्विग्नः स्त्रीजितधनीप
टुरदाताच १३ वक्तासुखीप्रजावान्जितशत्रुर्धार्मिकोद्वितीयासु संपूर्णांगःसुभगःशू
रःशुचिरर्थवान्पौष्णे १४ इतिश्रीभट्टोत्पलविरचितायांब्र॰त्तौऋक्षशीलाध्यायःस॰१६

मधीरः शुचिःपरधनादिष्वलुब्धः अर्थवान् धनान्वितः एवंविधःपौष्णेरेवत्यांजातोभवति एतेयथोक्तानक्षत्रस्वभावाश्चंद्रस्यसबलत्वात्प-
रिपूर्णाभवंति १४ इतिश्रीभट्टोत्पलविरचितायांबृहज्जातकविवृतौऋक्षशीलाध्यायः १६ अथातोराशिशीलाध्यायोव्याख्यायते
अथमेषस्थेचंद्रमसिजातस्यस्वरूपंशार्दूलविक्रीडितेनाह वृत्तेति वृत्तेपरिवर्तुलेआताम्रे लोहितवर्णेदृशौचक्षुषीयस्यसवृत्ताताम्र
दृक् परिवर्तुललोहितनेत्रः उष्णशाकंलघुचस्वल्पंभुंक्ते सउष्णशाकलघुभुक् उष्णभोजीशाकभोजीलघुभोजीक्षिप्रप्रसादःआश्वेतम-

सीदति अटनः परिभ्रमणशीलः कामी सुरतिप्रियः दुर्बलजानुः निर्मांसलजंघासंधिः अस्थिरधनः अचिरवित्तः शूरः रणप्रियः भगनादि [illegible] स्त्रीप्रियः अंगनानांवल्लभोअंगनावल्लभायस्य सेवाज्ञः पराराधनकुशलः कुनखी कुत्सितनखः व्रणांकितशिराः सच्छिद्रमूर्द्धा मानीगर्वितः सहोत्थाग्रजः सहोत्था नांसहजातानामग्रणीर्गणप्रधानः पाणितलेहस्ततलेशक्त्याचिह्नविशेषेणांकितः चिह्नितः अतिचपलः क्रियास्वनवस्थितः तोयेजलेभीरुःसाभयः एवंविधःक्रियेमेषस्थितेचंद्रमसिजातोभवति १ अथवृषस्थेचंद्रमसिजातस्यस्वरूपंशार्दूलविक्रीडितेनाह कांतइति कांतःदर्शनीयःखेलग

अथराशिशीलाध्यायारंभः वृत्ताताम्रदृगुष्णशाकलघुभुक्क्षिप्रप्रसादोटनःकामीदुर्बलजानुरस्थिरधनःशूरोंगनावल्लभः सेवाज्ञःकुनखीव्रणांकितशिरोमानीसहोत्थाग्रजःशक्त्यापाणितलेंकितोऽतिचपलस्तोयेचभीरुःक्रिये १ कांतःखेलगतिःपृथूरुवदनःपृष्ठास्यपार्श्वांकितस्त्यागीक्लेशसहःप्रभुःककुद्वान्कन्याप्रजःश्लेष्मलः पूर्वैर्बंधुधनात्मजैर्विरहितःसौभाग्ययुक्तःक्षमीदीप्ताग्निःप्रमदाप्रियःस्थिरसुहृन्मध्यान्त्यसौख्योगवि २

तिःसविलासगामी पृथूरुवदनः पृथूविस्तीर्णावूरूवदनंमुखंयस्य पृष्ठपश्चिमभागः आस्यंवक्त्रं पार्श्वेप्रसिद्धे एषामन्यतमस्थानेंकितश्चिह्नितः त्यागीदाताक्लेशसहः कदर्थनासमर्थः प्रभुरप्रतिहताज्ञः ककुद्वान् ककुदसंयुक्तः कन्याप्रजायस्यस्त्रीजनकः श्लेष्मलःकफाधिकः पूर्वैःप्रथमैः बंधुभिःकुटुंबैःधनैःवित्तैःआत्मजैःपुत्रैश्चविरहितः वियुक्तःसौभाग्ययुक्तः सर्वजनवल्लभः क्षमीक्षमावान् सहिष्णुरित्यर्थःदीप्ताग्निः बहुभोजी प्र मदाप्रियःस्त्रीवल्लभः स्थिरसुहृत् दृढमित्रः मध्यांतसौख्यःमध्येयौवनेंत्येवृद्धत्वेचसुखितःअर्थादेवबाल्येदुःखितःएवंविधोगाविवृषस्थेचंद्रेजातो [illegible]

अथमिथुनस्थेचंद्रमसिजातस्यस्वरूपंशार्दूलविक्रीडितेनाह स्त्रीलोलइति स्त्रीलोलः स्त्रीषभिलाषवान् स्मरतोपचारकुशलः स्मरतोपचारेस्मरव्रक्र
मीणिकामशास्त्रेषुकुशलः शिक्षितः ताम्रेक्षणः लोहिततेत्रः शास्त्रविच्छास्त्रज्ञः पंडितः दूतः परेच्छयागमनागमनशीलः कुंचितमूर्द्धजः
कुटिलशिरोरुहः पटुमतिश्चतुरधीः अतीवप्राज्ञः हास्यमुपहासं इंगितंपरचित्तज्ञानं द्यूतंएतानिवेत्तिजानाति चार्वंगः शोभनावयवः प्रि
यवागभिमतवक्ता प्रभक्षणरुचिः बहुभुक् गीतप्रियः गीतरतिः नृत्यवित्नृत्तज्ञः क्लीबैः षंढैः सहरतिंयातिगच्छति समुन्नतनसउच्चनासः

स्त्रीलोलः स्मरतोपचारकुशलस्ताम्रेक्षणः शास्त्रविद्दूतः कुंचितमूर्द्धजः पटुमतिर्हास्येंगितद्यूतवित् चार्वंगः प्रियवा
क्प्रभक्षणरुचिर्गीतप्रियोनृत्यवित्क्लीबैर्यातिरतिंसमुन्नतनसश्चंद्रेतृतीयर्क्षगे ३ आवक्रद्रुतगः समुन्नतकटिः
स्त्रीनिर्जितः सत्सुहृद्दैवज्ञः प्रचुरालयः क्षयधनैः संयुज्यतेचंद्रवत् ह्रस्वः पीनगलः समेतिचवशंसाम्नासुहृ
द्वत्सलस्तोयोद्यानरतः स्ववेश्मसहितेजातः शशांकेनरः ४ एवंविधश्चंद्रेतृतीयर्क्षगेत्तृतीयराशौस्थितेमिथुनगेजातोभव-
तीत्यर्थः ३ अथकर्कटस्थेचंद्रमसिजातस्यस्वरूपंशार्दूलविक्रीडितेनाह आवक्रेति आवक्रंकुटिलंद्रुतं सत्वरंगच्छतीति आवक्रद्रु
तगः कुटिलसत्वरगामीसमुन्नतकटिः उच्चजघनः स्त्रीनिर्जितः प्रमदाजितः सत्सुहृच्छोभनमित्रः दैवज्ञः ज्योतिःशास्त्रार्थवेत्ता प्रचुरालयः प्रभूतगृह
कर्ता क्षयधनैरपचयोपचयैश्चंद्रवच्छशीवत्संयुज्यते कदाचिद्दृधनइत्यर्थः चंद्रक्षयवृद्धिवत् ह्रस्वः अदीर्घः पीनगलः मांसलकंठः साम्नाप्रीत्याव
शंवश्यतांसमेतियाति सुहृद्वत्सलः मित्रवल्लभः तोयोद्यानरतः जलोपवनसक्तः तोयेनजलेनउपवनेनचरतः एवंविधः स्ववेश्मसहितेकर्कटे

स्वेशशांके चंद्रे नरः पुरुषः जातो भवति ४ अथ सिंहस्थे चंद्रमसि जातस्य स्वरूपं शार्दूलविक्रीडितेनाह तीक्ष्ण इति तीक्ष्णः अमर्षशीलः स्थूलहनुः ध्थू-
हनुः बृहत्कपोलः विशालवदनो विस्तीर्णवक्त्रः पिंगेक्षणः कपिलनेत्रः अल्पात्मजः स्वल्पापत्यः स्त्रीद्वेषी प्रमदाद्विट् स्त्रीद्वेष्टीति केचित्पठंति प्रियमांसकाननगः
मांसमामिषं काननमरण्यं नगाः पर्वतः एते प्रिया यस्य आमिषवनपर्वतानुरतः अकार्ये अकरणीयेर्थे कुप्यति कुप्यति चिरं बहुकालं केचित् कांडे इति पठंति
अकांडे अकाले सुत्पिपासा तृष्णापिपासा उदरं जठरं दंताद्दशनाः मनश्चित्तं एभ्यो जाता रुजः पीडास्ताभिः संपीडित उपतप्तः त्यागवान्दाता विक्रांतः परा-
क्रमशीलः स्थिरधीरेकमतिः गर्वितमनाः अभिमानसंयुक्तः मातुर्विधेयो जननीवश्यः भक्त इत्यर्थः विधेयो वचनग्राही इत्यर्थः एवंविधोर्कभे सूर्य

तीक्ष्णः स्थूलहनुर्विशालवदनः पिंगेक्षणोल्पात्मजः स्त्रीद्वेषी प्रियमांसकाननगः कुप्यत्यकार्ये चिरं
क्षुत्तृष्णोदरदंतमानसरुजासंपीडितस्त्यागवान् विक्रांतः स्थिरधीः सगर्वितमना मातुर्विधेयोर्कभे ५

राशौ सिंहस्थे चंद्रे जातो भवति ५ अथ कन्यागते चंद्रमसि जातस्य स्वरूपं शार्दूलविक्रीडितेनाह व्रीडामंथरचारुवीक्षणगतिरिति व्रीडा लज्जा तया मंथ
रत्वं अलसत्वं तेन चारु शोभनं वीक्षणं दृष्टिपातो गतिः गमनं च यस्य स्रस्तावधः पतितौ शिथिलौ अंसौ स्कंधौ बाहू भुजौ यस्य सः सुखी सुखितः श्लक्ष्णः मृदुर्वा
कृवत्तुकायो वा सत्यरतः सत्यभाषी धार्मिकः परमार्थवादी कलासु निपुणः कलासु गीतवाद्यपुस्तकचित्रकर्मसु निपुणः सूज्ञः शास्त्रार्थवि
त्पंडितः धार्मिकः धर्मानुरतः मेधावी बुद्धिमान् सुरतप्रियः कामलोलुपः परगृहैः परवेश्मभिः वित्तैः धनैश्च संयुज्यते सम्यग्युक्तो भवति परदेश
गतः अन्यदेशनिवासशीलः प्रियवचाः प्रियभाषी कन्याप्रजः कन्याप्रजा यस्य स्त्रीजनकः अल्पात्मजः स्वल्पपुत्रः एवंविधः कन्यायां स्थिते चंद्रे जा

तोभवति ६ अथतुलास्थेचंद्रमसिजातस्यस्वरूपंशार्दूलविक्रीडितेनाह देवेति देवब्राह्मणसाधुपूजनरतः देवानांसुराणांब्राह्मणानांद्विजानांसाधूनां सज्जनानांचपूजनेरतः सक्तः प्राज्ञः मेधावी अत्रमेधाबुद्धि प्रज्ञालक्षणं अतीतानुस्मृतिर्मेधाबुद्धिस्तत्कालग्राहिणी शुभाशुभविचारज्ञा प्रज्ञाधीरैरु दाहृता शुचिःपरधनाद्यलुब्धः श्रोत्रियोवा स्त्रीजितः योषितांवशगः प्रांशुरत्युच्चः उन्नतनासिकः अत्युन्नतनासः कृशचपलगात्रः दुर्बल शिथिलावयवः कृशंदुर्बलंचपलंबलहीनंगात्रंशरीरंयस्य अटनः परिभ्रमणशीलः अर्थान्वितःसधनः हीनांगः अपरिपूर्णावयवः क्रयेषुविक्रये

व्रीडामंथरचारुवीक्षणगतिःस्रस्तांसबाहुःसुखीश्लक्ष्णःसत्यरतःकलासुनिपुणःशास्त्रार्थविद्धा
र्मिकः मेधावीसुरतप्रियःपरगृहेर्वित्तैश्चसंयुज्यतेकन्यायांपरदेशगःप्रियवचाःकन्याप्रजोत्पात्मजः ६
देवब्राह्मणसाधुपूजनरतःप्राज्ञःशुचिःस्त्रीजितःप्रांशुश्चोन्नतनासिकःकृशचलद्गात्रोटनोर्थान्वितः
हीनांगःक्रयविक्रयेषुकुशलोदेवद्विनामासरुग्बंधूनामुपकारकृद्विरुषितस्त्यक्तस्तुलेसप्तमे ॥ ७ ॥

पुत्रकुशलः शक्तः देवद्विनामासप्यपर्यायाद्वितीयाभिधानः द्वितीयनामदेवारवंचास्यभवति सरुक्पीडितदेहः बंधूनांस्वकुटुंबानामुपकारकृद्धितका शीतेश्चबंधुभिः विरुषितः भर्त्सितः पराभूतः त्यक्तः त्यजितश्चएवंविधःसप्तमेतुलास्थेचंद्रमसिजातोभवति ७ अथवृश्चिकस्थेचंद्रमसिजा तस्यस्वरूपमालिन्याह पृथुलेति पृथुलनयनवक्षाः पृथुलेविस्तीर्णेनयनेनेत्रेवक्षउरोयस्य वृत्तेपरिवर्तुलेजंघेऊरूजानुनीचयस्य जनकेःमा तृपितृभिः गुरुभिश्चोपदेशकारिभिःगौरवयुक्तैश्चवियुक्तोरहितः शैशवेबाल्येव्याधितःपीडितः नरपतिकुलेराज्ञांवंशेपूज्यःआराध्यःपिंगल

क्रूरचेष्टः विषमस्वभावः झषकुलिशखगांकः झषोमीनः कुलिशंवज्रंखगः पक्षी एते मत्स्यवज्रपक्षिसमानेरवैश्चिह्नैरंकि...श्चि...तः छ... ...पः
गुप्ताशुभवृत्त एवंविधोलिनिवृश्चिकस्थेचंद्रेजातोभवति ८ अथधनुर्धरस्थेचंद्रेजातस्यस्वरूपंशार्दूलविक्रीडितेनाह व्यादीर्घास्येति व्या
दीर्घास्यशिरोधरः व्यादीर्घमतिदीर्घमास्यंमुखंवशिरोधराग्रीवाचयस्य पितृधनः जनकवित्तान्वितः त्यागीदाता कविःकाव्यज्ञः वीर्यवान्बली वक्तासभा
यांवक्ता स्थूलरदश्रवाधरनसः स्थूलामहत्प्रमाणारदादंताः श्रवणोकर्णौअधरओष्ठः नसः नासिकाघ्राणः एतेसर्वएवस्थूलायस्यकर्मोद्यतः सर्व

पृथुलनयनवक्षावृत्तजंघोरुजानुर्जनकगुरुवियुक्तःशैशवेव्याधितश्च नरपतिकुलपूज्यःपिंग
लःक्रूरचेष्टोझषकुलिशखगांकश्छन्नपापोलिजातः ८ व्यादीर्घास्यशिरोधरःपितृधनस्त्या
गीकविर्वीर्यवान्वक्तास्थूलरदश्रवाधरनसःकर्मोद्यतःशिल्पवित् कुब्जांसःकुनखीसमां
सलभुजःप्रागल्भवान्धर्मविद्बंधुद्विट्नबलात्समेतिचवशंसाम्नैकसाध्योश्वजः ॥ ९ ॥ ७

कार्याणामुद्यमशीलः शिल्पविद्शिल्पज्ञः लिपिपुस्तकचित्रज्ञः कुब्जांसः अस्पष्टस्कंधः कुनखीकुत्सितनखः समांसलभुजः पीनबाहुः प्रागल्भवा
न् अतिमतिभायुक्तः धर्मवित् धर्मज्ञः बंधुद्विट् बंधूनामप्रीतिभाक् द्वेष्टाबलवान् हठादाक्रमणादसंविधेयतावशंत्ववश्यतांनसमेतिनाप्नोति
साम्नामीत्या एकेनैवगुणेनसाध्यःस्वीक्रियते एवंविधोश्वजोधनुषिस्थितेचंद्रेजातोभवति ९ अथमकरस्थेचंद्रेजातस्यस्वरूपंशार्दूलविक्री
डितेनाह नित्यंलालयतीति नित्यंलालयतिस्वदारतनयान् स्वकलत्रंतनयांश्चपुत्रान् लालयति आराधयति प्रीत्याभजते धर्मध्वजःदांभिकः

मिथ्याधार्मिकः अधःकृशः अधोभागादतिदुर्बलः स्वक्षः शोभननेत्रः क्षामकटिः कृशांजघनः गृहीतवचनः उक्तग्राहकः यदुच्यते तत्सह्रदेव गृह्णाति सौभा-
ग्ययुक्तः सर्वजनप्रियः अलसः क्रियास्वपटुः शीतालुः शीतंनसहते अटनः परिभ्रमणशीलः सत्वाधिकः उदारचेष्टः बलाधिकोवा काव्यकृत् विद्वान्
लुब्धः लोभाभिभूतः अगम्यास्वगमनीयासुनिकृष्टजातिषु जरद्वनितासु वृद्धस्त्रीषु निरतः संसक्तः सत्यक्तलज्जः विमुक्तव्रीडः अघृणः निर्द
यः एवंविधोमनुजोमनुष्योमकरस्थेचंद्रमसिजातोभवति १० अथकुंभस्थेचंद्रेजातस्यस्वरूपंत्रोटकेनाह करभगलइति करभगलः उष्ट्रसम-

नित्यंलालयतिस्वदारतनयान्धर्मध्वजोधःकृशः स्वक्षः क्षामकटिर्गृहीतवचनः सौभाग्ययुक्तोल
सः शीतालुर्मनुजोऽटनश्चमकरेसत्वाधिकःकाव्यकृल्लुब्धोगम्यजरांगनासुनिरतःसंत्यक्तल
ज्जोघृणः १० करभगलःशिरालुःखरलोमशदीर्घतनुः पृथुचरणोरुपृष्ठजघनास्यकटिजठरः ॥
परवनितार्थपापनिरतःक्षयवृद्धियुतः प्रियकुसुमानुलेपनसुहृत् घटजोध्वसहः ॥११॥

ग्रीवः शिरालुः शिरासंततः खराकर्कशालोमान्यस्यासालोमशादीर्घा त्वचातनुः शरीरंयस्य पृथूविस्तीर्णौचरणौपादौतथाऊरूजानूपरिभागो
पृष्ठंदेहपश्चिमभागोजघनं नितंबस्थानमास्यंमुखंकटिश्चबस्तिः यस्यसः पृथुचरणोरुपृष्ठजघनास्यकटिः तथाजठरः मूर्खः परवनितासुप-
रस्त्रीषुपरार्थेषुपापेचनिरतःसक्तः क्षयवृद्धियुक्तः उपचयापचयैर्युक्तः प्रियकुसुमानुलेपनसुहृत् कुसुमानिपुष्पाणिअनुलेपनंसमालंभनं सु
हृदोमित्राणिप्रियाणियस्यअध्वसहः पथिक्षमः एवंविधोघटजः कुंभस्थेचंद्रमसिजातोभवति ११

अथमीनस्थेचंद्रमसिजातस्यस्वरूपंमालिन्याह जलपरधनभोक्तेति जलपरधनभोक्ता जलधनानामुदकोत्पन्नवित्तानांमुक्ताफलानांक्रयविक्र-
यजातानांपरधनानांचभोक्तास्वामी दारवासोनुरक्तः दारेषुकलत्रेषुविषयेषुवाससावस्त्राणांचानुरक्तः समरुचिरशरीरः समंतुल्यंसर्वावयव
परिपूर्णंरुचिरंदीप्तिमच्छरीरंयस्य तुंगनासाअत्युच्चनासिकः बृहत्कः विस्तीर्णमूर्द्धा अभिभवतिसपत्नान् सपत्नान् शत्रून् अभिभवति
पराभवति स्त्रीजितःप्रमदावशगः चारुदृष्टिः शोभनाक्षः द्युतिनिधिधनभोगी द्युतिःकांतिः निधिः भूमावधःस्थापितमर्थं निधि-
शब्देनोच्यते धनंवित्तं एषांभोगीभोक्ता पंडितश्चशास्त्रार्थवित् एवंविधोंत्यराशौमीनस्थेचंद्रमसिजातोभवति १२ अथोक्तराशि-

जलपरधनभोक्तादारवासोनुरक्तःसमरुचिरशरीरस्तुंगनासोबृहत्कः अ-
भिभवतिसपत्नान्स्त्रीजितश्चारुदृष्टिर्द्युतिनिधिधनभोगीपंडितश्चांत्यराशौ १२

स्वरूपमपवादंचभ्रमरविलसितेनाह बलवतिराशाविति पुरुषस्यजन्मसमयेयस्मिन्राशौचंद्रमाव्यवस्थितस्तस्मिन्बलवतिसबलेतथातस्य
चराशेर्योधिपतिस्तस्मिंस्तदधिपतौचबलवति तथातुहिनांशुश्चंद्रमासंचयदिस्वबलेनात्मीयेनवीर्येणपूर्वोक्तेनसंयुतोन्वितःस्याद्भवेत् ए
वमेतेषुत्रिषुयदिसबलत्वंविद्यतेतदा यथोक्तराशिस्वरूपंजातःपुरुषोभवति यतउक्तं कथितफलानामविकलदातेति अनयासामग्र्यासचंद्रः
कथितफलानांउक्तस्वरूपाणामविकलानांपरिपूर्णानां दाताभवति एषांमध्याद्द्वयोर्बलवतोर्मध्येयुक्तंस्वरूपंप्राप्नोति एकस्मिन्बलवतिहीन-
किंचित् नकस्मिंश्चिद्बलवतितदुक्तंस्वरूपंनाकिंचिद्भवति शशिवदतइति अतोस्माच्चंद्रादन्येपरिशिष्टायेग्रहाः रविभौमज्ञगुरुसितसौ

राः शशिवच्चंद्रवत् परिकल्प्याः यत्रराशौस्थिताभवंतिनदाश्रयेण वक्ष्यमाणंस्वरूपंदास्यंति तदपिचंद्रवत् एतदुक्तंभवति बलवतिराशौ तदधिपतौच बलवतियस्यग्रहस्यराशिस्वरूपपठ्यते तस्मिन्नपिबलवतितदधिपतौचसंपूर्णंतत्पठितंराशिस्वरूपंभवति यद्येकयोश्चबलवतो मध्यमोनमितिनकस्मिंश्चिद्बलवति नैतत्किंचिदिति चंद्रराशिस्वभावइति १३ इतिबृहज्जातकेराशिशीलश्चंद्रस्यसप्तदशोऽध्यायः१७ अथमेषवृषगतेर्केजातस्यस्वरूपमोपच्छंदसिकेनाह प्रथितः प्रख्यातः चतुरः दक्षः अटनः परिभ्रमणशीलः अल्पवित्तः स्तोकार्थः आयुधभृत् शस्त्रधारणजीवी एवंविधः क्रियगेमेषस्थेभानावादित्येजातोभवति एतच्चफलंवितुंगभागेयदितत्रैवमेषस्थः आदित्यःपरमोच्च-

बलवतिराशौतदधिपतौचस्वबलयुतःस्याद्यदितुहिनांशुःकथितफलानामविकलदा
ताशशिवदतान्यत्यनुपरिचिंत्याः १३ इतिबृ॰राशिशीलाध्यायः१७ प्रथितश्चतुरोट
नोल्पवित्तःक्रियगेत्वायुधभृद्वितुंगभागे गविवस्त्रसुगंधपण्यजीवीवनिताद्विट्कुशलश्च
गेयवाद्ये ॥ १॥ स्थोभवति तुंगभागंपरमोच्चंवर्जयित्वाअन्यत्रस्थितेर्केएवं तत्फलंदोषभाग्जातोनभवति तद्यथा अ

ल्पवित्तोबहुवित्तोभवति अटनोनभवति आयुधभृन्नभवति तस्यान्येआयुधभृतोनुयायिनोभवंति अन्येतुपुनः पूर्वोक्तागुणाः प्रथितश्चतु रोभवति गवीत्यादि वस्त्रैरंबरैः सुगंधद्रव्यैःपुण्यैश्चजीवति वनिताद्विट् स्त्रीषुद्वेष्टा गेयेगीतेवाद्येच वादनविधौकुशलः शिक्षितः एवं विधोगविवृषस्थेसूर्येजातोभवति १ अथमिथुनकर्कसिंह न्यास्थेसूर्येजातस्यस्वरूपंशार्दूलविक्रीडितेनाह विद्याज्योतिषवित्तवान्

विद्यावान्व्याकरणज्ञः ज्योतिषवान् ज्योतिषशास्त्रज्ञः वित्तवान्धनी एवंविधोमिथुनस्थेभानौजातोभवति तीक्ष्णःउग्रः अस्वः दरिद्रः — परकार्यकृत्अन्येषांकार्यकर्ता श्रमपथः श्रमेणखेदेनपथाध्वनाक्लेशोदुःखेश्चसर्वकालंसंयुज्यते एवंविधः कुलीरस्थेकर्कटगतेभानौजातोभव ति सिंहस्थइति वनमरण्यं शैलःपर्वतः गोकुलः गोवाटः एतेषुस्थानेषुरतिः निवासशीलः तदासक्तइत्यर्थः वीर्यान्वितः बली अज्ञः मूर्खः एवंविधः पुमान्पुरुषः सिंहस्थेर्केजातोभवति लिपिरक्षरविन्यासः लेख्यंचित्रकर्म काव्यंकवेःकर्म गणितंग्रहगणितादि ज्ञानंविज्ञानं ए तैरन्वितोयुक्तः स्त्रीवपुः स्त्रीतुल्यशरीरः एवंविधः कन्यास्थेर्केजातोभवति २ अथतुलावृश्चिकधन्विमकरस्थेर्केजातस्यस्वरूपंशार्दू

विद्याज्योतिषवित्तवान्मिथुनगेभानौकुलीरेस्थितेतीक्ष्णोऽस्वःपरकार्यकृच्छ्रमपथःक्लेशैश्चसंयुज्यते
सिंहस्थेवनशैलगोकुलरतिर्वीर्यान्वितोज्ञःपुमान्कन्यास्थेलिपिलेख्यकाव्यगणितज्ञानान्वितःस्त्रीवपुः२

लविक्रीडितेनाह जातइति शौंडिकोमद्यविक्रयीभवति मद्यकरोवेतिकेचित् अध्वनिरतः पथिप्रसक्तः हैरण्यकःस्वर्णकारः नीचकृद्दुष्टचित- कर्मकर्ता एवंविधः तौलिनितुलस्थेर्केजातोभवति क्रूरःउग्रस्वभावः साहसिकः असमीक्षितकार्यकृत् तथाच असमीक्षितकार्याणांक र्तासाहसिकःस्मृतः विषार्जितधनः विषप्रयोगैरर्जितंधनंसंचितंवित्तंयेन मत्यंतरेवृथार्जितधनः यद्धनमर्जिततदस्यवृथानिःफलंभव ति चौरादयोपहरंति शस्त्रांतगः शस्त्रनैपुण्यकः शस्त्रस्यायुधस्यांतगः एवंविधोलिस्थितेवृश्चिकगतेर्केजातोभवति सत्पूज्यः सता- मर्चनीयः धनवान्वित्तयुक्तः तीक्ष्णःनिरपेक्षः भिषक् वैद्यः प्रयोगज्ञः कारुकः शिल्पिकर्मज्ञः एवंविधोधनुर्धरस्थेर्केजातोभवति नीचः

१२१

कुलानुचिताधर्मकर्मकृत् अज्ञः मूर्खः कुवणिक् कुत्सितवणिक् अल्पधनवान् स्तोकार्थः लुब्धः लोभाभिभूतः अन्यभाग्यैरतः परकीयैर्भाग्यैः वि-
त्तादिभिः रतः परार्थोपकारभोक्ता एवंविधो मृगे मकरस्थे अर्के जातो भवति २ अथ कुंभमीनयोरर्के जातस्य स्वरूपं चंद्रार्कयोरेकराशिगतयोस्तुल
स्यफलानंतरं संततिलकेनाह नीचइति नीचः कुलानुचिताधर्मकर्मकृत् तनयैः पुत्रैः भाग्येश्वर्यपरिच्युतः त्यक्तः पुत्रैः जनधनभयेनन्नाविरहितः अस्वकः
निर्धनः एवंविधो घटे कुंभस्थेर्के जातो भवति तोयोत्थं जलोत्पन्नमुक्ताप्रवालादि तात्पण्येन तद्विक्रयेण विभवमैश्वर्यं यस्य वनिताहृतः स्त्रीप्रियः

जातस्तौलिनिशौंडिकोध्वनिरतोहैरण्यकोनीचकृत्क्रूरःसाहसिकोविषार्जितधनःशस्त्रां
तयोःलिस्थिते सत्पूज्योधनवान्धनुर्द्धरगतेनीस्त्रणाभिषकारकोनीचोऽज्ञःकुवणिग्मृगे
त्यधनवांल्लुब्धोन्यभाग्यैरतः ३ नीचोघटेतनयभाग्यपरिच्युतोस्वस्तोयोत्थपण्यविभ
वोवनिताहृतोंत्ये नक्षत्रमानवतनुःप्रतिभैविभागैलक्ष्मादिशेत्तुहिनरश्मिदिनेशयुक्ते ४

एवंविधोंत्ये मीनस्थेर्के जातो भवति नक्षत्रमानवतनुरित्यादि नक्षत्रमानवको राशिपुरुषः कालांगानीत्यादिना प्रदर्शितः तुहिनरश्मिश्चंद्रः दिनेश आ
दित्यः एतौ सयोगौ यस्मिन्राशौ स्थितौ स राशिर्नक्षत्रपुरुषस्य यस्मिन्नंगे स्थितस्तत्र पुरुषस्य जातस्य लक्ष्म चिह्नं मषकादि समादिशेत् वदेत् य
थामेषस्थयोः शिरसि वृषस्थयोः मुखइत्येवमूह्यम् आदित्यराशिस्वभावः ४ अथ मेषवृश्चिकवृषतुलस्थे कुजे जातस्य स्वरूपं त्रोटकेनाह
नरपतिसत्कृतः राजपूजितः अटनः परिभ्रमणशीलः चमूपः सेनापतिः वणिक् क्रयविक्रयप्रसक्तः सधनः क्षतान्वितः क्षततनुः विक्षतदेहः व्रणित

शरीरः चोरस्तस्करः भूरिविषयः विप्रकीर्णेन्द्रियः एवंविधान्स्वगृहेमेषस्थितस्य कुजः भौमः जनयेत् युवतिजितः स्त्रीविधेयः कलत्रमित्रसुविष
मः दुर्विधेयः सक्रूरस्वभावः परदाररतः परयोषितिप्रसक्तः कुहकज्ञः ऐन्द्रजालिकः सवेषःशोभनालंकारः भीरुः सभयः परुषः कर्कशः निस्नेहः
एवंविधान्पुरुषान्सितभेशुक्रक्षेत्रेवृषेतुलेचस्थितोभौमोजनयेदुत्पादयेत् ५ अथमिथुनकन्याकर्कटस्थेभौमेजातस्यस्वरूपंवसंततिलकेनाह
अथमिथुनकन्यागतेभौमेजातस्यस्वरूपमाह बौधेति असहः तेजस्वी तनयवान् पुत्रयुक्तः विसुहृत् मित्ररहितः कृतज्ञः परोपकारशीलः –

नरपतिसत्कृतोटनश्चमूपवणिकसधनाःक्षततनुश्चोरभूरिविषयांश्चकुजःस्वगृहे युव
तिजितान्सुहृत्सुविषमान्परदाररतान्कुहकस्ववेषभीरुपरुषान्सितभेजनयेत् ॥५॥
बौधेसहस्तनयवान्विसुहृत्कृतज्ञोगांधर्वयुद्धकुशलःकृपणोभयोर्थी चान्द्रेथवान्सलि-
लयानसमर्जितस्वःप्राज्ञश्चभूमितनयेविकलःखलश्च ॥ ६॥ श्रीकृष्णायनमः॥७॥

गांधर्वयुद्धकुशलः गांधर्वेगीतेयुद्धेचसंग्रामेप्रवेशनिर्गमव्यूहरचनादिषुसुकुशलः तज्ज्ञः कृपणः अदाता अभयःनिर्भयःअर्थीयाञ्चापरः
एवंविधोबौधेमिथुनकन्यास्थेकुजेभौमेजातोभवति अथकर्कटस्थेभौमेजातस्यस्वरूपमाह चान्द्रेति अर्थवान्सधनः सलिलयानसम-
र्जितस्वः सलिलयानेनप्लवादिनासम्यगर्जितंस्वंधनंयेन अथवासलिलेनजलेनयानेनगमनेनाध्वनासमर्जितंस्वंधनंयेन प्राज्ञःमेधावी विक
लोंगहीनः खलःदुर्जनः एवंविधश्चान्द्रेकर्कटगतेभौमेजातोभवति ६ ७

अथसिंहधन्विमीनकुंभमकरस्थेभौमेजातस्यस्वरूपंशार्दूलविक्रीडितेनाह निस्वइति निस्वःनिर्धनः क्लेशसहः आपद्धीरः कदर्थनाक्षमः वनांतरच्चरः अरण्यमध्यचारी केचिदभयोवनचरइतिपठंति अभयोभयरहितः वनांतरच्चरोरण्यचारी अल्पदारात्मजोल्पकलत्रः अल्पापत्यः एवंविधःसिंह स्थेभौमेजातोभवति अनेकरिपुः बह्वरिः नरेंद्रसचिवः मंत्रीख्यातः विदितकीर्तिः अभयः निर्भयः अल्पात्मजः स्वल्पापत्यः एवंविधोध न्विमीनस्थेभौमेजातोभवति दुःखार्तः नित्यंदुःखसंतप्तः विधनः दरिद्रः अटनःपरिभ्रमणशीलः अनृतरतः असत्यभाषी तीक्ष्णःनिरपे क्षःक्रूरः एवंविधः कुंभस्थेभौमेजातोभवति भूरिधनात्मजः प्रभूतधनः प्रभूतपुत्रः भूपःराजा अथवातत्समः राजतुल्यः एवंविधोमृगगते

निस्वःक्लेशसहोवनांतरच्चरःसिंहेल्पदारात्मजोजेवृनैकरिपुर्नरेंद्रसचिवःख्यातोभयोल्पात्मजः दुःखार्तोविधनोऽट-
नोनृतरतस्तीक्ष्णश्चकुंभस्थितेभौमेभूरिधनात्मजोमृगगतेभूपोथवातत्समः ७ द्यूतर्णपानरतनास्तिकचौरनि-
स्वाःकुस्त्रीककूटकृदसत्यरताःकुजर्क्षे आचार्यभूरिसुतदारधनार्जनेष्टाःशौक्रेवदान्यगुरुभक्तिरताश्चसौम्ये॥८॥

मकरस्थेभौमेजातोभवति ७ अथमेषवृश्चिकतुलवृषगतेबुधेजातस्यस्वरूपंवसंततिलकेनाह द्यूतेति द्यूतेःक्षज्ञानेऋणेपरस्वहरणेपाने चनिरतःसक्तः नास्तिकः शास्त्रार्थादपेतः तार्किकः नास्तिपरलोकेमतिर्यस्यसनास्तिकः चौरस्तस्करः निःस्वोदरिद्रः कुस्त्रीकः कुत्सि तभार्यः कूटकृत् कूटकर्तादांभिकः असत्यनिरतः अनृतभाषी एवंविधाजाताः सौम्येबुधेभौमर्क्षेमेषवृश्चिकस्थेभवति आचार्यत्या दिआचार्यःउपदेशकर्ताभूरिसुतःप्रभूतापत्यः भूरिदारोबहुकलत्रः धनार्जनेष्टः धनार्जनमिष्टंयस्य अर्थार्जनेनित्यमुद्यतः वदान्यः

राता मरुत्पूजिता पापीयत्वपुरुषाभक्ताः एवंविधाः पुरुषाः शोके वृषतुलस्थे बुधे जातो भवति ८ अथमिथुनकर्कस्थे बुधे जातस्य स्वरूपमेव
माह विकत्थनइति विकत्थनः वाचालः असत्यवादी शास्त्रकलाविदग्धः शास्त्रे कलासु गीतवाद्यनृत्यलेपचित्रकर्मसु विदग्धः शिक्षितः
प्रियंवदः प्रियवक्ता सौख्यरतः सुखासक्तः एवंविधः शशांकजेबुधे तृतीयेमिथुनस्थे जातो भवति जलार्जितइति जलार्जितस्वः जले
नोदकेनार्जितं स्वं धनं येन सः केचिज्जलार्जितस्वइति बलेनवीर्येणार्जितं स्वं धनं येन स्वजनस्यात्मीयजनस्य बंधुजनस्य शत्रुः रिपुः एवंवि-

विकत्थनः शास्त्रकलाविदग्धः प्रियंवदः सौख्यरतस्तृतीये जलार्जितस्वः स्वजनस्य शत्रुः शशांकजे
शीतकरर्क्षयुक्ते ९ स्त्रीद्वेष्योविधनसुखात्मजोऽटनोज्ञः स्त्रीलोलः स्वपरिभवोर्कराशिगेज्ञे त्या
गीज्ञः प्रचुरगुणः सुखीक्षमावान्युक्तिज्ञोविगतभयश्चषष्ठराशौ १०

धः शशांकजेबुधे शीतकरर्क्षे चंद्रराशौ कर्क
स्थेजातो भवति ९ अथसिंहकन्यागतेबुधेजातस्य स्वरूपं महर्षिराह स्त्रीद्वेष्यइति स्त्रीणां द्वेष्यः स्त्रीद्वेष्यः विधनसुखात्मजः विधनो
धनरहितः विसुखः विगतसुखः विगतात्मजः पुत्ररहितः अटनः परिभ्रमणशीलः अज्ञः मूर्खः स्त्रीलोलः वनिताभिलाषी स्वपरिभवः
स्वेभ्य आत्मीयानां सकाशात्परिभवो यस्य एवंविधोज्ञे बुधेऽर्कराशिगे सिंहस्थे जातो भवति त्यागीदाता ज्ञः पंडितः प्रचुरगुणः प्रभूत-
गुणोपेतः गुणाः विद्याशौर्यादयः सुखी सुखान्वितः क्षमावान्सहिष्णुः युक्तिज्ञः प्रयोगवेत्ता विगतभयः निर्भयः एवंविधः षष्ठराशौ कन्यास्थे बु
धेजातो भवति

अथमकरधन्विमीनगतेबुधेजातस्यस्वरूपमौपच्छंदसिकेनाह परकर्मकृदिति परकर्मकृत् परप्रेष्यकरः अस्वःदरिद्रः शिल्पबुद्धिः शिल्पकर्मस्वबुद्धिर्यस्य ऋणवान् परस्वग्रहणशीलः विष्टिकरः आज्ञाकरः एवंविधोर्कजक्षेमकरकुंभस्थेबुधेजातोभवति नृपसत्कृतः राजपूजितः नृपसमतोवा राजवल्लभः पंडितः विद्वान् आप्तवाक्यः व्यवहारार्थवेत्ता आप्तमनुकूलंवाक्यंयस्य एवंविधोनवमेधन्विस्थितेबुधेजातोभवति जितसेवकः जितासेवकायेन पराराधनदक्षः पराभिप्रायज्ञः अंत्यशिल्पः एवंविधोंत्येमीनस्थेबुधेजातोभवति इतिबुधराशिस्वभावः ११ अथमेषवृश्चिकवृषतुलमिथुनकन्यागतेजीवेजातस्यस्वरूपंशार्दूलविक्रीडितेनाह सेनानीति सेनानीसेनानायकः बहुवित्तः प्रभूतधनः बहुदारः प्रभूतकलत्रः

परकर्मकृदस्वः शिल्पबुद्धिर्ऋणवान्विष्टिकरोबुधेर्कजर्क्षे नृपसत्कृतपंडिताप्तवाक्योनवमेंत्येजि
तसेवकोंत्यशिल्पः ११ सेनानीर्बहुवित्तदारतनयोदातासभृत्यः क्षमीतेजोदारगुणान्वितःस्
रगुरोरख्यातःपुमान्कोजभे कल्याणःसधनार्थमित्रतनयस्त्यागीप्रियःशौक्रभेबोधेभूरिपरिच्छदा
त्मजसत्सत्सचिवयुक्तःसुखी १२ बहुतनयः प्रभूतापत्यः दातादानशीलः सभृत्यः शोभनभृत्यः क्षमीक्षमावान् तेजसाकां-
त्याउदारगुणैः कलत्रसौख्यैरन्वितोयुक्तः ख्यातः प्रख्यातकीर्तिः एवंविधः सुरगुरौजीवेकौजकुजभे भौमक्षेत्रेमेषवृश्चिकस्थेजातोभवति कल्याणः स्वस्थदेहः सधनार्थः सधनः समित्रः ससत्तनः सतनयः पुत्रान्वितः सुखधनमित्रपुत्रयुक्तः त्यागीदाता प्रियः सर्वजनवल्लभः एवंविधः शौक्रभे शुक्रक्षेत्रस्थेवृषतुलस्थेजीवेजातोभवति बोधेत्यादि भूरिपरिच्छदः बहुवस्त्रगृहपरिवारः भूर्यात्मजः बहुपुत्रः भूरिसत्त्वप्र

भक्तमिन्नः साचिव्येमंत्रित्वेनियुक्तः सचिवस्यभावः साचिव्यं क्रूरवीक्षारवितः एवंविधोबोधेबुधक्षेत्रेमिथुनकन्यास्थेजीवेजातोभवति १२ अथकर्क-
टसिंहधन्विमीनकुंभमकरस्थेजीवेजातस्यस्वरूपंशार्दूलविक्रीडितेनाह चांद्रइति रत्नानिमणयः सुताः पुत्राः स्वंधनंदाराः कलत्रंविभवऐश्व-
र्यं प्रज्ञामेधाक्रूरवंशस्वभावः एतैरन्वितः संयुक्तः एवंविधः चांद्रेचंद्रक्षेत्रेकर्कटस्थेसुरगुरौजीवेजातोभवति बलनायकः सेनाप्रधानः अन्यच्च
यच्चंद्रभेकर्कटस्थेउक्तम् रत्नसुतस्वदारविभवः प्रज्ञाक्रूरवैरन्वितः एवंविधः सिंहस्थेजीवेस्याद्भवेत् मांडलिकः मंडलाधिपतिः सेनाध्यक्षोवा
अथवाधनीवित्तवान् एवंविधः स्वर्क्षेस्वराशौधन्विमीनस्थेजीवेजातोभवति कुंभेकर्कटवदिति यानिकर्कटस्थेजीवेफलान्यभिहितानि रत्नसुतस्व

चांद्रेरत्नसुतस्वदारविभवः प्रज्ञाक्रूरवैरन्वितः सिंहेस्याद्बलनायकः सुरगुरौप्रोक्तंचयच्चंद्रभे स्व
र्क्षेमांडलिकोनरेंद्रसचिवः सेनापतिर्वाधनीकुंभेकर्कटवत्फलानिमकरेनीचोल्पवित्तोसुखी ॥१३॥

दारविभवः प्रज्ञाक्रूरवैरन्वितइत्येतानिकुंभस्थेगुरौभवंति अत्रान्येनसहमतभेदः तेनानिष्टफलमभिहितं तथाच नीचः कुंभेजनयति कर्मणि
तोयाश्रयेसक्तं नीचः कुलानुचिताधमकर्मप्रवृत्त अल्पवित्तः स्तोकार्थः असुखीदुःखितः एवंविधोमकरस्थेजीवेजातोभवति इतिबृहस्पतिराशि
स्वभावः १३ अथशुक्रराशिः अथमेषवृश्चिकवृषतुलगतेशुक्रेजातस्यस्वरूपंपुष्पिताग्रयाह परयुवतिरतः परस्त्रीषुसक्तः तदर्थवादेरतासां
परस्त्रीणामर्थवादेरपराधानुवचनैः हृतविभवोपहृतार्थः कुलपांसनः कुलकलंकभूतः एवंविधः सितेशुक्रेकुजर्क्षेभौमक्षेत्रेमेषवृश्चिक-
स्थेजातोभवति स्वबलेत्यादि स्वबलेनात्मीयवीर्येण स्वमत्याआत्मीयबुद्ध्याचधनंयस्यासौस्वबलमतिधनः नरेंद्रपूज्यः राजवल्लभः स्वक्ष

नाविभुः बंधुप्रधानः प्रथितः विख्यातः अभयः निर्भयः एवंविधः स्वेस्वक्षेत्रे वृषतुलास्थेसितेशुक्रेजातोभवति १४ अथमिथुनकन्यामकर
कुंभस्थेशुक्रेजातस्यस्वरूपमौपच्छंदसिकेनाह नृपभृत्यकरः राजकर्मकर्ता अर्थवान् धनी कलावित् कलाज्ञः गीतवाद्यादिकवेत्ता एवंविधो
मसारिपूज्येदैत्यगुरौशुक्रेमिथुनस्थेजातोभवति षष्ठगतेकन्यास्थेशुक्रे ऽतिनीचकर्माकष्टकार्यकरोजातोभवति सुभगः सर्वजनप्रियः स्त्रीविजि
तः प्रमदावशगः कुनार्यांकुत्सितस्त्रियांरतः सक्तः एवंविधः शुक्रेरविजर्क्षगतेमकरकुंभस्थेजातोभवति १५ अथकर्कटसिंहधनिमीनस्थे

परयुवतिरतस्तदर्थवादैर्हृतविभवः कुलपांसनः कुजर्क्षे स्वबलमतिधनोनरेंद्रपूज्यः स्वजनविभुः प्रथि
तोभयःसितेस्वे १४ नृपकृत्यकरोर्थवान्कलाविन्मिथुनेषष्ठगतेतिनीचकर्मा रविजर्क्षगतेमरारिपूज्येसु
भगःस्त्रीविजितोरतःकुनार्यां १५ द्विभार्योर्थीभीरुःप्रबलमदशोकश्चशशिभेहरौयोषासार्थःप्रवर
युवतिर्मंदतनयः गुणैःपूज्यःसस्वस्तुरगसहितेदानवगुरौझषेविद्वानाढ्योनृपजनितपूजोतिसुभगः १६

शुक्रेजातस्यस्वरूपंशिखरिण्याह द्विभार्यः द्विस्त्रीकः अर्थीयाञ्चापरः भीरुःसभयः प्रवरमदोतिदृप्तः प्रवरशोकोतिदुःखितः एवंविधोवा
नवगुरौदैत्यपूज्येशुक्रेशशिभेकर्कटस्थेजातोभवति योषासार्थः स्त्रीप्रायसधनः प्रवरयुवतिः प्रधानस्त्रीकः मंदतनयः अल्पापत्यः एवंविधोहरौ
सिंहस्थेशुक्रेजातोभवति गुणैःपूज्यःमान्यःसस्वःसधनः एवंविधस्तुरगसहितेधन्विस्थेदानवगुरौशुक्रेजातोभवति विद्वान्पंडितःआढ्यः
ईश्वरःनृपजनितपूजः नृपेणराज्ञाजनितोत्पादितापूजाऽर्हणंयस्य अतिसुभगः सर्वजनानामतिवल्लभः एवंविधोझषेमीनस्थेशुक्रेजातोभवति

इतिशुक्रराशिस्वभावः १६ अथशनिः अथमेषवृश्चिकमिथुनकन्यागतेसौरेजातस्यस्वरूपंवसंततिलकेनाह मूर्खोज्ञानोपेतः अटनः परिभ्रमण शीलः कपटवान् दांभिकः विसुहृत् मित्ररहितः एवंविधोयमेसौरेअजेमेषस्थेजातोभवति बंधवधभाक् बंधोबंधनंवधस्ताडनंवधबंधोभ जते चपलः क्रियास्वनवस्थितः अघृणः निर्दयः एवंविधः कीटेवृश्चिकस्थेजातोभवति निर्ह्रीसुखवार्थतनयः निर्गताह्रीर्लज्जायस्यसनिर्लज्जः निःसुखोदुःखितः निरर्थोदरिद्रः निस्तनयः पुत्ररहितः लेख्येआलेख्यकर्मणिस्खलितः अज्ञः रक्षापतिर्भवत्यारक्षिकः मुख्यपतिः प्रधाननाथः एवंविधोबोधेबुधक्षेत्रेमिथुनकन्यास्थेसौरेजातोभवति १७ अथवृषतुलाकर्कटसिंहस्थेसौरेजातस्यस्वरूपंमंदाक्रांतयाह वर्ज्यास्त्रगम्यास्त्रीसुयोषित्सुइष्टः वल्लभः नबहुविभवः नप्रभूतैश्वर्ययुक्तः अल्पैश्वर्ययुक्तः भूरिभार्यः प्रभूतदारः एवंविधोवृषस्थेसूर्यपुत्रेशनैश्चरेजातोभव ति ख्यातःविदितकीर्तिः गणानांसमूहानांपुराणांनगराणांबलानांसेन्यानांग्रामाणांचपूज्योमान्यः अर्थवान्सधनः एवंविधःस्वोच्चेआत्मीयस्थोच्चरा शौतुलास्थेसौरेजातोभवति अस्वः दरिद्रः विकलदशनः अल्पदंतः मातृहीनः जननीवियुक्तः असुतः पुत्ररहितः अज्ञः मूर्खः एवंविधः कर्कटस्थे सौरेजातोभवति सिंहेनार्यइति अनार्यः मूर्खः विसुखोदुःखितः वितनयः पुत्ररहितः विष्टिकृद्भारवाहकः एवंविधः सिंहस्थेसूर्यपुत्रेशनैश्चरेजा तोभवति ॥

> मूर्खोटनःकपटवान्विसुहृद्यमेजेकीटेतुबंधवधभाक्चपलोऽघृणश्च निर्ह्रीसुखार्थतनयःस्खलितश्चलेख्येर
> क्षापतिर्भवतिमुख्यपतिश्चबोधे १७ वर्ज्यास्त्रीष्टोनबहुविभवोभूरिभार्योवृषस्थेख्यातःस्वोच्चेगणपुरब
> लग्रामपूज्योर्थवांश्च कर्किण्यस्वोविकलदशनोमातृहीनोसुतोज्ञःसिंहेनार्योविसुखतनयोविष्टिकृत्सूर्यपुत्रे ॥१८॥

अथधन्विमीनमकरकुंभगतेसौरेजातस्यस्वरूपंशार्दूलविक्रीडितेनाह स्वंतः शोभनोंतः पर्यंतोयस्यसस्वंतः शुभेनकर्मणातस्यमृत्युर्भवति अथवांतेशोभनं सुखवादिकंयस्य नरेंद्रभवनेराजगृहेप्रत्ययितः संजातप्रत्ययः सत्पुत्रः शोभनापत्यः सज्जायः शोभनभार्यः सद्धनः सद्धनः पुरबलग्रामाग्रनेता मुख्य गांनगराणांबलस्यसेनायाः ग्रामाणांचअग्रनेताप्रधानोनायकः एवंविधोर्कजेसौरेजीवक्षेत्रेधन्विमीनस्थेजातोभवति अन्यस्त्रीधनसंवृतः परकीयस्त्रियः परधनैश्वसंवृतः संयुक्तः पुरबलग्रामाग्रणीः पुराणांबलानांग्रामाणांचअग्रणीः प्रधाननायकः मंदहृगल्पचक्षुः मलिनः मलोपेतः स्नानादिरहितः स्थिरार्थः स्थिरवित्तः स्थिरविभवः स्थिरैश्वर्यः भोक्ताअसंचयशीलः एवंविधः पुमान् पुरुषः स्वक्षेत्रेमकरकुंभस्थेसौरेजातोभवति इतिशनैश्चरराशिस्वभा

स्वंतः प्रत्ययितोनरेंद्रभवनेसत्पुत्रजायाधनोजीवक्षेत्रगतेर्कजेपुरबलग्रामाग्रनेताथवा अन्यस्त्री
धनसंवृतः पुरबलग्रामाग्रणीर्मंदहृक्स्वक्षेत्रेमलिनःस्थिरार्थविभवोभोक्ताचजातःपुमान् १९

वः एतेषुसर्वेषुग्रहराशिस्वभावेषुबलवतिराशौतदधिपतौचतस्मिंश्चग्रहेबलवतिजातस्ययथोक्तंराशिस्वरूपंभवति द्वयोर्बलवतोर्मध्येस मानमिति नकस्मिंश्चिद्बलवतिनकिंचिदिति १९ अथमेषादिषुलग्नेषुचंद्राक्रांतराशियुक्तस्वरूपातिदेशंपुष्पिताग्रयाह शिशिरकरसमागमेक्ष स्यराशिभिः सहसमागमेयत्स्वरूपमुक्तंवृत्तानाम्नदृगित्यादिकंतन्मेषलग्नजातस्यापिवक्तव्यं एवमन्येष्वपिराशिषुवृषादिषुस्थितेचंद्रमसिय दुक्तंतल्लग्नजातस्यापिवक्तव्यं यतोमुनयः सदृशफलंवदंति कथयंति स्वरूपभेदाभावात् तथाचसत्यः मेषविलग्नेकुनखीसरोषणोभेदरत स्खलितवाक्यः पितानिलप्रकृतिः रूपणोतिबहुव्ययश्चैव रहितोबाल्येगुरुभिर्मंदस्ततः स्वजनसहजाहितकर्ता धर्मस्थितोविदेशोपभोग्य

कर्मारम्भत्यफलं नीत्वांवापिशत्रूनांवा विकलांलभतेन्यपूर्विकांभार्या सहजसमान्यपिभ्राणिनास्यबंधुत्वमुपयांति शस्त्रेणवाविषेर्वामरणंपित्तोद्भवैर्विकारैर्वा स्यात्स
क्षाज्ज्वलनाद्वा वर्षाद्दुर्गात्प्रपतनाद्वा वृषभविलग्नेस्थूलोष्ठगंडनासोमहाललाटश्च श्लेष्मानिलभूयिष्ठस्त्यागीबहुशोव्ययरतश्च कन्याप्रजोल्पपुत्रः पितुर्जन
न्याश्चदोषप्रद्वेषी कर्मणिसततंसक्तोविधर्मयुक्तोर्थभाक्चैव नित्यंफलप्रकांक्षीशस्त्रविघातीसदा स्वजनहर्ता मृत्युः शस्त्रैः पाशेर्मृगैश्चलभतेन्यदेशेषुदेहः
श्चर्मैर्जलैर्वाशूलैर्वाप्यटननिरसनैश्चैव पुरुषश्चतुष्पदैर्वाबलान्वितान्मृत्युमुपयाति पूर्वविलग्नेमिथुनेहीनांगः सूयतेधिकांगोवा प्रियवाग्विशिष्टकर्माभि-
श्चप्रकृतिर्हिजननीकः अल्पमतिरल्पकायः सतांचमहितोगुरूणांच अल्पसहजोल्पचेष्टः परावमर्दीगुणच्युतश्च कर्मसुबहुधभिरतोधर्मसाधयति नचाथ
धर्मेण प्रासान्लाभान्विविधान्दोषैस्तैस्तैश्चनाशयति बह्वीः पत्नीर्लभतेरोगांश्चदारुणान्जयति व्यालाद्विपान्मृगाद्वाप्युदकाद्वामृत्युमुपयाति कर्कणिपू
र्वविलग्नेनैकाग्रोगुह्यरोगवान्भीरुः उरसिक्षताभिज्ञानः कफानिलात्मादृढग्राही पापानहितान्भजतेपरस्वमपिनिक्षिपच्छयेनसहृत् स्वजनादधः
स्वजनैर्विभर्त्सितोल्पस्थिरप्रसवः तीक्ष्णंकर्मविदेशेनित्यंत्यक्तोदितःपरस्वामी असदृशदारोरिपुनिर्जितश्चपूज्यः समूहानांकंठापीडाद्वज्वाकफोद्
यादस्थिभंजनाद्भेदात् देहच्छेदादथवाजलोदरान्मृत्युमाप्नोति सिंहविलग्नेकठिनः प्रियामिषः पैत्तिकोवितनाशः बह्वारंभकुटुंबः कृपणस्तथसं
मतः ख्यातः सहजविषादीस्वजनस्यपातकोविक्रमैः स्वकैर्युक्तः अविषादीकर्मकरोविविधोपायैस्त्वधर्मिष्ठः भार्याबह्वीर्लभतेविद्याद्विविधाः कुले
रूपेताश्च कष्टांरुजश्चबहुशोजान्वोर्दशनेषुचाप्नोति मृत्युः शस्त्रैः पापैर्विषैश्चकाष्ठैरथामयैश्चापि अंबुचरैर्वासततैर्बुभुक्षयाक्वासमुपयाति षष्ठ
विलग्नेप्रियवाक्नतुच्छविर्दीर्घकरचरणःमिश्रप्रकृतिश्चार्याकृतिर्वणीचार्थवान्कृपणः स्वजनस्येष्टः कन्याबहुप्रजोप्मातृपिर्विरुद्धश्च धर्मप्रियोल्प
लाभः कर्मणिनिपुणः समाचरति विविधाच्चतुष्पदगणाच्छस्त्रान् पित्तोद्भवाद्रोगात् शोकात्संपाताद्वामृत्युंचाप्नोति पाशाद्वासमराशोरुग्रवि

षमांगः स्थूर्तविषमशीलः कफवातिकः सचपलोक्रस्वग्रीवः सुतज्ञश्च अर्थान्विपुलान्लभतेव्ययेनसंभुज्यतेयशः प्रायः गुरुसेवायांनिरतः पितान्यजन
सहजपूज्यः अध्वरुचिर्धर्मिष्ठोविनाशमायातिपीडनैः स्वैः स्वैः मृतभार्यः कलहरुचिर्बहुधाः शोकादिभिः क्लिष्टः मृत्युः ख्यातात्पुरुषात्स्वजनात्तौ
म्यान्चतुष्पदाद्वापि खेदाच्चविप्रयोगादुपवासान्मार्गयोगाद्वा अष्टमराशौलग्नेविशालरुज्जाननोदरः क्रूरः पित्तप्रकृतिः पिंगेक्षणोमृदुद्रुतगतिः परस्वा
मी स्फीतकुटुंबस्वजनोंतकश्चबहुव्ययोबहुप्रसवः सत्वसहितोभ्रातृव्योवृषसेवीधर्महीनश्च भार्यानिमित्तविमुखीशत्रोरर्थान्नददातिबहुशश्च स्व
कुलोद्भूतांश्छत्रूंलभतेरोगांश्चनेकविधान् गात्रच्छेदैः शत्रोर्वशंगतोबंधनैः प्रहारैश्च रोगैर्वापापकृतैर्ज्वलनाद्वामृत्युमुपयाति स्थूलोष्ठदशननासान

शिशिरकरसमागमेक्षणानांसदृशफलंप्रवदंतिलग्नजातम् फलमधिकमिदंयदत्रभावाद्भव
नभनाथगुणैर्विचिंतनीयाः २० इतिबृहज्जातक० राशिशीलाध्यायोऽष्टादशः समाप्तः

वमेलग्नेकफानिलप्रकृतिः मांसलगुल्फोरुभुजः कुनखीकर्मोद्यतः शूरः क्षुद्रान्नीचान्भजते चौर्यादनलान्नृपाच्चनष्टधनः विज्ञानानांप्रसवोबहुपूज्योभ्रा
तृघातरुचिः कर्मविदेशोद्विष्टः कुरुतेवित्तानिचार्हतिनृपेभ्यः धर्मेतुमध्यममतिर्दारैश्चविरोधमुपयाति रोगान्वदनेलभतेचतुष्पदाच्चात्मनःसमाप्नो
ति मृत्युंविदेशयाद्वानृपाच्चबंधाज्ज्वनाद्वापि दशमविलग्नेतत्तुनासिकापुटोदीर्घवक्त्रकरचरणः वाय्वात्मकोमृगास्योभीरुश्चपलोऽथबंधनभाक् स्व
कुटुंबोऽल्पधनः कृपणः कन्याप्रजोमृतस्वजनः सहजसमृद्धः शौर्यान्नृपादरण्याच्चलब्धधनः उपवासव्रतशीलोनीचामिष्टामवाप्नुयाद्भार्यां बहुविघ्न

होल्पकेऽथौर्दुर्बलजानुश्चरोगार्तः बालादनिलात्तस्करान्नृपाद्विषात्प्रपतनाद्रुजाद्वापि पित्तोदयाज्जीर्णान्म्रियतेवामार्गविभ्रष्टः एकादशेविक्रमेस्तव्यः क्रूरः
कुलाग्रजः पुरुषः पित्तानिलप्रभृतिप्रशस्तिलपुष्पसमानमासस्य प्राप्तान्नाशयतेर्थान्बहुभृत्यः साध्यतेव्ययैश्चापि क्षीणः स्वगोत्रगुरुजनपरपक्षसक्त
स्वजनशत्रुः कर्मणिपापेसक्तः तनुस्वकांतानवमृत्युवाप्नोभाव धर्मध्वजमहत्तोदेवतपूजस्यकास्त्वतिभार्याम् विग्रहशीलोलभतेविविधान्रोगान्कफोन्द
वानुरसि म्रियतेन्वजठररोगाद्वमनात्क्षीणांप्रयोगाद्वा द्वादशगेमाग्लग्नेस्थूलोष्ठोमीनदृग्ब्रहानासः कफवातिकोमहात्मात्वग्दोषीनेकमतिर्वेष्टः
शिक्षायव्ययभृत्यैः स्वजनस्त्रीपूजितः सहजनाथः कर्मणिधर्मेयुक्तः पित्रोपचयः सदारश्च नीचाचारांभार्यांलभतेन्चारिपूनसदारुणान्क्रूरान् रोगात्स
शोणितोदामुयाद्भयंव्यालसिंहेभ्यः मृत्युंपुरुषैर्गणवृंदपूजितैर्गुत्यजैर्विकारैर्वा विद्योषधप्रयोगादुपवासान्मार्गदोषाद्वा एवंशिशिरकरसमागमसद
शंलग्नजातंफलं तथाचशिशिरकराश्रितराशेरीक्षणादृष्टिफलंवक्ष्यमाणंतथातदेवतल्लग्नजातस्यापिवक्तव्यं चंद्रेभूपबुधावित्यादि किंतुलग्नेफलम
पिकमिदं यदत्रभावइति चंद्रराशिवद्दमग्नलग्नादिषुभावेषधिकंफलंयद्भावास्तन्वादयः भवनगुणैः राशिगुणैर्भवननाथगुणैस्तत्स्वामिगुणैर्विचिं-
तनीयाः विचार्याः भवनभनाथयोर्गुणः सबलत्वं एतदुक्तंभवति लग्नेबलवतिलग्नपतौन्चबलवतिजातस्यशरीरपुष्टिर्वक्तव्या लग्नाद्द्वितीयराशौबलव
तितदधिपतौन्चबलवतिजातस्यधनसमृद्धिर्वक्तव्या एवंशेषराशिबलेतदधिपबलेन्चजातस्यभ्रात्रादीनांवृद्धिर्वक्तव्या तथापिकिंचिद्विशेषः कथयति
विपरीतैरिः फषष्ठाष्टमेषुइत्यादि एवंतन्वादिस्थेषुराशिषबलवत्सु तदधिपेषबलवत्सुचभावहानिर्वक्तव्या भवनभना-
थयोः यद्येकोबलवान्भवतितदामध्यस्याभाववृद्धिर्वाच्येति तथान्चयवनेश्वरः भावेशभाववशिभ्रस्त्वभावप्रधानमध्याधमदर्शनाद्यैः तद्भावसंपत्ति-
विपत्त्युपायैर्नैर्याणिकंपाकमुपैतिपुंसाम् २० इतिश्रीभट्टोत्पलविरचितायांबृहज्जातकविवृत्तौराशिशीलाध्यायोऽष्टादशः समाप्तः १८

अथातोदृष्टिफलाध्यायोव्याख्यायते तत्रमेषवृषमिथुनकर्कटस्थेचंद्रेभौमाद्यैर्ग्रहैः दृश्यमानेजातस्यस्वरूपंशार्दूलविक्रीडितेनाह चंद्रेभूपबुधावीति
कुजाद्याभौमादयः भौमबुधबृहस्पतिशुक्रशनैश्चरार्काः तत्राजेमेषस्थेचंद्रमसिभौमदृष्टेजातोभूपोराजाभवति बुधदृष्टेबुधःपंडितः जीवदृष्टे
नृपोपमः राजतुल्यः शुक्रदृष्टेगुणीगुणवान्भवति केचिद्गुणीगितिपठंति शनैश्चरदृष्टेस्तेनश्चोरः सूर्यदृष्टेधनः दरिद्रइति एवमपिमेषलग्नेभौ
मादिदृष्टेफलंवाच्यं गविस्थीति गविवृषस्थेचंद्रमसिभौमदृष्टेजातोनिःस्वः दरिद्रः भवति बुधदृष्टेस्तेनश्चोरः जीवदृष्टेनृमान्यः नृणांमा

अथदृष्टिफलाध्यायः चंद्रेभूपबुधौनृपोपमगुणीस्तेनोधनश्चाजगोनिःस्वः
स्तेननृमान्यभूपधनिनःप्रेष्यःकुजाद्यैर्गवि नृस्थेयोव्यवहारिपार्थिवबुधा
भीस्तंतुवायोधनीस्वर्क्षेयोद्धृकविज्ञभूमिपतयोऽयोजीविदृग्रोगिणो ॥ १॥

न्यः पूज्यः केचिन्नृपाढ्यइतिपठंति नृपाढ्यः नृपोराजासचाढ्यः ईश्वरः शुक्रदृष्टेभूपः राजासौरदृष्टेधनी धनवान् सूर्यदृष्टेप्रेष्यः दासः एवं
वृषलग्नेपि नृस्थेमिथुनस्थेचंद्रमसिभौमदृष्टेऽयोव्यवहारी शस्त्रविक्रयकः बुधदृष्टेपार्थिवःराजा जीवदृष्टेबुधः पंडितः शुक्रदृष्टेभीः नि
र्भयः धीरःभयरहितः सौरदृष्टेतंतुवायः रविदृष्टेधनः दरिद्रः एवंमिथुनलग्नेपि स्वर्क्षेकर्कटस्थेचंद्रमसिभौमदृष्टेयोद्धाभवति युद्धकुशलः बुध
दृष्टेकविःकाव्यकर्त्ताजीवदृष्टेज्ञः पंडितः शुक्रदृष्टेभूमिपतीराजा सौरदृष्टेयोजीवी आयुधजीवी शस्त्रोपजीवी सूर्यदृष्टेदृग्रोगीचक्षुर्व्याध्यर्दितः

एवंकर्कटलग्नेपि १ अथसिंहकन्यातुलावृश्चिकस्थेचंद्रेबुधादिदृष्टेजातस्यस्वरूपंशार्दूलविक्रीडितेनाह ज्योतिरिति॥ बुधादयः बुधगुरुशुक्रशनि-
सूर्यभौमाः हरिःसिंहस्तस्मिन्हरौसिंहस्थेचंद्रेबुधदृष्टेज्योतिर्ज्ञः ज्योतिःशास्त्रार्थवेत्ता जीवदृष्टेआढ्यः ईश्वरः शुक्रदृष्टेनरेंद्रः राजा सौ
रदृष्टेसेनापतिः रविदृष्टेनृपः राजा भौमदृष्टेस्वेशः भूपतिः एवंसिंहलग्नेपि तद्वदित्यादि तद्वद्बुधादिभिर्दृष्टेइत्यनुवर्तते सर्वत्रषष्ठेकन्याय
स्थेचंद्रेबुधदृष्टेभूपः राजा जीवदृष्टेचमूपतिः सेनापतिः शुक्रदृष्टेनैपुणयुतः सर्वकार्येषुसूक्ष्मदृष्टिः अशुभैः सौररविभौमै दृष्टेस्त्र्याश्र
योभवति स्त्रियमाश्रित्यजीवतीत्यर्थः एवंकन्यालग्नेपि जूकेतुलास्थेचंद्रमसिबुधदृष्टेभूपोराजाभवति जीवदृष्टेसुवर्णकारः शुक्रदृष्टेव-

ज्योतिर्ज्ञाढ्यनरेंद्रनापितनृपक्ष्मेशाबुधाद्यैर्हरौतद्वद्भूपचमूपनैपुणयुताःषष्ठेशुभैस्त्र्याश्रयः जूकेभू
पसुवर्णकारवणिजःशेषाक्षितेनैकृतीकीटेयुग्मपितानतश्चरजकोव्यंगोधनोभूपतिः॥ २ ॥ ७ ॥

णिजः क्रयविक्रयज्ञः शेषाःसौरसूर्यभौमाः एतैःदृष्टेनैकृतीनिकृतः प्राणिघातकः एवंतुललग्नेपि कीटेवृश्चिकस्थेचंद्रमसिबुधदृष्टेयुग्मपिता
युग्मस्यजनकः द्वयोःपिताजातोभवति जातएवयुग्मपिता द्विपितृकइतिकेचित्पठंति जीवदृष्टेनतः नम्रः शुक्रदृष्टेरजकः वस्त्ररागकृ
त् सौरदृष्टेव्यंगोंगहीनः सूर्यदृष्टे धनः दरिद्रः भौमदृष्टेभूपतिःराजा एवमेतैरेवदृष्टेवृश्चिकेपि २ अथधन्विमकरकुंभमीनस्थेचंद्रमसि
बुधादिदृष्टेजातस्यस्वरूपंशार्दूलविक्रीडितेनाह ज्ञात्युर्वीशेति तुरगोधन्वीतत्रस्थेचंद्रेबुधदृष्टेज्ञातीशः स्वजनभर्ता जीवदृष्टेउर्वीशोरा
जा शुक्रदृष्टेजनाश्रयः जनानामाश्रयस्थानं पापैःशनिरविभौमै दृष्टेसदंभः दांभिकः मिथ्याधर्मध्वजी शठःपरकार्यविमुखस्त्वभवति

एवंधन्विलग्नेपि मृगोमकरस्तत्रस्थेचंद्रेबुधदृष्टेऽत्युर्वीशोराजाधिराजोभवति जीवदृष्टेनरेंद्रोराजा शुक्रदृष्टेपंडितः शनिदृष्टेधनीवित्तवान् सू
र्यदृष्टेद्रव्योनः दरिद्रः भौमदृष्टेभूपोराजा एवंमकरलग्नेपि कुंभस्थेचंद्रमसि बुधदृष्टेभूपःराजाभवति जीवदृष्टेभूपसमः राजतुल्यः शुक्र
दृष्टेन्यदारनिरतः परस्त्रीसक्तः चशब्दाच्छेषैः शनिसूर्यभौमैस्त्रिभिरप्यन्यदारनिरतएव एवंकुंभलग्नेपि झषगेमीनस्थेचंद्रमसिबु
धदृष्टेहास्यज्ञः उपहासंकर्तुंजानाति जीवदृष्टेनृपतिःराजा शुक्रदृष्टेबुधःपंडितः पापाः शनिसूर्यभौमाः एतैर्दृष्टेचपापएवभवति एवंमी
नलग्नेपि लग्नदृष्टिफलंचंद्रदृष्टिफलातिदेशेनोक्तं शिशिरकरसमागमेक्षणानांसदृशफलंप्रवदंतिलग्नजातमिति तत्रचंद्रमसादृष्टेलग्नेपि

ज्ञात्युर्वीशजनाश्रयश्चतुरगेपापैःसदंभःशठश्चात्युर्वीशनरेंद्रपंडितधनीद्रव्योनभूपो
मृगे भूपोभूपसमोन्यदारनिरतःशेषैश्चकुंभस्थितेहास्यज्ञोनृपतिर्बुधश्चझषगेपापश्चपा
पेक्षिते २ लंनोक्तं तस्मात्तत्रोच्यतेउक्तमेवयस्मादुक्तं होरास्वामिगुरुज्ञवीक्षितयुतानान्यैश्चवीर्योत्कटः तत्रकर्कटवर्ज्यम
न्योलग्नः चंद्रदृष्टोहीनबलोभवति हीनबलत्वादशोभनफलः उक्तंच सुतुल्यातुचंद्रभवनंलग्नमतंशिशिरकिरणसंदृष्टं अशुभफलंनिर्दिष्टं पश्चा
र्धजन्मसमयेवा २ अथहोराद्रेष्काणव्यवस्थितस्यचंद्रस्यग्रहदृष्टिफलंशार्दूलविक्रीडितेनाह होरेशेति होराशब्देनराश्यर्द्धमुच्यते
होरेतिलग्नभवनस्यचार्द्धमितिवचनात् होरायाईशोहोरेशः तस्यर्क्षदलंहोरेशर्क्षदलं तत्राश्रिताहोरेशर्क्षबलाश्रिताः तैर्ग्रहैः होरेश-
र्क्षस्थाश्रितैः शशीचंद्रः तद्धतस्तद्धोरास्थोदृष्टः शुभफलोभवति एतदुक्तंभवति यत्रतत्रराशौयस्यांहोरायांचंद्रमाःस्थितः तद्धोरास्थैः

सर्वग्रहैः यदि दृष्टस्तदा जन्मनि शुभकरो भवति तेनार्कहोरास्थश्चंद्रो यत्रतत्रराश्याश्रितैरर्कहोराश्रितैर्ग्रहैः दृष्टश्च शुभकरो भवति अर्थादे
वचंद्रहोरास्थैर्ग्रहैः शुभकरः एवंयत्रतत्रराशौस्वहोरास्थश्चंद्रहोरास्थैर्ग्रहैर्यत्रतत्रावस्थैर्दृष्टः शुभकरो भवति अर्थादेवार्कहोरास्थैर्दृष्टो
शुभकरः एवंद्रेष्काणेपिहोरेशेनफलंयोज्यं त्र्यंशेतत्पतिभिरिति यत्रतत्रराशौयस्मिन्द्रेष्काणेस्थितश्चंद्रस्तस्यये पतयस्तैर्द्रेष्काणपतिभि
र्दृष्टश्चंद्रः शस्यते स्तूयते शुभफलइत्यर्थः पतिभिरिति बहुवचननिर्देशान्नवांशद्वादशांशत्रिंशांशकाधिपतयोगृह्यंते तैरपिदृष्टश्चं
द्रः शुभकरो भवति एवंद्रेष्काणेपि यद्यपिसामान्येनोक्तं तथापिशुभग्रहे द्रेष्काणपतिभिर्दृष्टः शस्यते पापग्रहैर्मध्यमः यस्मादनेनैववक्ष्य

होरेशर्क्षदलाश्रितैः शुभकरो दृष्टः शशी तद्वत्तत्र्यंशेतत्पतिभिः सुहृद्भवनगैर्वावीक्षितः शस्यते यच्चोक्तं
प्रतिराशिवीक्षणफलं तद्द्वादशांशे स्मृतं सूर्याद्यैरवलोकितेपिशशिनि ज्ञेयं नवांशेष्वतः ॥ ४ ॥ जातकेउक्तं क्षेत्राधिपसंद

ष्टे शशिनि नृपस्तत्सुहृद्भिरपि धनवान् द्रेष्काणांशकपैर्वाप्रायः सौम्यैः शुभंनान्यैरिति सुहृद्भवनगैरित्यादि सुहृद्भवनगैः मित्रक्षेत्रस्थैः ग्रहैः
वीक्षितः दृष्टश्चंद्रः शस्यतेस्तूयते शुभकरएव अर्थादेवस्वभवनगतैर्दृष्टः शस्यते अर्थादेवारिभवनगतैः दृष्टः नशस्यते अशुभफलोभ
वति एवंलग्नेपियोज्यं यच्चोक्तंप्रतिराशिवीक्षणफलं तद्द्वादशांशेस्मृतमिति प्रतिराशिंराशौराशौमेषादिस्थेचंद्रमसि यद्वीक्षणफलंमोक्त
कथितं तदेवमेषादिद्वादशांशकस्थेचंद्रमसिस्मृतमुक्तं तदेवंवाच्यमिति चंद्रेभूपबुधावित्यादि यदुक्तं एवंलग्नेपि तत्रापिकर्कटद्वादशांश
विनाचंद्रदृष्टिरशोभनासूर्याद्यैरित्यादि अतोऽस्मात्परं शशिनिचंद्रे सूर्याद्यैरर्कादिभिरवलोकितेदृष्टेनवांशेषु फलंज्ञेयं ज्ञातव्यमिति

अथाधो पचुष्टयेकवृषतुलांशकस्थे चंद्रमसि सूर्यादिदृष्टे फलं वसंततिलकेनाह आरक्षिक इति क्षितिजो भौमः तन्नवांशकस्थे मेषनवांशकस्थे वृश्चि
कनवांशकस्थे चंद्रमसि सूर्यदृष्टे आरक्षिको भवति आरक्षिकः नगररक्षाधिकृतः भौमदृष्टे वधरुचिः प्राणिघातकः बुधदृष्टे नियुद्धे कुशलः
नियुद्धे बाहुयुद्धे कुशलः शिक्षितः प्रवीणः जीवदृष्टे नृपः राजा शुक्रदृष्टेऽर्थवानीश्वरः सौरदृष्टे कलहकृदिति मूर्खवदित्यादि सितशौक्रनवा
शके वृषनवांशके तुलनवांशके वा स्थिते चंद्रमसि रविदृष्टे मूर्खो भवति भौमदृष्टेऽन्यदारनिरतः परदारसक्तः बुधदृष्टे काव्यकृत् काव्यज्ञः के
चिदाचार्यवदितपठंति जीवदृष्टे सत्काव्यकृत् शोभनकाव्यकर्ता शुक्रदृष्टे सुखपरः सुखासक्तः सौरदृष्टे परदारगः परकलत्राभिगामी ॥

आरक्षिको वधरुचिः कुशलो नियुद्धे भूपोऽर्थवान्कलहकृत्क्षितिजांशसंस्थे मूर्खोन्यदारनिरतः
सत्कविः सितांशे सत्काव्यकृत्सुखपरोऽन्यकलत्रगश्च ५ बौधे हि रंगचरचोरकवीन्द्रमन्त्रिगेयज्ञशि
ल्पनिपुणाः शशिनि स्थितेंऽशे स्वांशेऽल्पगात्रधनलुब्धतपस्विमुख्यः स्त्रीपोष्यकृत्यनिरतश्च निरीक्ष्यमाणे ६ अथाति

थुनकन्याकर्कटनवांशकस्थे चंद्रे अर्कादिदृष्टे फलं वसंततिलकेनाह बौधे हीति शशिनि चंद्रे बौधे बुधनवांशकस्थे मिथुननवांशकस्थे कन्यानवांश
कस्थे वार्केण निरीक्ष्यमाणे दृष्टे रंगचरः मल्लादिको भवति भौमदृष्टे चोरः तस्करः बुधदृष्टे कवीन्द्रः कविराजः जीवदृष्टे मंत्री सचिवः शुक्रदृष्टे गे
यज्ञः सौरदृष्टे शिल्पनिपुणः स्वांशेति स्वांशे आत्मीयनवांशकस्थे कर्कटनवांशस्थे शशिनि चंद्रे सूर्यदृष्टे अल्पगात्रः कृशदेहो भवति भौमदृष्टे
धनलुब्धः कृपणः अल्पधनो वा बुधदृष्टे तपस्वी जीवदृष्टे मुख्यः प्रधानः सितदृष्टे स्त्रीपोष्यः स्त्रीभिरभिवर्धनीयः सौरदृष्टे कृत्यनिरतः कार्यासक्तः ६

अथ सिंहभागेसिंहनवांशस्थेचंद्रे सूर्यादिदृष्टेफलंमहर्षिण्याह सक्रोधइति सिंहांशकस्थेचंद्रमस्यर्कदृष्टेसक्रोधःक्रोधयुक्तोभवति भौमदृष्टेन रपतिसंमतः राजवल्लभः बुधदृष्टेनिधीशः निधिनामाधार्थः गुरुदृष्टेप्रभुरप्रतिहताज्ञः शुक्रदृष्टे॰सुतः पुत्ररहितः सौरदृष्टेतिहिंस्रकर्मा क्रूरकर्माभिरतः जीवांशइत्यादि जीवांशेबार्हस्पत्येनवांशकेधन्व्यंशकेमीनांशकगतेवास्थितेचंद्रमसिसूर्यदृष्टेप्रथितबलः प्रख्यातवीर्योभ वेत् भौमदृष्टेरणोपदेष्टा संग्रामदेशकालव्यूहरचनाभिज्ञः बुधदृष्टेहास्यज्ञः उपहासवेत्ता जीवदृष्टेसचिवःमंत्री शुक्रदृष्टेविकामःकाम हीनःपुंस्त्वहीनःसौरदृष्टेवृद्धशीलः धर्ममतिरिति ७ अथमकरनवांशकस्थेकुंभनवांशकस्थेवाचंद्रेसूर्यादिदृष्टेजातस्यफलंशा-

सक्रोधोनरपतिसंमतोनिधीशःसिंहांशेप्रभुरसुतोतिहिंस्रकर्मा जीवांशेप्रथि
तबलोरणोपदेष्टाहास्यज्ञःसचिवविकामवृद्धशीलः ॥७॥ स्त्रिन्याह अल्पापत्यइति आर्किःअर्कस्या

पत्यमार्किःतस्यभागेशनेर्मकरनवांशकेमकरनवांशकस्थेकुंभनवांशकस्थेवाचंद्रेसूर्यदृष्टेऽल्पापत्योऽल्पप्रसवोभवति भौमदृष्टेसत्यपिस्वेदुःखितः सत्य पिविद्यमानेपिस्वेधनेदुःखितोभवति बुधदृष्टेमानासक्तःगर्वितः जीवदृष्टेस्वेआत्मीयेकर्मण्यनुरक्तः कुलानुरूपकर्मकृत् शुक्रदृष्टेकुरू स्त्रीद्विष्टः वल्लभः सौरदृष्टेकृपणः अदाता एवंवत्कालनवांशकवशात् ग्रहदृष्ट्यालुभेपिवक्तव्य किंतुतत्रापिकर्कटनवांशकंविनाचंद्रदृष्टि रफलमिति भान्वीवद्गीतेद्यादिदृष्टे भानावादित्येंद्वादिदृष्टेचंद्रादिग्रहैरवलोकितेतदुक्तेनैवप्रकारेणदृष्टिफलंयत्रतत्रराशौयत्रतत्रनवांशकस्थे चंद्रमस्यर्कादिदृष्टेयत्फलमुक्तंतदेवयत्रतत्रराशौ यत्रतत्रनवांशकेव्यवस्थितेऽर्केचंद्रदृष्टेतदेवफलंवाच्यं एवमुक्तंभवति नवांशकवा

स्थितस्यादित्यस्य चंद्रस्य च तत्तद्ग्रहदृष्टिफलं तुल्यं किंतु यदादित्यदृष्ट्या चंद्रस्योक्तं तच्चंद्रदृष्ट्या सूर्यस्य वक्तव्यं तद्यथा मेषवृश्चिकनवांशकस्थे चंद्र
दृष्टे आरक्षिको भवति वृषतुलानवांशकस्थे मूर्खः मिथुनकन्यानवांशकस्थे रंगचरः सिंहनवांशकस्थे सक्रोधः धन्विमीननवांशकस्थे प्रथितबलः मकरकु
म्भनवांशकस्थे अल्पापत्यः कर्कटनवांशकस्थे लग्नगात्रः एवमादित्यस्य नवांशकावस्थितस्य ग्रहदृष्ट्या चंद्रेण फलं समानमिति ८ अथास्य वनवांशकदृष्टि
फलस्य विशेषं वसंततिलकेनाह वर्गोत्तमेति नवांशकव्यवस्थिते चंद्रे नवांशकदृष्टिफलं द्विःप्रकारमुक्तं शुभमशुभं च यथा आरक्षिक इति शुभं वध

अल्पापत्योऽदुःखितः सत्यपि स्वे मानासक्तः कर्मणि स्वेऽनुरक्तः दुष्टस्त्रीष्टः कृपणश्चार्किभागे चंद्रे भानौ तद्
दृग्वादिदृष्टे ८ वर्गोत्तमस्वपरगेषु शुभं यदुक्तं तत्पुष्टमध्यलघुताशुभमुत्क्रमेण वीर्यान्वितोंशकपति
निरुणद्धि पूर्वं राशीक्षणस्य फलमंशफलं ददाति ९ इति बृहज्जातकविवृत्तौ दृष्टिफलाध्यायः
समाप्तः १९ ॥ स्वं चारित्यशुभं च तत्र वर्गोत्तमांशकगते चंद्रे यत्र ग्रहदृष्टिजं फलं शुभमुक्तं तत्पुष्टमतीव शुभं भवति स्वांशकस्थे
तु यच्छुभमुक्तं तन्मध्यमं परनवांशकव्यवस्थिते यच्छुभं तल्लघुस्तोकं विज्ञेयं एवं शुभफलस्य पुष्टतामध्यमलघुता च अशुभमुत्क्रमेण अशुभम
निष्टफलं तदुत्क्रमेण विपरीतं ज्ञेयं परनवांशकस्थस्य चंद्रस्य यदशुभं दर्शनफलमुक्तं तदतीवाशुभं भवति स्वनवांशकस्थस्य मध्यमं वर्गोत्तमां
शकस्थस्य लघुता एवं लग्नादित्ययोरपि दृष्टिफलं योज्यं जातके सर्वाण्येव फलानि भवंतीति माभूत् यस्माद्यवनेश्वरः अन्योन्यराश्यंशकसंप्रयोगे
रन्योन्यसंदर्शनसंगमैश्च अन्योन्यसंयोगविकल्पनाभिरिदं समुद्रांबुवदप्रमेयमिति अतः संदेवराशिदृष्टिनवांशकदृष्टिफलयोरपि संदेहप्रसक्तौ

सोपि तत्र नवांशकपतौ बलवति राशिदर्शनफलबाधनार्थमाह वीर्योन्वित इति यस्मिन्नवांशके व्यवस्थितश्चंद्रो लग्नं वा भवति तस्य नवांशकस्य यो ॥
धिः स चेद्वीर्यान्वितो बलवान् भवति तदा निरूणद्धि पूर्वमयममनिवारयति किं सर्वमेव नहि राशीक्षणस्य फलं नहोरा द्रेष्काण द्वादशभागेक्षणस्य
नवाहत्वांशेक्षणफलमेव ददाति अथांशकपतिर्बलवान्न भवति तदा राशीक्षणांशकेक्षणफले उभे अपि वाच्ये एवं चंद्रलग्नयोरुभयोरपि आदि-
त्यस्य पुनर्नवांशकेक्षणफलमेव वक्तव्यं यस्मात्तस्य राशीक्षणफलमिह नोक्तमिति ९ इति टीका फला ध्याय एकोनविंशतिः १९ अथावो
भावाध्यायो व्याख्यायते तत्रादित्यस्य लग्नगतस्य द्वितीयस्थस्य च फलं मंदाक्रांतयाह शूर इति शूरः संग्रामप्रियः स्तब्धः चिरकार्यकृत् वि

अथ भावाध्यायप्रारंभः शूरस्तब्धो विकलनयनो निर्घृणोर्के तनुस्थे मेषे सस्वस्तिमिरनयनः सिं
हसंस्थे निशांधः नीचेऽंधोऽस्वः शशिगृहगते बुद्बुदाक्षः पतंगे भूरिद्रव्यो नृपहृतधनो वक्त्ररोगी द्वितीये १

कलनयनः हीनदृष्टिः निर्घृणः निर्दयः एवंविधोऽर्के रवौ तनुस्थे लग्नस्थे जातो भवति एतत्तावत्सर्वलग्नेषु सामान्यफलं भवति अथ मेषसिंह
तुलाकर्कटानामन्यतमे लग्नगतेऽर्के तत्र पूर्वोक्तं फलं न भवति वक्ष्यमाणं चोक्तराशीनां प्रतिराशिफलं भवति मेषे सस्व इति मेषलग्ने तत्रस्थे चार्के स
स्वः सार्थः तिमिरनयनः चक्षूरोगी भवति तिमिरश्चक्षूरोगीति प्रसिद्धः सिंहलग्ने तत्रस्थे चार्के निशांधः रात्र्यंधो भवति आदित्यस्य नी
तुलातस्मिन् लग्ने तत्रस्थे चार्के सूर्ये अंधः नेत्रहीनो अस्वः दरिद्रश्च भवति शशिगृहे कर्कटे लग्ने तत्रस्थे पतंगे चार्के बुद्बुदेक्षणः पुष्पिताक्षो भव
ति भूरिद्रव्य इति लग्नाद्द्वितीयेऽर्के भूरिद्रव्यः प्रभूतार्थः नृपहृतधनः राजात्तद्रव्यो वक्त्ररोगी मुखपीडार्तश्च भवति १ ७ ७

अथलग्नात् द्वितीयतृतीयचतुर्थपंचमषष्ठस्थानस्थार्कफलमुपछंदसिकेनाह मतीतिमतिः बुद्धिः विक्रमः पराक्रमः एतौविद्येतेयस्य तथाविधस्तृतीयगेऽर्के
रवौभवति विसुखोदुःखितः पीडितमानसः भित्योद्विग्न चित्तः एवंविधश्चतुर्थगेऽर्केजातो भवति असुतः विपुत्रः धनवर्जितोदरिद्रः एवंविधस्त्रि-
कोणेपंचमस्थेरवौजातोभवति बलवान् बलयुक्तः शत्रुजितश्च शत्रुभिररिभिः जितः एवंविधः शत्रुयातेषष्ठस्थानस्थेऽर्केजातोभवति केचिद्बलवा-
न्नष्टरिपुश्चशत्रुयातइतिपठंति तथाचसत्यः षष्ठेरिपुरोगशोकमः आचार्येणात्रयवनेश्वरमतमंगीकृतं यतः षष्ठस्थानस्थितानांपापानांयवने
श्वरेणानिष्टफलमभिहितं तथाचशक्तिध्वजः षष्ठाश्रितोर्कोविषशस्त्रदाहरुद्रोगशत्रुव्यसनोपतप्तं काष्ठाश्मपातोचविशीर्णदंताम्बुनेत्रादिकमुक्तमिति

मतिविक्रमवान्तृतीयगेऽर्केविसुखः पीडितमानसश्चतुर्थे असुतोधनवर्जितस्त्रिकोणेबल
वाञ्छत्रुजितश्चशत्रुयाते २ स्त्रीभिर्गतः परिभवंमदगेपतंगेस्वल्पात्मजोनिधनगेविकलेक्षण
श्च धर्मसुतार्थसुखभाक्सुतशौर्यभाक्स्वेलाभेप्रभूतधनवान्पतितस्तुरिःफे ॥ ३ ॥ ७ ॥

क्षतांश्च कुजोगतस्तत्रपरिक्षतांगंदद्व्याधितंधिक्कृतिकर्शितंच सौरः शिरोश्माशनिपानवातादिमृष्टियातोपहतंचकुर्यात् अनेनैवातिदेशंपापानामा
चार्यः करिष्यत्यर्कवत् २ अथलग्नात्सप्तमाष्टनवमदशमैकादशद्वादशस्थेऽर्केजातस्यस्वरूपवसंततिलकेनाह स्त्रीभिर्गतइति पतंगेआदित्ये
मदनगेसप्तमस्थानस्थेजातः स्त्रीभिः योषिद्भिः परिभवंगतः प्राप्तोभवति केचिन्महनेपतगइतिपठंति निधनगेअष्टमस्थेपतंगेसूर्ये स्वल्पा
त्मजः अल्पापत्यः विकलेक्षणश्च विकलेअक्षिणियस्य अदृढचक्षुर्भवति हीनदृष्टिर्भवतीत्यर्थः धर्मेनवमस्थेसुतार्थसुखभाक् सुताः पुत्राः

[illegible]संस्तस्य भावः एवं भावो भवति केचित्तु दैर्यसत्वार्थरहितइतिपठंति तथा च सत्वः साधाचारविरोधरूजः मदो ऐश्वर्यनुन्नं वमसंस्थः स्वेदखामेस्तस्ये
[illegible]माह सस्थितोवस्त्रीनभवति स्यो एकादशेभमूतधनवान् बहुवित्तोभवति रिःफे द्वादशे पतितः स्वकर्मपरिभ्रष्टोभवति इत्यादित्यचारः २
[illegible]इत्यादि द्वितीयतृतीयचतुर्थपंचमषष्ठस्थेजातस्वरूपशार्दूलविक्रीडितेनाह मूकइति मूकोवाग्घीनः उन्मत्तः धातुवैषम्याद्यथेष्टकारी जड
अपबिपन्नः अंधो नेत्रहीनः हीनः अनुचितकर्मकृत् बधिरः श्रोत्रेंद्रियहीनः प्रेष्यो दासः एषामन्यतमोजातः शशांकोदयेशशांके चंद्रे उदयगोलग्न
स्थेजातोभवति एतन्मेषवृषकर्कटवर्ज्यं तेषां विशेषमाह स्वर्क्षाजोच्चगतइति स्वर्क्षः कर्कटकः तस्मिंस्तु ग्रेतत्स्थे चंद्रे धनी वित्तवान्भवति अ

मूकोन्मत्तजडांधहीनबधिरप्रेष्याः शशांकोदये स्वर्क्षाजोच्चगते धनी बहुसुतः सस्वः कुटुंबी धने हिंस्रो भ्रा
तृगतः स्वसतनये तत्प्राक्तभावान्वितो नैकारिर्मृदुकायवह्निमदनस्तीक्ष्णोलसश्चारिगे ४

[illegible]चंद्रयमित्र
सुतः प्रभूतपुत्रोभवति चंद्रस्योच्चोवृषः तस्मिल्लग्ने चंद्रे सत्वः अर्थवान्भवति धनेलग्नात् द्वितीये चंद्रे कुटुंबी बहुकुटुंबोभवति [illegible]
तीयस्थानस्थेहिंस्रः क्रूरोभवति प्राणिवधकोवा सस्वेचतुर्थे सतनये तनये पंचमेनस्थानेन युक्ते तत्प्राक्तभावान्वितस्तेन प्रोक्तेन कथितेन भावे
नान्वितोयुक्तोभवति तेनसखेसुखवान्तनये पुत्रान्वितइति नैकारिरित्यनेकारिः बहुशत्रुः मृदुकायः सुकुमारशरीरः मृदुवह्निः मंदाग्निः
मदनस्थानिः मृदुमदनः मैथुनशीलगः तीक्ष्णउग्रस्वभावः अलसः क्रियास्वपटुः एवं विधोरिगेलग्नात् षष्ठस्थे चंद्रे जातो भवति ४

धनक्षयाल्समपाष्टमनवमदशमैकादशद्वादशस्थेचंद्रेजातस्यस्वरूपंशार्दूलविक्रीडितेनाह ईर्ष्युरिति ईर्ष्युःपरर्द्धिमत्सरी तीव्रमदः अतिमदनः एवंविधोमदे सप्तमस्थेचंद्रेजातोभवति बहुमतिः बहुमत्रः चपलबुद्धिरित्यर्थः व्याध्यर्दितः रोगपीडितः एवंविधोऽष्टमस्थेचंद्रेजातोभवति सौभाग्यंसर्वजनवल्लभत्वं आत्मजाः पुत्राः मित्राणिसुहृदः बांधवाःस्वजनाः धनंवित्तंएषांभागीभवति शीतगौचंद्रेधर्मस्थेनवमस्थानाश्रितेजातोभवति निष्पत्तिः निष्पादनं सर्व कर्मसमुपैतिगच्छति धर्मधनधीशौर्यैर्युतः धर्मेणधनेनवित्तेनधियाबुद्ध्याशौर्येणबलेनयुतः एवंविधः कर्मगेदशमस्थानस्थेचंद्रेजातोभवति ख्यातइतिख्यातःसर्वत्रप्रसिद्धः भावगुणान्वितः भावोएकादशोलाभस्थानंतेनान्वितः सलाभइत्यर्थः एवंविधोभवगतेएकादशस्थेचंद्रेजातोभवति

ईर्ष्युस्तीव्रमदोमदे बहुमतिर्व्याध्यर्दितश्चाष्टमेसौभाग्यात्मजमित्रबंधुधनभाक्धर्मस्थितेशीतगौ नि
ष्पत्तिंसमुपैतिधर्मधनधीशौर्यैर्युतःकर्मगेख्यातोभावगुणान्वितोभवगतेक्षुद्रोंगहीनोव्यये ॥ ५॥

क्षुद्रोहिंस्रस्वभावः अंगहीनः अवयवरहितः एवंविधोव्ययेद्वादशस्थेचंद्रेजातोभवति इतिचंद्रचारः ५ अथलग्नादिस्थयोर्भौमबुधयोर्जातस्य स्वरूपंवसंततिलकेनाह लग्नइति लग्नस्थेकुजेप्रहारादिनाक्षततनुः विक्षतशरीरः धनगेद्वितीयस्थेकदन्नः कुत्सितान्नाशीभवति धर्मेनवमेःपवान् पापरतोभवति अन्यसंस्थोदिनकरप्रतिमः अन्येषुपरिशिष्टस्थानेषुस्थितोदिनकरप्रतिमोर्कतुल्यफलः तृतीयचतुर्थपंचमषष्ठसप्तमाष्टमदशमैका दशद्वादशेषुयान्येवादित्यस्यफलान्यभिहितानितान्येवभौमस्यवाच्यानि तद्यथा तृतीयेमतिविक्रमवांश्चतुर्थेविसुखः पीडितमानसः पंचमेसुत धनवर्जितः षष्ठेबलवान् शत्रुजितः सप्तमेस्त्रीभिः परिभवंगतः अष्टमेस्वल्पात्मजः नवमेविकलेक्षणः दशमेसुखशौर्यवान् एकादशेप्रभूत

धनवान् स्वदेशेपतितः इतिसौमचारः अथबुधचारः विद्वान्धनीत्यादि लग्नेबुधेलग्नमेवविद्वान्पंडितोभवति द्वितीयेधनवान् तृतीयेमनवान् [illegible] ॥ गम्य
नेऽबुर्गन्नः चतुर्थेपंडितः पञ्चमेमंत्री षष्ठेशत्रुः विगतरिपुः सप्तमेधर्मज्ञः अष्टमेविश्रुतगुणः प्रख्यातगुणः परतोऽनंतरमन्यस्थाने केवल सुखमन
सवपदशेवेषादशद्वादशेबुधान्वर्कस्यफलान्यभिहितानितान्येवबुधस्यवाच्यानि तद्यथा नवमेकृतार्थसुखभाक् दशमेसुखसौख्यभाक् एकादशे
मातृलपक्वान् स्वदेशेपतितवशति इतिबुधचारः ७ अथलग्नादिस्थस्यजीवस्यफलमिदंवज्जयाह विद्वानिति जीवेगुरौविलग्नात्प्रभृतिस्थिते

लग्नेकुजेक्षततनुर्धनगेवदन्योधर्मेयवान्दिनकरप्रतिमोन्यसंस्थः विद्वान्धनीप्रबलपंडितमंत्र
शत्रुर्धर्मज्ञविश्रुतगुणःपरतोविवज्जः विद्वान्सुवाक्यःकृपणःसुखीचधीमानशत्रुःपितृताधिक
श्च नीचस्तपस्वीसधनःसलाभःखलश्चजीवेक्रमशोविलग्नात् ७ श्रीगजाननप्रस

षु द्वादशेषुस्थानेषुक्रमशः परिपाट्यैतानिफलानि तद्यथा लग्नस्थेगुरौविद्वान्पंडितोभवति द्वितीयेसुवाक्यः शोभनवक्ता [illegible] कृपणः अथवा
चतुर्थेसुखी पंचमेधीमान् बुद्धिमान् षष्ठेशत्रुः विगतरिपुः सप्तमेपितृतोधिकः पितुः सकाशात्गुणाधिकः अष्टमेनीचः स्वकुलानुचितकर्म
कृत् नवमेतपस्वी विद्यमानतपाः दशमेसधनः सवित्तः एकादशेसलाभः लाभयुक्तः द्वादशेखलः क्रूरचेष्टः इतिबृहस्पतिचारः ७ ॥
अथलग्नादिस्थस्यशुक्रस्यफलंचित्रवयाह स्मरनिपुणइति स्मरनिपुणः कामकुशलः सुखितः संजातसुखः एवंविधोविलग्नस्थेशुक्रे
नेकाकेआलोभवति प्रियकलहः कलहवल्लभः सुरतेषु सुरताभिलाषी एवंविधःस्त्वागतेसप्तमस्थेशुक्रेजायोभवति [illegible]

शुक्रे सति स्त्रीतो भवति गुरुवदतो ऽन्यगृहे अतोस्मात्स्थानत्रयादन्यस्मिन् गृहे स्थाने गुरुवत् जीववत्फलानि वक्तव्यानि द्वितीये तृतीये चतुर्थे पंचमे नवमदशमैकादशद्वादशेषु यान्येव गुरोः बृहस्पतेः फलान्यभिहितानि तान्येव शुक्रस्य वक्तव्यानि तद्यथा द्वितीये सुवाक्यो भवति तृतीये कृपणः चतुर्थे सुखी षष्ठे शत्रुः अष्टमे नीचः नवमे तपस्वी दशमे सधनः एकादशे सलाभः द्वादशे खलः सधनोंऽत्ये अंत्ये मीने यत्र तत्र भावस्थे सधनः वित्तवान् भवति स्थानोक्तं तत्फलं न भवति केचिद्गुरुवदन्यतस्तु झषे द्रविणी स्यादिति पठंति अतोनंतरं परिशेषस्थाने गुरुवत् सप्तमे मीने द्रविणी स्यात् भवेदिति इति शुक्रचारः ८ अथ लग्नादिस्थस्य सौरस्य फलं शिखरिण्याह अदृष्टार्थो रोगीति अदृष्टार्थः नित्यं दरिद्रः रो-

स्मरनिपुणः सुरवितश्चाविलग्ने प्रियकलहोस्तगते सुरतेप्सुः तन
यगतः सुखितो मृगपुत्रे गुरुवदतोन्य झषे द्रविणी स्यात् ॥ ८॥

रोगी व्याधितः मदनवशगः कामाधीनः अत्यंतमलिनः अतीवमलोपेतः शिशुत्वे बाल्ये पीडार्तो व्याध्यर्दितः अलसवाक् अव्यक्तभाषी एवंविधः सवि-तृसुते सौरे लग्नस्थिते जातो भवति यदि तुलधन्विमकरकुंभमीनानामन्यतमो राशिः लग्नगतो न भवति तदा तदेव दुष्टफलं भवति एषामन्यतमे ल-ग्नगतस्य सौरस्य फलमाह गुरुस्वर्क्षोच्चस्थ इति गुरुक्षेत्रे धन्विमीनौ शनैश्चरस्य स्वर्क्षे स्वक्षेत्रे मकरकुंभौ तस्यैवोच्चस्तुला एषामन्यतमो राशिः यदि लग्नगतो भवति तत्रस्थिते च सौरे नृपतिसदृशः राजतुल्यो भवति ग्रामपुरपः ग्रामाणां पुराणां चाधिपतिः सुविद्वान्पंडितः चार्वंगः शोभनावयवश्च भवति केचित्सुतस्वर्क्षोच्चस्थ इति पठंति तदयुक्तं यवनाचार्येणाप्युक्तं स्वोच्चे स्वक्षेत्र भवने क्षितिपाल तुल्यो लग्ने ऽर्कजे भवति देशनराधि

नाथः शेषयुतः खगदपीडित एवचास्यैदारिद्र्यकामवशगोमलिनोऽसभ्य १ दिनकरसमोन्यत्रकथितइति अन्यत्रद्वितीयादिषुस्थानेषुदिनकरसमोर्कतुल्यः कथितउक्तः यान्यादित्यस्यफलान्यभिहितानितान्येवसौरस्यवाच्यानि तद्यथा द्वितीयेभूरिद्रव्योनृपततधनोवक्ररोगीचभवति तृतीयेमतिविक्रमवान् चतुर्थेविसुखः पीडितमानसः पंचमेअसुतोधनवर्जितः षष्ठेबलवान् शत्रुनिर्जितः सप्तमेस्त्रीभिः परिभवंगतः अष्टमेस्वल्पात्मजोविकलेक्षणश्च नवमेसुतार्थसुखभाक् दशमेसुखशौर्यभाक् एकादशेप्रभूतधनवान् द्वादशेपतितइति इतिशनेर्भावफलम् ९ अथलग्नादारभ्यये तन्वादयोभावास्तेषुभावेषुव्ययेस्थितानांसर्वेषामेवग्रहाणांफलविशेषमालिन्याह सुतादिति यदेवल्माविग्रहंलग्नमारभ्यद्वादशसुस्थानेषुफल

अदृष्टार्थोरोगीमदनवशगोत्यंतमलिनः शिशुत्वेपीडार्तः सवितृसुतलग्नेत्यलसवाक्
गुरुस्वर्क्षोच्चस्थेनृपतिसदृशोग्रामपुरपः सुविद्वांश्चार्वंगोदिनकरसमोन्यत्रकथितः ९

लग्नादारभ्यतनुकुटुंबसहोत्थादयोभावाः मनुपरिचिंत्य भावाः तनुकुटुंबसहोत्थादयः लग्नदेहादिभावैरिति लग्नंदेहः शरीरंपरिकल्प्यम् अस्त्येव यस्माद्यवनेश्वरः मूर्तिंचहोरांशशिभंचविंद्यादिति अत्रशशिभान्नपरिकल्प्यालग्नापरिकल्प्याः अत्रकाप्यापत्तिः तत्रोच्यते सतस्यभावस्यपुष्टिंहृशतांवाकरोति कथमित्याह सुहृदरिपरकीयः स्वर्क्षतुंगस्थितानांपरिकल्प्याः तेषुशरीरादिभावेषुयोग्रहोव्यवस्थितः एतेषुस्थानेषुस्थितानांफलमनुपरिचिंत्यमिति सुहृत्क्षेत्रंमित्रर्क्षं अरिक्षेत्रंशत्रुभं परकीयमुदासीनभं स्वर्क्षमात्मीयक्षेत्रं तुंगमुच्चभं भावस्थोग्रहोयादृशेक्षेत्रेभवतितादृशंफलंप्रयच्छति नन्वत्रसुहृदादिक्षेत्राणांपरिगणनाकृता तत्रनशुभाशुभफलं विचिंत्यम् परिकल्प्य

भागयुक्तः उच्यते अर्थादेवैष ज्ञायते तथामित्रक्षेत्रस्थोभाववृद्धिंकरोति शत्रुक्षेत्रादिस्थश्चतद्धानिं तच्चवेयशआशभक्षेमेनोक्तोमित्रकोणनीचमोतेमित्रा
द्ये मित्रादिक्षेत्रान्यक्षेत्रोपलक्षणानिज्ञेयानि कः पुनरपिअरिपरकीयोर्विशेषउच्यते उदासीनोत्रपरोभिप्रेतः अरिः शत्रुः परउदासीनः तत्रैतदुक्तं भ
वति पापः सौम्योवा नीचस्थः शत्रुक्षेत्रस्थोवा यस्मिन्भावेव्यवस्थितः तस्यभावस्यहानिंकरोति उदासीनक्षेत्रस्थोनहानिंनचवृद्धिं मित्रक्षेत्र
स्वक्षेत्रेमूलत्रिकोणेस्वोच्चेव्यवस्थितोभावस्यवृद्धिमिति एतत्केषांचिन्मते तथाचभगवान्गार्गिः नीचर्क्षरिपुगेहस्थोग्रहोभावविनाशकृत् उ
दासीनगृहेमध्योमित्रर्क्षस्वत्रिकोणगः स्वोच्चगश्चग्रहोवश्यंभाववृद्धिकरः स्मृतइति सत्याचार्यस्तुपुनः समुपचयविपत्तीसौम्यपापेषुकथयति य

सत्तदरिपरकीयस्वर्क्षतुंगस्थितानांफलमनुपरिचिंत्यंलग्नदेहादिभावैः समु
पचयविपत्तीसौम्यपापेषुसत्यः कथयतिविपरीतंरिःफषष्ठाष्टमेषु ॥ १० ॥

स्मिन्भावेसौम्याः स्थितास्तस्यभावस्यसमुपचयंवृद्धिंकुर्वंति यस्मिन्भावेपापाः स्थितास्तस्यभावस्यविपत्तिंहानिंनकुर्वंति किंतुरिःफषष्ठाष्टमेष्वेतद्वि-
परीतंकथयंति रिःफेद्वादशेस्थानेसौम्याः भावहानिंकुर्वंति पापाः वृद्धिंतेनरिःफेसौम्याव्ययहानिंकुर्वंति पापाः व्ययवृद्धिं षष्ठेसौम्याः शत्रुहानिं
कुर्वंति पापाः शत्रुवृद्धिं अष्टमेसौम्याः मृत्युहानिंकुर्वंति पापाः मृत्युवृद्धिमिति तथाचसत्यः सौम्याः पुष्टिंपापास्तद्धानिंसंस्थिताग्रहाः कुर्युः मूर्त्या
दिषुनिधनेंत्येषष्ठेचविपर्ययात्फलदाः ननुपूर्वंसौम्यानांपापानांचोपचयस्थानावस्थितानांशुभंफलंव्याख्यातंतत्कथं षष्ठस्थाः पापाः शत्रुवृद्धिंकुर्वंति
अत्रोच्यते पूर्वंसामान्येनोक्तं यत्रचवाचनिकोबाधाभवति तत्रसामान्यंभावफलंत्यक्त्वायथोक्तफलंवक्तव्यं यद्येवंकथंस्वल्पजातकेउक्तं पुण्यानिश

भाभावान्मूर्त्यादौ ग्रंथिसंस्थिताःपापाः सौम्याःषष्ठेरिम्याःसर्वेनेशाव्ययाष्टमगाइति अत्रोच्यते बृहज्जातके आचार्येणोक्तं स्वल्पजातके न्‍या । [illegible]यमतेन
मतिज्ञेयमन्यत्र्वेण ज्योतिषमागमशास्त्रंविप्रतिपत्तौनयोग्यमस्माकं स्वयमेवविकल्पयितुंकिंतुबहूनांमतंवक्ष्ये यत्राचार्याणांसमसंख्यानांमतभेदः स
मत्वंभवति तत्रवराहमिहिरोपतद्वयमपिदर्शयति तथाचबृहद्यात्रायामन्यरूपांग्रहकुंडलिकांस्वल्पयात्रायांसामान्यरूपांपठति एवंबृहद्लसे
विवाहपटलयोरपि १० अथग्रहकुंडलिकाफलविशेषमनुष्टुभाह उच्चेति ग्रहकुंडलिकायांफलंद्विविधमुक्तं शुभमशुभंच तत्रयच्छुभफ-
लं तदुच्चत्रिकोणस्वसुहृच्छत्रुनीचगृहार्कगे ग्रहे दद्यात्यथाक्रमंपादोनदलपादाल्पनिष्फलंभवति तेनोच्चस्थोग्रहः संपूर्णमयच्छति मूलत्रिको

उच्चत्रिकोणस्वसुहृच्छत्रुनीचगृहार्कगैः शुभंसंपूर्णपादोनद
लपादाल्पनिष्फलम् ॥ इतिबृह॰भावाध्यायःसमाप्तः ॥२०॥

णस्थः पादोनंस्वक्षेत्रस्थोऽर्द्धं मित्रक्षेत्रस्थः पादफलं शत्रुक्षेत्रस्थः पादादप्यल्पम् नीचस्थोस्तमितश्चनकिंचिदपि एवंशुभफलं शुभग्रहण
देवाशुभस्यग्रहस्याशुभमोव्याख्येयः तत्रास्तमितोनीचस्थश्चाशुभफलंसंपूर्णमयच्छति शत्रुक्षेत्रस्थः पादोनंमित्रक्षेत्रस्थोऽर्द्धं स्वक्षेत्रस्थः
पादम् त्रिकोणस्थः पादादप्यल्पं उच्चस्थोनकिंचिदपि एवंजातककाले ग्रहस्यावस्थानात्फलंवाच्यं दशाष्टकवर्गादिफलपक्तिकाले शुभम
शुभंवापुष्टफलंबलवानेवप्रयच्छति एतच्चपूर्वमेवव्याख्यातं उक्तंच तत्कालबलयुक्तोभवति यदिदशाधिपतेस्तस्यशुभमशुभंवापिफलंन
न्यूनंनित्यमेवपरिपूर्णं ॥ इतिश्रीभट्टोत्पलविरचितायांबृहज्जातकविवृत्तौभावाध्यायोविंशतिःसमाप्तः २० श्रीराम[illegible]

[illegible]भ्यायोगाः तत्रादौ बेशिकादि संज्ञकोत्तरवृद्ध्यानमहगतानां फलं अभिधेयं तत्र फलं पिता यथाह कुलसमकुलेति
स्वोच्चस्तराशि चैकवृद्ध्या स्थितैः ग्रहै र्जाताः कुलसमकुलमुख्यबंधुपूज्यधनिसुखिभोगिनृपाः पुरुषा भवंति यस्मिन्नुच्चस्थे [illegible]
[illegible] कुलसमः स्वकुलतुल्यो भवति एवं द्वयोः स्वक्षेत्रस्थयोः कुलमुख्यः स्वकुलप्रधानः स्वकुलाधिकः त्रिषु बंधूनां पूज्यः [illegible]
नृ पंचसुखी षट्सुभोगी नृपतुल्यः केचिद्भूपइतिपठंति सचोपमानाद्भूपति रिव भूपस्तत्सममलमेवमुक्तं स्वल्पजातके कुलकुलमुख्य-
धिकबंधुमान्यधनिभोगिनृपसमनरेंद्राः एवं षट्सु नृपसमः सप्तसु नृपोराजा एवं गुणः एकोत्तरवृद्ध्या स्वक्षेत्रगो जातो भवति परविभवेत्यादि

कुलसमकुलमुख्यबंधुपूज्याधनिसुखिभोगिनृपाः स्वभैकवृद्ध्या प
रविभवसुखलत्त्ववंधुपोष्यागणपबलेशनृपाश्च मित्रभेषु ॥ १ ॥

एकवृद्ध्या इत्यनुवर्तते मित्रभेष्वेकवृद्ध्या स्थितेषु परविभवसुखलत्त्ववंधुपोष्यागणपबलेशनृपाश्च जाता भवंति तेनैकस्मिन्मित्रक्षेत्रस्थे [illegible]
परविभवपोष्यो भवति पराजीवीत्यर्थः द्वयोः सुखतोष्यः त्रिषु स्वपोष्यो ज्ञातिपोष्यो भवति चतुर्षु बंधुपोष्यः भ्रातृपोष्य इत्यर्थः पंचसु गणपः [illegible]
स्वामी षट्सु बलेशः सेनापती सप्तसु नृपो राजा १ अथोच्चगतस्यैकस्यापि मित्रदृष्टस्य फलमेकोत्तरवृद्ध्या नीचशत्रुस्थानां [illegible]
जनयतीति एकोप्युच्चगतो ग्रहो मित्रदृष्टः सुखदृष्ट्याभिहितः नृपं राजानं जनयति उत्पादयति एवमेकोप्युच्चगतो मित्रयोगान्वितश्च [illegible]
धनसमेतं [illegible] जनयति प्रचुरधनसमेतं पर्याप्तवित्तयुक्तं सिद्धं च सर्वत्रावासपूजं जनयति विधनविसुखमूढेत्यादि एकवृद्ध्येत्यनुवर्तते एव

[illegible]नस्थोपु शत्रुक्षेत्रस्थेपु नीचोपुवायहेतुरिश्चविषमस्थमूढ[illegible]विलाघं धनसा[illegible]धदुःखसमेत[illegible] भवंति तेन[illegible] यह[illegible]
[illegible]तो[illegible]भवतिस्वविधनः विगतधनोभवति दरिद्रः यस्माद्धे सविस्तरेणदुःखितः यस्य[illegible] सपुत्रः [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]पंचसबंधवतसोभवति यस्यपद्मसतबोभवति बहुदुःखसंततः यस्यसमस्तधहुरि[illegible]मेतोभवति [illegible] [illegible]
एकदुसिंसेता[illegible]नीचोपुक्तोव नीचेयद्यपिसमनस्तंभवंति तथापिक्रमादिवत्पूर्वशास्त्रानुसारेणतत्वोपदेशः २ अथकुंभलग्न[illegible] [illegible]
फलस्फुट[illegible]तिवृथाह नकुंभलग्नमिति सत्याचार्यः कुंभलग्नंजन्मनिनष्टमाह नशोभनमुक्तवान् तथाचसत्यः जन्मनि[illegible] [illegible]

जनयतिनृपमेकोप्युच्चगोमित्रदृष्टः प्रचुरधनसमेतंमित्रयोगाच्चसिद्धं वि
धनविस्तरसूद्व्याधितोबंधनघोवधदुरितसमेतः शत्रुनीचर्क्षगेषु ॥२॥

रिविधलग्नकर्ज्यैःस्यात् होराच्चभवेदित्याहृपदेषिहकुंभकर्ज्यैहि कुंभविलग्नेजातोभवतिनरोदुःखशोकसंतप्तइति नभागभेदादिति [illegible]
भागभेदात् द्वादशभागभेदाज्जन्मनिकुंभलग्नमशुभमिति यस्यतस्यलग्नस्यकुंभद्वादशभागेजन्मनष्टमपितितेषांभवनकुंभलग्ने [illegible]
तानुसारिणाश्रुतकीर्तिनाप्युक्तं सर्वस्मिन्नुभयतेकुंभाद्द्वादशांशकेयदाभवति यशोनतरास्मसितः प्रराल्पभोजीभवेत् सुरूपइति [illegible]
[illegible]चाणाक्याद्बहुः कस्मांशभेदइति यदुक्तं भागभेदात्कुंभलग्नंजन्मनिनष्टमं तत्कस्यराशेर्लग्नगतस्य कुंभद्वादशभागेनास्त्वीत्युक्तं
[illegible]विद्यते यस्मात्परिकुंभस्यद्वादशभागेनाष्टमस्तदासर्वाण्येवलग्नान्यनिष्टानिनिरर्थकानिभवंति तस्मादतिप्रसंगः [illegible]

मेवांशभंनकश्चरागभेदइति तथाचतद्वाक्यम् कुंभद्वयस्यभागोलग्नमबोनप्रशस्यतेयवनैः सर्वोतंसर्वेषांलग्नगतानामनिष्टफलं [illegible]
शीनांनवक्तसर्वशास्त्रकाराणां तस्मात्कुंभविलग्नोजन्मन [illegible] वामइति ३ अधुनाहोरास्थानांग्रहाणांफलंप्रसंगतः [illegible]
असद्ग्रहाःपापाः तेषुसत्सुपापेषुसमभेषुविषमराश्यवस्थितेषुनकेवलंयावद्दिनेशहोरायामादित्यहोरायांतेषुयासेषुविषमराशिषु [illegible]
मार्दस्यायदाभवति तदाजातःख्यातःसर्वत्रप्रसिद्धः महोद्यमबलार्थयुतः महत्सुकार्येषूद्यमरतोबलवान् वीर्यवान् [illegible]
अतितेजाअतितेजस्वीभवति चांद्रींशभेष्विति युजियुग्मोशोशभेषुसौम्यग्रहेषुचांद्रीहोरायांतेषुसमराशिषु [illegible]

नकुंभलग्नंशुभमाहसत्योनभागभेदाद्यवनाचदंति कस्यांशभेदोनतथास्तिराशेरतिप्रसंगस्त्वि
तिविष्णुगुप्तः ३ यातेष्वसत्स्वसमभेषुदिनेशहोराख्यातोमहोद्यमबलार्थयुतोतितेजाः चां
द्रींशभेषुयुजिमार्दवकांतिसौख्यसौभाग्यधीमधुरवाक्ययुतःप्रजातः ४

ति तदाजातोमार्दवयुक्तोमृदुस्वभाव
कांतियुतोद्युतिमान् सौख्ययुतः सुखान्वितः सौभाग्ययुतः सर्वजनप्रियः धीयुतः मतिमान् मधुरवाक्ययुतः प्रियंवदः एतैर्गुणैर्युक्तो
जातोभवति ४ अथपुनरपिहोरागतंफलमिंद्रवज्रयाह तास्वेवेति तास्वेवपूर्वोक्तासुहोरास्वपरक्षेगेषन्यराश्याश्रितेषुजातानराः स
र्वेषुपूर्वोक्तगुणेषुमध्याःभवंति एवदुक्तंभवति समराशिषुरविहोरायांपापग्रहाणामवस्थानंभवति तदाजातानांपूर्वोक्तगुणामध्याभवंति
एवंविषमराशिषुचंद्रहोरायांसौम्यग्रहाणामवस्थानंभवति तदाजातानांपूर्वोक्तगुणामध्याभवंति व्यत्यस्तहोराभवनस्थितेष्विति व्यत्य

बृ॰टी॰ १२

आ॰यो॰ २१

स्वास विपरीतस्थास्कहोरास व्यत्यस्तेषुच भवनेषुराशिषुस्थितेषुग्रहेषुजाता मर्त्यामनुष्या उक्तगुणैः प्राग्दिष्टैः गुणैः विहीनावर्जिता भवंति ए
तदुक्तंभवति मराशिषुचंद्रहोरायांपापानामवस्थानंभवति तदाजाताप्महोद्यमबलार्थहीनाभवंति विजस्य एवंविषमराशिषुआदित्य
होरायांसौम्यानामवस्थानंभवति तदाजाताप्दिक्कांतिसौख्यसौभाग्यधीमधुरवाक्यविहीनाजाताभवंति अत्रचदर्शितग्रहावस्थानेयथा
यथाग्रहबहुत्वंभवति तथातथागुणबहुत्वंवक्तव्यं ५ अथद्रेष्काणावस्थानाच्चंद्रस्यफलंवसंततिलकेनाह कल्याणरूपगुणमिति आ
त्मीयद्रेष्काणेयदाचंद्रःस्थितोभवति अथवासुहृद्द्रेष्काणेस्थितस्तदाजातः कल्याणरूपगुणः प्रशस्तरूपः प्रशस्तगुणश्चभवति आत्मी-

तास्वेवहोरास्वपरर्क्षगेषुज्ञेयानराःपूर्वगुणेषुमध्याः व्यत्य
स्तहोराभवनस्थितेषुमर्त्याभवंत्युक्तगुणैर्विहीनाः ॥५॥

यद्रेष्काणभिन्नद्रेष्काणावस्थानंविनान्यद्रेष्काणावस्थितेचंद्रमसिविचारः यस्मादुक्तमन्यगस्तदधिनाथगुणंकरोति यस्मिन्द्रेष्काणेचंद्रमावस्थितः
तस्यस्वाधिपतिः सयदिचंद्रस्यतत्कालमध्यस्थस्तदाजातस्यमध्यमोरूपगुणोभवतः अथद्रेष्काधिपतिश्चंद्रस्यतत्कालमरिस्तदाजातो
रूपगुणहीनोभवति व्यालोद्यतायुधेति व्यालद्रेष्काणः सर्पद्रेष्काणस्तत्रस्थेचंद्रेजातः तीक्ष्णउग्रोभवति उद्यतायुधद्रेष्काणः सायुधस्तत्र
चंद्रेजातोविहिंसोमारणात्मकोभवति माणियातरतइत्यर्थः चतुष्चरणः चतुष्पदद्रेष्काणः तत्रस्थेचंद्रेगुरुतल्परतोगुरुदाराभिगामी भ
वति अंडजद्रेष्काणः पक्षिद्रेष्काणस्तत्रस्थेचंद्रेऽटनः परिभ्रमणशीलोभवति आत्मीयादिद्रेष्काणस्थेचंद्रमसिफलद्रेष्काणस्थेचंद्रमसि

१२७

तः फलद्वयमपिवक्तव्यं अथव्यालद्रेष्काणाः कर्कटद्वितीयः वृश्चिकाद्याः मीनतृतीयः उपलायुधद्रेष्काणः मेषाद्यः मेषतृतीयः मिथुनद्वितीयः सिंहाद्यः तुलाद्वितीयः कुंभाद्यश्च अत्रापिगुणद्वयातर्भूतद्रेष्काणस्थेचंद्रेफलद्वयंवक्तव्यमिति ६ अधुनामेषादिनवांशकजातस्वरूपमाह स्तेनइति मेषवर्ज्यमन्यस्मिन्राशौमेषलग्नगते नवांशकेजातः स्तेनश्चौरोभवति वृषवर्ज्यवृषनवांशकेजातोभोक्ता असंचयशीलः एवं मिथुनवर्ज्यमिथुननवांशकेजातः पंडितोविद्वान्भवति कर्कटनवांशकेजातः आढ्यः ईश्वरः सिंहांशकेनरेंद्रोराजा कन्यांशकेक्लीबः पुरुषत्वर[illegible] हितः तुलांशकेशूरः संग्रामभिद्यः वृश्चिकांशकस्थोविशिष्टहकजीवी धन्व्यंशकेदासवृत्तिः मकरांशकेपापः कुंभांशकेहिंस्रः क्रूरः मीनांशके

कल्याणरूपगुणमात्मस्तद्रेष्काणेचंद्रोन्यगस्तदधिनाथगुणंकरोति व्यालोद्यतायुधचतु
ष्पदणाडजेषुतीक्ष्णोऽतिहिंस्रगुरुतल्परतोऽटनश्च ६ स्तेनोभोक्तापंडिताढ्योनरेंद्रःक्लीबः
शूरोविष्टिहृद्दासवृत्तिः पापोहिंस्रोऽभीश्चवर्गोत्तमांशेष्वधामीशाराशिवद्द्वादशांशैः ॥ ७ ॥

भीः निर्भयः केचिदधीरितिपठंति अधीःबुद्धिरहितः आचार्यस्यचाभीरभिमतं तथाचस्वल्पजातके तस्करभोक्तृविचक्षणधनिनृपतिन पुंसकाभयदरिद्राः खलपापोग्रोत्कृष्टामेषाद्यानांनवांशभवाइति वर्गोत्तमांशेष्वधामीशाः एष्वेवराशिषुवर्गोत्तमांशेषुजाताएषामेवपूर्वोक्ताना मीशाः स्वामिनोभवंति एतदुक्तंभवति मेषलग्नेमेषनवांशकेजातश्चौरस्वामीभवति वृषलग्नेवृषनवांशकेजातोभोक्तृणामसंचयशीलानांस्वा मीभवति एवंमिथुनेपंडितस्वामी कर्कटलग्नेईश्वराणांस्वामी महाधनिकः सिंहेनृपस्वामी महाराजाधिराजः कन्यायांक्लीबस्वामी तुलेशू

राणांस्वामी वृश्चिके भारवाहानांस्वामी धन्विनिवृपाणांस्वामी मकरे पापानांस्वामी कुंभे क्रूराणांस्वामी मीनांशकेऽभयानांस्वामी राशिवद्द्वादशांशेरिति
द्वादशांशोः राशिवत्फलानिवाच्यानि यानिमेषादिस्थेत्वंशपासिफलान्यभिहितानि तान्येवमादीनितान्येवमेषादिद्वादशांशकजातस्यच
वाच्यानीति ७ अथभौमसौरयोः स्वत्रिंशांशकस्थयोः फलंवसंततिलकेनाह जायान्वितइति जायान्वितोभार्यायुक्तः बलवीर्यविभूषणान्वलं
करणानि सत्वमौदार्यमेवैर्युक्तः तथातितेजाः अतिसाहसेनासमीक्षितकार्यकरणेनचयुक्तः एवंविधः कुजेभौमेस्वभागेस्वत्रिंशांशकस्थेजातोभ
वति रोगीव्याधितः मृतस्त्रयुवतिः मृतास्त्वाआत्मीयायुवतिर्भार्यायस्य विषमः क्रूरः अन्यदारोऽन्यसंबंधिनीदारायस्य परदारासक्तः दुःखी-

जायान्वितोबलविभूषणसत्वयुक्तस्तेजोतिसाहसयुतश्चकुजेस्वभागे
रोगीमृतस्वयुवतिर्विषमोन्यदारोदुःखीपरिच्छदयुतोमलिनोर्कपुत्रे ८

नि सुखः परिच्छदयुतः गृहवस्त्रपरिवारोपेतः मलिनः मलोपेतः एवंविधोर्कपुत्रे सौरे स्वत्रिंशांशकस्थेजातोभवति नन्वत्रत्रिंशांशकग्रहणंवा
स्ति तत्कथंज्ञायते त्रिंशांशकफलमेतत् उच्यते शक्रफलाभिधानेत्रिंशांशकग्रहणंभविष्यति ८ अथजीवबुधयोः स्वत्रिंशांशकस्थयोः
जातस्यस्वरूपंवसंततिलकेनाह स्वांशइति धनेनवित्तेनयशसाकीर्त्यासुखेनानंदेः स्वतेजबुद्ध्याप्रज्ञयाचयुक्तः तेजस्वीसोत्साहः पूज्यः
लोकवंद्यः निरुक् स्वस्थदेहः उद्यमवान् उत्थानशीलः भोगवान् भोगसंयुक्तः एवंविधःसुरोजीवेस्वत्रिंशांशकस्थेजातोभवति मेधावुरिः
कलागीतवाद्यनृत्यपुस्तकचित्रकर्मादिकाः कपटः दांभिकत्वं काव्यकेवःकर्म विवादः वाक्यतुलं शिल्पंतक्षकर्मादि शास्त्रार्थः सभामानवाक्

वानं साहसमसमीक्षितकार्यकरणशीलता अतिमान्योऽतिपूज्यः एवंविधाः शशिजेबुधेस्वत्रिंशांशकस्थेजाताः भवंति केचिदत्रपर्यायेऽपवनके
वेच्छंति तथापिनकश्चिद्दोषः ९ अथशुक्रस्यस्वत्रिंशांशकस्थस्य भौमादित्रिंशांशकस्थयोश्चंद्रार्कयोश्चजातस्यस्वरूपंमदाचार्यआह
स्वत्रिंशांशेति बहुसुतः प्रभूतपुत्रः बहुसुखोऽपरिमितसुखः आरोग्येणनिरोगतया भाग्यैःजनप्रियत्वेन अर्थेनधनेन रूपेणसुचारुतयासंयुक्तः
स्वत्रिंशांशेति बहुसुतः प्रभूतपुत्रः ... केचिद्भार्यार्थरूपइतिपठंति भार्ययाकलत्रेण तथातीक्ष्णःक्रूरः सुललितवपुः शोभनशरीरः सुप्रकीर्णेन्द्रियः विक्षिप्तेंद्रियार्थः सुप्रकीर्णानि
विक्षिप्तानींद्रियाणियस्य बहुस्त्रीगमनशीलः एवंविधः शुक्रेस्वत्रिंशांशकस्थेजातोभवति शूरस्तब्धावित्यादिआरपूर्वांशकेषुभौमभवनेषु-

स्वांशेगुरौधनयशःसुखबुद्धियुक्तास्तेजस्विपूज्यनिरुद्यमभोगवंतः मेधाकलाकपटकाव्यविवादशिल्पशास्त्रा
र्थसाहसयुताशशिजेतिमान्याः ९ स्वत्रिंशांशेबहुसुतसुखारोग्यभाग्यार्थरूपः शुक्रेतीक्ष्णःसुललितवपुःसुप्र
कीर्णेंद्रियस्त्र शूरस्तब्धौविषमवधकौसद्गुणाढ्यौसुखिज्ञौचार्वंगौस्त्रैरविशशियुतेष्वारपूर्वांशकेषु १० इति॰आ॰या॰२१

भागेषुरविशशियुक्तेष्वर्कचंद्रसंयुक्तेषुयथासंख्यफलानि तद्यथा भौमत्रिंशांशकस्थेऽर्के शूरःसंग्रामप्रियः चंद्रेस्तब्धश्चिरकारी सौरित्रिंशांशक-
स्थेऽर्के विषमःक्रूरःभवति चंद्रमसिवधकः जीवत्रिंशांशकस्थेऽर्के सद्गुणोभवति चंद्रमस्याढ्यः ईश्वरः बुधत्रिंशांशकस्थेऽर्केसुखीभवति चंद्रेज्ञः
पंडितः शुक्रत्रिंशांशकस्थेऽर्केचार्वंगःशोभनशरीरः चंद्रमसीष्टः सर्वजनप्रियः एवमारपूर्वेष्वंशेषुआरोगारकः पूर्वःप्रथमोयेषामंशकानांते-
शाद्यागानांतेष्विति १० इतिश्रीभट्टोत्पलविरचितायांबृहज्जातकवृत्तौआश्रययोगाध्याय एकविंशतिःसमाप्तः २१ श्रीसांबसदाशिव

अथातः प्रकीर्णकाध्यायो व्याख्यायते मिश्रः प्रकीर्णक इत्युच्यते तत्र ग्रहाणां परस्परं कारकसंज्ञां वेवाठीयेनाह स्वर्क्षेति स्वर्क्षं स्वदं [illegible] यो ग्रहः स्थि
तः यश्च तुंगे स्वोच्चे यश्च मूलत्रिकोणे स्थितः स च यदि केंद्रकंटके चतुष्टये इत्याश्रितः स्थितो भवति एवंविधस्य ग्रहस्यान्योऽपि एवंविधः केंद्रगो यदि स्या
त् तदा तौ ग्रहावन्योन्यं परस्परं कारकाख्यौ भवतः अनेन प्रकारेण यः कर्मगः यो यस्मात् ग्रहात् दशमस्थानस्थः स विशेषतः विशेषेण तेषां ग्रहा
णां मध्यात्कारकसंज्ञां लभते अत उक्तं कर्मगस्तु तेषां विशेषत इति १ अथास्यैवोदाहरणप्रदर्शनार्थं श्लोकद्वयमाह कर्कटेति यथा कर्कटोद
ये कुलीरलग्ने तत्स्थेन्दोर्गुरुः पश्चंद्रे कुजोऽंगारकः यमः सौरः अर्कः आदित्यः सूरिः बृहस्पतिः एते कुजयमार्कसूरयः स्वोच्चगाः आली चतुर्गस्था

स्वर्क्षतुंगमूलत्रिकोणगाः कंटकेषु यावंत आश्रिताः स
र्व एव तेऽन्योन्यकारकाः कर्मगस्तु तेषां विशेषतः ॥ १ ॥

५	चं बृ ४	३
६		२
शु ७		सू १
८	मं १०	१२
९		११

यदि भवंति कुजोऽपवरो यमस्तुले अर्को मेषे सूरिः कर्कटे तदा ते परस्परमन्योन्यं कारका निगदिता उक्ताः अनेन प्रकारेण
यावंतो भवंति तावंतः परस्परं कारकाख्याः अनेनोदाहरणेनैतत्प्रतिपादितं भवति यथा पुरुषस्य जन्मलग्ने केंद्रे विना
स्वक्षेत्र उच्चत्रिकोणगाः अपि संततं परस्परं कंटकगास्तदा कारकसंज्ञामपि लभंते लग्नगस्येति लग्नगस्य ग्रहस्य ग्रा
ग्रे समवस्थितस्य सकलः सर्वो ग्रहो वरगः दशमस्थानस्थश्चतुर्गश्चतुर्थस्थानस्थश्च कारकसंज्ञो भवति अनेनैतदु-
क्तं भवति लग्नगो ग्रहः स्वक्षेत्रगोच्चत्रिकोणेषु यद्यपि भवति तस्माद्यो दशमश्चतुर्थो वा [illegible]

यदिलग्नगतःस्वकारकाख्योभवति नतस्यचग्रमतइति एतदुक्तं स्वमस्यानवलोकांशुगाहति २ अथपुनरपिअन्यत्कारकलक्षणमनुष्टुभाह स्वत्रिकोणोच्चगाइति स्वत्रिकोणोच्चगोग्रहः कारकत्वेहेतुः कारणंनकेंद्रस्थः यतोन्योन्यग्रहस्यलग्नेकेंद्रविनाप्यवस्थितस्यवाकारकत्वं दृष्टः कर्मणोदशमस्थानस्थोभवतिसचस्वक्षेत्रोच्चमूलत्रिकोणानामन्यतमेनभवति तस्माच्चदशमस्थस्यपदिसत्त्वमित्रंनिर्गतोनकेवलंशत्वगुणसंपन्न स्तेनभिन्नगुणेनसंयुक्तस्तात्कालिकेमित्रामित्रविधिनाधिमित्रत्वमासास्तथाविधः सर्वग्रहः कारकाख्योभवति यस्यचदशमः सतस्यकारकाख्यो नभवति कारकसंज्ञाचयावायाप्युपयुज्यते यतस्तत्रोक्तं रिक्तोपहतदशायांजन्मोदयनाथशत्रुपाकेच स्वदशेशकारकदशासंज्ञयपाकेनोदयति

कर्कटोदयगते यथोडुपे स्वोच्चगाः कुजयमार्कसूरयः कारकाभिगदिताः परस्परंलग्नगस्यसकलोंब

रागः २ स्वत्रिकोणोच्चगोहेतुरन्योन्यंयदिकेंद्रगः सत्त्वगुणसंपन्नःकारकश्चापिसस्मृतः ३

शुभंवर्गोत्तमेजन्मवेशिस्थानेचसद्ग्रहे अशून्येषुचकेंद्रेषुकारकाख्यग्रहेषुच ॥ ४ ॥

रिति तथासतिवेशिग्रहयुक्तः कारकर्क्षेपिचंद्रःजयसुखधनदातानत्सहर्ताम्यथेति २ अथकारकसंज्ञाप्रयोजनमनुष्टुभाह शुभमिति यः स्यलग्नवंशेवर्गोत्तमाख्येजन्मभवति चंद्रोपिवावर्गोत्तमांशगतोभवति तस्यशुभंजन्मयस्मिन्राशौपुरुषस्यजन्मसमयेर्कःस्थितस्तस्माद्यो योद्वितीयोराशिः सवेशिसंज्ञः यस्यचप्रागुक्तेवेशिस्थानेसद्ग्रहः सौम्यग्रहोबुधगुरुसितानामन्यतमोभवति तस्यापिशुभंजन्म यस्यजन्मलग्नकेंद्र चतुष्टयादेकमप्यशून्यंकेंद्रंभवति तस्यापिशुभंजन्म अत्रसौम्यग्रहाधिष्ठितेकेंद्रेविशेषणशुभंजन्म यस्माद्गुरुमनेनैव एकस्मिन्नपिकेंद्रेयदि

[illegible] अथ नवमकर्मेशाश्च सुभं भातु यत्कर्मी: तस्य जन्मनि कारकास्मा: यत्कसंज्ञा भवंति तस्यापि ... ज्ञान अन्यथ । गुणाभिवृद्धितरमेवकस्य ५ अथ केन्द्रयोगेनानायेषोवनेकस्मी भवति दशापतिफलमाह वैतस्मीनेनाह मध्येवयस इति गुरुर्जीव जन्म निजवयसोर्न रमा: स्थितः तदूपति: जन्मप: यस्मिन् जातः तदधिपो लग्नप: एतस्मन्यतमो यस्य कथं केंद्रे भवति तस्य वयसो मध्ये सुख-दो भवति मेषादेरुदयो भवतीत्यर्थ: अत्र वयवे पर: लग्नाधिपो लग्नपतिश्च येषां चतुष्टये स्थ इत्यवान् गुरुर्वा चतुष्टयेऽपि स्थाने संगतः स्थात् चतुर्थ ... अन्यतमा यदा भवति तदास्य दशा य: कारकफलप्रदस्यात् एवं पृष्ठोदयेत्यादि दशापतिर्दशाप्रवेशकाले पृष्ठोदयराशिषो मेषवृषधन्विमकराणामन्यतमोऽस्थितो यदा भवति तदास्य दशा

मध्येवयस: सुखप्रदा: केंद्रस्थागुरुजन्मपलग्नपा: पृ-
ष्ठोभयकोदयर्क्षगास्त्वंततः प्रथमेषु पाकदा: ॥ ५ ॥

ते फलप्रदो भवति अथोभयोदयेषु मीने भवति तदा तद्दशामध्ये फलप्रदो भवति अथ शीर्षोदये शीर्षोदयो मिथुनसिंहकन्यातुलावृश्चिककुंभानामन्यत मो यदा भवति तदा प्रथमदशाप्रवेशसमये फलप्रदो भवति एवं शुभस्याप्यशुभस्य वा पक्तिर्वाच्या दशाकाले त्रिधा परिकल्प्य [illegible] स्य फलं परिकल्प्यते आद्ये मध्ये त्वेवान्त्ये चंद्र: सत्फलबोधनानि कुरुते पापानि चातोऽन्यथेति एतत्त्रिधाविभक्ते दशाकाले ऽयं पूर्वोक्तं सर्व-भावलेपत्वं दशापति: प्रवेशकाले तिष्ठेत् फलं ददातीत्येतत् कथमस्माभि: यवनेश्वरादिभि: सामान्येनोक्तं उच्यते [illegible] तत्प्रावन्यवार्षि: आद्यंतमध्यफलद: शिर: पृष्ठोभयोदये दशाप्रवेशसमये बिम्ब ... दशापतिरिति ५ । [illegible]

[illegible]वर्गफलस्यकालं [illegible]ह दिनकरेति [illegible]कालेपास्मिन्नंशे शुभमशुभंवा [illegible]वर्गफलं दिनकर [illegible] [illegible]
[illegible]मवेशकाले आद्येभिभागेतिष्ठन्नेवफलमयच्छति एवमेवरुधिरोभौमः गुरुर्जीवः भृगुःशुक्रः एतोगुरुभृगुजौ [illegible]
[illegible] भागगतौफलप्रदौभवतः रविसुतः सौरः शशीचंद्रः एतौरविसुतशशिनौविनिर्गमस्थौराश्यंत्यत्रिभागस्थौफलप्रदौभवतः शशि [illegible]
सर्वकालफलदः सर्वभागस्थोपिफलप्रदोभवति सर्वस्मिन्नेवराशौयावत्तिष्ठतितावत्फलंशुभमशुभंवायथाभासंददातीति ६ इति [illegible]
वि० बृ० प्रकीर्णाध्यायोद्वाविंशतिः २२ अथातोनिषेकाध्यायोव्याख्यायते तत्रादावेवदारसुतहीनजन्मज्ञानंशार्दूलविक्रीडितेनाह [illegible]

दिनकररुधिरौप्रवेशकालेगुरुभृगुजौभवनस्यमध्ययातौ रविसुतशशि
नौविनिर्गमस्थौशशितनयःफलदस्तुसर्वकाल ६ इतिप्रकीर्णाध्यायः२२

दिति यस्यजन्मनिलग्नात्पुत्रभंपंचमस्थानंशुभग्रहेणस्वपतिनावभासंसंयुक्तंभवत्यथवाआलोकितंदृष्टंभवति तस्यापिपुत्रसंपत् [illegible]
विवक्तव्यं चंद्राद्वापंचमस्थानंयस्यशुभग्रहेणस्वपतिनावायुतदृष्टंभवति तस्यापिपुत्रसंपदस्ति यस्यलग्नचंद्रयोरुभयोरपिपंचमस्थानंशु
भग्रहेणस्वपतिनावायुतदृष्टंनभवति तस्यपुत्रासंभवः अपुत्रत्वंवक्तव्यं अत्रकेचिद्द्वादशप्रकारपुत्रंवर्णयंति औरसः क्षेत्रजः दत्तः
कृत्रिमः अधमप्रभवः गूढोत्पन्नः अपविद्धः पौनर्भवः कानीनः सहोढः दासीप्रभवश्चेति तथाचसारावल्याम् शुभमभवनमथशुभयु
[illegible]तर्क्षमिहयेषां तेषांप्रभवःपुंसांभवत्यवश्यंनविपरीतं १ एकतमेगुरुवर्गेशुभराशावौरसोभवेत्पुत्रः लग्नाच्चंद्राद्यपाव

[illegible]सिवोसिवासौम्ये: २ संख्यानवांशतुल्यासौम्यांशेतावन्तीसदाहष्टा शुक्रादृष्टेनहि[illegible]पापांशकेतस्य [illegible]
पोत्रुयदृष्टोगुरुकुजार्केदृष्टीनः क्षेत्रजपुत्रंजनयतिबोधोपिगुणोरविजदृष्टः ४ मांदक्षेत्रसोमिंदुनिरीक्षितेयादर्शनेश्चरेणयुते [illegible]
[illegible]स्वेवंस्यात् ५ सप्तमभागेकोज्ञेसोरस्युतेपंचमेसदाभवने कृत्रिमपुत्रंविंद्यात्[illegible]ग्रहदर्शनमयुते ६ [illegible]
सौरेसूर्येनतमसंयुते लोहितदृष्टेवान्योजावन्यसुतोधमभवः ७ चंद्रेभौमांशगतेधीस्थेमंदावलोकितेभवति गूढोत्पत्तिः[illegible]
ग्रहदर्शनीयाते ८ तस्मिन्नेवचभौमेशनिवर्गस्थेनिरीक्षितेरविणा पुरुषस्यभवतिपुत्रः पविद्धइविचरकमुनिवचनात् ९ शनिवर्गस्थे
चंद्रेशनियुतेपंचमेसदासौरे शुक्ररविभ्यांदृष्टेपुत्रःपौनर्भवोभवति १० चूडायदार्कसत्वात्कलादृतस्येवपंचमेभवने रविदृष्टेन्यथसहि
तेकानीनःसभवतिपुत्रः ११ वर्गेरविचंद्रयसोः कृतगेहेचंद्रसूर्यसंयुते शुक्रेणदृष्टमात्रे[illegible]षितःसहोढस्य १२ पापैर्बलिभिर्युतेपा
पक्षेपंचमेसदाराशौ जातापुत्रःपुरुषः सौम्यग्रहदर्शनातीते १३ शुक्रनवांशेतस्मिन् शुक्रेणनिरीक्षितेतलपत्यानि दासीप्रभवानिवदेच्चंद्रे
पिवेत्तिसूचार्याः १४ सितशशिवर्गेथीस्थेताभ्यांदृष्टेथवापिसंयुते मायेणदारिकासुस्तद्राशिगणोपिवान्यथापुत्राइति १५ एवं
[illegible]पतिनावायुतदृष्टंभवति तस्यकलत्रसंपत्तीतिवक्तव्यं एवंलग्नात्[illegible]
[illegible]नभवतितस्यकलत्रसंपन्नभवतीतिवक्तव्यं भार्यातस्य[illegible]तीत्यर्थः यदुक्तं ज्ञेयोन्यथासमान[illegible]
[illegible]:पुत्रकलत्रयोरसंभवः अभावेज्ञेयोवाच्यः अत्रपुत्रकलत्रग्रहणमुपलक्षणार्थं सर्वेषामपितन्वादीनांभावानांलग्नात्[illegible]
तिरस्येभ्य यतोहस्वेतोमूर्तिसंज्ञो तथाचयवनेश्वरः मूर्तिंवहोरागशि[illegible]विंद्यादिति अत्रकलत्रस्याद्यपिकिंचिदि[illegible]

केंद्रजीवशशिजेः सकेंद्रेस्थितिभिर्ग्रहाभ्यांकलत्रभवनेभवते फलेन एवांग्रहेपिचमेयदिलोकितेवासंतिस्त्रियोभवनवशीवगतस्वभावाः १ एवंसूर्ये
कैकालभावंग्रहद्वंद्वबलयोगात् शशिरविजयोः कलत्रेभार्यासुतापुनर्भूःस्यात् २ भवनाधिपांशतुल्याभवंतिनार्योनिरीक्षणाद्वाथ एकेचराशिं
जांशेगुरुबुधयोश्चापियामित्रे ३ भावेणचंद्रसितयोर्वंडसंयुक्तेथवापियामित्रे दृष्टेवाबहुपत्न्योभवंतिशुक्रेविशेषेण ४ शुक्रशुक्रयोः स्वव
णौरविकुजशशिभानुजेर्भवंत्यूनाः शुक्रेवेश्याभार्याश्चंद्रेपिवदंतिकेतुभाल्भरथ्याः ५ पाथेनेत्यादि पाथोनः कन्यातस्मिन्नुदयेगवेलग्नसंकेत

अथानिष्टाध्यायः लग्नात्पुत्रकलत्रभेशुभपतिप्रासेथवालोकिते चंद्राद्वायदिसंपद
स्तिहितयोर्ज्ञेयोन्यथासंभवः पाथोनोदयगेरवौरविसुतेमीनस्थितेदारहापुत्रस्था
नगतेस्वपुत्रमरणपुत्रोवनेयच्छति १ उग्रग्रहैःसितचतुरस्रसंस्थितैर्मध्यस्थितेभृ
गुतनयेथवोग्रयोः सौम्यग्रहैरसहितसंनिरीक्षितेजायावधोदहननिपातपाशजः ॥२॥

त्रचरवावर्के स्थितेरविसुतः सौरः मीनस्थोयदिभवति तदादारहाभवति दारान्कलत्राणिहंति घातयति तस्यपुरुषस्यजीवतएवभार्यामरणंवक्त
व्यम् अस्मिन्नेवयोगेपाथोनोदयगेरवौ अवनेःभूमेःपुत्रोभौमः पुत्रस्थानेगतः पंचमेस्थानेगतोमकरेस्थितोभवति तदापुत्रमरणंसुत
विपत्तिंयच्छति ददाति तस्यजीवतएवपुत्रमरणंवक्तव्यं १ अथजीवतएवभार्यामरणयोगत्रयंमहर्षिण्याह उग्रग्रहैरिति उग्रग्रहाः
आदित्यभौमसौराः तैःसिताच्छुक्राद्यथासंभवंचतुरस्रसंस्थितैः चतुर्थाष्टमगतैः यस्यजन्मभवति तस्यजायावधोभार्याविपत्तिः द

[illegible]भार्या भवति तस्य जीवत एव भार्याविनात्मानं व्यापादयति अथवा योग्ययोः पापयोः द्वयोर्मध्ये शुक्रादेकोद्वादशेऽन्यो द्वितीये भृगुतनये । के-
स्थिते जातस्य निपातेनोच्छ्रितपतनाज्जायावधो भवति तस्य जातस्य जीवत एव पतनान्निपतिता भार्या म्रियत इति अथवैकस्मिन्नाशावेके [illegible]
कं स्थानं व्यतिक्रम्यान्येन भुज्यमानमप्राप्य यदि शुक्रस्यावस्थानं तदापि पापद्वयमध्यस्थो भवति अथ यस्य जन्मनि सौम्यग्रहयोरन्यतमेन सहि-
तः संयुक्तः शुक्रो न भवति न चापि तन्निरीक्षितो दृष्टस्तस्य पापशजो जायावधो भवति जीवत एव भार्या दुःखेनात्मानं व्यापादयति के-
श्चिद्योगद्वयमेतद्व्याख्यातं उग्रग्रहैः सितचतुरस्रसंस्थितैरेकः मध्यस्थिते भृगुतनये अथवा योग्ययोः द्वितीयः सौम्यग्रहैरसहितः सन्निरीक्षित

लग्नाद्व्ययारिगतयोः शशितिग्मरश्म्योः पत्न्या सहैकनयनस्य वदन्ति जन्म
द्यूनस्थयोर्नवमपञ्चमसंस्थयोर्वा शुक्रार्कयोर्विकलदारमुशन्ति जातम् ३ इति योगद्वयविशेषमूक्ता

यावधोद्वहननिपातपापजः इति योगद्वयेऽपि विकल्पः तच्चायुक्तं यस्माद्भगवान्गार्गिः चतुर्थाष्टमगैः शुक्रात्सौरारार्कैर्हुताशनात् तेषां द्वयोस्तु मध्यस्थेन
[illegible]निपातजः शुक्रे सद्योमद्ध्यनिपाताज्जायावधो भवेत् २ अधुनाविकलनयनदारजन्मयोगज्ञानं वसन्ततिलकेनाह लग्नादिति शशी चन्द्रः तिग्मर-
श्मिः सूर्यः एतयोः लग्नाद्व्ययारिगतयोः एको व्यये द्वादशे स्थाने द्वितीयोऽरिस्थाने षष्ठे पत्न्या सहैकनयनस्य एकाक्षस्य जन्म वदन्ति कथयन्ति जातः काणो भव-
ति न केवलं यावत् तद्भार्या काणा भवतीत्यर्थः द्यूनस्थयोरिति शुक्रसूर्ययोर्द्यूनस्थयोः लग्नाद्युरपि सप्तमस्थयोः नवमयोः पञ्चमयोर्वा जातो विकलदार-
मुशन्ति कथयन्ति भार्याहीनाङ्गा भवतीत्यर्थः अथ द्यूनस्थयोः नवमपञ्चमसंस्थयोर्वा शुक्रार्कयोः केचिद्यथासंभवमेव योगो व्याख्यातः तच्चायुक्तम्

यस्मात्कुजगतानुयायिभिः पंचमेनवमेमूनेसमेतौसितभास्करौ यस्यस्यात्तांभवेद्भार्यातस्यैकांगविवर्जिता ३ अथासुतकलत्रवंध्यापतिजन्मज्ञानंमा
लिन्याह कोणोदयइति कोणःशनैश्चरस्तस्मिन्नुदयेलग्नगतेभृगुतनयेशुक्रे अस्तचक्रसंधौवृश्चिककर्कटमीनानामन्यतमांत्यनवांशकस्थेनकेव
लंयावदस्तेलग्नात्सप्तमस्थानस्थेएवमस्तस्थश्चक्रसंधौयदिभवतितदाजातोवंध्यापतिर्भवति वंध्यानिःफलार्तवा एतन्मकरहृषवकन्यालग्नेषु
संभवति अपुत्रइतिवक्तव्येवंध्यापतिग्रहणेनेत ज्ञापयति यथाकौमारभार्यादारेभ्यः पुत्रोत्पत्तिर्भवत्यविरुद्धकामेभ्योभवति पापग्रहैरवि
पापग्रहैः व्ययस्थानंद्वादशं मदस्थानंसप्तमं लग्नराशिरुदयः एतेषुद्वयोरेकस्मिन्वापापग्रहैःयथासंभवंस्थितैः शशिनिचंद्रेक्षीणेधीस्थे

कोणोदयेभृगुतनयेस्तचक्रसंधौवंध्यापतिर्यदिनसुतर्क्षमिष्टयुक्तं पापग्रहैर्व्ययमदलग्नराशिसंस्थैःक्षीणे
शशिन्यसुतकलत्रजन्मधीस्थे ४ असितकुजयोर्वर्गेस्तस्थेसिततदवेक्षितेपरयुवतिगस्तौचेत्सेंदुःस्त्रियास
हपुंश्चलः भृगुजशशिनोरस्ते भार्यानरोविसुतोपिवापरिणततनूनृस्त्र्योर्दृष्टौशुभैःप्रमदापती ॥ ५ ॥

लग्नपंचमगेअसुतस्यापुत्रस्याकलत्रस्यचस्त्रीवर्जितस्यपुत्रभार्यावर्जितस्यजन्मभवति जातस्यनभार्यानपुत्रोभवतीत्यर्थः ५ अथपरयुवतिगजन्मज्ञा
नंहरिण्याह असितेति असितकुजयोःसौरभौमयोः अन्यतमस्यवर्गेसितशुक्रेस्थिते तस्मिंश्चास्तस्थेलग्नात्सप्तमगेतदवेक्षितेतयोरेवसौरारयो
रन्यतमेनावेक्षितेदृष्टेजातः परयुवतिगः परदारगामीभवति तौचेदित्यादि तौसौरारावस्तेसप्तमस्थानेएकराशिस्थितौसेंदूचंद्रसहितौभव
तः सितकुजयोःवर्गः तत्स्थःसितःतदवेक्षितः तदाजातः स्त्रियासहपुंश्चलोभवति सपुरुषःपरदारेषुगच्छति तद्भार्यापरपुरुषेषुगच्छति

भृगुजशशिनोरित्यादि भृगुजः शुक्रः शशी चंद्रः तयोः भृगुजशशिनोः एकराशिगतयोः सप्तमगावस्थितयोः वावेवसितकुजावस्तमः[illegible] स्थानेभवतः
तदाजातोनरः अभार्योभवति विसुतोवा वाशब्दोऽत्रार्थेनविकल्पे अभार्योभवत्सप्तमस्थ परिणयतनुरिति चास्योन्वयः स्त्रियौ नरस्त्रीग्रहयोरे
कराशिगयोरस्तेसप्तमेवावेवासितकुजोभवतः तौचनोशुक्रभद्रौ सौम्यग्रहेणकेनचिन्नोदृष्टौ तदापरिणयतनू भवतः परिणीतानुगामिनीति भवतः परिणवेतनूय
वोः एतदुक्तंभवति तस्यवृद्धत्वेवृद्धाभार्यापतिष्ठतइति ५ अथान्यान्यानिर्योगान्भद्राभ्यांतथाह वंशछेत्तेति चंद्रः शशीदित्येत्यकः
शुक्रः पापाः क्रूरग्रहाः आदित्यभौमसौराः एतेः स्वमदस्तखवगैः स्वसंज्ञंदशमं मदस्थानंसप्तमं स्तखसंज्ञंचतुर्थं एतेषुस्थानेषुचंद्र

वंशछेत्तास्वमदसुखगैश्चंद्रदैत्येज्यपापैः शिल्पीत्र्यंशेशशिसुतयुतेकेंद्रसंस्थार्किदृष्टे दा
स्याजातोदितिसुतगुरोरिःफगेसौरभागेनीचेकेंद्रार्मदनगतयोदृष्टयोःसूर्यजेन ॥ ६ ॥७

दैत्येज्यपापैः गतैः समवस्थितैः जातोवंशछेत्ताभवति एतदुक्तंभवति यस्यजन्मनिचंद्रमादृशमः शुक्रः सप्तमः पापाश्चतुर्थस्थाः सर्वकुलचे
त्ता तत्सुतोवंशउच्छिद्यते कुलविच्छिन्निर्भवति दुर्योधनमायः शिल्पीत्र्यंशइति शशिसुतेनबुधेनयुक्तोयः त्र्यंशोद्रेष्काणः सयस्यराशेः
संबंधीतस्मिन्नूसराशिः लग्नकेंद्रस्थेनार्किणासौरेणदृष्टेत्राय शिल्पीभवति शिल्पादिकर्मणाजीवतीत्यर्थः अत्रकेचिद्बुधयुक्तराशेः श
नैश्चरदृष्टिंवर्णयंति यथाराशौदृष्टेद्रेष्काणोपिदृष्टः स्यात् यत्रैकपक्षः आचार्याभिप्रेतः स्यात् तदाबुधेकेंद्रस्थेनसौरेणदृष्टेशिल्पीभ
वत्येतदेवाचार्योवक्ष्यत् त्र्यंशग्रहणंनाकरिष्यत् कृतवांश्चासौचसोपतेचैवदाचार्यस्याभिमतमिति तेनत्र्यंशग्रहणंकृतं तस्माद्रेष्काणस्ये

द्दष्टिविचारः नकेवलंयावद्विलग्नांशः स्वनाथेनेत्यत्रैवोदाहार्यम् दास्यांजातइत्यादि द्विवसुतगुरोश्चक्रेरिःफगेलग्नाद्द्वादशस्थेनकेवलंयावत्सोरभागे
शेनेश्वरनवांशकेव्यवस्थितेदास्याजातः दासीपुत्रोजातइतिवक्तव्यम् नीचेर्केद्दोरिति अर्केंद्वोःरविशशिनोः द्वयोरपिलग्नान्मदनगतयोःसप्तमस्थयोः
स्थयोः सूर्यजेनसौरेणदृष्टयोरवलोकितयोःजातोनीचोभवति स्वकुलानुचिताधमकर्मकृदित्यर्थः ६ अथान्यानप्यनिष्टयोगान्शार्दूलविक्रीडिते
नाह पापालोकितयोरिति सितःशुक्रः अवनिजोंगारकः एतयोरस्तयोःलग्नात्सप्तमगतयोरपि पापालोकितयोः पापग्रहदृष्टयोर्जातस्यवाध्यरु
क्भवति सत्वप्रसिद्धः यत्रतत्रराशौचंद्रेशशिनि कर्कटवृश्चिकांशकयोरन्यतमस्थेतत्रचान्येनपापेनयुतेजातोगुल्मरुग्भवति गुल्मरुक्पुरुषस्य

पापालोकितयोःसितावनिजयोरस्तस्थयोर्वाध्यरुक्चंद्रेकर्कटवृश्चिकांशकगतेपापैर्युतेगुल्मरुक् श्वित्रीरिःफधन
स्थयोरशुभयोश्चंद्रोदयस्तेरवौचंद्रेखेवनिजेस्तगेचविकलोयद्यर्कजोवेशिगः ७ अतःशशिन्यशुभयोर्मृ
गगेपतंगेश्वासक्षयप्लीहकविद्रधिगुल्मभाजः शोषीपरस्परगृहांशगयोरवींद्वोःक्षेत्रेथवायुगपदेकगयोः
कृशोवा ८

धिः श्वित्रीत्यादि अशुभयोः सौरारयोः रिःफधनस्थयोः द्वादशद्वितीयगतयोः चंद्रेलग्नेउदयस्थेरवावादित्येस्तेसप्तमस्थे
जातः श्वित्रीश्वेतकुष्ठयुक्तोभवति चंद्रेखेदशमस्थेःवनिजेभौमेःस्तगेसप्तमस्थेअस्मिन्योगेयद्यर्कजःसौरोवेशिस्थानस्थोभवति तदाजातोविक
लोंगहीनोभवति ७ अथान्यानप्यनिष्टयोगान्वसंततिलकेनाह अंतरिति यत्रतत्रस्थेशशिनिचंद्रेअशुभयोः सौरभौमयोरंतर्मध्येस्थितेपतं
गेसूर्येचमृगगतेमकरस्थेजाताः श्वासक्षयप्लीहकविद्रधिगुल्मभाजोभवंति श्वासःप्रसिद्धः क्षयःशरीरक्षयः प्लीहः प्रसिद्धः वामकुक्षिसं-

स्थोग्रंथस्तंडः कश्चिद्रुधिरगुल्मोरोगोग्रभिप्रो एषामन्यतमेनरोगेणार्दितोभवतीत्यर्थः केचिदत्रैकवचनंपठंति श्यामस्थयर्श्मोह ... वद ... यदि
वि श्रोषीति रवींद्वोर्व्यद्वार्कयोः परस्परमन्योन्यगृहांशगयोः आदित्यः कर्कटेसिंहेचंद्रोथवायत्रतत्रराशौसिंहांशकेचंद्रः कर्कटांशेसूर्यः तदाजातः शोषी
भवति अत्रैवंनितरस्परगृहांशगयोरवींद्वोरिति सिंहेसिंहांशकेस्थितेचंद्रेकर्कटेकर्कटांशस्थेसूर्येचजातः शोषीक्षयीभवतीतिवर्णयंति तच्चा
युक्तम् यस्माद्भगवान्गार्गिः परस्परगृहेयातौयदिवापितदंशगौ भवेतामर्कशीतांशूतदाशोषीप्रजायते १ क्षेत्रेयथवेति युगपत्तुल्यफलंतयोरेवपरस्प
रक्षेत्रेयसद्वावपिभवतः सिंहेयदाभावपिअर्कचंद्रौस्थितौकर्कटेवाभवतः तदाजातः शोषीभवति कृशोवाकृशोदुर्बलः ८ अथान्यानप्यनिष्टयोगा

चंद्रेश्विमध्यझषकर्किमृगाजभागेकुष्ठीसमंदरुधिरेतदवेक्षितेवा यातैस्त्रि
कोणमलिकर्किवृषेमृगेचकुष्ठीचपापसहितेरवलोकितेवा ॥ ९ ॥ ७॥

न्वसंततिलकेनाह चंद्रइति अश्विमध्ये धन्विपंचमनवांशकेचंद्रेस्थितेतत्रचसमंदरुधिरे मंदेनसौरेणरुधिरेणांगारकेणयुक्ते यथासंभवमन्यत
मेन तदवेक्षितेवाताभ्यामन्यतमेनदृष्टजातःकुष्ठीभवति अथवायत्रतत्रराशौ झषकर्किमृगाजभागे झषोमीनः कर्कीकुलीरः मृगोमकरः
अजोमेषः एषामन्यतमेनवांशकस्थेचंद्रेतत्रमंदरुधिरयोरन्यतमेनयुतेदृष्टेवाजातः कुष्ठीभवति अत्रचंद्रोयद्यशुभग्रहदृष्टोभवति तदाकं
डुविकारीभवति नकुष्ठी यस्माद्यवनेश्वरः मीनांशकेमेषमृगांशकेवाचंद्रस्थितोत्रैवाहिपापदृष्टः किलासकुष्टादिविनष्टदेहोभिवीक्षितःकंडुविकारिमा
न् १ यातैस्त्रिकोणमिति अलिवृश्चिकर्किवृषेः वृश्चिककुलीरवृषभैः मृगेचमकरेएतेश्चत्रिकोणयातैः पापैः तथाविधोलग्नोभवति यस्यैषामन्यतमेन

व्ययेपंचमेवास्थानेभवति सचपापानामन्यतमेनयुक्तोदृष्टोवाभवति तदाजातः कुष्ठीभवति ९ अथान्यानप्यनिष्टयोगान्वसंततिलकेनाह निधनेति रविरादित्यः चंद्रः शशी आरऽंगारकः यमः सौरः एतेरविचंद्रारयमाः यथातथायेनतेनप्रकारेणनिधनारिधनव्ययस्थिताः अष्टमषष्ठद्वितीयद्वाद शगास्तदाजातानांमनुजानांमनुष्याणामनेत्रतामांध्यंजनयंत्युत्पादयंति यथातथेतिक्रमनिवारणार्थः तांचानेत्रतांबलवद्गृहदोषकारणैः तेषांचतु र्णांग्रहाणांमध्याद्योबलवांस्तस्ययोवातपित्तश्लेष्मणांमध्याद्दोषउक्तः तेनदोषकारणेनतत्प्रकोपेनतस्याक्षिविनाशोभवति १० अथान्यानप्य निष्टयोगान्वैतालीयेनाह नवेति अशुभाः पापाः नवमायतृतीयधीयुताः नवमेएकादशेतृतीयेधीस्थानेपंचमे एतेषुयथासंभवंयुताः सम

निधनारिधनव्ययस्थितारविचंद्रारयमायथातथा बलवद्गृहदोषकारणैर्मनुजानांजनयंत्यनेत्रताम् १०
नवमायतृतीयधीयुतानचसौम्यैरशुभानिरीक्षिताः नियमाच्छ्रवणोपघातदारदवैकृत्यकराश्चसप्तमे ११
उदयत्युडुपेऽसुरास्यगेसपिशाचोऽशुभयोस्त्रिकोणयोः सोपप्लवमंडलेरवावुदयस्थेनयनापवर्जितः ॥१२॥

वस्थिताः तेचसौम्यैः शुभग्रहैरनिरीक्षितानदृष्टाः तदाबलवद्गृहदोषकारणेनैवपुरुषस्यनियमान्निश्चयाच्छ्रवणोपघातदाः श्रोत्रयोः कर्णयोःउ पघातदाबाधिर्यकराः अत्राशुभग्रहणेनार्कचंद्रारसौराः प्रागुक्ताएवज्ञेयाः रदवैकृत्यकराश्चसप्तमेइति तएवार्कचंद्रारसौराः लग्नात्सप्तमेस्थाने स्थिताः सौम्यैरदृष्टारदानांदंतानांवैकृत्यकराःस्युः ११ अथान्यानप्यनिष्टयोगान्वैतालीयेनाह उदयतीति उडुपेचंद्रेउदयति लग्नगतेतस्मिं श्चासुरास्यगेराहुग्रस्ते तस्माच्चलग्नादशुभयोःसौरभौमयोः त्रिकोणयोः नवमपंचमस्थयोःजातःसपिशाचोभवति पिशाचाधिष्ठितोभवती-

त्यर्थः एवं रवावादित्यमंडले सोपप्लवे असुरास्यगे अर्के राहुग्रस्ते तस्मिन्नुदयस्थे लग्नगे तयोर्दशमयोः सौरभौमयोः त्रिकोणगतयोः । । । । ः व
वा भवति अंधइत्यर्थः १२ अथान्यानप्यनिष्टयोगान्शार्दूलविक्रीडितेनाह संसृष्टइति यस्य जन्मनि मंदगः सौरो द्यूने सप्तमे ३ तत्रस्थिते भव :
विलग्नेवपुरुः बृहस्पतिः सपवनेन वायुना संसृष्टो भवति वातरोगी भवतीत्यर्थः अवनिः भूः तस्याः जातो वनिजः तस्मिन्नस्तभवने सप्तमे स्था
नेस्थिते विलग्नाश्रिते आग्लग्नगे वजीवे गुरौ जातः सोन्मादो भवति भिषक्चइति वदंति सूर्यसुतः सौरः तस्मिन्नुदये लग्ने स्थिते अवनिसुते भौमे

संसृष्टः पवनेन मंदगयुते द्यूने विलग्ने गुरौ सोन्मादोऽवनिजे स्थितेऽस्तभवने जीवे विलग्नाश्रिते तद्व
त्सूर्यसुतोदयेऽवनिसुते धर्मात्मजद्यूनगे जातो वा सहस्ररश्मितनये क्षीणे व्यये शीतगौ १२ रा
श्यंशपोष्णकरशीतकरामरेज्यैर्नीचाधिपांशकगतैररिभागगैर्वा एभ्योऽल्पमध्यबहुभिः क्रमशः
प्रसूता ज्ञेयाः स्युरप्युपगमक्रयगर्भदासाः १४

धर्मात्मजद्यूनगे नवमपंचमसप्तमस्थानानामन्यतमस्थानस्थे जातस्तद्व
त्सोन्माद एवं भवति केचित्तद्व्याहुः यमोदयइति पठंति अथवा क्षीणे शीतगौ चंद्रे सहस्ररश्मितनयेन शनैश्चरेण संयुक्ते व्यये द्वादशस्थाने जाते भ्र
मेवाग्रहणात्सोन्माद एवं भवति १३ अथान्यानप्यनिष्टयोगान्वसंततिलकेनाह राश्यंशपेति यस्मिन्नवांशके चंद्रो वर्तते स राशिः अंशकः तस्याधि
पतिः राश्यंशपः उष्णकरः सूर्यः शीतकरश्चंद्रः अमरेज्यो जीवः एतैः राश्यंशपोष्णकरशीतकरामरेज्यैः आत्मीयादुच्चात्सप्तमराशौ अधिपो
नीचाधिपस्तदीयेन नीचाधिपतिनवांशके व्यवस्थितैः अरिभागगैः शत्रुनवांशगतैर्वा जाता दासा भवंति एभ्योऽल्पमध्यबहुभिरिति एभ्यो य

हेष्मः एकोल्पः द्वौमध्यमौ यस्त्वतोवाबहवः एष्पःप्रसूताः क्रमशोऽसाभवति यस्यैकोनीचाधिपांशकेशत्रुनवांशकेवाग्रहोभवति सोऽप्युपगमेनात्म
नाजीवितार्थीदासत्वमुपपद्यते यस्यद्वौसोऽन्येनक्रीतोविक्रीतः येनक्रीवस्तस्यदासोभवति यस्यत्रयश्चत्वारोवासगर्भदासोदासस्यपुत्रोदास्यावापु
त्रोलोकेग्रहदासइतिप्रसिद्धः १४ अथान्येषामनिष्टयोगानांज्ञानार्थंहोरिण्याह विकृतेति वृषःप्रसिद्धः अजोमेषः हयोधन्वी एषामुदयेऽन्यत
मेलग्नेपापैर्दृष्टेऽवलोकितेविकृतदशनोविरूपदंतोभवति अशुभक्षेत्राणि पापग्रहराशयः मेषसिंहवृश्चिकमकरकुंभाः एषामन्यतमेलग्नेवृषे
धन्विनिवावृषभेऽपिवालग्नेपापदृष्टेजातःखल्वइल खल्वाटोभवति रवावादित्येनवमसुतगेलग्नान्नवमपंचमयोरन्यतमस्थानस्थेपापग्रहदृ

विकृतदशनःपापैर्दृष्टेवृषाजहयोदयेखलतिरशुभक्षेत्रेलग्नेहयेवृषभेऽपिवा नवमसुतगेपापैर्दृष्टेरवाव
हृदेक्षणोदिनकरसुतेऽनेकव्याधिःकुजेविकलःपुमान् १५ व्ययसुतधनधर्मगैरसौम्यैर्भवनसमान-
निबंधनविकल्प्यम् भुजगनिगडपाशभृद्दृकाणैर्बलवदसौम्यनिरीक्षितेश्चतद्वत् ॥१६॥ छ ॥दृष्टेजातः

अदृढेक्षणोभवत्यसारनयनः एवंदिनकरसुतेसौरेलग्नान्नवमपंचमस्थेपापैःदृष्टेनेकव्याधिःबहुरोगोभवति एवमेवकुजेभौमेलग्नान्नवमपंचमस्थे
पापदृष्टेपुमान्पुरुषोजातोविकलोंगहीनोभवति अथान्यानप्यनिष्टयोगान्पुष्पिताग्रयाह व्ययसुतेति असौम्यैःपापैःव्ययसुतधनधर्मगैःद्वादश
पंचमद्वितीयनवमस्थानानांपृथक्संभवमन्यतमस्थानस्थैःजातस्यनिबंधनंभवति सबध्यतइत्यर्थः तच्चनिबंधनंभवनसमानंराशिसदृशंसमा
नीयेनप्रकारेणसराशिःबध्यतेतेनप्रकारेणेत्यर्थः तद्यथा मेषवृषधनुर्धराणामन्यतमेलग्नेतस्यरज्ज्वादिनाबंधनंभवति मिथुनकन्यातुलाकुंभा

नामन्यतमेलग्ने निगडैः बध्यते कर्कटमकरमीनानामन्यतमेलग्नेबंधनंविनाहुर्गेस्थितोरक्ष्यते वृश्चिकलग्नेभूग्रहेबध्यते भुजगनिगडपाशभृदिति
नामन्यतमेलग्नेनिगडेः बध्यते कर्कटमकरमीनानामन्यतमेलग्नेबंधनंविनाहुर्गेस्थितोरक्ष्यते वृश्चिकलग्नेभूग्रहेबध्यते भुजगनिगडपाशभृदिति
यस्मिन्द्रेष्काणेपुरुषोजातः सचेद्भुजगपाशभृद्भवति सर्पद्रेष्काणोनिगडपाशभृद्द्रेष्काणः सचप्रथमपंचमनवमानामित्यनयागणनयायस्यराशेः
संबंधीभवति सचेद्राशिः बलवताव्यवस्थितः असौम्येनपापग्रहेणान्यतमेनदृश्यतेतथाजातस्यतद्भवनसमानंनिबंधनंतद्वत्तेनैवप्रकारेणविकल्पं
भुजगद्रेष्काणः कर्कटाद्यः वृश्चिकाद्यः वृश्चिकद्वितीयः मीनांत्यश्चनिगडस्यद्रेष्काणेमकराद्यः भुजगनिगडपाशभृदितिकेचिद्व्याख्यातं
तत्रपाशभृद्देनेनद्रेष्काणोनपठितः तस्माद्भुजगनिगडपाशभृन्निगडपाशभृदितिव्याख्येयं भुजगपाशभृन्निगडपाशभृद्भुजंगादिभाये-

परुषवचनोऽपस्मारार्तः क्षयीचनिशापतौसरवितनयेवक्रालोकंगतेपरिवेषगे रवि
यमकुजैःसौम्याहृष्टेनभस्थलमाश्रितेमृतकमनुजः पूर्वोद्दिष्टैर्वराधममध्यमाः १७ इति-
वृहज्जातकविवृत्तावनिष्टाऽध्यायःसमाप्तः २३ बलवत्सौम्यनिरीक्षितेश्चतद्वत् इतिस्पष्टोभवेदित्यर्थः

अस्मिन्श्लोकेपठितइति १६ अथान्यानप्यनिष्टयोगान्हरिणयाह परुषवचनइति निशापतौचंद्रेसरवितनयेसौरसहिते वक्रालोकगतेभौ
मेनदृष्टेपरिवेषगेतत्कालंपरिवेषयुक्तेजातः पुरुषः परुषवचनः सदाप्रियाभिधायी अपस्मारार्तः क्षयीचभवति अत्रचंद्रमसस्त्रयः प्र
कारा व्याख्याताः त्रयश्चदोषाः यस्यैकप्रकारश्चंद्रमाभवति तस्यैकोदोषोभवति यस्यप्रकारद्वयं तेनचंद्रसौरेणयुक्तेपरुषवचनः
सदैवाप्रियाभिधायीभवति सरवितनयेभौमदृष्टेअपस्मारार्तोऽपस्मारः मृग्युः सरवितनयेभौमदृष्टेतत्कालंपरिवेषगेक्षयीभवति रवि

यमकुजैरिति रविरादित्यः यमः सौरः कुजोंगारकः एतैः नभस्थलमाश्रितैः दशमस्थानस्थैः सौम्याद्दष्टैः शुभग्रहाणामन्यतमेनैकेनापि दृष्टैः
रवलोकितैः जातोमनुजोमनुष्यो भृतकोभवति तैः पूर्वोद्दिष्टैर्ग्रहैः रवियमकुजैः वराधममध्यमो भृतकोभवति तेषांग्रहाणामेवंविधेनैकेन भृ
तकोपिवरः श्रेष्ठोभवति अजुगुप्सितांभृतिंकरोति द्वाभ्यांमध्यमोभवति मध्यमांभृतिंकरोति त्रिभिरधमोजुगुप्सितांभृतिंकरोति १७
इतिश्रीभट्टोत्पलविरचितायांबृहज्जातकविवृत्तौअनिष्टाध्यायस्त्रयोविंशतिः २३ अथातःस्त्रीजातकाध्यायोव्याख्यायते तत्रा
दावेवपुरुषजन्मोक्तफलातिदेशंतदधिकंचवसंततिलकेनाह यद्यत्फलमिति नरभवेपुंजन्मनियद्यत्फलमंगनानांस्त्रीणामक्षममसं

यद्यत्फलंनरभवेक्षममंगनानांतत्तद्वदेत्पतिषुवासकलंविधेयं तासांतुभर्तृमरणंनिधनेवपुस्तु
लग्नेंदुगंशुभगतास्तमयेपतिश्च १ युग्मेषुलग्नशशिनोःप्रकृतिस्थितास्त्रीसच्छीलभूषणयु
ताशुभदृष्टयोश्च ओजस्थयोश्चमनुजाकृतिशीलयुक्तापापाचपापयुतवीक्षितयोर्गुणोना २

भाव्यंतत्पतिषुतद्वर्तृषुवदेद्ब्रूयात् पुंजन्मोक्तंफलंयद्वृत्तातामप्रदगित्यादि तत्रयत्स्त्रीणांक्षमंयोग्यं तत्तासामेववक्तव्यं यच्चाक्षमंनसंभवति
राज्यादितत्पतिषुतज्जातकोलिहत्वावक्तव्यम् यच्चसंभवति सुनफादियोगानांफलंतदखिलंसकलमुभयोरेववक्तव्यं तानिचत्रिविधानिफ
लानिकानिचित्स्त्रीणांवक्तव्यानि कानिचित्पतिषु कानिचिद्वयोरपि वृत्तातामप्रदगित्याकारप्रदर्शनानिस्त्रीणामेववक्तव्यानि राजयोगादिफ
लानितत्पतिषु तत्पतीनांसुनफादियोगफलानिसुखदुःखप्रदर्शकानिउभयोरपि अथवासकलंसमग्रंस्त्रीजातकफलंतत्पतिषुविधेयंवक्तव्यं

तासामित्यादि तासांस्त्रीणांनिधनेऽष्टमेस्थानेभर्तृमरणंयथावक्तव्यंतथोपरिष्टाद्वक्ष्यति वपुस्तुशरीरंलग्नेंदुगंलग्नचंद्रयोर्गतं तच्चापितासांयच्छ कक्तव्यं तथावक्ष्यति तासांसुभगतासौभाग्यंयादृग्भाविपतिर्वातादृगस्तमयेसप्तमस्थानाद्वक्तव्यं तदपिवक्ष्यति यदुक्तं वपुस्तुलग्नेंदुगा १ पतिदर्शनंवसंततिलकेनाह युग्मेत्यादि लग्नशशिनोरुदय चंद्रयोरपियुग्मेषुसमराशिषुस्थितयोः स्त्रीयोषित्प्रकृतिस्थिता स्त्रीस्वभावाभवति प्रकृतौस्वभावेतिष्ठति तयोरेवलग्नेंद्वोः शुभदृष्टयोः सौम्यग्रहावलोकितयोः सच्छीलभूषणयुताभवति सच्छील शोभनचारित्रं तदेवभूषणमलंकरणंतेनयुता अथवाशोभनेनशीलेनभूषणेश्चयुता ओजस्थयोरिति तयोरेवलग्नेंद्वोरोजस्थयोर्वि

कन्येवदुष्टाव्रजतीहदास्यंसाध्वीसमायाकुचरित्रयुक्ता भूम्यात्मजर्क्षेक्रमशोंशकेषुवक्रार्किजीवेंदुजभार्गवानाम् ३

षमराशिगतयोः मनुजाकृतिशीलयुक्तापुरुषाकारापुरुषशीला चभवति तयोःलग्नेंद्वोः पापयुतवीक्षितयोः पापसंयुतयोःअवलोकितयोर्वापापापापशीलाअगुणोनासर्वगुणरहिताचभवति अर्थादेवैक स्मिन्समराशिगेअन्यस्मिन्विषमराशिगेपुंस्त्रियोर्मध्यस्वरूपाकाराभवति एवमेकस्मिन्शुभग्रहयुतेअन्यस्मिन्पापयुतेसच्छीलाभवति असच्छीलाचमिश्रेत्यर्थः एवमेकस्मिन्शुभग्रहदृष्टेअन्यस्मिन्पापदृष्टेपि एवमुभयोरपिसौम्यासौम्ययुतदृष्टयोश्च अनयादिशाशेषम् ल्पनाकार्या २ अथभौमर्क्षेलग्नगेचंद्रगेवाभौमादिभिंशांशकजातायाः स्वरूपमिंद्रवज्रयाह कन्येवेति भूम्यात्मजर्क्षेभौमक्षेत्रेमेषवृ श्चिकयोरन्यतमेलग्नगेचंद्रगतेवातत्रच वक्रार्किजीवेंदुजभार्गवानां कुजयमजीवबुधसितानामंशकेषुत्रिंशांशकेषुक्रमेणफलनिर्देशोवक्तव्यः

तद्यथा भौमलग्ने भौमत्रिंशांशके लग्नगते चंद्रे यदि कन्या जाता कन्यैव दुष्टा भवत्यन्यत्रापि पुरुषसंप्रयोगेन नीचजातिगच्छतीत्यर्थः सौरत्रिंशांशके आनक
न्यैव दासी दासभावं प्रजाति जनयति इहास्मिन्भौमक्षेत्रे जीवत्रिंशांशके साध्वी सच्छीला भवति बुधत्रिंशांशके जाता मायायुक्ता भवति
शुक्रत्रिंशांशके जाता कुचारिणी युक्ता भवति दुर्वृत्ताइति एवं त्रिंशांशकफलं सर्वत्र गुणनया परीक्षितव्यम् २ अथ बुध
शुक्रक्षेत्रयोरन्यतमे लग्नगे चंद्रे गते वा भौमादित्रिंशांशकजातायाः स्वरूपमिंद्रवज्रयाह दुष्टेति अंशकेषु वक्रार्किजीवेंदुज भार्गवानामिति बुधसंबंधि
वर्तते असुरपूजितः शुक्रस्तस्यर्क्षे वृषतुलयोरन्यतमे लग्नगे चंद्रे गते वा भौमत्रिंशांशके जाता दुष्टा दुष्टशीला भवति शनित्रिंशांशके जाता पुनर्भूः

दुष्टा पुनर्भूः सगुणा कलाज्ञा ख्याता गुणैश्चासुरपूजितर्क्षे स्यात्का
पटी क्लीबसमा सती च बौधे गुणाढ्या प्रविकीर्णकामा ॥ ४ ॥

पाणिग्रहणादनंतरं अन्यस्य भार्या भवति जीवत्रिंशांशके जाता सगुणा गुणवती भवति बुधत्रिंशांशके जाता कलाज्ञा भवति गीतवाद्यनृत्यचित्रादिषु
कुशला शुक्रत्रिंशांशके जाता गुणैः शीलादिभिः ख्याता भवति स्यात्कापटीत्यादि बौधे मिथुनकन्ययोरन्यतमे लग्नगे चंद्रगे वा भौमत्रिंशांशके
जाता कापटीकपटासक्ता भवति सौरत्रिंशांशके जाता क्लीबसमा नपुंसकतुल्या भवति गुरुः बृहस्पतित्रिंशांशके जाता साध्वी भवति बुधत्रिंशांशके
जाता गुणाढ्या गुणबहुला भवति शुक्रत्रिंशांशके जाता प्रविकीर्णकामा विक्षिप्तमन्मथा सर्वपुरुषगामिनी भवतीति ४

अथचंद्रार्कजीवसौरस्त्रीणामन्यतमेलग्नेचंद्रेगवाभौमत्रिंशांशकजातायाः स्वरूपंशार्दूलविक्रीडितेनाह स्वच्छंदेति इंदुभेकर्कटेलग्नेतेहते ।
चंद्रेभौमत्रिंशांशकजातास्वच्छंदास्वैरिणीयथेष्टव्यवहारिणीभवति सौरित्रिंशांशकजातापतिघातिनीभवति जीवत्रिंशांशकजाताबहुगुणाभवति
बुधत्रिंशांशकजाताशिल्पिनीशिल्पकर्मनिरताभवति शुक्रत्रिंशांशकजाताअसाध्वीदुःशीलाभवति न्राचारेति अर्कभेसिंहेलग्नेतद्गतेवा
चंद्रेभौमत्रिंशांशकेजातान्राचारापुरुषाचाराभवति नुरिवाचारोयस्याः केचिद्वाचाराइतिपठंति बहुभाषिणी सौरत्रिंशांशकेजाताकुलटा अ
साध्वीभवति जीवत्रिंशांशकेजातानृपवधूराजभार्याभवति बुधत्रिंशांशकेजातापुंचेष्टितापुरुषस्वभावाभवति शुक्रत्रिंशांशकेजाताअगम्य

स्वच्छंदापतिघातिनीबहुगुणाशिल्पिन्यसाध्वींदुभेन्राचाराकुलटार्कभेनृपवधूपुंचेष्टितागम्यगा
जैवेनैकगुणाल्परत्यतिगुणाविज्ञानयुक्तासतीदासीनीचरताकिंभेपतिरतादुष्टाप्रजास्त्वांशकैः ५

गागम्यपुरुषगामिनीभवति जीवक्षेत्रेधन्विमीनयोरन्यतमेलग्नगतेतद्गतेवाचंद्रेभौमत्रिंशांशकजातानैकगुणाबहुगुणाभवति सौरत्रिंशांशकजाता
अल्परतीशीघ्रवेगाभवति बृहस्पतित्रिंशांशकजाता अतिगुणाबहुगुणवतीभवति बुधत्रिंशांशकजाताविज्ञानयुक्ताआश्चर्ययुक्ताभवति शुक्र
त्रिंशांशकेजाताअसती असाध्वीभवति दासीति आर्किभेसौरक्षेत्रेमकरकुंभयोरन्यतमेलग्नेचंद्रेगवाभौमत्रिंशांशकजातादासीभवति
सौरत्रिंशांशकजातानीचरतानीचपुरुषसक्ताभवति जीवत्रिंशांशकजातापतिरतामर्तृभक्ताभवति बुधत्रिंशांशकेजातादुष्टाभवति शुक्र
त्रिंशांशकेजाताःप्रजाभवतिवंध्या ५ एतदंशकेरितितस्यैवमनुष्टुभाह शशीतिराशिरांराशिमधिष्ठत्यवदेतत्त्रिंशांशकेउक्तफलं नच्छ

शिलग्नसमायुक्ते चंद्रलग्नयुक्ते त्रिंशांशके: यस्मिन्राशौ यद्ग्रहः त्रिंशांशके चंद्रमा भवति बहुतपफलं वाच्यम् [illegible] [illegible]
तद्ग्रहा कथमुच्यते बलाबलविकल्पेनेत्यादि चंद्रलग्नयोः योबलवान्स यत्र राशौ यत्र त्रिंशांशके भवति व्यवस्थितः तत्स्यथयुक्तं [illegible]
येत् एतदुक्तं भवति अन्यस्मिन्राशावन्यस्मिंश्च त्रिंशांशके चंद्रमा भवति अन्यस्मिन्राशावन्यस्मिंश्च त्रिंशांशके लग्नं तदा तयोर्यो बलवान् [illegible]
त्रिंशांशके भवति तस्यैव फलं वदेत् योबलरहितस्तस्य फलं न भवतीति ६ अथ यस्मिन्योगे जाताः स्त्रीभिः पुरुषाकारसंस्थाभिः [illegible]
शमयति तद्योगद्वयज्ञानं महर्षिणाह दृक्संस्थाविति असितः सौरः सितः शुक्रः एतावसितसितौ परस्परांशे अन्योन्यांशगतौ [illegible]

शशिलग्नसमायुक्तैः फलं त्रिंशांशकैरिदं बलाबलविकल्पेन तयोरुक्तं विचिंतयेत् ६ दृक्संस्थावसितसितौ परस्परांशे शौक्रे वा यदि घटराशिसंभवोंशः स्त्रीभिः स्त्री मदनविषानलप्रदीप्तं संशांतिं नयति नराकृतिस्थिताभिः ७

शुक्रांशगतः शुक्रः सौरांशगतस्तौ च परस्परं दृक्संस्थौ अन्योन्यं पश्यतः एको योगः अथवा शौक्रे राशौ वृषतुलयोरन्यतमे लग्नगते तत्काले यदि
घटराशिसंभवोंशः कुंभनवांशकोदयो भवति तदा द्वितीयो योगः अस्मिन्योगद्वये जाता स्त्री अन्याभिरपराभिः स्त्रीभिः [illegible] नराकृतिस्थि
ताभिः पुरुषसंस्थानाभिः पुरुषाकारयुताभिः मदनविषानलप्रदीप्तं कामविषाग्निप्रज्वालितं शांतिं नयति शमयति एतदुक्तं भवति अन्यास्त्री
स्वजघनेन पुरुषरूपेण चर्ममयं लिंगं बध्वा पुंवत् तस्या रतिमभिजनयति यतोतिकामार्त्तत्वात् पुरुषयोगं [illegible] ७ अथास्त [illegible]
[illegible] शार्दूलविक्रीडितेनाह शून्येति लग्नाच्चंद्रमसो वा यः सप्तमो राशिः सप्तमस्थानं शून्यः सर्वग्रहविमुक्तो [illegible] अबलेबलहीन

स्तस्मिन्सप्तमभवने शून्ये अबले बलरहिते तथा सौम्यैः शुभग्रहैरवीक्षिते नकेनचिच्छुभग्रहेण दृश्यमानेन केनचित्सौम्यग्रहेणायुक्ते जाता
या भर्ता कापुरुषः कुत्सितपुरुषो भवति अथवा लग्नाच्चंद्राद्वा यः सप्तमो राशिस्तत्र बुधमंदयोर्वा सौरयोरन्यतमे स्थिते जातायाः भर्ता क्लीबः पुरु
षकाररहितो भवति यस्याश्चरगृहं चरराशिः सप्तमे भवति तस्याः नित्यं सर्वकालं भर्ता प्रवासान्वितः प्रवासशीलो भवति अर्थादेवं स्थिरे सप्तमे
नित्यं गृहे स्थितो भवति द्विःस्वभावे किंचित्प्रवासे किंचिद्गृहे स्थितो भवति उत्सृष्टा रविणा कुजेन विधवेति तरणौ रवौ वा तत्र स्थिते सप्तमगे जा
ता पतिनोत्सृष्टा भर्त्रा त्यक्ता भवति एवं कुजे सप्तमगते तस्मिंश्चाशुभैः पापैः वीक्षिते बाल्ये विधवा रंडा विगतभर्तृका भवति अर्कतनये सौरे द्यूने

शून्ये कापुरुषो बलेऽस्तभवने सौम्यग्रहावीक्षिते क्लीबोऽस्ते बुधमंदयोश्चरगृहे नित्यं प्रवासान्वितः उ
त्सृष्टा रविणा कुजेन विधवा बाल्येऽस्तराशिस्थिते कन्यैवाशुभवीक्षितेऽर्कतनये द्यूने जरां गच्छति ८

सप्तमगे तस्मिंश्चाशुभैः पापैर्वीक्षिते दृष्टे कन्यैव जरामुपगच्छति कुमार्येव वृद्धा भवति वृद्धत्वं प्राप्नोतीति विवाहं न करोतीत्यर्थः अथ चंद्रलग्नयोर्वि
शेषेण तद्रूपत्वं ८ ननु चंद्रलग्नस्थानाद्यथैतत्फलं कथमवगम्यते उच्यते सप्तमे स्थाने चंद्रमसः फलदर्शनाभावात् पुनरपि जातकादि दर्शितानि
तानि ज्ञानं शार्दूलविक्रीडितेनाह आग्नेयैरिति एकैकस्मिन्पापग्रहे सप्तमे फलमुक्तं यदि बहवः आग्नेयाः क्रूराः सप्तमस्था भवंति तदा
... तैराग्नेयैरस्तराशिसहितैः विधवा भवति मिश्रैः क्रूरैः सौम्यैश्च सप्तमस्थैः पुनर्भूर्भवेत् स्वपतिं परिहृत्य अन्यस्य भार्या
... इति संस्कृत तथान्यग्रंथांतरे पुनर्भूलक्षणमुक्तं ... सवर्णस्य ... अक्षतायां ... पुनर्भूः ...

क्रूरआदित्यशनैश्चराणामन्यतमे ऽस्तगे लग्नात्सप्तमस्थेतस्मिंश्चहीनबले सर्वबलरहिते तथाभूते सौम्येक्षिते शुभग्रहाणां बुधगुरुसितानामन्यतमेन दृ
ष्टे जाता स्वपतिना आत्मीयेनैव भर्त्रा प्रोज्झिता त्यक्ता भवति अन्योन्यांशगयोरिति सितः शुक्रः अवनिजो भौमः एतयोः सितावनिजयोः अन्योन्यां
शगयोः परस्परनवांशकस्थितयोः यत्रतत्रराशौ सितनवांशके भौमो भौमनवांशके शुक्रः तदासांगनास्त्री अन्यप्रसक्ता परपुरुषरता भवति अथ
द्यूने लग्नात्सप्तमस्थाने तावेव यद्यंगारकशुक्रौ शीतरश्मिसहितौ चंद्रसहितौ भवतस्तथा अन्यपुरुषासक्ता भवति किंतु भर्तुरनुज्ञया पुरुषान्तरं से
वते न तु स्वातंत्र्येणेति ९ अथ येन योगेन जाता मात्रा सह बंधकी भवति येन च रुग्दितयोनिर्येन च सुभगा तद्योगत्रयं मालिन्याह सौरारर्क्षे इति

आग्नेयैर्विधवास्तराशिसहितैर्छिद्रैः पुनर्भूः शुभैः क्रूरे हीनबलेऽस्तगे स्वपतिना सौम्येक्षिते प्रोज्झिता
अन्योन्यांशगयोः सितावनिजयोरन्यप्रसक्तांगना द्यूने वा यदि शीतरश्मिसहितौ भर्तुस्तदानुज्ञया ९
सौरारर्क्षे लग्नगे सेन्दुशुक्रे मात्रा सार्द्धं बंधकी पापदृष्टे कौजेऽस्तांशे सौरिणा व्याधियोनिश्चारुश्रोणी वल्लभा सद्ग्रहांशे १०

सौरः शनैश्चरः तदृक्षे मकरकुंभौ आरो भौमस्तदृक्षे मेषवृश्चिकौ एषामन्यतमे लग्नगते तस्मिंश्च सेंदुशुक्रे इंदुना चंद्रेण शुक्रेण च संयुक्ते तथाभूते पापदृष्टे पा
पग्रहावलोकिते जाता बंधकी परपुरुषगामिनी भवति न केवलं स्वयं मात्रा सार्द्धं जनन्या सह बंधकी जाता तन्माता अपि बंधकी परपुरुषगामिनी भवति अ
स्तांशे लग्नात्सप्तमस्थाने यो राशिस्तत्कालं कौजो भौमनवांशको भवति तस्मिंश्च कौजेऽस्तांशे सौरिणा रविजेन दृष्टे जाता व्याधियोनिः सरोग
भगा भवति यदुक्तं सुभगतारूपं तदर्थमाह चारुश्रोणी वल्लभा सद्ग्रहांशे इति यदा लग्नात्सप्तमस्थाने सद्ग्रहस्य शुभग्रहस्य नवांशकोदयो

भवति तस्यावारुणीशोभनभगावल्लभापत्युः प्रियाचभवति १० अथयस्याः सप्तमस्थानंशून्यंभवतितस्याः शनैश्चरांगारकशुक्रक्षेत्रेतदंशेवास
मेयादृशीभवतितद्विज्ञानंमालिन्याह वृद्धइति यस्याजन्मनिलग्नात्सप्तमेस्थानेसूर्यजस्यसौरस्यर्क्षंमकरकुंभयोरन्यतमसंबंधीनवांशकेवास
मेभवति तस्याः वृद्धः मूर्खश्चभर्ताभवति यस्याः आवनेयस्यांगारकस्यर्क्षेमेषवृश्चिकयोरन्यतमस्तदंशकोवासप्तमेभवति तस्याः स्त्रीलोलः
स्त्रीषुस्पृहयालुः क्रोधनः क्रोधशीलश्चभर्ताभवति एवंशौक्रेराशौवृषतुलयोरन्यतमेतदंशकेवासप्तमस्थेकांतोतीवदर्शनीयोऽतीवसौभाग्ययुक्तो
वल्लभश्चभर्ताभवति बौधेमिथुनकन्ययोरन्यतमेतदंशकेवासप्तमस्थजातायाः भर्ताविद्वान्पंडितोनैपुणज्ञश्चसर्वत्रसुस्पष्टदृष्टिर्भवति ११ अथच

वृद्धोमूर्खः सूर्यजर्क्षेंशकेवास्त्रीलोलःस्यात्क्रोधनश्चावनेये शौक्रेकांतोतीवसौभाग्ययुक्तोविद्वान्
भर्तानैपुणज्ञश्चबौधे ११ मदनवशगतोमृदुश्चचांद्रेत्रिदशगुरौगुणवान्जितेंद्रियश्च अतिमृदुरति
कर्मकृच्चसौर्येभवतिगृहेस्तमयस्थितेंशकेवा १२ श्रीगजाननप्रसन्न इराशौसप्तमेतन्नवांशकेजीवराशौ

वादित्यराशौन्वितन्नवांशकेवातद्विज्ञानंपुष्पिताग्रयाह मदनेति यस्याःजातायाः सप्तमेस्थानेचांद्रोराशिः कर्कटस्तदंशकोवाभवति तस्याः भर्ता
मदनवशगतः कामातुरोमृदुश्चाकठिनश्चभवति त्रिदशगुरोः जीवस्यराशौधन्विमीनयोरन्यतमेसप्तमस्थेतदंशकेवाजातायाः भर्तागुणवान् शौ-
र्यादिभिर्गुणैर्युक्तोजितेंद्रियोदांतश्चभवति सौर्येराशौसिंहेतदंशकेवासप्तमस्थेजातायाः भर्ताऽतिमृदुरतीवाकठिनः अतिकर्मकृदतीवव्या
पारकृद्भवति व्यापारकरणशीलः केचिद्रतिकर्मकृदितिकामातुरोकामासक्तोभवति एवमस्तमयस्थितेसप्तमस्थानस्थेगृहेराशावंशकेवा

फलमभिहितंयत्रान्यसंबंधीराशिः सप्तमेभवति अन्यसंबंधीनवांशश्चतत्रयश्चयंशपयोः योबलवांस्तदीयंफलंवाच्यमिति १२ अथचंद्रशुक्रबुधानांद्वित्र्य
वालग्नगतायस्याभवंतितस्यास्स्वरूपंवसंततिलकेनाह ईर्ष्येति यस्याः जन्मलग्नेशशिशुक्रौचंद्रसितौसमेतौभवतः साईर्ष्यान्वितायास्यकु
स्स्वपरासस्वासक्ताचभवति ज्ञेंद्वोः बुधचंद्रयोः लग्नगतयोः कलासुनिपुणातज्ज्ञासुखिनासंजातसुखाभवति गुणाढ्यागुणबहुलाचशु
क्रज्ञयोः सितबुधयोर्लग्नगतयोरुचिरादर्शनीयासुकांतासुभगा भर्तृवल्लभाकलाज्ञाचभवति त्रिष्वपीति यस्यास्त्रयोपिचंद्रबुधशुक्रालग्नगता
भवंतिसाऽनेकवस्त्रसौख्यगुणाअनेकैर्वस्त्राभिः धनैः सौख्यैरनेकैर्बहुभिश्चगुणैर्युक्ताभवति अपिशब्दाच्चिषुशुभेषुबुधगुरुसितेषुलग्नगते

ईर्ष्यान्वितासुखपराशशिशुक्रलग्नेज्ञेंद्वोःकलासुनिपुणासुखितागुणाढ्या शुक्रज्ञयो-
स्तुरुचिरासुभगाकलाज्ञात्रिष्वप्यनेकवसुसौख्यगुणाशुभेषु १३ क्रूरेष्टमेविधवतानिध
नेश्वरोंशेयस्यस्थितोवयसितस्यसमेप्रदिष्टा सत्स्वर्थगेषुमरणंस्वयमेवतस्याः कन्यालिगो
हरिषुचाल्पसुतत्वमिंदो १४

सुजाता अनेकवस्त्रसौख्यगुणाभवति १३ अत्रपूर्वंवासौभव्यमरणमितियदुक्तंतद्विज्ञानं
वसंततिलकेनाह क्रूरेष्टमइति · यस्याः क्रूरग्रहोष्टमेस्थानेभवतितस्याविधवताभवति कस्मिन्कालइत्याह निधनेश्वरोयस्येति निधनेश्व
रोष्टमस्थानाधिपतिर्यस्यग्रहस्यनवांशकेभवति तस्यग्रहस्यतस्मिन्वयसिविवाहात्परतस्तस्याः वैधव्यंवक्तव्यं एकंद्वौनवविंशतिरित्यादिग्र
हवयः एवंकेचिद्वदंति वयंपुनः दशांतर्दशाकालंवयः शब्देनब्रूमः यत्रनिधनेश्वरश्चंद्रभौमयोरन्यतमेंशेभवति तत्रचंद्रभौमयोर्वयःप्र

पाणिमर्षितयं तन्माप्यः कुमारीणांविवाहासंभवस्तस्मादष्टमस्थानाधिपतिर्यस्यांशकेव्यवस्थितस्तस्यांतर्दशाधिपतिस्तस्याविवाहात्संविभवताम्
सेवका वक्त्विति यस्याजन्मनिक्रूरग्रहोष्टमगोभवति सहृद्गः शुभग्रहः कश्चिद्द्वर्गोद्वितीयस्थानगतोभवति तस्याः भर्तुः परस्मात्
सैवकपापभवति यस्याजन्मनिकन्यायामलिनिवृश्चिकेगविद्दपहोसिंहेवाइंदुः स्थितोभवति तस्याअल्पसुतत्वंस्वल्पपुत्रत्वंवक्तव्यं कन्यालिगो
हृश्चिकामन्यतमश्चंद्रराशिर्यस्यास्तस्याः अल्पाः पुत्राभवंतीति १४ अथयस्मिन्योगेजातापुरुषिणीभवतियस्मिंश्चब्रह्मवादिनीभवति तद्योगद्व
यंशार्दूलविक्रीडितेनाह सौरेइति सौरेशनैश्चरेमध्यबलेनातिबलवतिनचातिबलहीने तथाशीतांशुशुक्रेंदुजेः शशिसितबुधैः बलेनवीर्य

सौरेमध्यबलेबलेनरहितेःशीतांशुशुक्रेंदुजेःशेषैर्वीर्यसमन्वितेःपुरुषिणीयद्योजराश्युद्गमः
जीवारास्पृजिदेंदवेषुबलिषुप्राग्लग्नराशौसमेविख्याताभुविनैकशास्त्रनिपुणास्त्रीब्रह्मवादिन्यपि १५

णरहितेः विवर्जितेः शेषैरादित्यभौमजीवैर्वीर्यसमन्वितेःसबलैर्यत्रतत्रावस्थितेर्यद्योजराशिः विषमराशिरुद्गमः उद्गमेउदयेलग्नेभवति
राशिः लग्नेजाताभवतीत्यर्थः तदाजातामेषमिथुनसिंहतुलाधन्विकुंभानामन्यतमेसापुरुषिणीभवति बहुपुरुषेत्यर्थः जीवारास्पृजिदैंदवेषु
जीवोबृहस्पतिः आरोभौमः अस्पृजिच्छुक्रः ऐंदवोबुधः एतेषुयत्रतत्रावस्थितेषुबलिषुवीर्यवत्सुतथाप्राग्लग्नेयदिसमराशिर्भवति तदा
जातास्त्रीभुविभूमौविख्यातासर्वत्रप्रथिताअनेकशास्त्रकुशला अनेकेषुबहुषुशास्त्रेषुकुशलाअतज्ज्ञाब्रह्मवादिन्यपिमोक्षशास्त्रेकुशला
ति १५ अथयद्योगजाताप्रव्रज्यामाश्रयतितद्विज्ञानंमहर्षिण्याह पापेति पूर्वसप्तमस्थस्यग्रहस्यदृष्टयमवदुष्टफलमुक्तं तत्र

[illegible] कश्चिद्ग्रहो लग्नाच्च नवमगतो भवति तदसौ स्त्री प्रागुक्तं फलं न प्राप्नोति नवमगतस्य ग्रहस्य तुल्यं तत्फलं [illegible]
[illegible] संश्रयेनोपैति प्राप्नोति एवं स्त्रीजातकं व्याख्यातं उद्वाहे इति अनयैव व्याख्यया स्त्रीणां उद्वाहे विवाहकाले [illegible]
[illegible] तथा वरस्य वरणविधौ कन्या मार्गणकाले प्रदानकाले कन्यादानकाले च चिंतायां प्रश्नकाले एवं सकलं सर्वं विधेयं वक्तव्यम् स्त्रीजातक
[illegible] योगा उक्तास्ते शुभाशुभा वक्तव्याः न सकलजातकोक्ताः तेन यथा प्रदर्शितकालेन वक्तव्याः येषां च वक्ष्यमाणा [illegible]
[illegible] तेन वक्तव्याः युक्तेत्यादि बृहत्पटलमुक्तमिति १८ इति श्रीभट्टोत्पलविरचितायां बृ० स्त्रीजातका० [illegible]

पापेस्तेन वमगत ग्रहस्य तुल्यां प्रव्रज्यां युवति रुपैत्यसंशयेन उद्वाहे वरणविधौ प्रदानकाले
चिंतायामपि सकलं विधेयमेतत् १८ इति बृह० स्त्रीजातका ऽध्यायश्चतुर्विंशतिः २४

अथातो नैर्याणिका ऽध्यायो व्याख्यायते तत्रादावेवाष्टमस्थाने ग्रहदृष्टे वियुक्ते युते वा यथा म्रियते तद्विज्ञानं शार्दूलविक्रीडितेनाह मृत्युरिति बलि
[illegible] मृत्युग्रहेक्षणेन मृत्युर्भवति यस्य जन्मलग्नात्पृथु ग्रहमष्टमं स्थानं शून्यं यो ग्रहो बलवान् पश्यति तस्य ग्रहस्य [illegible]
[illegible] तेन स म्रियते तद्यथा ऽर्कस्य पित्तं चंद्रस्य वातकफौ [illegible] पित्तं बुधस्य [illegible] बृहस्पतेः [illegible]
[illegible] सौरस्य वातइति तत्संयुक्तमगात्कइति तदित्यनेन लग्नादष्टमस्थानस्य परामर्शः तेनाष्टम [illegible]
[illegible] तज्जातस्तत्संभूतः लग्नादष्टमो राशिः यस्मिन्नंगे कालारव्यपुरुषस्य वर्तते तस्मिन्नंगे [illegible] यो ग्रहो [illegible] भवति

बहुभिः वीर्यान्वितैः सबलैः बहुभयोमृत्युः यदा बहवोपिवीर्यान्विताः खचराः अष्टमस्थानं पश्यंति तदा यावंतः पश्यंति तावतां ग्रहाणां धातुप्रकोपमृत्युभवेत् एकः ग्रहः बलवान्स्थानं पश्यति तथा ग्रहस्यकालेपुरुषांगतः लग्नादष्टमराशिर्वर्ततेतस्मिन्नंगेप्रकुप्यनिधनंकुर्वंतीति अग्न्यंबायुधजइति सूर्यादिभिरष्टमेस्थानेस्थितैःशि शिखिर्मृत्युर्भवति तद्यथा यस्यलग्नादष्टमेस्थानेर्कोभवति तस्याग्निहेतुकोमृत्युर्भवति एवंचंद्रेष्टमेंबुहेतुकः भौमेआयुधहेतुकः बुधेज्वरहे तुकः जीवेआमयहृतः अविज्ञातव्याधिहेतुकः शुक्रेतृट्हेतुकः सौरेक्षुद्धेतुकइति एतैर्ग्रहैर्बलिभिर्यथोक्तएवमृत्युः शुभेनबलवताव लि बलहीनेरशुभेन मध्यबलेमध्यमेनेतिविज्ञातमरणप्रकारस्यमरणदेशज्ञानार्थमाह निधनेचरादिषिति यस्यनिधनेऽष्टमेस्थानेचररा

अथनैर्याणिकाध्यायप्रारंभः मृत्युर्मृत्युगृहेक्षणेनबलिभिस्तद्धातुकोपोद्भवस्तत्संयुक्तभगात्रजोबहुभवोवीर्या न्वितैर्भूरिभिः अग्न्यंबायुधजोज्वरामयकृततृट्क्षुत्कृतस्त्वाष्टमेसूर्याद्यैर्निधनेचरादिषुपरस्वाध्वदेशेष्विति १

शिर्भवति सपरदेशेम्रियते यस्यस्थिरः सस्वदेशे यस्याद्विस्वभावः सोध्वप्रदेशेपथिम्रियतइति १ अथशैलाग्राभिघातेषु येयोगैर्म्रियते शार्दूलविक्रीडितेनाह शैलाग्राभिहतस्येति सूर्यकुजयोः रविभौमयोः युगपत्तुल्यकालंस्वबंधुस्थयोर्दशमयोश्चतुर्थेजातस्य शैला ग्राभिहतस्यशिलाप्रहारेणाहतस्यमृत्युर्भवति कूपइति मंदशशांकभूमितनयैः सौरेंदुभौमैः यथासंख्यंबंधुस्तकर्मस्थितैःचतुर्थस मदशमस्थैः तद्यथा सौरेचतुर्थगेचंद्रेसप्तमगेभौमेदशमगेजातः कूपेपतितोम्रियते कन्यायामिति हिमोष्णकरयोः स्वभाव यो स्थितयोश्चपापग्रहदृष्टयोर्जातः स्वजनेनम्रियते स्वजनेनव्यापाद्यते उभयोर्द्वेस्वभावराश्यात्तुदयेलग्नगतेतत्र [illegible]

चंद्रेमध्यस्थानं भवेत्तां तदातोयेजलेमज्जितोमग्नोम्रियते २ अथान्यानपिमृत्युयोगान्शार्दूलविक्रीडितेनाह मंदेइति मंदेशनौ [illegible]
मेकुलीरस्थेमृगांकेचंद्रेमृगेमकरस्थितेजातस्यजलोदरकृतोजलोदरेणमृत्युर्भवति शस्त्राग्निप्रभवइति शशिनिचंद्रेकुजर्क्षे [illegible]
योरन्यतमस्थेतथाशुभयोर्द्वयोः पापयोर्मध्यस्थेजातस्यशस्त्राग्निप्रभवः शस्त्रेणाग्निनावाप्रभवति तत्कृतोमृत्युः कन्यायामिति शी
तगौचंद्रेकन्यायांतद्वत्स्थितेपापद्वयमध्यगतेजातस्यरुधिरोत्थशोषजनितोमृत्युर्मरणंभवति दुष्टेनरक्तेनशोषणवाउत्थितोजनितः

शैलाग्राभिहतस्यसूर्यकुजयोर्मृत्युः खबंधुस्थयोः कूपेमंदशशांकभूमितनयैर्बंधुस्तकर्मस्थितैः
कन्यायांस्वजनाद्धिमोष्णकरयोः पापग्रहैर्दृष्टयोः स्यातांयद्युभयोदयेर्कशशिनौतोयतदामज्जितः २
मंदेकर्कटगेजलोदरकृतोमृत्युर्मृगांकेमृगेशस्त्राग्निप्रभवः शशिन्यशुभयोर्मध्येकुजर्क्षेस्थिते क
न्यायांरुधिरोत्थशोषजनितस्तद्वत्स्थितेशीतगौसौरर्क्षेयदितद्वदेवहिमगौरज्ज्वग्निपातैःकृतः ३

उत्पन्नः सौरर्क्षइति हिमगौचंद्रेसौरर्क्षेमकरकुंभयोरन्यतमस्थेतद्वत्तस्मिंश्चपापद्वयमध्यगतेयदिचेज्जातस्तदारज्ज्वाग्निपातैः रज्ज्वाग्निनाप
ताद्वाम्रियतइति ३ अथान्यानपिमृत्युयोगान्शार्दूलविक्रीडितेनाह बंधाद्धीनवमस्थयोरिति अशुभयोर्द्वयोःपापयोर्धीनवमस्थयोः पं
चमनवमस्थानस्थयोस्तयोश्चसौम्यग्रहैरदृष्टयोरनवलोकितयोर्जातः बंधाद्बंधनेनम्रियते द्रेष्काणैरिति येनलग्नेनपुमान्जातस्तस्मा
द्व्ययेस्थानेयोराशिस्तत्कालंवर्तते तत्रयदिसपाशसर्पद्रेष्काणोभवतिसनिगडोवातदाजातः बंधनेनम्रियते तत्रभुजगपाशभृद्द्रेष्काणः क

[illegible] वृषद्वितीयः कन्यांतिमस्थ कन्यायामिति मीनलग्नजातः कन्यायामस्तगेसप्तमस्थेचंद्रेतस्मिंश्चाशुभान्वितेकेनचित्पापेनसहि[illegible] सि
तेशुक्रे मेषगे सूर्ये रवौलग्नगतेजातस्यमरणंमंदिरगृहेस्त्रीहेतुकंस्त्रीनिमित्तंविद्धिजानीहि ४ अथान्यानपिमृत्युयोगान् शार्दूलविक्रीडि
तेनाह शूलोद्भिन्नतनुरिति सरवेचतुर्थस्थाने वनिसुतेभौमेस्थितेसूर्येपिवाइति रवौचतुर्थस्थेरवदशमेस्थाने यदियमः सौरोभवति
तदाजातः शूलोद्भिन्नतनुर्म्रियते शूलेनोद्भिन्नातनुर्यस्यशूलप्रोतस्यतस्यमरणंभवति सम्प्रक्षीणेति पापैः रविभौमसौरैः सम्प्रक्षी

बंधाद्धीनवमस्थयोरशुभयोःसौम्यग्रहादृष्टयोर्दृक्काणैश्चससर्पपाशनिगडैःछिद्रस्थितैर्बंधतः
कन्यायामशुभान्वितस्तमयगेचंद्रेसितेमेषगेसूर्येलग्नगतेचविद्धिमरणंस्त्रीहेतुकंमंदिरे ४ शूलो
द्भिन्नतनुःसुखेवनिसुते सूर्येपिवाखेयमेसम्प्रक्षीणहिमांशुभिश्चयुगपत्पापैस्त्रिकोणाद्यगैः बं
धस्थेचरवौवियत्यवनिजेक्षीणेंदुसंवीक्षितेकाष्ठेनाभिहतःप्रयातिमरणंसूर्यात्मजेनेक्षिते ५

[illegible] शुभिरितिक्षीणचंद्रसंयुक्तैश्चयुगपत्तुल्यकालंत्रिकोणाद्यगैः पंचमनवमलग्नस्थैः एतदुक्तंभवति सक्षीणचंद्राणांपापानामेव [illegible]
[illegible] न्यत्रावस्थितिर्नभवति तदा चकाराच्छूलोद्भिन्नतनुर्म्रियते बंधुस्थेचेति रवौसूर्येबंधुस्थेलग्नाच्चतुर्थगेवियतिदशमे[illegible]
[illegible] भौमेस्थितेतस्मिंश्चक्षीणेंदुनाक्षीणचंद्रेणसंवीक्षितेतदाजातश्चकाराच्छूलोद्भिन्नतनुर्म्रियते अस्मिन्नेवयोगेचतुर्थगेरवौ[illegible]
[illegible] सूर्यात्मजेनशनैश्चरेणेक्षितेदृष्टेजातः काष्ठेनाभिहतः काष्ठघातेनताडितोमरणंप्रयाति प्राप्नोतीत्यर्थः ५ ७

अथान्यानपिमृत्युयोगान्वसंततिलकेनाह रंध्रास्पदेति रंध्रमष्टमंस्थानं आस्पदंदशमं अंगंलग्नं हिबुकस्थानंचतुर्थं एतैरंध्रास्पदांगहिबुके [illegible]
[illegible]क्षीणचंद्ररुधिरार्किदिनेशयुक्तैः एतदुक्तंभवति अतिक्षीणचंद्रोऽष्टमेरुधिरोभौमः दशमेआर्किः सौरोंगेलग्नेदिनेशोरविश्चतुर्थेएवंविधे [illegible]
[illegible]तोलगुडहतांगोलगुडताडितावयवोम्रियंते केचित्पठंतिलगुडाहततातइति लगुडाहतोभवति नैरेवेति तैरेवग्रहैः प्रक्षीणचंद्ररुधिरार्किदि[illegible]
[illegible] यथासंख्यंकर्मनवमोदयपुत्रसंस्थैः दशमनवमलग्नपंचमस्थैः क्षीणचंद्रमादशमेभौमोनवमे सौरोलग्ने अर्कःपंचमेयदिभवतितदा[illegible]
[illegible]धूमेनाग्निनाबंधनेनशरीरनिकुट्टनेनकाष्ठादिनामहरणेनवा तस्यमृत्युर्भवति ६ अथान्यानपिमृत्युयोगान्वसंततिलकेनाह बंधस्तकर्मस[illegible]

रंध्रास्पदांगहिबुकैर्लगुडाहतांगः प्रक्षीणचंद्ररुधिरार्किदिनेशयुक्तैः नैरेवकर्मनवमोदयपु
त्रसंस्थैर्धूमाग्निबंधनशरीरनिकुट्टनांतः ६ बंधस्तकर्मसहितैःकुजसूर्यमंदैर्निर्याणमायु
धशिखिक्षितिपालकोपात् सौरेंदुभूमितनयैःस्वसुखास्पदस्थैर्ज्ञेयः क्षतकृमिकृतश्चश
रीरघातः ७ हितैरिति कुजोंगारकः सूर्योरविः मंदःसौरः एतैर्यथासंख्यंबंधस्तकर्मसहितैः चतुर्थसप्तमदशमस्थैश्चतु[illegible]

[illegible]भौमः सप्तमेसूर्यः दशमेसौरः यस्यजन्मनिभवंति तस्यायुधेनखड्गादिनाशिखिनाग्निनाक्षितिपालकोपेननृपक्रोधेनवाएषामन्यतमेननिर्या
[illegible]णंमृत्युर्भवति सौरेंदुभूमितनयैः शनिशशिभौमैः यथासंख्यंस्वसुखास्पदस्थैर्द्वितीयचतुर्थदशमस्थैर्द्वितीयेसौरः चतुर्थेचंद्रः दशमेभौमः
[illegible]यस्यजन्मनिभवंति तस्यक्षतकृमिकृतः क्षतेछिद्रेकृमयः कीटाउत्पद्यंते तत्कृतश्चशरीरपातोभवति क्षतकृमिभिः [illegible]तैर्मृत्युर्भवति ७

[illegible]यान्[illegible]योगान् शार्दूलविक्रीडितेनाह रवस्थइति अर्के रवौ रवस्थे दशमस्थानगते कुजे रसातलगते चतुर्थस्थे जातस्य यानप्रपातात् वाहना[illegible]
[illegible]मृत्युर्भवति यंत्रोत्पीडनजइति कुजे[illegible]के॰ स्तमयगे सप्तमस्थे सौरेंदिनाप्युदमे सौरश्चेंदुश्चेन च्युते सौरेंदिनाः शनिचंद्ररविभिरप्युद[illegible]
[illegible]स्थिते॰ जातस्य यंत्रोत्पीडनजो वधः यंत्रपीडितो म्रियते केचित्क्षीणेंदिनाप्युदमेइति पठंति क्षीणेंदुः क्षीणचंद्रमाइन आदित्यः आर्किः सौ
रः एते[illegible]स्थिते॰ जातस्य यंत्रोत्पीडनजो वधः विण्मध्यइति रुधिरोंगारकः आर्किः सौरः शीतकिरणश्चंद्रः एतेः यथासंख्यं जूकाज
सौरर्क्षगैः जूकस्तुलः अजो मेषः सौरर्क्षं मकरकुंभौ तेन तुले कुजो भौमः मेषे सौरः मकरकुंभयोरन्यतमे चंद्रः एवं यस्य जन्मनि भवंति सवि-

रवस्थेर्के च निजे रसातलगते यानप्रपाताद्वधो यंत्रोत्पीडभजः कुजेस्तमय
गे सौरेंदिनाप्युदमे विण्मध्ये रुधिरार्किशीतकिरणे जूकाजसौरर्क्षगे
र्याते वा गलितेंदुसूर्यरुधिरैर्व्योमास्तबंध्वाह्वयान् ८ श्रीहरणाय

[illegible]मध्ये म्रियते यातेर्वा वि गलितेंदुः क्षीणचंद्रः सूर्य आदित्यः रुधिरोंगारकः एतैर्यथासंख्यं व्योमास्तबंध्वाह्वयान् याते॰ प्राप्तैः [illegible]
[illegible]क्षीणचंद्रः अस्तमये सप्तमे सूर्यः बंध्वाह्वये बंधुसंज्ञिके चतुर्थे[illegible] बंधित्याह्वयं संज्ञा यस्य एवं यस्य जन्मनि भवंति स वा[illegible]
[illegible]म्रियते ८ अथान्यान[illegible]योगान्वैतालीयेनाह वीर्या[illegible]ति क्षीणेंदौ क्षीणचंद्रे वा [illegible]न सबलेन वक्रेण भौमेन [illegible]
[illegible]सौरे निधनस्थिते॰ अष्टमे जातस्य गुल्म[illegible]रोगपीडया गुल्मेय उद्भूत उत्पन्न रोगो गदस्तत्पीड[illegible] श्रीभगंदरात्[illegible]

मितः शस्त्रजः दाहजः अर्थोभयंस्त्रादिरोगसंभवात् [illegible]पातेनशस्त्रकर्मणाम्वादाहेनवाभ्रियमाणेनतस्यमृत्युर्भवति ९ [illegible]
[illegible]नाह अस्तेरवाविति अस्तेसप्तमेरवावादित्येसरुधिरेणभौमेनसंयुक्तेस्थिते क्षीणेसौरेनिधने [illegible]क्षीणोहिमगौ[illegible]
तलगतेचतुर्थस्थानस्थेजातः खगांतोभवति खगः पक्षीतत्कृतोमृत्युर्भवति तस्यमृतस्याग्निसंस्कारोनभवतीत्यर्थः लग्नात्मजाष्टमेति [illegible]
सूर्यः भौमः कुजः मंदः सौरः चंद्रः शशांकः एतैर्यथासंख्यंलग्नात्मजाष्टमतपः स्थितैः लग्नपंचमाष्टमनवमस्थैः तेनलग्ने[illegible]
पंचमेभौमः अष्टमेसौरः नवमेचंद्रेयस्यजन्मनिभवति तस्यशैलशिखरात् पर्वतमस्तकात् पतितस्याशनिपातेनचोल्कयावज्र[illegible]

वीर्यान्वितवक्रवीक्षितेक्षीणेंदौनिधनस्थितेः कजे गुह्योद्भवरोगपी
ड्यामृत्युः स्यात्कृमिशस्त्रदाहजः ९ अस्तेरवौसरुधिरेनिधनेऽर्कपुत्र
क्षीणेरसातलगतेहिमगौखगांतः लग्नात्मजाष्टमतपस्विनभौममंद
चंद्रैस्तुशैलशिखराशनिकुड्यपातैः १० तेनकुड्यपातेनभित्तिपातेनचामृत्युर्भवति १० अथय

[illegible]वन्येतेषांयोगानांमध्यादन्यतमोयोगोनभवति नचाष्टमेस्थानेकश्चिद्ग्रहोभवति नचाष्टमंस्थानंकश्चिद्ग्रहः पश्यति तन्मृत्युकारणंवेताली
[illegible] द्वाविंशइति येनद्रेष्काणेनपुमान्जातस्तस्माद्योद्वाविंशोद्रेष्काणोभवति ससूरिभिः पंडितैः निधनस्य[illegible] कारणंनिमित्तं[illegible]
[illegible] कथमित्याह तस्याधिपतिरित्यादि तस्यद्वाविंशस्यद्रेष्काणस्ययोधिपतिर्ग्रहस्तस्याभ्यंबुधजइत्यादि स्वगुणैर्योहेतुः पठित

निर्वाणमरणंप्रयच्छतिदद्याति अथवायस्मिन्राशौसद्वाविंशोद्रेष्काणोभवति तस्यराशेर्यःस्वामीतत्संभवोभवति सवास्वगुणैरास्य

निर्याणंमरणंप्रयाति सचद्वाविंशोद्रेष्काणोलग्नादष्टमराशौभवति सकथंज्ञायतेउत्पद्यते यदिलग्नस्यप्रथमो[illegible]णस्तदाष्टमस्या[illegible]

[illegible]निर्याणंमरणंप्रयाति सचद्वाविंशोद्रेष्काणोलग्नादष्टमराशौभवति ... नकेवलंयावत्सर्वराशीनामेषैवव्यवस्था

[illegible]मोथलग्नस्यद्वितीयस्तदाऽष्टमस्यापिद्वितीयोऽथलग्नस्यतृतीयस्तदाऽष्टमस्यापितृतीयः नकेवलंयावत्सर्वराशीनामेषैवव्यवस्था

अनेनक्रमेणप्रकारेणयोऽष्टमराशिः द्रेष्काणः सएवद्वाविंशोद्रेष्काणइति तत्रैतज्ज्ञातं यस्योक्तयोगानामन्यतमोयोगोनभवति नचाष्टमस्य

नग्रहयुतवीक्षितंतस्यद्वाविंशद्रेष्काणाधिपाष्टमराश्यधिपयोर्योबलवांस्तदुक्तदोषेणमृत्युरिति ११ अथयादृग्भूमौम्रियतेतद्विज्ञानं

द्वाविंशःकथितस्तुकारणंद्रेष्काणोनिधनस्यसूरिभिः त
स्याधिपतिर्भवोपवानिर्याणंस्वगुणैःप्रयच्छति ॥ ११ ॥

[illegible]वंतविलकेनाह होरानवांशेति पुरुषस्यजन्मसमयेहोरायांलग्नेयोनवांशकोभवति तस्ययोधिपतिःग्रहस्तेनयोयुक्तोराशिः सराशिर्यत्रस्थि

तइत्यर्थः तस्यराशेर्यायोग्याभूमिस्तस्यांभूमौसम्रियते तद्यथा सचेद्राशिर्द्वयेभवति तदाअधिकसंचारभूमौसचेद्राशिःमेषोभवति

तदाजाविकल्पसंज्ञेभूमौ वृषभश्चेत्तदावृषभप्रचारभूमौमिथुनश्चेत्तदागृहे कर्कटश्चेत्तदाकूपेसिंहश्चेत्तदारण्ये कन्याचेत्तदाकूपे तुलाचे

त्तदा[illegible]गृहे वृश्चिकश्चेत्तदाश्वभ्रे धन्वीचेत्तदाऽश्वप्रचारभूमौ मकरश्चेत्तदानूपे कुंभश्चेत्तदागृहे मीनश्चेत्तदानूपइति येषांलग्न

[illegible]योगेजन्मादौमरणमुक्तंतेषांतत्रैव नकेवलंदर्शितराशिवशेनभूप्रदेशोवक्तव्यः अपितुयोगेक्षणादिभिरपि सलग्ने[illegible]शकाधिपति

संस्थितराशोव्यवस्थितः तत्रयद्यनेनग्रहेणतस्ययोगोभवति यद्वातस्यचयाभूमिः ईक्षणादियोवातस्यपश्यति आदित्यग्रहणाद्यस्यवर्वाशोव्यवस्थितस्तस्या
याभूमिरुक्तातस्यांसम्भवतइति अत्रचवहुभूमिसंभवेग्रहवलादुक्तव्या नन्वचग्रहस्यकाभूमिःउच्यते ग्रहस्यात्रीयराशेर्याभूमिःसैवेति नत्रत्रि
राशिहूयतस्यचाभूमिरित्युच्यते तत्रत्रिकोणराशेःसंबंधिनीभूमिः तद्यथा आदित्यस्यसिंहभूमिः अरण्यम् चंद्रमसः कर्कटभूमिर्जलम्
मत्स्यमेषभूमिरजाविकसंचारप्रदेशः बुधस्यकन्याभूमिरन्नपः जीवस्यधनुर्भूमिरश्वप्रचारः शुक्रस्यतुलाभूमिः विपणिः शनैश्चरस्यकुंभा
भूमिरिति केचिदत्रदेवालयेअग्निविहारकोशागारनक्षिप्तयुक्त राः स्युरित्यादिकंस्थानमिच्छंति एतच्चशोभनं यतः एतेषुस्थानेषुभ्रियमाणा

होरानवांशक[illegible]युक्तसमानभूमौयोगेक्षणादिभिरतःपरिकल्प्यमेतत् मोहस्तुम
त्युसमये ऽनुदितांशतुल्यः स्वेशोक्षितेद्विगुणितस्त्रिगुणःशुभैश्च ॥१२॥ छ॥

श्यंतइति एवमेतस्मादन्यत् परिकल्प्यंचिंत्यम् मोहस्त्विति यावंतोलग्नस्यनवांशकाअनुदिताः शेषास्तेषामंशानांसपीडितानां यावत्कालोभव
ति एतदुक्तंभवति यावत्कालोलग्नादवशिष्टः पुरुषस्यजन्मविषयेभवति तावंतस्तावत्कालमिति सचेल्लग्नराशिः यदिस्वेशेनस्वपतिने
[illegible]दृष्टस्तदासएवकालोद्विगुणोवक्तव्यः अर्थादेवस्वामिनासोम्यग्रहेणचदृष्टस्तदाषड्गुणकालोवक्तव्यः १२ अथमृतस्यशरीरपरिणामज्ञाप
[illegible]याह दहनेति निधनभावेनष्टमेस्थानेयोद्रेष्काणोव्यवस्थितः तद्वशाच्छवपरिणामश्चिंतनीयः सचगणनपा[illegible]शोद्रेष्काणोभवति
[illegible]रिदहनद्रेष्काणोऽग्निद्रेष्काणोभवति तदाभस्मतेनपरिणामत्यग्निनादत्यते पापद्रेष्काणोग्निद्रेष्काणः अथजलद्रेष्काणोभवतितदासा[illegible]

...जलमध्ये क्षिप्यते सौम्यग्रहद्रेष्काणो जलद्रेष्काणः अथमिश्रद्रेष्काणो भवति तदा शुष्यति दह्यते न चापिजलमध्येक्षिप्यते सौम्यग्रहद्रेष्काण : ग
...भवति पापग्रहद्रेष्काणोवासौम्ययुक्तस्तदामिश्रद्रेष्काणः तथानिधनभवनसंस्थैरष्टमराश्याश्रितैः व्यालवर्गैः सर्पद्रेष्काणैः विडंबितो भवति
...श्वसृगालकाकादिभिर्भुज्यते भक्ष्यतइत्यर्थः अत्रव्यालद्रेष्काणाः कर्कटाद्याः कर्कटद्वितीयः वृश्चिकाद्यः वृश्चिकद्वितीयः मीनांत्यश्च उ
...च अग्निगृहपूर्वापरगोकीलस्यचमीनपश्चिमोपगतः निधनेयस्य भवंतिद्रेष्काणास्तस्यचमृतस्य भुंजंतिवायसाद्याः प्राणिसमूहानचास्तिसंदेहः
पापग्रहद्रेष्काणो यस्याष्टमराशिसंस्थितो भवति दहनंप्राप्नोतिनरोमृतमात्रोनिश्चयात्संवदेत् एवंसौम्यद्रेष्काणोजलमध्येक्षिप्यतेनरोमृतः

दहनजलविमिश्रैर्भस्मसंक्लेदशोषैर्निधनभवनसंस्थैर्व्यालवर्गैर्विडंबः इति
शवपरिणामश्चिंतनीयोयथोक्तः पृथुविरचितशास्त्रा द्गत्यनूकादिचिंत्यम् १३

सौम्यद्रेष्काणः पापैः पापद्रेष्काणोपिसौम्ययुक्तः यस्याष्टमभवनगतः शोषंप्राप्नोतिसोपिमृतइति एवंप्रकारः शवानांमृतानांपरिणामोविपत्ति
श्चिंतनीयोविचार्यः पृथुविरचितशास्त्राद्विस्तीर्णाच्छास्त्राद्गत्यर्थकादिमरणादिचिंत्यम् मृतस्यकागतिर्भविष्यति कस्माच्चलोकादयमागतः आ
दिग्रहणात्तत्रकीदृगासीदिति अनूकशब्देन हातीतजन्मोच्यते १३ अथयोयंजातोजंतुः सकस्माल्लोकादागतइति यदुक्तंतद्विज्ञानंमालिन्याह
...ति गुरुर्जीवः उडुपतिशक्रौ चंद्रसितौ सूर्यभौमौरविकुजौ यमज्ञौसौरबुधौ एतेविबुधपितृतिरश्चोनारकौ यांश्चजातान् कुर्युः
...लोकोदेवलोकः पितृलोकः प्रसिद्धः तिरश्चांतिर्यग्लोकः नरकः नरकलोकः प्रसिद्धः एभ्यः आगतान् वदेत् कथंभवितात्यर्थमाह दिनक

शशिवीर्याधिष्ठितात्र्यंशनाथादिति दिनकरः सूर्यः शशीचंद्रः अनयोः दिनकरशशिनोः मध्याद्योबलीवीर्यवान् तेनाधिष्ठितोयुक्तोयस्त्र्यंशोद्रेष्काणः
तस्यनाथः स्वामीतस्ययोलोकस्तस्मादागतइतिवक्तव्यं तत्रसयदिद्रेष्काणोगुरोःजीवस्यसंबंधीभवति तदा विबुधलोकादागतइतिवक्तव्यं
चंद्रशुक्रयोरन्यतमसंबंधीभवति तदापितृलोकादागतइतिवक्तव्यं अथसूर्यभौमयोरन्यतमसंबंधीभवति तदा तिर्यग्लोकादागतइतिवक्तव्यं
अथशनैश्चरबुधयोरन्यतमसंबंधीभवति तदानरलोकादागतइतिवक्तव्यं यस्माल्लोकादागतस्तत्रापिश्रेष्ठमध्यमहीनत्वज्ञानमाह प्रवरस्यादि
त्र्यंशपग्रहस्यप्रदर्शितलोकात्तस्यजन्मज्ञानमाह ग्रहस्तुंगस्थः स्वोच्चराशिगतोभवति तदातत्रप्रवरः प्रधानमासीदितिविज्ञेयं अथोच्चराशि

गुरुरुडुपतिशुक्रौसूर्यभौमौयमज्ञौविबुधपितृतिरश्चोनारकीयांश्चकुर्युः दि-
नकरशशिवीर्याधिष्ठितात्र्यंशनाथात्प्रवरसमनिकृष्टास्तुंगह्रासादनूके १४

च्युतोनीचमप्राप्य तदातत्रासौमध्यमआसीदितिविज्ञेयं नीचस्थः निकृष्टः हीनः एतदनूकेप्राग्जन्मनिज्ञेयं १४ अथमृतस्यकागतिर्भविष्यति
तद्ज्ञानंमालिन्याह गतिरिति यस्यजन्मनिलग्नात्षष्ठसप्तमाष्टमस्थानानिशून्यानिभवंति तस्यतत्कालेरिपुस्थानेत्र्यंशोद्रेष्काणोवर्ततेतयोर्यो
विपरीतयोर्मध्येयोबलवांस्तस्य योलोकोभिहितः सएवगतिः एवंरिपुरंध्रत्र्यंशपइति तत्रतेनमृतेन गंतव्यमिति अस्तस्थितोवा अथल
ग्नात्षष्ठसप्तमाष्टमस्थानानामन्यतमेस्थानेकश्चिद्ग्रहोभवति तदातस्यदर्शितलोकेतेनगंतव्यं अथलग्नात्षष्ठसप्तमाष्टमस्थानानांद्वस्थाने
ष्वासग्रहाभवंति सोप्येकस्मिन्नपिद्व्यादयोग्रहाभवंति तदातेषांग्रहाणांयोबलवांस्तस्ययः प्रदर्शितोलोकस्तेनगंतव्यमिति नन्वस्त

स्थितोवेतिकेश्चिद्बलमुक्तंतत्रसप्तमस्थग्रहणांकृतं तत्सप्तमस्थोपिस्वांगतिंनयतीति किंव्याख्यानं उच्यते अस्तस्थितोवेतिवाशब्दश्चार्थः
नकेवलमस्तस्थितश्चकाराद्रिपुरंध्रगश्चेति केचिदस्तस्थितश्चेतिपठंति तथाचस्वल्पजातकेउक्तं सूर्यपतृतिर्यङ्गारकान्गुरुरुडुपौ तता
त्रयवीज्ञयमौ रिपुरंध्रत्र्यंशकृपानयंतिचास्तारिनिधनस्थाःगुरुरथेति अथशब्दः पादपूरणार्थेयस्यजन्मनिगुरुर्बृहस्पतिर्लग्नाद्रिपुस्थानेषष्ठेभवति केंद्रेषुवाछिद्रेष्टमेवासचस्वोच्चस्थः कर्कटेभवति तदैकोयोगः अथवांत्येभवनेमीनराशावुदयतिविलग्नगतेतत्रचगुरुवर्ज्ये

गतिररिपुरंध्रत्र्यंशपोऽस्तस्थितोवागुरुरथरिपुकेंद्रछिद्रगःस्वोच्चसंस्थः उ
दयतिभवनेंत्येसौम्यभागेचमोक्षोभवतियदिबलेनप्रोज्झितास्तत्रशेषाः १५
इतिबृहज्जातकविवृत्तौनैर्याणिकाऽध्यायःपंचविंशतिःसमाप्तः ॥ २५ ॥

शेषाग्रहाअन्येग्रहाबलेनवीर्येणप्रोज्झितावर्जिताभवंति तदाद्वितीयोयोगः अस्मिन्योगद्वयेजातस्यमोक्षोभविष्यतीतिवक्तव्यं उदयतिभवनेंत्ये
सौम्यभागेचमोक्ष इत्यत्रचकारोवाशब्दस्यार्थे यथापुरुषस्यजन्मकालग्रहवशात् गतिरुक्तातथामरणकाललग्नवशादपिगतिर्वक्तव्या यस्मा
त्स्वल्पजातकेउक्तं षष्ठाष्टमकंटकगोगुरुश्चेद्भवतिमीनलग्नेवा शेषैःस्ववर्गेर्जन्मनिमरणेवामोक्षगतिमाहुरिति १५ इतिश्रीभट्टोत्पलवि
रचितायांबृहज्जातकविवृतौनैर्याणिकाऽध्यायः पंचविंशतिःसमाप्तः २५

अथनष्टजातकाध्यायोव्याख्यायते तत्रादावेवप्रसूतिकालज्ञानमिदंवक्त्र्याह आधानेति यस्याधानकालोज्ञायतेतस्याधानकालात् पूर्वमेवजन्मव्याख्यातम् तत्कालोर्मिंदुसहितइत्यादिनाजन्मकालस्त्वव्याख्यातएव एवमाधानजन्मकालयोरपरिबोधेअज्ञानेसति संपृच्छतः प्रष्टुः विलग्नात्प्रश्नलग्नाज्जन्मवदेद्व्यात् येनलग्नेनप्रष्टापृच्छति तस्ययदिपूर्वार्द्धप्रथमहोराभवति तदाप्रष्टुः भानावादित्येउदग्गतेउत्तरायणस्थेजन्मवक्तव्यम् मकरादिराशिषट्कस्थेजातइत्यर्थः अथलग्नस्यापरार्धद्वितीयाहोराभवति तदाभानौदक्षिणगतेदक्षिणायनस्थेजन्मवक्तव्यं कर्कटादिराशिषट्कस्थेजातइत्यर्थः तथाच आधानजन्मनीयस्यनविज्ञायेतदेहिनः जन्मसंपृच्छतस्तस्यप्रश्नलग्नाद्विनिर्दिशेत् १ अथवर्षर्तुज्ञानमुपजातिकयाह लग्नत्रिकोणेष्विति त्रिभागेद्रेष्काणेः लग्नत्रिकोणेषुप्रथमपंचमनवमस्थानेषुगुरुर्जीवोज्ञेयः तद्यथा प्रश्नलग्नस्ययदिप्रथमद्रेष्काणोभवति तदायएवलग्नराशिः तत्रस्थेगुरौजन्मवक्तव्यं अथलग्नस्यद्वितीयोद्रेष्काणःतदालग्नाद्यः पंचमोराशिस्तत्रस्थेगुरौजन्मवक्तव्यम् अथलग्नस्यतृतीयोद्रेष्काणस्तदालग्नाद्योनवमोराशिस्तत्रस्थेगुरौजन्मवक्तव्यम् एवंकेषांचिन्मतं अथान्येषांमतम् यथाप्रश्नलग्नस्ययदाप्रथमोद्रेष्काणोदयोभवति तदालग्नराशितोयावत्संख्येराशौबृहस्पतिस्तिष्ठति तावत्संख्यानिप्रष्टुर्वर्षाणिवक्तव्यानि अथलग्नेद्वितीयोद्रेष्काणस्तदालग्नात्पंचमराशितोयावत्संख्येराशौबृहस्पतिर्भवति तावत्संख्यानिप्रष्टुर्वर्षाणिवक्तव्यानि यदालग्नस्यतृतीयोद्रेष्काणोभवति तदालग्नान्नवमराशितोयावत्संख्येराशौबृहस्पतिर्भवति तावत्संख्यानिप्रष्टुःवर्षाणिवक्तव्यानि एतद्व्याख्यानंवशोभनं पूर्वव्याख्यानमेवश्रेयः यस्माद्यवनेश्वरः द्रेष्काणलग्नेक्रमनस्तुराशौगुरुर्विल

अथनष्टजातकाध्यायप्रारंभः

आधानजन्मापरिबोधकालेसंपृच्छतोजन्मवदेद्विलग्नात् पूर्वापरार्धेभवनस्यविंद्याद्भानावुदग्दक्षिणगेप्रसूतिम् १

आदित्रिकोणभेषूव समुद्रवेत्तद्रवनक्रमेणस्वाच्चारभाद्द्वर्गतिभगण्यात् यद्यप्यत्रसामान्येनोक्तंबृहस्पतेरवस्थानं तथाचद्वादशभागक्रमेणप्रतिराशौरं : ९ :
तद्यथा यदिप्रथमलग्नस्यप्रथमद्वादशभागोदयोभवति तदालग्नस्थेजीवेजातः द्वितीयद्वादशभागश्चेत्तदालग्नाद्द्वितीयेगुरौजातः एवंतृतीयादिद्वादश
भागोदयेत्तृतीयादिषुस्थानेषुऊह्यम् विकल्प्यवर्षाणिवयोनुमानादेवंबृहस्पतेरवस्थानंज्ञात्वातस्यएववयोनुमानात्तस्याकृतिंशरीरमवेक्ष्यवर्षाणिविक
ल्प्यवयःप्रमाणंबुध्वाद्वादशसुद्वादशसुवर्षेषुविकल्पनाकार्या किमस्मिन्नेवभगणपरिवर्तेज्ञातराशेः बृहस्पतेरवस्थानमभूद्उतद्वितीयउततृतीयादि
षु एवंतस्याकृतिमवेक्ष्यवयोनुमानवक्तव्यं यत्रद्वादशसुवर्षेषुभ्रांतिर्भवति तत्रपुरुषलक्षणोक्तेनदशाविभागेनद्वादशवार्षिकींदशांस्वेत्रेषुपरिक-

लग्नत्रिकोणेषुगुरुस्त्रिभागैर्विकल्प्यवर्षाणिवयोनुमानात्

ल्प्ययत्तस्मिन्नंगसंस्पर्शाद्वर्षज्ञानंतथाचपुरुषलक्षणेपठ्यते पादौसगुल्फौप्रथमंप्रदिष्टंजंघेद्वितीयंतुसजानुचक्रे मेढ्रोरुमुष्काश्चततस्तृतीयंनाभिं
कटिंचैविचतुर्थमाहुः उदरंकथयंतिपंचमंहृदयंषष्ठमथस्तनान्वितं अथसप्तममंसजत्रुणीकथयंत्यष्टममोष्ठकंधरे नवमंनयनेचसभ्रुणीसललाटं
दशमंशिरस्तथा अशुभेष्वशुभंदशाफलंचरणाद्येषुशुभेषुशोभनमिति किंत्वत्रविंशत्यधिकंवर्षशतंयस्यजन्मनोतीतं तस्यनष्टजातकवर्षज्ञा
नोपायएवनास्ति एवंवर्षेषुज्ञातेषुऋतुज्ञानमाह ग्रीष्मोर्कलग्नइति येनलग्नेनप्रश्नःपृच्छति तत्रचेदर्कःसूर्यःस्थितस्तद्द्रेष्काणोवालग्नेतदाग्रीष्मे
जातइतिवक्तव्यं कथितास्तुशेषैरिति शेषैरन्यैश्चंद्रादिभिर्ग्रहैर्लग्नस्थैः ऋतुः पूर्वमेवकथितउक्तः द्रेष्काणैः शिशिरादयइत्यादिनाग्रंथेनोक्तः

तत्रयदाशनैश्चरोलग्नेभवति तद्द्रेष्काणोवातदाशिशिरेजातइतिवक्तव्यं एवंशुक्रेलग्नगतेवा तद्द्रेष्काणोतदावसंतेजातः एवंभौमेग्रीष्मे एवमेवरवाव
पि चंद्रेलग्नगतेतद्द्रेष्काणेवावर्षासुबुधेशरदि जीवेहेमंतइति यदाबहवोलग्नगताः भवंतितदातेषांमध्येयोबलवान्तदुक्तर्तौजातइतिवक्तव्यं अथन
कश्चिद्यदिलग्नगतोभवति तदातस्यसंबंधीद्रेष्काणोदयोभवति तदातदुक्तर्तौजातइत्येववक्तव्यं अन्यायनर्त्तावृतुरर्कचारादिति अन्यस्मिन्नयने
न्यस्मिन्नृतावर्कचाराहृतुः अन्यस्मिन्नयनेतदयनासंभवश्चेदृतुरन्योभवति तदर्तुरर्कचारवशेनवक्तव्यं एतदुक्तंभवति सौरेणमानेनऋतुर्वक्तव्यः
नतुचांद्रेणयथाशिशिरेज्ञातेमकरकुंभयोरन्यतमेराशौसूर्यस्यावस्थानंज्ञेयं एवंशेषराशिष्वप्यूह्यं अनेनलौकिकश्चांद्रमासोनिराकृतोभवतीति २

ग्रीष्मोर्कलग्नेकथितास्तुशेषैरन्यायनर्त्तावृतुरर्कचारात् २ चंद्रज्ञजीवाःपरिवर्तनीयाःशुक्रा
रमंदैरयनेविलोमे द्रेष्काणभागेप्रथमेतुपूर्वोमासोनुपाताच्चतिथिर्विकल्प्यः ॥ ३ ॥ ७ ॥

अथायनेविलोमेग्रहपरिज्ञानादृतुपरिज्ञानंमासपरिज्ञानंचेंद्रवज्रयाह चंद्रज्ञेति अयनेविलोमेसति चंद्रज्ञजीवाः शुक्रारमंदैः परिवर्त्तनीयाः शशिबुधगुरवः
सितभौमशनैश्चरैः अयनव्यत्ययेमासेसतिपरिवर्तनीयाः व्यत्ययेनव्यवस्थाप्याः एतदुक्तंभवति यद्युत्तरायणेज्ञातेमावृट्कालेज्ञातस्तदावसंतेजातइति–
वक्तव्यम् चंद्राच्छुक्रेणात्रपरिवर्तितः अथोत्तरायणेशरदिप्राप्तायांग्रीष्मेजातः दक्षिणायनेग्रीष्मेज्ञातेशरदिजातः अथबुधो रविभौमयोरपव
र्तितो रविभौमौबुधेनच उत्तरायणेहेमंतेज्ञातेशिशिरेजातः दक्षिणायनेशिशिरेप्राप्तेहेमंतजातः इतिवक्तव्यं अत्रजीवमंदौपरस्परमपवर्तितौ एवमृ
तौज्ञातेमासज्ञानमाह द्रेष्काणभागइति प्रश्नलग्नेयोद्रेष्काणोवर्ततेतस्यचद्रेष्काणस्ययदिप्रथमभागोवर्त्ततेतदाज्ञातर्तौप्रथमेमासिजातः इतिवक्तव्यं

अथलग्नद्रेष्काणस्यद्वितीयोभागोवर्तते तदाज्ञातेतौद्वितीयेमासिजातः तृतीयद्रेष्काणेद्वौविभागौपूर्वपरावत्राविअर्कावस्थानतएवमासज्ञानं ...
संज्ञात्वातिथिज्ञानार्थमाह अनुपाताच्चतिथिर्विकल्प्यः अनुपातात्त्रैराशिकात्तिथिर्विकल्प्योविकल्पनीयः लग्नस्यषट्त्रिंशाशतानिद्रेष्काणः द्रेष्काणेन-
वज्ञातर्तुभत्तुज्ञानंतदर्धलिप्ताशतत्रयं लिप्ताशतत्रयेणमासज्ञानं अत्रानुपातात्तिथिर्लिप्तादशकेनैकैकोज्ञेयः एषचतिथिरादित्यभागः एवमादि-
त्यस्यराशयोभागाज्ञेयाः मासाराशयस्तिथयोभागाः यस्मिंश्चतिथौज्ञातवर्षयथाप्रदर्शितादित्योभवति तस्मिन्तिथौतस्यजन्मज्ञातिवक्तव्यं ३
अथचंद्रमानतिथिज्ञानोपायमिंद्रवज्रयाह अत्रापीति अत्रास्मिंस्तिथिज्ञानेद्विजेंद्राःपुनयोहोराशास्त्रज्ञाः सूर्यांशतुल्यां अंशस्थानेस्फुटार्कभा

अत्रापिहोरापटवोद्विजेंद्राःसूर्यांशतुल्यांतिथिमुद्दिशंति रात्रि
द्युसंज्ञेषुविलोमजन्मभागैश्चवेलाःक्रमशोविकल्प्याः ॥ ४ ॥

गसमांतिथिमुद्दिशंति कथयंति प्रश्नकालेतात्कालिकेनादित्येनयावंतोभागाभुक्तास्तावंतः शुक्लप्रतिपत्प्रभृतिज्ञातमासस्यतिथयोव्यतीताः अत्रचांद्र
मानेमकरमासेजातेमाघमासोज्ञेयः एवमन्येष्वपिमासकल्पनाकार्या तथाचमणित्थः पृच्छाकालेरविणायावंतोंशाः स्फुटेनसंभुक्ताः राशेस्तास्ति
थयःस्युः शुक्लादावर्कमासस्यएवंदिनेज्ञातेकिमयंरात्रौजातोदिवावेति तदर्थमाह रात्रिद्युसंज्ञेष्विति रात्रिद्युसंज्ञापूर्वंव्याख्याताः गोजाश्विक
र्किमिथुनाइत्यादिनातत्रप्रश्नकालेयदिरात्रिसंज्ञोलग्नोभवति तदातस्यविलोमतादिवाजन्मवक्तव्यं अथद्युसंज्ञोलग्नोभवतितदारात्रौजन्मवक्त
व्यं एवंदिनरात्रिविभागेज्ञातेवेलाज्ञानमाह भागैश्चवेलाः क्रमशोविकल्प्याः यस्मिन्दिनेपुरुषस्यजन्मज्ञानंतस्मिन्दिने अंशादित्योपिज्ञातः

वतस्तस्य पुरुषस्य यदि दिवाजन्म तदा तस्यादावित्याहूनप्रमाणं कार्यम् अथ रात्रौ जन्म तदा रात्रिप्रमाणं तत्र प्रथमं लग्नस्य तस्मिन्काले यावंतस्त्रयः कुमारो[illegible]
मानः कार्यः यदि पुरुषस्य दिवाजन्म तदा दिनप्रमाणेन यदा रात्रौ तदा रात्रिप्रमाणेन तात्कालिकलग्नभुक्तवर्षकानां गुणनां कृत्वा तस्यैव लग्नस्य स्वदेशमानेन[illegible]
प्रमाणेन भागमपहृत्य या भावेला तावता कालेन गतेन दिनस्य रात्रेर्वा जन्म वक्तव्यं एवं लग्नभागैः क्रमशः परिपाद्या वेला समयः विकल्प्या विकल्पनीया[illegible]
अर्थांतरेण मासज्ञानमिंद्रवज्रयाह केचिदिति केचिदाचार्याः शशांकाध्युषितान्चंद्रयुक्तान्नवांशात्क्षुक्रांतसंज्ञं मासं कथयंति यस्मिन्काले यस्मिन्नवांश
केनवमेंशे चंद्रमा भवति तमपि नवांशकं त्रिधा परिकल्प्य तस्मिन्नवांशके नवमेंशे चंद्रमा व्यवस्थित इति चंद्रनवांशकगतं नक्षत्रमन्वेष्यम्[illegible]

मेषादिराशी
नांवर्षकाः
मे २००मी.
वृ २४०कुं.
मि २८०म.
क ३२०ध.
सिं ३६०वृ.
कु ४००तु.

केचिच्छशांकाध्युषितान्नवांशाच्छुक्रांतसंज्ञं कथयंति मासं लग्न
त्रिकोणोत्तमवीर्ययुक्तं संप्रोच्यते गालभनादिभिर्वा ॥ ५ ॥

न्नक्षत्रशुक्रांतसंज्ञके मासि तस्य जन्म वक्तव्यं अन्यस्य नक्षत्रस्य शुक्रांतसंज्ञो मासो नास्ति तस्य बृहस्पतिचारोक्तविधिना शुक्रांतसंज्ञो मासः
परिकल्प्यः तत्रोक्तं नक्षत्रेण सहोदयमस्तं वा येन याति सुरमंत्री तत्संज्ञं वक्तव्यं वर्षं मासक्रमेणैव वर्षाणि कार्तिकादीन्याग्नेयाद्भद्वयानि यो
ज्यानि क्रमशस्त्रिभं तु पंचममुपांत्यमंत्यं च यद्वर्षमिति तत्र चंद्रमा यदि वृषनवांशके तन्नवांशकसप्तकस्यार्वाग्भवति तदा कार्तिके मासि जात
इति वक्तव्यं अथ वृषनवांशकस्योर्ध्वं भवति मिथुननवांशके तन्नवांशकषट्कस्यार्वाक् यदा चंद्रमा भवति तदा मार्गशीर्षे मासि जात इति व[illegible]
[illegible] अथ मिथुननवांशके तन्नवांशकषट्कस्योर्ध्वं कर्कटनवांशके तन्नवांशकपंचकस्यार्वाग्यदा चंद्रमा भवति तदा पौषे मासि जात इति वक्तव्यं अथ कर्कटे[illegible]

तन्नवांशकपंचकस्योर्ध्वं सिंहनवांशके तन्नवांशचतुष्टयस्यार्वाग्यदा चंद्रमा भवति तदा माघे मासि जन्म इति वक्तव्यं अथ सिंहनवांशके तन्नवांशकचतुष्टयस्योर्ध्वं
कन्यानवांशके तन्नवांशकसप्तकस्यार्वाग्यदा चंद्रमा भवति तदा फाल्गुने मासि जात इति वक्तव्यं अथ कन्यानवांशकसप्तकस्योर्ध्वं तुलनवांशके तन्नवांशक
द्वयस्यार्वाग्यदा चंद्रमा भवति तदा चैत्रे मासि जात इति वक्तव्यं अथ तुलानवांशके तन्नवांशकषट्कस्योर्ध्वं वृश्चिकनवांशके तन्नवांशकपंचकस्यार्वाग्यदा चंद्रमा भवति
तदा वैशाखे मासि जात इति वक्तव्यं अथ वृश्चिके तन्नवांशकपंचकस्योर्ध्वं धन्विनवांशके तन्नवांशकचतुष्टयस्यार्वाग्यदा चंद्रमा भवति तदा ज्येष्ठे मासि जात इत्यव
गंतव्यं अथ धन्विनवांशके तन्नवांशकचतुष्टयस्योर्ध्वं मकरनवांशकत्रयस्यार्वाग्यदा चंद्रमा भवति तदा आषाढे मासि जात इति वक्तव्यं अथ मकरनवांशके त-
न्नवांशकत्रयस्योर्ध्वं कुंभनवांशके तन्नवांशकद्वयस्यार्वाग्यदा चंद्रमा भवति तदा श्रावणे मासि जात इति वक्तव्यं अथ कुंभनवांशके तन्नवांशकद्वयस्योर्ध्वं मीनन
वांशे तन्नवांशपंचकस्यार्वाग्यदा चंद्रमा भवति तदा भाद्रपदे मासि जात इति वक्तव्यं अथ मीननवांशके तन्नवांशकपंचकस्योर्ध्वं मेषनवांशे तन्नवांशषट्कत्रय-
स्यार्वाग्यदा चंद्रमा भवति तदाश्वयुजि मासि जात इति वक्तव्यं अथ मेषनवांशके तन्नवांशाष्टकस्योर्ध्वं यदि चंद्रमा भवति तदा कार्तिके मासि जात इत्यवगंत-
व्यम् यस्मिन्कृत्तिकासु रोहिणी कार्तिकः मृगशिरार्द्रा च मार्गशीर्षः पुनर्वसुपुष्यश्च पौषः आश्लेषामघा च माघः पूर्वाफाल्गुन्युत्तराफाल्गुनीहस्तश्च फाल्गु-
नः चित्रास्वाती च चैत्रः विशाखानुराधा च वैशाखः ज्येष्ठामूले ज्येष्ठः पूर्वाषाढोत्तराषाढश्चाषाढः श्रवणधनिष्ठा च श्रावणः शतभिषक्पूर्वाभाद्रप
दोत्तराभाद्रपदश्च भाद्रपदः रेवत्यश्विनीभरण्यश्चाश्वयुजः यस्मादुक्तं त्रिभं तु पंचममुपांत्यमंत्यं च यद्द्विषमिति एवं शशांकांतस्य मासस्य निष्पत्तिः
शशांकांतग्रहणेनैतत्प्रतिपादयति यत्तथा शशांकपक्षांते येन नक्षत्रेण युक्तस्तदुपलक्षितो मासो वक्तव्यः यथा कार्तिकशशांकपक्षांते कृत्तिकारोहिणीस्थ-
स्तयोरन्यतमे चंद्रमा भवति तेन कार्तिको मास उच्यते एवमन्येषामपि योज्यते तदेव स्फुटं च एतदुक्तं भवति नशशांकांतो मास इत्युक्तो मासः कृष्णांत एव मा

यवनेश्वरः मासेतुशुक्लप्रतिपत्प्रवृत्तेपूर्वेशशीमध्यबलोदशाहे तथाच यद्राशिसंज्ञेशीतांशुः प्रश्नकालेनवांशके स्थितस्तद्राशिगः पूर्णो [illegible]
इमाः जन्ममासः सनिर्दिष्टः पुरुषस्यतुपृच्छतः कृष्णपक्षांतिकोमासोज्ञेयोन्नतुविपश्चिता लग्नत्रिकोणेत्यादि लग्नस्यप्रथमलग्नस्यत्रिकोण [illegible]
वमर्मचमयोर्मध्याद्यस्तत्कालयुत्तमेनप्रधानवीर्येणबलेनयुक्तस्तद्राशिः प्रोच्यते कथ्यते यस्मिन्राशौगतेचंद्रमसिजातइतिवक्तव्यं तथाच [illegible]
रः होरादिवीर्याधिकलग्नभाजिस्थानेत्रिकोणेशशिनोविधार्यं अंगालभनादिभिर्वा कालांगानीत्यनेनप्रदर्शितोयः कालपुरुषस्यांगविभाग [illegible]
लभनाद्यानेनविधिनास्पृष्टुस्पृशतः यदेवकालपुरुषस्यांगस्पृशतितत्स्थेचंद्रमसिजातइतिवक्तव्यं आदिग्रहणात्प्राण्युक्तसतदर्शनश्रवणेपठ्यते [illegible]

यावान्गतःशीतकरोविलग्नाच्चंद्राद्दतावतिजन्मराशिः मीनो
द्वयेमीनयुगंप्रदिष्टंभस्यात्कृताकाररुतैश्चचिंत्यम् ६ ७

अथप्रकारांतरेणजन्मेशराशिज्ञानमिंद्रवज्रयाह यावानिति विलग्नात्पृच्छालग्नाच्छीतकरश्चंद्रोयावान्गतोजन्मराशौव्यवस्थितस्तस्माद्यस्तावतिराशिः त[illegible]
नस्थेचंद्रमसिजातइतिवक्तव्यं मीनोदयेयदिमीनलग्नगतोभवति तदामीनयुगमेवप्रदिष्टमुक्तं मीनस्थचंद्रमाइतिवक्तव्यं ननुदर्शितविधिनाराशिरनेक[illegible]
प्रकारोयत्रप्राप्तोभिन्नरूपस्तत्रकोवक्तव्यइत्याशंक्याह भस्यात्कृताकाररुतैरिति यस्यराशेः संबंधिभस्यद्रव्यंतस्मिन्काले कृत्रिममानीयते तदाक[illegible]
रस्यकश्चिद्दृश्यते यथामार्जारादिदर्शनेसिंहोमहिषादिदर्शनेवृषइत्यादि अथवाराश्युक्तरूपपुरुषस्यदर्शनाद्वारुतेनयस्यराशिसदृशप्राणिनोरुतं [illegible]
क्रियतेतत्रस्थेचंद्रमसिजातइतिवक्तव्यं ६ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥

एवंजन्मराशौज्ञातेलग्नज्ञानार्थंद्वयमाह होरेति होरालग्नंप्रश्नलग्नेयस्यराशेर्नवांशकस्तत्कालंवर्ततेतस्मात्तावतितमेवअतिमंतमेवांशकंशशिनंतस्यजन्मल
ग्नं अथवालग्नात्प्रथमद्रेष्काणादारभ्यरविः सूर्योयावति यावत्संख्येद्रेष्काणेव्यवस्थितस्तस्माल्लग्नादारभ्यतावतिराशौलग्नमेवतस्यजन्मवक्तव्यं अन्य
द्वादशोनाधिकेद्रेष्काणेद्वादशकमपास्यसंख्यानिर्देशः चतुर्विंशतेरधिकेचतुर्विंशतिमपास्यशेषंवदेत् एवंशास्त्रमाह शास्त्रंकथयति नस्वमनीषि
कयोक्तमित्येतत्प्रतिपादयति शास्त्रग्रहणेनैतत्प्रतिपाद्यते उक्तंच पृच्छालग्ननवांशस्ययोराशिसंज्ञयासमस्तस्मिन्लग्नगतेराशौजन्मवक्तव्यम्
पृच्छतस्तावत्संख्योपगतेलग्नाद्रेष्काणेदिनकृत् ततः प्रश्नलग्नात्तावत्संख्येकृतेलग्नराशौप्रष्टुर्जन्मविनिर्दिशेत् ७ अथप्रकारांतरेणलग्नानयनमिह

होरानवांशप्रतिमंविलग्नंलग्नाद्रविर्यावतिचद्रेष्काणे तस्माद्
द्वैतावतिवाविलग्नंप्रष्टुः प्रसूतावितिशास्त्रमाह ॥ ७ ॥

कन्यमाह जन्मादिशेदिति लग्नगेग्रहेजन्मादिशेत् प्रश्नलग्नेयोग्रहोव्यवस्थितस्तंतात्कालिकंकृत्वालिप्तापिंडीकार्यं अथबहवोलग्नगताभवंति त
दा तेषांयोबलवान् तंतात्कालिकंकृत्वालिप्तापिंडीकार्यम् ततः सलिलसमीकृतायामवनौद्वादशांगुलेन शंकुनातात्कालिकानिछायांगुलानिगृ
हीत्वा तैरंगुलैरेकैकंग्रहंयद्दर्शितकालेलिप्तापिंडीकृतंगुणयेत् अथवासर्वग्रहेभ्योयोबलवान्ग्रहस्तंतात्कालिकंकृत्वालिप्तापिंडंकृत्वाछायांगु
लाहतंत्वार्कैर्भक्तंकारयेत् द्वादशभिर्विभजेच्चयावत्संख्यमवशिष्टंतावत्संख्योमेषादेरारभ्ययोराशिर्भवति तस्मिन्राशौलग्नमितितस्यजन्मलग्नं
ग्नं अथप्रकारांतरेणाह आसीनेत्यादि आसीनउपविष्टोयदाप्रष्टापृच्छति तदालग्नात्कन्यायास्थानंसप्तमराशिस्तस्मिन्लग्नमितितस्यजन्म

कव्यम् अथसमः स्थमोत्रशयनपतितोविहितः लग्ननिर्देश्यप्रश्नाभावात् तत्रपतितोयदापृच्छति तदालग्नायत्तरव स्थानंचतुर्थराशिस्तस्मिन्लग्नगते-
तस्यजन्मवक्तव्यं अथोत्थितःपृच्छति तदातस्माद्युग्मांयत्स्थानंदशमोराशिस्तस्मिन्लग्नगतेतस्यजन्मवक्तव्यं अथशयनादासनाद्वोत्थितः उत्तिष्ठन्पृ-
च्छति तदोदयलग्नराशौतस्मिन्नेवजन्मवक्तव्यम् उक्तंच उत्तिष्ठतोविलग्नात्पृष्टुः समस्यबंधुलमात्त्व उपविष्टस्यास्तमयेव्रजतोमेषूरणस्थानादिति ८
अथप्रकारांतरेणसर्वेषमेवनष्टजातकंवक्ति ततःप्रश्नकालेतात्कालिकंलग्नंकृत्वालिप्तापिंडीकार्यं ततस्तस्यलिप्तापिंडीकृतस्यगुणकारविज्ञानार्थंशार्दूलविक्रीडि-
तेनाह गोसिंहाविति गोसिंहाद्योराशयोयथाक्रमंदशादिभिर्गुणकारैःसंवर्ग्यागुणनीयाः तद्यथा गोसिंहौवृषसिंहौदशभि १० र्गुणयेत् वृषलग्नलि-

जन्मादिशेल्लग्नगेवीर्ययोगाच्छायांगुलघ्नोर्कहृतेवशिष्टम् आसीन
स्थमोत्थितातिष्ठताभंजायास्तरखाङ्गोदयगंप्रदिष्टम् ॥ ८ ॥

सापिंडीकृतंदशभिर्गुणयेत् एवंसिंहंदशभिरेव जितुमाष्टयोमिथुनवृश्चिकौलग्नगतावष्टभि ८ र्गुणयेत् क्रियतुलेमेषतुलेएतौसप्तभिर्गुणयेत् ७ कन्यामृ-
गौकन्यामकरौएतौलग्नगतौविषयैः पंचभि ५ र्गुणयेत् एषमेतेयथाक्रमंसंवर्ग्यागुणनीयाः शेषाअनुक्ताराशयः स्वसंख्यागुणाआत्मीयसंख्ययागुण-
नीयाः तत्रगणनयाकर्कटंचतुर्भिर्गुणयेत् एवंधन्विनवभिः ९ कुंभमेकादशभिः ११ एवंमीनोद्वादशभिः १२ एवंतावल्लग्नस्यगुणकारेणावश्यमेवगुणा-

मे	वृ	मि	क	सिं	क	तु	वृ	ध	म	कुं	मी
७	१०	८	४	१०	५	७	८	९	५	११	१२

येव दशकाष्टसप्तविषयैः ततस्तत्रयदिग्रहोभवति तदाग्रहगुणकारेणावश्यमेवगुणयेत् तत्रग्रहगु-
णकारविधिः जीवारास्फुजिदैंद्वाः प्रथमवद्दशकाष्टसप्तविषयैरिति जीवगुरोर्लग्नगतेतमेवलग्नस्य-

ह॰ जी॰ सुपकारैसहतंसप्तभिर्गुणयेत् अगेमौमेउमगतेअष्टभिः आस्फुजिच्छुक्रः तस्मिन्लग्नगतेसप्तभिः ऐंदवेबुधेपंचभिः शेषाश्चैवशशिसौरास्ते स्वसौम्यवत् शुभग्रह न॰ जा॰

१६२ २६

र	चं	मं	बु	गु	शु	श	रा	के
५	५	८	५	१०	७	५	०	०

पंचभिर्गुणनीयाइत्यर्थः एवंतात्कालिकंलग्नंअवश्यंराशिगुणकारेणगुणयेत् ततः सग्रहोक्तगुणकारैर्गुणितमवमंक होभवति तदाग्रहगुणकारेणगुणयेत् यदाबहवोग्रहाभवंतितदासर्वेषांगुणकारैर्गुणयेत् एवंचतद्गुणितमेकांतेस्था पित् १ अथनक्षत्रानयनंवसंततिलकेनाह समाहतमिति समाहतंसप्तभिर्गुणयेत् दत्वाथवेति ततस्तत्रनदेयाः शोध्यावा नकिंचिद्दाउदेस्य च्यते यदिसचरराशिर्लग्नगतोभवतितदानवदेयाः स्थिरेनदेयानापिशोध्याः द्विस्वभावेविलग्नेनवशोध्याः एवंकेचिद्व्याचक्षते कथंपुनर्भ्रमः यदिम

गोसिंहौजितुमाद्यमौक्रियतुलेकन्यामृगौचक्रमात्संवर्ग्योदशकाष्टसप्तविषयैःशेषाःस्वसंख्यागुणाः
जीवारास्फुजिदैदवाःप्रथमवच्छेषाग्रहाःसौम्यवद्राशीनामिथतोविधिर्ग्रहयुतैःकार्याचतद्गणाः१

स्यलग्नेप्रथमोद्रेष्काणोभवति तदानदेयाः द्वितीयेनदेयानापिशोध्याः तृतीयेनशोध्याः एवंकृत्वानस्यराशेस्त्रिघनेनसप्तविंशत्याभागमपहृत्यावांकं त्यक्तं तत्रयावत्संख्यांकोवशेषोभवति तावत्संख्यमश्विन्यादितोयन्नक्षत्रंतन्नक्षत्रंतस्यप्रष्टुर्वक्तव्यं केचिदहति सप्तविंशत्यात्रवशेषः सप्तविंशत्या पमपहृत्यावशेषांकनवदानेनविशोधनेनवायथास्थितेनांकेनसंवादउक्तएव तथानक्षत्रंवक्तव्यं एवमित्यादिकक्रमसहजातावशेषोभवति भा १६२ र्यापतिपुत्रारिप्रश्नजातकंयदापृच्छतितदालग्नेस्थितस्तत्रावेषयः एवंप्रष्टुःपृच्छकस्यवदेद्ब्रूयात् तयेवोक्तराशिंप्रविकल्प्योक्तार्थः एतदुक्तंभवति भर्तुःपुत्रःस्वपत्न्यानक्षत्रंपृच्छति तदातात्कालिकेलग्नेराशिपदद्देवं अथमातुःपृच्छति तदाराशिद्वयंदेयमथपुत्रस्यपृच्छकविषयावशिष्ट

[illegible]शेः [illegible]तितं[illegible]शिं[illegible]देयं एवंकृत्वा यद्भवति तदेवोदयराशि[illegible] तद्गुणकारे[illegible]येत् [illegible]गुणकारे[illegible] [illegible]
[illegible]यने कृत्वा[illegible]भागमपहृत्यावशेषांक[illegible] [illegible]यश्च[illegible]नक्षत्र[illegible] एतत्[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]मेतन्नक्षत्रानयनम[illegible]लक्षणमेवं[illegible]मपि[illegible]जातकं कर्त्तव्यं १० अथवर्षाद्यानयनं[illegible]तिलकेनाह वर्षर्तुमासेति [illegible]
[illegible] [illegible]यथापाठक्रमेणानयितव्यानि तद्यथा तात्कालिकं[illegible]पिंडीकृतं[illegible]गुणाकारहतं महसंयुक्तं च [illegible]गुणकार[illegible]
[illegible]तेस्थापितं तत्पुनरपि दशादिगुणं कार्यम् एतदुक्तं भवति सप्तभिः स्थानचतुष्टये धार्यः एकत्र दशगुणो ऽन्यत्र द्वितीये [illegible]गुणो[illegible]तृतीये[illegible]

सप्ताहतं त्रियुतं भाजितशेषमृक्षं दत्वाथ वा न वविशोध्यनवाथवास्मात् एवं कलध्रसहजात्मजशत्रुभे
भ्यः प्रश्नं वदेद् दयराशिवशेन तेषां १० वर्षर्तुमासतिथयो द्युनिशं त्वहूर्त्तविलोदयर्क्षनवभागविक
ल्पनाः स्युः भूयो दशादिगुणिताः स्वविकल्पभक्ताद्वर्षादयो नवकदानविशोधनाभ्याम् ॥ ११॥

गुणः चतुर्थे पंचगुणः कार्यः यत उक्तं भूयो दशादिगुणितान्भूयः पुनरपि दशाकाष्टसप्तविषयैर्गुणनीयाः तवस्तस्मिन्राशि[illegible]आगतं नवकदानविशो
धनं कृत्वा स्वविकल्पैर्भागमपहृत्यावाप्तं वर्षादयो ज्ञेयाः ११ अथ न ज्ञायते कस्माद्राशेः कस्यानयनं कार्यं तदनुष्टुप्छन्देनाह विज्ञेया दशाके [illegible] अ
नवकु[illegible]बहुधोपयोगित्वात् कृतं यदुक्तं स्वविकल्पभक्ताद्वर्षादयस्तद्व्याख्यायते एते चत्वारो राशयः स्थापितास्तेषां नव[illegible]विशोधनं कृत्वा [illegible]
[illegible]मयोः सर्वं भवति ततो दशगुणस्य पृथक् स्थस्य परमायुषा विंशत्यधिकेन वर्षशतेन भागमपहृत्य [illegible]संख्या [illegible]शिष्यते तदंक[illegible]

र्षसंख्यानंतर्वर्तते तस्यैव षड्भिर्भागमपहृत्य ऋतुसंख्यया तत्र योंकोऽवशिष्यते तदंकसमे शिशिराद्यारभ्य ऋतौ जात इति वक्तव्यं तस्यैव ऋतुपासंख्या [illegible]
भागमपहृत्य यदेकोऽवशिष्यते तदा ज्ञात वैशाख प्रथमे मासि जात इति वक्तव्यं अथ शून्यमवशिष्यते तदा द्वितीये मासि जातः एवं द्वादशगुणा [illegible]
[illegible] शिरपास्य यत्र विंशत्यधिक द्विशताद्यधिकं जन्मनोतीतं तस्य नष्टजातकज्ञानोपाय एवमस्ति अष्टके षित्यादि योऽसावष्टहतो राशि [illegible]
स्य पक्षस्य [illegible] गमपस्य पक्षसंख्यया द्वाभ्यां भागमपहृत्य यद्येकोऽवशिष्यते तदा शुक्लपक्षे जात इति वक्तव्यं नकिंचिदवशिष्यते तदा [illegible]
तस्यैव तिथिसंख्यया पंचदशभिर्भागमपहृत्य योंकोऽवशिष्यते तदंकसमानतिथौ जात इति वक्तव्यं एवं पंचदशगुणः कर्मयोग्यो राशिरपास्यः १२

विज्ञेयादशके षट्त्रिऋतुमासास्तथैक्य अष्टके चापि मासार्द्धं तिथयश्च तथा स्मृताः १२
दिवारात्रिप्रसूतिं च नक्षत्रानयनं तथा सप्तके चापि वर्गाणि नित्यमेवोपलक्षयेत् ॥१३॥

दिवेत्यादि योऽसौ सप्तहतो राशिस्तत्र भगवदेवनवकवायविशोधने कृत्वा तत्कर्मयोग्यं राशिं स्थापयेत् तस्या दिवारात्रिसंख्यया द्वाभ्यां भागमपहृत्य यदे
कोऽवशिष्यते तदा दिवसे जातो यन किंचिदवशिष्यते तदा रात्रौ जात इति वक्तव्यम् योऽसौ सप्तहतो राशिस्तस्य नक्षत्रसंख्यया सप्तविंशत्या भागमपह
त्य योंकोऽवशिष्यते तदंकसंख्ये नक्षत्रे अश्विन्यादि तथारभ्य जातः नक्षत्रे इति वक्तव्यं अस्यवर्गणः पुनरपि धायंनक्षत्रानयनस्य वा [illegible]
त १३ वेलेत्यादि यस्मिन्दिने प्रश्नकर्तुर्जन्म ज्ञातं तद्दिनप्रमाणं घटिकादिकं कर्तव्यं रात्रौ चेत्तदा रात्रिप्रमाणं ततः [illegible]
[illegible] प्रमाणेन भागमपहृत्य योंकोऽवशिष्यते तस्मिन्काले दिनगते रात्रिगते वा तस्य जन्म वक्तव्यं अथ विलग्नमित्यादि [illegible]

[illegible] काले [illegible] द्विकांतवीयं [illegible] तात्कालिक [illegible] ततो [illegible]
[illegible] निर्देशः कार्यः एवं [illegible] साधयेत् १४ अथ [illegible] संख्या [illegible]
[illegible] संस्कारेणागत [illegible] संस्कारनाम [illegible] संस्कार [illegible] पवित्रं भवति संस्कारे [illegible]
[illegible] नान्यस्य [illegible] तुलामादेः [illegible] अवमाभिः इत्यर्थ [illegible]
[illegible] कार्याः ततस्तात्कालिकानि शंकुछायांगुलानि गृहीत्वा द्विगुणमात्रास्ते [illegible] संयुक्ताः कार्याः एवं [illegible]

वेलामथविलग्नं वहोरापशंकमेव च पंचके [illegible] सिद्धये १४ संस्कारनाम [illegible] द्विगुण छायांगु
लैः समायुक्ता [illegible] सप्ततद्धनिष्ठादि १५ द्विभिचतुर्दशा [illegible] तिथिसप्त [illegible] पंच
दशाग्यास्त्तीद्दद्रमुखान्विताभधनिष्ठादि १६

विंशत्या भागम [illegible] भवति [illegible] धनिष्ठादि [illegible]
अथ नक्षत्रानयनं प्रकारांतरेणार्ययाह द्विभिचतुर्दशेति पूर्वाभिमुखो यदा [illegible] तदा द्वयोरंकाः स्थाप्याः [illegible]
यां अथ दक्षिणाभिमुखस्तदा चतुर्दशानां अथ नैर्ऋत्याभिमुखस्तदा दशानां अथ पश्चिमाभिमुखस्तदा तिथिसंख्यानां पंचदशानां [illegible]
मुखस्तदा सप्तगुणा एकविंशतिः उत्तराभिमुखस्तदा नवानां ऐशान्याभिमुखस्तदा [illegible] एवं [illegible]
[illegible] कार्यः ततस्तस्मिन् [illegible] पुरुषास्तदभिमुखाः स्थितास्ततः [illegible] युक्तः कार्यः एवं [illegible] विंशत्या [illegible]

[illegible] नेन [illegible] त्यादीन्यापार [illegible] तं १६ अथ [illegible] तो [illegible] संहृतं [illegible] इति [illegible]

[illegible] अर्थेष्वन [illegible] बहुभक्तं बहुधोद्दंविनिर्दिष्टम् उक्तमिदं [illegible] सन्निधेः [illegible]

[illegible] भवति [illegible] इति येन [illegible] बहुभिः [illegible]

[illegible] आलोच्य [illegible] तदेव भूयो निर्मलगुणनिपुणबुध्या विचार्य संविद्या [illegible] येन स्फुटं [illegible] १७ [illegible]

[illegible] विरचितायां [illegible] षड्विंशतिः समासः २६ अथ [illegible]

इति [illegible] बहुमकरंमया विनिर्दिष्टम् [illegible] सन्निधेः [illegible] इति १७
इति [illegible] समासः २६ अथ [illegible]
णः शत्रु [illegible] रौद्रः परशुं समुद्यतं [illegible] रक्त [illegible] नः पुमान् ॥ १ ॥ [illegible] ॥

[illegible] इति [illegible] शत्रुरिव [illegible]

[illegible] परशुं [illegible] समुद्यतं [illegible] एष पुरुष [illegible]

[illegible] इति [illegible]

[illegible] पुरुषाः [illegible] इदं [illegible]

[illegible]नं एषचतुष्पदद्रेष्काणः स्त्रीद्रेष्काणो वैससंकश्च यस्मात्पात्रौं [illegible] [illegible]

[illegible]तीयद्रेष्काणस्यस्वरूपमिंद्रवज्रयाह क्रूरइति क्रूरोविषमकामात्मा कलाज्ञः कलावित् कपिलः पिंगलः क्रियार्थीकर्मसंमिलाषुकः [illegible]

[illegible]भिलषन्तः आभिमुख्येनोद्यतोदंडः हस्तेपाणौयस्य रक्तानि [illegible]हतानिवस्त्राण्यंबराणिबिभर्त्तिधारयति चंडःक्रोधशीलः [illegible]

[illegible]मेषद्रेष्काणः कथितः उक्तः एषनरद्रेष्काणः सायुधोजीवसंकश्च २ अथवृषप्रथमद्रेष्काणजातस्यस्वरूपंदोधकेनाह कुंचितेति कुंचित[illegible]

रक्तांबराभूषणभक्ष्यचिंताकुंभाकृतिर्वाजिमुखीतृषार्त्ता एकेनपादेनचमेषमध्येद्रेष्काणरूपं
यवनोपदिष्टं १ क्रूरःकलाज्ञःकपिलःक्रियार्थीभग्नव्रतोभ्युद्यतदंडहस्तः रक्तानिवस्त्राणि
बिभर्त्तिचंडोमेषेद्वितीयःकथितस्त्रिभागः २ कुंचितलूनकचाघटदेहादग्धपटातृषिताशनकां
क्षाचि
त्ता आभरणान्यभिवांछतिनारीरूपमिदंवृषभेप्रथमस्य ४ क्षेत्रधान्यगृहधेनुकलाज्ञोलां
गलेसशकटेकुशलश्च स्कंधमुद्वहतिगोपतितुल्यःक्षुत्परोजवदनोमलवासाः ॥ ५ ॥ ७ ॥

कुटिलाः लूनाः कचाः केशायस्याः कुटिलछिन्नकेशा घटदेहा कुंभसदृशोदरी दग्धपटा दग्धवस्त्रा तृषिता पिपासार्त्ता अशनेभोजने [illegible]

आभरणानि भूषणानि अभिवांछति सानारीस्त्री इदंवृषभप्रथमस्यद्रेष्काणस्यस्वरूपं एषः स्त्रीद्रेष्काणः साभरणः [illegible]संकश्च ४ अथ

[illegible]द्वितीयद्रेष्काणस्यस्वरूपंरथोद्धतयाह क्षेत्रधान्येति क्षेत्रंकेदारः धान्यानिशालयः गृहंवेश्मधेनुः गोः कलाः गीतनृत्यवादित्र-

[illegible] एवासौ तत्र पंडितः तमालेऽरण्ये सशरकटेधाक टसाहिते कुशाकः शिथिलः गोपतितुल्यं वृषभसदृशं स्कंधं ककुद्यमुरहति धारयति [illegible] भुजवल्क [illegible] मलवासा मलिनांबरः एवोनरद्रेष्काणः चतुष्पाद्द्रेष्काणो वृषभसक्तश्च ५ अथ वृषलग्नीयद्रेष्काणस्य स्वरूपं वेधकेनाह द्विप समकाय इति द्विपसमकायो महाशरीरो हस्तितुल्यदेहः सपुनः हस्तिशरीरः पांडुरदंष्ट्रः श्वेतदंतः शरभसमांघ्रिः वृहत्पादोऽपुनः [illegible] दः पिंगलमूर्तिः कपिलदेहः अविःप्रसिद्धः मृगआरण्यपशुः अविमृगलोभार्थं व्याकुलं चित्तं यस्य अयं वृषभवनस्य वृषराशेः मातंगलस्तृतीयद्रे ष्काणः चतुष्पादः सौरसक्तश्च ६ अथ मिथुनस्य प्रथमद्रेष्काणस्य स्वरूपज्ञानं वसंततिलकेनाह सूच्याश्रयमिति नारी स्त्री सूच्याश्रयं कर्मसीव

> द्विपसमकायः पांडुरदंष्ट्रः शरभसमांघ्रिः पिंगलमूर्तिः अविमृगलोभव्याकुलचित्तो वृषभवन
> स्यांतगतोयम् ६ सूच्याश्रयं समभिवांछति कर्मनारी रूपान्विता भरणकार्यकृतादरा च
> हीनप्रजोच्छ्रितभुजार्तुमती त्रिभागमाद्यं तृतीयभवनस्य वदंति तज्ज्ञाः ७ श्रीगजानन

[illegible] संस्यूतमभिवांछति इति रूपान्विता सुरूपा आभरणकार्ये भूषणकर्मणि कृतआदरो अभिलाषो यया हीनप्रजा [illegible] उच्छ्रितभुजो [illegible] ऋतुमती सार्तवा [illegible] तृतीयभवनस्य मिथुनस्याद्यं प्रथमं त्रिभागं द्रेष्काणं तज्ज्ञाः पंडिताः प्रवदंति कथयंति [illegible] सक्तश्च ७ अथ मिथुनस्य द्वितीयद्रेष्काणस्य स्वरूपमुपजातिकयाह उद्यानसंस्थ इति उद्यानसंस्थ उपवने तिष्ठति [illegible] तूणीचापहस्तः धृतवर्मा ग्रहणप्रियः शस्त्रधारी चापपाठः शराः कांडानि चान्येषामस्त्राणि तद्धारणे शीलं यस्येति [illegible]

क्रीडा आत्मजाःपुत्राः अलंकरणमाभरणं अर्थोवित्तं एषांसंबंधिनींचिंतांकरोति अथमिथुनस्यराशेर्मध्येद्वितीयद्रेष्काणइत्यर्थः एषनरद्रेष्काणः सायुधः स्वगद्रेष्काणः शुक्रसत्कश्च ८ अथमिथुनस्य तृतीयद्रेष्काणस्वरूपंस्वामतयाह भूषितइति भूषितोलंकृतः वरुणवत्समुद्रवत् बहुरत्नः बहूनिरत्नानि तूणं शराधानं कवचंसन्नाहः एतौबद्धौग्रथितौयेन सधनुष्कः चापयुक्तः नृत्तेवादितेवाद्यविषयेकलासुसर्वाभिः शेषासुविद्वान्कुशलः काव्यकर्त्तापंडितः का व्यकर्मकार्यंतत्करोति एषामिथुनस्यराशेरवसानेतृतीयद्रेष्काणेइत्यर्थः एषः नरद्रेष्काणः सायुधः सौरसत्कश्च ९ अथकर्कटपूर्वद्रेष्काणस्वरूपंता

उद्यानसंस्थःकवचीधनुष्मान्शूरोस्त्रधारीगरुडाननश्च क्रीडात्मजालंकरणार्थचिंतांकरोतिमध्येमिथुनस्यराशेः ८
भूषितोवरुणवद्बहुरत्नोबद्धतूणकवचःसधनुष्कः नृत्तवादितकलासुचविद्वान्काव्यकृन्मिथुनराश्यवसाने ९ प
त्रमूलफलभृद्द्विपकायःकाननेमलयगःशरभांघ्रिः क्रोडतुल्यवदनोहयकंठःकर्कटेप्रथमरूपमुशंति १० पद्मार्चि
तामूर्द्धनिभोगियुक्तास्त्रीकर्कशारण्यगताविरौति शाखांपलाशस्यसमाश्रिताचमध्येस्थिताकर्कटकस्यराशेः ११

गतमाह पत्रेति पत्राणिमूलानिफलानिचबिभर्त्ति धारयति द्विपकायोहस्तिसदृशशरीरः काननेमलयगः मलयश्चंदनवृक्षः तत्रोपगतः स्थितः शर भांघ्रिः शरभसदृशपादः क्रोडः सूकरस्तत्तुल्यवदनः तत्सदृशवक्त्रः हयकंठोऽश्वग्रीवः कर्कटेकर्कटराशौप्रथमद्रेष्काणस्यस्वरूपमुशंतिकथयंति एषद्रेष्काणश्चतुष्पाच्चंद्रसत्कश्च १० अथकर्कटद्वितीयद्रेष्काणस्यस्वरूपमिंद्रवज्रयाह पद्मार्चितेति स्त्रीयोषित्मूर्द्धनिशिरसिपद्मैः कम लैरर्चितापूजिता भोगियुक्तासर्पा कर्कशाकठिनयौवनोपेता अरण्यगताएकांतस्थिता विरौति आक्रोशयति पलाशवृक्षस्यशाखांलतांसमा-

स्थितः तथाच कर्कस्य तृतीयद्रेष्काणो भुजंगरूपः अत एव सर्पेण वेष्टितः सर्पावृतः सपोंदरः अनेनैवाव्याहृतैः सर्पाकारो वा इति तृतीयद्रेष्काणं स्वरूपं कर्कस्यैवमाह भार्येति भार्यायाः स्त्रियाः आभरणार्थम् अलंकरणनिमित्तं अर्णवं समुद्रं नौस्थो नावमारूढः सर्पवेष्टितो गच्छति याति हैमैः सुवर्णनिर्मितैः विभूषणैः अलंकारैर्युक्तः चिपिटास्यः चर्पटमुखः कर्कटे तृतीयद्रेष्काण इत्यर्थः एवं नरद्रेष्काणो व्यालद्रेष्काणो जीवसंज्ञश्च १२ अथ सिंहप्रथमस्य द्रेष्काणस्य स्वरूपं तथाह शाल्मलीरिति शाल्मलिवृक्षस्योपरि गृध्रः पक्षी जंबुकः शृगालः श्वा कुक्कुरः एतौ स्थितौ तथा वासासौ नरो मनुष्यः सर्वमलिनैः मलोपेतैरंबरैर्वस्त्रैरन्वितो युक्तः मातृपितृविप्रयोजितो जननीजनकाभ्यां विरहितो रोदित्याक्रुश्यति इदमाद्यं प्रथमं रूपं सिंहस्योच्यते

भार्याभरणार्थमर्णवं नौस्थो गच्छति सर्पवेष्टितः हैमैश्च युतो विभूषणैश्चिपिटास्यो त्र्यंशतश्च कर्कटे १२
शाल्मलिकोपरि गृध्रजंबुकौ श्वा नरश्च मलिनांबरान्वितः रौति मातृपितृविप्रयोजितः सिंहरूपमिदमाद्यमुच्यते १३ हयाकृतिः पांडुरमाल्यशेखरो बिभर्ति कृष्णाजिनकंबलं नरः दुरासदः सिंह इवात्तकार्मुको नताग्रनासो मृगराजमध्यमः १४

कथ्यते सिंहप्रथमद्रेष्काण इत्यर्थः एष नरद्रेष्काणश्चतुष्पदद्रेष्काणः स्वगृहद्रेष्काणो रसिवस्य १३ अथ सिंहद्वितीयस्य स्वरूपं वंशस्थेनाह हयाकृतिरिति हयाकृतिः अश्वाकारः पांडुरमीषत्शुक्लवर्णं माल्यं पुष्पनिचयं शेखरे शिरसि यस्य सः कृष्णाजिनं कृष्णमृगचर्म कंबलमौर्णं बिभर्ति धारयति केचित्तु कृष्णाजिनचीवरमिति पठंति चीवरं जीर्णवासः नरो मनुष्यो दुरासदः दुर्जेयः दुःसाध्यः सिंह इव आत्तकार्मुकः गृहीतचापः नताग्रनासः नताग्रा नासा यस्य मृगराजस्य सिंहस्य मध्यमो द्वितीयो द्रेष्काणः हयाकृतिः पुरुष एकपं

श्चतुष्पदद्रेष्काणः एषनरद्रेष्काणः सायुधोजीवसत्कश्च १४ अथसिंहतृतीयस्यस्वरूपमुपजातिकयाह ऋक्षाननइति ऋक्षः भल्लूकस्तद्वदाननः ऋक्षमु-
खश्चवक्रः वानरतुल्यचेष्टः वानरेणकपिनातुल्यासदृशाचेष्टास्वभावोयस्य दंडंआयुधं फलंआम्रादि आमिषंमांसंचबिभर्त्तिधारयति कूर्चीदीर्घ-
श्मश्रुः मनुष्यः पुरुषः कुटिलैः केशैर्मूर्द्धजैर्युक्तः मृगेश्वरस्यसिंहस्यांत्यगस्त्रिभागः एषनरद्रेष्काणः चतुष्पदद्रेष्काणःसायुधोभौमसत्कश्च १५
अथकन्याप्रथमस्यस्वरूपमुपजातिकयाह पुष्पप्रपूर्णेनेति कन्याकुमारीपुष्पप्रपूर्णेनकुसुमपरिपूरितेनकुंभेनउपलक्षितामलप्रदिग्धैरतिमलोपेतैः

ऋक्षाननोवानरतुल्यचेष्टोबिभर्त्तिदंडंफलमामिषंच कूर्चीमनुष्यःकुटिलैश्चकेशैर्मृगे
श्वरस्यांत्यगतस्त्रिभागः १५ पुष्पप्रपूर्णेनघटेनकन्यामलप्रदिग्धांबरसंवृतांगी व
स्त्रार्थसंयोगमभीप्समानागुरोःकुलंवांछतिकन्यकाद्यः १६ पुरुषःप्रगृहीतलेखनिः
श्यामोवस्त्रशिराव्ययायकृत् विपुलंचबिभर्त्तिकार्मुकंरोममध्यासतनुश्चमध्यमः १७

अंबरैर्वस्त्रैः संवृतांगी संवृतावयवा वस्त्राण्यंबराणि अर्थोधनं एषांसंयोगमभीप्समानावांछमानागुरोःकुलंव्रजतिगच्छति कन्यकाद्यः प्रथमद्रेष्का-
णः एषस्त्रीद्रेष्काणोबुधसत्कश्च १६ अथकन्याद्वितीयस्यस्वरूपंवैतालीयेनाह पुरुषोनरः प्रगृहीतलेखनिः येनाक्षराणिलिख्यंतेसालेखनिः श्या-
मोश्यामवर्णः वस्त्रशिराः कर्पटसंयमितमूर्द्धा केचिद्वद्धशिराइतिपठंति संयमितशिराः व्ययंव्ययकृत् आयंप्रवेशंचकरोति गणयतिविपुलं-
विस्तीर्णकार्मुकंधनुर्बिभर्त्तिधारयति रोमव्याप्ततनुः रोमशशरीरः एषमध्यमोद्वितीयद्रेष्काणः एषनरद्रेष्काणः सायुधःसौरसत्कश्च १७

...तथास्य कार्ये स्थिताः कर्कटस्य तृतीये भागे स्थितः द्वितीये द्रेष्काणे समवस्थिता एवं स्त्रीद्रेष्काणो व्यालद्रेष्काणो भौमसकाश ११ अथ कर्कटस्य तृतीयद्रेष्काणस्य स्वरूपं वैताली-
येनाह भार्येति भार्याभाजनस्त्री आभरणार्थं अलंकरणनिमित्तं अर्णवं समुद्रं नौस्थो नावमारूढः सर्पवेष्टितांगो गच्छति याति हैमैः सुवर्णनिर्मितैः
विभूषणैरलंकारैर्युक्तः चिपिटास्यः चर्पटमुखः कर्कटे तत्र गतः तृतीयद्रेष्काण इत्यर्थः एवं नरद्रेष्काणो व्यालद्रेष्काणो जीवसकाश १२ अथ सिंहप्र-
थमस्य द्रेष्काणस्य स्वरूपं अनुष्टुभेनाह शाल्मलेरिति शाल्मलिवृक्षस्योपरि अग्रे गृध्रः पक्षी जंबुकः सृगालः श्वा इति एतौ तथा श्वा सारमेयः नरो म-
नुष्यः सवस्त्रमलिनैः मलोपेतैरंबरैर्वस्त्रैरन्वितो युक्तः मातापितृविप्रयोजितो जननीजनकविरहितो रोति आक्रुश्यति इदमाद्यं प्रथमं रूपं सिंहस्योच्यते

भार्याभरणार्थमर्णवं नौस्थो गच्छति सर्पवेष्टितः । हैमैश्च युतो विभूषणैश्चिपिटास्यो अन्त्यगतश्च कर्कटे ॥ १२ ॥
शाल्मलेरुपरि गृध्रजंबुकौ श्वा नरश्च मलिनाम्बरान्वितः । रौति मातृपितृविप्रयोजितः सिंहरूपमिदमा-
द्यमुच्यते ॥ १३ ॥ हयाकृतिः पाण्डुरमाल्यशेखरो बिभर्ति कृष्णाजिनकम्बलं नरः । दुरासदः सिंह इवात्तका-
र्मुको नताग्रनासो मृगराजमध्यमः ॥ १४ ॥ कथ्यते सिंहप्रथमद्रेष्काण इत्यर्थः एष नरद्रेष्काणः चतुष्पदद्रेष्काणः रवेर्द्रेष्काण-

सकाश १२ अथ सिंहद्वितीयस्य स्वरूपं वंशस्थेनाह हयाकृतिरिति हयाकृतिः अश्वाकारः पांडुरमीषच्छुक्लं युक्तं माल्यं पुष्पनिचयं शेखरे शि-
रसि यस्य कृष्णाजिनं कृष्णमृगचर्मकंबलमौर्णिकं बिभर्ति धारयति केचित्कृष्णाजिनचीवरमिति पठंति चीवरं जीर्णवासः नरो मनुष्यो दुरासदः दुर्जेयः
दुःसाध्यः सिंह इव आत्तकार्मुकः गृहीतचापः नताग्रनासः नताग्रा नासा यस्य मृगराजस्य सिंहस्य मध्यमो द्वितीयो द्रेष्काणः हयाकृतिः पुरुष एव चतु-

नचतुष्पदद्रेष्काणः एषनरद्रेष्काणः सायुधोजीवसत्कश्च १४ अथसिंहतृतीयस्यस्वरूपमुपजातिकयाह ऋक्षाननइति ऋक्षः भाल्लूकस्तस्याननं मुखमिव मुखं यस्य सः ऋक्षाननः वानरतुल्यचेष्टः वानरेणकपिनातुल्यासदृशाचेष्टास्वभावोयस्य दंडंआयुधं फलंआम्रादि आमिषंमांसंचबिभर्तिधारयति कूर्चीदीर्घश्मश्रुः मनुष्यः पुरुषः कुटिलैः केशैर्मूर्द्धजैर्युक्तः मृगेश्वरस्यसिंहस्यांत्यगस्त्रिभागः एषनरद्रेष्काणः चतुष्पदद्रेष्काणःसायुधोभौमसत्कश्च १५ अथकन्याप्रथमस्यस्वरूपमुपजातिकयाह पुष्पप्रपूर्णेनेति कन्याकुमारीपुष्पप्रपूर्णेनकुसुमपरिपूरितेनकुंभेनउपलक्षितामलप्रदिग्धैरतिमलोपेतैः

ऋक्षाननोवानरतुल्यचेष्टोबिभर्तिदंडंफलमामिषंच कूर्चीमनुष्यःकुटिलैश्चकेशैर्मृगे
श्वरस्यांत्यगतस्त्रिभागः १५ पुष्पप्रपूर्णेनघटेनकन्यामलप्रदिग्धांबरसंवृतांगी व
स्त्रार्थसंयोगमभीप्समानागुरोःकुलंवांछतिकन्यकाद्यः १६ पुरुषःप्रगृहीतलेखनिः
श्यामोवस्त्रशिराव्ययायकृत् विपुलंचबिभर्तिकार्मुकंरोमव्याप्ततनुश्चमध्यमः १७

अंबरैर्वस्त्रैः संवृतांगी संवृतावयवा वस्त्राण्यंबराणि अर्थोधनं एषांसंयोगमभीप्समानावांछमानागुरोःकुलंव्रजतिगच्छति कन्यकाद्यः प्रथमद्रेष्काणः एषस्त्रीद्रेष्काणोबुधसत्कश्च १६ अथकन्याद्वितीयस्यस्वरूपंवैतालीयेनाह पुरुषोनरः प्रगृहीतलेखनिः येनाक्षराणिलिख्यंतेसालेखनिः श्यामोश्यामवर्णः वस्त्रशिराः कर्पटसंयमितमूर्द्धा केचिद्व्ययशिराइतिपठंति संयमितशिराः व्ययंव्ययकृत् आयंप्रवेशंचकरोति गणयतिविपुलं-विस्तीर्णकार्मुकंधनुर्बिभर्तिधारयति रोमव्याप्ततनुः रोमशशरीरः एषमध्यमोद्वितीयद्रेष्काणः एषनरद्रेष्काणः सायुधः सौरसत्कश्च १७

अथकन्याद्रेष्काणस्वरूपमुपजातिकयाह गौरीगौरवर्णा सुधौताग्राणियस्मिन् दुकूलेपटविशेषेतेनसुवासाआच्छादिता केचित्दुकूलहस्ताइतिपठंति सम्मु
च्छिताउन्नताकुंभोघटः कटच्छुर्दर्वीप्रसिद्धा गृहोपयोगिकंलोहभांडंतत्करेहस्ते यस्याः देवालयंसुरगृहंस्त्रीयुवतिः प्रयतासमाहितासमुच्छ्रिता
संप्रवृत्तावदंतिकथयंतिमुनयः कन्यांत्यगतस्त्रिभागः तृतीयद्रेष्काणःएषस्त्रीद्रेष्काणः शुक्रसत्तश्च १८ अथतुलाद्यस्वरूपंवसंततिलकेनाह वीथ्यंत
रेति वीथ्यंतरेमार्गमध्येयत्तदापणंप्रसारकः समवस्थितस्तत्रगतः हट्टपुरुषोनरस्तुलावान् तुलाहस्तः विद्यमानतुलः उन्मानेऊर्ध्वमानेतु
लादिकेमानेमानशब्देनकुडवादौचतस्मिन्कुशलः तज्ज्ञः प्रतिमानंयेनद्रव्याणि सुवर्णरत्नानि परिछिद्यंतेतत्तुहस्तेयस्याः भांडंक्रयद्रव्यंतद्वि

गौरीसुधौताग्रदुकूलगुप्तासमुच्छ्रिताकुंभकटच्छुहस्ता देवालयंस्त्रीप्रयताप्रवृत्तावदंतिकन्यांत्यगतस्त्रिभागः १८ वीथ्यं
तरापणगतःपुरुषस्तुलावानुन्मानमानकुशलःप्रतिमानहस्तः भांडंविचिंतयतितस्यचमूल्यमेतद्रूपंवदंतियवनाःप्रथमं
तुलायाः १९ कलशंपरिगृह्यविनिःपतितुंसमभीप्सतिगृध्रमुखःपुरुषः क्षुधितस्तृषितश्चकलत्रसुतान्मनसैतितु
लाधरमध्यगतः २०

घतेयस्यविचिंतयतिध्यायति तस्यभांडस्येतन्मूल्यमिति तस्यचभांडस्यचमूल्यंविचिंतयति एतद्यवनास्तुलायाः प्रथ
मद्रेष्काणस्यरूपंवदंतिकथयंति एषनरद्रेष्काणःशुक्रसत्तश्च १९ अथतुलाद्वितीयस्यस्वरूपंतोटकेनाह कलशमिति गृध्रःपक्षी गृध्रमुखतोप
मानवःपुरुषः कलशंकुंभंगृहीत्वाविनिःपतितुंनिर्विशेषपतितुमभीप्सतिवांछति यतः क्षुधितोबुभुक्षितः तृषितः पिपासितोतः कलत्रंभार्यासु
तान्पुत्रान्मनसाचित्तेनैतिगच्छति अभीप्सति अभिलषतिस्मरतीत्यर्थः इत्येवंप्रकारः तुलाधरमध्यगतःतुलाद्वितीयद्रेष्काणः एषनरद्रे-

र्णः स्वगेहं याप्यः शनैश्चरसत्कश्च २० अथतुलतृतीयस्यस्वरूपंवंशस्थेनाह विभीषयन्निति रत्नचित्रितोमणिभिर्विभूषितः वनेरण्येमृगान्हरिणान् विभीषयन् [illegible]
पांकुर्वन्तिष्ठति कीदृशः कांचनंसौवर्णंतूणंशराधानंवर्मसन्नाहं तेचबिभर्तिधारयति फलान्यामिषंचमांसंबिभर्तिनरोमनुष्योवानररूपभृच्च [illegible]
रोरूपंबिभर्तिधारयति फलान्याम्रादीनिकेचिद्धनुर्धरः किन्नररूपभृन्नरः इतिपठंति धनुर्धरः चापहस्तः किन्नरोदेवयोनिस्तद्रूपस्तः पुरुषः तुला [illegible]
नेतुलस्यतृतीयद्रेष्काणेयवनैःपुराणयवनैरुदाहृतःकथितः नरोमनुष्योवानराकारोऽयंचबुधद्रेष्काणोबुधसत्कश्च २१ अथवृश्चिकप्रथमस्वरूपमाह

विभीषयन्तिष्ठतिरत्नचित्रितोवनेमृगान्कांचनतूर्णवर्मभृत् फलामिषंवानररूपभृन्नर
स्तुलावसानेयवनैरुदाहृतः २१ वस्त्रैर्विहीनाभरणैश्चनारीमहासमुद्रात्समुपैतिकूलं
स्थानच्युतासर्पनिबद्धपादामनोरमावृश्चिकराशिपूर्वः २२ स्थानसुखान्यभिवांछतिनारी
भर्तृहृतेभुजगावृतदेहा कच्छपकुंभसमानशरीरावृश्चिकमध्यमरूपमुशंति २३ जातिकयाह वस्त्रैरिति ना

री स्त्रीवस्त्रैरंबरैस्तथाभरणैरलंकरणैश्चविहीनावर्जिता महासमुद्रान्महासागरात् कूलंसमुपेत्यागच्छति स्थानच्युतास्वस्थानात् भ्रष्टासर्पनिबद्धपा
दाभुजगनियमितचरणामनोरमाचित्तानंदविधायिनी चित्ताल्हादकरीवृश्चिकराशेःपूर्वःप्रथमद्रेष्काणः एषस्त्रीद्रेष्काणोव्यालद्रेष्काणोभौमसत्कश्च २२
अथवृश्चिकद्वितीयस्यस्वरूपंदोधकेनाह स्थानेति नारीस्त्रीस्थानसुखानिअभिवांछति भर्तृहृतेपतिनिमित्तं भुजगावृतदेहासर्पवेष्टितशरीरा कच्छपः
कूर्मःकुंभोघटः तत्समानशरीरातत्तुल्यदेहा वृश्चिकेमध्यमरूपंद्वितीयंद्रेष्काणमुशंतिकथयंति एषस्त्रीद्रेष्काणोव्यालद्रेष्काणःजीवसत्कश्च २३

अथवृश्चिकतृतीयस्वरूपज्ञानं पुष्पिताग्रयाह पृथुलचिपिटमिति पृथुलंविस्तीर्णंचिपिटंचर्पटं कूर्मतुल्यंकच्छपसदृशंवक्त्रंमुखंयस्य श्वासारमेयः मृगोहरि-
णः शृगालःक्रोष्टावराहः सूकरः एषांभीषकारीभयकारी मलयस्यचंदनस्याकरस्यप्रदेशाद्युत्पत्तिस्थानमवतिरक्षति सचमृगपतिः सिंहः अंत्यभागोवृ-
श्चिकस्यतृतीय द्रेष्काणः एषः कूर्माननः सिंहद्रेष्काणः चतुष्पदद्रेष्काणः चंद्रसत्कश्च २४ अथधन्विपूर्वस्यस्वरूपज्ञानमिंद्रवज्रयाह मनुजवक्त्रइ-
ति मनुष्यवक्त्रोनरवदनः अश्वसमानकायः तुरगसदृशदेहः आयतंदीर्घं धनुश्चापंगृहीत्वा आश्रमस्थः तत्राश्रमेतिष्ठति क्रतूपयोज्यानि यज्ञो-

पृथुलचिपिटकूर्मतुल्यवक्त्रः श्वमृगवराहशृगालभीषकारी अवतिचमलयाकरप्रदेशंमृगपति
रंत्यगतस्यचवृश्चिकस्य २४ मनुजवक्त्रोऽश्वसमानकायोधनुर्विगृह्यायतमाश्रमस्थः क्रतूप
योज्यानितपस्विनश्चरक्षन्पूर्वोधनुषस्त्रिभागः २५ मनोरमाचंपकहेमवर्णाभद्रासनेतिष्ठति
मध्यरूपा समुद्ररत्नानिविघट्टयंतिमध्यत्रिभागोधनुषःप्रदिष्टः २६

पकरणादीनियज्ञभांडानिस्रुक्स्रुवादीनि
तपस्विनः तापसान्रक्षति अवतिरक्षितवान् आद्यः प्रथमोधनुषस्त्रिभागोधन्विद्रेष्काणः केचिच्चरक्षपूर्वैनिपठंति धनुषःपूर्वस्त्रिभागः प्रथम
द्रेष्काणः एषोऽश्वसमानकायः नरद्रेष्काणः चतुष्पात्सायुधद्रेष्काणः जीवसत्कश्च २५ अथधन्विद्वितीयस्यस्वरूपज्ञानमुपजातिकयाह मनोर
मेति मनोरमाचित्ताह्लादकारिणी चंपकंपुष्पविशेषः हेमसुवर्णं तत्सदृशावर्णा तत्समकांतिः भद्रासनेआसनविशेषेतिष्ठति तथाउपविष्टा म
ध्यरूपा नात्यतिशोभना नाप्यतिशोभना समुद्ररत्नानि सागरमणीन् विघट्टयंतीस्थितातिष्ठति धनुषोमध्यत्रिभागोद्वितीयद्रेष्काणोमुनिभिः प्रदिष्टउक्तः

एषस्त्रीद्रेष्काणोभौमसत्कश्च २६ अथधन्विनृतीयस्यस्वरूपमुपजातिकयाह कूर्चीनरइव नरोमनुष्यः कूर्चोदीर्घश्मश्रुः हाटकंसुवर्णंचंपकः सुवर्णचंपक
तद्वाभोवत्सदृशाकृतिः तत्समानद्युतिः वरासनेप्रधानासनेनिषण्णः उपविष्टः दंडधरोदंडहस्तः कौशेयवस्त्राणिपट्टविशेषाणि उद्वहतेधारयति अजिनंमृग
चर्म नवमस्यराशेर्धनुषः तृतीयद्रेष्काणस्यस्वरूपंएषनरद्रेष्काणः सायुधः अर्कसत्कश्च २७ अथमकरप्रथमस्यस्वरूपंदोधकेनाह रोमचितः रोमचितो
रोमशः मकरोपमदंष्ट्रः मकरतुल्यदंष्ट्रः मकरोजलचरप्राणी सूकरस्यवराहस्यकायोदेहः तत्समानशरीरः तत्तुल्यतनुः योक्त्रकंयेनबलीवर्दाबध्यं
ते जालकः प्रसिद्धः येनपक्षिणोबध्यंते बंधनंनिगडादि एतानिधारयति तच्छीलः रौद्रमुखोविकृताननः मकरप्रथमः प्रथमद्रेष्काणःएषःपुरुष

कूर्चीनरोहाटकचंपकाभोवरासनेदंडधरोनिषण्णः कौशेयकान्युद्वहतेजिनंचतृतीयरूपंनवमस्यराशेः २७
रोमचितोमकरोपमदंष्ट्रः सूकरकायसमानशरीरः योक्त्रकजालकबंधनधारीरौद्रमुखोमकरप्रथमस्तु २८
कलास्वभिज्ञाब्जदलायताक्षीश्यामाविचित्राणिचमार्गमाणा विभूषणालंकृतलोहकर्णायोषाप्रदिष्टामकर
स्यमध्ये २९

द्रेष्काणः बंधनधारित्वात्सनिगडः सूकरसमानशरीरः नसूकरः तस्मान्नचतुष्पात् शनैश्चरसत्कश्च २८ अथमकरद्वि
तीयस्यस्वरूपमुपजातिकयाह कलास्वभिज्ञाब्जदलायताक्षीति कलास्वभिज्ञाआभिमुख्येनजानाति अब्जदलायताक्षी अब्जदलंपद्मपत्रंतद्वदा
यतेदीर्घेअक्षिणीयस्याः सादीर्घनेत्राचश्यामाश्यामवर्णा विचित्राणिनानाप्रकाराणिवस्तूनिचमार्गमाणा अभीप्समाना विभूषणेरलंकरणैरलंकृता लो
हकर्णालोहयुक्तश्रोत्रा लोहाभरणंकर्णयोर्यस्याः सायोषास्त्रीमकरस्यमध्येद्वितीयद्रेष्काणेप्रदिष्टाउक्ता एषःस्त्रीद्रेष्काणः शुक्रसत्कश्च २९

अथमकरतृतीयस्यस्वरूपंश्लोकद्वयेनाह किंनरोपमेति किंनरोपमतनुः किन्नरादेवयोनयः अश्वमुखाः पुरुषास्तत्सदृशीतनुः सकंबलः कंबलेनसहितः तूणंशराधारंचापंधनुः कवचं सन्नाहः एतैस्तूणचापकवचैः शराधारधनुः सन्नाहैः समन्वितोयुक्तः कुंभंघटरत्नविचित्रितंमणिभिश्चित्रितं स्कंधगंअंसासक्तंउद्वहति धारयति मकरराशेः पश्चिमस्तृतीयद्रेष्काणएषपुरुषद्रेष्काणः सायुधःबुधसत्कश्च ३० अथकुंभप्रथमद्रेष्काणस्यस्वरूपंदोधकेनाह स्नेहमद्यजलभोजनेति स्नेहस्तैलादि मद्यंपानविशेषः जलमुदकंभोजनमशनं एतेषांयआगमः तेनव्याकुलितंच

किन्नरोपमतनुःसकंबलस्तूणचापकवचैःसमन्वितः कुंभमुद्वहतिरत्नचित्रितंस्कंधगं
मकरराशिपश्चिमः ३० स्नेहमद्यजलभोजनागमव्याकुलीकृतमनाःसकंबलः को
शकारवसनोजिनान्वितोगृध्रतुल्यवदनोघटाद्यिगः ३१ दग्धशकटेसशाल्मलेलो
हान्याहरतेगनावने मलिनेनपटेनसंवृताभांडैर्मूर्ध्निगतैश्चमध्यमः ३२॥ ७ ॥

नः चित्तंयस्यसकंबलः कंबलसहितः कोशकारवसनः पट्टवासाः अजिनान्वितः कृष्णमृगचर्मयुक्तः गृध्रःपक्षीतत्तुल्यवदनः तत्सममुखः घटा
द्यिगः कुंभप्रथमद्रेष्काणः एषनरद्रेष्काणःसौरसत्कश्च ३१ अथकुंभद्वितीयस्वरूपंवैतालीयेनाह दग्धेशकटेइति शकटेगंत्र्यांदग्धे अ
ग्निना भस्मीकृतेसशाल्मलेशाल्मलवृक्षैःसहिते अंगनास्त्रीलोहान्याहरतेगृह्णाति वनेअरण्येमलिनेनपट्टेनसमलेनवाससासंवृताप्रावृता भांडै
र्भाजनैर्मूर्ध्निगतैःमस्तकारोपितैःउपलक्षिता केचित्भांडैरारोपितैः परिपूर्णइतिपठंति मध्यमोद्वितीयद्रेष्काणःएषस्त्रीद्रेष्काणःशनैश्चरसत्कः

अथकुंभतृतीयस्यस्वरूपज्ञानमिंद्रवज्रयाह श्यामइति श्यामः श्यामवर्णः सरोमश्रवणः लोमशकर्णः किरीटीमौलियुक्तः त्वक्त्वचपत्रंपर्णं निर्या-
सोरसनिर्यासः यथागुग्गुलुः स्नेहः फलंचसुप्रसिद्धमेवाम्रादि एतैः सहभांडानिलोहव्यतिमिश्रितानि लोहसंयुक्तानिबिभ्रत्धारयति संचा-
संचारयति स्थानात्स्थानांतरंनयति घटस्यकुंभस्यांतगतः तृतीयद्रेष्काणः एषनरद्रेष्काणः शुक्रसत्कश्च ३३ अथमीनाद्यस्यस्वरूपंविद्यु-
न्मयाह स्रुग्भांडेति स्रुग्भांडानि यज्ञोपकरणभांडानि मुक्तामौक्तिकं मणयः प्रसिद्धाः शंखः प्रसिद्धएव एतैर्मिश्रैरेकीभूतैः व्याक्षिप्तोहस्तोय-
स्य आकुलकरः सविभूषणः साभरणः भार्याजाया तद्विभूषार्थमलंकरणार्थमपांनिधानंसमुद्रंनावाप्लवति नौस्थोगच्छति केचिन्महार्णवंचनाव

श्यामः सरोमश्रवणः किरीटीत्वक्पत्रनिर्यासफलैर्बिभर्ति भांडानिलोहव्यतिमिश्रितानिसंचारयंत्यंत्यग-
तोघटस्य ३३ स्रुग्भांडमुक्तामणिशंखमिश्रैर्व्याक्षिप्तहस्तः सविभूषणश्च भार्याविभूषार्थमपांनिधा-
ननावाप्लवत्यादिगतोझषस्य ३४ अत्युच्छ्रितध्वजपताकमुपैतिपोतंकूलंप्रयातिजलधेःपरिवारयुक्ता व-
र्णेनचंपकमुखाप्रमदात्रिभागोमीनस्यचैषकथितोमुनिभिर्द्वितीयः ३५ प्लवतीतिपठंति झषस्यमीनस्यादिगतः प्रथम-

द्रेष्काणः एषनरद्रेष्काणोजीवसत्कश्च ३४ अथमीनद्वितीयस्यस्वरूपज्ञानंवसंततिलकेनाह अत्युच्छ्रितेति अत्युच्छ्रिता अतीवोच्चाध्वजाः पता-
कायस्मिन्पोतेतमुपैति आरोहति जलधेः समुद्रस्यकूलंतटंप्रयाति प्रमदास्त्रीकीदृशीपरिवारयुक्तासखीजनेनावृता चंपकपुष्पविशेषः चंपककांतिःमु-
खवर्णेनचंपककांतिमुष्णाति अपहरति एषः मीनस्यद्वितीयत्रिभागोमुनिभिर्गदितउक्तः एषः स्त्रीद्रेष्काणोचंद्रसत्कश्च ३५ ० ०

अथ मीनस्य तृतीयद्रेष्काणस्वरूपज्ञानमिंद्रवज्रयाह श्वभ्रांतिकेति श्वभ्रांतिके गर्तसमीपे सर्पवेष्टितांगो भुजगावृतावयवः वस्त्रैर्भूषणैर्विहीनो रहितः पुरुषो नरः अटव्यां अरण्ये चौरैस्तस्करैः अनलेनाग्निना व्याकुलितः क्षुभितोंतरात्मा यस्य विक्रोशति रोदिति झषस्य मीनस्यांत्योपगतः तृतीयो द्रेष्काणः सर्पः व्यालद्रेष्काणः भीमस्तत्कश्च द्रेष्काणस्वरूपस्य प्रयोजनं प्रदेशेषु व्याख्यातं तथा च यात्रायां वक्ष्यति द्रेष्काणाकारस्त्वेषां गुणसदृशफलं चोजयेत्सहितेनोद्रेष्काणे सौम्यरूपे कुसुमफलयुते रत्नभांडान्विते च सौम्यैर्दृष्टे जयः स्यात्सहरणसदृशे पापदृष्टे च भंगः संमोहो वाथ बंधः सभुजगनिगडे पापयुक्तः पिपासार्दिति अन्यच्च अस्य प्रयोजनं चौररूपस्थानादिज्ञानं उक्तं च षट्पंचाशिकायां पृथुयशसा अंशकाज्ज्ञायते द्रव्यं द्रेष्काणैस्तस्कराः स्मृता

श्वभ्रांतिके सर्पनिवेष्टितांगो वस्त्रैर्विहीनः पुरुषस्त्वटव्यां चौरानलव्याकुलितांतरात्मा विक्रोशतीत्यो पगतो झषस्य ३६ इति बृहज्जातके द्रेष्काणस्वरूपाध्यायः समाप्तः २७ अथातउपसंहाराध्यायो व्याख्यायते राशिप्रभेदो ग्रहयोनिभेदो वियोनिजन्माथ निषेककालः जन्माथ सद्यो मरणं तथायुर्दशाविपाकोऽष्टकवर्गसंज्ञः १

राशिप्रभेदः कालादिग्देशो वयोजातिश्चलभ्रमपाद एवं प्रत्नानि २८ इति श्रीभट्टोत्पलविरचितायां बृहज्जातकटीकायां द्रेष्काणाध्यायः २७ अथात उपसंहाराध्यायो व्याख्यायते अथाध्यायसंग्रहमुपजातिकयाह राशिप्रभेदइति राशिप्रभेदः प्रथमो ध्यायः ग्रहयोनिभेदो द्वितीयः २ वियोनिजन्म तृतीयः ३ अथशब्दो आनंतर्ये निषेककालश्चतुर्थः ४ जन्मविधिः पंचमः ५ अथ सद्योमरणमरिष्टाध्यायः षष्ठः ६ आयुर्विभागः सप्तमः ७ दशाविभागोऽष्टमः ८ अष्टकवर्गसंज्ञो नवमः ९॥१॥

अथशेषाध्यायसंग्रहंशालिन्याह कर्माजीवइति. कर्माजीवोदशमः १० राजयोगाध्याय एकादशः ११ खयोगाः नाभसयोगाध्यायोद्वादशः १२ चांद्र योगाः सुनफाद्याश्चंद्रयोगाध्यायस्त्रयोदशः १३ द्विग्रहत्रिग्रहयोगाध्यायश्चतुर्दशः १४ प्रव्रज्यायोगाध्यायः पंचदशः १५ अथानंतरं [illegible] ध्यायः षोडशः १६ दृष्टिफलाध्यायः सप्तदशः १७ तस्मात्परोभावाध्यायोऽष्टादशः १८ अथातः परमाश्रयाध्याय एकोनविंशतितमः १९ [illegible] ध्यायोविंशतिः २० । २ अथशेषाध्यायसंग्रहंशालिन्याह अनिष्टयोगाइति अनिष्टयोगाध्याय एकविंशतिः २१ कामिनीनांस्त्रीणां [illegible] योद्वाविंशतिः २२ निर्याणंमरणज्ञानाध्यायस्त्रयोविंशतिः २३ नष्टजातकाध्यायश्चतुर्विंशतिः २४ द्रेष्काणस्वरूपाध्यायः पंचविंशतिः २५ एवं

कर्माजीवोराजयोगाः खयोगाश्चांद्रायोगाद्विग्रहाद्याश्चयोगाः प्रव्रज्याथोराशिशीलानिदृष्टिर्भावस्तस्मादाश्र
याथप्रकीर्णः २ नेष्टायोगाजातकंकामिनीनांनिर्याणंस्यान्नष्टजन्मद्रेष्काणः अध्यायानांविंशतिःपंचयुक्ताज
न्मन्येतद्यात्रिकंचाभिधास्ये ३ प्रश्नास्तिथिर्भंदिवसःक्षणश्चचंद्रोविलग्नंत्वथलग्नभेदः शुद्धिर्ग्रहाणामथचा
पवादोविमिश्रकारव्यंतनुवपनंच ४

चयुक्ताध्यायानांविंशतिः जन्मनिजातकेउक्ताकथितोक्ताएतज्जातके २ एवमिदानींयात्रिकया
त्रायांनिबद्धमध्यायसंग्रहमभिधास्येकथयिष्येतच्चोपजातिकयाह प्रश्नास्तिथिरिति प्रश्नाः प्रश्नप्रभेदाध्यायः तिथिस्तिथिबलाध्यायः भंनक्षत्राभि-
धानं दिवसोदिवसाभिधानं वारफललक्षणम् क्षणोमुहूर्तनिर्देशः चंद्रश्चंद्रबलाध्यायः लग्नंचलग्नविनिश्चयः अथानंतरं लग्नभेदोहोराद्रेष्काणन
वांशकद्वादशांशत्रिंशद्भागानांलक्षणं सफलंग्रहाणांशुद्धिःसफला समस्तग्रहाणांकुंडलिकाफलं अथानंतरं अपवादाध्यायः विमिश्रकारव्यंमिश्र

[illegible] तत्वेफलंदेहस्पंदनं ४ शेषाध्यायस्यकीर्तनमुपजातिकयाह अतः परंविवाह अतोऽस्मात्परं गत्यकप्रजनंस्याद्भवेत् स्वप्नकन्[illegible] [illegible] उ०सं०

[illegible] विधिः प्रदिष्टः उक्तः ग्रहाणांयज्ञोग्रहयज्ञः अथानंतरंनिर्गमः मस्थानिकंअत्पारिपाद्यादिष्टउक्तः शाकुनोपदेशः शाकुन[illegible] २८

[illegible] ५ अथशेषवस्तुसंग्रहमुपजातिकयाह विवाहकालइति विवाहकालोविवाहपटलं ग्रहाणांकरणंपंचसिद्धांतिकाख्यमेतत् [illegible]

यांविभज्य तद्विपुलातस्यकरणस्यंशास्त्रंज्ञानायविपुलाविस्तीर्णाशाखाकथिता त्रिभिः स्कंधैरेतैर्गणितहोरासंहिताख्यैरपंज्योतिः [illegible]

अतःपरंगत्यकप्रजनंस्यात्स्वमंततःस्नानविधिःप्रदिष्टः यज्ञोग्रहाणामथनिर्गमश्चक्रमाच्चादिष्टःशाकुनोपदेशः५
विवाहकालःकरणंग्रहाणांप्रोक्तंपृथक्तद्विपुलाचशाखा स्कंधैस्त्रिभिर्ज्योतिषसंग्रहोयंमयाकृतोदैववि[illegible]हिता
य ६ पृथुविरचितमन्यैःशास्त्रमेतत्समस्तंतदनुलघुमयेदंतत्प्रदेशार्थमेव इहमयिहिसमर्थेधीविषाणामल
त्वेममयदिहयदुक्तंसज्जनैःक्षम्यतांतत् ७ ग्रहोमयावराहमिहिराचार्येणदैवविदांसांवत्सरिकाणांहितायहितार्थंकृतोविरचितः

[illegible]विस्तीर्णाच्छास्त्राणयालोच्यसंक्षेपतोमयाकृतं ६ एतन्मालिन्याह पृथुविरचितमन्यैरिति एतत्समस्तंसकलशास्त्रमन्यैराचार्यैर्यवनेश्वरादिभिः [illegible]

पृथुविस्तीर्णंविरचितंकथितं तदनुतदेवशोभनतरं मयातत्प्रदेशार्थंतदुपदिश्यर्थंलघुस्वल्पंसंहृतं तत्प्रदेशोपियोर्थः सोऽस्मिन्[illegible] [illegible]

[illegible]शास्त्रेकृतंधीविषाणामलत्वेबुद्धिशृंगनिर्मलीकरणविषयेसमर्थंयुक्तमेतत् कृतंमयाचेहसंग्रहे यदुक्तमशोभनमयुक्तंकथितं [illegible] १७१

[illegible]रिवैर्ममक्षम्यतांक्षंतव्यमित्यर्थः ७

अथकालविशेषेणाकुकृतात्पकृतयोश्चपुनः करणेसतांप्रार्थनायवसंततिलकेनाह ग्रंथस्येति अस्यग्रंथस्ययत्मचरतोविचरणामानस्ययद्विनाशमेतियाति लेरव्या
लेखकदोषात् तत्बहुश्रुतमुखाधिगमक्रमेण बहुश्रुतानांपंडितानांमुखादधिगम्यज्ञात्वाक्रमेणपरिपाट्या विदुषा विदुषापंडितेन रामंमात्सर्यं
त्यविहायकर्तव्यं तेचशास्त्रार्थापेक्षयासंस्कारेणसमर्थाः यद्वा मयाकुकृतंकुत्सितंकृतम् तथाल्पमपरिपूर्णंतद्विचार्यविचारेणकर्तव्यमित्यर्थः तथादि
त्यदासारव्यस्यपितुर्नामकापित्थारव्येग्रामेकरदनामादित्यदासाच्चविज्ञानागमंस्वनिवासमुज्जयिनींचनामहोराशास्त्रनामचवसंततिलकेनाह ८ आदि

ग्रंथस्ययत्मचरतोस्यविनाशमेतिलेख्याद्बहुश्रुतमुखाधिगमक्रमेण यद्वामयाकुकृतमल्पमिहाकृतंवा
कार्यंतदत्रविदुषापरिहृत्यरागम् ८ आदित्यदासतनयस्तदवाप्तबोधः कापित्थकेसवितृलब्धवरप्र
सादः आवंतिकोमुनिमतान्यवलोक्यसम्यग्घोरांवराहमिहिरोरुचिरांचकार ९ श्रीकृष्णायनमः

त्यदासेति आदित्यदासाख्योब्राह्मणः तस्यतनयः पुत्रः तस्मादेवपितुरादित्यदासादवाप्तः बोधः ज्ञानंयेन कापित्थाख्येग्रामेयोसौभगवान्सवितासूर्य
स्तस्माल्लब्धः प्राप्तोवरःप्रसादोयेन आवंतकः आवंतकेदेशेउज्जयिन्यांवास्तव्यः कोसौवराहमिहिरः अयंमुनिमतानिऋषिप्रणीतानिशास्त्राण्यवलो
क्यविचार्यसम्यग्यथावस्तुहृत्वाहोरांजातकशास्त्रंरुचिरांशोभनांसुगमांचकारकृतवानिति ९

अथ सतां मयाप्रपूर्वकानि शास्त्राणि प्रणामं तानि कृत्वा ततः शास्त्रावसाने पूर्वप्रणेतॄणां नमस्कारमार्ययाह दिनकरेति दिनकरोर्कस्तदादिकाः सर्व एव ग्रहाः मुनयो वसिष्ठाद्याः गुरुरादित्यदासः तेषां चरणप्रणिपातेन पादनमस्कारकरणेन कृतो यः प्रसादोनुकंपा तेनानुनयेन मतिर्बुद्धिर्यस्य तेन दिनकरमुनिगुरुचरणप्रणिपातकृतप्रसादमतिना मयेदं शास्त्रमुपसंगृहीतं स्वीकृतमस्ति तस्मात्पूर्वप्रणेतृभ्यः पूर्वशास्त्रकारेभ्यो नमोस्तु नमस्करणेन यः कृतप्रसादः नमस्तिभद्रम् १० इति श्रीभट्टोत्पलविरचितायां बृहज्जातकविवृत्तौ उपसंहाराध्यायः समाप्तः २८ वराहमिहिराचार्यकृते होरामहोदधौ अर्थि

दिनकरमुनिगुरुचरणप्रणिपातकृतप्रसादमतिनेदम् शास्त्रमुपसंगृही
तं नमोस्तु पूर्वप्रणेतृभ्यः १० इति बृहज्जातके वि॰ उपसंहाराध्यायः

नामुत्पलस्य के ऽर्थाः सर्वे विवृतिप्लवम् १ चिंतामणिरिति रव्याता टीका शास्त्रज्ञवल्लभा सप्तसार्द्धसहस्राणि ७५०० मानमस्यानुष्टुभाम् २ कीर्ति दोषं परित्यज्य टीकां सम्यग्विचार्य च उपयोग्यात्र शास्त्रे चेत्तं ग्राह्यानोपरोधतः ३ व्याख्येयं यन्मया त्यक्तं यच्च युक्तिविवर्जितम् भ्रात्वा विलिखितं यच्च तत्सर्वं सुकृतां नयेत् ४ चैत्रमासस्य पंचम्यां सिता यां गुरुवासरे वस्वष्टाष्टमिते शाके ८८८ कृतेयं विवृतिर्मया ५ विपश्चिट्टीकां शास्त्रेऽस्मिन् यत्किंचित्पुण्यमर्जितम् तेनानिर्मत्सरो भूयासोजन्यालंकृतो जनः ६ दीर्घस्वरोच्चादिविधेयतो ताहाष्टादशोऽद्धाजनसप्तकेन स्वार्थं च वेद्यात्समवस्थितेन

भार्यातलेन्चैवलिखापितस्तु ७ इतिभट्टोत्पलकृताबृहज्जातकविवृतिःसमाप्ता ॥ छ ॥ शुभंभूयात् ॥ छ ॥ श्रीसांबसदाशिवप्रसन्न ॥ छ ॥
॥ छ ॥ हें पुस्तक मुंबईंत बापुहरशेटदेवळेकर ह्याणीं आपले शिलायंत्रछापखान्यांत छापिलें ॥ छ ॥ शके १७८५ रुधिरोद्गारिनामसंवत्सरे ॥ ॥
पौषवद्य १३ भृगुवासरेसमाप्तम् ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ श्रीसीतारामचंद्रार्पणमस्तु छ ॥

॥ इतिबृहज्जालकं सटीकं समाप्तम् ॥